

ND = 15. 007
Κοεε: 14. 876

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ
Ε Π Ι Σ Τ Η Μ Ω Ν

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ
“ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΗ ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟΝ 20^Ο ΑΙΩΝΑ”
ΤΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΧΡ. ΤΡΙΠΟΔΗ

ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ν. ΣΑΡΡΗΣ

Μ. ΤΖΑΝΗ

Κ. ΚΟΣΚΙΝΑΣ

ΑΘΗΝΑ 2005

Την παρούσα εργασία
την αφιερώνω
στους γονείς μου και
στην οικογένεια μου

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ευχαριστώ θερμά τον Καθηγητή του Τμήματος Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου Νεοκλή Σαρρή, του οποίου η ενθάρρυνση, καθοδήγηση και υποστήριξη ως επιβλέποντα καθηγητή της διδακτορικής διατριβής μου, υπήρξαν πολύτιμες.

Ευχαριστώ θερμά τον Καθηγητή του Τμήματος Ψυχολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου Κωνσταντίνο Κοσκινά και την Καθηγήτρια Μαρία Τζάνη του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αθηνών για την αμέριστη υποστήριξη τους για την εκπόνηση της διατριβής μου.

Ευχαριστώ τον Γεώργιο Τσιναρέλη, Σύμβουλο Δημοτικής Εκπαίδευσης, για τη συνεισφορά του στην παροχή βιβλιογραφικού υλικού.

Τέλος, ευχαριστώ την Αλεξάνδρα Λαλιώτη, φιλόλογο, για την επιμέλεια του κειμένου.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η φυσική αγωγή αποτελεί στοιχείο του θεσμού της εκπαίδευσης. Η σχέση της με τους άλλους κοινωνικούς θεσμούς είναι πολυμερής και πολυσχιδής. Στη ουσία είναι μια διαδικασία αλληλεπιδράσεων και ανατροφοδοτήσεων, η οποία ανάγει το «συμμετοχικό ρόλο» της, ως ιδιαίτερης σημασίας.

Βασικό τμήμα του κορμού της φυσικής αγωγής αποτελεί και η ειδική φυσική αγωγή, που απευθύνεται στα άτομα με μειονεξίες και αναπηρίες. Οι διαπιστώσεις για τα υφιστάμενα αδιέξοδα οδήγησαν στη διατύπωση νέων θεωρήσεων για τον κοινωνικό ρόλο της φυσικής αγωγής και, κατ' επέκταση, της ειδικής φυσικής αγωγής. Στο πλαίσιο αυτό, ο θεσμός της φυσικής αγωγής – όπως και του σχολείου ευρύτερα - εξαρτάται από τις κοινωνικές δομές και έχει ως κύριο ρόλο την αναπαραγωγή τους. Η ανάλυση των δομών οδηγεί στον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνεται η εκπαιδευτική πραγματικότητα, ως εξωτερική και δεσμευτική, ως μέρος του κόσμου που δημιουργείται από εμάς και ταυτόχρονα είναι έξω από την επιρροή μας.

Αν και η ειδική φυσική αγωγή είναι μέρος της ειδικής εκπαίδευσης, στην ελληνική πραγματικότητα συμβαίνει το παράδοξο να λειτουργεί άτυπα, χωρίς το απαραίτητο νομικό πλαίσιο και την αναγκαία επιστημονική παιδαγωγική και ψυχολογική στήριξη που συνεπάγεται το αναλυτικό πρόγραμμα.

Στην παρούσα εργασία γίνεται μια προσπάθεια να διερευνηθεί ο ρόλος που διαδραματίζει η ειδική φυσική αγωγή σήμερα. Αυτό επιχειρείται μέσα από την προσέγγιση των ιδεολογικών επιδράσεων που ασκήθηκαν στην ειδική φυσική αγωγή στην Ελλάδα κατά τον 20^ο αιώνα.

Στο πρώτο μέρος, στη θεωρητική οριοθέτηση των πεδίων της έρευνας, η ειδική φυσική αγωγή προσεγγίζεται σε συνάφεια τόσο με τη φυσική αγωγή όσο και με την ειδική εκπαίδευση. Η προσέγγιση αυτή

γίνεται χωροχρονικά μέσα από την νομική – διοικητική διάρθρωση και την ιστορική εξέλιξη.

Επειδή τα πολιτικά κόμματα και οι πολιτικοί φορείς εκφράζουν κατά βάση ιδεολογικούς προσανατολισμούς, στο δεύτερο μέρος διερευνώνται οι θέσεις και οι προτάσεις των ελληνικών κομμάτων για τη φυσική και την ειδική φυσική αγωγή. Παράλληλα, εντοπίζονται και οι ιδεολογικές επιδράσεις στο θεσμό της εκπαίδευσης σε συνάφεια με τον ιδεολογικό προσανατολισμό της ελληνικής κοινωνίας.

Στο τρίτο μέρος, όπου εντάσσεται η κυρίως ερευνητική προσπάθεια και ερμηνεία των δεδομένων της έρευνας, γίνεται παράλληλα η δομική παρουσίαση της φυσικής και της ειδικής φυσικής αγωγής, με σκοπό τη στήριξη των αποτελεσμάτων της έρευνας. Συγχρόνως, γίνεται και μια σύντομη παρουσίαση των προγραμμάτων της ειδικής φυσικής αγωγής στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής και της επίδρασής τους στη χώρα μας.

Στο τέταρτο μέρος παρατίθενται τα συμπεράσματα και παρουσιάζονται οι προτάσεις μας.

Α ΜΕΡΟΣ

Θεωρητική οριοθέτηση των πεδίων της έρευνας

1. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η φυσική αγωγή* στο πλαίσιο της ελληνικής εκπαιδευτικής πραγματικότητας ακολούθησε όλες τις φάσεις του εκπαιδευτικού μας συστήματος. Έτσι, θα την προσεγγίσουμε κατά τη διάρκεια τεσσάρων περιόδων οι οποίες χαρακτηρίζονται από διαφορετικά ιστορικά, κοινωνικά, πολιτικά και εκπαιδευτικά γεγονότα. Οι περίοδοι αυτοί φαίνονται στον ΠΙΝΑΚΑ 1.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Α/Α	ΧΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ	ΒΑΣΙΚΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
1 ^ο	1830 - 1900	Ίδρυση του Ελληνικού κράτους. Η επανάσταση στα Έθνη.
2 ^ο	1910 - 1940	Η περίοδος των πολέμων. Εσωτερική και πληθυσμιακή αδύναμη λόγω της εμφάνισης των προσφύγων. Ο εμφάνιστος πόλεμος.
3 ^ο	1940 - 1974	Η μεταπολεμική περίοδος. Οι περιφερειακές αλλαγές. Η παρακράτηση της χούντας. Τυφλική εσθλοη των Κίππων. Η επανάσταση της Διεκράτους.
4 ^ο	1974 - 2004	Η περίοδος της μεταπολίτευσης.

Η λέξη αγωγή παράγεται από το ρήμα **άγω** που κυριολεκτικά σημαίνει οδηγώ. Οδηγώ κάποιον προς μια κατεύθυνση που εγώ ο ίδιος, ο «οδηγός», έχω προεπιλέξει. Τη θεωρώ απαραίτητη προκειμένου αυτός ο κάποιος να ενταχθεί στις ομάδες ή στα σύνολα που κοινωνικά επιβάλλεται. Με άλλα λόγια, είναι μια διαδικασία που έχει ως σκοπό

* Στην παρούσα εργασία θα χρησιμοποιούμε το όρο Φυσική Αγωγή, προκειμένου να δηλώσουμε αυτό που στην εκπαιδευτική πραγματικότητα και στην καθημερινή χρήση αναφέρεται ως μάθημα της Γυμναστικής. Ο λόγος είναι διττός:

1^ο. Η εκγύμναση των παιδιών και εφήβων της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης δεν είναι απλά άσκηση του σώματος, αλλά αγωγή.

2^ο. Τα πανεπιστημιακά τμήματα παραγωγής στελεχών για τη Φυσική Αγωγή, βάσει των υφιστάμενων νομικών διατάξεων, αποκαλούνται Τμήματα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού.

την τροποποίηση ενός συνόλου παραγόντων προς την επιθυμητή και a priori κοινωνικά προσδιορισμένη κατεύθυνση.

Στις λατινογενείς γλώσσες χρησιμοποιείται αντίστοιχα ο όρος education (αγγλ.), education (γαλλ.), educazione (ιταλ.), ως παράγωγος της λατινικής educatio που προέρχεται από το ρήμα educō που σημαίνει ακριβώς οδηγώ.

Εκείνο που προκύπτει από τη λέξη, ως έννοια και ως περιεχόμενο και που αποδεικνύεται από την ετυμολογική της ανάλυση, είναι ότι εμπεριέχει μια δυναμικότητα. Επομένως, σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να εκληφθεί στατικά, τόσο στο χρόνο όσο και στο χώρο. Η μεταβλητότητα στο περιεχόμενο και στη διαδικασία της αγωγής και η εξελικτικότητά της δεν είναι μόνο κάθετη, αλλά και οριζόντια.

Κατά τον Πλάτωνα¹ :

« παιδεία μεν εσθ' η παιδων ολκή τε και αγωνή προς τον υπό του νόμου λόγον ορθόν ειρημένον ».

Μέσα στον ορισμό αυτό, ενώ έχουμε την παρουσία τριών όρων για τον προσδιορισμό της παιδευτικής διαδικασίας - παιδεία, ολκή (έλεξη), αγωγή - παράλληλα προσδιορίζεται έμμεσα και η διαφορά της σκοποθεσίας και του περιεχομένου της. Έτσι, εμφανίζεται η παιδεία είτε σαν έλεξη - υποχρεωτική και λειτουργούσα κάτω από την παρουσία της αυθεντίας του φορέα της - είτε σαν αγωγή, στα πλαίσια της δημοκρατικής συλλειτουργίας των μετεχόντων σ' αυτήν. Σε όλες όμως τις περιπτώσεις η κατεύθυνση είναι η ίδια: η προσαρμογή στο υφιστάμενο σύστημα ιδεών, αξιών και κανόνων, όπως αυτοί καθορίζονται από τη συγκεκριμένη κοινωνική πραγματικότητα προς « τον υπό του νόμου λόγον ορθόν ».

Ο Ν. Εξαρχόπουλος² την ορίζει ως εξής:

« Αγωγή είναι η επίδρασις επί του ανηλικού ανθρώπου καθ' ορισμένου σχεδίου τελουμένη και κύριον σκοπόν έχουσα να προσδώσει εις τον ψυχικόν αυτού βίον ορισμένην και μόνιμον μορφήν ».

¹. Πλάτων " Νόμοι " D, 659

². Εξαρχόπουλος. Ν. (1950), «Εισαγωγή εις την Παιδαγωγικήν», Αθήνα, σ. 200

Επίσης ο Ι. Σ. Μαρκαντώνης³ ορίζει ότι αγωγή:

« ... είναι κυρίως ειπείν σχέσις ελλόγου και σκοπίμου αλληλεπίδρασεως, κατά την οποίαν ο ασκών αυτήν, απλούν ή συλλογικόν πρόσωπον, ως φορέυς (πομπός) του μορφωτικού αγαθού, σκοποθέτης (π.χ. ο εκπαιδευτικός νομοθέτης) και στοχαγωγός (π.χ. οι καθ' έκαστον διδάσκοντες κατά την διδασκαλίαν), κατά την άσκησιν του λειτουργήματος αυτού συνειδητώς ή υποσυνειδήτως υπόκειται εις την επίδρασιν των μελλόντων να δεχθούν ή (υποστούν) την αγωγήν, (των δεκτών), εν ανάγκη τροποποιημένων και του αρχικού στόχου της αγωγής, τουλάχιστον μερικώς, και της διαγραφείσης μεθόδου προς επίτευξιν αυτού ».

Η αγωγή όμως είναι κοινωνικός θεσμός που λειτουργώντας είτε τυπικά, είτε άτυπα, στοχεύει στη διατήρηση της υφιστάμενης κοινωνικής πραγματικότητας και στην αναπαραγωγή της. Έτσι, αν την προσεγγίσει κανείς ψυχοδυναμικά φαίνεται ως μια διαδικασία κοινωνικοποίησης. Προσεγγιζόντάς την κοινωνικοδυναμικά φαίνεται ως μια διαδικασία πολιτικοποίησης. Προσεγγιζόντάς την συνολικά όμως, φαίνεται ως ένας θεσμός που με τη χρήση των μηχανισμών της κοινωνικοποίησης και του κοινωνικού ελέγχου, αποσκοπεί στην επίτευξη της συνοχής και στην ομοιομορφία των μελών μιας κοινωνίας ή μιας ομάδας.

Ο χώρος λειτουργίας της είναι ο κοινωνικός χώρος ο οποίος είναι κατ' εξοχήν χώρος αλληλεπίδρασης. Γι' αυτό η αγωγή είναι μια συνεχής διαδικασία αλληλεπίδρασης σε διατομικό και διομαδικό επίπεδο. Απαραίτητη προϋπόθεση οποιασδήποτε μορφής αλληλεπίδρασης είναι η ύπαρξη αληθινής και ισομερούς επικοινωνίας, όπου οι συμμετέχοντες εναλλάσσουν ρόλους και μεταβάλλονται μέσω μιας κυκλικής ροής των πληροφοριών, που επιτυγχάνεται με την ανατροφοδότηση (feed back), από πομπούς σε δέκτες. Μέσα απ' αυτή τη λειτουργία και με την προϋπόθεση ότι τα κανάλια επικοινωνίας διατηρούνται πάντοτε ικανά να μεταφέρουν επιτυχώς τα μηνύματα και εφ' όσον ο κώδικας

³. Μαρκαντώνης. Ι. (1989), «Παραδόσεις Παιδαγωγικής και Διδακτικής», Ιδίου, Αθήνα, σ. 221

επικοινωνίας είναι αμφίπλευρα κατανοητός, με την πρόσληψη και την επεξεργασία των μηνυμάτων επέρχεται η μάθηση και η γνώση. Η οποιασδήποτε μορφής γνώση που παρέχεται μέσω των συστημάτων αγωγής δεν μπορεί να λειτουργεί μέσα σε στεγανοποιημένα όρια. Η ανατροφοδότησή της από την πραγματικότητα της φύσης και των ικανοτήτων του δέκτη είναι ο δεύτερος ουσιαστικός παράγοντας της λειτουργικής της απόδοσης. Στην περίπτωση μάλιστα που αυτός ο δέκτης είναι ένα παιδί, η φυσική του ικανότητα, η εργασία και το παιχνίδι, είναι τρία συμπληρωματικά λειτουργούντα στοιχεία για την επίτευξη της παιδευτικής διαδικασίας μέσω της οποίας επιτυγχάνονται οι στόχοι της αγωγής.

Η αρχή, ο μηχανισμός και το τέλος της διαδικασίας λειτουργούν κάτω από το σωστό έλεγχο των μετεχόντων. Η συμμετοχή ενός εκάστου των μετεχόντων αλλά και η ίδια η διαδικασία απαιτούν τέσσερα βασικά λειτουργικά στάδια:

- α. τη σύλληψη και την κατάσταση του κατάλληλου προγράμματος
- β. την εκτέλεση του προγράμματος
- γ. την αξιολόγηση του προγράμματος
- δ. τη διατήρηση, προσαρμογή ή ακύρωση και αντικατάστασή του.

Η διαδικασία της αγωγής έχει αντικειμενικούς σκοπούς το περιεχόμενο των οποίων καθορίζεται κοινωνικά. Άπτεται κατ' ουσίαν του συστήματος της κυρίαρχης ιδεολογίας και κουλτούρας. Εκφράζεται και πραγματώνεται, στην περίπτωση των παιδιών, με την εκπαίδευση, η οποία αποτελεί έναν από τους επίσημους φορείς κοινωνικοποίησης στις σύγχρονες κοινωνίες, που απέσπασε πολλές αρμοδιότητες και λειτουργίες που παλιότερα κατείχαν άλλοι φορείς, π.χ. η οικογένεια.

1.1. Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1830 - 1909

Η περίοδος 1830 – 1909 χαρακτηρίζεται από τρία σημαντικά γεγονότα σε σχέση με τη φυσική αγωγή:

α. την εισαγωγή της γυμναστικής στα γυμνάσια του ελληνικού κράτους αμέσως μετά τη πολιτειακή αλλαγή του 1864

β. την ίδρυση της σχολής γυμναστών το 1884⁴

γ. την ψήφιση του νόμου ΒΧΚΑ του 1899⁵, που θεωρείται από πολλούς μελετητές σημαντικός για τη γυμναστική και τον αθλητισμό⁶.

Η θεμελίωση του νέου εκπαιδευτικού συστήματος εμπεριέχει μια σειρά νομοθετικών κειμένων στα οποία όμως γίνονται μόνο κάποιες αναφορές στη γυμναστική. Αυτή σημειώνεται με τους όρους « σωματικά γυμνάσια », « σωμασκία » και « γυμναστικά ασκήσεις »⁷. Η γυμναστική δεν αντιμετωπίζεται ως ισότιμη με τα άλλα μαθήματα, ακολουθεί όμως την τάση στρατιωτικοποίησης της σχολικής ζωής.

Το 1862 με ψήφισμα της προσωρινής κυβέρνησης εισάγεται η οπλασκία στο εθνικό πανεπιστήμιο και η γυμναστική στα γυμνάσια του ελληνικού κράτους. Η διδασκαλία της όμως δεν είναι υποχρεωτική. Στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 αναφέρεται πως «Η γυμναστική διδάσκεται εν ώραις εν αίς δεν διδάσκονται άλλα μαθήματα». Κατά τον Χρυσάφη⁸ δεν έχουμε πλήρη εφαρμογή των υφισταμένων διατάξεων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, το πρόγραμμα του διατάγματος της 2ας Σεπτεμβρίου 1867 (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2) όπου η γυμναστική δεν προβλέπεται. Αυτό οφείλεται στην ανάθεση της διδασκαλίας

⁴. Δημητριάδης. Σ. Χ. (1899), «Συλλογή των περί Μέσης Εκπαιδύσεως ιδία ισχυόντων Νόμων από του 1833 – 1899 έτους», Αθήνα

⁵. α. Υπουργείον Εκκλησιαστικών και της Δημοσίας Εκπαιδύσεως (1900), «Ο Νόμος ΒΧΚΑ και τα Εκτελεστικά αυτού Διατάγματα περί της Γυμναστικής εν τοις Σχολείοις της Δημοτικής και Μέσης Εκπαιδύσεως μετά των Διδακτικών Οδηγιών», Εν Αθήναις

β. Ευατζίας. Α. (1899), «Εισηγητική έκθεσις του διατάγματος, Περί της διδασκαλίας της γυμναστικής εν τοις σχολείοις της Δημοτικής και Μέσης Εκπαιδύσεως και εν τοις Διδασκαλείοις εκάτερου φύλου», ΕτΚ., Α.Φ.Ε.Κ. 255

⁶. Δημαράς. Α. (1983), «Η μεταρρύθμιση που δεν έγινε», Ερμής, Αθήνα, τ.α, β

⁷. Δημητριάδης. Σ. Χ. (1899), ό.π.

⁸. Καββαδίας.Τ. (1952),«Ιωάννης Χρυσάφης 1873-1932», Σωματική Αγωγή, 2,

της γυμναστικής σε υπαξιωματικούς ή στρατιώτες του σώματος πυροσβεστών λόγω έλλειψης γυμναστών. Η στρατικοποίηση της σχολικής ζωής βρίσκει την πλήρη εφαρμογή της στο Βασιλικό Διάταγμα (Β.Δ.) του 1871 . Οι στρατιωτικές ασκήσεις στα γυμνάσια διακόπηκαν το 1877 διότι το κράτος λόγω της κρίσιμης κατάστασης δεν επέτρεπε την απόσπαση αξιωματικών και υπαξιωματικών από το στρατό. Το ίδιο έτος, τόσο στο νομοσχέδιο του Γ. Μίληση, το 1877, όσο και στο νόμο ΧΘ'11 Ιανουαρίου 1878 *Περί συστάσεως του Διδασκαλείου εν Αθήναις*, η γυμναστική επανέρχεται στα ωρολόγια προγράμματα.

Η γυμναστική έγινε υποχρεωτική το 1880 με το Β.Δ. *Περί Γυμναστικής*, το οποίο προέβλεπε το διορισμό σε κάθε γυμνάσιο ενός προγυμναστή. Τα Β.Δ. του 1882 *Περί Γυμναστηρίου* και του 1883 *Περί γυμναστικής των μαθητών των Ελληνικών Σχολείων*, επέβαλαν την προσάρτηση ειδικού γυμναστηρίου σε κάθε γυμνάσιο. Το σημαντικό στοιχείο όμως ήταν η δυνατότητα διορισμού ως γυμναστών όσων είχαν σπουδάσει τη γυμναστική σε ειδικές σχολές της Ευρώπης ή όσων είχαν καταρτισθεί θεωρητικά και πρακτικά στο κεντρικό δημόσιο γυμναστήριο των Αθηνών.

Το 1883 με το νόμο *Περί Εισαγωγής των στρατιωτικών ασκήσεων εις τα Γυμνάσια και Ελληνικά Σχολεία* οι στρατιωτικές ασκήσεις επανέρχονται στα γυμνάσια ως υποχρεωτικό μάθημα. Αυτό φαίνεται χαρακτηριστικά στο αναλυτικό πρόγραμμα της 6^{ης} Οκτωβρίου 1886 καθώς και στο διάταγμα της 31^{ης} Οκτωβρίου 1886, που προέβλεπε την εφαρμογή του προαναφερόμενου προγράμματος από το σχολικό έτος 1888 - 89⁹. Οι στρατιωτικές ασκήσεις των μαθητών καταργήθηκαν το 1893 επί υπουργίας Α. Ευταξία.

Η στρατιωτικοποίηση της σχολικής ζωής υπήρξε συνέπεια της πολιτικής ιδεολογίας της μεγάλης ιδέας. Το παράδοξο όμως ήταν πως κατά την περίοδο της εμμονής για εισαγωγή των στρατιωτικών ασκήσεων στα σχολεία δεν υπήρξε καμία μέριμνα για τη βελτίωση των

⁹ Δημαράς, Α. (1983), ό.π. τ.1, σ. 266, 267

συνθηκών που επικρατούσαν στο στρατό, παρά το γεγονός ότι τα κονδύλια που ψηφίζονταν για τις στρατιωτικές δαπάνες ήταν υψηλά¹⁰.

Η εξάπλωση της τάσης για τη γυμναστική την τελευταία δεκαετία του 19ου αιώνα, υπήρξε συνέπεια της διεξαγωγής των πρώτων σύγχρονων ολυμπιακών αγώνων στην Αθήνα το 1896. Κατά τον Ευταξία¹¹ οι αγώνες αυτοί:

« ...διήγειρον το ενδιαφέρον και τον ενθουσιασμό του Έθνους ημών υπέρ των γυμναστικών ασκήσεων και ανύψωσαν εν τη συνειδήσει αυτού την αξίαν και σπουδαιότητα αυτών ».

Το κλίμα εθνικής έπαρσης όμως που εκδηλώθηκε κατά τους ολυμπιακούς αγώνες αποτέλεσε πρόσφορο έδαφος για πολιτικές σκοπιμότητες. Κατά τους Γιάτση και Πανουσακόπουλο¹², το « ομόψυχον και ομόθυμον » που επέδειξε ο ελληνικός λαός κατά την περίοδο των αγώνων, αποτέλεσε για τη πολιτειακή και την πολιτική ηγεσία δικαιολογία για τη λήψη υψίστης εθνικής σημασίας αποφάσεων κατά το 1897.

Ο ελληνοτουρκικός πόλεμος του 1897 και η ήττα προξένησαν πλήγμα στην πολιτική της μεγάλης ιδέας. Προκάλεσε κρίσεις σε όλα τα επίπεδα της κοινωνικής, πολιτικής και οικονομικής ζωής. Συνέτεινε στην μεταστροφή των αντιλήψεων για τη γυμναστική και στρατιωτική εκπαίδευση των παιδιών. Καθιερώθηκε η αντίληψη της αναγκαιότητας

¹⁰. α. Εφημ. «Ασμοδαίος» 2/5/1876

β. Εφημ. «Ασμοδαίος» 9/5/1876

γ. Εφημ. «Ασμοδαίος» 4/6/1876

¹¹. α. Ευταξίας. Α.(1899), «Μεταρρυθμισις και ανόρθωσις», Εν Αθήναις

β. Ευταξίας. Α.(1900), «Τα νομοσχέδια του Υπουργείου της Παιδείας», Εν Αθήναις

γ. Ευταξίας.Α.(1900),«Το Υπουργείον της Παιδείας. Πώς λειτουργεί την σήμερον», Εν Αθήναις

¹². α. Γιάτσης. Σ., Πανουσακόπουλος. Β.(1996), «Κρίσεις και σημειολογικά σχόλια στο βιβλίο του Κ. Παρασκευόπουλου: Το δεκαήμερον των Ολυμπιακών Αγώνων, Αθήνα 1896», Άθληση και Κοινωνία, 14, σ. 93

β. Γιάτσης. Σ., Καρανταΐδου. Μ. (1996), «Από την Προσωρινή Σχολή Γυμναστών του 1882 στα ΤΕΦΑΑ του 1982: 100 χρόνια γυμναστικής εξέλιξης» Αναρτημένη Ανακοίνωση, 4^ο Διεθνές Συνέδριο Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού ΤΕΦΑΑ Δ.Π.Θ., Κομοτηνή

γ. Γιάτσης. Σ., Καρανταΐδου. Μ. (1995), «Τομές στην Πορεία της Ελληνικής Φυσικής Αγωγής κατά τον 20^ο Αιώνα Μεταρρυθμιστικές Προσπάθειες», Παιδαγωγική Επιθεώρηση, 22, σ. 21

της γυμναστικής ως προϋπόθεσης για τη σωστή στρατιωτική εκπαίδευση, απόψεις που απηχούσαν τις αντιλήψεις του Ι. Φωκιανού¹³.

Η ψήφιση του νόμου ΒΧΚΑ και η κατάρτιση του αναλυτικού προγράμματος γυμναστικής ελληνικών σχολείων και γυμνασίων το 1899, αποτελούν σταθμό στην πορεία της ελληνικής γυμναστικής και του αθλητισμού.

Ο νόμος ΒΧΚΑ προέβλεπε μεταξύ άλλων την αναβάθμιση της σχολικής γυμναστικής σε πρωτεύον μάθημα. Καθιέρωνε ενιαίο αναλυτικό πρόγραμμα, την ίδρυση ακαδημαϊκού γυμναστηρίου και σχολής γυμναστών δίχρονης διάρκειας και την αποστολή ανά διετία δύο γυμναστών στην Ευρώπη για τελειοποίηση των σπουδών τους. Λόγω δυσλειτουργιών, τυπικών και ουσιαστικών, αλλά και λόγω πολιτικών σκοπιμοτήτων, ο νόμος εφαρμόστηκε μόνον για ένα χρόνο.

Ο νόμος ΓΥΛΗ του 1909¹⁴, που τροποποιούσε και συμπλήρωνε τον ΒΧΚΑ, ήταν στην ουσία μια προσπάθεια επαναδραστηριοποίησης του νόμου ΒΧΚΑ μέχρι το 1920. Είναι σαφές πως μέχρι το 1909, αλλά και μετέπειτα, ο νόμος ΒΧΚΑ υπήρξε πρότυπο νομοθετικού έργου σχετικά με τη γυμναστική και τον αγωνιστικό αθλητισμό. Μάλιστα οι εισηγητικές εκθέσεις του 1899 εγκαινιάζουν μια παράδοση, που θα συνεχιστεί ως τις μέρες μας για τις μεγάλες μεταρρυθμιστικές προσπάθειες, η οποία συνδέει την Ελλάδα με τις σύγχρονες τάσεις της γυμναστικής στις χώρες της Ευρώπης.

Εκείνο που είναι εμφανές αυτήν την περίοδο στα προγράμματα γυμναστικής των ελληνικών σχολείων είναι ο σαφής εντοπισμός στοιχείων του σουηδικού (ελεύθερες ασκήσεις), καθώς και του γερμανοελβετικού συστήματος (ασκήσεις δια κοντών). Ειδικά στα πρόγραμμα γυμναστικής των γυμνασίων εντοπίζονται σαφώς στοιχεία του γερμανικού συστήματος (ασκήσεις με φορητά όργανα και

¹³ Φωκιανός, Ι. (1883), «Εγχειρίδιον Γυμναστικής», Εν Αθήναις

¹⁴ Ν. ΓΥΛΗ 3402 5/11/1909 «Περί Στρατιωτικής Προεκπαιδεύσεως», ΕιΚ., Α.Φ.Ε.Κ. 262, Αρχείο της Βουλής των Ελλήνων

«επί πεπηγμένων οργάνων»)¹⁵. Στην αλλαγή λοιπόν του αιώνα παρατηρούμε ότι έτεινε να επικρατήσει στην ελληνική μέση εκπαίδευση ένα κράμα σουηδικού και γερμανικού γυμναστικού συστήματος, ενώ το κυρίαρχο γυμναστικό σύστημα στην Ελλάδα κατά τον 19ο αιώνα ήταν το γερμανικό.

Την πρώτη δεκαετία του 20ου αιώνα, σημαντικό ρόλο στο πνεύμα της αναμόρφωσης της γυμναστικής και της προώθησης της ιδέας της καθιέρωσης του σουηδικού συστήματος στην Ελλάδα διαδραμάτισαν οι Ι. Χρυσάφης και ο Φ. Καρβέλας. Ήταν οι πρώτοι έλληνες γυμναστές που έφυγαν, στη Σουηδία για περαιτέρω σπουδές στη γυμναστική, επωφελούμενοι των προνοιών του νόμου ΒΧΚΑ. Αυτοί μετέφεραν στην Ελλάδα τη φιλοσοφία και τις αρχές του σουηδικού γυμναστικού συστήματος που επηρεάζει την ελληνική πραγματικότητα μέχρι το 1950. Ο Ι. Σεραφειμίδης όμως σημειώνει ότι η καθιέρωση του σουηδικού συστήματος συνέτεινε στην απομάκρυνση από το αρχαιοελληνικό μοντέλο που τότε το εκπροσωπούσε το αγγλικό σύστημα¹⁶.

¹⁵. Καρακάλος, Τ. (1907), «Μελέτη περί της εις τον Ελληνικόν Στρατόν Εισαγωγής των Γυμναστικών Ασκήσεων» (Εγκριθείσα δια της υπ' αριθ. 73093 της 8 Σεπτεμβρίου διαταγής του Υπουργείου των Στρατιωτικών). [Τεύχ. Α'], Εν Αθήναις, και του (Συνδέσμου των Ελληνικών Αθλητικών και Γυμναστικών Σωματείων), Εν Αθήναις

¹⁶. Σεραφειμίδης, Ι. (1986), «Σύντομη Ιστορία και Κριτική των Γυμναστικών Συστημάτων που επικράτησαν στη Νεότερη Ελλάδα», Λόγος και Πράξη, 30, σ. 2, 6

1.2. Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1910 - 1949

Κατά την περίοδο 1910 – 1949 επικρατεί το σοουηδικό γυμναστικό σύστημα στην ελληνική εκπαίδευση. Η εμφάνιση του κόμματος των Φιλελευθέρων στο πολιτικό προσκήνιο το 1909 εκφράζει, κατ' αντανάκλαση, μια δυναμικότητα και στην εκπαιδευτική πραγματικότητα. Τη δεύτερη δεκαετία του 20ου αιώνα, τα εκπαιδευτικά ρεύματα συναρτήθηκαν με πολιτικά σχήματα συναφή με τον υφιστάμενο εθνικό διχασμό, την τύχη των οποίων συμμερίζονταν κατά την παρατεταμένη περίοδο πολιτικής οξύτητας και αστάθειας που ακολούθησε¹⁷. Η εξέλιξη των εκπαιδευτικών θεμάτων γενικά και των γυμναστικών ειδικά διαγραφόταν μέσα από την αντιπαράθεση και τη σύγκρουση μεταρρυθμιστών και αντιμεταρρυθμιστών. Επιπλέον, η δεύτερη δεκαετία του 20ου αιώνα ήταν δεκαετία πολέμων (Βαλκανικοί πόλεμοι, Α' παγκόσμιος πόλεμος)¹⁸. Η τάση για αρτιότερη στρατιωτική εκπαίδευση των νέων που εκδηλώθηκε στην Ελλάδα κατά την περίοδο αυτή αποτέλεσε στοιχείο ενός γενικότερου φαινομένου που εκδηλώθηκε στην Ευρώπη κατά την ίδια εποχή¹⁹.

Ήδη, προς το τέλος της προηγούμενης δεκαετίας (1909), με το νόμο ΓΥΛΗ *Περί Στρατιωτικής Προεκπαίδευσως*²⁰ θεσπίστηκε η υποχρεωτική στρατιωτική προεκπαίδευση των νέων άνω των 16 ετών, μαθητών ή μη. Το φαινόμενο συνεχίστηκε με νομοθετήματα μέχρι τη λήξη του Α' παγκοσμίου πολέμου²¹. Χαρακτηριστικά είναι τα διατάγματα του υπουργού παιδείας Ι. Δ. Τσιριμώκου το 1913 (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3) και 1914 (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4), με τα οποία καθορίζονται ωρολόγια

¹⁷ α. Τερζής, Ν. (1993), « Εκπαίδευση και Εκπαιδευτική Πολιτική στην Ελλάδα: Διαχρονική Ανασκόπηση και Σημερινή Συγκυρία », Θεσσαλονίκη

β. Τερζής, Ν. (1988), « Εκπαιδευτική Πολιτική και Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση: Πρόγραμμα και πραγματικότητα Πράγματα και πρόσωπα », Αφοι Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη

¹⁸ α. Σβορώνος, Ν. (1992), «Επισκόπηση της Νεοελληνικής Ιστορίας», Θεμέλιο, Αθήνα

β. Clogg .R. (1984), «Σύντομη Ιστορία της Νεώτερης Ελλάδας», Καρδαμίτσας, Αθήνα, μτφ

¹⁹ Χρυσάφης, Ι. (1925), «Η Σωματική Αγωγή και η Στρατιωτική Προπαιδείσις της Νεότητος και η Ενδεδειγμένη Οργάνωσις αυτών », Εν Αθήναις

²⁰ Ν. ΓΥΛΗ 3402 5/11/1909, ό.π.

²¹ Ν. 414/1914«Περί στρατιωτικής προπαιδείσεως και τελειοποιήσεως»

προγράμματα και η γυμναστική καλύπτει 12 και 21 ώρες αντίστοιχα. Κατά τον Ι. Χρυσάφη, οι διατάξεις του παραπάνω νομοθετικού έργου:

«ελήφθησαν κατά πιστοτάτην αντιγραφὴν ἐκ τῆς Γαλλικῆς οργάνωσews ...»²².

Η επάνοδος στην εξουσία του κόμματος των Φιλελευθέρων κατά την τριετία 1917 – 1920 συνοδεύτηκε από τη ψήφιση μιας σειράς σημαντικών νόμων για τη γυμναστική. Ιδρύθηκε στο υπουργείο Παιδείας τμήμα γυμναστικής. Ο νόμος 2476/1920 προέβλεπε τη σωματική αγωγή των μαθητριών της μέσης εκπαίδευσης. Παράλληλα οργανώνονταν η περιοδική μετεκπαίδευση γυμναστών. Την ίδια εποχή αποστέλλονται στην Αγγλία είκοσι γυμναστές για να εκπαιδευτούν στην οργάνωση και διεύθυνση των αγωνιστικών ασκήσεων και παιδιών.

Με την πτώση των Φιλελευθέρων από την εξουσία το 1920 καταργήθηκε το τμήμα γυμναστικής το οποίο επανιδρύθηκε το 1922. Στο τέλος του 1925 με διάταγμα ιδρύθηκε η Διεύθυνση Εθνικής Φυσικής Αγωγής (Δ.Ε.Φ.Α.). Χαρακτηριστικό της περιόδου είναι οι έντονες προσπάθειες ενοποίησης της σωματικής αγωγής και της στρατιωτικής προπαίδευσης των νέων. Το γεγονός δείχνει πως κατά την τρίτη δεκαετία του 20ου αιώνα πραγματοποιήθηκε ένα είδος συμβιβασμού ανάμεσα στους στρατιωτικούς και στους ειδικούς της σωματικής αγωγής.

Η τρίτη περίοδος διακυβέρνησης της χώρας από το κόμμα των Φιλελευθέρων (1928 - 1932) συνδέεται με την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση στην οποία εντάσσεται και η φυσική αγωγή. Με το νόμο 4371/1929 καθιερώθηκε, μεταξύ άλλων, η πεντάωρη διδασκαλία της σωματικής αγωγής στα σχολεία. Με το διάταγμα της 18^{ης}/11/1931, όταν υπουργός παιδείας ήταν ο Γεωργίου Παπανδρέου, η γυμναστική δεν συμπεριλαμβάνεται στο ωρολόγιο πρόγραμμα των μαθημάτων του γυμνασίου. Αναφέρεται όμως στην παράγραφο 13:

« Γυμναστική και γυμναστική ζωή. Ο δί' αυτήν διατεθειμένος χρόνος κατανέμεται κατ' απόφασιν του συλλόγου των διδασκόντων

²². Χρυσάφης, Ι. (1925), ό.π.

εις όλας τας ημέρας της εβδομάδος αναλόγως των συνθηκών της εποχής, του τόπου και της όλης σχολικής ζωής»²³.

Σταθμό στην πορεία της ελληνικής σωματικής αγωγής αποτέλεσε ο νόμος 5620/1932. Περιείχε προβλέψεις για όλο το φάσμα της φυσικής αγωγής. Ειδικά για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση προέβλεπε την πεντάωρη διδασκαλία της γυμναστικής. Η διοίκηση της σχολικής και η εποπτεία της εξωσχολικής σωματικής αγωγής υπαγόταν στο υπουργείο παιδείας και διεξαγόταν από το τμήμα σωματικής αγωγής.

Από το Μάρτιο του 1933 έως το Φεβρουάριο του 1935, τη διακυβέρνηση της χώρας ανέλαβε ο συνασπισμός του λαϊκού κόμματος, του εθνικού ριζοσπαστικού κόμματος και του κόμματος των ελευθεροφρόνων. Το 1933, επί υπουργίας Τουρκοβασιλή*, ψηφίστηκε ο νόμος 5780 **Περί τροποποιήσεως, συμπληρώσεως και κωδικοποιήσεως της ισχύουσας νομοθεσίας περί Σωματικής Αγωγής**. Μ' αυτόν περιοριζόταν η διδασκαλία της γυμναστικής από πέντε σε τρεις ώρες την εβδομάδα καθώς και ο αριθμός των ελεύθερων απογευμάτων για τις αθλοπαιδιές από τέσσερα σε δύο το μήνα. Στη συνέχεια με το νόμο 6359 του 1934 δόθηκε η δυνατότητα αύξησης του αριθμού των ανά έτος διοριζόμενων γυμναστών και γυμναστριών από 30 σε 60. Τον Νοέμβριο του 1935, με διάταγμα η γυμναστική στο ωρολόγιο πρόγραμμα του γυμνασίου αυξάνεται σε 18 ώρες (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5)²⁴.

Το καθεστώς της 4ης Αυγούστου του Ι. Μεταξά, 1936 – 1940, υπήγαγε στην εποπτεία της Εθνικής Οργάνωσης Νεολαίας (Ε.Ο.Ν.) όλα τα αθλητικά, γυμναστικά και φίλαθλα σωματεία και τις ομοσπονδίες. Η αθλητική διαπαιδαγώγηση της νέας γενιάς κατά τα πρότυπα των φασιστικών καθεστώτων της Γερμανίας και της Ιταλίας, χρησιμοποιήθηκε ως πρόφαση για την «πειθαρχία» και τον «φρονηματισμό» της νεολαίας. Αυτό φαίνεται καθαρά με τον αναγκαστικό νόμο 1798 του 1939 που

²³ Δ/18/11/1931 Υπουργείο Παιδείας

* Ανήκε στο κόμμα των Ελευθεροφρόνων του Ι. Μεταξά

²⁴ Β.Δ. 5/11/1935 «Περί του αναλυτικού προγράμματος της Μ. Εκπαίδευσεως», ΕτΚ, Α.Φ.Ε.Κ. 537

απαγόρευε ρητά τη σύσταση οργανώσεων, σωματείων, ιδρυμάτων, κ.λ.π, που θα απέβλεπαν στην εθνική και ηθική αγωγή της νεολαίας ενώ καταργήθηκαν οι ήδη υφιστάμενοι φορείς. Για παράδειγμα, το σώμα ελλήνων προσκόπων ενσωματώθηκε στην Ε.Ο.Ν. Χαρακτηριστικότερα όμως η κατεύθυνση αυτή φαινόταν στα αναλυτικά προγράμματα²⁵.

Η περίοδος 1941 – 1945 παρουσίαζε δύο όψεις για τη σωματική αγωγή. Από τη μία πλευρά, στα πλαίσια της Εθνικής Πανελλαδικής Οργάνωση Νεολαίας (ΕΠΟΝ) και της εθνικής αντίστασης αξιοποιούνταν οι προοδευτικές αντιλήψεις που αφορούσαν τη σωματική αγωγή. Από την άλλη πλευρά, το γερμανοκρατούμενο κράτος εξέδιδε κάποια νομοθετήματα που αφορούσαν κυρίως ζητήματα οργάνωσης και διοίκησης της σωματικής αγωγής. Το διάταγμα του 1942 που προσδιόριζε το αναλυτικό πρόγραμμα²⁶ αποτελεί εξαιρετικό δείγμα. Το διάστημα 1945 - 1949, λόγω του εμφυλίου πολέμου, η εκπαίδευση βρισκόταν κυριολεκτικά σε κατάσταση διάλυσης. Όσα σχολεία λειπούργησαν εφάρμοζαν την παραδοσιακή σουηδική γυμναστική. Το παραπάνω διάστημα δεν έχει να παρουσιάσει σχετικό νομοθετικό έργο.

²⁵ α. Β.Δ. 18/10/1937 «Περί του Αναλυτικού και του Ωρολογίου Προγράμματος της πρώτης τάξεως Γυμνασίων», ΕτΚ., Α.Φ.Ε.Κ. 423

β. Β.Δ. 3/11/1939 «Περί του Αναλυτικού και του Ωρολογίου προγράμματος των μαθημάτων των διδασκάλων εις τους μαθητάς των επί τη βάσει του υπ' αριθ. 1849/1939 Αναγκαστικού Νόμου ιδρυθέντων εξαταξίων γυμνασίων», ΕτΚ., Α.Φ.Ε.Κ. 477

²⁶ Δ. 14/10/1942 «Περί του αναλυτικού και ωρολογίου προγράμματος διδασκαλίας του μαθήματος της Σωματικής Αγωγής εις τα γυμνάσια νέου τύπου κατά το σχολικόν έτος 1941- 1942 », ΕτΚ., Α.Φ.Ε.Κ. 285

1.3. Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1950 - 1974

Η περίοδος 1950 – 1974 χαρακτηρίζεται από πολιτικές αναταραχές απότοκες του εμφυλίου πολέμου. Αποκορύφωμα της πολιτικής αστάθειας, αλλά και της πλήρους εξάρτησης από εξωτερικές δυνάμεις, υπήρξε η επτάχρονη δικτατορία 1967 - 1974. Η δεκαετία του 1950 χαρακτηρίζεται από την επικράτηση της νεώτερης σουηδικής γυμναστικής και την παντελή έλλειψη νομοθετημάτων σχετικά με τη σχολική σωματική αγωγή. Οι μεταρρυθμιστικές τάσεις που εκδηλώνονται την τριετία 1963 - 1966 ανακόπτονται βίαια το 1967. Αντίθετα, παρουσιάζεται αξιόλογο νομοθετικό έργο σε σχέση με τον εξωσχολικό αθλητισμό²⁷.

Ο πρόεδρος του συλλόγου ελλήνων γυμναστών Μπεζαντές²⁸, την πρώτη δεκαετία της περιόδου μιλάει για:

- α. ανυπαρξία αναλυτικού προγράμματος και σαφούς μεθόδου σωματικής αγωγής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση
- β. ελλιπή νομοθετική συγκρότηση
- γ. σφετερισμό του εξωσχολικού αθλητισμού από μη πτυχιούχους γυμναστές²⁹
- δ. ανεργία λόγω αδιοριστίας των γυμναστών
- ε. απουσία των γυμναστών από την πρωτοβάθμια εκπαίδευση

²⁷ α. Β.Δ. 19/12/1955 « Περὶ συστάσεως παρ' ἐκάστη Νομαρχία Νομαρχιακοῦ Συμβουλίου Εξωσχολικῆς Σωματικῆς Αγωγῆς (Ν.Σ.Ε.Σ.Α.) », ΕτΚ., Α.Φ.Ε.Κ. 346

β. Ν.Δ. 11/10/1957 «Περὶ λήψεως μέτρων δια τὴν ὀργάνωσιν τοῦ Εξωσχολικοῦ Αθλητισμοῦ», ΕτΚ., Α.Φ.Ε.Κ. 202

γ. Β.Δ. 12/9/1958 «Περὶ αρμοδιοτήτων τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως Εξωσχολικοῦ Αθλητισμοῦ καὶ τῆς Γενικῆς Γραμματείας», ΕτΚ., Α.Φ.Ε.Κ. 144

δ. Ν.Δ. 25/10/1958 «Περὶ τροποποιήσεως καὶ κυρώσεως τῶν περὶ ἐξωσχολικοῦ αθλητισμοῦ νόμων», ΕτΚ., Α.Φ.Ε.Κ. 178

²⁸ α. Μπεζαντές. Ι. (1957), «Διοικητικὴ Ὀργάνωσις», Η Γυμναστικὴ, 1-2 [17-18], σ.23

β. Μπεζαντές. Ι. (1957), «Ὁ Αθλητισμός, οἱ Γυμνασταὶ καὶ οἱ ἄλλοι», Η Γυμναστικὴ, 3-6 [19-22] σ. 49

γ. Μπεζαντές. Ι. (1957), «Διοικητικὴ Ὀργάνωσις », Η Γυμναστικὴ, 3-6 [19-22] σ. 64

δ. Μπεζαντές. Ι. (1959), «Διαπιστώσεις, Ευθύναι καὶ Προσπάθειαι», Η Γυμναστικὴ, 11, σ. 193

²⁹ Θεοδωρακάκος. Π. (1954), « Γυμναστές εἰς τοὺς Αθλητικοὺς Συλλόγους καὶ τὰ Σωματεία », Η Γυμναστικὴ, 15, σ. 252

στ. μη εκπροσώπηση των γυμναστών στο ανώτατο εκπαιδευτικό συμβούλιο³⁰.

Την ίδια περίοδο ο σύλλογος ελλήνων γυμναστών με υπόμνημα προς τον υπουργό παιδείας ζητούσε, εκτός από την ικανοποίηση των αιτημάτων που οι παραπάνω επισημάνσεις υποδηλώνουν, την αναγνώριση της Εθνικής Ακαδημίας Σωματικής Αγωγής (Ε.Α.Σ.Α.) ως ισότιμης ανώτατης σχολής. Έθετε επίσης το ζήτημα της ακαταλληλότητας των ωρών γύμνασης των μαθητών καθώς και του κύρους της φυσικής αγωγής, αφού το μάθημα της γυμναστικής στην ουσία είχε καταντήσει προαιρετικό. Τέλος σημείο έντονης αντιπαράθεσης αποτέλεσε η διάταξη του νόμου 5620 του 1932 που απαγόρευε την εγγραφή των μαθητών στα γυμναστικά και αθλητικά σωματεία³¹.

Η αρχή της περιόδου χαρακτηρίζεται από την επικράτηση της νεώτερης σουηδικής μεθόδου ή παιδαγωγικής γυμναστικής³². Αυτή επικράτησε στην ελληνική εκπαίδευση από το 1950 έως το 1978 περίπου, σε μια εποχή όπου στην Ευρώπη και στην Αμερική κυριάρχησαν νεώτερες τάσεις. Οι τάσεις αυτές φάνηκαν στο

³⁰. Σύλλογος Ελλήνων Γυμναστών (1958), «Υπόμνημα του Συλλόγου Ελλήνων Γυμναστών προς τον Υπουργόν επί της Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων», Η Γυμναστική, 7-10, σ. 167

³¹. α. Βλάχου. Ε. (1955), Εφημ. Καθημερινή, 13/1, «Επίκαιρα»
β. Σούζης. Ι. (1955), «Επιστολή προς την Κυρίαν Ελένην Βλάχου», Η Γυμναστική, 16, σ. 336

γ. Μπεζαντιές. Ι. (1958), «Ο Νόμος 5620 και η Ο.Λ.Μ.Ε.», Η Γυμναστική, 7-10, σ. 175

³². α. Thulin. I. G. (1939), Η Νεωτέρα Σουηδική Γυμναστική κατά την Μέθοδον τον Ling, Θεσσαλονίκη, μτφ Α. Γκαζιάνη

β. Καββαδίας. Τ. (1953), «Η Νεωτέρα Σουηδική Μέθοδος», Σωματική Αγωγή, 10, σ. 219

γ. Κασβίκης. Κ. (1953), «Ο Ρυθμός εις την Σχολικήν Γυμναστικήν», Ιωάννινα
δ. Σαββόπουλος. Γ. (1952), «Η Γυμναστική Εξέλιξις, (Μέρος Α')», Η Γυμναστική, 8-10 σ. 96

ε. Σαββόπουλος. Γ. (1953), «Η Γυμναστική Εξέλιξις, (Μέρος Β')», Η Γυμναστική, 11-13, σ. 151

στ. Σαββόπουλος. Γ. (1954), «Η Γυμναστική Εξέλιξις, (Μέρος Γ')», Η Γυμναστική, 15, σ. 257

ζ. Σαββόπουλος. Γ. (1955), «Η Γυμναστική Εξέλιξις, (Μέρος Δ')», Η Γυμναστική, 16, σ. 313

η. Παπανούτσος. Ε. (1953), «Αγωγή του Σώματος», εφημ. ΒΗΜΑ, 12/6

3ο παγκόσμιο συνέδριο φυσικής αγωγής που πραγματοποιήθηκε το 1953 στην Κωνσταντινούπολη³³.

Τα σχολεία από το 1949 μέχρι το 1961 λειτουργούσαν σύμφωνα με το πρόγραμμα του 1935 (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6). Το 1961 στο Β.Δ. 672 *Περί του αναλυτικού και ωρολογίου προγράμματος των Γυμνασίων της πρώτης βαθμίδας*, περιέχεται και αναλυτικό πρόγραμμα φυσικής αγωγής. Το πρόγραμμα και η τροποποίησή του περιελάμβανε ασκήσεις τάξης, γυμναστική (ελεύθερες και ενόργανες ασκήσεις), αγωνιστική στίβου, αθλοπαιδιές, λαϊκούς χορούς, κολύμβηση και εκδρομές³⁴ (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 7). Για πρώτη φορά γίνεται μνεία για σωματική αγωγή και όχι για γυμναστική.

Η τριετία 1963 - 1966 ήταν σημαντική για την εκπαίδευση γενικά και τη φυσική αγωγή ειδικότερα. Με το Νομοθετικό Διάταγμα (Ν.Δ.) 4379 *Περί Οργανώσεως και Διοικήσεως της Γενικής (Στοιχειώδους και Μέσης) Εκπαιδεύσεως* του 1964³⁵ θεσπίστηκε η εννιάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση και ιδρύθηκε το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (Π.Ι.). Έτσι, η φυσική αγωγή άρχισε να παρατείνεται μέχρι την ηλικία των 15 ετών. Πρωταγωνιστής των μεταρρυθμιστικών προσπαθειών στη φυσική αγωγή ήταν ο Ι. Ιωαννίδης, σύμβουλος φυσικής αγωγής στο Π.Ι. Ο Ιωαννίδης άρχισε να χρησιμοποιεί τους όρους «φυσική αγωγή» και «φυσική κουλτούρα», οργάνωνε σεμινάρια για την επιμόρφωση των γυμναστών, πρότεινε την κατάργηση των γυμναστικών επιδείξεων - οι οποίες αποτελούσαν τροχοπέδη όχι μόνο της σχολικής φυσικής αγωγής αλλά και της λειτουργίας του σχολείου - και την αντικατάστασή τους από αθλητικές γιορτές ευρύτερου αγωνιστικού τύπου τις οποίες θα οργάνωναν οι ίδιοι οι μαθητές και θα επέβλεπαν οι γυμναστές.

³³ . Αγνώστου (1953), «Εργασία και Πορίσματα του III Παγκοσμίου Συνεδρίου Φυσικής Αγωγής εις Κων/πολιν, (Μέρος Α') » Η Γυμναστική, 14, σ. 222

³⁴ . α. Β.Δ. 672 13/9/1961 «Περί του αναλυτικού και ωρολογίου προγράμματος των Γυμνασίων της πρώτης βαθμίδας», ΕτΚ., Α.Φ.Ε.Κ. 160

β. Πιτσινός, Γ. Θ. επιμ. (1963), «Τα αναλυτικά προγράμματα των Γυμνασίων, (Κωδικοποίηση) », Αθήνα

³⁵ . Ν.Δ. 4379 16/10/1964 «Περί οργανώσεως και διοικήσεως της Γενικής (Στοιχειώδους και Μέσης) Εκπαιδεύσεως», ΕτΚ., Α.Φ.Ε.Κ. 182

Οι απόψεις του Ιωαννίδη³⁶ βρίσκονται διατυπωμένες στα αναλυτικά προγράμματα γυμναστικής του 1966 και αποτυπώνονται στα παρακάτω Β.Δ.:

α. στο Β.Δ. 72/1966, *Περί ωρολογίων και αναλυτικών προγραμμάτων τάξεων τινών σχολείων Δευτεροβαθμίου (Μέσης) Εκπαιδεύσεως*

β. στο Β.Δ. 425/1966, *Περί ωρολογίου και αναλυτικού προγράμματος της Γ τάξεως Γυμνασίων, Ημερησίων και Νυκτερινών*

γ. στο Β.Δ. 1074/1966 *Περί ωρολογίου και αναλυτικού προγράμματος της Β' τάξεως Λυκείων .*

Η στρατιωτική δικτατορία το 1967 ανέκοψε βίαια τις μεταρρυθμιστικές τάσεις στην εκπαίδευση και όπως ήταν επόμενο στη φυσική αγωγή. Το χαρακτηριστικό της περιόδου αυτής είναι η επιστροφή σε πρότυπα της περιόδου 1936 - 1940. Με τον Αναγκαστικό Νόμο (Α.Ν.) 59 /1967 καταργήθηκε το Π.Ι.³⁷. Με τον Α.Ν. 129/1967³⁸ επαναφέρεται η εξάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση και με το Β.Δ. 673 του 1968³⁹ επιβάλλει άλλον αριθμό ωρών διδασκαλίας του μαθήματος για τους μαθητές και άλλον για τις μαθήτριες (τρεις και δύο αντίστοιχα, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 8).

Με το Β.Δ. 723/1969 *Περί των ωρολογίων και αναλυτικών προγραμμάτων των μαθημάτων των σχολείων της Μέσης Εκπαιδευσης*⁴⁰, ως σκοποί του μαθήματος της γυμναστικής ορίζονται η καλλιέργεια της τάξης και της πειθαρχίας καθώς και η επιδίωξη των αθλητικών επιδόσεων.

Ο Σεραφεϊμίδης, χαρακτηρίζοντας το μάθημα της φυσικής αγωγής της περιόδου 1967 - 1974, αναφέρει:

³⁶ Ιωαννίδης, Ι. (1965), « Πρόγραμμα Κλασσικού Αθλητισμού στη Θέση των Γυμναστικών Επιδείξεων», Γυμναστική και Αθλητισμός, 3, σ. 4

³⁷ Δημαράς, Α. (1983), ό.π. σ. 294

³⁸ Α.Ν. 129 19/9/1967 «Περί οργάνωσης και διοικήσεως της Γενικής Εκπαιδεύσεως και άλλων τινών διατάξεων», ΕτΚ., Α.Φ.Ε.Κ. 163

³⁹ Β.Δ. 673 2/10/1968 «Περί των ωρολογίου προγραμμάτων των μαθημάτων των Σχολείων Μέσης Εκπαιδεύσεως», ΕτΚ., Α.Φ.Ε.Κ. 239

⁴⁰ Β.Δ. 723 10/11/1969 « Περί των ωρολογίων και αναλυτικών προγραμμάτων των μαθημάτων των σχολείων Μέσης Εκπαιδεύσεως», ΕτΚ., Α.Φ.Ε.Κ. 225

« οι υπέρμαχοι της παιδαγωγικής γυμναστικής, μια και δεν μπορούσαν να επαναφέρουν την παραδοσιακή γυμναστική (που είχε αρχίσει να εγκαταλείπεται από τους γυμναστές και να δίνεται προτεραιότητα στα διάφορα αθλήματα), προσπάθησαν να προβάλουν και να καθιερώσουν ένα υποκατάστατο της: την ενόργανη αγωνιστική γυμναστική, που εκείνη την περίοδο, κατά συγκυρία, είχε κάποια διεθνή έξαρση και προβολή λόγω « Κομανέτσι » και άλλων ταλαντούχων αθλητριών και αθλητών »⁴¹.

Οι γυμναστές για να μπορέσουν ν' ανταποκριθούν στις μεγάλες απαιτήσεις της χούντας για επίδοση και προβολή αναγκάζονταν να ασχολούνται μόνο με τους μαθητές αθλητές και να παραμελούν τους υπόλοιπους μαθητές που αποτελούσαν τη συντριπτική πλειοψηφία⁴². Δινόταν έμφαση στις παρελάσεις και στις γυμναστικές επιδείξεις.

⁴¹. Σεραφειμίδης. Ι. (1986), σ. 28 ό.π.

⁴². Χατζηχαριστός. Δ. (1990), «Παιδαγωγική Θεμελίωση της Φυσικής Αγωγής», Αθήνα

1.4. Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1974 - 2004

Η περίοδος 1974 -2004 αρχίζει με την εμφάνιση εκσυγχρονιστικών τάσεων στη φυσική αγωγή και ολοκληρώνεται με τον σχεδιασμό των νέων αναμορφωμένων αναλυτικών προγραμμάτων φυσικής αγωγής γυμνασίων και λυκείων. Ήδη από τη δεκαετία του 1980 αρχίζουν να διατυπώνονται διαφορετικές απόψεις γύρω από τους προσανατολισμούς της σχολικής φυσικής αγωγής.

Με το σύνταγμα του 1975 για πρώτη φορά ορίζεται ρητά ότι στη βασική αποστολή του κράτους για την παιδεία περιλαμβάνεται και η φυσική αγωγή των Ελλήνων⁴³. Τον ίδιο χρόνο καταργούνται οι γυμναστικές επιδείξεις που ταλάνιζαν το χώρο της φυσικής αγωγή από τη δεκαετία του 1930⁴⁴. Στη θέση των γυμναστικών επιδείξεων προτείνεται μια απλή αθλητική γιορτή, την οποία θα οργάνωναν οι μαθητές με συμβουλούς και επόπτες τους καθηγητές φυσικής αγωγής και τους διευθυντές των σχολείων.

Σύμφωνα με το νόμο 309/1976, **Περί οργανώσεως και διοικήσεως της Γενικής Εκπαιδεύσεως**, η δευτεροβάθμια εκπαίδευση διαιρείται στα τριτάξια γυμνάσια και στα τριτάξια λύκεια και καθιερώνεται η εννιάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση⁴⁵. Έτσι η διδασκαλία της φυσικής αγωγής παρατείνεται μέχρι και την ηλικία των 15 ετών.

Με τον νόμο 1304/1982 **Για την επιστημονική και παιδαγωγική καθοδήγηση και τη διοίκηση στη Γενική και τη Μέση Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση και άλλες διατάξεις**, μεταξύ των άλλων, ιδρύθηκε στην έδρα κάθε νομού ή νομαρχιακού διαμερισματος,

⁴³. Βενιζέλος. Ευ. (1992), «Η Συνταγματική Υποδοχή του Αθλητισμού (Αθλητισμός και Σύνταγμα)», Πανδέκτης, 1:2 σ. 212

⁴⁴. α. Ανδρακάκος. Η. (1975), «Αναγκαιότητα η αλλαγή του όλου συστήματος, εξ' αφορμής των αθλητικο-γυμναστικών εκδηλώσεων», Αναφορά προς το Υπουργείον Παιδείας, Γυμναστική και Αθλητισμός, 1 σ. 36

β. Απόφαση Φ. 712.31/194/96813 19/9/1975 με θέμα: « Αθλητικοί εορταί Σχολείων Μ.Ε.», Γυμναστική και Αθλητισμός, 2, σ. 4

γ. Ιωαννίδης. Ι. (1975), « Λίγες Γραμμές στους Συναδέλφους », Γυμναστική και Αθλητισμός, 2, σ. 8

δ. Ιωαννίδης. Ι. (1975), «Η Φυσική Αγωγή και Αγωνιστική ύστερα από την Κατάργηση των Γυμναστικών Επιδείξεων », Γυμναστική και Αθλητισμός, 3, σ. 5

⁴⁵. Ν. 309 30/4/1976 «Περί οργανώσεως και διοικήσεως της Γενικής Εκπαιδεύσεως», Εκπαιδευτική Νομοθεσία, 5

γραφείο φυσικής αγωγής. Με το Προεδρικό Διάταγμα (Π.Δ.) 831 *Περί ωρολογίου προγράμματος του Ημερησίου Γυμνασίου και αναλυτικού προγράμματος των Α' και Β' τάξεων αυτού* του 1977, το μάθημα της φυσικής αγωγής και στις τρεις τάξεις του γυμνασίου έγινε δίωρο και αναμορφώθηκε το αναλυτικό πρόγραμμα φυσικής αγωγής για τις δύο πρώτες τάξεις. Το ίδιο ακριβώς έγινε και στα λύκεια με το Π.Δ. 1286/1981. Τρία χρόνια αργότερα το μάθημα της φυσικής αγωγής έγινε τρίωρο με το Π.Δ. 91/1984 *Ωρολόγιο και Αναλυτικό πρόγραμμα των Σχολείων Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης*⁴⁶. Από το πρόγραμμα αυτό και μετά έχουμε μεν νέα προεδρικά διατάγματα αλλά αυτά επαναλαμβάνουν στην ουσία αντίστοιχα προηγούμενων ετών. Παράδειγμα το Π.Δ. 438/1985 και το Π.Δ. 479 του 1985⁴⁷.

Η συγκριτική μελέτη των παραπάνω προγραμμάτων δείχνει την ύπαρξη πληθώρας διδακτέας ύλης που επαναλαμβάνεται από τάξη σε τάξη και από βαθμίδα σε βαθμίδα. Το γεγονός καθαυτό δείχνει καθαρά έλλειψη προγραμματισμού. Η πληθώρα και η συνθετότητα της διδακτέας ύλης στο μάθημα της φυσικής αγωγής σε συνδυασμό με την έλλειψη αθλητικής υλικοτεχνικής υποδομής στα σχολεία και τον μικρό αριθμό των ωρών διδασκαλίας του μαθήματος, οδήγησε αναπόφευκτα στο φαινόμενο της διδακτικής αναρχίας, όπου ο κάθε καθηγητής φυσικής αγωγής επέλεγε κατά βούληση συγκεκριμένα αντικείμενα για διδασκαλία και τις περισσότερες φορές αυτοσχεδίαζε ανάλογα με τις διαθέσεις της στιγμής⁴⁸. Τα προγράμματα φυσικής αγωγής παρέμεναν σε μεγάλο βαθμό ανεφάρμοστα. Η τεράστια διδακτέα ύλη, η έλλειψη ενιαίου

⁴⁶ . Π.Δ. 91 19/3/1984 « Ωρολόγιο και Αναλυτικό Πρόγραμμα των Σχολείων Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης », ΕτΚ., Α.Φ.Ε.Κ. 35

⁴⁷ . Π.Δ. 479 18/9/1985 « Ωρολόγιο και αναλυτικό πρόγραμμα Λυκείων Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης », ΕτΚ., Α.Φ.Ε.Κ. 170

⁴⁸ α. Χατζηχαριστός, Δ. (1984), « Εκσυγχρονισμός του προγράμματος Φυσικής Αγωγής στη Μέση Εκπαίδευση », Πρακτικά Προσυνεδρίου Φ.Α. και Αθλητισμού Β. Ελλάδας, Θεσσαλονίκη, σ. 229

β. Χρυσόπουλος, Κ. (1984), « Σύγχρονα προγράμματα και μέθοδοι Φ.Α.Α » Πρακτικά Προσυνεδρίου Φ.Α. και Αθλητισμού Β. Ελλάδας, Θεσσαλονίκη, σ. 36

γ. Χατζηχαριστός, Δ. (1990), « Η Φυσική Αγωγή στα πλαίσια ενός σωστού εκπαιδευτικού συστήματος », Πρακτικά Συμποσίου Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού, Αθήνα, σ. 209

προγραμματισμού κατά τρίμηνο, οι πολλοί γενικοί και ασαφείς διδακτικοί στόχοι των προγραμμάτων φυσικής αγωγής και το φαινόμενο του διδακτικού χάους, συνέβαλαν καθοριστικά στην ωρίμανση της ανάγκης για σχεδιασμό νέων αναμορφωμένων αναλυτικών προγραμμάτων φυσικής αγωγής γυμνασίων και λυκείων, τα οποία συντάχθηκαν το 1990.

Σταθμό στα εκπαιδευτικά πράγματα, άρα και στη φυσική αγωγή, αυτής της περιόδου αποτέλεσε ο νόμος 1566/1985⁴⁹. Με το νόμο αυτόν η διάρθρωση των προγραμμάτων έγινε αθλητική με ιδιαίτερη έμφαση στις αθλοπαιδιές και στη βιωματικότητα. Το στοιχείο όμως που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως τομή στα της φυσικής αγωγής είναι η είσοδος των γυμναστών στις σχολικές μονάδες της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Αυτό υπήρξε μια πρωτοπόρα ενέργεια που άνοιξε το δρόμο για την είσοδο των γυμναστών και στις μονάδες ειδικής εκπαίδευσης.

Το 1987 με την υπουργική απόφαση «Σχολικές Αθλητικές Εκδηλώσεις»⁵⁰, η οποία ήταν εκτελεστική του νόμου 1566/1985 και κυρώθηκε με το νόμο 1824/1988, ορίστηκε για κάθε σχολικό έτος η διεξαγωγή σχολικών αγώνων σε όλα τα σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

⁴⁹ . Ν. 1566 26/9/1985 « Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις», ΕτΚ., Α.Φ.Ε.Κ., 167

⁵⁰ . Υπουργική Απόφαση αριθ. Γ4/931/671, ΦΕΚ 99/26-2-1987, τ.Β', «Σχολικές Αθλητικές Εκδηλώσεις»

2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Ο θεσμός της ειδικής αγωγής αποτελεί έναν κλάδο του θεσμού της αγωγής και λειτουργεί με την ίδια «λογική» και διαδικασίες, στοχεύοντας στην κοινωνική βελτίωση συνολικά της θέσης του Ατόμου με Ειδικές Ανάγκες (ΑμΕΑ).

Ο Ι. Ν. Παρασκευόπουλος⁵¹ την ορίζει:

« Ειδική Αγωγή είναι ο κλάδος της Παιδαγωγικής Επιστήμης που ασχολείται με τα παιδαγωγικά και διδακτικά προβλήματα των αποκλινόντων παιδιών ».

Κατά την Ρόζα Ιμβριώτη⁵² η ειδική αγωγή, σύμφωνα με την επικρατούσα κατά την εποχή εκείνη άποψη περί θεραπευτικής αγωγής, ορίζεται ως εξής:

« Η επιστήμη που φροντίζει για τη μόρφωση, διδασκαλία και πρόνοια όλων των παιδιών που η σωματική και ψυχική τους εξέλιξη εμποδίζεται αδιάκοπα από παράγοντες ατομικούς και κοινωνικούς».

Ο Κωνσταντίνος Καλαντζής⁵³ την ορίζει ως εξής:

«Η ειδική αγωγή είναι ένας νέος επιστημονικός κλάδος που με ειδικά μέσα και μεθόδους διδασκαλίας και διαπαιδαγωγήσεως, προσπαθεί να ολοκληρώσει, να αναπληρώσει, να μεθωριμάσει ή να εναρμονίσει, μέσα στα όρια της μορφής και του βαθμού των εξελικτικών δυνατοτήτων, την καθυστερημένη ή διαταραγμένη προσωπικότητα των μειονεκτούντων παιδιών και να τα εξοπλίσει με γνώσεις και δεξιότητες ώστε να γίνουν ικανά, ανάλογα με τις δυνάμεις τους, να ενταχθούν στο κοινωνικό σύνολο και να νιώθουν ευτυχημένα».

⁵¹ Παρασκευόπουλος. Ι. Ν. (1979), «Νοητική Καθυστέρηση», Αθήνα, Ιδίου

⁵² Ιμβριώτη. Ρ. (1939), «Ανώμαλα και καθυστερημένα παιδιά. Πρώτος χρόνος του προτύπου ειδικού σχολείου Αθηνών», Ελληνική Εκδοτική Εταιρία Α.Ε., Αθήνα, σ.7

⁵³ Καλαντζής. Κ. (1985), «Διδακτική των ειδικών σχολείων για νοητικά και καθυστερημένα παιδιά», Καραβίας - Ρουσσόπουλος, Αθήνα, σ.22

Για να προσδιορίσει κανείς τις περιόδους εξέλιξης στα θέματα της αγωγής των ΑμΕΑ, πρέπει να περάσει υποχρεωτικά μέσα από την κοινωνική προσέγγιση του θέματος. Κατάληξη της διαδικασίας θα είναι η προσέγγιση της επιχειρούμενης αγωγής σε συγκεκριμένο χώρο, από ειδικούς επαγγελματίες και με την χρήση ειδικών μεθόδων και οργάνων. Ο τρόπος της κοινωνικής αποδοχής της αναπηρίας και οι διαμορφωμένες στάσεις έναντι των ΑμΕΑ είναι ο ουσιαστικός παράγοντας του καθορισμού και του τρόπου αγωγής των ατόμων αυτών. Το γεγονός αυτό άπτεται των πολιτικών, οικονομικών και πολιτισμικών δομών της κοινωνίας στην οποία αναφερόμαστε, κατά την χρονική περίοδο την οποία εξετάζουμε.

Χρησιμοποιώντας λοιπόν, ως βασικές παραμέτρους το χρόνο, τις πολιτικές, πολιτισμικές και οικονομικές συνθήκες που επικρατούσαν, θεωρούμε ότι οι κύριες εξελικτικές περιόδους της ειδικής αγωγής⁵⁴ είναι αυτές που παρουσιάζονται στον ΠΙΝΑΚΑ 2.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

I. Πρωταρχική Περίοδος	Αντιμαζία γραπτών διδακτικών Πληροφορίες από ευρήματα.
II. Ιστορική Περίοδος	Υπάρχει γραπτών δεδομένων Έμμεση Άμεση Πληροφορίες Βιβλιογραφία Έρευνες.

Κατά την περίοδο (I) οι υφιστάμενες συνθήκες οδηγούσαν τις κοινωνίες στην εξεύρεση διάφορων τρόπων γι' απομάκρυνση του αναπήρου ατόμου, γιατί αποτελούσε εμπόδιο στις δραστηριότητές τους. Όλοι οι τρόποι είχαν ως απόληξη, γενικά, την άμεση ή έμμεση φυσική εξόντωση του ατόμου και την «απελευθέρωση» του συνόλου. Γενικά, κατά την περίοδο αυτή τα άτομα που γεννιούνταν με αναπηρίες αλλά και αυτά που γίνονταν ανάπηρα, λόγω κάποιου συμβάντος κατά τη διάρκεια της ζωής τους, ήταν καταδικασμένα σε θάνατο.

Ο νομαδικός χαρακτήρας των ομάδων και των φυλών και η σημαντικότητα της τροφής για την επιβίωση σε συνάρτηση με την

⁵⁴ Τσιναρέλης, Σ. Γ. (1997), «Εισαγωγή στην εκπαίδευση των παιδιών με προβλήματα ακοής», Μ.Δ.Δ.Ε, Αθήνα

ικανότητα για εύκολη μετακίνηση των ατόμων και τη νοητική ικανότητα που απαιτούσαν οι δραστηριότητες της καθημερινής ζωής (κυνήγι, ψάρεμα, κτηνοτροφία, άμυνα σε περίπτωση εχθρικής επίθεσης), οδήγησε τα υπόλοιπα μέλη στην εξεύρεση τρόπων εξόντωσης. Οι τρόποι αυτοί ήταν κυρίως η εκτέλεση, η εγκατάλειψη ή η προσφορά τους ως θυσία για εξευμενισμό.

Η ιστορική περίοδος (II) της ειδικής αγωγής⁵⁵, η οποία φτάνει μέχρι σήμερα, θα μπορούσε να διαιρεθεί στις εξής επί μέρους περιόδους, όπως φαίνεται στον ΠΙΝΑΚΑ 3.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΧΡΟΝΟΣ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ – ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΕΥΡΟΣ	ΜΟΡΦΗ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
1 ^η	8 ^{ος} π.χ.σφ	Ανατολική Διασπορά – Ομηρική Περίοδος	Ανατομία Εθνική Μορφές για την Αγωγή των Μεταπτυχιακών και Ανατόριον
2 ^η	8 ^{ος} π.χ.4ος π.χ	Αρχαίοι Μινωίτες Κνωσίου – Πόλεος Ερφή – Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία	
3 ^η	4 ^{ος} π.χ.[]- 1453 4 ^{ος} π.χ. - 19 ^{ος} μ.χ	Βυζαντινή Αυτοκρατορία – Ισλαμικός Κόσμος Μεσαιωνας – Πρεκαπολιτισμική Περίοδος	
4 ^η	19 ^{ος} - 1920	Γαλλική Επανάσταση – Ψευδομνηστική Επιδείξιαση – Α Πανεκόμενος Πόλεμος	Προσπατομνηστική Αγωγή
5 ^η	1920 - 1950	Μεταπολεμικός Οικονομική Κρίση – Β Πανεκόμενος Πόλεμος	Επιστημονική Ειδική Αγωγή – Τύπος
6 ^η	1950-Σήμερα	Διακρίση Ανθρώπων – Δεκαετησιακό – Διατήρηση Ανατολίων κίτημα	

Η παιδεία αποτέλεσε κεντρικό σημείο της ιδεολογίας της αθηναϊκής πολιτείας και η δια βίου αγωγή το μέσο για την δημιουργία του «καλού καγαθού» πολίτη, που ήταν και ο πυρήνας λειτουργίας

⁵⁵ Τσαναρέλης, Γ. (1997), ό.π.

αυτής της πολιτείας. Κατά τον Διογένη τον Λαέρτιο ο Αριστοτέλης είχε καθορίσει δογματικά:

«δεν παιδεύει, φύσεως, μαθήσεως, ασκήσεως».

Αυτοί οι άξονες αφορούσαν όλους εκείνους και ειδικά τα παιδιά που δεν είχαν ειδικές ανάγκες. Για τα ΑμΕΑ, λόγω της **φύσεως**, ουδενία απ' ευθείας μνεία γίνεται. Γνωρίζουμε ότι τα άτομα αυτά αποτελούσαν σε μεγάλο ποσοστό έναν πληθυσμό ζητιάνων και πενήτων.

Ο Αριστοτέλης⁵⁶ μάλιστα για να προλάβει τη δημιουργία μιας τάξης πενήτων, δεν βλέπει τίποτε καλύτερο από το να επιτραπεί με νόμο η **έκτρωση και η έκθεση των παιδιών**.

Η επικράτηση του χριστιανισμού και η διαίρεση της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας σε δυτική και ανατολική, η διάλυση της δυτικής ρωμαϊκής αυτοκρατορίας και η μετεξέλιξη της ανατολικής σε μια ουσιαστικά ελληνική αυτοκρατορία επέφερε μια διαφοροποίηση στην προσέγγιση των προβλημάτων των ΑμΕΑ, κάτω από την επίδραση της διαφορετικής κυρίαρχης ιδεολογίας και της κρατικής αγωγής.

Η ανυπαρξία κρατικής οργάνωσης κατά τη μεσαιωνική περίοδο στη δυτική Ευρώπη και οι συνεχείς συγκρούσεις των φεουδαρχών, εκτός των άλλων, οδήγησαν και στην πλήρη αδιαφορία για τα ανάπηρα άτομα. Αρχικά θεωρούνταν άτομα αμαρτωλά και καταραμένα, δαιμονισμένα και υφίσταντο από τους κατά καιρούς θεραπευτές, γιατρούς, μάγους και ιεροεξεταστές τα πάνδεινα. Στην καλύτερη περίπτωση γίνονταν ζητιάνοι, αξιοπερίεργα όντα περιφερόμενων θιάσων ή τρόφιμοι μοναστηριών. Μόνο μετά την κρίση της φεουδαρχικής κοινωνίας (τον 14ο και 15ο αιώνα) και την ίδρυση των πρώτων επί εθνικών βάσεων κρατών, που συμπίπτει χρονικά με την επιβολή της απολυταρχίας και την επικράτηση των αστικών δυνάμεων, σηματοδοτείται και μια αλλαγή των στάσεων έναντι των ανάπηρων ατόμων. Η επικρατούσα τάση, κυρίως υπό την επίδραση του σχολαστικισμού και του θεοκρατισμού του Thomas Aquinas (1225 - 1274), που επηρέασε όλο το δυτικό κόσμο, ήταν ο εγκλεισμός τους σε άσυλα και ιδρύματα, ώστε να μη ζητιανεύουν στους δρόμους.

⁵⁶ Ξενοφών, « Απομνημονεύματα », ΙΙΙ, 7, 5-6

Στη βυζαντινή αυτοκρατορία, κυρίως κάτω από την επίδραση του χριστιανισμού, όπως αυτός εκφραζόταν από τα κείμενα των πατέρων της εκκλησίας και εμπεδωνόταν μέσα στη νομοθεσία, εκδηλώνεται μια τάση περιθάλψης και παροχών υπό μορφή φιλανθρωπίας. Προσφέρεται, στα διάφορα ιδρύματα, φτωχοκομεία, άσυλα κλπ, στέγη, τροφή και φροντίδα θεραπευτικής μορφής. Ένας μεγάλος αριθμός όμως τέτοιων ατόμων κινείται στο χώρο της επαιτείας. Κάτι αντίστοιχο, αλλά προσαρμοσμένο στα μωαμεθανικά θρησκευτικά πρότυπα, συμβαίνει και στον ισλαμικό κόσμο.

Μετά την πτώση της βυζαντινής αυτοκρατορίας και μετά τη φθορά που υπέστησαν τα ισλαμικά χαλιφάτα με την κατάκτησή τους από τους οθωμανούς, δεν μπορεί να μιλήσει κανείς για μέριμνα υπέρ των αναπήρων ατόμων. Η αχανής αυτοκρατορία που κυριάρχησε τόσο επί χριστιανικών, ιουδαϊκών, όσο και επί μωαμεθανικών πληθυσμών ενδιαφέρεται πρωτίστως για τη συλλογή φόρων, σε είδος αλλά κυρίως σε χρήμα, με την οποία προσπαθεί μέχρι τη διάλυσή της να συντηρήσει την ομάδα των περί τον σουλτάνο αξιωματούχων και τον στρατοκρατικό τύπου κατακτητικό της χαρακτήρα.

Από τον 16ο αιώνα στη δυτική Ευρώπη και κάτω από τις επικρατούσες οικονομικοκοινωνικές συνθήκες γίνεται η αρχή του θεσμού που σήμερα ονομάζουμε ειδική αγωγή. Έχει χαρακτήρα καθαρά παροχής κυρίως θεραπευτικής αγωγής και διαπνέεται από τη θρησκευτική αντίληψη παροχής φιλανθρωπίας για τη σωτηρία της ψυχής αυτού. Παρά το γεγονός ότι η πρώτη καταγραμμένη προσπάθεια συστηματικής ειδικής αγωγής είναι αυτή του Peter Jordan το 1533, η συστηματική παροχή ειδικής αγωγής με αποτελέσματα γίνεται μόνο σε άτομα με αισθητηριακές μειονεξίες και συγκεκριμένα με προβλήματα ακοής, όπως θα αναφερθεί λεπτομερέστερα. Εκείνο που θα πρέπει στη συνέχεια να επισημανθεί όμως είναι ότι στα πρώτα αυτά βήματα οι μοναχοί (και διάφοροι θρησκευόμενοι) ήταν αυτοί που σφράγισαν την πορεία της ειδικής αγωγής.

Είναι γνωστό ότι η επικράτηση του φυσιοκρατικού πνεύματος, σε αντίθεση με τον σχολαστικισμό και τον θεοκρατισμό, επέφερε κατά τον 17ο αιώνα ουσιώδεις αλλαγές σ' όλο το φάσμα των ιδεολογικών τάσεων και της επικρατούσας κουλτούρας. Παρά τον ενθουσιασμό που

προκάλεσε το πνεύμα του « Αιμίλιου » του J.J. Rousseau και παρά την επικράτηση των αρχών της γαλλικής επανάστασης σχετικά με τις ελευθερίες του ατόμου, η ειδική αγωγή δεν έπαψε να απέχει από το καθ' αυτό παιδαγωγικό έργο⁵⁷. «Φορώντας άσπρη μπλούζα» συνέχιζε να έχει τη μορφή θεραπευτικής αγωγής, μια και πιστευόταν ότι οι αναπηρίες είναι ασθένειες και συνεπώς χρήζουν ιατρικής παρέμβασης. Είναι η περίοδος όπου ο γιατρός Πινέλ, για πρώτη φορά, ανοίγει στο Παρίσι τα άσυλα, όπου συνωθούνταν ψυχοπαθείς, κωφοί, τυφλοί, ζητιάνοι και κακοποιοί. Βγάζει τις αλυσίδες από τους ψυχοπαθείς, οι οποίοι εισάγονται στα ψυχιατρεία που στοχεύουν όχι στην τιμωρία τους αλλά στην ηθική τους μεταχείριση.

Τον τίτλο του « πατέρα » της θεραπευτικής αγωγής απέσπασε πάλι ένας γιατρός, ο Jean Marie Gaspard Itard δουλεύοντας και παρατηρώντας τον Victor, το « λυκόπαιδο » της Avinion⁵⁸.

Παρ' όλ' αυτά, η επί επιστημονικών βάσεων παρεχόμενη ειδική αγωγή με παιδαγωγικό χαρακτήρα υπήρξε το προϊόν είτε των εμπειρικών παρατηρήσεων όλων όσων ασχολήθηκαν με τα άτομα με αναπηρίες μέσα από το πρίσμα της θεραπευτικής αγωγής είτε, κατά κύριο λόγο, το προϊόν του θεωρητικού και πρακτικού έργου των μεγάλων παιδαγωγών. Ο Pestalozzi, ο Dewey, ο Decroly και η Montessori, μαζί με τους δρόμους που άνοιξε στην ψυχολογία ο S. Freud, υπήρξαν σίγουρα οι θεμελιωτές αυτού που σήμερα αποκαλούμε ειδική αγωγή⁵⁹.

Θέλοντας να οριοθετήσουμε σε γενικές γραμμές τις περιόδους της ειδικής αγωγής κατά τον 20ο αιώνα, θα μπορούσαμε να πούμε ότι αυτές συνοψίζονται στις παρακάτω τρεις⁶⁰:

α. η περίοδος της «κλειστής εκπαίδευσης»

⁵⁷. Bandura. A.(1991), « Self-regulation of motivation through anticipatory and self – reactive mechanisms», στο Dienstbier R.A. (Ed). «Perspectives on motivation», Nebraska Symposium on Motivation, University of Nebraska, Lincoln, vol. 38, p.69

⁵⁸. Κρουσταλάκης. Γ. (1992), «Διαπαιδαγώγηση – Πορεία Ζωής», Ιδίου, Αθήνα

⁵⁹. Περισιάνης. Π., Κουσελίνη. Μ., Κεφάλια. Μ. (1992), «Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης», Ιδίου, Λευκωσία

⁶⁰. Κρουσταλάκης. Γ. (1994), «Παιδιά με ιδιαίτερες ανάγκες στην οικογένεια και το σχολείο. Ψυχοπαιδαγωγική παρέμβαση για μια συμβουλευτική γονέων και εκπαιδευτικών », Λύχνος, Αθήνα

β. η περίοδος της «ανοιχτής εκπαίδευσης», αλλά σε χωριστό σχολείο ή περίοδος της ομαλοποίησης (normalization)

γ. η περίοδος της ένταξης.

Το ειδικό σχολείο όμως που δημιουργήθηκε, λειτούργησε μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1950 ως σχολείο κατά πολύ υποδεέστερο του γενικού⁶¹. Απότοκο της αντίληψης αυτής υπήρξε η χρήση των ίδιων αναλυτικών προγραμμάτων υποβαθμισμένων και προσαρμοσμένων κατά περίπτωση. Στην ουσία, η πρώτη αυτή περίοδος της « κλειστής εκπαίδευσης » σηματοδότησε την απομάκρυνση των παιδιών με μειονεξίες από το γενικό κορμό της εκπαίδευσης. Δημιούργησε μια ολόκληρη σειρά προκαταλήψεων τις οποίες καλούμαστε να ανατρέψουμε, εάν θέλουμε να μιλούμε για εκπαίδευση μέσα από το θεσμό της ένταξης.

⁶¹. Κρουσταλάκης. Γ. (1993), «Παιδιά με ιδιαίτερες ανάγκες», Ιδίου, Αθήνα

2.1. Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η εξέλιξη της ειδικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα ακολούθησε την παρακάτω χρονολογική πορεία:

- 1905** Με πρωτοβουλία του Δ. Βικέλλα προέδρου του συλλόγου προς διάδοση των ωφελίμων βιβλίων ιδρύεται το σωματείο Οίκος Τυφλών.
Πραγματοποιείται η πρώτη προσπάθεια για θεραπεία διαταραχών του λόγου στην παιδική ηλικία από το δάσκαλο Α. Διαμαντάρα.
- 1906** Ιδρύεται στην Καλλιθέα το πρώτο σχολείο τυφλών, στο πλαίσιο του σωματείου Οίκος Τυφλών από την Ε. Λασκαρίδου η οποία δημιουργεί και το ελληνικό σύστημα Braille στηριγμένη στο αντίστοιχο γαλλικό.
- 1917** Ιδρύονται από το ελληνικό κράτος τα πρώτα αναμορφωτικά καταστήματα ανηλίκων για παιδιά με παραπρωματική συμπεριφορά μέχρι 12 ετών.
- 1923** Ιδρύεται το πρώτο σχολείο κωφών στην Καλλιθέα με την επωνυμία Εθνικός Οίκος Κωφαλάων με πρωτοβουλία της αμερικανικής φιλανθρωπικής οργάνωσης East Relief.
- 1934** Ιδρύεται η σχολή τυφλών κοριτσιών στη Φιλοθέη από την Ε. Λασκαρίδου.
- 1935** Ιδρύεται η Εταιρεία Προστασίας Αναπήρων Παίδων με σκοπό την εκπαίδευση των παιδιών με κινητική αναπηρία. Αρχίζει για πρώτη φορά η διδασκαλία μαθήματος ειδικής αγωγής. Ο καθηγητής Σ. Καραντινός διδάσκει αγωγή του λόγου στο Μαράσλειο Διδασκαλείο Δημοτικής Εκπαίδευσης (Μ.Δ.Δ.Ε.).
Χτίζεται με δαπάνες του Χ. Σπηλιόπουλου το Εθνικό Ίδρυμα Κωφαλάων.
Ιδρύεται το Κέντρο Προστασίας Αναπήρων Παίδων από την ελληνική Εταιρεία Προστασίας Αναπήρων Παίδων με τη βοήθεια του ιδρύματος Near East Foundation με σκοπό την προστασία, θεραπεία και εκπαίδευση των σωματικά ανάπηρων παιδιών.

- 1937** Ιδρύεται το Πρότυπο Ειδικό Σχολείο Αθηνών από τη Ρ. Ιμβριώτη σε συνεργασία με τους Κ. Καλαντζή, Π. Βακαρέλη - Καλαντζή, Λ. Δρόσου Πιστικίδου, Α. Πέτρο, Ε. Κονταράτου - Ρούσσου. Η εργασία της ομάδας κατά την πρώτη φάση λειτουργίας του σχολείου υπήρξε καθοριστική για την ειδική αγωγή των παιδιών με νοητική υστέρηση στη χώρα μας. Παράλληλα, σε απογευματινά φροντιστήρια η Ρ. Ιμβριώτη δίδασκε αγωγή του λόγου σε γονείς. Δυστυχώς το έργο του σχολείου αυτού δε συνεχίστηκε λόγω του παγκοσμίου πολέμου καθώς και του εμφυλίου που επακολούθησε.
- 1945** Ιδρύεται η Ελληνική Εταιρία Προστασίας και Αποκατάστασης Παίδων (ΕΛΕΠΑΠ).
- 1954** Ιδρύεται ο μορφωτικός σύλλογος Αθηναίων από μια ομάδα επιστημόνων οι οποίοι εξαιτίας των πολιτικών τους πεποιθήσεων και των ιδιαιτέρων συνθηκών της μετεμφυλιακής περιόδου αδυνατούσαν να εργαστούν στη δημόσια εκπαίδευση. Η ομάδα αυτή που φαίνεται να είναι όχι μόνο επιστημονικά καταρτισμένα αλλά και ενημερωμένη για τις επικρατούσες τάσεις στην Ευρώπη, για την οργάνωση και διάρθρωση των κατάλληλων για την ειδική αγωγή σχολείων καθώς και για τις διαγνωστικές και υποστηρικτικές υπηρεσίες που απαιτούνται, ίδρυσε:
- α. τον πρώτο ιατροπαιδαγωγικό συμβουλευτικό σταθμό
 - β. την Εταιρία Ψυχικής Υγιεινής και Νευροψυχιατρικής του παιδιού.
- 1956** Ιδρύεται ο τομέας ψυχικής υγιεινής από το Βασιλικό Εθνικό Ίδρυμα με πρώτη διευθύντρια την Άννα Πιπινέλη - Ποταμιάνου . Το 1964 μετονομάστηκε σε Κέντρο Ψυχικής Υγιεινής και Ερευνών.
- 1957** Ιδρύεται η Ελληνική Εταιρεία Ψυχικής Υγιεινής και Νευροψυχιατρικής του παιδιού.
- 1959** Ιδρύεται το πρότυπο ειδικό σχολείο η Αγία Φιλοθέη και λειτουργεί ως ιδιωτικό σχολείο «απροσαρμόστων παιδων» από το Ιανουάριο του 1960 στο Π.Ψυχικό.

- 1960** Ιδρύεται το Ψυχολογικό Κέντρο Βορείου Ελλάδος με σκοπό την παροχή εκπαίδευσης και θεραπευτικής συνδρομής σε παιδιά και εφήβους με νοητική υστέρηση και προβλήματα συμπεριφοράς.
- 1961** Αρχισε να λειτουργεί το τμήμα ειδικής αγωγής για εκπαιδευσίμους στο νευροψυχιατρικό νοσοκομείο Νταού Πεντέλης.
- 1962** Ιδρύεται το κέντρο θεραπευτικής παιδαγωγικής Στουπάθειο από την ένωση γονέων και κηδεμόνων απροσαρμόστων παιδών στο Χαλάνδρι.
- 1964** Αρχισε να λειτουργεί το ίδρυμα προστασίας απροσαρμόστων παιδών η Θεοτόκος.
- 1969** Ιδρύεται το γραφείο ειδικής εκπαίδευσης στο Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠ.Ε.Π.Θ.) και καλούνται να μετεκπαιδευτούν για την ειδική αγωγή στο Μ.Δ.Δ.Ε. οι πρώτοι 50 δάσκαλοι.
- 1972 – 1973** Ιδρύονται και λειτουργούν τα πρώτα 45 ειδικά σχολεία του ΥΠ.Ε.Π.Θ. για παιδιά με νοητική υστέρηση.
- 1975** Παρατείνεται η μετεκπαίδευση των δασκάλων ειδικής αγωγής από 1 σε 2 έτη.
Κατοχυρώνεται συνταγματικά το δικαίωμα εκπαίδευσης των παιδιών με ΕΙΔ.Ε.Α.
- 1975** Το γραφείο ειδικής εκπαίδευσης του ΥΠΕΠΘ εξελίσσεται σε τμήμα.
- 1976** Καταρτίζεται το πρώτο νομοσχέδιο για την ειδική αγωγή και το τμήμα ειδικής εκπαίδευσης μετεξελίσσεται σε Διεύθυνση ειδικής αγωγής.
- 1979** Ψηφίζεται ο νόμος 963.
- 1981** Ψηφίζεται ο νόμος 1143.
- 1985** Ψηφίζεται ο νόμος 1566.
- 2000** Ψηφίζεται ο νόμος 2817.

3. ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η πρώτη φορά που γίνεται συζήτηση για την ειδική εκπαίδευση στην Ελλάδα και επίσημη πρόταση για την ίδρυση ειδικών σχολείων είναι στα πορίσματα του πρώτου Ελληνικού εκπαιδευτικού συνεδρίου 31/3 - 4/4 του 1904. Στη συνεδρίαση της 2/4/1904 στο τμήμα στοιχειώδους εκπαίδευσης ο εισηγητής Θεμιστοκλής Μιχαλόπουλος στο η' εδάφιο ανακοινώνει:

«Θεωρείται αναγκαία η ίδρυσις σχολείων:

α'. τυφλών, β'. κωφαλάλων γ'. ηλιθίων δ'. ηθικώς διαστρόφων παιδών»⁶²

Το ίδιο εισηγείται δέκα χρόνια αργότερα το γραφείο υγιεινής του υπουργείου Εκκλησιαστικών και της Δημόσιας Εκπαίδευσης:

«είνε ανάγκη να ιδρυθούν και παρ' υμίν ειδικά σχολεία δια τους βραδύνοας, τυφλούς και κωφαλάλους».

Παρόλα όσα προτείνουν όμως οι προαναφερθείσες εισηγήσεις το - κατά τ' άλλα καινοτόμο - νομοσχέδιο του 1913 για την επιβολή της υποχρεωτικής φοίτησης προτείνει την απαλλαγή από αυτή, για προφανείς λόγους⁶³, για τους εξής:

«τους φρενοπαθείς και ηλιθίους και τους μήπω ωρίμους προς μαθητείαν».

Ο πρώτος ελληνικός νόμος που αφορά άτομα με Μειονεξίες και Αναπηρίες (ΜΚΑ) είναι ο νόμος *Περί αλητείας και επαιτείας* (1681 22/1/1919), που ψηφίστηκε ομόφωνα από όλα τα κόμματα. Κατ' αυτόν επιβαλλόταν ποινή 1000 δρχ. και φυλάκιση τριών μηνών σε όσους εκμεταλλεύονταν ανάπηρα άτομα με σκοπό την επαιτεία⁶⁴.

Αντίστοιχα ο πρώτος ελληνικός νόμος που αφορά την ειδική εκπαίδευση είναι ο νόμος 4397 24/8/1929 που στο κεφ. Ε' Άρθρο 11 παράγραφος 1, αναφέρει:

⁶² Δημαράς, Α. (1983), ό.π

⁶³ Λέφας, Χ. (1942), «Ιστορία της Εκπαίδευσης», Ο.Ε.Σ.Β., Αθήνα, σελ 54

⁶⁴ Ν. 1681/22/1/1919 ΕΦ.Τ.Κ./Α.Φ. 14

«Μετά γνωμοδότησιν του Εποπτικού Συμβουλίου και προτάσσει του Εκπαιδευτικού δύναται το Υπουργείον να κανονίση ιδίαν διδασκαλίαν δια τους πνευματικώς ανωμάλους παίδας δημοτικού τινός σχολείου ή να καταρτίση χάριν αυτών ιδίαν τάξιν ή και ίδιον σχολείον, εάν υπάρχη τοιούτων επαρκής.

Κατά τον αυτόν τρόπον δύναται το Υπουργείον να ίδρυση και υπαίθρια σχολεία χάριν των ασθενών παιδων»⁶⁵.

Οχτώ χρόνια αργότερα ο Α.Ν. 453 30/1/1937, **Περί ιδρύσεως σχολείου ανωμάτων παιδων** ... μετά από υπουργική απόφαση έδινε το δικαίωμα ίδρυσης ειδικού δημοτικού σχολείου και ειδικών τάξεων στην Αθήνα και την επαρχία⁶⁶. Το αξιοσημείωτο σ' αυτόν είναι πως καθορίζει για πρώτη φορά ότι:

«Δια την λειτουργίαν των ανωτέρω σχολείων αποσπώνται μέχρι τριών δι' έκαστον λειτουργοί της δημοτικής ή της μέσης εκπαιδευσεως».

Ο Α.Ν. 726 15/6/1937 **Περί συγχωνεύσεως του οίκου κωφάλων Χαραλάμπους και Ελένης Σπηλιοπούλου μετά του Εθνικού Οίκου Κωφάλων** προσδιορίζει το καθεστώς συγχώνευσης των δυο ιδρυμάτων κωφών σε ένα, με τίτλο « Εθνικό Ίδρυμα Προστασίας Κωφάλων »⁶⁷. Το ίδρυμα αυτό λειτούργησε και συνεχίζει να λειτουργεί υπό τον άμεσο έλεγχο και την εποπτεία του υπουργείου Υγείας.

Στο ίδιο ΦΕΚ/228 που δημοσιεύεται ο παραπάνω νόμος δημοσιεύεται και το **Περί εκτελέσεως του υπ' αριθ. 453/1937 Αναγκαστικού Νόμου** με το οποίο καθορίζονται λεπτομερώς τα της λειτουργίας του σχολείου και για πρώτη φορά καθορίζεται στη χώρα η κατηγοριοποίηση των μαθητών με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες (ΕΙΔ.Ε.Α.), ο τρόπος εγγραφής τους στο σχολείο και ένα τυπικό περίγραμμα αναλυτικού προγράμματος.

⁶⁵ Ν. 4397/ 24/ 9/1929 ΕΦ.Τ.Κ./ Α.Φ. 309

⁶⁶ Α.Ν. 453/ 30/1/1937 ΕΦ.Τ.Κ./ Α.Φ. 28

⁶⁷ Ν. 726/ 15/6/1937/ ΕΦ.Τ.Κ./ Α.Φ. 228

Η τελική μορφή του παραπάνω νόμου διαμορφώνεται με τον Α.Ν. 1049/ 27/1/1938 *Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως του Α.Ν. 453/1937* και το Β.Δ. ΦΕΚ/170/ 2/5/1939 *Περί εκτελέσεως του υπ'αριθ. Α.Ν.1049/1938 περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως του Α.Ν. 453/1937*, όπου το σχολείο ονομάζεται «Πρότυπον Ειδικόν Σχολείον» και καθορίζονται τα πλαίσια της λειτουργίας του καθώς και ο τρόπος επιλογής του προσωπικού⁶⁸. Το σχολείο αυτό είναι και το πρώτο επίσημο δημόσιο ελληνικό ειδικό σχολείο⁶⁹.

Εδώ ακριβώς στο εβδομαδιαίο πρόγραμμα των μαθημάτων φαίνεται να επιβάλλεται η διδασκαλία της γυμναστικής για 12 ώρες και στις τρεις βαθμίδες (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 9). Είναι η πρώτη φορά που γίνεται αναφορά για ειδική φυσική αγωγή.

Ο νόμος 1890/ 1/8/1951 *Περί προστασίας και αποκαταστάσεως των τυφλών* καθορίζει για πρώτη φορά στην Ελλάδα τον τρόπο κατηγοριοποίησης των τυφλών και μερικώς βλεπόντων. Ακόμα, θεσπίζει την υποχρεωτική εγγραφή των παιδιών σε σχολεία τυφλών και ορίζει τα της επαγγελματικής τους αποκατάστασης και περιθάλψης. Τέλος, θεσπίζει και τη σύσταση του Συμβουλίου Προστασίας Τυφλών υπαγομένου στο υπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας⁷⁰.

Ως συνέχεια του Ν.Δ. 3635/ 16/11/1956, *Περί αναγνώρισεως ως ισοτίμων προς δημόσια ιδιωτικών σχολείων στοιχειώδους εκπαίδευσεως δια βαρηκόους ή κωφούς μαθητάς, καθορισμού του προγράμματος μαθημάτων τούτων και κρατικής ενισχύσεως των*⁷¹, θεωρείται ο νόμος 4466 /10/5/1965, *Περί αναγνώρισεως ως ισοτίμου προς τα δημόσια σχολεία Μέσης Εκπαίδευσεως του υπό του Προτύπου Ειδικού Εκπαιδευτηρίου ιδρυθέντος ιδιωτικού Γυμνασίου Κωφών και Βαρηκών Παιδων*⁷².

⁶⁸ Α.Ν. 1049/ 27/1/1938 ΑΦ.24

⁶⁹ Ιμβριώτη, Ρ. (1939), ό. π

⁷⁰ Ν.1894/ 1/9/1951/ ΕΦ.Τ.Κ./ Α.Φ. 212

⁷¹ Ν.Δ. 3635/ 16/11/1956/ ΕΦ.Τ.Κ./ Α.Φ 281

⁷² Ν. 4466/ 10/5/1965 / ΕΦ.Τ.Κ./ Α.Φ. 82

Μετά το τέλος του εμφυλίου πολέμου συστήνονται δυο επιτροπές παιδείας, το 1958 και το 1970, και για πρώτη φορά γίνεται επίσημα λόγος για ειδική αγωγή. Προγραμματίζεται η ίδρυση του γραφείου ειδικής εκπαίδευσης στο υπουργείο Παιδείας. Ουσιαστικά μέχρι τη δεκαετία του 1970 έχουμε μια πενία νομοθετικής δράσης σε θέματα ειδικής εκπαίδευσης. Η μόνη εξαίρεση είναι δυο νομοθετικά διατάγματα που αφορούν όμως - και τα δυο - μια ειδική περίπτωση νομοθετικής κατοχύρωσης ενός ιδιωτικού ειδικού σχολείου.

Με την υπουργική απόφαση 101491/ 1/8/1969 πραγματοποιείται η ίδρυση του γραφείου ειδικής αγωγής. Την ίδια χρονιά καλούνται και οι πρώτοι 50 δάσκαλοι για μετεκπαίδευση στην ειδική αγωγή στο Μ.Δ.Δ.Ε.

Το Ν.Δ. 1222/ 31/8/1972, *Περί μετεκπαίδευσης του εκπαιδευτικού προσωπικού Δημοτικής Εκπαίδευσης και αναδιοργάνωσης του Διδασκαλείου Δημοτικής Εκπαίδευσης*, καθορίζει πλέον νομοθετικά τη λειτουργία του διδασκαλείου, στο οποίο όμως η μετεκπαίδευση στην ειδική αγωγή γίνεται διετής από το ακαδημαϊκό έτος 1975 – 1976.

Η θέση της ειδικής εκπαίδευσης σήμερα στην Ελλάδα, από τη μεταπολίτευση μέχρι σήμερα, εκτιμάται κυρίως μέσα στο γενικό πνεύμα που η πολιτεία την προσδιορίζει και την αποδέχεται. Συγκεκριμένα, στο δεύτερο μέρος του Ελληνικού συντάγματος του 1975, στο κεφάλαιο των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων, στο άρθρο 15 παράγραφος 2 και 4 αναφέρεται:

§2. «Η παιδεία αποτελεί βασική αποστολήν του Κράτους, έχει δε ως σκοπόν την ηθικήν, πνευματικήν και φυσικήν αγωγήν των Ελλήνων, την ανάπτυξιν της εθνικής και θρησκευτικής συνειδήσεως και την διάπλασιν αυτών ως ελευθέρων και υπευθύνων πολιτών...»

§4. «Πάντες οι Έλληνες έχουν δικαίωμα δωρεάν παιδείας καθ' όλας τας βαθμίδας αυτής, εις τα κρατικά εκπαιδευτήρια.

Το κράτος ενισχύει τους διακρινόμενους, ως και τους δεομένους αρωγής ή ειδικής προστασίας σπουδαστάς, αναλόγως προς τας ικανότητάς αυτών».

Δεδομένο είναι ότι γίνονται νόμοι όλες οι διεθνείς συμβάσεις, διακηρύξεις και αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) που ενσωματώνονται στο εσωτερικό δίκαιο με απόφαση της βουλής υποχρεωτικά.

Μετά τη λειτουργία του συντάγματος του 1975 ψηφίστηκαν οι παρακάτω νόμοι και εκδόθηκαν αντίστοιχα τα παρακάτω Π.Δ. και υπουργικές αποφάσεις:

α) Νόμοι

1. Ο νόμος 227 / 4/12/1975 **Περί παρά τω Μαρασλείω Διδασκαλείω Δημοτικής Εκπαιδεύσεως μετεκπαιδεύσεως εις την ειδική αγωγή.**
2. Ο νόμος 963 / 1979 **Περί επαγγελματικής αποκαταστάσεως αναπήρων και εν γένει ατόμων μειωμένων ικανοτήτων.**
3. Ο νόμος 1143 / 31/3/1981, παράγραφοι 17, 20, και 22, **Περί ειδικής αγωγής, ειδικής επαγγελματικής εκπαιδεύσεως, απασχολήσεως και κοινωνικής μερίμνης, των αποκλινόντων εκ του φυσιολογικού ατόμων και άλλων πνών εκπαιδευτικών διατάξεων.** Στο κεφ. Α, αρθρ. 1, οριοθετώντας το σκοπό της ειδικής αγωγής, στην ουσία εκφράζει την επικρατούσα από τους συντάκτες του αντίληψη για το θέμα αυτό, παράλληλα όμως αποδεικνύει την πηγή προέλευσής του που είναι κάποια αγγλικά και αμερικάνικα μοντέλα. Από την χρησιμοποιηθείσα όμως ορολογία φαίνεται ότι είναι της προηγούμενης δεκαετίας. Ίσως αυτό να οφείλεται στο γεγονός ότι χρειάστηκαν πέντε χρόνια για να συνταχθεί και οι συντάκτες του δεν είχαν υπόψη τους ερευνητικά δεδομένα που να δίνουν μια σαφή εικόνα της πραγματικότητας.

4. Ο νόμος 1304 / 7/12/1982 *Για την επιστημονική – παιδαγωγική καθοδήγηση και τη διοίκηση στη γενική και στη μέση Τεχνική – Επαγγελματική εκπαίδευση και άλλες διατάξεις.*
5. Ο νόμος 1566 / 30/9/1985 *Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις.* Το κεφ. Ι. αποτελεί την πιο ώριμη και περιεκτική νομική κατασκευή που αναφέρθηκε μέχρι τότε στην ειδική αγωγή αφού την συμπεριλάμβανε σε ένα γενικό νόμο πλαίσιο για την εκπαίδευση μη διαχωρίζοντάς την από την γενική εκπαίδευση.
6. Ο νόμος 1771 / 19/4/1988 *Ρύθμιση εκπαιδευτικών θεμάτων* , άρθρα 14 και 18.
7. Ο νόμος 1894 / 27/8/1990 *Θέματα Ειδικής Αγωγής : Θέσπιση του Υπηρεσιακού και Πειθαρχικού Συμβουλίου Ειδικού Προσωπικού Ειδικής Αγωγής, (ΥΠΣΕΠΕΑ), κλπ, άρθρο 8.*
8. Ο νόμος 1943 / 11/4/1991 *Περί εκσυγχρονισμού της Δημόσιας Διοικήσεως κλπ*, άρθρο 66.
9. Ο νόμος 1946 / 14/5/1991 *Γενικά αρχεία του κράτους και άλλες διατάξεις*, άρθρο 46.
10. Ο νόμος 2009 / 1992 ΦΕΚ.18 *Χαρακτηρισμός του προσωπικού ειδικών κλάδων ως εκπαιδευτικού*, άρθρο 9
Ο νόμος 2817 / 14/3/2000 *Εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και άλλες διατάξεις.*

β) Προεδρικά Διατάγματα

1. Το Π.Δ. 147/ 15/3/1976 με το οποίο ιδρύεται η Διεύθυνση ειδικής αγωγής στο υπουργείο Παιδείας.
2. Το Π.Δ. 603/ 21/9/1982 το οποίο αποτελεί τον βασικότερο παράγοντα διευθέτησης των οργανωτικών και λειτουργικών σχέσεων μέσα στις μονάδες ειδικής αγωγής.
3. Το Π.Δ. 137/ 11/5/1983 με το οποίο ιδρύεται η Ειδική Σχολή Επαγγελματικής Εκπαίδευσης Καλλιθέας.
4. Το Π.Δ. 605/ 21/9/1983 που αναφέρεται στην « Κατανομή θέσεων κατά κλάδους και Υπουργεία αρμόδια για τα εκπαιδευτήρια και λοιπές μονάδες ειδικής αγωγής και τους σχολικούς ψυχολογικούς σταθμούς ».
5. Το Π.Δ. 472 /1983 που αναφέρεται στη συγκρότηση των ιατροπαιδαγωγικών διαγνωστικών ομάδων από το νομάρχη σε συνδυασμό με την ερμηνευτική του εγκύκλιο Στ.5 /69/ 19/12/1983.
6. Το Π.Δ. 188 / 26/4/1985 , άρθρο 5, το οποίο αναφέρεται στην «Τροποποίηση και συμπλήρωση διατάξεων που ρυθμίζουν θέματα των σχολείων Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης».
7. Το Π.Δ. 172/ 10/5/1986 με το οποίο καθορίζεται το «Ωρολόγιο και αναλυτικό πρόγραμμα γυμνασίων και λυκείων ειδικής αγωγής».
8. Το Π.Δ. 240 / 24/5/1988 που αναφέρεται στα γνωμοδοτικά συμβούλια πρωτοβάθμιας - δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και ειδικής αγωγής.
9. Το Π.Δ. 238 / 25/5/1988 , άρθρο 13, που αναφέρεται στη διενέργεια γενικών εξετάσεων, τον ορισμό βασικών μαθημάτων και τη διαδικασία επιλογής σπουδαστών για τις σχολές και τα τμήματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Σ' αυτό γίνεται αναφορά και χαρακτηρισμός των « φυσικώς αδυνάτων » υποψηφίων.

10. Το Π.Δ. 293/ 21/6/1988 που αναφέρεται στη μετατροπή των κατωτέρων τεχνικών και επαγγελματικών σχολών του Εθνικού Ιδρύματος Αποκαταστάσεως Αναπήρων σε Τ.Ε.Σ. ειδικής αγωγής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.
11. Το Π.Δ. 71 / 7/2/1989 με το οποίο αυξήθηκαν οι θέσεις των συμβούλων ειδικής αγωγής από 8 σε 16.
12. Το Π.Δ. 115/ 14/2/1989 που αναφέρεται στις «Μεταθέσεις και τοποθετήσεις των εκπαιδευτικών της δημόσιας πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης». Στο άρθρο 11 αναφέρεται στις μεταθέσεις σε Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής (Σ.Μ.Ε.Α).
13. Το Π.Δ. 149/ 30/4/1991 το οποίο αναφέρεται στη «Συγκρότηση και αρμοδιότητες του Υπηρεσιακού και Πειθαρχικού Συμβουλίου του Ειδικού προσωπικού Ειδικής Αγωγής ».
14. Το Π.Δ. 239/ 21/6/1991 με το οποίο ιδρύεται Τ.Ε.Σ ειδικής αγωγής κωφών – βαρηκόων Θεσσαλονίκης.
15. Το Π.Δ. 462/ 1991 με το οποίο καθορίζονται τα της αξιολόγησης και της ενισχυτικής διδασκαλίας των μαθητών των δημοτικών σχολείων.
16. Το Π.Δ. 367 / 15/9/1993, άρθρο 35, που αναφέρεται στην προαγωγή – επανεξέταση των μαθητών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Για μια βαθύτερη και σε συνολικό επίπεδο μελέτη παραθέτουμε το συγκριτικό ΠΙΝΑΚΑΣ 4 με τη βασική νομοθεσία που βρίσκεται σε ισχύ στις χώρες μέλη της Ε.Ε.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

ΒΑΣΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΚΑΙ ΦΟΡΕΑΣ ΚΑΛΥΨΗΣ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΧΩΡΑ	ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ	ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ
Β	Σύστημα της 1ης Ιουλίου 1888 Νόμος 20ης Ιουλίου 93 Αρσάκη Διάρθρωση Ιουλίου 1894	3 κανονικά Υπουργεία (Ν.Π.Ε. και Ο)
ΟΗ	1959 Μεταρρύθμιση της εκπαίδευσης Νόμος του 1975	Υπουργείο Παιδείας Κοινωνίας Οίκου (Πολιτισμός)
Ω	Επιμορφωτές Μάκας για την εκπαίδευση πρωτοβάθμιας μελέτη της Διασποράς και των κρίσεων	Επιτροπή από 10 κράτος 10 Länder
ΕΛ	Σύνταγμα Νόμος 1960/1965 Νόμος 281/2000	Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων 54 Νομοί
Ε	Γαλλικός Νόμος για την εκπαίδευση 1975 Λευ Σχολαρχία του Φρανκφούρτη (Schularchiv Kloster) (Schularchiv) 1977/1990	Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Επιστήμης 17 Πολιτικές, Πολιτικές Υπουργείο Εθνικής Παιδείας 27 Πολιτικές
Ρ	Νόμος του 1983 (Νόμος 1983) και πρωτοβάθμια μελέτη στην εκπαίδευση του (Νόμος) / Προσέλευση από 1990	Υπουργείο Παιδείας
Ι	Νόμος του 1986 Νόμος 997 της 24ης Ιανουαρίου 1977 Νόμος 148 της 2ας Ιουλίου 1990	Υπουργείο Εθνικής Παιδείας
ΛΟΟ	Σύνταγμα Κανονισμός και Μεγάλη Συνέλευση 22/02/1975 Νόμος της 21ης Μαΐου 1979 Νόμος της 4ης Σεπτεμβρίου 1980	Υπουργείο Εθνικής Παιδείας
ΗΕ	Σύνταγμα Νόμος για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση (1990)	Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού
Ρ	Θανατικός Νόμος του Ιανουαρίου 1997 Διάταγμα του Οκτωβρίου 99	Υπουργείο Παιδείας
ΩΚ	Είδη: Άγγλικα και Ουαλικά Σκωτσέζικα Ολλανδικά γαλλικά	
Άγγλικα Ουαλικά	Εκπαίδευση Act του 1944 Εκπαίδευση Act αριθ. 2 του 1966 Εκπαίδευση Reform Act 1988	Υπουργείο Παιδείας και Επιστήμης LEA (117 local education authorities)
Ολλανδικά Γαλλικά	Εκπαίδευση Reform Ουαλ 1993	Υπουργείο Παιδείας και Επιστήμης
Σκωτσέζικα	Νόμος του 1986	Scottish Office Education Department

ΠΗΓΗ: Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (1992), « Έκθεση της επιτροπής για την πρόοδο της εφαρμογής της πολιτικής ένταξης στο εκπαιδευτικό σύστημα εντός των κρατών μελών », Βρυξέλλες

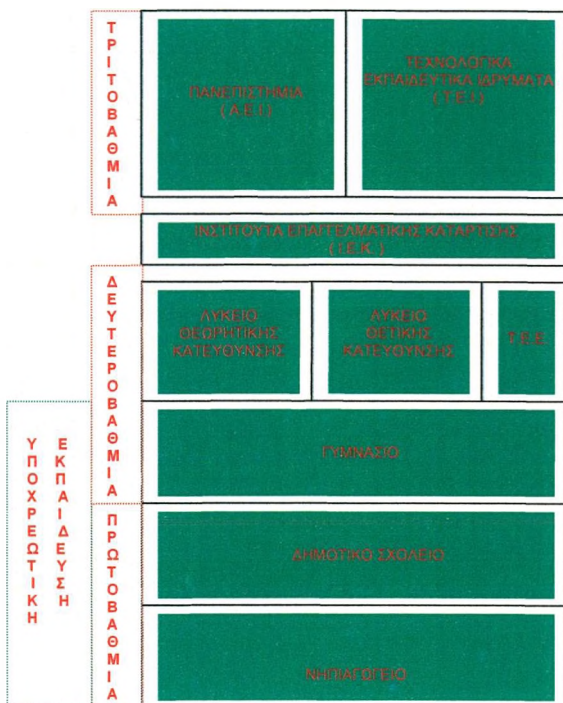
Στον παραπάνω πίνακα η διάρκεια της υποχρεωτικής φοίτησης σε σχολείο καθώς και η κατανομή στα επίπεδα εκπαίδευσης προβάλλονται όπως ισχύουν στα 12 κράτη μέλη. Η υποχρεωτική φοίτηση σε σχολείο κυμαίνεται από 9 έως 12 έτη και παρουσιάζει χαρακτηριστικές διαφορές εντός των κρατών μελών.

4. Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΗΜΕΡΑ

Το εκπαιδευτικό σύστημα στην Ελλάδα είναι κάθετης μορφής, όπως φαίνεται και στο ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1⁷³.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

Η ΚΑΘΕΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

⁷³ Τσιναρέλης, Σ. Γ. (2000), «Ο θεσμός της ένταξης και η ενσωμάτωση. Η ελληνική και η ευρωπαϊκή πραγματικότητα, οι διαφαινόμενες προοπτικές», Ανακοίνωση σε συνέδριο του ΠΤΔΕ του Παν. Κρήτης, Ρέθυμνο

Το λειτουργικό πλαίσιο του γενικού εκπαιδευτικού συστήματος καθορίζεται από τον νόμο 1566 του 1985⁷⁴. Στο νόμο αυτό, ως αναπόσπαστο μέρος του, καθορίζονται και το πλαίσιο λειτουργίας της ειδικής εκπαίδευσης στα άρθρα 34 έως 36. Σε αντίθεση με όλες τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες που επιχείρησαν την τελευταία δεκαετία να ενσωματώσουν μέσα στο νομικό πλαίσιο της γενικής εκπαίδευσης και αυτό της ειδικής, η χώρα μας «αποένταξε» τη νομοθεσία της ειδικής εκπαίδευσης⁷⁵. Με το νόμο 2817/2000⁷⁶, που διέπει το πλαίσιο λειτουργίας της ειδικής εκπαίδευσης, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 10, θεωρούνται ως:

«1. Άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κατά την έννοια του παρόντος, θεωρούνται τα άτομα που έχουν σημαντική δυσκολία μάθησης και προσαρμογής εξαιτίας σωματικών, διανοητικών, ψυχολογικών, συναισθηματικών και κοινωνικών ιδιαιτεροτήτων.

2. Στα άτομα αυτά περιλαμβάνονται όσοι:

α) Έχουν νοητική ανεπάρκεια ή ανωριμότητα.

β) Έχουν ιδιαίτερα σοβαρά προβλήματα όρασης (τυφλοί, αμβλύωπες) ή ακοής (κωφοί, βαρήκοοι).

γ) Έχουν σοβαρά νευρολογικά ή ορθοπεδικά ελαττώματα ή προβλήματα υγείας.

δ) Έχουν προβλήματα λόγου και ομιλίας.

ε) Έχουν ειδικές δυσκολίες στη μάθηση, όπως δυσλεξία, δυσαριθμηση, δυσαναγνωσία.

στ) Έχουν σύνθετες γνωστικές, συναισθηματικές και κοινωνικές δυσκολίες και όσοι παρουσιάζουν αυτισμό και άλλες διαταραχές ανάπτυξης.

3. Στα άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες περιλαμβάνονται επίσης πρόσωπα νηπιακής, παιδικής και εφηβικής ηλικίας που δεν ανήκουν σε μία από τις προηγούμενες

⁷⁴ Ν. 1566/ 1985, ό.π

⁷⁵ Meijer, C.J.W. (1998), «Integration in Europe: Provision for Pupils with Special Educational Needs. Trends in 14 European Countries», E. U. Agency for Development in Special Needs Education, Middelfart, Denmark

⁷⁶ Ν. 2817/ 14/3/2000 / Ε.Φ.Ε.Δ./Α.Φ. 78

περιπτώσεις, αλλά έχουν ανάγκη από ειδική εκπαιδευτική προσέγγιση και φροντίδα για ορισμένη περίοδο ή για ολόκληρη την περίοδο της σχολικής ζωής τους.

Οι μαθητές για τους οποίους δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις των παραγράφων 2 και 3, καθώς και οι μαθητές που για μόνο το λόγο ότι η μητρική τους γλώσσα δεν είναι ελληνική, εμφανίζουν μειωμένη σχολική επίδοση, δεν θεωρούνται άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες».

Στο πλαίσιο αυτού του νόμου, αλλά και του συνόλου των άλλων διατάξεων (εγκυκλίους, υπουργικές αποφάσεις, προεδρικά διατάγματα, άρθρα σε άλλους νόμους), λειτουργεί η ειδική εκπαίδευση και στις τρεις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Το σύνολο των Σ.Μ.Ε.Α. στην προσχολική, πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, κατά το σχολικό έτος 2001 – 2002 φαίνονται στον ΠΙΝΑΚΑ 5:

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΤΑ ΒΑΘΜΙΔΑ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ

Α/Α	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ	ΒΑΘΜΙΔΕΣ ΕΙΔΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ								ΣΥΝΟΛΟ
		ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΑ		Π. Ε.		Δ. Ε.				
		ΕΙΔ.	ΤΜΕΝΤ	ΕΙΔ.	ΤΜΕΝΤ	ΕΙΔ/Α	ΠΕ/ΕΑ	ΕΕ/ΕΚ	ΤΜΕΝΤ	
1	ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΗΡΤΕΣ	66	59	46	797			30	2	863
2	ΝΟΗΤΙΚΩΝ ΕΣΤ.	11		66		2			2	81
3	ΠΡΟΒΑ - ΟΡΑΣΗΣ	2	6	4	9					21
4	ΠΡΟΒ. ΑΚΟΗΣ	6	2	19	6	9	9		7	37
5	ΚΙΝΗΤΙΚΑ ΠΡΟΒΑ	2		6		4	1		3	16
6	ΑΥΤΙΣΤΟΙ			2						2
7	ΣΥΝΑΙΣΘΗΜ ΔΙΑΤ.	1		1						2
8	ΜΑΘ ΔΥΣ. ΑΥΤ. Ν.Υ.			2						2
9	Ν.Υ. - ΜΑΘ ΔΥΣΚ.			1						1
10	Ν.Υ. - ΣΥΝΑΙΣ ΔΙΑΤ.			1						1
11	Ν.Υ. ΑΥΤΙΣΤ.	1								1
12	ΝΟΣΗΛΕΥΟΜΕΝΟΙ	2		4						6
	ΣΥΝΟΛΟ	99	68	146	812	9	4	30	14	1169
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	164		958		13		44		1169

ΠΗΓΗ: Φαντάκη. Α. (2002), « Αδημοσίευτα δεδομένα για την Ειδική Εκπαίδευση στην Ελλάδα », Ευγενική παραχώρηση

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

Ν.Υ. = Βασική Υπόθεση	ΜΑΘ ΔΥΣΚ = Μαθησιακά Δυσκολίες	ΑΥΤΟ = Αυτισμός
ΕΥΝ = Ειδικά Μαθησιακά	ΤΜ/ΣΝΤ = Τμήμα Σπυρίδας	ΕΙΔ = Ειδικό Διδακτικό
ΕΠΤΑ = Ειδικά Γραμματικά / Λογικά	ΤΕΣΣΑ = Τμήμα Επαγγελματικού Σχολείο Εθνικής Αγωγής	ΕΙΔΕΚ = Ειδικό Εκπαιδευτήριο Επαγγελματικής Κατάρτισης
Π.Ε. = Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση	Δ.Ε. = Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	

Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση ισχύει ένα ειδικό καθεστώς που ρυθμίζει τον τρόπο εισαγωγής στις διάφορες σχολές και στα τμήματα (χωρίς εξετάσεις για όσους έχουν αναπηρία 67% και άνω, με ειδικό τρόπο εξέτασης για τους «φυσικώς αδυνάτους», δυσλεξικούς), τις απαιτήσεις των διδασκόμενων αντικειμένων (αποφασίζουν οι σύλλογοι Διδακτικού Επιστημονικού Προσωπικού (ΔΕΠ) κάθε τμήματος για την εισαγωγή φοιτητών με αναπηρίες) και τη δυνατότητα πρόσβασης σε κάθε σχολή.

Στον ΠΙΝΑΚΑ 6 φαίνεται ο αριθμός των φοιτητών με ΕΙΔ.Ε.Α. που φοιτούσαν σε όλες τις σχολές και τα τμήματα του πανεπιστημίου Αθηνών κατά το ακαδημαϊκό έτος 1991 – 92.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6

ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ (Ακαδημαϊκό έτος 1991 - 1992)

ΓΡΑΜΜΕΝΟΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ/ΤΡΙΕΣ					ΓΡΑΜΜΕΝΟΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ/ΤΡΙΕΣ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ			
ΑΓΟΡΙΑ	%	ΚΟΡΙΤΣΙΑ	%	ΣΥΝΟΛΟ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	Α	Κ	ΣΥΝΟΛΟ
29.624	43,92	39.223	56,08	68.847	ΟΡΘΟΣΤΑΣΙΑ	68	743	229
								3,3
								72,02
								31
					ΚΟΦΟΣΤΗ	11	29	0,25
								9,76
					ΤΥΦΛΟΣΤΗ	16	19	0,15
								9,76
					ΕΚΦΗΤΙΚΑ ΑΝΑΓΧΕΡΑ	5	5	0,04
								4,08
					ΑΛΛΕΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ	5	5	0,04
								4,08
					ΣΥΝΟΛΟ	132	786	316
								4,59
								102

ΠΗΓΗ: Καλαντζή.- Αζίζη. , Τσιναρέλης. Γ. (1994), «Φοιτητές με Ειδικές Ανάγκες που φοιτούν στο Πανεπιστήμιο Αθηνών», στο Καίλα. Μ., Πολεμικός. Ν., Φιλίππου. Γ. (επιμ), «Άτομα με Ειδικές Ανάγκες», Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, τ. Β, σ. 752

Η ειδική φυσική αγωγή ή, όπως ορίζεται τελευταία, προσαρμοσμένη φυσική αγωγή, λειτουργεί στο ίδιο πλαίσιο με την ειδική εκπαίδευση. Το χαρακτηριστικό της γνώρισμα όμως στην ελληνική πραγματικότητα, είναι πως λειτουργεί άτυπα, χωρίς το απαραίτητο νομικό πλαίσιο και την αναγκαία επιστημονική παιδαγωγική και ψυχολογική στήριξη που απαιτεί το αναλυτικό πρόγραμμα. Σκοπός της στο νηπιαγωγείο, στο ειδικό δημοτικό σχολείο, στο ειδικό γυμνάσιο, στο ειδικό λύκειο, στο τεχνικό επαγγελματικό σχολείο ειδικής αγωγής και στο ειδικό εκπαιδευτήριο επαγγελματικής κατεύθυνσης, είναι ο ίδιος με αυτόν της φυσικής αγωγής στη γενική εκπαίδευση. Συμβάλλει δηλαδή κατά προτεραιότητα στη σωματική ανάπτυξη των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α., στην ψυχική και πνευματική τους καλλιέργεια, στην αρμονική τους ένταξη στην κοινωνία. Τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την επίτευξη του σκοπού αυτού είναι:

- α. παιδαγωγικά κινητικά παιχνίδια και ελεύθερες κινητικές δραστηριότητες με ή χωρίς μουσική
- β. τα αναγνωρισμένα στη χώρα μας αθλήματα και αγωνίσματα για τα οποία υπάρχουν δυνατότητες να διδαχθούν στα σχολεία με τις κατάλληλες προσαρμογές
- γ. οι ελληνικοί παραδοσιακοί λαϊκοί χοροί
- δ. η κολύμβηση.

Τα στοιχεία αυτά αποτελούν στην ουσία τα όρια μέσα στα οποία μπορεί να κινείται ένα αναλυτικό πρόγραμμα για την ειδική φυσική αγωγή. Σ' αυτό το πλαίσιο κινούνται και τα ενδεικτικά προγράμματα σπουδών που έχει επεξεργαστεί το Π.Ι., για την πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 11 και 12). Δεν έχουν λάβει όμως ακόμη την απαραίτητη νομική μορφή που θα τα καθιέρωνε επίσημα και υποχρεωτικά.

Η ειδική φυσική αγωγή δεν κινήθηκε παράλληλα με τη ραγδαία ανάπτυξη της ειδικής εκπαίδευσης στη χώρα μας, κάτι που φαίνεται χαρακτηριστικά στον ΠΙΝΑΚΑ 7.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7

**ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 1978 - 2000**

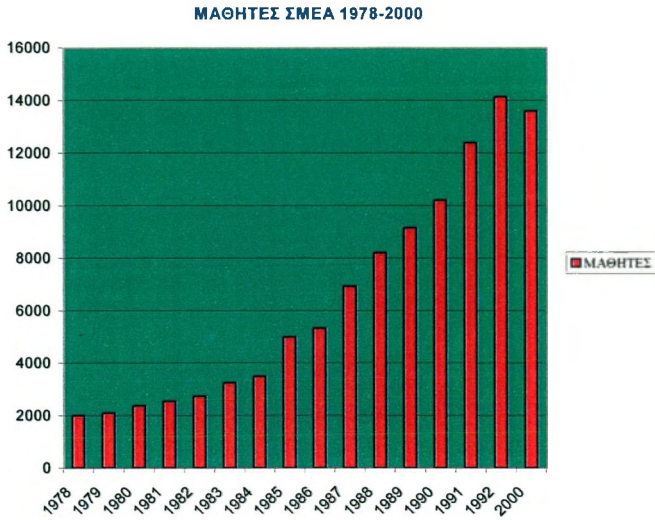
	ΕΙΔ. ΣΧΟΛΕΙΑ	ΤΜ. ΕΡΤΑΣΗΣ	ΕΡΓΟΚΟΙ	ΕΙΔ. ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	ΜΑΘΗΤΕΣ
1978	67	0	163	0	1997
1979	79	0	184	0	2092
1980	84	0	212	0	2360
1981	87	0	213	0	2636
1982	122	0	332	0	2725
1983	139	7	332	0	3241
1984	142	25	471	0	3484
1985	152	102	619	0	4968
1986	155	141	641	24	5930
1987	160	221	777	64	6520
1988	164	295	850	200	8200
1989	170	368	860	200	9150
1990	183	460	1122	197	10200
1991	186	520	1200	191	12383
1992	200	602	1378	195	14136
2000	190	728	1877	191	13596

ΠΗΓΗ : Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής του ΥΠΕΠΘ, Στατιστική Υπηρεσία ΥΠΕΠΘ

Παρατηρώντας και αναλύοντας τον παραπάνω πίνακα μπορεί να διαπιστώσει κανείς τα παρακάτω:

- Υπάρχει μια ραγδαία αύξηση του αριθμού των μαθητών που φοιτούν στις Σ.Μ.Ε.Α., η οποία φαίνεται χαρακτηριστικά στο ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.
- Τον αριθμό των μαθητών αυτών εξυπηρετεί ένας αριθμός σχολείων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που επίσης αυξάνεται χαρακτηριστικά από το 1982 και μετά, ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.
- Η αύξηση του αριθμού των μαθητών ΕΙΔ.Ε.Α. συνοδεύτηκε από σημαντικότερη αύξηση του αριθμού των εκπαιδευτικών, ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4, καθώς και από την τοποθέτηση ειδικού επιστημονικού προσωπικού, κυρίως μετά το 1986, ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

ΠΗΓΗ: Τσιναρέλης, Γ. (2002), Η Ειδική Εκπαίδευση στην Ελλάδα , υπό δημοσίευση

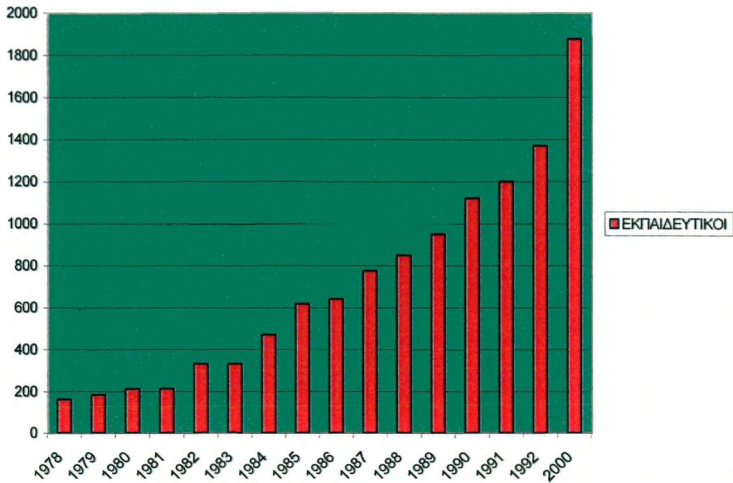
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3

ΠΗΓΗ: Τσιναρέλης, Γ. (2002), Η Ειδική Εκπαίδευση στην Ελλάδα , υπό δημοσίευση

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4

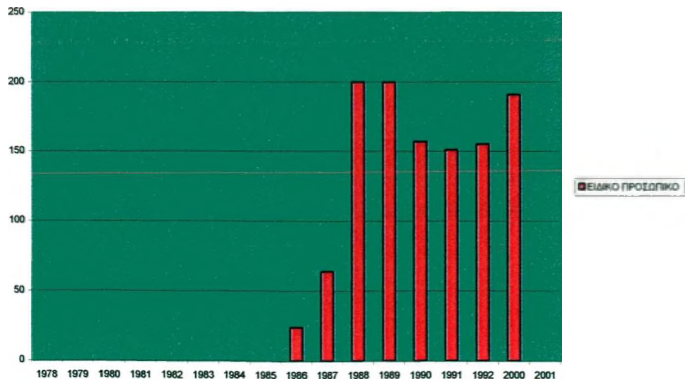
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΑ ΕΙΔΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ 1978-2000

ΠΗΓΗ: Τσιναρέλης, Γ. (2002), Η Ειδική Εκπαίδευση στην Ελλάδα, υπό δημοσίευση

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5

ΕΙΔΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΣΜΕΑ 1978-2000

ΠΗΓΗ: Τσιναρέλης, Γ. (2002), Η Ειδική Εκπαίδευση στην Ελλάδα, υπό δημοσίευση

Το ειδικό προσωπικό στις Σ.Μ.Ε.Α. αποτελείται από:

- α. ψυχολόγους
- β. κοινωνικούς λειτουργούς
- γ. εργοθεραπευτές
- δ. φυσιοθεραπευτές
- ε. λογοθεραπευτές
- στ. σχολικούς νοσηλευτές⁷⁷.

Σε σχέση με την παραπάνω περιγραφείσα κατάσταση της ειδικής εκπαίδευσης είναι δυνατόν να αντιδισταλείουμε την υφιστάμενη κατάσταση στη Διεύθυνση φυσικής αγωγής του ΥΠ.Ε.Π.Θ.

Στη Διεύθυνση φυσικής αγωγής μέχρι σήμερα δεν υπάρχει επίσημα με νομική πράξη τμήμα ή τομέας για την ειδική φυσική αγωγή με αποτέλεσμα να υπάρχει έλλειψη:

- α. σχεδιασμού, υποστήριξης και ανάπτυξης προγραμμάτων επιμόρφωσης των καθηγητών φυσικής αγωγής στην ειδική εκπαίδευση
- β. σχεδιασμού και ανάπτυξης αναλυτικών προγραμμάτων
- γ. εκπόνηση του αθλητικού – υποστηρικτικού υλικού
- δ. αθλητικών δραστηριοτήτων.

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 άρχισαν να διορίζονται εκπαιδευτικοί ειδικής φυσικής αγωγής. Στην αρχή ως ωρομίσθιοι, στο πλαίσιο προγραμμάτων της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης και στη συνέχεια από το ΥΠΕΠΘ. Επομένως σήμερα υφίσταται η παρακάτω κατάσταση από άποψη στελέχωσης στις δυο πρώτες βαθμίδες εκπαίδευσης:

- α. Στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Στα υπάρχοντα ειδικά νηπιαγωγεία, ΠΙΝΑΚΑΣ 5, το μάθημα φυσικής αγωγής δεν διδάσκεται διότι κατ' αντιστοιχία δεν συμβαίνει κάτι ανάλογο και στα γενικά νηπιαγωγεία.

⁷⁷. Ν.1566/ 1985, ό.π

Στα ειδικά δημοτικά σχολεία εργάζονται 117 εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής από τους οποίους μόνο οι 36 έχουν μόνιμη οργανική θέση⁷⁸. Το αντικείμενο της φυσικής αγωγής παρέχεται στους μαθητές με ΕΙΔ.Ε.Α. ως εξής:

- δύο φορές την εβδομάδα ανά τμήμα, στις τάξεις Γ', Δ', Ε' και ΣΤ'

- στις τάξεις Α' και Β' εφόσον υπάρχει δυνατότητα.

Το ωράριο του εκπαιδευτικού φυσικής αγωγής συμπληρώνεται με άλλες δραστηριότητες στη βάση του ωρολογίου προγράμματος του σχολείου, με την προϋπόθεση έγκρισής του από τον σχολικό σύμβουλο της ειδικής αγωγής.

Στα τμήματα ένταξης (ειδικές τάξεις) τα οποία λειτουργούν μέσα στο πλαίσιο του γενικού σχολείου⁷⁹, όπως είναι φυσικό, ακολουθείται το ωρολόγιο πρόγραμμα του γενικού σχολείου. Κατά συνέπεια οι μαθητές που φοιτούν στις ειδικές τάξεις γυμνάζονται στη βάση του προγράμματος των συμμαθητών τους της γενικής τάξης στην οποία είναι γραμμένοι.

β. Στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Στα ειδικά εργαστήρια, στα γυμνάσια, στα λύκεια και Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια (Τ.Ε.Ε.) εργάζονται 15 εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής. Από αυτούς μόνο οι 6 έχουν οργανική θέση (μονιμότητα). Το μάθημα της φυσικής αγωγής διδάσκεται 2 φορές την εβδομάδα ανά τμήμα σε όλες τις τάξεις .

Τα τμήματα ένταξης λειτουργικά είναι διαφοροποιημένα από αντίστοιχα της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Συλλειτουργούν μέσα στον ίδιο χώρο με το γενικό δευτεροβάθμιο σχολείο αλλά έχουν αυτονομία όσον αφορά το προσωπικό και τα προγράμματα. Στα τμήματα αυτά εργάζονται 7 εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής , από τους οποίους οι 5 έχουν οργανική θέση. Το μάθημα της φυσικής αγωγής διδάσκεται ανά εβδομάδα ανάλογα με τις προβλέψεις του προγράμματος του γενικού σχολείου για κάθε τμήμα σε όλες τις τάξεις.

⁷⁸. Πληροφορίες από τη Διεύθυνση Φυσικής Αγωγής του ΥΠΕΠΘ

⁷⁹. Ν.2817/ 2000, ό.π.

Αναλυτικά προγράμματα φυσικής αγωγής για την ειδική αγωγή πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης δεν έχουν εκδοθεί επίσημα από το ΥΠ.Ε.Π.Θ. Υπάρχουν δειγματικές εργασίες του Π.Ι. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 11 και 12.

Τέλος, το αθλητικό υλικό στα σχολεία της ειδικής εκπαίδευσης είναι ελάχιστο, ενώ υποστηρικτικό υλικό δεν υπάρχει .

5. Ο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Η σχέση της φυσικής αγωγής ως στοιχείου του θεσμού του εκπαιδευτικού συστήματος μιας κοινωνίας με τους άλλους κοινωνικούς θεσμούς είναι πολυμερής και πολυσχιδής. Αποτελεί διαδικασία αλληλοεπιδράσεων και ανατροφοδοτήσεων, που αναγάγει το «συμμετοχικό ρόλο» της ως ιδιαίτερης σημασίας. Οι διαπιστώσεις για υφιστάμενα αδιέξοδα οδήγησαν στη διατύπωση νέων θεωρήσεων για τον κοινωνικό ρόλο της φυσικής αγωγής και κατ' επέκταση και της ειδικής φυσικής αγωγής. Στο πλαίσιο αυτό, ο θεσμός της φυσικής αγωγής - όπως και του σχολείου ευρύτερα - εξαρτάται από τις υφιστάμενες κοινωνικές δομές και έχει ως κύριο ρόλο την αναπαραγωγή τους.

Η ανάλυση των δομών και της διαμόρφωσής τους οδηγεί στον τρόπο με τον οποίο κατασκευάζεται η εκπαιδευτική πραγματικότητα ως εξωτερική και δεσμευτική, ως μέρος του κόσμου που κατασκευάζεται από εμάς και ταυτόχρονα είναι έξω από την επιρροή μας. Ο ρόλος του σχολείου και των γνωστικών αντικειμένων διερευνώνται σε συσχέτισμό με το περιεχόμενο της εκπαίδευσης και τον τρόπο που πραγματοποιούνται οι κοινωνικές αλληλεπιδράσεις μέσα στο σχολείο.

Η προσέγγιση αυτή ενσωμάτωσε εννοιολογικά σχήματα και δομές ανάλυσης και των άλλων κοινωνικών επιστημών με κοινά στοιχεία όπως:

- την αντίθεση στον φονξιοναλισμό
- την αντίληψη ότι τα άτομα είναι οι δημιουργοί της σημασίας των φαινομένων
- την έμφαση στις παραδοχές που διαγράφουν το κοινωνικό πλαίσιο
- την υιοθέτηση ερμηνευτικών μεθόδων.⁸⁰

⁸⁰. Bernstein. B. (1977), «Class, codes and control», Routledge & Kegan Paul, London, Vol. III, Revised

Κατά τον Bernstein⁸¹ η κατανομή της εξουσίας και οι «αρχές κοινωνικού ελέγχου» αντανακλώνται στον τρόπο με τον οποίο μια κοινωνία «επιλέγει, ταξινομεί, κατανέμει, μεταδίδει και αξιολογεί την εκπαιδευτική γνώση που θεωρεί δημόσια». Θεωρεί την εκπαίδευση, άρα και τη φυσική αγωγή ως στοιχείο της, μηχανισμό που είναι αποτελεσματικός στο να ρυθμίζει την ταξική βάση των κοινωνικών σχέσεων. Παράλληλα πιστεύει ότι η νοοτροπία έχει ήδη διαμορφωθεί στη βάση της από το περιβάλλον της οικογένειας. Το σχολείο επομένως, με το αναλυτικό πρόγραμμα μπορεί να επιτείνει τις αξίες και την κατάλληλη νοοτροπία, αυτό όμως δε σημαίνει εσωτερικευση και σύνθεση συγκεκριμένων προσωπικοτήτων⁸².

Το εκπαιδευτικό σύστημα, ως σύνολο αλλά και τα επιμέρους στοιχεία του, στηρίζει και δημιουργεί την κοινωνική αναπαραγωγή. Οι μηχανισμοί που παράγουν αυτό το αποτέλεσμα καλύπτονται κάτω από την κυρίαρχη ιδεολογία της εκπαίδευσης, που παρουσιάζει το σχολείο ως ένα ουδέτερο περιβάλλον⁸³.

Η κριτική που διατυπώθηκε προς τη « νέα» κοινωνιολογία της εκπαίδευσης είναι ότι αγνόησε το κοινωνικό πλαίσιο όπου πραγματοποιούνται οι κοινωνικές σχέσεις καθώς και ότι η έμφαση «στον άνθρωπο ως δημιουργό» δεν παίρνει, όσο θα έπρεπε, υπόψη τα εμπόδια που το ευρύτερο πλαίσιο δημιουργεί στη ζωή των δρώντων προσώπων και προκαθορίζει το τι είναι διαπραγματεύσιμο⁸⁴.

Από τις προαναφερθείσες θεωρητικές προσεγγίσεις για την ανάλυση του ρόλου της εκπαίδευσης - άρα και των στοιχείων της - και των σχέσεών της με την κοινωνική πραγματικότητα, διαφαίνονται πως υπάρχουν διαφορετικές τάσεις. Οι θεωρητικές και ερευνητικές

⁸¹ α. Bernstein. B. (1977), ό.π.

β. Bernstein. B. (1988), «Codes, Modalities and the Process of Cultural Reproduction: A Model», *Language and Society*, 10, p. 327

⁸² Apple. M. (1986), «Ιδεολογία και αναλυτικά προγράμματα», Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη, μτφ

⁸³ Νούτσος. Χ. Ι. (1979), «Προγράμματα Μέσης Εκπαίδευσης και Κοινωνικός Έλεγχος, 1931 – 1973», Θεμέλιο, Αθήνα

⁸⁴ Banks. O. (1987), «Η κοινωνιολογία της εκπαίδευσης», Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη, μτφ

προσεγγίσεις των σχέσεων της εκπαιδευτικής διαδικασίας με το κράτος και τους φορείς του πραγματοποιείται σε σχέση με:

- α. την κυρίαρχη ιδεολογία
- β. τις ομάδες κύρους και εξουσίας
- γ. την κουλτούρα .

Μια άλλη τάση εξετάζει αυτές τις σχέσεις σε συνάφεια με τις εκπαιδευτικές εξελίξεις και το συναγωνισμό των ομάδων κύρους και εξουσίας που έχουν κοινά πολιτισμικά πρότυπα⁸⁵.

Στα σχολεία παράγονται, και όχι μόνο αναπαράγονται, τα πολιτισμικά πρότυπα και η ιδεολογία της κοινωνικής αναπαραγωγής, της πολιτισμικής αναπαραγωγής και της πολιτισμικής παραγωγής.

Τα σχολεία αποτελούν ειδικά πλαίσια που εντάσσονται μέσα στη γενική κοινωνική δομή. Αναπαράγουν το εκπαιδευτικό σύστημα και παράγουν αντιφάσεις, καθώς οι κοινωνικές ανισότητες μπορεί να δημιουργηθούν στο χώρο του σχολείου και όχι απλώς να αναπαραχθούν⁸⁶.

Η εκπαίδευση, ως οργανωμένη, συνειδητή και «κατά σχέδιο» προσφερόμενη μορφή παιδείας, είναι κοινωνικός θεσμός πολύπλοκος και σημαντικός ως προς τους σκοπούς, τα μέσα και τα αποτελέσματα ορατά ή αόρατα, άμεσα και έμμεσα⁸⁷.

Κοινωνικά, ως έκδηλος στόχος της εκπαίδευσης ορίζεται η προετοιμασία των νεαρών ατόμων μελών για ορισμένους κοινωνικούς, πολιτικούς, επαγγελματικούς κλπ. ρόλους, οι οποίοι αναγνωρίζονται ως αποδεκτοί από το κοινωνικό σύνολο. Πιο συγκεκριμένα, κύριος στόχος της εκπαίδευσης είναι η μετάδοση των πολιτισμικών στοιχείων και γνώσεων που επιτρέπουν στα άτομα

⁸⁵. Collins. R. (1977), «Functional and Conflict Theories of Educational Stratification», *American Sociological Review*, V. XXXVI

⁸⁶. Bernstein. B. (1977), ό.π.

⁸⁷. Bourdieu. P., Boltanski. L. (1978), «Changes in social structure and changes in the demand for education » στο Giner. S, Scotford Archer. M. (eds), «Contemporary Europe, social structures and cultural patterns», Routledge & Kegan Paul, London

να οργανώνουν τις προσδοκίες τους και να προσανατολίζουν τις ενέργειές τους σε κοινωνικά αποδεκτούς σκοπούς.

Συνοπτικά, μπορούμε να πούμε ότι η εκπαίδευση αποδίδει στα άτομα ένα κοινωνικό status που είναι άμεσα συνδεδεμένο με το κοινωνικό γόητρο, αφού ρυθμίζει τη συμμετοχή σε άλλα αγαθά και προσδιορίζει τον βαθμό κινητικότητας στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο⁸⁸. Επί πλέον, η εκπαίδευση επιδρά στις συμπεριφορές των ατόμων με τέτοιο τρόπο ώστε να παρατηρούνται αλυσιδωτές αντιδράσεις, τόσο στο εσωτερικό της εκπαιδευτικής δομής, όσο και της εκπαίδευσης στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο⁸⁹.

Η ειδική φυσική αγωγή στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση έχει τους ίδιους σκοπούς και στόχους με τη φυσική αγωγή στη γενική εκπαίδευση⁹⁰. Συμβάλλει κυρίως στη σωματική ανάπτυξη των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α., στην ψυχική και πνευματική τους καλλιέργεια και στην αρμονική τους ένταξη στην κοινωνία⁹¹.

Βασικός αλλά μη εμφανής σκοπός είναι στην ουσία η κοινωνική άσκηση, η «άθληση στο πλαίσιο της κοινωνίας». Ο αθλητισμός, με την ευρεία έννοια του όρου, είναι κάθε συνειδητή κινητική δραστηριότητα, η οποία αποβλέπει στην ψυχαγωγία ή και στην αγωνιστική επικράτηση. Επομένως, η άθληση στο πλαίσιο της κοινωνίας ωθεί στην κοινωνική ένταξη και ενσωμάτωση. Άθληση σημαίνει αγώνας, άμιλλα⁹². Είναι η κάθε μορφής φυσική και πνευματική δραστηριότητα που προϋποθέτει μεθοδική προετοιμασία. Εφαρμογή συγκεκριμένων κανόνων, πειθαρχία που έχει ως βάση το ανταγωνιστικό ή το συναγωνιστικό στοιχείο για την επίτευξη της μέγιστης δυνατής επίδοσης. Αθλητισμός, σύμφωνα με το ολυμπιακό ιδεώδες, είναι

⁸⁸. Atkinson. P. (1986), «Structure and Reproduction: introduction to the sociology of Basil Bernstein», Methuen, London

⁸⁹. Musgrove. F. (1968), «The contribution of sociology to the study of the curriculum», στο Kerr. J. F. (ed): «Changing the Curriculum», University of London Press, London

⁹⁰. Biddle. S. J. H., Murtie. N. (2001), «Psychology of physical activity: Determinants, well – being and interventions», Routledge, London

⁹¹. Bouchard. C., Shepherd. R. J., Stephens. T. (1994): «Physical activity, fitness and health: International Proceedings and consensus statement», Human Kinetics, Champaign IL

⁹². Τεγόπουλος – Φυτράκης (1993), «Ελληνικό Λεξικό», Ελευθεροτυπία, Αθήνα

η φιλοσοφία με βάση την οποία ένα άτομο προσπαθεί να ισορροπήσει τη συνολική του ανάπτυξη με τη σωματική του δραστηριότητα⁹³. Συμβάλλει στην ανάπτυξη και βελτίωση των ψυχοσωματικών δυνάμεων του ανθρώπου, στην εξύψωση του ήθους του, στη διαπαιδαγώγηση και ψυχοσωματική ολοκλήρωσή του, στην πρόληψη αλλά και θεραπεία παθολογικών καταστάσεων.

Στην περίπτωση της φυσικής αγωγής η κινητική δραστηριότητα πραγματοποιείται με τη συμμετοχή των παιδιών και εφήβων σε κινητικά παιχνίδια, γυμναστικές ασκήσεις, φυσιολατρικές δραστηριότητες και σε κάθε μορφή αθλητικής αγωνιστικής προσπάθειας. Η πολυμορφικότητα των εκφράσεων καθώς και η πολλαπλότητα των στόχων του αθλητισμού, οι οποίες τον ορίζουν, τον διακρίνουν σε δύο κύριες μορφές:

α. Τον αγωνιστικό αθλητισμό.

Βασικό του κριτήριο και προϋπόθεση ο συναγωνισμός - ανταγωνισμός, που αποβλέπει στην καλύτερη δυνατή επίδοση.

β. Στον μη αγωνιστικό αθλητισμό.

Στην περίπτωση αυτή το στοιχείο του συναγωνισμού - ανταγωνισμού είναι προαιρετικό ή και ανεπιθύμητο. Η διαφορετική σημασιολογική ερμηνεία εκφράζει και την διαφορετική αντίληψη περί ανθρώπινου σώματος - υπόστασης που επικρατούσε στην εκάστοτε χρονική περίοδο.

Η παράδοση του δυτικού ορθολογισμού υπαγόρευε το διαχωρισμό μεταξύ σώματος και πνεύματος. Η διχοτομία αυτή υπαινισσόταν το πρωτείο του πνεύματος, αποδίδοντας στο πνεύμα το χώρο του «πολιτισμού», ενώ στο σώμα και τις λειτουργίες του τον χώρο της «φύσης» και τη δικαιοδοσία των φυσικών επιστημών, με αποτέλεσμα το σώμα να εμφανίζεται στερημένο από κάθε κοινωνική σημασία και ιστορικότητα⁹⁴.

⁹³ Πρακτικά της 15^{ης} Συνόδου της Ολυμπιακής Ακαδημίας

⁹⁴ Hargreaves.D. H. (1987), «Deschoolers and New Romantics», Rutledge and Kegan Paul, London

Στο πλαίσιο της δυαδικής δομής που καθόριζε το σύστημα αξιών της δυτικής σκέψης, ο αθλητισμός και η φυσική αγωγή ερμηνεύονται ως μια ασήμαντη δραστηριότητα για τον ελεύθερο χρόνο. Θεωρούνται προσανατολισμένα στην ευχαρίστηση που είναι αντίθετη προς την πνευματική δημιουργία και χωρίς οικονομική αξία, ως «φυσικό» αποτέλεσμα της προϊούσας εκβιομηχάνισης.

Το 1971 ο Weber διαπίστωνε ότι «η παράξενη καχυποψία, έως και αντιπάθεια, που δείχνουν ακόμη και τώρα οι άνθρωποι των γραμμάτων και της σπουδής για την έρευνα των πιο ταπεινών εκδηλώσεων της σωματικής δραστηριότητας αξίζει από μόνη της μια ξεχωριστή μελέτη»⁹⁵.

Οι έρευνες ως προς την κοινωνική - ιστορική ερμηνεία του αθλητισμού και της φυσικής αγωγής δημιουργήθηκαν στη δεκαετία του 1970, καθώς όπως αναφέρει ο Weber, «οι πρόοδοι στη σφαίρα των κοινωνικών επιστημών είναι ουσιωδώς συνδεδεμένες με τις αλλαγές σε ζητήματα πολιτιστικής πρακτικής»⁹⁶.

Το κοινωνιολογικό ενδιαφέρον για τη φυσική αγωγή και τον αθλητισμό προηγήθηκε της ιστορικής έρευνας, λόγω της μαζικότητας και της εμπορευματοποίησης της άθλησης και της αύξουσας παρουσίας της στην σύγχρονη κοινωνία. Η ανάλυση της οργανωμένης σωματικής δραστηριότητας εντάχθηκε στα ευρύτερα κοινωνιολογικά ρεύματα των θεωριών του εκσυγχρονισμού. Η κοινωνιολογική ιστορική έρευνα προσεγγίζει την αθλητική δραστηριότητα όχι μόνο ως μία σωματική δραστηριότητα αλλά ως μία κοινωνική διαδικασία μέσω της οποίας παράγονται πολιτισμικά προϊόντα.

⁹⁵ Weber. M. (1971), «Essays in Sociology», Rutledge and Kegan Paul, London

⁹⁶ Weber. M. (1971), ό.π.

Β ΜΕΡΟΣ

Ο θεσμός της ένταξης

6. ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Οι προτάσεις των πολιτικών κομμάτων, αλλά και των διαφόρων φορέων πολιτικής και πολιτειακής εξουσίας στην Ελλάδα, για τη φυσική αγωγή, δεν αποτελούν μια α ριότι διαδικασία. Υπάρχουν ελάχιστα κείμενα που σηματοδοτούν τις απόψεις ή τις προτάσεις τους. Οι θέσεις και οι απόψεις τους διατυπώνονται είτε μέσα από τη νομοθεσία, όσον αφορά τους σχηματισμούς που ασκούν την εξουσία, είτε μέσα από τις θέσεις τους στις συζητήσεις στη βουλή και στις διάφορες επιτροπές.

Στην προσπάθεια προσέγγισης του αντικειμένου της παρούσας ενότητας θα ακολουθήσουμε τη χρονολόγηση του ΠΙΝΑΚΑ 1, όπου προσδιορίσαμε τις περιόδους εξέλιξης της φυσικής αγωγής στην Ελλάδα. Μικρή παρέκκλιση θα γίνει προκειμένου να προσεγγιστεί και η περίοδος του Καποδίστρια διότι θεωρείται θεμελιώδης για την οργάνωση και την ιδεολογική κατεύθυνση της ελληνικής εκπαίδευσης.

Το πρώτο δημόσιο (κυβερνητικό) σχολείο του νεώτερου ελληνικού κράτους ιδρύθηκε από τον Καποδίστρια το Μάρτιο του 1828 στην Αίγινα και ήταν το ορφανοτροφείο⁹⁷. Δίπλα σ' αυτό λειτούργησε και το πρώτο διδασκαλείο για την εκπαίδευση δασκάλων. Στο ορφανοτροφείο, όπου επικρατούσε αυστηρή πειθαρχία, διδάσκονταν:

- γραφή
- ανάγνωση
- κατήχηση
- γυμναστική.

⁹⁷. Δραγούμης Ν. (1879), «Ιστορικά Αναμνήσεις», Φιλαδέλφους, Αθήνα, τ. Α & Β

Το ίδιο πρόγραμμα διατηρήθηκε και στα επόμενα σχολεία που ιδρύθηκαν, όπως η πρότυπη γεωργική σχολή Τίρυνθας και το εκκλησιαστικό φροντιστήριο Πόρου⁹⁸.

Κατά την περίοδο της βαυαροκρατίας, υπήρξε έντονη η επίδραση των γαλλικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων και της οργάνωσης, όχι μόνο λόγω των παραδοσιακών σχέσεων της Ελλάδας με τη Γαλλία, αλλά και λόγω των γαλλικών σπουδών των μελών της αντιβασιλείας⁹⁹. Οι δυο νόμοι για την εκπαίδευση που ψηφίστηκαν, ο νόμος **Περί Δημοτικής Εκπαιδύσεως** 18/2/1834, που συντάχθηκε από τον Mauger και ο νόμος **Περί Κανονισμού των Ελληνικών Σχολείων και Γυμνασίων** 12/1/1837, που μιμείται τα βαυαρικά πρότυπα, επηρέασαν την ελληνική εκπαίδευση για περίπου 100 χρόνια αφού αναθεωρήθηκαν το 1929.

Στο άρθρο 2 του πρώτου νόμου προβλέπονται:

«Σωματικά γυμνασία και πρακτική διδασκαλία της αγρονομίας, της κηπουρικής και κυρίως της δένδροκομίας, της βομβυκοτροφίας και της μελισσοτροφίας».

Αμέσως μετά την καθεστωπική αλλαγή του 1862 και μέχρι το 1899 ταγιώνεται η θέσπιση της εισαγωγής της γυμναστικής στα γυμνάσια του ελληνικού κράτους. Το 1862 η προσωρινή κυβέρνηση με ψήφισμά της εισήγαγε την σπλασκία στο εθνικό πανεπιστήμιο και τη γυμναστική στα γυμνάσια του ελληνικού κράτους, αλλά η διδασκαλία της γυμναστικής δεν ήταν υποχρεωτική. Το παράδοξο ήταν πως ενώ στο παραπάνω ψήφισμα υπήρξαν σχετικές πρόνοιες, δεν λήφθηκε μέριμνα ούτε για την μόρφωση γυμναστών ούτε για την προμήθεια γυμναστικών οργάνων.

Η οργανωτική επιτροπή των αγώνων του 1870 επισήμανε τη μη τήρηση των διατάξεων του ψηφίσματος του 1862, ζητώντας την εφαρμογή μέτρων για χάρη των εκπαιδευτικών συμφερόντων του έθνους και την εκπλήρωση της εθνικής ανάγκης για τη γυμναστική.

⁹⁸. Μάμουκας. Α. Ζ. (1889), «Τα κατά την Αναγέννησιν της Ελλάδος», Πειραιεύς, τ. ΙΑ΄

⁹⁹. Λεωνίδας. Σ. (1976), « Η Βαυαρική επίδραση στην Ελληνική Εκπαίδευση τον ΙΘ΄ αιώνα », Πανεπιστήμιο Βιέννης. Διδακτορική Διατριβή

Η κυβέρνηση δεν λαμβάνει υπόψη της την πρόταση, αντί αυτού το 1871 εισάγονται οι στρατιωτικές ασκήσεις στα γυμνάσια και τα ιδιωτικά σχολεία και η διδασκαλία τους ανατέθηκε σε ανθυπασιπιστές του στρατού. Το 1876, το υπουργείο Δημοσίας Εκπαιδύσεως και Εκπαιδευτικών κινούμενο από το ίδιο πνεύμα της στρατοκρατούμενης εθνικής φυσικής αγωγής εξέδωσε στρατιωτικό κανονισμό για τους μαθητές των γυμνασίων. Στην ουσία μέσω του κανονισμού κάθε γυμνάσιο μετατρέπονταν σε οιονεί αυτοτελές στρατιωτικό σώμα. Η θεωρητική και η πρακτική στρατιωτική εκπαίδευση των μαθητών έγινε υποχρεωτικό μάθημα με την προϋπόθεση ότι συμπλήρωσαν το 14^ο έτος της ηλικίας.

Η στρατιωτικοποίηση της σχολικής ζωής προσεγγίζεται στο ευρύτερο ιδεολογικοπολιτικό πλαίσιο υπό το πρίσμα της πολιτικής της μεγάλης ιδέας. Η ιδεολογία αυτή αφορούσε όλα τα κόμματα της εποχής. Εντούτοις από τη συστηματική μελέτη εγείρονται ερωτηματικά και εντοπίζονται αντιφάσεις. Η μεγάλη ιδέα καθεαυτή απαιτούσε πολιτεία ισχυρή από στρατιωτική και διοικητική άποψη. Αντίθετα, η οργάνωση και διοίκηση, περισσότερο όμως οι πολιτικές αναμετρήσεις της περιόδου, αποδεικνύουν την ελληνική πολιτεία πολεμικά απροετοίμαστη.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα, αν όχι αποδιοργάνωσης, τουλάχιστο κακής οργάνωσης και προγραμματισμού της πολιτικής διοίκησης και των κομματικών εξαγγελιών, αποτελούν η απουσία αναλυτικού προγράμματος γυμναστικής από τα ελληνικά σχολεία και τα γυμνάσια. Αυτό επιτείνεται και με την εξ αντιθέτου απόδειξη, της ύπαρξης αναλυτικών προγραμμάτων γυμναστικής για τα πλήρη παρθεναγωγεία, τα διδασκαλεία θηλέων αλλά και για τα ιδιωτικά δημοτικά σχολεία όλων των τύπων κατά την ίδια χρονική περίοδο.

Οι στρατιωτικές ασκήσεις των μαθητών καταργήθηκαν το 1893 επί υπουργίας Α. Ευταξία¹⁰⁰.

¹⁰⁰ α. Ευταξίας Α. (1899), ό.π.
β. Ευταξίας Α. (1900), ό.π.
γ. Ευταξίας Α. (1900), ό.π.

Η διεξαγωγή των πρώτων σύγχρονων ολυμπιακών αγώνων στην Αθήνα το 1896 λειτούργησε πειστικά προς όλες τις κομματικές παρατάξεις να στραφούν υπέρ της γυμναστικής.

Όλες οι πολιτικές παρατάξεις συναίνεσαν το 1899 στην ψήφιση του νόμου ΒΧΚΑ¹⁰¹ που περιείχε το πρώτο επίσημο αναλυτικό πρόγραμμα γυμναστικής για τα ελληνικά σχολεία και γυμνάσια. Εν τούτοις, πολλές από τις διατάξεις του νόμου ΒΧΚΑ δεν εφαρμόστηκαν μέχρι το 1909. Το σαφές στοιχείο είναι η επικράτηση του σουηδικού γυμναστικού συστήματος.

Το 1909 εκδόθηκε ο νόμος ΓΥΛΗ¹⁰², ο οποίος υπήρξε προϊόν της αντιπαράθεσης μεταξύ των μεταρρυθμιστών και των συντηρητικών στοιχείων που εξέφραζαν την ιδεολογία των απερχόμενων πολιτικών δυνάμεων. Στην ουσία η έκδοση του νόμου ΓΥΛΗ ήταν μια προσπάθεια επαναφοράς του νόμου ΒΧΚΑ. Η ισχύς του ακολούθησε την τύχη των κυβερνήσεων του Ε. Βενιζέλου μέχρι το 1920. Είναι πολύ χαρακτηριστική η αντανάκλαση της σύγκρουσης μεταξύ της κυβέρνησης και των ανακτόρων, αφού μέσα από το νόμο εκφράζεται η αντίθεση προς το γερμανικό γυμναστικό σύστημα. Στη νέα εποχή, παρατηρείται στην ελληνική μέση εκπαίδευση η τάση της επικράτησης ενός κράματος κατά βάση του σουηδικού και στοιχείων του γερμανικού γυμναστικού συστήματος με περιορισμό των παιχνιδιών και της αγωνιστικής. Για πρώτη φορά γίνεται αισθητή η διαφοροποίηση ανάμεσα στα προγράμματα γυμναστικής των πρωτοβάθμιων σχολείων και των γυμνασίων.

Η περίοδος από το 1909 μέχρι το 1949 σηματοδοτείται από την κυριαρχία του ορθόδοξου σουηδικού γυμναστικού συστήματος στην ελληνική εκπαίδευση, ανεξάρτητα από την πολιτική κατάσταση και τις εκάστοτε κυβερνήσεις. Βασικό χαρακτηριστικό όμως, λόγω της συνεχούς εμπλοκής

¹⁰¹ α. Δημητριάδης, Σ. Χ. (1899), ό.π.

β. Υπουργείον Εκκλησιαστικών και της Δημοσίας Εκπαιδεύσεως (1900), ό.π.

¹⁰² Ν. ΓΥΛΗ (3402) 5/11/1909, ό.π.

κατάστασης, ήταν πως η σωματική αγωγή και η στρατιωτική προπαίδευση των μαθητών της μέσης εκπαίδευσης αντιμετώπιζονταν από κοινού.

Από τη δεύτερη δεκαετία του 20ου αιώνα, όπου ο εθνικός διχασμός διαποτίζει τα πάντα, οι εκπαιδευτικές τάσεις συμπλέουν με τα πολιτικά σχήματα την τύχη των οποίων συμμερίζονταν κατά την παρατεταμένη περίοδο πολιτικής οξυΐτητας και αστάθειας που ακολούθησε.¹⁰³ Η εξέλιξη των εκπαιδευτικών ζητημάτων γενικά και των γυμναστικών ζητημάτων ειδικά, διαγραφόταν μέσα από την αντιπαράθεση και σύγκρουση μεταρρυθμιστών και αντιμεταρρυθμιστών. Επιπλέον, η δεύτερη δεκαετία του 20ου αιώνα ήταν δεκαετία πολέμων (βαλκανικοί πόλεμοι, Α' παγκόσμιος πόλεμος)¹⁰⁴, πράγμα που υπαγόρευε την ανάγκη μιας ριζικής αναδιοργάνωσης της στρατιωτικής εκπαίδευσης. Η τάση για αρπότερη στρατιωτική εκπαίδευση των νέων που εκδηλώθηκε στην Ελλάδα κατά την περίοδο αυτή αποτελούσε έκφανση ενός γενικότερου φαινομένου που εκδηλώθηκε στην Ευρώπη κατά την ίδια εποχή¹⁰⁵.

Ένα αποκαλυπτικό κείμενο του Δ. Γληνού θέτει σε πραγματικές βάσεις τη συνολική κατάσταση για την ελληνική παιδεία, άρα και για τη φυσική αγωγή, της παραπάνω περιόδου. Στον πρόλογο του έργου *Άταφος Νεκρός*, αναφέρει¹⁰⁶:

« Το Νοέμβρη του 1913 ο Υπουργός της Παιδείας κ. Ι. Τσιριμώκος έφερε στη Βουλή των Ελλήνων μια σειρά από Εκπαιδευτικά Νομοσχέδια.

Η Βουλή τον άκουσε με μεγάλη προσοχή στη μακριά εισήγησή του και τότε χειροκρότησε μ' ενθουσιασμό. Την άλλη μέρα όλος ο τύπος χαιρέτισε αυτή την εργασία σα μιαν απαρχή νέας ζωής για την παιδεία μας. Συζητήσεις πλατειείς άρχισαν από κύκλους ειδικών. Ο εκπαιδευτικός κόσμος συγκινήθηκε και προσπαθούσε να σχηματίσει γνώμη για την προβαλλόμενη λύση

¹⁰³ Τερζής, Ν. (1993), ό.π.

¹⁰⁴ α. Σβορώνος, Ν. (1992), ό.π.

β. Clogg, R. (1984), ό.π.

¹⁰⁵ Χρυσάφης, Ι. (1925), ό.π.

¹⁰⁶ Γληνός, Δ. (1925), « Ένας Άταφος Νεκρός. Μελέτες για το Εκπαιδευτικό μας σύστημα», Ράλλης & Σια, Αθήνα

του εκπαιδευτικού ζητήματος. Μια γενικότερη πνοή ανορθωτική, μια θέληση για δημιουργία καλύτερης ζωής ενισχυμένη και από τα πολεμικά τρόπαια του 1912 και 1913 ζωογονούσε την Ελληνική κοινωνία. Και όμως και τα εκπαιδευτικά νομοσχέδια του 1913 δεν ψηφίστηκαν, εκτός από τα διοικητικά και κάτι που έγινε για τα διδασκαλεία.

Τα καθαυτά οργανωτικά νομοσχέδια για τη δημοτική και για τη μέση εκπαίδευση ούτε καν συζητήθηκαν μέσα στη Βουλή, όπως θ' άξιζε. Στην πρώτη μικρήν αντίδραση αφέθηκαν έκθετα. Ο Ευρωπαϊκός πόλεμος, ο εσωτερικός διχασμός, οι κατοπινές περιπέτειες ολοένα και περισσότερο αφαιρούσαν από τους Κυβερνήτες τον καιρό, την άνεση και τη διάθεση ν' ασχοληθούν σοβαρά με την παιδεία. Γι' αυτήν άλλως τε από τα 1836 ποτέ δε βρήκαν αρκετό καιρό ν' ασχοληθούν θετικά και δημιουργικά οι Κυβερνήτες του Ελληνικού Κράτους.

Έτσι το εκπαιδευτικό μας σύστημα, ο νεκρός αυτός, που την αγιάτρευτη και θανατηφόρα του αρρώστια διαγνώσανε πολλοί από τα 1880, έμεινε πάλιν άταφος

Και όμως οι Έλληνες στα 1909 είχαν αποφασίσει και ορκιστεί να θάψουν όλους τους νεκρούς των.

Αθήνα Απρίλης 1925 ».

Το 1915 ο Υπουργός Ι. Τσιριμώκος, εξέδωσε το διάταγμα ***Περί Σχολικών Γυμναστικών και Σκοπευτικών Συλλόγων και περί σχολικών ομάδων προσκόπων (!)***. Βάση του διατάγματος όλα τα σχολεία της μέσης εκπαίδευσης και τα διδασκαλεία αρρένων αποτελούσαν σχολικό σύλλογο, γυμναστικό και σκοπευτικό, ταυτόχρονα δε ομάδα προσκόπων. Το εκπληκτικό όμως ήταν πως σύμφωνα με το διάταγμα, το πρόγραμμα των συλλόγων αυτών περιελάμβανε, εκτός από το σχολικό πρόγραμμα της παιδαγωγικής γυμναστικής, της αγωνιστικής και των παιδιών επιπλέον:

- α. σκοποβολή
- β. βασική στρατιωτική προπαιδείωση

- γ. κολύμβηση, κωπηλασία και ναυαγοσωστική
- δ. εκδρομές και πεζοπορίες
- ε. γυμναστικούς και σκοπευτικούς αγώνες
- στ. εθνικούς χορούς και τραγούδια
- ζ. αφηγήσεις της σύγχρονης πολεμικής και στρατιωτικής ιστορίας
- η. στοιχεία λαογραφίας¹⁰⁷.

Δύο μήνες αργότερα, η πτώση της κυβέρνησης Ε. Βενιζέλου από τον βασιλιά Κωνσταντίνο σηματοδότησε την αναστολή του διατάγματος. Η «κυβερνητική μεταβολή» συνετέλεσε και στη μη ψήφιση ενός, παράλληλου θα λέγαμε, νομοσχεδίου *Περί Ακαδημαϊκού γυμναστηρίου, Διδασκαλείου γυμναστικής και σχολικών σκοπευτικών συλλόγων*.

Η επιστροφή του κόμματος των Φιλελευθέρων στην εξουσία συνοδεύτηκε την τριετία 1917 - 1920 από τη ψήφιση μιας σειράς σημαντικών νόμων για τη γυμναστική. Ειδικά ο νόμος 2476 του 1920 προέβλεπε:

- α. τις γυμναστικές και αγωνιστικές επιδείξεις
- β. την αναβάθμιση του ακαδημαϊκού γυμναστηρίου
- γ. την εισαγωγή της σωματικής αγωγής των μαθητριών μέσης εκπαίδευσης
- δ. την περιοδική μετεκπαίδευση των διδασκόντων στη γυμναστική
- ε. την ίδρυση αποθήκης γυμναστικών οργάνων και ειδών σκοποβολής
- στ. την αποστολή στην Αγγλία είκοσι γυμναστών για μετεκπαίδευση.

Η αστάθεια όμως επαναλαμβάνει το σενάριο της προηγούμενης περιόδου. Με την πτώση των Φιλελευθέρων καταργήθηκε το τμήμα γυμναστικής και δεν εφαρμόζεται ο νόμος 2476 του 1920 και ο συνοδευτικός του 2477, που προνοούσε την ίδρυση μονοταξίου διδασκαλείου γυμναστικής.

¹⁰⁷. Χρυσάφης. Ι. (1925), ό.π.

Οι έντονες κοινωνικές και πολιτικές ανακατατάξεις σε συνδυασμό με την οικονομική δυσκολία, ως συνέπειες της Μικρασιατικής καταστροφής του 1922, συνέτειναν στην εμφάνιση διαφόρων τάσεων στη γυμναστική και στη στρατιωτική προπαίδευση, πέρα από τις καθιερωμένες. Το τμήμα γυμναστικής επανιδρύθηκε το 1922. Συνδεδειγμένος κρίκος της προσπάθειας μεταρρύθμισης στο χώρο της γυμναστικής την περίοδο αυτή αναδεικνύεται ο Ι. Χρυσάφης. Με δικές του σύντονες ενέργειες γίνεται προσπάθεια να καλυφθούν αιτήματα που από το 1834 ως το 1920 παρέμεναν γράμμα κενό νόμου, λόγω των αλληπάλληλων πολιτικών μεταβολών που συνοδεύονταν από κατάργηση του νομοθετικού έργου εκατέρωθεν¹⁰⁸.

Στα τέλη του 1925, με διάταγμα ιδρύθηκε η Δ.Ε.Φ.Α., στην εποπτεία της οποίας υπήχθησαν μεταξύ των άλλων «η φυσική αγωγή και η στρατιωτική προπαίδευση των μαθητών όλων των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων του κράτους, των μαθητών των στρατιωτικών και ναυτικών σχολών, των φοιτητών, της μη φοίτησης νεολαίας, καθώς και η σωματική αγωγή και προπόνηση του στρατού και του ναυτικού»¹⁰⁹. Η επικρατούσα πολιτική και εκπαιδευτική ιδεολογία αποτυπώνεται στη συγκρότησή της Δ.Ε.Φ.Α. Την συναποτελούσαν:

- ο αρχηγός του Γενικού Επτελείου του Στρατού
- ο αρχηγός του Γενικού Ναυτικού
- ο πρόεδρος του εκπαιδευτικού συμβουλίου του υπουργείου

Παιδείας

- οι τμηματάρχες γυμναστικής, σχολικής υγιεινής
- ο πρόεδρος του Συνδέσμου των Ελληνικών Αθλητικών και Γυμναστικών Σωματείων και ένα ακόμη μέλος του συνδέσμου

Ελλήνων Προσκόπων

- ο διευθυντής του Διδασκαλείου Γυμναστικής
- ο διοικητής του Στρατιωτικού Σχολείου Γυμναστικής

¹⁰⁸ Χρυσάφης, Ι. (1925), ό.π.

¹⁰⁹ Χρυσάφης, Ι. (1925), ό.π.

- ένα μέλος της επιτροπής των Ολυμπιακών Αγώνων.

Μέριμα της Δ.Ε.Φ.Α. θα ήταν:

- α. η διασφάλιση ενιαίου συστήματος σωματικής αγωγής και στρατιωτικής προπαίδευσης
- β. η εκπαίδευση, μετεκπαίδευση και υπηρεσία των γυμναστών, πολιτών και στρατιωτικών
- γ. η σύνταξη νομοθετημάτων
- δ. η εξεύρεση χώρων για άσκηση, ίδρυση γυμναστηρίων και σκοπευτηρίων
- ε. η οργάνωση σχολικών, λαϊκών και στρατιωτικών γυμναστικών και αγωνιστικών γιορτών, επιδείξεων και αγώνων.

Η τρίτη περίοδος κυβέρνησης του κόμματος των Φιλελευθέρων, 1928 - 1932, σηματοδοτείται από μια σειρά σημαντικών νομοθετημάτων για τη φυσική αγωγή και τον αθλητισμό, στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης του 1929. Τη φιλοσοφία των νομοθετημάτων αυτών θα τη βρούμε αυτούσια μετά το 1983, τόσο με τη μορφή νομοθεσίας όσο και προτάσεων των πολιτικών κομμάτων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο νόμος 5620 του 1932 που θεωρείται σταθμός στην πορεία της ελληνικής φυσικής αγωγής¹¹⁰. Ο τότε υπουργός παιδείας Γ. Παπανδρέου τονίζει στην εισηγητική έκθεση του νομοσχεδίου την ανάγκη για πληρέστερη οργάνωση τόσο του σχολικού πληθυσμού όσο και ολόκληρου του ελληνικού λαού. Ο νόμος αυτός επιχειρούσε την ενοποίηση της υπάρχουσας νομοθεσίας για τη σωματική αγωγή. Η εισηγητική έκθεση επικεντρώνεται σε τέσσερα βασικά σημεία για την οργάνωση της φυσικής αγωγής:

- α. στη συγκρότηση ενιαίου συστήματος φυσικής αγωγής
- β. στην εξειδικευμένη τεχνική και επιστημονική κατάρτιση των γυμναστών
- γ. στην εξασφάλιση χώρων και χρόνου για σωματική άσκηση

¹¹⁰ α. Χρυσάφης, Ι. (1925), ό.π.
β. Λέφας, Χ. (1942), ό.π.
γ. Δημαράς, Α. (1983) ό.π.

δ. στην επίτευξη συνεργασίας των κρατικών φορέων και της ιδιωτικής αγωνιστικής πρωτοβουλίας.

Το εκπληκτικό είναι πως γίνεται μια διαπίστωση - καταγραφή στην ουσία της μέχρι τότε υφιστάμενης κατάστασης - που έρχεται έμμεσα να επιβεβαιώσει τον Δ. Γληνό. Αναφέρει:

« τα εκάστοτε διατεθέντα υλικά μέσα υπήρξαν λίαν πενιχρά και συνεπώς η απόδοσις εντελώς ασήμαντος »¹¹¹.

Η δικτατορία της 4ης Αυγούστου (1936 - 1940) ανέτρεψε όλη την προηγούμενη κατάσταση. Ενδιαφέρθηκε, κατά το γερμανικό σύστημα, όχι ευθέως για τη σωματική αγωγή και τον αθλητισμό, αλλά για την Ε.Ο.Ν. Κάτω από την εποπτεία αυτής της οργάνωσης τέθηκαν όλα τα αθλητικά, γυμναστικά και φίλαθλα σωματεία και οι ομοσπονδίες. Η Ε.Ο.Ν, λειτουργούσε ως υποκατάστατο μιας ανύπαρκτης μαζικής κομματικής βάσης της εξουσίας του Ι. Μεταξά. Κατά την περίοδο της κατοχής και του εμφυλίου πολέμου δεν μπορεί να μιλήσει κανείς για εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων, κυρίως όμως για νομοθέτηση ή ακόμη και για σκέψεις και προτάσεις.

Από την αρχή του 1950 στην ελληνική εκπαίδευση κυριαρχεί η νεώτερη σοουηδική γυμναστική. Παράλληλα εκδηλώνεται αντιπαράθεση μεταξύ των ειδικών της φυσικής αγωγής και του αθλητισμού (διάταξη του νόμου 5620 του 1932 που απαγόρευε αυστηρά την εγγραφή των μαθητών στα γυμναστικά και αθλητικά σωματεία). Η θέση των γυμναστών ήταν η πιστή εφαρμογή της συγκεκριμένης διάταξης¹¹². Το 1958 εκδόθηκε εγκύκλιος με την οποία ο υπουργός παιδείας της κυβέρνησης της Ε.Ρ.Ε., Γ. Βογιατζής, υπενθύμιζε στους διευθυντές των σχολείων της μέσης εκπαίδευσης την ισχύ της προαναφερόμενης διάταξης¹¹³. Την ίδια χρονιά η επιτροπή παιδείας¹¹⁴ που συγκροτήθηκε από τον τότε πρωθυπουργό

¹¹¹ Ν. 5620/ 27/3/1932, Εφ. Τ. Κ. 229

¹¹² Βλάχου. Ε. (1955), ό.π.

¹¹³ α. Σούζης. Ι. (1955), ό.π. σ. 336

β. Μπεζαντές Ι. (1957), ό.π. σ. 67

γ. Μπεζαντές Ι. (1958), ό.π. σ. 175

¹¹⁴ Εισήγησις της Επιτροπής προς τον Πρόεδρον της Κυβερνήσεως Κ. Καραμανλή, Αθήνα 10 /1/1958 / Εθνικό Τυπογραφείο

Κ. Καραμανλή δεν ασχολήθηκε καθόλου με τα θέματα της φυσικής αγωγής. Στην έκθεσή της αναφέρει:

«...Του δευτέρου μέρους της εργασίας, το οποίο περιλαμβάνει, κατά το εξ αρχής συνταχθέν διάγραμμα, ειδικά θέματα, ως τα ζητήματα της ιδιωτικής εκπαίδευσης, της εκπαίδευσης του αποδήμου ελλητισμού, του αγώνος κατά του αναλφαριθμισμού, της σωματικής αγωγής των ελληνοπαίδων, της σχολικής υγιεινής, της εκδόσεως των σχολικών βιβλίων, των κρατικών υποτροφιών εις το εσωτερικόν και το εξωτερικόν κ.λ.π, δεν επελήφθη η Επιτροπή, διότι δεν εξήρκεσεν ο εις αυτήν ταχθείς χρόνος. Όθεν ενδείκνυται να ληφθή πρόνοια όπως και με τα λοιπά ζητήματα ασχοληθή εν καιρώ ειδική Επιτροπή, δια να ολοκληρωθή η μελέτη του εκπαιδευτικού θέματος εις όλην την έκτασίν του».

Αναμορφωτικές και εκσυγχρονιστικές τάσεις στη φυσική αγωγή εκδηλώνονται την τριετία 1963 - 1966 από την κυβέρνηση της Ένωσης Κέντρου, στη βάση των οποίων βρίσκεται πάλι η φιλοσοφία του νόμου 5620/ 1932. Το Ν.Δ. 4379 /1964 *Περί Οργανώσεως και Διοικήσεως της Γενικής (Στοιχειώδους και Μέσης) Εκπαίδευσεως*¹¹⁵, που ψηφίστηκε επί πρωθυπουργίας Γ. Παπανδρέου, σηματοδότησε την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση. Η φυσική αγωγή άρχισε να διαδίδεται μέχρι την ηλικία των 15 ετών, παράλληλα δε, διαφαίνεται αλλαγή στόχων και προσανατολισμού.

Δυστυχώς όμως και αυτές οι προσπάθειες αναμόρφωσης και εκσυγχρονισμού της φυσικής αγωγής διακόπηκαν βίαια το 1967. Παρατηρήθηκε παλινδρόμηση στα πρότυπα της μεταξικής περιόδου 1936 - 1940. Η πομπώδης αρχαιοπρέπεια και η εθνολατρεία επανήλθαν εντονότερες. Έτσι, ενώ ο Α.Ν. 129 του 1967¹¹⁶ επανέφερε την εξάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση, το Β.Δ. 673 του 1968¹¹⁷ διαφοροποιούσε τον αριθμό των ωρών διδασκαλίας γυμναστικής και αθλητισμού των μαθητών

¹¹⁵ Ν.Δ. 4379/ 16/10/1964, ό.π.

¹¹⁶ Α.Ν. 129/ 19/9/1967, ό.π.

¹¹⁷ Β.Δ. 673/ 2/10/1968, ό.π.

από τις μαθήτριες του γυμνασίου. Το συγκεκριμένο μάθημα έγινε τρίωρο για τους μαθητές και δίωρο για τις μαθήτριες. Με το Β.Δ. 723 του 1969 ***Περί των ωρολογίων και αναλυτικών προγραμμάτων των μαθημάτων των σχολείων της Μέσης Εκπαίδευσης***¹¹⁸, ως σκοποί στο μάθημα της γυμναστικής - αθλητισμού αναφερόταν η καλλιέργεια της τάξης και της πειθαρχίας καθώς και η επιδίωξη των αθλητικών επιδόσεων (ρεκόρ).

Από την περίοδο της μεταπολίτευσης δηλ. το 1974 και μετά, οι κυβερνήσεις και τα πολιτικά κόμματα φαίνεται να κάνουν σημαντικές προσπάθειες για τον εκσυγχρονισμό της φυσικής αγωγής. Επιπέγασμα των προσπαθειών αυτών είναι τα νέα αναμορφωμένα αναλυτικά προγράμματα φυσικής αγωγής γυμνασίων – λυκείων του 1990 και τα προγράμματα φυσικής αγωγής στο πλαίσιο του διαθεματικού ενιαίου πλαισίου προγράμματος σπουδών¹¹⁹ (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 13), και της ολυμπιακής παιδείας¹²⁰ (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 14) το 2003.

Μετά την ανατροπή της δικτατορίας και την αρχή της περιόδου της μεταπολίτευσης το 1974, η φυσική αγωγή έκανε τα πρώτα θετικά βήματα. Για πρώτη φορά στη συνταγματική και εκπαιδευτική ιστορία της Ελλάδας ορίζεται ρητά με το σύνταγμα του 1975 ότι στη βασική απαστολή του κράτους για την παιδεία περιλαμβάνεται και η φυσική αγωγή των Ελλήνων¹²¹. Η σύσταση του Κέντρου Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμορφώσεως (Κ.Ε.Μ.Ε.), οργανισμού αντίστοιχου του Π.Ι., την ίδια χρονιά οδηγεί στην επανατοποθέτηση συμβούλου φυσικής αγωγής τον Ι. Ιωαννίδη. Μια από τις πρώτες πράξεις του Ι. Ιωαννίδη υπήρξε η κατάργηση των γυμναστικών επιδείξεων¹²². Στη θέση των γυμναστικών επιδείξεων πρότεινε μια απλή αθλητική γιορτή, την οποία

¹¹⁸ Β.Δ. 723 / 10/11/1969, ό.π.

¹¹⁹ Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2003), «Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Πρόγραμμα Σπουδών», ΦΕΚ 304/ 13-3-2003, τ. Β'

¹²⁰ Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2003), «Πρόγραμμα Ολυμπιακής Παιδείας», ΦΕΚ 304/ 13-3-2003, τ. Β'

¹²¹ Βενιζέλος. Ε. (1992), ό.π.

¹²² α. Ανδρακάκος, Η. (1975), ό.π.

β. Ν. 309 30/4/1976, ό.π.

θα οργάνωναν οι μαθητές με σύμβουλους και επόπτες τους καθηγητές φυσικής αγωγής και τους διευθυντές των σχολείων¹²³.

Η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας (Ν.Δ.) με το νόμο 309 του 1976 *Περί οργανώσεως και Διοικήσεως της Γενικής Εκπαιδεύσεως*¹²⁴, όρισε πως η δευτεροβάθμια εκπαίδευση παρέχεται διαδοχικά στα τριτάξια γυμνάσια και στα τριτάξια λύκεια. Έτσι καθιερώθηκε η εννιάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση και η διδασκαλία της φυσικής αγωγής παρατάθηκε μέχρι και την ηλικία των 15 ετών.

Από τη δεκαετία του 1980 αρχίζουν να διατυπώνονται διαφορετικές απόψεις γύρω από τους προσανατολισμούς της σχολικής φυσικής αγωγής. Η πρώτη κυβέρνηση του Πανελληνίου Σοσιαλιστικού Κινήματος (ΠΑΣΟΚ) το 1981 αποφάσισε ν' «αναθεωρήσει» το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο για την εκπαίδευση και να το προσαρμόσει στη δική της πολιτική βούληση και εκπαιδευτική πολιτική. Έτσι, τον Ιανουάριο του 1984, ο υπουργός παιδείας Α. Κακλαμάνης έδωσε στη δημοσιότητα σχέδιο νόμου *Για τη δομή και λειτουργία της Γενικής Εκπαιδεύσεως στον τόπο μας* που είναι περισσότερο γνωστός ως νόμος *Αντί - 309*¹²⁵. Εκ πρώτης όψεως η πρόθεση της κυβέρνησης να ενσωματώσει τις προβλεπόμενες νομοθετικές ρυθμίσεις στο όλο νομοθετικό πλέγμα που αφορούσε την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση της χώρας μας, ήταν αδιαμφισβήτητα μια καινοτομία και μια τομή στην κρατούσα αντίληψη. Όλες αυτές οι προθέσεις βρήκαν τελικά την εμπέδωσή τους στο νόμο *πλαίσιο 1566* του 1985¹²⁶. Σύμφωνα με το άρθρο 47 του νόμου 1566 με τίτλο «Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις», δινόταν για πρώτη φορά η δυνατότητα δημιουργίας σε κάθε σχολείο Μαθητικών Ομίλων Αθλημάτων (Μ.Ο.Α.).

Ο Μ.Ο.Α., ο οποίος λειτουργούσε στα πλαίσια του σχολείου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, χωρίς ωστόσο να εντάσσεται στο ωρολόγιο

¹²³ α. « Απόφασις Φ. 712.31/194/96813 19/9/1975, ό.π.

β. Ιωαννίδης. Ι. (1975), ό.π.

¹²⁴ Ν. 309 30/4/1976, ό.π.

¹²⁵ Περιοδικό «Αντί», τ. 262

¹²⁶ Νόμος 1566/ 26/9/1985, ό.π.

πρόγραμμα του, παρουσιάζε το χαρακτήρα μιας σωματειακής οργάνωσης ή ενός δημόσιου αθλητικού συλλόγου. Με βάση το παραπάνω άρθρο καθορίζονταν επίσης, κατόπιν απόφασης του υπουργού παιδείας, οι μορφές και το γενικό πλαίσιο των εκδηλώσεων στα σχολεία καθώς και ο τρόπος υποστήριξης και πραγματοποίησης τους¹²⁷.

Το 1987 με την υπουργική απόφαση «Σχολικές Αθλητικές Εκδηλώσεις»¹²⁸, η οποία ήταν εκτελεστική του παραπάνω άρθρου και η οποία κυρώθηκε με το νόμο 1824 του 1988, προβλεπόταν για κάθε σχολικό έτος η διεξαγωγή σχολικών αγώνων (εσωτερικών, νομού, πανελληνίων) σε όλα τα σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Ο τρόπος, ο τόπος, η ημερομηνία διεξαγωγής τους, τα αθλήματα και γενικότερα όλα τα οργανωτικά θέματα καθορίζονταν με απόφαση της Διεύθυνσης φυσικής αγωγής του ΥΠΕΠΘ. Με βάση την παραπάνω υπουργική απόφαση δινόταν, κατόπιν νέας υπουργικής απόφασης, η δυνατότητα εγγραφής σε διεθνείς αθλητικές ομοσπονδίες καθώς και διοργάνωσης και συμμετοχής σε διεθνείς σχολικούς αγώνες.

Η αντίληψη του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου για τη φυσική αγωγή διαμορφώνεται σε συνάφεια με τις θεωρητικές και ιδεολογικές προσεγγίσεις της κλασσικής και σύγχρονης παιδαγωγικής επιστήμης και των διανοητών της αριστεράς, στη βάση μιας ανθρωποκεντρικής θεώρησης για την ανάπτυξη της κοινωνίας¹²⁹. Οι θέσεις του σε γενικές γραμμές συγκεράζονται στα στοιχεία που παρατίθενται στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 15.

Για τον Συνασπισμό της Αριστεράς και της Προόδου η φυσική αγωγή πρέπει ν' αποτελεί κύριο στοιχείο της σχολικής δραστηριότητας διότι συνδέεται με :

¹²⁷ α. Ν. 1566/ 26/9/1985, ό.π.

β. Υπουργική Απόφαση αριθ. Φ9/31/Γ4/93, ΦΕΚ 65/21.2.1986. τ. Β', «Λειτουργία Μαθητικών Ομίλων Αθλημάτων»

¹²⁸ Υπουργική Απόφαση αριθ. Γ4/931/671, ό.π.

¹²⁹ α. Επιτροπή του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου (1991), « Η πρόταση του Συνασπισμού για μια Δημοκρατική Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση », Αθήνα

β. Επιτροπή του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου (2004), « Οι Θέσεις για την Παιδεία », Αθήνα

- τις παιδαγωγικές πλευρές του συστήματος της εκπαίδευσης των νέων

- τις κρίσιμες ηλικιακές περιόδους διαμόρφωσης των όρων και συνθηκών υγείας των νέων - αυριανών ενηλίκων πολιτών

- τον ορθολογικό τρόπο ζωής και τον ελεύθερο χρόνο των νέων

- την ανάδειξη της βιολογικής αξίας της φυσικής άσκησης

- το μηχανισμό κοινωνικοποίησης, ψυχολογικής και ηθικής ολοκλήρωσης του ατόμου, κοινωνικών ομάδων και λαών.

Ο Συνασπισμός της Αριστεράς και της Προόδου δεν θεωρεί την φυσική αγωγή ως ένα απλό εργαλείο για την εξασφάλιση των παραπάνω, αλλά ως δραστηριότητα που ασκεί εξαιρετικά σημαντική επίδραση και σε άλλους κοινωνικούς θεσμούς, όπως η οικογένεια και ο πολιτισμός.

Τέλος, οι θέσεις του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας (Κ.Κ.Ε.) για τη φυσική αγωγή, όπως εκφράζονται σε όλα τα κείμενα της κεντρικής επιτροπής από το 1990 (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 16) συμπυκνώνονται στα παρακάτω βασικά σημεία¹³⁰:

- το πρόγραμμα του μαθήματος πρέπει να καλύπτει όλο το φάσμα της σωματικής και της ψυχικής υγείας για να δημιουργεί, στο μέτρο που εξαρτάται απ' αυτό, σωματικά και κοινωνικά δραστήρια και δημιουργικά άτομα

- η υποδομή του πρέπει να ανταποκρίνεται στις ανάγκες μιας τέτοιας αγωγής.

Οι θέσεις του Κ.Κ.Ε. για το αθλητισμό εκφράζονται σε κείμενο συζήτησης που πραγματοποιήθηκε τον Φεβρουάριο του 2004 (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 16).

¹³⁰ α. ΚΚΕ, Τμήμα Παιδείας της ΚΕ (1999), « Το ενιαίο δωδεκάχρονο βασικό υποχρεωτικό σχολείο », Αθήνα

β. ΚΚΕ, Τμήμα Παιδείας της ΚΕ (2001), « Οι θέσεις του ΚΚΕ για την Ανώτατη Εκπαίδευση », Αθήνα

γ. ΚΚΕ, Τμήμα Παιδείας της ΚΕ (2002), « Βασικά συμπεράσματα από τις εξελίξεις και τη δράση μας στο κίνημα της παιδείας », Αθήνα

δ. ΚΚΕ, (2004), « Οι θέσεις για τον αθλητισμό », Αθήνα

Την περίοδο 1983 - 2004 τόσο οι κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ όσο και της Ν.Δ. ανέπτυξαν προγράμματα λαϊκού - μαζικού αθλητισμού κυρίως μέσω:

- α. της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού (Γ.Γ.Α.)
- β. της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς
- γ. των νομαρχιακών επιτροπών λαϊκής επιμόρφωσης
- δ. των δημοτικών αυτοδιοικήσεων
- ε. φορέων και οργανισμών.

Μεγάλο μέρος των κονδυλίων για τα προγράμματα αυτά προήλθαν από τα Κοινωνικά Πλαίσια Στήριξης (Κ.Π.Σ.), ειδικότερα το Κ.Π.Σ. 1 και το Κ.Π.Σ. 2. Επίσης ένα μεγάλο μέρος των προγραμμάτων φυσικής αγωγής και λαϊκού αθλητισμού εντάχθηκαν στον προγραμματισμό της ολυμπιάδας του 2004.

7. ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΔΙΚΗ ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η ειδική φυσική αγωγή είναι άμεσα συνδεδεμένη και εξαρτημένη από την ειδική εκπαίδευση. Η πρώτη φορά που πολιτική δύναμη στην Ελλάδα κάνει επίσημη συζήτηση για την ειδική εκπαίδευση είναι η κυβέρνηση του 1904*.

Κατά γενική διαπίστωση, η εκπαίδευση των παιδιών με ΕΙΔ.Ε.Α. στη χώρα μας μέχρι τη δεκαετία του 1970 είχε τη μορφή φιλανθρωπίας. Παρεχόταν με την ιδρυματική μορφή από οργανώσεις, άτομα, φορείς της ιδιωτικής πρωτοβουλίας καθώς και την εκκλησία κατά περιπτώσεις. Η στάση της πολιτείας χαρακτηριζόταν κατά βάση από παραμέληση και αδιαφορία. Η ίδρυση του Πρότυπου Ειδικού Σχολείου Αθηνών στην Καισαριανή, μετά από εισηγήσεις της Ρ. Ιμβριώτη, αποτέλεσε σταθμό στην εξέλιξη της ειδικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Η ίδρυσή του πραγματοποιήθηκε με τον Α.Ν. 453/1937¹³¹ και η έγκριση, μεταξύ των άλλων, του αναλυτικού του προγράμματος έγινε με το Β.Δ. της 15/6/1937¹³².

Η Ρόζα Ιμβριώτη¹³³ γίνεται η πρώτη διευθύντρια και μαζί με μια ομάδα σκαπανέων της ειδικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα, τους Κ. Καλαντζή, Ξ. Βαραρέλη - Καλαντζή, Λ. Δρόσου - Πιστικίδου, Ε. Κονταράτου - Ρούσσου, Λ. Πέρρο, εφαρμόζουν ένα πρόγραμμα πρωτοποριακό για τα ελληνικά δεδομένα της ειδικής αλλά και της γενικής εκπαίδευσης. Για τους φορείς του σχολείου ο επιδιωκόμενος σκοπός της εκπαίδευσης που προσέφεραν ήταν ίδιος με εκείνων των γενικών σχολείων, με τη διαφορά ότι λαμβάνονταν υπόψη οι ιδιαιτερότητες των παιδιών αυτών. Η προσφορά του σχολείου αυτού

* Βλ. ενότητα 3

¹³¹ Α.Ν 453/1937, ό.π.

¹³² Β.Δ. 15/6/1937. «Περί εκτελέσεως του υπ' αριθ. 453/1937 Αναγκαστικού Νόμου, Περί Ιδρύσεως Σχολείου Ανωμάλων και Καθυστερημένων Παιδών», ΦΕΚ/τ. Α', Αρ. Φ. 228

¹³³ Ιμβριώτη Ρ. (1939), ό.π. σ.10

υπήρξε πολύτιμη, αν και αντιμετωπίστηκε από την πολιτεία και το τότε πανεπιστημιακό κατεστημένο με αδιαφορία ή και εχθρότητα.

Ενδεικτικά της εργασίας που παρεχόταν είναι τόσο η φιλοσοφία τους για τη φυσική αγωγή όσο και το αναλυτικό πρόγραμμα που εφαρμόζαν κατά βαθμίδα. Για το λόγο αυτό παραθέτουμε αυτούσια τα κείμενά τους.

Στις γενικές παρατηρήσεις της η Ρ. Ιμβριώτη¹³⁴ αναφέρει:

«Η σωματική αγωγή είναι η βάση για την πνευματική προαγωγή των μαθητών. Η γυμναστική, θεραπευτική, ρυθμική, ορθοπαιδική, παιδιά, αεροθεραπεία και λουτροθεραπεία παίρνει μεγάλη έκταση στις μικρές τάξεις κι ελαττώνεται στις μεγαλύτερες.

Δίπλα στη γυμναστική άλλο παιδαγωγικό μέσο είναι η σωματική εργασία. Τα δυο αυτά γενικά μέσα τα μεταχειριζόμαστε όχι μόνο σαν θεραπευτικά για την κινητική αδυναμία και την αδεξιότητα, ή βοηθητικά για τις γνώσεις, μα το πιο πολύ για τη βαθειά μορφωτική επίδραση πού έχουν στην ψυχή. Η κινητική αταξία, η νευρική, η βουλητική νωθρότητα, η δειλία, η ανικανότητα να μετρήσουν τις δυνάμεις τους, το αλόγιστο θάρρος, όλα μπορούν να γιατρευτούν στο μάθημα της Γυμναστικής. Συνηθίζουν να κυβερνούν το κορμί τους, καταφέρνουμε στις ελαφρές περιπτώσεις να απομακρύνουμε τη νευρική. Άσκηση σωματική στο ύπαιθρο τονώνει την κυκλοφορία, την αναπνοή, τα νεύρα. Οι άρρυθμες και αδέξιες κινήσεις με το βάδισμα, το τρέξιμο, το πήδημα διορθώνονται. Η βούληση δυναμώνει, γιατί κάθε άσκηση απαιτεί μιαν ορισμένη έκταση και προσπάθεια για να υπερνικηθούν οι δυσκολίες, να υποταχθεί το μυϊκό και νευρικό σύστημα σε ορισμένες προσταγές, και να πειθαρχήσουν τελικά σώμα και ψυχή.

¹³⁴ Ιμβριώτη. Ρ. (1939), ό.π. σ. 131

Μαζί και η σωματική εργασία ως χειροτεχνία, κηπουρική, ζωτροφία, προπαρασκευή επαγγελματική μας δίνει ένα βασικό παιδαγωγικό μέσο».

Για την προβαθμίδα η Λ. Πιστικίδου αναφέρει πράγματα που δε συναντάμε ακόμη και σε πολλά σημερινά ειδικά σχολεία.

«Μέσα στην τάξη μου είχα και γυμναστικά όργανα. Δύο πολύζυγα, δύο δοκούς και δύο έδρανα. Κι αυτά ωφέλησαν πάρα πολύ τα παιδιά και σωματικά και ηθικά. Έκαναν κάθε λογίων ασκήσεις και παιχνίδια και είχαν χαρά κάθε φορά πού ερχόταν ο γυμναστής να τους δείξει καινούργιες ασκήσεις στη δοκό. Αλλά εμένα ειδικά, σαν δασκάλα της τάξης, μ' ενδιέφερε και ή άλλη ωφέλεια, το θάρρος, η αυτοπεποίθηση και γενικά ή ηθική τόνωση που πήραν τα παιδιά μου. Ήταν θαυμάσια μέσα για να δυναμώσει ή βούληση τους και γενικά για το ηθικό και πνευματικό ανέβασμά τους».

Για την κατώτερη βαθμίδα η Ξ. Βακαρέλλη-Καλαντζή (σ.187) αναφέρει:

«Γυμναστική: Ρυθμικές ασκήσεις. Εύκολα παιχνίδια: κυνηγητό, κρυφτό, τόπι, φανταστικές κινήσεις ή μιμήσεις. Μιμούνται τα επαγγέλματα που διδάσκονται στις ενότητες με ρυθμικά παιχνίδια. Ασκήσεις για να διορθώσουν τη στάση, την ισορροπία, αναπνευστικές κινήσεις. Όλες οι ασκήσεις θα πηγάζουν από την καθημερινή ζωή των παιδιών».

Η Ε. Κονταράτου – Ρούσσου, υπεύθυνη της μέσης βαθμίδας, (σ. 225) αναφέρει:

«Γυμναστική: Παιχνίδια, ασκήσεις, μιμήσεις. Εύκολες ασκήσεις παρμένες από την καθημερινή ζωή που απαιτούν μικρό κόπο. Ακόμη και ασκήσεις, με όργανα αλλά ελαφρά (δίζυγα). Ακόμη και πάλη ελαφρή. Πήδημα σε ύψος και απλό. Ρυθμικές ασκήσεις. Τρέξιμο 20 μέτρα. Ασκήσεις δεξιότητας. Το χειμώνα παιχνίδια στο χιόνι.

Πάντως και η γυμναστική θα συνδυαστεί με γεγονότα της καθημερινής ζωής, τα οποία παίρνουν τη θέση των καθιερωμένων ασκήσεων και δίνονται σαν παραμύθι».

Τέλος, ο Λεωνίδας Πέρρος, υπεύθυνος της μέσης βαθμίδας, (σ.242) σημειώνει:

«Γυμναστική. Ασκήσεις όπως και στα προηγούμενα έτη. Συνηθίζουν στην κανονική ανάβαση και κατάβαση σε οχήματα στην κανονική κυκλοφορία στους δρόμους, στη γρήγορη εκκένωση χώρων σε δυστυχήματα. Τρέξιμο ως 40 μέτρα. Τρέξιμο αντοχής 2 λεπτών. Απλή πάλη. Πίνγκ - πογκ. Ποδόσφαιρο, τένις, Ρυθμικές ασκήσεις κ.λ.π».

Όλα τα παραπάνω αναφέρθηκαν διότι έκπληκτος διαπιστώνει ο οποιοσδήποτε μελετητής πως η εποχή εκείνη και οι άνθρωποι που εργάστηκαν ήταν κάτι περισσότερο από πρωτοπόροι. Αναλυτικό πρόγραμμα ειδικής - προσαρμοσμένης φυσικής αγωγής θα εμφανιστεί στα ελληνικά εκπαιδευτικά πράγματα και μάλιστα χωρίς να λάβει ακόμη επίσημη μορφή, το 2001 – 2002.

Ο Β΄ παγκόσμιος πόλεμος και ο εμφύλιος που ακολούθησε, εκτός του ότι έγινε αιτία παύσης κάθε προσπάθειας για θέματα ειδικής εκπαίδευσης, συνέβαλε στην παύση της λειτουργίας για κάποιο διάστημα του Πρότυπου Ειδικού Σχολείου Αθηνών, το κυριότερο όμως, σηματοδότησε τη διάλυση της πρωτοποριακής ομάδας που ίδρυσε και εργάστηκε σ' αυτό. Μετά το τέλος και του εμφυλίου πολέμου ιδρύθηκαν και λειτούργησαν πολλά ιδρύματα κλειστού τύπου για τα παιδιά με ΜκΑ, αλλά όλα ήταν εμποτευόμενα κατά κανόνα από το υπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας.

Από το τέλος του εμφυλίου πολέμου και μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1980 ουδεμία πρόνοια ή ακόμη και μνεία για την ειδική φυσική αγωγή έχουμε. Οι δυο επιτροπές παιδείας που συγκροτούνται, αυτή της κυβέρνησης της Εθνικής Ριζοσπαστικής Ένωσης (Ε.Ρ.Ε.) το 1958 με σκοπό να εξετάσει το σύνολο των

εκπαιδευτικών προβλημάτων και αυτή του 1972 από τη δικτατορική κυβέρνηση για τη μελέτη των θεμάτων της ειδικής εκπαίδευσης ασχολούνται κατά βάση με θέματα δομής και οργάνωσης.

Συγκεκριμένα, η επιτροπή της κυβέρνησης της Ε.Ρ.Ε. το 1958¹³⁵ χωρίς να κάνει καμία απολύτως μνεία σε θέματα ειδικής φυσικής αγωγής, δείχνει ενδιαφέρον μόνο για την αξιοποίηση των «ιδιοφυϊών», τη διαπίστωση ύπαρξης «προβληματικών περιπτώσεων» στις σχολικές μονάδες και την «πνευματική καθυστέρηση» που οφείλονταν «εις τους δυσμενείς όρους της διαβιώσεως των».

Η κυβέρνηση της Ένωσης Κέντρου που ανέλαβε στη συνέχεια την εξουσία δεν πρόλαβε να υλοποιήσει το πρόγραμμα των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων για την ειδική εκπαίδευση, κύριος εκφραστής των οποίων ήταν ο Ε. Παπανούτσος. Φαίνεται όμως πως αποτέλεσαν «πηγή έμπνευσης» για την δικτατορική κυβέρνηση αφού υλοποίησε τις περισσότερες παρουσιάζοντάς τις ως δικές της. Το εκπληκτικό είναι πως μερικές από αυτές τις ιδέες προέρχονται από τις προτάσεις του κόμματος της Ενιαίας Δημοκρατικής Αριστεράς (Ε.Δ.Α.) για την ειδική εκπαίδευση¹³⁶.

Η πίεση των συλλόγων των γονέων παιδιών με ΜκΑ από τη μια και η προσπάθεια δημιουργίας «έξωθεν καλής μαρτυρίας» από την άλλη, ώθησε τους αρμόδιους του ΥΠΕΠΘ το 1969 να υλοποιήσουν τη ίδρυση του γραφείου ειδικής εκπαίδευσως¹³⁷.

Οι υπεύθυνοι του γραφείου εισηγήθηκαν:

α. Την οργάνωση σεμιναρίου θεραπευτικής παιδαγωγικής στο Μαράσλειο διδασκαλείο δημοτικής εκπαίδευσης που αργότερα προήχθη σε τμήμα ειδικής αγωγής για την προπαρασκευή ειδικών εκπαιδευτικών.

¹³⁵ Εισηγίας της Επιτροπής προς τον Πρόεδρον της Κυβερνήσεως Κ. Καραμανλή (1958), ό.π.

¹³⁶ Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση (1968), «Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα της ΕΔΑ», Προοδευτική Πορεία, Αθήνα

¹³⁷ ΥΠΕΠΘ / Απόφαση 101491/ 1/8/1969 / ΦΕΚ 490 β

β. την ίδρυση ενός μικρού αριθμού ειδικών σχολείων στις έδρες των παιδαγωγικών ακαδημιών και σε μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας μας για την εκπαίδευση των παιδιών με νοητική υστέρηση

γ. την εκπόνηση πιλοτικού αναλυτικού προγράμματος για τα ειδικά σχολεία

δ. την εισαγωγή μαθήματος για τη νοητική υστέρηση στο διδακτικό πρόγραμμα των παιδαγωγικών ακαδημιών (νηπιαγωγών και δασκάλων)

ε. τη σύσταση επιτροπής για τη μελέτη της ειδικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα και τη σύνταξη σχετικής έκθεσης.

Όσα διαπιστώνει και εισηγείται η προαναφερόμενη επιτροπή περιέχουν δυο σημαντικά στοιχεία:

1. η ειδική εκπαίδευση αφορά μόνο την πρωτοβάθμια εκπαίδευση και κατά μείζονα λόγο τα παιδιά με νοητική υστέρηση

2. οι σχολές παραγωγής εκπαιδευτικών που καλούνται να προσαρμοστούν και τελικά προσαρμόζονται - πρώτα οι ακαδημίες νηπιαγωγών, στη συνέχεια οι παιδαγωγικές ακαδημίες - είναι αυτές της παραγωγής εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Αυτό σήμαινε πως οι πανεπιστημιακές σχολές παραγωγής εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και οι τότε γυμναστικές ακαδημίες δεν περιλάμβαναν στα προγράμματα σπουδών μαθήματα ειδικής εκπαίδευσης.

Παρατηρώντας κανείς τα πορίσματα της επιτροπής παιδείας του 1972 δεν θα διαπιστώσει σοβαρές αποκλίσεις από τα προαναφερθέντα.

Έτσι, θα παρατηρήσει πως αναφέρονται:

- α. στα αποκλίνοντα του κανονικού νήπια
- β. στα νοητικώς καθυστερημένα παιδιά
- γ. στα κοινωνικώς αππροσάρμοστα και σωματικώς ανάπηρα

δ. στους ιδιοφυείς μαθητές

ε. στο θεσμό του σχολικού ψυχολόγου.

Με τη μεταπολίτευση του 1974 και παρά το γεγονός ότι το κράτος αρχίζει να ενδιαφέρεται για την βελτίωση της ειδικής εκπαίδευσης δεν έχουμε απτά δείγματα ενδιαφέροντος για την ειδική φυσική αγωγή. Ο νόμος 1143 του 1981¹³⁸, που προτάθηκε από τη Ν.Δ., και είναι ο πρώτος νόμος για την ειδική εκπαίδευση που ψηφίστηκε ομόφωνα από τη βουλή, έδινε έμφαση στην ένταξη των ατόμων με ΜκΑ στο κοινωνικό σύνολο μέσω της επαγγελματικής τους αποκατάστασης. Οι αντιλήψεις αυτές κατοχυρώθηκαν και με τον νόμο πλαίσιο 1566 του 1985 της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ¹³⁹ και με τον νόμο 2817 του 2000¹⁴⁰ του ίδιου κόμματος. Υπάρχει όμως ένα γεγονός που ξεπερνάει τα κόμματα. Η επιστροφή στην Ελλάδα ικανού αριθμού μετεκπαιδευμένων εκπαιδευτικών και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης από το εξωτερικό, οι ανταλλαγές εμπειριών με εκπαιδευτικούς των χωρών μελών της Ε.Ε., η οργάνωση του γονεϊκού κινήματος και ακόμα περισσότερο η ανάδειξη του αναπηρικού κινήματος συνετέλεσαν ώστε να προσληφθούν εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής στις μονάδες ειδικής εκπαίδευσης, να περιληφθούν στα προγράμματα σπουδών των Τμημάτων Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού (Τ.Ε.Φ.Α.Α.) μαθήματα ειδικής φυσικής αγωγής, να δημιουργηθούν τομείς ειδίκευσης ειδικής φυσικής αγωγής στα ΤΕΦΑΑ και να δημιουργηθεί άτυπα στη Διεύθυνση φυσικής αγωγής του ΥΠΕΠΘ τομέας ειδικής - προσαρμοσμένης φυσικής αγωγής.

Το πλέγμα λειτουργίας του τομέα αυτού μέσα στο σύστημα διοίκησης του ΥΠΕΠΘ φαίνεται στο ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.

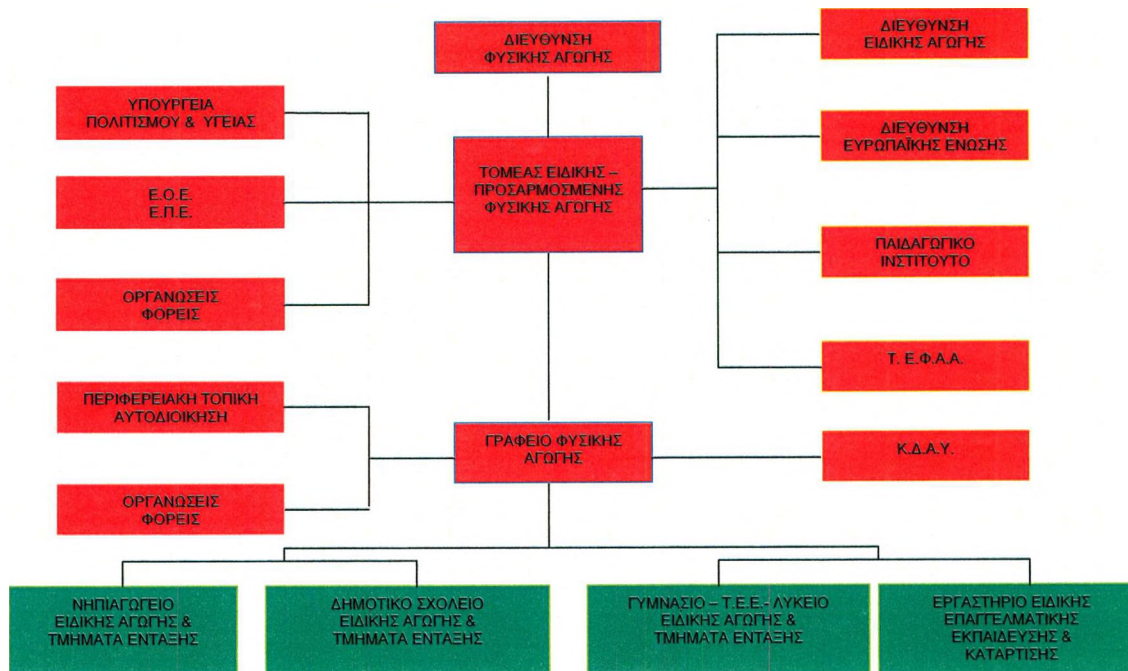
¹³⁸ Ν. 1143/ 31/3/1981 / ΦΕΚ 80/ τ. Α

¹³⁹ Ν.1566/ 1985, ό.π.

¹⁴⁰ Ν. 2817/ 2000, ό.π.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΜΕΑ
ΕΙΔΙΚΗΣ - ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

ΠΗΓΗ: Ν. ΤΡΙΠΟΔΗΣ, (2001), ΥΠΕΠΘ, ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Από το 1995 η μέριμνα για την ειδική φυσική αγωγή έχει περάσει πολύ έντονα έξω από το χώρο της καθ' αυτό εκπαίδευσης. Μέσω, κυρίως της Γ.Γ.Α. αλλά και της Γραμματείας Νέας Γενιάς, της Γραμματείας Ισότητας, των νομαρχιών και των δήμων, υλοποιούνται προγράμματα άσκησης και αθλητισμού για ειδικές ομάδες. Σ' αυτές περιλαμβάνονται όχι μόνο άτομα με ΜκΑ αλλά και άλλες ευπαθείς ομάδες. Ένας συγκριτικός πίνακας (ΠΙΝΑΚΑΣ 8) για τα έτη 2000 – 2003 που περιλαμβάνει τους νομούς όλης της επικράτειας δείχνει τη σαφή αύξηση τέτοιων προγραμμάτων, τα οποία μάλιστα υλοποιούνται τόσο το χειμώνα όσο και το καλοκαίρι¹⁴¹.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8

Συγκριτικός πίνακας προγραμμάτων μικρής διάρκειας

ΝΟΜΑΡΧΙΑ	Χειμερινά			Θερινά		
	2000	2001	2002	2000	2001	2002
Α-Β ΑΘΗΝΑΣ			13	33	29	50
Α-Δ ΑΘΗΝΑΣ				22	25	13
ΑΝ. ΑΤΤΙΚΗΣ	15	8	17	44	50	77
Δ- ΑΤΤΙΚΗΣ			5	2	3	3
ΠΕΙΡΑΙΑΣ				6	2	8
ΘΕΣΣ/ΝΙΚΗΣ	17	33	41	180	278	301
ΑΙΤΩΛ/ΝΙΑΣ				8	11	12
ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ	2			13	24	25
ΑΡΚΑΔΙΑΣ						
ΑΡΤΑΣ						
ΑΧΑΪΑΣ	3	4	5		5	
ΒΟΙΩΤΙΑΣ	11			6		
ΓΡΕΒΕΝΩΝ				6	8	9
ΔΡΑΜΑΣ			2	2		3
ΔΩΔ/ΝΗΣΙΩΝ			20	26	17	10
ΕΒΡΟΥ				7	14	11
ΕΥΒΟΙΑΣ				6	7	20
ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ					3	
ΖΑΚΥΝΘΟΥ			20	16	5	
ΠΛΕΙΑΣ				6	12	20
ΗΜΑΘΙΑΣ	14	17	19	50	41	54
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ						
ΘΕΣΠΡΟΤΙΑΣ				24	24	
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	2	2				
ΚΑΒΑΛΑΣ			20	33	19	25
ΚΑΡΠΑΤΤΙΑΣ	10	10	10			
ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ				4	0	
ΚΕΡΚΥΡΑΣ				33	36	30
ΚΕΦΑΛ/ΝΙΑΣ				27	47	60
ΚΙΛΚΙΣ				3		
ΚΟΖΑΝΗΣ	25		15	13	22	4
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ			1	10	3	1
ΚΥΚΛΑΔΩΝ				3	6	

¹⁴¹ Γενική Γραμματεία Αθλητισμού, (2003), «Η Ελλάδα σε κίνηση», Γ.Γ.Α., Αθήνα, σελ. 10

ΛΑΚΟΝΙΑΣ	4	7		13	25	12
ΛΑΡΙΣΗΣ	3	5	8	8	12	11
ΛΑΣΙΘΙΟΥ					8	20
ΛΕΣΒΟΥ			2	21	36	33
ΛΕΥΚΑΔΑΣ						
ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	6	4	4	100	77	67
ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ				13	25	36
ΞΑΝΘΗΣ				35	28	43
ΠΕΛΛΑΣ	20	24	29	45	37	48
ΠΙΕΡΙΑΣ	5			28	21	12
ΠΡΕΒΕΖΗΣ				2	3	3
ΡΕΘΥΜΝΟΥ						
ΡΟΔΟΠΗΣ				21	21	10
ΣΑΜΟΥ				12		
ΣΕΡΡΩΝ	4	2		21	2	4
ΤΡΙΚΑΛΩΝ		4	5	17	16	12
ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ						
ΦΛΩΡΙΝΑΣ				6	15	7
ΦΩΚΙΔΑΣ						7
ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ				32	37	44
ΧΑΝΙΩΝ	2			44		46
ΧΙΟΥ				6		
ΣΥΝΟΛΟ	143	120	236	1007	1060	1151

Την περίοδο 2002-03 υποβλήθηκαν στη Γ.Γ.Α. 352 αιτήσεις για υλοποίηση 1515 τμημάτων ειδικών προγραμμάτων «άθλησης για όλους» από 152 φορείς. Εγκρίθηκαν 1.093 τμήματα, ποσοστό που αντιστοιχεί στο 72% των αιτούμενων τμημάτων, κατανεμημένα στις εξής επτά κατηγορίες (ΠΙΝΑΚΑΣ 9):

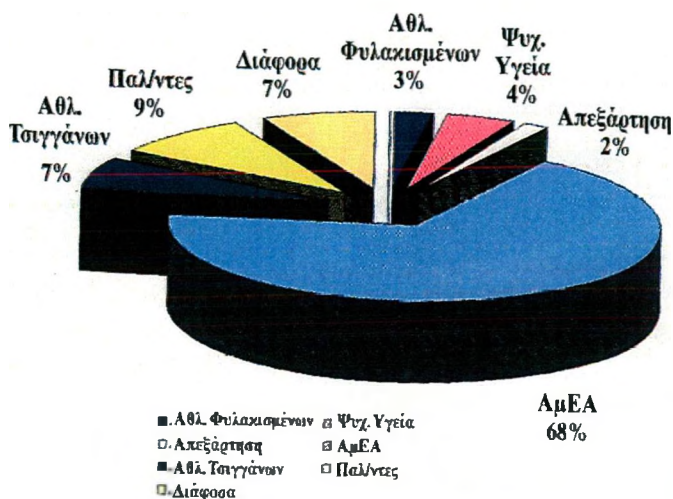
ΠΙΝΑΚΑΣ 9

ΑΘΛΟΥΜΕΝΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΤΜΗΜΑΤΑ
Άτομα με Ειδικές Ανάγκες (ΑμΕΑ)	742
Άτομα σε Κίνηση Ψυχικής Υγείας	47
Άτομα σε Κίνηση Απώλειας	20
Φοιτητές	27
Τοπικά	74
Πολιτιστιστές	102
Αθλητές κερμάτων, νεοπροσβλεπόμενοι, Πόροι Αθλητικής Δ.Π.	81

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Αθλητισμού, (2003), « Η Ελλάδα σε κίνηση », Γ.Γ.Α., Αθήνα, σ.36

Αν προσέξει κανείς αναλυτικότερα το πρόγραμμα θα παρατηρήσει πως το τμήμα του που απευθύνεται στα ΑμΕΑ (ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 7), ανέρχεται στο 68% των εγκεκριμένων τμημάτων της περιόδου 2002 - 03.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 7

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία Αθλητισμού, (2003), « Η Ελλάδα σε κίνηση », Γ.Γ.Α.,

Αθήνα, σ.36

8. Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΗΣ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η ιδεολογία αποτελεί συστατικό στοιχείο κάθε κοινωνίας. Ως γενικός όρος πρωτοχρησιμοποιήθηκε από τον Bacon. Το 19^ο αιώνα χρησιμοποιήθηκε στο χώρο της φιλοσοφίας από το γάλλο Destutt De Tracy προκειμένου να προσδιοριστεί μια επιστήμη των ιδεών που θα αποκάλυπτε τις προκαταλήψεις των ανθρώπων¹⁴². Κατά τον ίδιο θεμελιωτή του όρου θεωρείται ο φιλόσοφος Condilliac. Η μετατροπή του από γενικό σε ειδικό όρο και η μεταβολή του σε μέσο και εργαλείο ερμηνείας της κοινωνικής πραγματικότητας οφείλεται στον Marx. Τη θεωρούσε ψευδή συνείδηση στην προσπάθεια του ανθρώπου να λύσει με τον νου τις αντιφάσεις που δεν μπορεί να λύσει με την πράξη¹⁴³.

Κατά τον Ν. Πουλαντζά¹⁴⁴, σκοπός της ιδεολογίας σε αντιδιαστολή προς την επιστήμη, είναι η απόκρυψη των πραγματικών αντιθέσεων και η ανασυγκρότησή τους σε ένα φανταστικό επίπεδο ενός σχετικά συγκροτημένου λόγου. Με τον τρόπο αυτό προσδιορίζεται ένας νέος ορίζοντας στα βιώματα των δρώντων παραγόντων, που μπορούν να πλάσουν τις παραστάσεις τους με υλικό τις πραγματικές σχέσεις και να τις ενσωματώνουν στην ενότητα των σχέσεων ενός σχηματισμού.

Συνεχίζοντας κανείς τη βιβλιογραφική έρευνα θα μπορούσε να συναντήσει μια πλειάδα ορισμών η οποίοι θα είναι αντίστοιχοι με τη βασική φιλοσοφική τοποθέτηση και προσανατολισμό αυτών που τους δίνουν. Ο ορισμός στον οποίο καταλήξαμε εμείς στην παρούσα εργασία, με κριτήριο τους σκοπούς της, είναι αναλυτικός και προσφέρεται ειδικά για την ανάλυση του φαινομένου της ιδεολογίας.

¹⁴². Τσαούσης, Γ. Δ. (1984), « Χρηστικό Λεξικό Κοινωνιολογίας », Gutenberg, Αθήνα

¹⁴³. Rude, G. (1980), «Ideology and Popular Protest», Pantheon, New York

¹⁴⁴. Πουλαντζάς, Ν. (1975), «Πολιτική εξουσία και κοινωνικές τάξεις», Θεμέλιο, Αθήνα

Μπορεί να χρησιμοποιηθεί στο πλαίσιο οποιασδήποτε μεθόδου εργασίας, συγκριτικής, ιστορικής ή διαλεκτικής, την οποία και χρησιμοποιούμε εδώ.

Θεωρούμε ως ιδεολογία ένα σύστημα ιδεών και αναπαραστάσεων που αποτελεί την συνολική αναπαράσταση (προσέγγιση) της πραγματικότητας. Είναι ο τρόπος με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε, κατανοούμε και κατασκευάζουμε τη φυσική και κοινωνική πραγματικότητα, μέσα από τη διαρκή καθημερινή χρησιμοποίησή της για την παραγωγή των αγαθών που μας είναι απαραίτητα. Συναπαρτίζεται από την κυρίαρχη ιδεολογία και από το σύνολο των επιμέρους ιδεολογιών που αναπτύσσονται στο πλαίσιο μιας κοινωνίας. Οι επιμέρους ιδεολογίες μπορεί να είναι ταυτισμένες ή και αντίθετες με την κυρίαρχη, πάντως συνυπάρχουσες.

Στις σύγχρονες αναπτυσσόμενες κοινωνίες η κυρίαρχη ιδεολογία παρουσιάζει μια τάση μετατόπισης από τις καθαυτό ανάγκες του ατόμου μέσα στην κοινωνία, σε τάση για την «ολοκλήρωση της προσωπικότητας» μέσω της μόρφωσης. Η άποψη αυτή θεμελιώνει μια ουμανιστική προσέγγιση για την εκπαιδευτική ισοπολιτεία και αζιοκρατία. Στην προσέγγιση αυτή η ολοκλήρωση της προσωπικότητας εκλαμβάνεται ως το μέσον που θα βοηθήσει το άτομο να ενταχθεί στο «σύστημα απασχόληση» ώστε να συμβάλει στην πρόοδο του συνόλου.

Κατά τον Α. Καζαμία¹⁴⁵ το πλαίσιο μιας μελλοντικής εκπαιδευτικής προοπτικής προσδιορίζεται από τρεις τουλάχιστον βασικούς άξονες:

α. τον οικονομικό-αναπτυξιακό, όπου η αποτελεσματικότητα της εκπαίδευσης προσεγγίζεται στο πλαίσιο ενός φιλελεύθερου / νεοσυντηρητικού σχηματισμού

β. τον δικαιοακό, μέσω της προαγωγής της κοινωνικής δικαιοσύνης στο χώρο της εκπαίδευσης, που συνεπάγεται διασφάλιση της παροχής ίσων ευκαιριών σε όλα τα άτομα, σε

¹⁴⁵ Καζαμίας, Α., Κασσωτάκης, Μ. (1995), « Ελληνική Εκπαίδευση: Προοπτικές Ανασυγκρότησης και Εκσυγχρονισμού », Σείριος, Αθήνα

όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης καθώς επίσης και δικαιότερη κατανομή των αγαθών της παιδείας.

γ. τον παιδαγωγικό, που συνεπάγεται αποτελεσματικότητα και παιδαγωγικό εκσυγχρονισμό. Με τους όρους αυτούς νοείται η αναθεώρηση, η ανανέωση και η αναπροσαρμογή των εσωτερικών διαδικασιών της εκπαίδευσης, ο καθαρά δηλαδή παιδαγωγικός τομέας του εκπαιδευτικού συστήματος.

Ο Hargreaves θεωρεί πως η σύγχρονη εκπαίδευση είναι έντονα ατομιστική με συνέπεια οι κοινωνικές λειτουργίες της εκπαίδευσης να έχουν χάσει την αξία τους¹⁴⁶. Παράλληλα οι κοινωνικές ανισότητες παρουσιάζουν μια έντονη τάση διεύρυνσης. Στο επίπεδο που οι εισοδηματικές ανισότητες οφείλονται και αντανακλούν τις διαφορές στο επίπεδο των γνώσεων και των ειδικοτήτων, είναι προφανές πως μια προσπάθεια μείωσης των διαφορών αυτών θα ισοδυναμούσε με βελτίωση του επιπέδου γνώσεων. Γι' αυτό επιβάλλεται να υπάρξουν ριζικές αλλαγές στο εκπαιδευτικό σύστημα με τη μορφή της «εισαγωγής του ανταγωνισμού και της επιλογής»¹⁴⁷.

Στις χώρες της Ε.Ε. και στην Ελλάδα, παρά την ύπαρξη ιδιωτικών σχολείων, δεν υπάρχει πραγματικός ανταγωνισμός, λόγω του ότι μόνο τα εύπορα παιδιά έχουν την δυνατότητα επιλογής. Από την άλλη, το κόστος της μείωσης της ποιότητας της εκπαίδευσης το υφίστανται μόνο τα δημόσια σχολεία. Η δημόσια παιδεία τελματώνει στο πλαίσιο μιας νοοτροπίας που είναι εναντίον κάθε βελτίωσης του εκπαιδευτικού συστήματος. Αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο ότι οι εκπαιδευτικοί δεν έχουν κίνητρο να βελτιώσουν τις γνώσεις των μαθητών τους.

Η μεταβολή στη πιο πάνω νοοτροπία μπορεί να προέλθει μόνο εφόσον γίνει αποδεκτός ο ανταγωνισμός και η επιλογή. Αυτό δείχνουν οι επιδόσεις των μαθητών και οι εκτιμήσεις των γονέων. Τα δημόσια σχολεία που αντιμετωπίζουν ανταγωνισμό από τα ιδιωτικά ανεβάζουν

¹⁴⁶ Hargreaves, D. H. (1987), ό.π.

¹⁴⁷ Flitnet, A. (1970), «Αυταρχική ή φιλελεύθερη αγωγή;», Αθήνα ,μτφ

σημαντικά την απόδοσή τους¹⁴⁸. Ο ρόλος φυσικά του πλαισίου της οικογένειας θα πρέπει να θεωρείται δεδομένος¹⁴⁹.

Ο ανταγωνισμός στο επίπεδο της εκπαίδευσης δεν μπορεί να έχει σχέση με τον ανταγωνισμό στο επίπεδο της οικονομίας. Κατά την «Θεωρία του Ανθρώπινου Κεφαλαίου», οι διανοητικές ικανότητες των ατόμων αποτελούν τη σημαντικότερη επένδυση για την οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας¹⁵⁰. Η Α. Φραγκουδάκη τονίζει πως η εκπαίδευση, η μόρφωση και η εξειδίκευση του ανθρώπινου δυναμικού, αποτελεί σημαντικό στοιχείο του αναπαραγόμενου κεφαλαίου μιας χώρας, αποτελεί «επένδυση», αποτελεί μέρος του εθνικού πλούτου¹⁵¹. Σε σχέση με την παραπάνω άποψη καταβάλλεται προσπάθεια για επίτευξη εκπαιδευτικής ισότητας, «ισότητας των εκπαιδευτικών ευκαιριών, με το επιχείρημα ότι θα αξιοποιηθούν για την οικονομική ανάπτυξη τα αποθέματα διανοητικού πλούτου που διαθέτει η κάθε χώρα, αλλά μένουν ανεκμετάλλευτα»¹⁵².

Τις τελευταίες δεκαετίες οι κοινωνικές κατακτήσεις ενάντια στις ανισότητες συνδυάζονται με την επέκταση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, την ανάπτυξη του σχολικού δικτύου σ' όλη την επικράτεια και την αύξηση του μαθητικού πληθυσμού, με στόχο τον εκδημοκρατισμό του θεσμού του σχολείου. Η επίτευξη των κατακτήσεων αυτών δεν τροποποίησε την κοινωνική οργάνωση και ιεραρχία. Οι κατακτήσεις αυτές φαίνεται πως ήταν αναγκαίες προκειμένου η οικονομία να λειτουργήσει με διαφορετικό τρόπο, προσανατολισμένη προς άλλες επιδιώξεις. Ο εκδημοκρατισμός της εκπαίδευσης συνδέεται με τις ανάγκες της οικονομικής ανάπτυξης και,

¹⁴⁸ Τριλιανός. Α. (1997), «Η κριτική σκέψη και η διδασκαλία της», Αθήνα

¹⁴⁹ Παπαστάμου. Σ. (1994), «Εγχειρίδιο κοινωνικής ψυχολογίας», Οδυσσεάς, Αθήνα

¹⁵⁰ α. Schultz. Th. (1968), «Capital: Human», International Encyclopaedia of Social Sciences, New York

β. Schultz. Th. (1968), «Investment in Human Capital», American Economic Review, 57, p.1

¹⁵¹ Φραγκουδάκη Α. (1985), «Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης», Παπαζήσης, Αθήνα

¹⁵² Τζάνη. Μ. (2001), «Θέματα Κοινωνιολογίας της Παιδείας», Γρηγόρης, Αθήνα

κατά συνέπεια, η εκπαίδευση θεωρείται ο κυριότερος μοχλός για την οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας γι' αυτό και κάθε επένδυση για την εκπαίδευση θεωρείται επιβεβλημένη.

Απότοκος της παραπάνω προσέγγισης υπήρξε κατά τα τελευταία χρόνια η προσπάθεια δημιουργίας συνθηκών για ισότητα στην εκπαίδευση. Η ανάλυση και η θέση των ίσων ευκαιριών στην εκπαίδευση εκφράζεται με διαφορετική σημασία ως έκφραση της διαφορετικής φιλοσοφικής θεώρησης. Η προσπάθεια δημιουργίας συνθηκών ισότητας αποδεικνύει εκ του αντιθέτου την ύπαρξη των ανισοτήτων στην εκπαίδευση. Η βασική μορφή ανισότητας στις εκπαιδευτικές ευκαιρίες είναι αυτή που παρουσιάζεται μεταξύ των κοινωνικών τάξεων, των φύλων, των φυλών, των οικονομικών στρωμάτων. Η διαφοροποίηση γίνεται φανερή σε αρκετούς τομείς της εκπαιδευτικής διαδικασίας¹⁵³.

Κατά τη νέα κοινωνιολογική αντίληψη η ισότητα στις εκπαιδευτικές ευκαιρίες δεν είναι τίποτε άλλο από μια διαφορετική στάση απέναντι στη διαφοροποίηση των μαθητών. Η ισότητα στις ευκαιρίες στην εκπαίδευση όμως είναι ανέφικτη σ' ένα σύστημα πυραμιδικό, ανταγωνιστικό, επιλεκτικό, με μεγάλες κοινωνικοοικονομικές και πολιτισμικές διαφορές. Απαιτούνται ριζικές αλλαγές στο επίπεδο της σχέσης μαθητή - σχολείου, της οργάνωσης, των σκοπών και του γνωστικού περιεχομένου της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Η ισότητα ευκαιριών εμπεδώνεται όταν το σχολείο παρέχει ατομικά σε κάθε μαθητή ίσες ευκαιρίες δίνοντάς του αυτό που του λείπει για την ανάπτυξη του γενετικού δυναμικού του.

Έτσι, στις χώρες μέλη της Ε.Ε. τα τελευταία χρόνια καθιερώθηκε η υποχρεωτική προσχολική εκπαίδευση, καταργήθηκαν τα ολιγοθέσια σχολεία και αντικαταστήθηκαν από πολυθέσια,

¹⁵³ α. Banks. O. (1987), ό.π.

β. Τζάνη. Μ. (1993), «Η κυριαρχία των κινήτρων: η κοινωνική προέλευση των μελών ΔΕΠ των ελληνικών ΑΕΙ», Γρηγόρης, Αθήνα

γ. Παμουκτσόγλου. Α. (2001), «Εννιάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση - ζήτημα πολιτικής επιλογής και όχι μόνο», Γρηγόρης, Αθήνα.

δ. Παμουκτσόγλου. Α. (2001), «Διαθεματικό εκπαιδευτικό υλικό για την ευέλικτη ζώνη», ΥΠΕΠΘ, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Αθήνα

δημιουργούνται διδακτήρια, εξοπλισμένα με σύγχρονα διδακτικά μέσα και ιδρύονται ειδικά σχολεία σχολικής ατμόσφαιρας. Τέλος η ανώτατη εκπαίδευση¹⁵⁴ γίνεται περισσότερο προσβάσιμη για τους μαθητές με ΕΙΔ.Ε.Α.

¹⁵⁴ Τζάνη. Μ. (1988), «Σχολική επιτυχία, ζήτημα ταξικής προέλευσης και κουλτούρας», Γρηγόρης Αθήνα

9. ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ 20⁰ ΑΙΩΝΑ

9.1. ΓΕΝΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Η λειτουργία της εκπαίδευσης στη διαδικασία αναπαραγωγής δεν μπορεί να προσεγγιστεί μέσω της ποσοτικής διείσδυσης των σχολικών μηχανισμών και της τυπικής δομής της διδασκαλίας. Για να πραγματοποιηθεί αυτό απαιτείται ο προσδιορισμός των ιδιαιτεροτήτων της ιδεολογίας, όπως αυτή εντυπώνεται στην παιδαγωγική δραστηριότητα.

Στην Ελλάδα, κατά την περίοδο που εξετάζεται στην παρούσα εργασία, η εκπαίδευση είχε έναν εξόχως ειδικό ρόλο στη διαδικασία αναπαραγωγής των ταξικών σχέσεων. Το γεγονός καθαυτό εντοπίζεται χαρακτηριστικά σε δυο στοιχεία:

α. στην εισαγωγή ενός νέου κατασκευασμένου γλωσσικού συστήματος ξένου προς την καθομιλούμενη γλώσσα και

β. στον έντονο προσανατολισμό του εκπαιδευτικού συστήματος προς τα κλασικά μαθήματα σε βάρος της επιστήμης και της τεχνικής.

Τα στοιχεία αυτά, που χαρακτηρίζουν την ελληνική εκπαίδευση ακόμα και σήμερα, αντανακλούν την κοινωνική λειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος στην Ελλάδα. Προσδιορίζουν τις μορφές αναπαραγωγής που εξυπηρετούν τα συμφέροντα των κυρίαρχων κοινωνικών ομάδων. Οι επιπτώσεις από τη δράση τους όμως είναι εμφανείς όχι μόνο στην εξέλιξη της εκπαίδευσης της χώρας αλλά και στις ιδεολογικές, πολιτικές και οικονομικές δομές. Οι ταξικοί αγώνες πήραν ιδιαίτερη έκταση στο πεδίο των εκπαιδευτικών θεσμών (π.χ. γλωσσικό ζήτημα), με αποτέλεσμα να αποκρυφτούν για μεγάλο διάστημα οι πραγματικές κοινωνικές διαστάσεις των ιδεολογικών αγώνων από τη μία και να παραμείνουν ανθεκτικές οι ιδεολογικές δομές από την άλλη.

Ο προσανατολισμός αυτός λειτούργησε ως «μπούμεραγκ» όταν η ανάπτυξη των οικονομικών δομών τροποποίησε τις ανάγκες των κυρίαρχων κοινωνικών ομάδων για έναν άλλο τύπο ανθρώπινου υλικού, απολύτως απαραίτητου για την ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων. Παράλληλα λειτούργησε και στην εξέλιξη των πολιτικών ιδεολογιών. Έτσι, χρησιμοποιήθηκε πολλές φορές για σκοπούς εντελώς ξένους προς τις σχολικές και εκπαιδευτικές λειτουργίες.

Οι ταξικοί αγώνες γύρω από τις εκπαιδευτικές δομές άγγιζαν κυρίως το περιεχόμενο, την «ποιότητα» της διδασκαλίας και της διαμορφούμενης ιδεολογίας, τον προσανατολισμό της παιδαγωγικής πρακτικής και, κυρίως, το πρόβλημα της γλώσσας, με τρόπο ώστε η κοινωνική λειτουργία του σχολείου στο σύστημα της αναπαραγωγής των παραγωγικών σχέσεων να παραμένει εντελώς καλυμμένη¹⁵⁵. Οι κοινωνικές συνθήκες ευνόησαν τη διατήρηση και την αναπαραγωγή των ιδεολογικών διαστρεβλώσεων στο σχολικό σύστημα. Αυτό όμως δε μειώνει τη σημασία των ιδεολογικών αγώνων που αναπτύχθηκαν γύρω από αυτά τα προβλήματα και κυρίως το ρόλο του σχολείου στην αναπαραγωγή του κοινωνικού καταμερισμού της εργασίας.

Το εκπαιδευτικό σύστημα της Ελλάδας κατά τον 20^ο αιώνα παρουσιάζει χαρακτηριστικές ιδιαιτερότητες και ιδιομορφίες που αποτελούν έκτυπα αφ' ενός μεν της κοινωνικής οργάνωσης, αφ' ετέρου δε των δομικών προσδιορισμών και της κοινωνικής κινητικότητας σε όλη την επικράτεια. Επόμενο είναι να εμφανίζεται μια «διογκωμένη» εκπαίδευση, για την οποία επιάρεται η εκάστοτε πολιτική ηγεσία υπερτονίζοντάς την. Για τα ευρωπαϊκά δεδομένα, τόσο των καπιταλιστικών μητροπόλεων όσο και των άλλων χωρών της περιφέρειας, είναι μαζική εκπαίδευση, αφού παρέχει τη δυνατότητα σε σημαντική μερίδα του πληθυσμού να έχει πρόσβαση στη δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση. Από την

¹⁵⁵ Τσουκαλάς, Κ. (1985), «Εξάρτηση και αναπαραγωγή. Ο κοινωνικός ρόλος των εκπαιδευτικών μηχανισμών στην Ελλάδα», Θεμέλιο, Αθήνα

άλλη μεριά όμως εμφανίζεται η παραδοξολογία ενός σχετικά υψηλού ποσοστού αναλφαβητισμού για το σύνολο της περιόδου.

Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση, ακόμη και όταν καθιερώθηκε συνταγματικά ως εννεάχρονη υποχρεωτική, οδηγεί στην παροχή πρωτόλειων γνώσεων που προγραμματίζονται με γνώμονα το ακαδημαϊκό απολυτήριο, που και αυτό με τη σειρά του θα οδηγήσει στο πανεπιστημιακό δίπλωμα. Θα πρέπει όμως να υπογραμμιστεί πως το επίπεδο της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για μεγάλο χρονικό διάστημα υπήρξε αξιοθρήνητο. Κατά το γενικό επιθεωρητή της δημόσιας εκπαίδευσης Παπαμάρκου πρόκειται για «πνευματικούς τάφους»¹⁵⁶.

Αυτό που χαρακτηρίζει την ανάπτυξη της εκπαίδευσης στην Ελλάδα, κυρίως κατά το δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα, είναι η αντίφαση ανάμεσα σε μια ποσοτικά θεαματική υπερεκπαίδευση μιας κοινωνικά μεγάλης πλειοψηφίας και, ταυτόχρονα, στον αναλφαβητισμό ή την ημιμάθεια της πλειοψηφίας του πληθυσμού. Το γεγονός αυτό οδηγεί από μόνο του σε έντονη πολιτιστική διαφοροποίηση του λαού σε σχέση με την κυρίαρχη κοινωνική ομάδα, μέσω δε της λειτουργίας των ιδεολογικών μηχανισμών σε μια σαφή ταξική απόσταση. Το πολιτιστικό χάσμα αναπαράγεται από το εκπαιδευτικό σύστημα.

Δεδομένου του βασικού ρόλου της εκπαιδευτικής διαδικασίας στην κοινωνική κινητικότητα από τη μία και της γρήγορης διόγκωσης των μεσαίων στρωμάτων από την άλλη, συγκροτείται μια από τις αποφασιστικότερες παραμέτρους της αποσιώπησης των βασικών κοινωνικών αντιφάσεων. Η διαδικασία αυτή, ως μηχανισμός, τροφοδοτείται συνεχώς από το σύστημα της σχολικής ανέλιξης που από μόνο του οδηγεί στην ανακατανομή των ταξικών διαφοροποιήσεων. Η εμμονή του συστήματος στην αξιοκρατία όσον αφορά τη σχολική πρόοδο, που διαμορφώνει την

¹⁵⁶. Hadjimanolis. E. (1972), « Schule und Entwicklung. Ein Beitrag zur Schul – Analyse und Entwicklungsstrategie dargestellt am Beispiel Griechenland», Grote, Berlin

πεποίθηση για μια «σχολική ισότητα» ενίσχυε τα αποκοιμιστικά αποτελέσματα της κυρίαρχης μικροαστικής ιδεολογίας¹⁵⁷.

Μέσα από αυτή τη διαδικασία διαμορφώθηκε στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα, μέχρι τουλάχιστο τη δεκαετία του 1970, η παραδοξολογία ενός ημiekπαιδευμένου λαού που δημιουργεί όμως μια εξαιρετικά εκπαιδευμένη «ελίτ». Οι διαδικασίες των ρευμάτων της κοινωνικής μετάταξης¹⁵⁸ υπηρετήθηκαν και από το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα αλλά και από τη δομή και τις ανάγκες της ελληνικής κοινωνίας.

Το ίδιο εκπαιδευτικό σύστημα και η ιδεολογία που επέβαλλε μέσα από τους μηχανισμούς του συνέβαλε αποφασιστικά στην αποσιώπηση των ουσιαστικών κοινωνικών αντιφάσεων. Η «γνωσιολαγνεία» στην Ελλάδα του τέλους του 19ο αιώνα και του μεγαλύτερου μέρους του 20ου δεν είναι παρά η ανάστροφη φάση της γενικής πίστης στην έμφυτη δυνατότητα των ατόμων να ξεπεράσουν την ταξική τους κατάσταση. Ο «αυτοδημιούργητος» άνθρωπος της χρυσής εποχής του αμερικάνικου καπιταλισμού έχει πολλές λειτουργικές ανιστοιχίες με τον «αυτοεκπαιδευόμενο» άνθρωπο της Ελλάδας. Στην Ελλάδα έγινε απόλυτα πιστευτός ο μύθος πως ο κοινωνικός αποκλεισμός των κατώτερων κοινωνικών ομάδων από τα αγαθά του πολιτισμού είναι δυνατόν να αρθεί μέσω εκπαιδευτικών και πολιτιστικών μηχανισμών¹⁵⁹.

¹⁵⁷. Labica. G. (1973), « De l'égalité : Propositions inchoatives pour une enquête sur les idéologies dans le mode de production capitaliste », *Dialectiques*, 1-2, p. 28

¹⁵⁸. Τσουκαλάς. Κ. (1985), ό.π.

¹⁵⁹. Adomo. Th. (1972), « *Gesammelte Schriften* », Suhrkamp, Frankfurt, Vol. 8, p. 93

9. 2. ΑΝΑΛΥΣΗ - ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ

Η ιστορία της ελληνικής εκπαίδευσης είναι συναφής με την αντίστοιχη του νεοελληνικού κοινωνικού σχηματισμού. Κεντρικό χαρακτηριστικό στοιχείο από την ίδρυση του ελληνικού κράτους μέχρι σήμερα υπήρξε η εξάρτηση από τα κέντρα των καπιταλιστικών μητροπόλεων. Η σημειωθείσα ανάπτυξη είχε τη μορφή που χαρακτηρίστηκε από τον Frank «ανάπτυξη εν υπαναπτύξει»¹⁶⁰. Το δεδομένο αυτό προσδιόρισε και πλαισίωσε τόσο την οργάνωση όσο και τις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες της εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Έτσι, οι όποιες παρεμβάσεις στην εκπαίδευση δεν ήταν ολοκληρωμένες προτάσεις του τύπου και των μορφών των μεταρρυθμίσεων που πραγματοποιήθηκαν στις καπιταλιστικές μητροπόλεις. Αποσκοπούσαν στην προσαρμογή της εκπαίδευσης στο μοντέλο της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης που θα διατηρούσε ως κυρίαρχο δομικό στοιχείο της ελληνικής κοινωνίας την εξάρτηση.

Μετά την απελευθέρωση από τους Οθωμανούς, το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα έπρεπε να οργανωθεί από την αρχή. Ακολουθήθηκε μια συντηρητική εκπαιδευτική πολιτική, επηρεασμένη από τους γερμανικούς (βαυαρικούς) εκπαιδευτικούς νόμους των αρχών του 19ου αιώνα¹⁶¹. Η επίδρασή τους συνεχίστηκε μερικώς μέχρι τη δεκαετία του 1960¹⁶². Η συντηρητική αυτή πολιτική αγνοούσε τη νεοελληνική πραγματικότητα και περιστρεφόταν αέναα γύρω από την κλασική εποχή.

Γενικά, τόσο οι παρεμβάσεις όσο και οι μεταρρυθμίσεις στην εκπαίδευση προσδιορίζονται και οριοθετούνται από την εξέλιξη της κοινωνικοοικονομικής οργάνωσης με την οποία καλείται να συνδεθεί η εκπαίδευση. Πιο απλά, παρατηρεί κανείς πως το μοντέλο αυτό της

¹⁶⁰ Frank, A. G. (1969), «Kapitalismus und Unterentwicklung in Lateinamerika», Frankfurt am Main

¹⁶¹ α. Λαμπράκη – Παγανού, Α. (1988), «Η εκπαίδευση των ελληνίδων κατά την Οθωνική περίοδο», Σαριόλειο Ίδρυμα, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Φιλοσοφική Σχολή, Αθήνα

β. Λεωνίδα, Σ. (1976), ό.π

¹⁶² Χατζηστεφανίδης, Θ. (1986), «Ιστορία της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης 1821 – 1986», Παπαδήμας, Αθήνα

κοινωνικοοικονομικής οργάνωσης αποτελεί μια εξωεκπαιδευτική πολιτική επιλογή. Αν το επιδιωκόμενο μοντέλο είναι ο καπιταλιστικός τρόπος παραγωγής, τότε οι οποιοσδήποτε μεταρρυθμιστικές προσπάθειες στην εκπαίδευση, που είναι αναπόσπαστο τμήμα της κοινωνικής πολιτικής, είναι αποκλειστικά αστικές και επιδιώκουν την προσαρμογή της στις ανάγκες ανάπτυξης και εκσυγχρονισμού της καπιταλιστικής οικονομίας. Αυτό ακριβώς συνέβη στην Ελλάδα, όπου οι παρεμβάσεις στο εκπαιδευτικό σύστημα φαίνεται να πετυχαίνουν βραχυπρόθεσμα τη διαχείριση των διαφαινόμενων κρίσεων, οδηγώντας σε κάποιες πιο εξελιγμένες μορφές οικονομικής οργάνωσης, όπως της εκβιομηχάνισης. Μακροπρόθεσμα όμως, οδηγεί σε χρεοκοπία και συνακόλουθη παλινδρόμηση που καθιστά τη χώρα εκσυγχρονισμένη περιφέρεια. Οι Νικολινάκος και Legewie προσεγγίζοντας το φαινόμενο και αναφερόμενοι στην Ελλάδα, τη χαρακτηρίζουν ως «καπιταλιστική υπομητρόπολη»¹⁶³. Γενικά, εκπαιδευτικές αλλαγές δεν μπορούν να υπάρξουν χωρίς δομικές κοινωνικές αλλαγές.

¹⁶³ Nikolinakos. M., Legewie. C. (1975), « Europäische Peripherie: Zur Frage der Abhängigkeit des Mittelmeerraumes von Westeuropa », Meisenheim am Glan

Γ ΜΕΡΟΣ

Η έρευνα

10. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η σχολική ένταξη των μαθητών με Ει.Ε.Α. αποτελεί μια ρεαλιστική επιλογή στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής πολιτικής πολλών αναπτυγμένων χωρών τις τελευταίες δεκαετίες. Οι μαθητές με Ει.Ε.Α. αποτελούν μια ιδιαίτερη κατηγορία μαθητών με δικά της χαρακτηριστικά και απαιτήσεις. Δεν αποτελούν όμως μια ιδιαίτερη κατηγορία μαθητών όσον αφορά τις επιλεγόμενες πολιτικές από τις εκάστοτε κυβερνήσεις. Υπάρχουν στο σύνολο των ιδεολογικών προσανατολισμών και κατευθύνσεων που, τουλάχιστο στη χώρα μας, δεν μένουν ανεπηρέαστες από αντίστοιχα ρεύματα του εξωτερικού. Ειδικά εκείνα τα ρεύματα που, κατά περιόδους και λόγω των τρεχουσών εξωτερικών και εσωτερικών συνθηκών και συσχετισμών, επηρεάζουν κατά τον ένα ή τον άλλο τρόπο, καθοριστικά ή μερικά τις πολιτικές εξελίξεις.

Τις εξωτερικές και εσωτερικές παραμέτρους που υπεισέρχονται στην περίπτωση του κοινωνικού, πολιτικού, οικονομικού και πολιτισμικού πλαισίου, που επηρεάζουν αλλά και λαμβάνονται υπόψη στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των αναλυτικών προγραμμάτων σπουδών, προσπαθήσαμε να περιγράψουμε στις προηγούμενες ενότητες. Τις περιγράψαμε με εξελικτικό αλλά και αναλυτικό τρόπο, λόγω της ιδιομορφίας αφ' ενός των μαθητών της διερευνούμενης ομάδας, αφ' ετέρου δε, λόγω των ιδεολογικών προσανατολισμών των πολιτικών δυνάμεων που ασκούσαν την εξουσία στη χώρα μας. Για το σκοπό αυτό κάναμε χρήση και αναφορά σε σύγχρονες πηγές από την ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία. Το βιολογικό, ψυχολογικό και εκπαιδευτικό πλαίσιο καθώς και τις διάφορες άλλες παραμέτρους που υπεισέρχονται στη σύλληψη, το σχεδιασμό και την υλοποίηση των αναλυτικών προγραμμάτων της φυσικής και της ειδικής-

προσαρμοσμένης φυσικής αγωγής, θα εξετάσουμε στο καθαυτό ερευνητικό μέρος της εργασίας μας.

Μέχρι να καταλήξουμε στη διαμόρφωση του μεθοδολογικού μοντέλου που θα εφαρμόζαμε στην ερευνητική μας εργασία, επεξεργαστήκαμε για αρκετό χρονικό διάστημα τόσο τα εμπειρικά δεδομένα, που υπήρξαν προϊόν προσωπικής εργασίας, όσο και τις βιβλιογραφικές και δημογραφικές πηγές (πρόσφατες αλλά και προγενέστερες). Εδώ θα πρέπει να τονίσουμε emphaticά πως το μεθοδολογικό μοντέλο που τελικά σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε είναι αποκλειστικά προσωπικό. Δεν σχεδιάστηκε και δεν εφαρμόστηκε ποτέ μέχρι την ημέρα της υλοποίησής του τόσο στη χώρα μας όσο και σε άλλη χώρα της Ε.Ε.

Κατά συνέπεια, μπορούμε να μιλούμε για μια πρωτότυπη ερευνητική εργασία στην εφαρμογή της οποίας διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο:

- α. το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα και οι φορείς του
- β. το εκπαιδευτικό περιβάλλον στην πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια, τριτοβάθμια εκπαίδευση και το επιστημονικό του πλαίσιο
- γ. το κοινωνικό περιβάλλον και οι φορείς του
- δ. οι ενώσεις και τα σωματεία των εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής
- ε. οι σύλλογοι, οι ενώσεις και οι ομοσπονδίες των ατόμων με ΜκΑ και των γονέων των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α.

Οι παραπάνω παράγοντες έχουν διαμορφωμένο σύστημα στάσεων και νοοτροπίας μέσα στο υφιστάμενο ιδεολογικό πλαίσιο. Η διακρίβωση των στάσεων σε συνάρτηση με την ταυτόχρονη λειτουργία του γενικού και ειδικού εκπαιδευτικού συστήματος, μέσω της παρούσας ερευνητικής εργασίας, μπορεί να καταλήξει σε μια πρόταση βοήθημα για παρόμοιες ερευνητικές εργασίες.

Από την διατύπωση των σκοπών της έρευνας καθίσταται σαφές πως η εργασία κατατάσσεται στις εφαρμοσμένες έρευνες και

συγκεκριμένα στις έρευνες-δράσεις¹⁶⁴. Πραγματοποιήθηκε για να διακριβωθεί βαθμός επηρεασμού της ειδικής φυσικής αγωγής από αντίστοιχα προγράμματα του εξωτερικού. Συγκεκριμένα αποτελεί μια μικρής κλίμακας παρέμβαση στη λειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος της γενικής και της ειδικής αγωγής. Μια διερεύνηση από έξω προς τα μέσα των επιδράσεων της παρέμβασης¹⁶⁵. Η επιλογή της έγινε διότι είναι κατάλληλη για να δώσει εφαρμόσιμες λύσεις σε τάξη και σχολείο¹⁶⁶.

Ο εκπαιδευτικός φυσικής αγωγής των τάξεων της ειδικής πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης λειτούργησε ως πραξιακός ερευνητής, ενώ ο εκπαιδευτικός φυσικής αγωγής των γενικών σχολείων, ως ειδικός ερευνητής. Στο διπλό αυτό ερευνητικό σύστημα η ομάδα των ειδικών επιστημονικών συνεργατών των ειδικών σχολείων καθώς και η ομάδα των εκπαιδευτικών των γενικών και ειδικών σχολείων λειτούργησαν ως εξωτερικοί ειδικοί ερευνητές.

Τα χαρακτηριστικά της ερευνητικής εργασίας ήταν:

1^ο. Η διερεύνηση του είδους, του βαθμού και της έκτασης επηρεασμού των προγραμμάτων ειδικής φυσικής αγωγής που χρησιμοποιούνταν και χρησιμοποιούνται στη χώρα μας. Επίσης η δυνατότητα κατάρτισης και εφαρμογής ενός πλήρως «ελληνικού» προγράμματος ειδικής φυσικής αγωγής. Παρά το γεγονός ότι, τυπικά, η πολλαπλή περιοριστική συγκεκριμενοποίηση μειώνει τη γενίκευση των αποτελεσμάτων, εντούτοις στο συγκεκριμένο ερευνητικό πλαίσιο η γενίκευση *ceteris paribus* των τοπικών συνθηκών είναι δυνατή.

2^ο. Ο πραξιακός εφαρμοστής, εκπαιδευτικός φυσικής αγωγής, σ' όλη την πορεία της έρευνας είχε ενεργό και ισότιμη συμμετοχή και επομένως η διαδικασία δεν γινόταν ερήμην του.

¹⁶⁴. Παρασκευόπουλος. Ι. Ν. (1993), «Μεθοδολογία επιστημονικής έρευνας», Ιδίου, Αθήνα, τ.1, 2

¹⁶⁵. Hasley. A. H. (1972) (Ed), «Educational Priority:Volume 1: E.P.A. Problems and Policies», H.M.S.O, London

¹⁶⁶. Nixon. J. (1981), «A Teacher's Guide to action Research», Grant McIntyre, London

3°. Η ερευνητική διαδικασία εμπεριείχε το διαλεκτικό χαρακτήρα της εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης. Το χαρακτηριστικό αυτό παρείχε τη δυνατότητα των τροποποιήσεων «εν εξελίξει» μέσω επανατροφοδοτικής αυτοαξιολόγησης¹⁶⁷.

4°. Η υποστήριξη της κύριας έρευνας από μια σειρά δευτερευουσών ερευνητικών εργασιών όπως:

- συγκέντρωση και επεξεργασία των προγραμμάτων σπουδών όλων των ΤΕΦΑΑ της χώρας

- συγκέντρωση και επεξεργασία του επιστημονικού δυναμικού των ΤΕΦΑΑ από τις γραμματείες των τμημάτων και διασταύρωση με τα αντίστοιχα στοιχεία των πρυτανικών αρχών

- συγκέντρωση και επεξεργασία δυναμολογιών από τις διευθύνσεις της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της χώρας

- συγκέντρωση και επεξεργασία αναλυτικών προγραμμάτων ειδικής φυσικής αγωγής χωρών της Ε.Ε. και άλλων χωρών του εξωτερικού

- συγκέντρωση και επεξεργασία αναλυτικών προγραμμάτων φυσικής αγωγής από το ΥΠΕΠΘ και από το Π.Ι.

- για το σκοπό της διακρίβωσης των στάσεων των γονέων των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. σχετικά με την ένταξη και το μάθημα της ειδικής φυσικής αγωγής τους δόθηκε ερωτηματολόγιο το 2003 – 2004 που φαίνεται στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 26.

Η κύρια έρευνα παρείχε μέσα σε ευρέα όρια δυνατότητων κίνησης, το πλαίσιο για τη διαμόρφωση ενός θεωρητικού και πρακτικού φορέα στον οποίο θα μπορούσαν να έχουν πρόσβαση και άλλοι εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, της γενικής και της ειδικής εκπαίδευσης¹⁶⁸.

¹⁶⁷ Παρασκευόπουλος. Ι. Ν. (1993), ό.π, σ.27

¹⁶⁸ Stenhouse. L. (1979), «What is action research? », C.A.R.E., University of East Anglia, Norwich

Δυστυχώς, δεν είχαμε ικανοποιητική βοήθεια από παρόμοιες ερευνητικές εργασίες σε χώρες μέλη της Ε.Ε. Στο θεωρητικό και πραξιακό επίπεδο έμπνευση αποτέλεσαν οι εργασίες της Evans¹⁶⁹, της Hall¹⁷⁰, του Tanner¹⁷¹ και του Eames¹⁷².

Η επιλογή αυτής της ερευνητικής μεθόδου έγινε διότι μας παρείχε τη δυνατότητα για άμεσο σχεδιασμό προσαρμοσμένο, αφ' ενός μεν στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα, αφ' ετέρου δε στις υφιστάμενες τοπικές συνθήκες και τα χαρακτηριστικά των μαθητών. Χρησιμοποιήθηκε, τόσο στο σχεδιασμό της προερευνητικής εργασίας (έρευνα πιλότος) όσο και στην κυρίως έρευνα, η βήμα προς βήμα προσέγγιση σε διαφορετικές χρονικές περιόδους, ενώ έγινε χρήση συνεντεύξεων, ερωτηματολογίων, πινάκων βασικών δεξιοτήτων, κριτηρίων αξιολόγησης ατομικών προγραμμάτων εβδομαδιαίας, μηνιαίας, τριμηνιαίας και ετήσιας βάσης. Η ανατροφοδότηση από την επεξεργασία των δεδομένων αυτών έδωσε τη δυνατότητα για προσαρμογές και αλλαγές που εξυπηρετούσαν τον κύριο σκοπό.

Είναι πεπεισμένη μας πως η παρούσα ερευνητική εργασία θ' αποτελέσει ερέθισμα για συζητήσεις γύρω από το βαθμό και την έκταση του επηρεασμού των προγραμμάτων ειδικής φυσικής αγωγής από αντίστοιχα προγράμματα του εξωτερικού. Η ενασχόληση με το θέμα αυτό τόσο σε θεωρητικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο θα συμβάλλει τα μέγιστα στην εκπαίδευση και αποκατάσταση των ατόμων με μειονεξίες και αναπηρίες.

¹⁶⁹ Evans. L. (1992), «Robbing Peter to pay Paul: Teaching subtraction through role play», *Education*, 3 (13), p. 48

¹⁷⁰ Hall. K. (1992), «A case study of reading difficulty», *Education*, 3(13), October, p. 47

¹⁷¹ Tanner. H. (1989), «Managing perceptions through action research: introducing investigations and problem – solving. A case study», *School Organism*, 9 (2), p. 261

¹⁷² Eames. K. (1990), «Growing your own : supporting the development of action research within an action approach to whole school development», *British Journal of in Service Education*, 16 (2) , p. 122

10.1. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

10.1.1. ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Τα στοιχεία της κύριας έρευνας συγκεντρώθηκαν με ανώνυμα ερωτηματολόγια το 2003 -2004, αντίγραφο των οποίων παρατίθενται στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 17. Το πρώτο τμήμα των ερωτηματολογίων αναφερόταν στα ατομικά χαρακτηριστικά των υποκειμένων. Το δεύτερο μέρος περιείχε ερωτήσεις που αφορούσαν τους σκοπούς της έρευνας.

Τα ερωτηματολόγια για τους καθηγητές φυσικής αγωγής διανεμήθηκαν σε 450 υποκείμενα και η διανομή τους έγινε από τον ίδιο τον ερευνητή σε όλες τις περιφέρειες τις Ελλάδας. Από το σύνολο των ερωτηματολογίων επεστράφησαν συμπληρωμένα 386. Κατά την επίδοση των ερωτηματολογίων τονίστηκε στους ερωτώμενους ότι το ερωτηματολόγιο στο οποίο θα απαντούσαν ήταν ανώνυμο και η συμπλήρωσή του προαιρετική, ενώ τους ζητήθηκε να απαντήσουν σ' αυτό με ειλικρίνεια.

Για την εκπόνηση του ερωτηματολογίου ακολουθήθηκε η παρακάτω διαδικασία. Καταγράφηκαν ανοικτές ερωτήσεις από τον ερευνητή, οι οποίες συζητήθηκαν κατά τη διάρκεια συνεντεύξεων με μικρό αριθμό υπευθύνων ειδικής και γενικής φυσικής αγωγής (N = 17). Από την αποδελτίωση των απαντήσεών τους προέκυψαν οι κλειστές ερωτήσεις που περιέχονται στο ερωτηματολόγιο. Στις κλειστές ερωτήσεις υπήρχε πάντα η δυνατότητα να γράψουν τα υποκείμενα που πήραν μέρος στην έρευνα δικές τους απαντήσεις στις περιπτώσεις εκείνες κατά τις οποίες δεν τους ικανοποιούσαν οι δυνατές επιλογές του ερωτηματολογίου.

10.1.2. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Οι απαντήσεις του ερωτηματολογίου κωδικοποιήθηκαν για την ανάλυση και στατιστική επεξεργασία των ερωτήσεων.

Μετά την κωδικοποίηση έγινε η εισαγωγή των στοιχείων των ερωτηματολογίων στον ηλεκτρονικό υπολογιστή και ακολούθησε

η στατιστική επεξεργασία με το πακέτο στατιστικής επεξεργασίας S.P.S.S. 10.

Ως ανεξάρτητες μεταβλητές χρησιμοποιήθηκαν το φύλο των υποκειμένων, το μορφωτικό τους επίπεδο, η οικογενειακή και η υπηρεσιακή τους κατάσταση. Ο έλεγχος της σημαντικότητας των διαφορών έγινε με το στατιστικό κριτήριο χ^2 σε επίπεδο 0,05.

Για να συνοψευτεί ο όγκος της τελικής έκθεσης αποφύγαμε να περιλάβουμε μέσα στο κείμενο υπερβολικό αριθμό γραφικών παραστάσεων. Το πλήθος εξ άλλου των πινάκων του κειμένου έκανε πάρα πολύ δύσκολη και την παράλληλη χρήση γραφικών παραστάσεων. Η επιλεκτική από την άλλη πλευρά χρήση τους για ορισμένα μόνο δεδομένα δημιουργούσε πρόβλημα ανομοιομορφίας στην παρουσίασή τους, το οποίο θελήσαμε να αποφύγουμε.

10.1.3. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ

Στο δεύτερο - ερευνητικό μέρος της μελέτης χρησιμοποιήθηκε τόσο η περιγραφική όσο και η επαγωγική στατιστική. Ως προς το μέρος της έρευνας που χρησιμοποιείται περιγραφική στατιστική λάβαμε υπόψη τον μέσο όρο, την τυπική απόκλιση και το τυπικό σφάλμα των δεδομένων.

Ο έλεγχος της σημαντικότητας των διαφορών στο μέρος της έρευνας που χρησιμοποιήσαμε επαγωγική στατιστική έγινε με το στατιστικό κριτήριο χ^2 σε επίπεδο 0,05.

Η ανάλυση των κριτηρίων και οι μαθηματικοί τύποι υπολογισμού τους είναι οι εξής:

- Μέσος όρος

Ο αριθμητικός μέσος όρος (ή απλός μέσος όρος) μιας ομάδας δεδομένων είναι το πηλίκο του αθροίσματος των τιμών της ομάδας δια του πλήθους των τιμών.

Ο μέσος όρος συμβολίζεται με \bar{X} ή με το γράμμα M ή $M.O.$

Ο τύπος υπολογισμού του μέσου όρου είναι ο εξής:

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{v}$$

όπου Σx = το άθροισμα των τιμών

όπου n = το πλήθος, μέγεθος της ομάδας.

Ο μέσος όρος αντιπροσωπεύει την τιμή που θα έπαιρναν οι τιμές της ομάδας αν το μέγεθός τους είχε κατανεμηθεί εξίσου σε όλα τα υποκείμενα ή σε όλες τις τιμές, δηλαδή αποτελεί το « κέντρο βάρους » της κατανομής.

- Τυπική απόκλιση

Τυπική απόκλιση (S) ομάδας δεδομένων είναι η τετραγωνική ρίζα του μέσου όρου των τετραγώνων των αποστάσεων των τιμών της ομάδας από τον μέσο όρο της.

Επειδή το εύρος δεν είναι γνήσιος δείκτης διασποράς δεν παρέχει κανένα στοιχείο για το πώς κατανέμονται οι τιμές της ομάδας μέσα στο διάστημα. Η διασπορά μιας ομάδας δεδομένων αναφέρεται στη μεταβλητότητα των τιμών της. Καταλληλότεροι δείκτες αριθμητικής έκφρασης της διασποράς είναι οι δείκτες που υπολογίζονται με βάση τις αποστάσεις των τιμών της ομάδας από κάποιο κεντρικό σημείο, το μέσο όρο. Τέτοιος δείκτης είναι η τυπική απόκλιση.

Ο τρόπος υπολογισμού της τυπικής απόκλισης είναι ο εξής:

α. υπολογίζουμε τον μέσο όρο (\bar{X}) της κατανομής

β. από κάθε τιμή X της ομάδας αφαιρούμε τον \bar{X} της κατανομής. Το υπόλοιπο του $X - \bar{X}$ ονομάζεται απόκλιση και συμβολίζεται με x

γ. κάθε απόκλιση x υψώνεται στο τετράγωνο (x^2)

δ. αθροίζουμε τα τετράγωνα των αποκλίσεων (Σx^2)

ε. διαιρούμε το άθροισμα των τετραγώνων των αποκλίσεων με το πλήθος των τιμών $\sqrt{\frac{\Sigma x^2}{I}}$.

Η διαδικασία υπολογισμού της τυπικής απόκλισης συνοψίζεται στον τύπο: $S = \sqrt{\frac{\Sigma x^2}{I}}$

- Τυπικό λάθος

Τυπικό λάθος ($S_{\bar{X}}$) ομάδας δεδομένων είναι η τυπική απόκλιση του πληθυσμού (S) διαιρούμενη με την τετραγωνική ρίζα του μεγέθους (n) του δείγματος.

Η διαδικασία υπολογισμού του τυπικού λάθους συνοψίζεται στον τύπο: $S_{\bar{X}} = \frac{S}{\sqrt{n}}$

- Στατιστικό κριτήριο

Ο τρόπος υπολογισμού του στατιστικού κριτηρίου χ^2 είναι ο εξής:

α. υπολογίζουμε το συνολικό άθροισμα των τιμών

β. υπολογίζουμε το συνολικό άθροισμα των πραγματικών τιμών (πραγματική συχνότητα) από το οποίο αφαιρούμε το συνολικό άθροισμα των θεωρητικών τιμών (θεωρητική συχνότητα)

γ. το συνολικό άθροισμα των πραγματικών τιμών από το οποίο αφαιρούμε το συνολικό άθροισμα των θεωρητικών τιμών υψώνεται στο τετράγωνο και διαιρείται με το συνολικό άθροισμα των θεωρητικών τιμών

Η διαδικασία υπολογισμού του στατιστικού κριτηρίου χ^2 συνοψίζεται στον τύπο: $\chi^2 = \Sigma \cdot \frac{(\Pi - \Theta)^2}{\Theta} + \frac{(\Pi - \Theta)^2}{\Theta} +$

όπου Σ = συνολικό άθροισμα τιμών

όπου Π = συνολικό άθροισμα πραγματικών τιμών

όπου Θ = συνολικό άθροισμα θεωρητικών τιμών

11. Η ΒΑΣΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ.

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΣΠΟΡΑ ΣΧΟΛΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

11.1. Η ΒΑΣΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Η εισαγωγή της γυμναστικής πραγματοποιήθηκε στα γυμνάσια του ελληνικού κράτους με την πολιτειακή αλλαγή του 1862¹⁷³. Η κυβέρνηση με ψήφισμά της εισήγαγε την σπλασκία στο εθνικό πανεπιστήμιο και τη γυμναστική στα γυμνάσια . Η διδασκαλία της όμως δεν ήταν υποχρεωτική, καθώς εμμέσως φαίνεται από το άρθρο 8 του ψηφίσματος η μη λήψη ουσιαστικών μέτρων για την εκπαίδευση επαγγελματιών γυμναστών.

Το υποχρεωτικό της γυμναστικής καθώς και η πρόβλεψη διορισμού «προγυμναστή» πραγματοποιείται με το Β.Δ. *Περί Γυμναστικής* του 1880. Η αδυναμία όμως εξεύρεσης εκπαιδευμένων γυμναστών φαίνεται από το γεγονός της ανάθεσης της διδασκαλίας της γυμναστικής σε υπαξιωματικούς ή στρατιώτες, ιδιαίτερα του σώματος των πυροσβεστών, με το σκεπτικό «μέχρις ου εκπαιδευθεί ανάλογος αριθμός διδασκάλων της γυμναστικής». Η ανυπαρξία κρατικού φορέα εκπαίδευσης γυμναστών είναι εμφανέστατη στο Β.Δ. του 1882 *Περί Γυμναστηρίου* και του 1883 *Περί γυμναστικής των μαθητών των Ελληνικών Σχολείων*. Μεταξύ των άλλων προέβλεπαν τη δυνατότητα διορισμού ως γυμναστών: «όσων είχαν σπουδάσει τη γυμναστική σε ειδικές σχολές της Ευρώπης ή όσων είχαν καταρτισθεί θεωρητικά και πρακτικά στο Κεντρικό Δημόσιο Γυμναστήριο των Αθηνών».

¹⁷³. Δημητριάδης. Σ. Χ. (1899), ό.π.

Η ίδρυση της πρώτης Κρατικής Σχολής Γυμναστών πραγματοποιείται το 1884,¹⁷⁴ ενώ από το 1877, λόγω και της κρίσιμης κατάστασης, σταματά η απόσπαση αξιωματικών, υπαξιωματικών, στρατιωτών και πυροσβεστών στα σχολεία ως γυμναστών. Ο πόλεμος και η ήττα του 1897 σήμανε το τέλος μιας λιμνάζουσας κατάστασης στην ελληνική κοινωνία σ' όλα τα επίπεδα. Ο νόμος ΒΧΚΑ του 1899 και τα εκτελεστικά του διατάγματα σηματοδότησαν τις αλλαγές στην ελληνική γυμναστική και τον αθλητισμό¹⁷⁵. Μεταξύ των άλλων για τη στελέχωση της εκπαίδευσης με γυμναστές προέβλεπε:

α. την ίδρυση ακαδημαϊκού γυμναστηρίου και σχολής γυμναστών δίχρονης διάρκειας

β. την αποστολή ανά διετία δύο γυμναστών στην Ευρώπη για τελειοποίηση των σπουδών τους.

Η ίδρυση του τμήματος γυμναστικής στο υπουργείο Παιδείας που προβλεπόταν από τον νόμο ΓΥΛΗ του 1909¹⁷⁶ καθώς και η αναδιοργάνωση της σχολής των γυμναστών που μετονομάστηκε σε Διδασκαλείο Γυμναστικής, υπήρξαν δύο από τις βασικές του πρόνοιες. Παράλληλα ιδρύθηκε μονοτάξιο διδασκαλείο γυμναστικής με στόχο την τελειότερη μόρφωση των δασκάλων στη γυμναστική ενώ λαμβανόταν μέριμνα για την αύξηση των αποδοχών των γυμναστών.

Η ίδρυση της Ε.Α.Σ.Α.¹⁷⁷, κατ' αντιστοιχία των παιδαγωγικών ακαδημιών των δασκάλων, υπήρξε το επόμενο βήμα σχετικά με την εκπαίδευση των γυμναστών. Δυστυχώς όμως και οι δύο τύποι των σχολών αυτών υπήχθησαν στην κατηγορία των ανώτερων και όχι των ανώτατων σχολών. Η ίδρυση των ακαδημιών υπήρξε προσαρμογή στο γερμανικό εκπαιδευτικό σύστημα.

¹⁷⁴ α. Δημητριάδης. Σ. Χ. (1899), ό.π.
β. Καλαφρέντζος. Ε. Γ. (1937), «Περίληψη Γυμναστικής Νομοθεσίας», Θεσσαλονίκη

γ. Βλάχος. Α. (1978), «Συλλογή Νομοθεσίας. Φυσική Αγωγή Σχολικού και Εξωσχολικού Αθλητισμού», Αθήνα, τ.2⁹⁵

¹⁷⁵ α. Υπουργείον Εκκλησιαστικών και της Δημοσίας Εκπαιδευσεως(1900), ό.π.

β. Ευταξίας. Α. (1899), ό.π.

¹⁷⁶ Ν. ΓΥΛΗ (3402) 5/11/1909, ό.π.

¹⁷⁷ Ν. 5620/27-8-1932, ό.π.

Η πρώτη Ε.Α.Σ.Α. ιδρύθηκε στην Αθήνα και ακολούθησε στη Θεσσαλονίκη η ίδρυση του παραρτήματός της. Το γεγονός αυτό έφερε τόσο τις τάξεις των δασκάλων όσο και των γυμναστών σε συνεχή αναταραχή. Οι σύλλογοι και των δύο εκπαιδευτικών ομάδων ζητούσαν επίμονα την ανωτατοποίηση των σχολών τους. Υπάρχει πλήθος υπομνημάτων του συλλόγου ελλήνων γυμναστών προς τον υπουργό παιδείας με τα οποία αιτείται η αναγνώριση της Ε.Α.Σ.Α. ως ισότιμης ανώτατης σχολής.

Τελικά με το άρθρο 47 του νόμου 1268 του 1982 το αίτημα τώσων ετών βρήκε ανταπόκριση και ιδρύθηκαν στο πλαίσιο της ανώτατης εκπαίδευσης, ως αυτόνομα πανεπιστημιακά τμήματα, τα Τ.Ε.Φ.Α.Α. Με το προεδρικό διάταγμα 107/1983 η Ε.Α.Σ.Α. στην Αθήνα και το παράρτημά της στη Θεσσαλονίκη εντάχθηκαν στα αντίστοιχα πανεπιστήμια ως Τ.Ε.Φ.Α.Α. και άρχισαν να λειτουργούν από το ακαδημαϊκό έτος 1983-84. Το τρίτο τμήμα ιδρύθηκε στην Κομοτηνή υπαγόμενο στο Δημοκρίτειο πανεπιστήμιο Θράκης.

Η ίδρυση στη συνέχεια και άλλων ΤΕΦΑΑ στα περιφερειακά πανεπιστήμια της χώρας, Τρίκαλα, Σέρρες, καθώς και της σχολής Επιστημών της Ανθρώπινης Κίνησης και Ποιότητας Ζωής στη Σπάρτη, έκανε δυνατή την εκπαίδευση περισσότερων γυμναστών αφενός, αλλά και την απορρόφησή τους στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση¹⁷⁸ και σε προγράμματα μαζικού και λαϊκού αθλητισμού από την τοπική αυτοδιοίκηση και φορείς¹⁷⁹, αφ' ετέρου.

¹⁷⁸ ΥΠΕΠΘ (1988), «Αναλυτικό Πρόγραμμα και Οδηγίες για τη Διδασκαλία της Φυσικής Αγωγής του Δημοτικού Σχολείου», ΟΕΔΒ, Αθήνα

¹⁷⁹ α. Γενική Γραμματεία Αθλητισμού (1989), «Περί Εφαρμογής Προγραμμάτων Μαζικού Λαϊκού Αθλητισμού 1989 – 1990», Γ.Γ.Α./2824/ 5-10-89/Δ/νση Ανάπτυξης Αθλητισμού

β. Γενική Γραμματεία Αθλητισμού (1990), «Εφαρμογή Προγραμμάτων Αθλητισμός για Όλους», Γ.Γ.Α./29092/ 16-10-1990/Δ/νση Ανάπτυξης Αθλητισμού

11.2. ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΣΠΟΡΑ ΣΧΟΛΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ. ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Σήμερα λειτουργούν στη χώρα μας πέντε Τ.Ε.Φ.Α.Α. διασπαρμένα στην ελληνική επικράτεια και επιπλέον η Σχολή Επιστημών της Ανθρώπινης Κίνησης και Ποιότητας Ζωής* που φαίνονται στον ΠΙΝΑΚΑ 10 καθώς και στον παρατιθέμενο ΧΑΡΤΗ 1.

ΠΙΝΑΚΑΣ 10

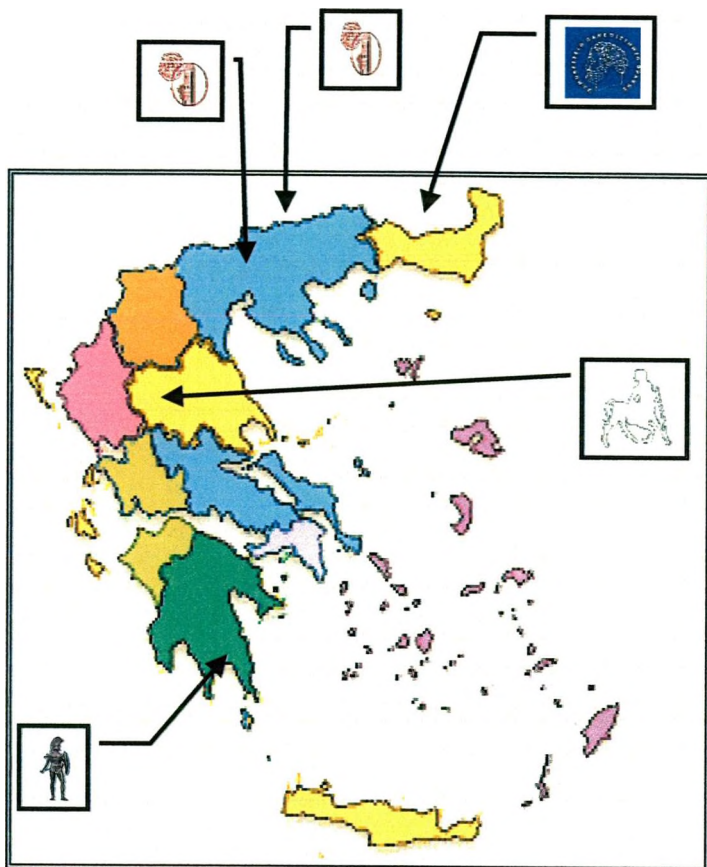
ΤΑ ΤΜΗΜΑΤΑ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Α/Α	ΕΔΡΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ Τ.Ε.Φ.Α.Α.	ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΥΠΑΓΟΓΗΣ
1	ΑΘΗΝΑ	Εθνικό και Καποδιστριακό
2	ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	Αριστοτέλειο
3	ΣΕΡΡΕΣ	Αριστοτέλειο
4	ΚΟΜΟΤΗΝΗ	Δημοκρίτειο
5	ΤΡΙΚΑΛΑ	Θεσσαλικό
6	ΣΠΑΡΤΗ	Παλαιολόγειο

* Στην παρούσα εργασία η Σχολή Επιστημών της Ανθρώπινης Κίνησης και Ποιότητας Ζωής θα δηλώνεται ως ΤΕΦΑΑ για καθαρά πρακτικούς λόγους παρά το γεγονός των διαφορών που παρουσιάζει προς αυτά. Την εκλαμβάνουμε ως οιοει μορφή ΤΕΦΑΑ αφού πιστεύουμε πως τελικά η πραγματικότητα θα την οδηγήσει στη μετεξέλιξή της σε τέτοιο.

ΧΑΡΤΗΣ 1

Η ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝΤΩΝ ΣΗΜΕΡΑ Τ.Ε.Φ.Α.Α. ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

1. Τ.Ε.Φ.Α.Α. Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Στο ΤΕΦΑΑ του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών λειτουργούν οι παρακάτω έξι τομείς:

- 1^{ος}. τομέας αθλητιακής και βιολογίας της άσκησης
- 2^{ος}. τομέας θεωρητικών επιστημών
- 3^{ος}. τομέας αθλοπαιδιών
- 4^{ος}. τομέας γυμναστικής και χορού
- 5^{ος}. τομέας κλασικού αθλητισμού
- 6^{ος}. τομέας υγρού στίβου.

Τα μαθήματα κατά τομέα καθώς και η ενδεικτική κατανομή των μαθημάτων σε εξάμηνα φαίνονται στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 18¹⁸⁰.

Το ΔΕΠ του ΤΕΦΑΑ ανέρχεται σε 60 άτομα κατανεμημένα στις τρεις καθηγητικές βαθμίδες καθώς και σ' αυτήν του λέκτορα (ΠΙΝΑΚΑΣ 11 και ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 8), η δε οργανωτική δομή φαίνεται στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 18¹⁸¹. Το ΔΕΠ συνεπικουρείται στο έργο του από 32 άτομα του Ειδικού Επιστημονικού Διδακτικού Προσωπικού (ΕΕΔΙΠ) και ενός ατόμου ως Ειδικού Τεχνικού Εργαστηριακό Προσωπικού (ΕΤΕΠ). Εκτός αυτών και ανάλογα με τις ετήσιες ανάγκες προσλαμβάνεται ένας αριθμός εκπαιδευτικών υψηλών προσόντων βάση του Π.Δ. 407/1980, αλλά και αποσπασμένων από τη πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής.

ΠΙΝΑΚΑΣ 11

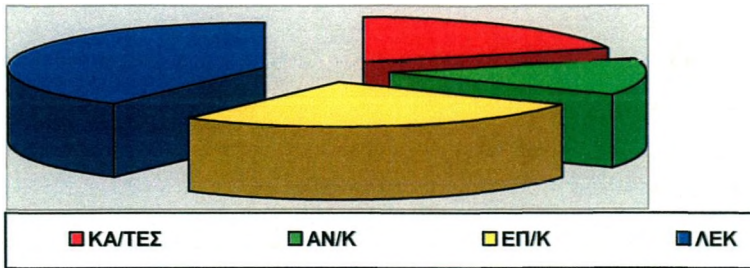
ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΤΕΦΑΑ ΑΘΗΝΑΣ

Α/Α	ΒΑΘΜΙΔΑ	ΣΥΝΟΛΟ
1	Καθηγητές Γραφείας	12
2	Αναπληρωτές Καθηγητές Γραφείας	8
3	Επισκοπικοί Καθηγητές Γραφείας	16
4	Λέκτορες	24
	ΣΥΝΟΛΟ	60

¹⁸⁰. ΤΕΦΑΑ Αθηνών, (2001), «Οδηγός Προπτυχιακών Σπουδών», Αθήνα, σ. 30 - 33

¹⁸¹. ΤΕΦΑΑ Αθηνών, (2001), ό.π.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 8

2. Τ.Ε.Φ.Α.Α. Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης ανήκουν δύο ΤΕΦΑΑ. Το πρώτο έχει έδρα την πόλη της Θεσσαλονίκης και το δεύτερο την πόλη των Σερρών.

2.1. Τ.Ε.Φ.Α.Α. Θεσσαλονίκης

Το ΤΕΦΑΑ της Θεσσαλονίκης είναι αυτό, όπως και το αντίστοιχο της Αθήνας, που προήλθε από τη μετεξέλιξη των ΕΑΣΑ. Κατά την έναρξη της λειτουργίας του, λόγω καθυστερημένου διορισμού των πρώτων μελών ΔΕΠ, η διοίκηση του τμήματος ανατέθηκε με απόφαση της συγκλήτου σε πενταμελή προσωρινή διοικούσα επιτροπή. Από το 1984 το τμήμα διοικείται από δική του γενική συνέλευση.

Παρέχονται μαθήματα κορμού, υποχρεωτικής και ελεύθερης επιλογής και υπάρχει η δυνατότητα παροχής 23 κυρίων ειδικοτήτων και 38 δευτερευουσών (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 19)¹⁸².

Το ΔΕΠ του ΤΕΦΑΑ ανέρχεται σε 32 άτομα (ΠΙΝΑΚΑΣ 12 και ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 9) και συνεπικουρείται στο έργο του από 43 άτομα ΕΕΔΙΠ και 7 άτομα ΕΤΕΠ. Εκτός αυτών και ανάλογα με τις ετήσιες ανάγκες προσλαμβάνεται ένας αριθμός εκπαιδευτικών υψηλών προσόντων βάση του Π.Δ. 407/1980, αλλά και αποσπασμένων από τη πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής.

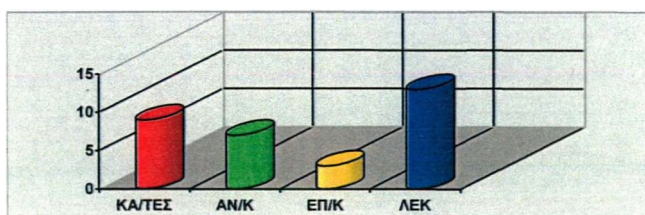
¹⁸² ΤΕΦΑΑ Θεσσαλονίκης, (2003), «Οδηγός Σπουδών», Θεσσαλονίκη

ΠΙΝΑΚΑΣ12

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΤΕΦΑΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Α/Α	ΒΑΘΜΙΔΑ	ΣΥΝΟΛΟ
1	Καθηγητές / τριες	9
2	Αναπληρωτές Καθηγητές /τριες	7
3	Επικουροι Καθηγητές /τριες	3
4	Λέκτορες	13
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	32

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 9

2.2. Τ.Ε.Φ.Α.Α. Σερρών

Το ΤΕΦΑΑ των Σερρών, του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ιδρύθηκε το έτος 1985¹⁸³. Λειτούργησε για πρώτη φορά κατά το ακαδημαϊκό έτος 1985-86 και οι πρώτοι πτυχιούχοι ορκίστηκαν τον Ιούλιο του 1989. Μετεξελίχτηκε σε ανεξάρτητο τμήμα το 1996.

Παρέχονται μαθήματα κορμού, υποχρεωτικής, ελεύθερης επιλογής και ειδικοτήτων (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 20).

Το ΔΕΠ του ΤΕΦΑΑ ανέρχεται σε 15 άτομα (ΠΙΝΑΚΑΣ 13 και ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 10)¹⁸⁴, και συνεπικουρείται στο έργο του από 4 άτομα ΕΕΔΙΠ και ένα άτομο ΕΤΕΠ. Εκτός αυτών και ανάλογα με τις ετήσιες ανάγκες προσλαμβάνεται ένας αριθμός εκπαιδευτικών υψηλών προσόντων βάση του Π.Δ. 407/1980, αλλά και αποσπασμένων από τη πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής.

¹⁸³ Φ.Ε.Κ. Β 72 / 08 – 02 – 1985

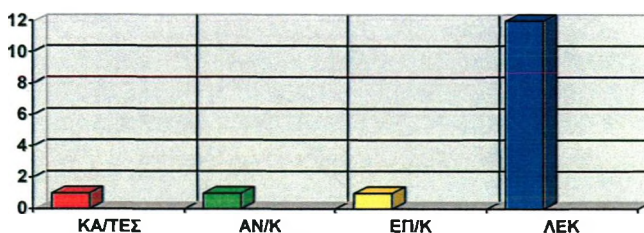
¹⁸⁴ ΤΕΦΑΑ Σερρών (2004), «Οδηγός Σπουδών», Σέρρες

ΠΙΝΑΚΑΣ 13

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΤΕΦΑΑ ΣΕΡΡΩΝ

Α/Α	ΘΑΞΗ/ΔΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ
1	Καθηγητές / τριες	1
2	Αναπληρωτές Καθηγητές / τριες	1
3	Επικουροί Καθηγητές / τριες	1
4	Λέκτορες	12
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	15

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 10

3. Τ.Ε.Φ.Α.Α. Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης

Το ΤΕΦΑΑ της Κομοτηνής ιδρύθηκε το 1983 με το Π.Δ. 465 του 1983, άρχισε όμως να λειτουργεί από το ακαδημαϊκό έτος 1984-85, ενώ ο διορισμός του πρώτου μέλους Δ.Ε.Π. πραγματοποιήθηκε το ακαδημαϊκό έτος 1986 -1987. Αποτελεί ανεξάρτητο τμήμα που ανήκει στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.

Σήμερα, στο πλαίσιο του τμήματος, λειτουργούν οι παρακάτω τέσσερις άτυποι τομείς και οκτώ υποτομείς¹⁸⁵ :

- 1^{ος}. τομέας ιατρικών μαθημάτων
- 2^{ος}. τομέας θεωρητικών μαθημάτων
- 3^{ος}. τομέας ατομικών αθλημάτων
 - 3.1. υποτομέας υγρού στίβου
 - 3.2. υποτομέας κλασικού αθλητισμού
 - 3.3. υποτομέας γυμναστικής
 - 3.4. υποτομέας λοιπών αθλημάτων

¹⁸⁵ ΤΕΦΑΑ Κομοτηνής, (2003), «Οδηγός Σπουδών», Κομοτηνή

- 4^{ος}. τομέας ομαδικών αθλημάτων
- 4.1. υποτομέας καλαθοσφαίρισης
 - 4.2. υποτομέας πετοσφαίρισης
 - 4.3. υποτομέας ποδοσφαίρισης
 - 4.4. υποτομέας λοιπών αθλημάτων.

Παρέχονται μαθήματα κορμού, επιλογής και ειδικοτήτων (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 21).

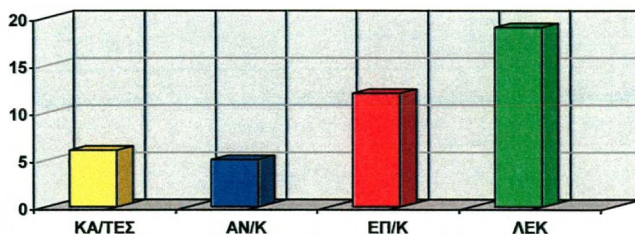
Το ΔΕΠ του ΤΕΦΑΑ ανέρχεται σε 42 άτομα (ΠΙΝΑΚΑΣ 14 και ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 11) και συνεπικουρείται στο έργο του από 20 άτομα ΕΕΔΙΠ και 7 άτομα ΕΤΕΠ. Εκτός αυτών και ανάλογα με τις ετήσιες ανάγκες προσλαμβάνεται ένας αριθμός εκπαιδευτικών υψηλών προσόντων βάση του Π.Δ. 407/1980, αλλά και αποσπασμένων από τη πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής.

ΠΙΝΑΚΑΣ 14

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΤΕΦΑΑ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ

Α/Α	ΒΑΣΜΙΑΔΑ	ΣΥΝΟΛΟ
1	Καθηγητές 7 τριες	5
2	Ασπ/Κρατικές Καθηγητές τριες	5
3	Επίκουροι Καθηγητές τριες	12
4	Λέκτορες	18
	ΣΥΝΟΛΟ ΣΥΝΟΛΟ	42

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 11

4. Τ.Ε.Φ.Α.Α. Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Το ΤΕΦΑΑ του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας που εδρεύει στην πόλη των Τρικάλων ιδρύθηκε το 1984 με το Π.Δ. 83/1984. Αυτό τροποποιήθηκε με το Π.Δ. 302/1985 χωρίς να λειτουργήσει τυπικά. Τους πρώτους φοιτητές του τους δέχθηκε τελικά κατά το ακαδημαϊκό έτος 1994 -1995 αφού με το Π.Δ. 177/1993 στην ουσία το τμήμα επανιδρύθηκε στο πλαίσιο ίδρυσης νέων τμημάτων στο Θεσσαλικό πανεπιστήμιο¹⁸⁶.

Παρέχονται μαθήματα κορμού, επιλογής και ειδικοτήτων (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 22).

Το ΔΕΠ του ΤΕΦΑΑ ανέρχεται σε 20 άτομα (ΠΙΝΑΚΑΣ 15 και ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 12)¹⁸⁷ και συνεπικουρείται στο έργο του από 6 άτομα ΕΕΔΙΠ και 3 άτομα ΕΤΕΠ. Εκτός αυτών και ανάλογα με τις ετήσιες ανάγκες προσλαμβάνεται ένας αριθμός εκπαιδευτικών υψηλών προσόντων βάση του Π.Δ. 407/1980, αλλά και απασπασμένων από τη πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής.

ΠΙΝΑΚΑΣ 15

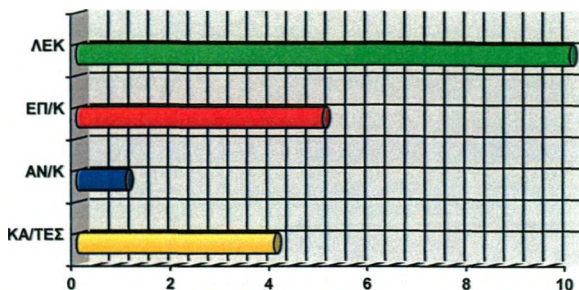
ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΤΕΦΑΑ ΤΡΙΚΑΛΩΝ

Α/Α	ΒΑΘΜΙΔΑ	ΣΥΝΟΛΟ
1	Καθηγητές / τριες	4
2	Αναπληρωτές Καθηγητές /τριες	1
3	Επικουρά Καθηγητές /τριες	6
4	Δοκίμοι	10
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	20

¹⁸⁶ Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, (2003), «Ιστορικό Ίδρυσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας», Βόλος

¹⁸⁷ ΤΕΦΑΑ Τρικάλων, (2003), «Οδηγός Σπουδών», Τρίκαλα

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 12

5. Σχολή Επιστημών της Ανθρώπινης Κίνησης και Ποιότητας Ζωής

Η Σχολή Επιστημών της Ανθρώπινης Κίνησης και Ποιότητας Ζωής που ιδρύθηκε και λειτουργεί ήδη στη Σπάρτη ενταγμένη στο πανεπιστήμιο Πελοποννήσου θα περιλαμβάνει στην πλήρη ανάπτυξή της τα παρακάτω τρία τμήματα¹⁸⁸:

1^ο. Τμήμα Οργάνωσης και Διαχείρισης Αθλητισμού

Το τμήμα ξεκίνησε τη λειτουργία του το ακαδημαϊκό έτος 2003 – 2004 και υποδέχθηκε τους πρώτους φοιτητές το Σεπτέμβριο του 2003. Ο σκοπός του τμήματος είναι:

- να καλλιεργεί και να προάγει την επιστήμη μέσω της έρευνας στους τομείς του αθλητισμού, της οικονομίας και της διοίκησης με έμφαση στο χώρο των αθλητικών φορέων
- να παρέχει την αναγκαία εκπαίδευση στους φοιτητές-τριες στους τομείς της οικονομικής διαχείρισης και διοίκησης αθλητικών φορέων (ιδιωτικών και δημοσίων) καθώς και τη διοίκηση υπηρεσιών (ιδιωτικών επιχειρήσεων, εκπαιδευτικών, πολιτιστικών, τοπικής αυτοδιοίκησης, τουρισμού και ψυχαγωγίας, υγείας, μη-κερδοσκοπικών και μη-κυβερνητικών οργανισμών)

¹⁸⁸ . Σχολή Επιστημών της Ανθρώπινης Κίνησης και Ποιότητας Ζωής, (2003), «Οδηγός Σπουδών», Σπάρτη

- να παρέχει στους εκπαιδευόμενους τα απαραίτητα εφόδια για την επιστημονική και την επαγγελματική τους σταδιοδρομία σε εθνικό και διεθνές επίπεδο
- να οργανώνει μεταπτυχιακές σπουδές και να παρέχει υψηλές εξειδικευμένες γνώσεις στους τομείς και τα επί μέρους γνωστικά αντικείμενα του τμήματος
- να συμβάλει στην ανάπτυξη του ελληνικού αθλητισμού όσον αφορά στην οργάνωση και διοίκηση των φορέων του
- να παρέχει εξειδικευμένες γνώσεις οργάνωσης και διοίκησης σε εργαζόμενους και στελέχη επιχειρήσεων καθώς και οργανισμών μέσω πιστοποιημένων σεμιναρίων
- να συμβάλει στο κοινωνικό και πολιτιστικό γίνεσθαι του νομού Λακωνίας και της περιφέρειας Πελοποννήσου γενικότερα.

Στην παρούσα φάση το διδακτικό επιστημονικό προσωπικό του τμήματος απαρτίζεται από 4 μέλη ΔΕΠ και 25 άτομα που έχουν προσληφθεί βάσει του Π.Δ. 407/1980.

2°. Τμήμα Αθλητισμού και Ποιότητας Ζωής

Ο σκοπός του τμήματος είναι:

- να καλλιεργεί και να προάγει την επιστήμη μέσω της έρευνας στους τομείς του αθλητισμού και της βιολογίας
- να παρέχει την αναγκαία εκπαίδευση στους φοιτητές-τριες στους τομείς του αθλητισμού, της διατροφής και της υγείας
- να παρέχει στους εκπαιδευόμενους τα απαραίτητα εφόδια για την επιστημονική και την επαγγελματική τους σταδιοδρομία σε εθνικό και διεθνές επίπεδο
- να οργανώνει μεταπτυχιακές σπουδές και να παρέχει υψηλές εξειδικευμένες γνώσεις στους τομείς και στα επί μέρους γνωστικά αντικείμενα του τμήματος
- να συμβάλει στην ανάπτυξη του ελληνικού αθλητισμού για όλους όσον αφορά στην άθληση, άσκηση, διατροφή και υγεία

- να παρέχει εξειδικευμένες γνώσεις σε άτομα που ασχολούνται με θέματα άσκησης, διατροφής, υγείας και εν γένει ποιότητας ζωής, μέσω πιστοποιημένων σεμιναρίων
- να συμβάλει στο κοινωνικό και πολιτιστικό γίγνεσθαι του νομού Λακωνίας και της περιφέρειας Πελοποννήσου γενικότερα.

3°. Τμήμα Φροντίδας Ατόμων με Ειδικές Ικανότητες*

Ο σκοπός του τμήματος είναι:

- να καλλιεργεί και να προάγει την επιστήμη μέσω της έρευνας στους τομείς του αθλητισμού και των σωματικών δραστηριοτήτων των ατόμων με ειδικές ικανότητες
- να παρέχει στους φοιτητές-τριες τις αναγκαίες γνώσεις στους τομείς του αθλητισμού, της εκπαίδευσης και της συνεργασίας με άτομα που έχουν ειδικές ικανότητες
- να παρέχει στους εκπαιδευόμενους τα απαραίτητα εφόδια για την επιστημονική και την επαγγελματική τους σταδιοδρομία σε εθνικό και διεθνές επίπεδο
- να οργανώνει μεταπτυχιακές σπουδές και να παρέχει υψηλές εξειδικευμένες γνώσεις στους τομείς και στα επί μέρους γνωστικά αντικείμενα του τμήματος
- να συμβάλει στην ανάπτυξη του ελληνικού αθλητισμού που εντάσσονται στις δραστηριότητες της παραολυμπιάδας
- να παρέχει εξειδικευμένες γνώσεις σε άτομα που ασχολούνται στον τομέα των ατόμων με ειδικές ικανότητες μέσω πιστοποιημένων σεμιναρίων

* Διαφωνούμε με τη χρήση του όρου Ειδικές Ικανότητες αντί του όρου Ειδικές Ανάγκες όσον αφορά την περίπτωση των ατόμων με Μειονεξίες και Αναπηρίες. Στην μη αποδοχή του όρου συνηγορούν και οι αποφάσεις:

α. Της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες της Ελλάδας

β. Του Ευρωπαϊκού Forum, (Κοινοβούλιο), των Ατόμων με Αναπηρίες, στο οποίο προεδρεύει ο Έλληνας κ. Ι. Βαρδακαστάνης

Η αρχική έκδοση του πληροφοριακού δελτίου της Σχολής καθώς και ο ιδρυτικός νόμος της αναφέρονται σε Άτομα με Ειδικές Ανάγκες.

- να συμβάλει στο κοινωνικό και πολιτιστικό γίνεσθαι του νομού Λακωνίας και της περιφέρειας Πελοποννήσου γενικότερα.

Το Τμήμα Αθλητισμού και Ποιότητας Ζωής και το Τμήμα Φροντίδας Ατόμων με Ειδικές Ικανότητες θα αρχίσουν τη λειτουργία τους σύντομα.

Τα ενδεικτικά προγράμματα σπουδών φαίνονται στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 23.

12. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Ο θεσμός της εκπαίδευσης και, κατά συνέπεια, ο βασικός της φορέας, το σχολείο, εξαρτώνται από τις υφιστάμενες κοινωνικές δομές και έχουν ως βασικό ρόλο την παγίωση και την αναπαραγωγή των υφιστάμενων κοινωνικών σχέσεων, άρα και των ανισοτήτων. Η σχέση της εκπαίδευσης και των άλλων κοινωνικών θεσμών δεν είναι μονοσήμαντη, είναι αμφιμονοσήμαντη ως προϊόν σειράς διατομικών και διομαδικών αλληλεπιδράσεων, καθιστώντας την κατανόηση του «κοινωνικού ρόλου» της ιδιαίτερης σημασίας. Η εκπαιδευτική πραγματικότητα ως πλαίσιο διαποτίζει και τα δομικά της στοιχεία, άρα και τους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι στην ουσία εκφράζουν απεικονιστικά και ανακλαστικά το περιεχόμενό της.

Η βασική ανισότητα σε εκπαιδευτικές ευκαιρίες είναι αυτή που παρουσιάζεται μεταξύ των κοινωνικών στρωμάτων σε μια κοινωνία. Οι έρευνες έχουν δείξει ότι οι εκπαιδευτικές ευκαιρίες των κατώτερων κοινωνικών στρωμάτων είναι άνισες¹⁸⁹. Η διαφοροποίηση αυτή είναι εμφανής στους βασικούς τομείς της εκπαιδευτικής πραγματικότητας¹⁹⁰. Στην ελληνική πραγματικότητα παρά την προβλεπόμενη από το σύνταγμα ισότητα, άρθρο 4 § 1 και 4, κανείς δεν μπορεί ν' αποκλείσει την κοινωνική ανισότητα¹⁹¹.

Η προσπάθεια αιτιολόγησης και ερμηνείας της εκπαιδευτικής ανισότητας έχει οδηγήσει σε μια σειρά από θεωρίες¹⁹²: Η εκπαιδευτική ανισότητα δεν μπορεί να είναι ένα ανεξάρτητο και αυτόνομο φαινόμενο. Αποτελεί μέρος της γενικότερης κοινωνικής ανισότητας, κατά συνέπεια η εκπαιδευτική ισότητα δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί χωρίς θεσμικές και δομικές αλλαγές μέσα στην κοινωνία¹⁹³.

¹⁸⁹ Banks. O. (1987), ό.π.

¹⁹⁰ Τζάνη. Μ. (1988), ό.π.

¹⁹¹ Σύνταγμα 1975

¹⁹² Τζάνη. Μ. (1993), ό.π

¹⁹³ Παμουκτσόγλου. Α. (2001), ό.π

Η δημογραφία των εκπαιδευτικών, άρα και των εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής, παρουσιάζει μια χαρακτηριστική μείωση από τα μέσα της δεκαετίας του 1970 στις περισσότερες χώρες της Ε.Ε. Οι λόγοι οφείλονται¹⁹⁴ :

α. στον περιορισμό των προσλήψεων λόγω εφαρμογής οικονομικών λιτότητας (χαρακτηριστικό παράδειγμα η Ισπανία και η Ιρλανδία).

β. στη μείωση των γεννήσεων

γ. στην επιβράδυνση των ρυθμών προσλήψεων (αντίφαση μεταξύ ανεξέλεγκτων εισαγωγών στα ιδρύματα εκπαίδευσης εκπαιδευτικών και περιορισμού πρόσληψής τους).

δ. στη μείωση του αριθμού των σχολικών μονάδων.

Εξάιρεση αποτελεί η χώρα μας όπου μεταξύ των ετών 1975 – 1986 παρουσιάζεται μια αύξηση της εισόδου προσωπικού κατά 47,6%, λόγω, κυρίως, της εισόδου εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής και στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση¹⁹⁵.

Στους παρακάτω ΠΙΝΑΚΕΣ 16 και 17 παρουσιάζουμε επεξεργασμένα δεδομένα μεταξύ των ετών 1975 – 1986 ανά σχολικό έτος (έτος διορισμού) για τις σχολικές μονάδες πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στην περίπτωση της Δανίας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση συμπεριλαμβάνουμε και τον πρώτο κύκλο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Folkskola) λόγω του εκπαιδευτικού συστήματος της χώρας αυτής.

¹⁹⁴ E.E.C. (1982), «Repercussion of the Demographic Down Turn Upon the Educational Systems of the Member States of European Communities», EURYDICE, Brussels

¹⁹⁵ EUROSTAT (1987), «Demographic Statistics», Theme 3, Series C, OSCE, Luxembourg

ΠΙΝΑΚΑΣ 16

**ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΣΤΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ Ε.Ε. 1975 - 1985**

	1975 - 76 Χ1000	% ◀	1977 - 78	1979 - 80	1981 - 82	1983 - 84	1985 - 86
Ομ. Δ. Γερμανίας	234	100	101,1	100,1	98,5	94,2	91,5
Γαλλία	258	100	110,7			116,3	116,6
Ιταλία	243	100			113,9	114,5	111,6
Ολλανδία	68	100	104,9	107,7	107,9	105,6	
Βέλγιο		100	47,1				
Λουξεμβούργο	2	100	106,3	112,5	112,5		
Ην. Βασίλειο	250	100			91,3	84,6	81,0
Ιρλανδία	17	100	104,1	110,7	117,8	122,4	124,9
Δανία	54	100	112,4	117,1	120,8	122,6	125,1
Ελλάδα	28	100	109,9	115,5	118,0	123,6	127,1
Ισπανία	169	100	105,5	109,0	112,2	113,3	114,6
Πορτογαλία	33	100			115,4	127,4	

▶ Το μέγεθος του έτους 1975 – 76 ορίζεται αυθαίρετα ως το 100%

ΠΗΓΗ: α. EC (1980), «Education and Training», Office Statistique des Communautés Européennes, Luxembourg

β. EC (1985), «Education and Training: Population and Social Conditions», Office Statistique des Communautés Européennes, Theme 3, Series C, Luxembourg

γ. EC (1988), «Statistiques rapides: Éducation a plein temps dans les Communautés Européennes en 1985/1986», Office Statistique des Communautés Européennes, Luxembourg

ΠΙΝΑΚΑΣ 17

**ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΣΤΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ Ε.Ε. 1975 - 1985**

	1975 - 76 κ.π.α	% α	1977 - 78	1979 - 80	1981 - 82	1983 - 84	1985 - 86
Ομο. Δη. της Γερμανίας	232	100	198,3	118,0	126,2	128,8	126,4
Γαλλία	225	100	121,7		128,0	133,1	134,4
Ιταλία	400	100		112	109,3	121,8	125,3
Ολλανδία	80	100		127,5	135,2	140,3	
Βέλγιο							
Αυστροουγγαρία	7	100	93,3			103,0	107,0
Εν. Κουαίτ	264	100			100,5	103,9	101,4
Ιρλανδία	15	100	108,3	116,6	123,2	125,2	127,8
Δανία	6	100	100,0	119,8	126,0	141,1	
Ελλάδα	21	100	111,8	128,0	155,3	169,7	177,8
Ισπανία	27	100	103,0	127,1	142,0	152,4	163,4
Πορτογαλία	25	100			144,5	155,0	147,7

► Το μέγεθος του έτους 1975 – 76 ορίζεται αυθαίρετα ως το 100%

ΠΗΓΗ: α. EC (1980), ό.π.

β. EC (1985), ό.π.

γ. EC (1988), ό.π.

Επιπρόσθετο στοιχείο που συνηγορεί για την αύξηση του αριθμού των εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής στη χώρα μας αποτελούν και τα δεδομένα του ΠΙΝΑΚΑ 18 όπου αυξάνεται ο ετήσιος χρόνος εργασίας φυσικής αγωγής των μαθητών του δημοτικού και γυμνάσιου στο 8%¹⁹⁶, ενώ στο παρελθόν δεν προβλεπόταν το αντικείμενο της φυσικής αγωγής για όλες τις τάξεις του δημοτικού σχολείου καλύπτοντας το 7% του συνολικού χρόνου εργασίας των μαθητών δημοτικού και γυμνάσιου.

¹⁹⁶ Σταμέλος, Γ. (Επιμ). (2002), «Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Πρώτη και Δεύτερη βαθμίδα, Δομές και ποσοτικά δεδομένα», Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας, Αθήνα

ΠΙΝΑΚΑΣ 18

**Η ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ
ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΣΕ ΕΤΗΣΙΑ ΒΑΣΗ
ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2000 – 2001**

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ						ΓΥΜΝΑΣΙΟ			ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ	%
	Α*	Β*	Γ*	Δ*	Ε*	ΣΤ*	Α*	Β*	Γ*		
Μθηματικά	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	4,50	4,00	4,00	17,00	25
Κλασική Γραμμάτιση							4,00	3,00	3,00	10,00	14
Μεθόδευση	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	24,00	34
Φυσικές Επιστήμες					2,00	2,00	4,50	3,00	3,00	10,00	14
Ανθοκομική	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	4,00	3,00	3,00	11,00	17
Είδη Γλώσσας				2,00	2,00	2,00	4,50	3,50	3,50	11,00	15
Ολοκληρωμένη	4,50	4,50	4,50	4,50	4,50	4,50	7,00	7,00	7,00	27,00	38
Αυθεντική Αγωγή	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,50	4,50	4,50	24,00	34
Τεχνολογίας Παρασκευασίας και							2,00	2,00	2,00	6,00	8
Επισκευτική			1,50	1,50	1,50	1,50	4,50	3,50	3,50	11,00	15
Άλλα	4,00	4,00					4,50	4,00	4,00	22,00	31
Σύνολο Ωρών	400	400	400	400	400	400	820	820	820	3.640	100

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ, Μηχανογραφική Υπηρεσία ΥΠΕΠΘ, Κ.Ε.Ε.

Το πρόγραμμα της ολυμπιακής παιδείας, που περιλαμβάνει ποικίλες δράσεις και το οποίο καθιερώθηκε στα ειδικά μαθήματα των ΤΕΦΑΑ, απορρόφησε επίσης έναν αριθμό επιπλέον εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής. Συγκεκριμένα για την υλοποίησή του τροποποιήθηκαν τα σχολικά προγράμματα και διορίστηκαν και επιμορφώθηκαν από 2.000 εκπαιδευτικοί. Η εφαρμογή του προγράμματος έγινε σε όλα τα σχολεία (7.400) πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της χώρας (950.000 μαθητές). Στον αριθμό των σχολείων συμπεριλαμβάνονται οι Σ.Μ.Ε.Α.*

Ηλικιακά οι εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής κινούνται στο ίδιο επίπεδο με το σύνολο των εκπαιδευτικών των βαθμίδων στις οποίες εργάζονται. Στον ΠΙΝΑΚΑ 19, με δεδομένα των ετών 1997-98, φαίνεται πως η μάζα των εκπαιδευτικών βρίσκεται στην ηλικιακή ομάδα 30-49 ετών. Οι εκπαιδευτικοί του δείγματός μας (N=386) παρουσίαζαν την κατανομή σε σχέση με την ηλικία τους όπως φαίνεται στον ΠΙΝΑΚΑ 20.

* ΥΠΕΠΘ / Γραφείο Ολυμπιακής Παιδείας

**ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ
ΚΑΤΑ ΒΑΘΜΙΔΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
1997- 98**

ΒΑΘΜΙΔΑ	Σύνολο	ΗΛΙΚΙΑ ΣΕ ΕΤΗ														Σύνολο
		55 άνω		54-50		49-45		44-40		39-35		34-30		29 και νεότεροι.		
		Σύνολο	%	Σύνολο	%	Σύνολο	%	Σύνολο	%	Σύνολο	%	Σύνολο	%	Σύνολο	%	
Νηπιαγωγεία	9.063	94	1	429	5	1.470	16	2.055	23	1.900	21	2.744	30	371	4	100
Δημοτικά	41.947	1.434	3,42	3.978	9,48	4.805	11,45	5.489	13,09	7.965	18,99	14.952	35,64	3.324	7,92	100
Γυμνάσια	33.147	1.430	4,31	3.238	9,77	5.607	16,92	8.401	25,34	7.092	21,40	5.730	17,29	1.649	4,97	100
Λύκεια	18.428	1.160	6,29	1.986	10,78	3.920	21,27	4.986	27,06	3.550	19,26	2.346	12,73	480	2,60	100

ΠΗΓΗ: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία, Αδημοσίευτα Στοιχεία

ΠΙΝΑΚΑΣ 20**ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ****N = 386**

ΗΛΙΚΙΑ: Σε έτη	N	%
Έως 35 ετών	173	44,8
36 - 49 ετών	171	44,3
49 άνω	37	9,6
ΜΕΡΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	381	98,7
ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΗΣΑΝ	5	1,3
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	386	100,0

Με δεδομένα της ίδιας περιόδου οι εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής που υπηρετούν στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένων και των Σ.Μ.Ε.Α., παρουσιάζουν κάποιες διαφοροποιήσεις σε σχέση με τους άλλους εκπαιδευτικούς της ίδιας βαθμίδας. Από τον ΠΙΝΑΚΑ 21 φαίνεται πως οι γυναίκες εκπαιδευτικοί (57%) υπερτερούν στο σύνολο των ανδρών (43%). Στον κλάδο των δασκάλων η σχέση είναι 55,4% γυναίκες έναντι 44,6% ανδρών. Στον κλάδο των εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής όμως, οι άνδρες (60,5%) υπερτερούν κατά πολύ των γυναικών (39,5%). Στο δείγμα της έρευνάς μας η κατανομή φύλου φαίνεται στον ΠΙΝΑΚΑ 22 όπου επιβεβαιώνεται η επικράτηση των ανδρών εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής έναντι των γυναικών.

Ειδικά στις ημιαστικές και αγροτικές περιοχές η διαφορά ανδρών εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής έναντι των γυναικών προσδιορίζεται σε 63% προς 37% και 73,7% προς 26,3% αντίστοιχα. Ένα άλλο αξιοσημείωτο στοιχείο που προκύπτει από την επεξεργασία των δεδομένων του ΠΙΝΑΚΑ 21 είναι πως οι εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής που υπηρετούν στις αστικές περιοχές (63,3%) υπερτερούν αυτών που υπηρετούν στις ημιαστικές και αγροτικές περιοχές (36,7%).

ΠΙΝΑΚΑΣ 21

**ΓΥΜΝΑΣΤΕΣ ΠΟΥ ΥΠΗΡΕΤΟΥΝ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ, ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΗ
ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 1997 - 98**

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ			ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΣΚΑΛΩΝ			ΓΥΜΝΑΣΤΕΣ		
	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΣΥΝΟΛΟ	20.826	27.602	48.428	18.721	23.226	41.947	1.666	1.089	2.755
ΑΣΤΙΚΗ	11.154	18.210	29.364	9.884	15.164	25.048	975	769	1.744
ΗΜΙΑΣΤΙΚΗ	3.330	4.312	7.642	2934	3.613	6.547	318	187	505
ΑΓΡΟΤΙΚΗ	6.342	5.080	11.422	5.903	4.449	10.352	373	133	506

ΠΗΓΗ: Αδημοσίευτα Στοιχεία ΕΣΥΕ

ΠΙΝΑΚΑΣ 22**ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ****N = 386**

ΦΥΛΟ	N	%
ΑΝΔΡΕΣ	197	51,0
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	184	47,7
ΣΧΕΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	381	98,7
ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΗΣΑΝ	5	1,3
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	386	100,0

Στο σύνολο του κλάδου των εκπαιδευτικών είναι χαρακτηριστική η επικράτηση των γυναικών έναντι των ανδρών, στους εκπαιδευτικούς φυσικής αγωγής όμως ο αριθμός των ανδρών είναι μεγαλύτερος εκείνου των γυναικών. Αυτό είναι εμφανέςστατο και στην περίπτωση των αστικών και ημιαστικών περιοχών όπου στους άλλους κλάδους υπερτερούν οι γυναίκες, ενώ οι άνδρες υπερτερούν μόνο στις αγροτικές περιοχές. Ένα αξιοσημείωτο στοιχείο που χρήζει, κατά την άποψή μας, διερεύνησης είναι ότι η διαφορά ανδρών – γυναικών, χωρίς να μεταστρέφεται, ελαττώνεται στα δυο μεγάλα αστικά κέντρα της Αθήνας (βλ. περιφέρεια Αττικής) και της Θεσσαλονίκης (βλ. περιφέρεια κεντρικής Μακεδονίας).

Στα 1.922 γυμνάσια της χώρας (ΠΙΝΑΚΑΣ 23) υπηρετούν 2.481 εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής με πλήρες ωράριο. Απ' αυτούς 1.591 είναι άνδρες (64%) και 890 (36%) γυναίκες. Η κατανομή τους ανά περιφέρεια και σε όλη την επικράτεια, που φαίνεται στον παραπάνω πίνακα, επιβεβαιώνει την προηγούμενη παρατήρησή μας. Η σχέση μεταξύ ανδρών – γυναικών εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής είναι περίπου 3 /1,5.

ΠΙΝΑΚΑΣ 23

**ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ, (ΓΥΜΝΑΣΙΑ)
ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 1999 – 2001**

	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΠΛΗΡΟΥΣ ΩΡΑΡΙΟΥ						
	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΣ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ			ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
		ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΛΑΔΑΣ	1.922	32.052	11.816	21.149	2.481	1.591	890
ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΡΩΤΑ	1.753	30.885	10.991	19.894	2.358	1.541	847
ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΠΡΩΤΑ	98	1.339	597	828	87	49	45
ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΕΥΤΕΡΙΑ	95	632	293	353	2	2	0
ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΔΕΥΤΕΡΙΑ	6	30	16	11	0	0	0
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ							
Ατ. Μειοδάση Ορεινή	103	1.582	590	992	133	92	41
Αττική	925	10.621	3.422	7.199	791	398	392
Βόρειο Αιγαίο	48	899	272	307	54	39	15
Δυτική Μακεδονία	101	2.419	692	1.921	189	138	69
Επικράτεια	85	1.244	484	750	107	73	34
Θεσσαλία	152	2.487	927	1.659	206	142	94
Μεσσηνιαία	49	775	321	454	64	41	23
Κεντρική Μακεδονία	392	6.210	1935	3.375	490	282	139
Κρήνη	109	1.939	1789	139	150	87	59
Μεσσηνία	79	1.189	503	677	91	79	15
Πυλαϊκή	121	1.624	1.145	114	138	60	40
Στερεά Ελλάδα	123	1.749	705	1.040	185	101	54

ΠΗΓΗ: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία, Αθηνοκεντρικά Στοιχεία

Η εικόνα που παρουσιάζεται στα δημοτικά σχολεία και στα γυμνάσια ισχύει και στα λύκεια της χώρας. Με πλήρες ωράριο εργασίας υπηρετούν 1.038 εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής (ΠΙΝΑΚΑΣ 24). Απ' αυτούς 676 (65%) είναι άνδρες ενώ οι γυναίκες είναι 362 (35%). Στις μονάδες όμως αυτές δεν επαρκεί το μόνιμο και με πλήρες ωράριο προσωπικό και για τον λόγο αυτό επικουρείται στο έργο του από 213 εκπαιδευτικούς φυσικής αγωγής μη πλήρους ωραρίου (ΠΙΝΑΚΑΣ 25). Από τους εκπαιδευτικούς αυτούς, οι οποίοι δεν υπάγονται στην κατηγορία των αναπληρωτών εκπαιδευτικών οι οποίοι εργάζονται με πλήρες ωράριο, οι 134 (63%) είναι άνδρες και οι 79 (37%) γυναίκες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 24

**ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ (ΕΝΙΑΙΑ ΛΥΚΕΙΑ)
ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 1999 – 2001**

	ΑΡΙΘΜΟΣ ΛΥΚΕΙΩΝ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΚΑΘΡΟΥ ΟΡΑΡΙΟΥ			ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
		ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΛΑΔΑΣ	1.285	26.396	10.494	6.899	1.036	678	352
ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΡΩΤΑ	1.142	18.956	8.543	5.219	666	431	235
ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΠΡΩΤΑ	89	1.186	951	534	59	41	27
ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΥΤΕΡΑ	59	329	171	128	1	1	0
ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΕΥΤΕΡΑ	5	40	29	11	3	2	0
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ							
Ατ. Μικράσια-Θράκη	57	918	402	396	59	36	29
Αττική	466	7.932	3.898	4.834	359	238	120
Βόρεια Αιγαίο	36	373	207	166	23	18	5
Δυτική Ελλάδα	84	1.294	694	600	72	45	27
Δυτική Μικράσια	53	605	310	285	74	65	9
Ήπειρος	28	729	417	339	41	25	16
Θράκη	84	1.492	699	663	51	53	28
Ιόνια Νησιά	52	985	265	190	21	16	6
Κεντρική Μικράσια	184	3.125	1663	1.470	167	106	58
Κρήνη	60	1.018	503	515	31	33	16
Νησιά Αιγαίο	60	443	235	207	23	15	7
Γεωπονικός	66	1.188	590	598	14	10	4
Στεριά Ελλάδα	84	971	548	423	52	38	14

ΠΗΓΗ: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία, Δημοσιεύματα Στοιχεία

ΠΙΝΑΚΑΣ 25

**ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΜΗ ΠΛΗΡΟΥΣ ΩΡΑΡΙΟΥ
ΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ, (ΕΝΙΑΙΑ ΛΥΚΕΙΑ)
ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 1999 – 2001**

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΜΗ ΠΛΗΡΕΣ ΩΡΑΡΙΟ					
	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ			ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ		
	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ
Αρ. Μακεδονία-Θράκη	57	26	31	5	4	1
Αττική	1.192	494	698	108	68	40
Βόρεια Αχαΐα	40	16	24	6	3	3
Δυτική Ελλάδα	52	27	25	11	10	1
Δυτική Μακεδονία	13	6	7	2	2	0
Μακεδόν	21	7	14	1	0	1
Θεσσαλία	52	23	49	6	3	3
Περιφέρεια	31	15	16	1	0	1
Κεντρική Μακεδονία	284	122	169	37	20	8
Κρήτη	89	40	69	6	3	3
Μεση Αχαΐα	38	14	24	2	2	0
Πελοπόννησος	63	33	54	9	6	4
Στερεά Ελλάδα	68	22	34	16	10	6
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	2.046	880	1.165	210	134	76

ΠΗΓΗ: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία, Αδημοσίευτα Στοιχεία

Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην επεξεργασία του προσαρτήματος στο ερωτηματολόγιο που επιδόθηκε στους εκπαιδευτικούς φυσικής αγωγής (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 17), από το οποίο διαπιστώθηκαν η περιοχή προέλευσης (τόπος καταγωγής) των εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής και το μορφωτικό και επαγγελματικό επίπεδο των γονέων τους.

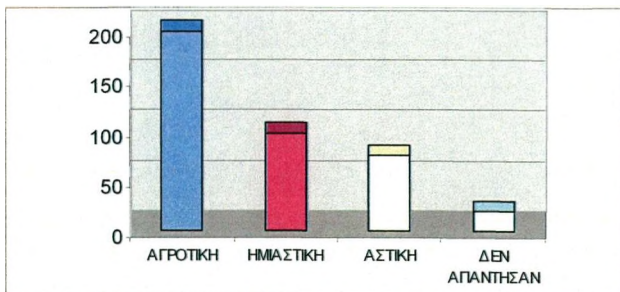
Από τα δεδομένα που φαίνονται στον ΠΙΝΑΚΑ 26 με απεικονιστική απόδοση των μεγεθών αυτών (ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 13) διαπιστώνεται ότι το 51% των εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής προέρχεται από την αγροτική περιφέρεια. Διαφοροποίηση διαπιστώνεται στην κατανομή μεταξύ ανδρών και γυναικών σε σχέση με την προέλευση. Είναι χαρακτηριστικό ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των ανδρών, N = 172 (86%), προέρχεται από την περιφέρεια, αγροτικές και ημιαστικές περιοχές, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό των γυναικών, N = 106 (57%), προέρχεται από ημιαστικά και αστικά κέντρα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 26

**ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΤΟΠΟ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ N = 386**

ΤΟΠΟΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ	ΑΝΔΡΕΣ		ΓΥΝΑΙΚΕΣ		ΣΥΝΟΛΟ	
	N	%	N	%	N	%
ΑΓΡΟΤΙΚΗ	126	63	71	38	197	51
ΗΜΙΑΣΤΙΚΗ	46	23	50	27	96	25
ΑΣΤΙΚΗ	19	9	58	30	77	20
ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΗΣΑΝ	10	5	4	2	14	5
ΣΥΝΟΛΟ	200	100	186	100	386	100

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 13

Η καταγωγή σε συνδυασμό με το επάγγελμα του πατέρα και της μητέρας προσδιορίζουν σε μεγάλο ποσοστό το οικονομικοκοινωνικό επίπεδο των υποκειμένων του δείγματος. Σε σχέση με το επάγγελμα του πατέρα θα πρέπει να διευκρινίσουμε ότι στην κατηγορία αγρότης συμπεριλαμβάνουμε κάθε είδους αγροτική και κτηνοτροφική δραστηριότητα, στην κατηγορία εργάτης κάθε είδους ειδικευμένης και ανειδίκευτης εργασίας οποιασδήποτε μορφής, ενώ στην κατηγορία ελεύθερος επαγγελματίας κάθε είδους δραστηριότητα μη εξαρτημένης εργασίας. Στην κατηγορία επιστήμονας συμπεριλαμβάνουμε όλες τις περιπτώσεις εργαζομένων με οποιαδήποτε σχέση εργασίας που προαπαιτεί πτυχίο ανώτατης σχολής συγκεκριμένης κατεύθυνσης, π.χ. γιατροί, δικηγόροι, πολιτικοί μηχανικοί, κ.λ.π. Στον ΠΙΝΑΚΑ 27 φαίνονται τα διαπιστωθέντα μεγέθη ενώ στο ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 14 έχουμε μια απεικονιστική απόδοση των μεγεθών αυτών.

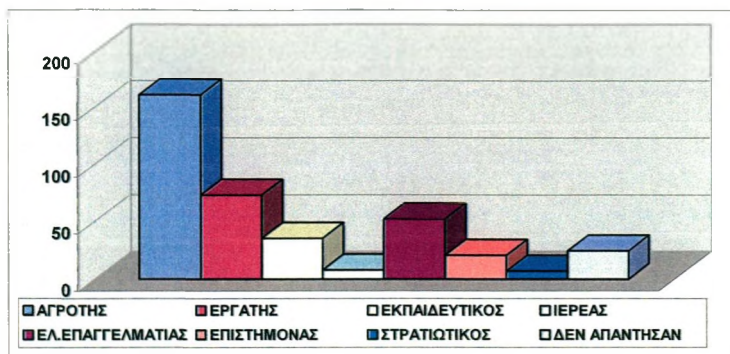
ΠΙΝΑΚΑΣ 27

**ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ ΠΑΤΕΡΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ**

N = 386

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΑΝΔΡΕΣ		ΓΥΝΑΙΚΕΣ		ΣΥΝΟΛΟ	
	N	%	N	%	N	%
ΑΓΡΟΤΗΣ	104	52	55	31	162	42
ΕΡΓΑΤΗΣ	48	23	28	15	74	20
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ	14	7	22	12	36	9
ΓΕΡΕΑΣ	5	4			5	2
Ε.Δ. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΑΣ	12	6	41	22	53	14
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΑΣ			21	11	21	5
ΥΠΑΡΧΟΤΙΚΟΣ			7	4	7	2
ΔΕΝ ΑΡΧΑΝΤΗΛΑΘ	10	5	9	5	20	5

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 14

Από τον παραπάνω πίνακα και το σχετικό διάγραμμα διαπιστώνουμε ότι τόσο οι άνδρες όσο και οι γυναίκες εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής στην πλειοψηφία τους προέρχονται από τα αγροτικά και εργατικά στρώματα, υπάρχει όμως και ένα αυξημένο ποσοστό γυναικών που προέρχεται από τους ελεύθερους επαγγελματίες. Όσον αφορά τις υπόλοιπες κατηγορίες επαγγελματίων παρατηρούμε μια ομαλή διασπορά

Στον ΠΙΝΑΚΑ 28 φαίνεται η κατανομή του επαγγέλματος των μητέρων. Ως εργάτρια θεωρούμε κάθε εργαζόμενη ανεξαρτήτου ειδικότητας που προσφέρει εξαρτημένη εργασία, ενώ ως αγρότισσα θεωρούμε κάθε γυναίκα που εργάζεται σε αγροτικές και κτηνοτροφικές εργασίες. Τέλος, στη κατηγορία των υπαλλήλων συμπεριλαμβάνουμε τόσο τις υπαλλήλους του δημοσίου όσο και του ιδιωτικού τομέα. Στο ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 15 που ακολουθεί είναι εμφανέστατη η επικράτηση των νοικοκυρών, τόσο για τους άνδρες όσο και για τις γυναίκες, αλλά παρατηρείται και ένα αυξημένο ποσοστό των αγροτισσών στους άνδρες.

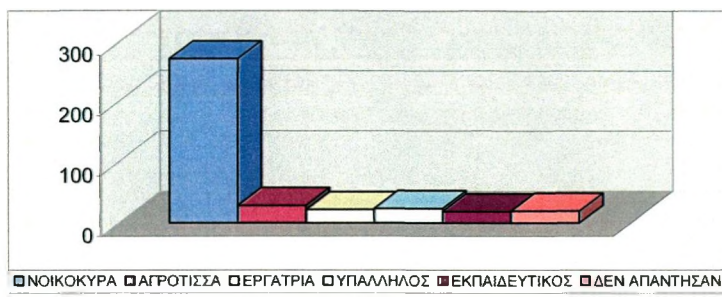
ΠΙΝΑΚΑΣ 28

**ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ ΜΗΤΕΡΑΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ**

N = 386

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΑΝΔΡΕΣ		ΓΥΝΑΙΚΕΣ		ΣΥΝΟΛΟ	
	N	%	N	%	N	%
ΝΟΙΚΟΚΥΡΑ	152	66	140	75	272	70
ΑΓΡΟΤΙΣΣΑ	21	11	8	5	29	8
ΕΡΓΑΤΡΙΑ	10	5	12	6	22	6
ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ	12	6	12	6	24	6
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ	11	5	6	5	19	5
ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΗΣΑΝ	14	7	6	5	20	5
ΣΥΝΟΛΟ	200	100	186	100	386	100

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 15

Είναι λοιπόν χαρακτηριστικό πως από οικονομικοκοινωνική άποψη οι άνδρες εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής προέρχονται από τα κατώτερα στρώματα ενώ οι γυναίκες συνάδελφοί τους από τα μεσαία. Αυτό πιθανώς να έχει συνάφεια με το γεγονός της επιλογής και του τόπου εργασίας τους, όπου οι άνδρες εμφανίζονται να δέχονται να εργάζονται στις αγροτικές περιοχές ενώ οι γυναίκες να προτιμούν κυρίως τις αστικές και ημιαστικές περιοχές.

13. Η ΜΕΤΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ. ΚΕΝΤΡΑ ΜΕΤΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ. ΤΑΣΕΙΣ

Από συστάσεως του ελεύθερου ελληνικού κράτους διαμορφώθηκε μια κατάσταση πλήρους ή και μερικής εξάρτησής του στα θέματα εκπαίδευσης λόγω ανυπαρξίας υποδομών, κυρίως όμως λόγω ανυπαρξίας εκπαιδευμένων εκπαιδευτικών μέσα στα όρια του νεοσύστατου κράτους. Μια εξάρτηση που ήταν συνέπεια της προσπάθειας να εισαχθούν από το εξωτερικό δομές και πλαίσια που ήταν αδύνατο να αφομοιωθούν από την ελληνική κοινωνία της εποχής¹⁹⁷.

Οι προσπάθειες του Ι. Καποδίστρια για την διαμόρφωση ενός δημόσιου εκπαιδευτικού συστήματος με λαϊκά ερείσματα δεν ευοδώθηκε, αφ' ενός μεν διότι στηρίχτηκε σε εισαγόμενα μοντέλα για τα οποία δεν υπήρχε η υποδομή και το προσωπικό, αφ' ετέρου δε, λόγω αντίδρασης της καθεστηκυίας τάξης¹⁹⁸. Η βασική του στοχοθεσία για τη δωρεάν εξάπλωση της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για όλα τα παιδιά με μέθοδο διδασκαλίας την αλληλοδιδασκτική απέκλειε κάθε άλλη προσπάθεια¹⁹⁹. Επομένως την περίοδο αυτή δεν μπορεί να γίνει λόγος για φυσική αγωγή.

Κατά την οθωνική περίοδο, ειδικά κατά την πρώτη περίοδο της αντιβασιλείας, η ανάγκη εισαγωγής στα σχολεία προγραμμάτων σωματικής άσκησης οδήγησε στην υιοθέτηση του βαυαρικού μοντέλου προς το οποίο ήταν εξοικειωμένοι όχι μόνο ο βασιλιάς αλλά και οι επιτελείς του. Την εποχή αυτή λειτουργούσαν στην ευρωπαϊκή ήπειρο τρία μοντέλα προγραμμάτων φυσικής αγωγής²⁰⁰.

¹⁹⁷. Τσαούσης. Γ. Δ. (Επιμ), (1984), «Όψεις της ελληνικής κοινωνίας του 19^{ου} αιώνα», Εστία, Αθήνα

¹⁹⁸. Στρατηγοπούλου. Χ. (1988), « Κοινωνικο – νομικές απόψεις της διοικήσεως του Ιωάννη Καποδίστρια, (1828 – 1831) », Α. Σάκκουλας, Κομοτηνή

¹⁹⁹. Λαμπράκη – Παγανού. Α. (1988), ό.π.

²⁰⁰. Σεραφειμίδης. Ι. (1986), ό.π.

α. το γερμανικό, όπου κυρίαρχη θέση κατείχαν τα όργανα γυμναστικής

β. το σουηδικό, όπου κυριαρχούσαν οι στατικές ασκήσεις

γ. το αγγλικό, όπου κυρίαρχη θέση είχαν τα ψυχοπαιδαγωγικά παιχνίδια.

Το βαυαρικό μοντέλο φυσικής αγωγής, κατά λογική συνέπεια, είχε υιοθετήσει το γερμανικό σύστημα. Η ανυπαρξία εκπαιδευμένων γυμναστών οδήγησε αρχικά στην πρόσληψη των γερμανών Cork και Ottendorf και του εκπαιδευμένου στη Γερμανία έλληνα Γ. Πάγωνα. Από την εποχή αυτή αρχίζει και η χρησιμοποίηση ως γυμναστών πυροσβεστών και υπαξιωματικών του στρατού. Για πολλούς μελετητές αυτό υπήρξε συνέπεια της ανυπαρξίας εκπαιδευμένων γυμναστών. Κατά την άποψή μας αυτό ήταν αφ' ενός μεν ανάγκη κάλυψης αναγκών της εκπαίδευσης, αφ' ετέρου δε και, κυρίως, αποτέλεσμα της στρατικοποίησης της σωματικής άσκησης των νέων στο πλαίσιο της εξυπηρέτησης της μεγάλης ιδέας. Οι αρχικές προσπάθειες απαγκίστρωσης της σχέσης της γυμναστικής από τα στρατιωτικά οφείλονταν στον αποκαλούμενο και «πατέρα» της ελληνικής γυμναστικής Ιωάννη Φωκιανό²⁰¹. Ο ίδιος υπήρξε και ο πρώτος εισηγητής του σουηδικού γυμναστικού συστήματος το οποίο έμελλε να διαδραματίσει και στην Ελλάδα σημαντικό ρόλο²⁰². Το σουηδικό σύστημα επέβαλε ο Ιωάννης Χρυσάφης ο οποίος υπήρξε και ο πρώτος γυμναστής μαζί με τον Φ. Καρβέλα, που ως υπότροφοι του ελληνικού κράτους μετεκπαιδεύτηκαν στη Σουηδία²⁰³. Το σουηδικό σύστημα, όπως αναφέρει ο Σεραφειμίδης²⁰⁴, παρέμεινε εφαρμοζόμενο μέχρι το 1950 στην Ελλάδα, περισσότερο από ό,τι παρέμεινε στη Σουηδία, γιατί ήταν ευκολόχρηστο, γύμναζε ταυτόχρονα πολλά άτομα, δε χρειαζόνταν κλειστές αίθουσες, εγκαταστάσεις, όργανα κ.λ.π. Το ρεύμα των ελάχιστων μετεκπαιδευόμενων γυμναστών μέχρι τη δεκαετία του 1960 τείνει στην εκμάθηση του σουηδικού συστήματος.

²⁰¹ Φωκιανός. Ι. (1883), ό.π.

²⁰² Παυλίνης. Ε. (1977), «Ιστορία της γυμναστικής, Ιδίου», Θεσσαλονίκη

²⁰³ Χρυσάφης. Ι. (1908), « Η γυμναστική κατά το Σουηδικόν Σύστημα», Αθήνα

²⁰⁴ Σεραφειμίδης. Ι. (1986), ό.π.

Αξιοσημείωτο όμως είναι ότι κανείς από αυτούς δεν κατείχε διδακτορικό δίπλωμα. Ως ο πρώτος Έλληνας γυμναστής με διδακτορικό δίπλωμα αναφέρεται ο Ι. Ιωαννίδης²⁰⁵ το 1940. Η μεγάλη αλλαγή στο σύνολο των θεμάτων της γυμναστικής, άρα και της μετεκπαίδευσης των γυμναστών στο εσωτερικό και το εξωτερικό, συμβαίνει τη δεκαετία του 1960. Η φυσική αγωγή λειτουργεί ως τμήμα των μεγάλων αλλαγών που πραγματοποιούνται στην ελληνική εκπαίδευση. Στην αλλαγή αυτή συντελεί τα μέγιστα ο Ι. Ιωαννίδης, που ως σύμβουλος του Π.Ι. προσπάθησε ν' απαγκιστρώσει την ελληνική φυσική αγωγή από τη μονομέρεια του σουηδικού συστήματος σε όλες τις εκφάνσεις του. Το 1966 πραγματοποιούνται τα πρώτα σεμινάρια στην Αθήνα και στην επαρχία από την αμερικανίδα γυμνάστρια Jemigan και τις γερμανίδες συναδέλφους της Nikolai και Dien. Η επίδραση των σεμιναρίων αυτών σε συνδυασμό με τα πρότυπα της ενόργανης γυμναστικής και των άλλων αθλημάτων που προβάλλονταν μέσω της τηλεόρασης, συνέτειναν στη διαμόρφωση των παρακάτω ρευμάτων μετεκπαίδευσης στο εξωτερικό:

- α. προς τις Η.Π.Α. και τον Καναδά
- β. την τότε ομοσπονδιακή Γερμανία
- γ. τις χώρες του τότε ανατολικού συνασπισμού.

Η περίπτωση γ διακόπτεται από το 1967 μέχρι το 1974 λόγω της δικτατορίας. Μετά το 1974 όμως δημιουργείται ένα αρκετά μεγάλο ρεύμα προς τις χώρες αυτές, λόγω κυρίως του πολύ χαμηλού κόστους σπουδών. Ταυτόχρονα αρχίζουν να διοργανώνονται σεμινάρια, συνέδρια, ημερίδες, τα οποία πολλαπλασιάζονται τη δεκαετία του 1980 λόγω και του πολλαπλασιασμού των τμημάτων παραγωγής εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής. Ενδείξεις των τάσεων των μεταπτυχιακών σπουδών μπορεί να έχει κανείς αναλύοντας τις μεταπτυχιακές σπουδές των μελών ΔΕΠ των ΤΕΦΑΑ της χώρας, όπου εμφανίζεται μεγάλος αριθμός διδακτορικών διπλωμάτων που πραγματοποιήθηκαν σε ΤΕΦΑΑ του εσωτερικού με τις εξής τάσεις:

²⁰⁵ Γιάτσης, Σ., Καραναϊδου, Μ. (1995), ό.π.

α. στα δύο παλαιότερα ΤΕΦΑΑ, Αθήνας και Θεσσαλονίκης, υπάρχει ο κύριος όγκος των διδακτορικών διπλωμάτων εσωτερικού

β. στα νεότερα ΤΕΦΑΑ, Κομοτηνή, Σέρρες και ιδίως στα Τρίκαλα εντοπίζεται κατά βάση ο όγκος των διδακτορικών διπλωμάτων του εξωτερικού, αλλά και των διατμηματικών που πραγματοποιούνται από τα τμήματα αυτά.

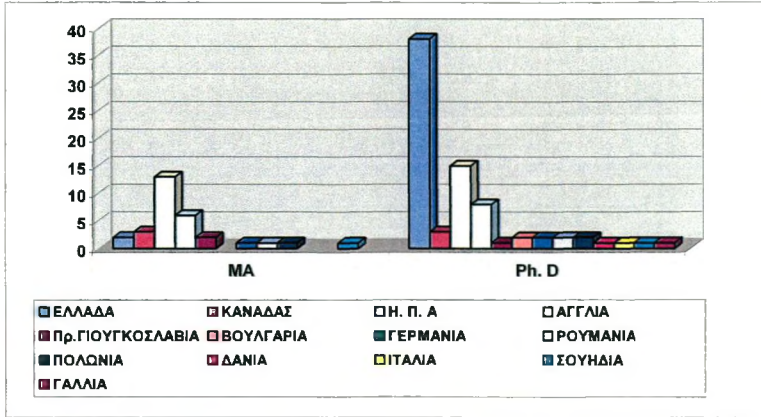
Τα προαναφερόμενα φαίνονται στον ΠΙΝΑΚΑ 29 και στο ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 16.

ΠΙΝΑΚΑΣ 29

**ΧΩΡΑ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΕΛΩΝ Δ.Ε.Π ΤΩΝ Τ.Ε.Φ.Α.Α.**

ΧΩΡΑ	ΜΑ	Ρθ. Δ
ΕΛΛΑΔΑ	2	38
ΚΑΝΑΔΑΣ	3	3
Η. Π. Α.	19	16
ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ	6	8
ΡΩ. ΠΟΥΜΠΕΚΟΣΛΑΒΙΑ	2	1
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ		2
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	1	2
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	1	2
ΠΟΛΩΝΙΑ	1	2
ΔΑΝΙΑ		1
ΙΤΑΛΙΑ		1
ΤΟΥΝΙΣΙΑ	1	1
ΓΑΛΛΙΑ		1

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 16

Στο δείγμα της έρευνάς μας και στο ερώτημα 7 (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 17) προέκυψε ότι το 7,3% (N=28) των 374 ατόμων που απάντησαν θετικά έχουν πραγματοποιήσει μεταπτυχιακές σπουδές, ενώ το 89,6% (N=346) όχι (ΠΙΝΑΚΑΣ 30).

ΠΙΝΑΚΑΣ 30

7. Έχετε κάνει μεταπτυχιακές σπουδές

	N	%
ΝΑΙ	28	7,3
	346	89,6
	Σύνολο	374
ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΗΣΑΝ	12	3,1
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	386	100,0

Η υφιστάμενη σχέση είναι περίπου 1/12 στο σύνολο των εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής. Για ν' αποκτήσει όμως κανείς ευκρινέστερη εικόνα αναφέρουμε τα εξής:

1. στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση το ¼ περίπου του προσωπικού έχει αποκτήσει πτυχίο ή πιστοποιητικό σπουδών πέραν του αρχικού πτυχίου. Συγκεκριμένα:

α. το 32,83% έχει παρακολουθήσει τη Σχολή Επιμόρφωσης Λειτουργών Δημοτικής Εκπαίδευσης, (ΣΕΛΔΕ)

β. το 24,65% αποφοίτησε από το ΜΔΔΕ

γ. το 2,78% έχει μεταπτυχιακό τίτλο επιπέδου masters και

δ. το 0,64% έχει διδακτορικό τίτλο²⁰⁶.

2. στο προσωπικό του πρώτου επιπέδου της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (γυμνάσιο) το ½ περίπου του διδακτικού προσωπικού παρακολούθησε σπουδές μετά το βασικό πτυχίο. Συγκεκριμένα:

α. το 82% περίπου, μετεκπαιδεύτηκε στην Ελλάδα

β. το 7% περίπου έχει δεύτερο πτυχίο

γ. το 5,5% περίπου κατέχει μεταπτυχιακό τίτλο επιπέδου masters και

δ. το 2,4% διδακτορικό δίπλωμα²⁰⁷.

3. στο δεύτερο επίπεδο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (λύκειο) οι 4 στους 10 εκπαιδευτικούς είχαν παρακολουθήσει κάποιου είδους σπουδές μετά το βασικό πτυχίο (42,8%).

Συγκεκριμένα:

α. το 81%, περίπου, μετεκπαιδεύτηκε στην Ελλάδα

β. το 6,20% κατέχει τίτλο σπουδών επιπέδου masters και

γ. το 4%, περίπου, κατέχει διδακτορικό δίπλωμα²⁰⁸.

²⁰⁶ Σταμέλος. Γ. (Επιμ). (2002), ό.π.

²⁰⁷ Σταμέλος. Γ. (Επιμ). (2002), ό.π.

²⁰⁸ Σταμέλος. Γ. (Επιμ). (2002), ό.π.

Σήμερα τα ΤΕΦΑΑ της χώρας παρέχουν μεταπτυχιακούς τίτλους σπουδών επίπέδου masters και διδακτορικού διπλώματος. Συγκεκριμένα:

1. το ΤΕΦΑΑ του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών παρέχει Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.) που δίνει τη δυνατότητα για:

α. μεταπτυχιακά διπλώματα ειδίκευσης στη βιολογία της άσκησης

β. διδακτορικό δίπλωμα.

Τα διδακτορικά διπλώματα που παρέχονται είναι συναφή με το σύνολο των αντικειμένων της φυσικής αγωγής και του αθλητισμού. Πέραν αυτών όμως το τμήμα μπορεί να παράσχει διδακτορικά διπλώματα και στα παρακάτω αντικείμενα²⁰⁹:

- αθλητική ψυχολογία
- κοινωνιολογία του αθλητισμού
- φιλοσοφία του αθλητισμού
- ιστορία του αθλητισμού
- αθλητική παιδαγωγική
- προπονητική.

2. το ΤΕΦΑΑ του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης σε συνεργασία με το ΤΕΦΑΑ του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και το ΤΕΦΑΑ του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας παρέχουν Διατμηματικό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών (Δ.Μ.Π.Σ.) με τίτλο: «Άσκηση και Ποιότητα Ζωής». Το Δ.Μ.Π.Σ. παρέχει τη δυνατότητα απόκτησης δύο μεταπτυχιακών τίτλων που απονέμονται από τα ελληνικά Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΕΙ):

α. μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης σε μια από τις τέσσερις κατευθύνσεις:

²⁰⁹ Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού, (2003), «Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, Οδηγός Σπουδών, Αθήνα

- άσκηση και υγεία
 - σχολική φυσική αγωγή
 - προπονητική ομαδικών αθλημάτων
 - φυσική δραστηριότητα για ειδικούς πληθυσμούς.
- β. διδακτορικού διπλώματος.

Η φιλοσοφία και η δομή του προγράμματος, κατά δήλωση των τμημάτων, είναι εφάμιλλη των καλύτερων προγραμμάτων του εξωτερικού και φιλοδοξούν να ανταποκριθούν στα πλέον αυστηρά κριτήρια αξιολόγησης²¹⁰.

Στα προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών των ΤΕΦΑΑ γίνονται δεκτοί:

α. πτυχιούχοι όλων των ΤΕΦΑΑ των πανεπιστημίων της χώρας

β. πτυχιούχοι φυσικής αγωγής της αλλοδαπής των οποίων τα πτυχία αναγνωρίστηκαν ισότιμα με τα ελληνικά

γ. πτυχιούχοι όλων των τμημάτων της ημεδαπής ή της αλλοδαπής με αναγνωρισμένο τίτλο από το Διαπανεπιστημιακό Κέντρο Αναγνωρίσεως Τίτλων Σπουδών της Αλλοδαπής (ΔΙΚΑΤΣΑ). Ειδικά για την βιολογία της άσκησης, υπάρχει η προϋπόθεση της παρακολούθησης τριών μαθημάτων του προπτυχιακού κύκλου σπουδών σε συνάφεια με το γνωστικό αντικείμενό της

δ. πτυχιούχοι των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Τ.Ε.Ι.) με την προϋπόθεση της επιτυχούς εξέτασης στα εξής μαθήματα: εργοφυσιολογία, εργομετρία, αθλητική βιομηχανική, κινητική συμπεριφορά, προπονητική και μεθοδολογία της έρευνας.

²¹⁰ α. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήματα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού, (2003), «Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών», Οδηγός Σπουδών, Θεσσαλονίκη

β. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού, (2003), «Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών», Οδηγός Σπουδών, Κομοτηνή

14. ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ Ε.Ε. ΚΑΙ ΤΙΣ Η.Π.Α.

Κατά την παρούσα εργασία και προκειμένου περί των προγραμμάτων εκπαίδευσης θα χρησιμοποιούμε τον όρο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (Α.Π.Σ.). Θεωρούμε ότι ανταποκρίνεται εντελώς στην πραγματικότητα και προσεγγίζει στον αντίστοιχο όρο που χρησιμοποιείται διεθνώς, το *curriculum*.

Ο όρος *curriculum* είναι λατινογενής. Κυριολεκτικά σημαίνει κύκλο σε στάδιο, προερχόμενο από τη ρίζα *currere*, *cursus*, που σημαίνει τρέχω σε προδιαγεγραμμένη διαδρομή. Απ' αυτήν προέρχεται και η αγγλοσαξωνική λέξη *course*, που σημαίνει προδιαγεγραμμένος κύκλος σπουδών²¹¹. Ως όρος χρησιμοποιείται με διάφορες έννοιες και έχουν διατυπωθεί κατά καιρούς διαφορετικοί ορισμοί.

Ενώ κατά τον Hamilton²¹² η πρώτη χρήση του όρου τοποθετείται στο 1580, στη διεθνή βιβλιογραφία εμφανίζεται αλλά και ορίζεται από τον Dewey, το 1902²¹³. Κατά τον Dewey λοιπόν το Α.Π.Σ. θεωρείται: «ένας κύκλος σπουδών που πραγματοποιείται στο σχολείο και παρουσιάζει υλικό που επεκτείνεται χωρίς κανέναν περιορισμό πέρα απ' το χρόνο και το χώρο»²¹⁴.

Από τη σχετική μελέτη προκύπτει ότι ο όρος «*curriculum*» μπορεί να ισχύει και να χρησιμοποιείται για πολλά και διαφορετικά είδη προγραμμάτων διδασκαλίας και διδακτικών παρεμβάσεων. Εκείνο όμως που είναι σαφές και αδιαμφισβήτητο είναι πως οι συζητήσεις σε όλα τα επίπεδα γύρω από τα Α.Π.Σ. αποκτούν μια

²¹¹ Webster's Dictionary, (1985), «Dictionary of the English Language», Delair Publishing Company Inc, USA

²¹² Hamilton, D. (1989), «Toward a Theory of Schooling», Falmer, London

²¹³ Dewey, J. (1902), «The Child and the Curriculum», University of Chicago Press, Chicago

²¹⁴ Dewey, J. (1902), ό.π.

έντονη μορφή τη δεκαετία του 1960²¹⁵. Είναι η εποχή που οι προσπάθειες γύρω από τις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις σε κάθε χώρα αποκτούν, και λόγω των γεγονότων, μια «διαστημική» ταχύτητα.

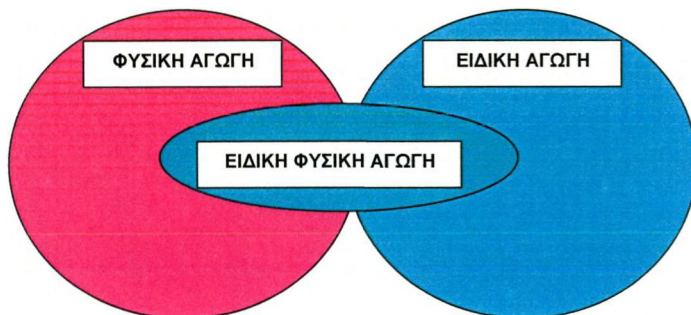
Ως όρος, λοιπόν, το «curriculum» χρησιμοποιείται για διαφορετικά είδη προγραμμάτων, προγραμμάτων διδασκαλίας αλλά και συμβουλευτικών παρεμβάσεων. Το γεγονός αυτό οδηγεί συχνά σε έναν περιορισμό της έννοιας του Α.Π.Σ. αφού άλλοτε καθορίζεται από την άποψη του σε ποιόν απευθύνεται η διδασκαλία ή η συμβουλευτική και, άλλοτε, σε σχέση με τους σκοπούς και τους στόχους του. Στην εργασία μας ό,τι αναφέρουμε σχετικά με το πρόγραμμα σπουδών θα έχει αποκλειστικά σχέση με το εκπαιδευτικό πρόγραμμα σπουδών. Θα είναι δε επικεντρωμένο σε στοιχεία και κριτήρια που το αιτιολογούν με εκπαιδευτικούς όρους.

Το Α.Π.Σ. στην ειδική φυσική αγωγή κινείται σε δυο επίπεδα:

- α. της φυσικής αγωγής
- β. της ειδικής εκπαίδευσης (ειδική αγωγή)

Σχηματικά αυτό θα μπορούσε ν' αποδοθεί κατά το ΣΧΗΜΑ 1.

ΣΧΗΜΑ 1

²¹⁵ α. Pinar. W., Reynolds. W., Slattery. P., Taubman. P. (1995), «Understanding Curriculum», Peter Lang, New York
β. Lawton. D. (1996), «Beyond the National Curriculum: teacher Professionalism and Empowerment», Hodder & Stoughton, London

Η διαφορετική επιλογή κριτηρίων έχει οδηγήσει μερικούς ειδικούς στο ν' απορρίψουν τη συμπεριφοριστική προσέγγιση στόχων στον καθορισμό του Α.Π.Σ. για τους μαθητές με ΕΙΔ.Ε.Α.²¹⁶ Από την άλλη όμως ο Brennan²¹⁷ διατείνεται πως: «η σαφήνεια των τελικών και ενδιάμεσων στόχων του Α.Π.Σ. θεωρείται ουσιαστική εφόσον ο εκπαιδευτικός πρόκειται να χρησιμοποιήσει τη συνολική δυνατότητα εκμάθησης ώστε να πετύχει τη συνολική ανάπτυξη του μαθητή». Πάνω σ' αυτό επισημαίνει συμπληρωματικά ο Leeming και οι συνεργάτες του²¹⁸ πως στην περίπτωση των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. «ο μόνος τρόπος που μπορούμε να ελπίζουμε ότι θ' αλλάξουμε τα παιδιά είναι ν' αλλάξουμε τη συμπεριφορά τους. Αυτό αποτελεί τη βάση για την προσέγγιση των στόχων στο πρόγραμμα σπουδών τους». Νοείται όμως ότι αυτό δεν λειτουργεί σε βάρος των φυσικών και πολιτικών δικαιωμάτων των ίδιων των μαθητών²¹⁹.

Η πιο πάνω διαπίστωση προκύπτει από τη μελέτη που πραγματοποιήσαμε στα Α.Π.Σ. ειδικής φυσικής αγωγής μιας σειράς χωρών που θεωρούνται αναπτυγμένες στο τομέα αυτό. Συγκεκριμένα μελετήσαμε τα προγράμματα:

- του Ηνωμένου Βασιλείου
- της Γερμανίας
- της Γαλλίας
- της Σουηδίας
- του Καναδά
- των Η.Π.Α.

²¹⁶ Blenkin. G. M., Kelly. A. V. (1983), «The Primary Curriculum in Action», Paul Chapman, London

²¹⁷ Brennan. W. K. (1979), «Shaping the Education of Slow Learners», Routledge, London

²¹⁸ Leeming. K., Swann. W., Coupe. J., Mittler. P. (1979), «Teaching Language and Communication to the Mentally Handicapped», Evans Methuen Educational for the School Council, London

²¹⁹ Goddard. D. (1985), «Processes in Special Education» στο Blenkin. G. M. Kelly. A. V. «The Primary Curriculum in Action», Paul Chapman, London

Στο σύνολό τους τα προγράμματα είναι σχεδιασμένα γύρω από έναν κεντρικό σκοπό: τη συμμετοχή των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. στα γενικά σχολεία της γειτονιάς τους μαζί με τους άλλους συνομηλίκους τους. Πλην των βαριά κλινικών περιπτώσεων, δηλαδή των μαθητών που δεν μπορούν να ωφεληθούν καθόλου από το πρόγραμμα ενός γενικού σχολείου κάτω από οποιοσδήποτε συνθήκες, όλα οι άλλοι μαθητές με ΕΙΔ.Ε.Α. πρέπει να φοιτούν στα γενικά σχολεία. Φυσικά αυτό εξυπακούεται πως συμβαίνει κάτω από συνθήκες πλήρους προγραμματισμού και ελέγχου. Στις περισσότερες χώρες ονομάζεται ένταξη (integration), στο Ηνωμένο Βασίλειο καλείται συνεκπαίδευση (inclusion), ενώ σπάνια συμπεριλαμβάνεται στην έννοια της αποκατάστασης (rehabilitation) ή της ανεξάρτητης ζωής (independence of life). Έτσι, τα περισσότερα προγράμματα της ειδικής φυσικής αγωγής δε διαφέρουν στο γενικό τους πλαίσιο από τ' αντίστοιχα της γενικής φυσικής αγωγής. Απλά είναι προσαρμοσμένα κάθε φορά προς τη φυσική, αισθητηριακή, συναισθηματική και νοητική κατάσταση των μαθητών καθώς και στις συμπληρωματικές ψυχοσωματικές και κοινωνικές τους ανάγκες.

Το πρόγραμμα φυσικής αγωγής και το πρόγραμμα ειδικής φυσικής αγωγής κατ' επέκταση, αποτελεί σημαντικό μέρος του συνολικού σχολικού προγράμματος. Συμβάλλει στην κοινωνική, συναισθηματική, νοητική, καθώς και στη φυσική ανάπτυξη των μαθητών. Τους παρέχει τη γνώση, τις δεξιότητες, τις θετικές συμπεριφορές που συμβάλουν σε έναν υγιή τρόπο ζωής. Οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα ευκαιριών για κοινωνική αλληλεπίδραση μέσω της σωματικής δραστηριότητας. Μπορούν να χρησιμοποιήσουν την κίνηση ως μέσο επικοινωνίας και ως μέσο δημιουργικής έκφρασης. Το φυσικό παιχνίδι προωθεί την ανάπτυξη δεξιοτήτων παρέχοντας ταυτόχρονα στους μαθητές ένα μέτρο αυτονομίας και κοινωνικοποίησης. Έχουν τις ευκαιρίες να συμμετέχουν σε ένα ευρύ φάσμα σωματικών και ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων που προωθούν τη διασκέδαση, τις ικανότητες, την επιτυχία και την αλληλεπίδραση με τους άλλους. Μέσω αυτής της εμπειρίας:

- αναπτύσσουν θετική στάση απέναντι στα θέματα της προσωπικής τους υγείας, της διατροφής, αισθάνονται ασφάλεια και προσανατολίζονται σε ενεργητικά μοντέλα ζωής

- βελτιώνονται φυσικά - βιολογικά, νοητικά και συναισθηματικά

- αποκτούν τη δυνατότητα συμμετοχής σε κοινά - ενσωματωμένα και όχι προστατευμένα μαθησιακά περιβάλλοντα

- αποκτούν τη δυνατότητα εκμετάλλευσης των ψυχαγωγικών ευκαιριών που προσφέρονται μέσα στην κοινότητα

- αναπτύσσουν ποικίλες ψυχαγωγικές και αθλητικές δυνατότητες που θα τους βοηθήσουν να χρησιμοποιήσουν τον ελεύθερο χρόνο τους παραγωγικά.

Η διαμόρφωση του προγράμματος ακολουθεί συγκεκριμένους κύκλους προγραμματισμού, κάθε ένας από τους οποίους έχει συγκεκριμένες φάσεις ανάπτυξης και στο τέλος των οποίων υπάρχει αξιολόγηση. Κατά τις δυο πρώτες φάσεις του προγραμματισμού οι εκπαιδευτικοί πρέπει να :

- προσδιορίσουν τις συγκεκριμένες φυσικές και ψυχαγωγικές ανάγκες σε συνάρτηση με τις δυνατότητες των μαθητών, μέσω μιας διαδικασίας αξιολόγησης

- προσδιορίσουν τις συγκεκριμένες ανάγκες για τον εξειδικευμένο ή προσαρμοσμένο προγραμματισμό

- αναπτύξουν ποικίλα μαθησιακά περιβάλλοντα και ευκαιρίες ηλικιακά κατάλληλες μέσα και έξω από το σχολείο

- θέτουν εφικτούς στόχους για τους μαθητές που βασίζονται στις ειδικές τους ικανότητες.

Η εφαρμογή και η αξιολόγηση αποτελούν τις τελευταίες φάσεις του κύκλου προγραμματισμού και οι εκπαιδευτικοί πρέπει να:

- αναπτύσσουν εκείνες τις δραστηριότητες που μπορούν να διατηρούν ένα υψηλό επίπεδο φυσικής ικανότητας

- προωθούν τη δημιουργική ατομική έκφραση μέσω δραστηριοτήτων όπως ο χορός, τα παιχνίδια και γενικά οι ομαδικές δραστηριότητες
- αναπτύσσουν τις κοινωνικά επιθυμητές δεξιότητες και τις τοποθετήσεις στις ενσωματωμένες λειτουργίες
 - χρησιμοποιούν ποικίλους τρόπους παρεμβάσεων, όπως η εξατομικευμένη διδασκαλία, η επίδειξη μοντέλων, η συμβουλευτική και η ομαδική διδασκαλία
 - ενθαρρύνουν γενικά την απόλαυση των σωματικών δραστηριοτήτων δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην ανάπτυξη ικανοτήτων σε επιλεγμένες δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου, όπως το γκολφ, το τένις, το βόλεϊ, το μπάμιγκτον, το μπόουλινγκ, η κολύμβηση και το σκι
 - παρέχουν στους μαθητές τις κατάλληλες ευκαιρίες προκειμένου να μάθουν να εφαρμόζουν τις συγκεκριμένες δεξιότητες με συνομηλικούς τους χωρίς ειδικές ανάγκες
 - αυξάνουν σταδιακά την ευθύνη των μαθητών για τις επιλογές και τις συνέπειές τους καθώς και για την οικοδόμηση σχέσεων αμοιβαιότητας με τους συνομηλικούς τους και τους ενήλικους
 - ενισχύουν την ψυχοκινητική ανάπτυξη των μαθητών ενθαρρύνοντας τους να συμμετέχουν τακτικά σε ένα ισορροπημένο πρόγραμμα δραστηριοτήτων με σκοπό να βοηθούνται να υπερνικήσουν την μειονεξία τους
 - προσαρμόζουν το φυσικό και ψυχαγωγικό πρόγραμμα έτσι ώστε να λειτουργεί μέσα στο πλαίσιο ενσωματωμένης διαδικασίας
 - χρησιμοποιούν δημιουργικά μέσα αξιολόγησης, όπως πίνακες ελέγχου, περιλήψεις ανάλυσης στόχου, παρατηρήσεις προσωπικού και μεμονωμένα σχέδια προγράμματος²²⁰.

²²⁰ Larry. D. (Eds) (1979), «Physical Education Opportunity Program for Exceptional Learners, (PEOPLE), An Administrative Guide for Secondary Schools», National Diffusion Network, Washington D. C.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο (ισχύει για την Αγγλία και την Ουαλία ενώ για τη Βόρεια Ιρλανδία και τη Σκωτία ισχύουν διαφοροποιημένα προγράμματα) το Α.Π.Σ. για την ειδική φυσική αγωγή οριοθετείται από τη νομοθεσία του 1988 γνωστή ως «The Education Reform Act»²²¹, το νόμο του 1996²²², το δεύτερο μέρος του νόμου του 2001²²³ καθώς και τον κώδικα πρακτικών για τις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες §7.52²²⁴. Το πρόγραμμα ισχύει σε εθνικό επίπεδο για όλα τα δημόσια σχολεία (εξαιρούνται τα ιδιωτικά). Ο κεντρικός κορμός των γνωστικών αντικειμένων περιλαμβάνει την αγγλική γλώσσα, τα μαθηματικά και την επιστήμη, περιβάλλεται δε από ειδικά σχολικά γνωστικά αντικείμενα, όπως η ξένη γλώσσα, οι νέες τεχνολογίες, η ιστορία, η γεωγραφία, η τέχνη, η μουσική και η φυσική αγωγή. Είναι χαρακτηριστικό πως ένα μεγάλο μέρος των κανονισμών του προγράμματος σπουδών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης επεκτάθηκε και στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Μέσα στο εθνικό Α.Π.Σ. - με δεδομένο ότι το 60% των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. φοιτούν σε γενικά σχολεία (πολιτική της συνεκπαίδευσης) και το 40% σε μονάδες ειδικής εκπαίδευσης - είναι ενσωματωμένα επί μέρους προγράμματα ανάλογα με το σχολείο φοίτησης, τη μειονεξία ή την αναπηρία του παιδιού και την ηλικιακή του ομάδα, που μπορεί να είναι:

- α. η αποκαλούμενη βασική για τα παιδιά 5+ ετών
- β. η δεύτερη για τα παιδιά 7+ - 11+
- γ. η τρίτη 14+
- δ. η τέταρτη 16+²²⁵.

²²¹ H.M.P.O. (1988), «The Education 'Reform' Act», London

²²² H.M.P.O. (1996), «The Education Act 1996», London

²²³ H.M.P.O. (2001), «The Special Educational Needs and Disability Act 2001 (part 2)», London

²²⁴ H.M.P.O. (2002), «The Special Educational Needs Code of Practice (Department for Education and Skills)», London

²²⁵ European Agency for Development in Special Needs Education (2003), «Special Education across Europe in 2003. Trends in provision in 18 European countries», Brussels

Ταυτόχρονα, στο πλαίσιο λειτουργίας του νόμου και προκειμένου να επιτηρείται η εφαρμογή του Α.Π.Σ. αλλά και για να πραγματοποιείται η αξιολόγησή του, δημιουργήθηκαν οι παρακάτω επιτροπές και συμβούλια:

- α. το Εθνικό Συμβούλιο Προγράμματος Σπουδών (NCC)
- β. η Επιτροπή Σχολικών Εξετάσεων (SEAC)
- γ. η Επιτροπή Αξιολόγησης του Προγράμματος Σπουδών (SCAA)
- δ. η Επιτροπή Ποιοτικής Αξιολόγησης του Προγράμματος Σπουδών (QCA).

Για την επιλογή του προγράμματος ειδικής φυσικής αγωγής το Α.Π.Σ. παρέχει τη δυνατότητα συνδυασμού επιλογών μεταξύ των παρακάτω παραμέτρων:

- α. τη μειονεξία ή την αναπηρία του παιδιού
- β. την ηλικιακή ομάδα στην οποία ανήκει
- γ. το είδος της σχολικής μονάδας όπου φοιτά
- δ. την ειδική επανορθωτική παρέμβαση που πιθανώς έχει ανάγκη το παιδί

ε. την επιλογή μιας ή περισσότερων από τις παρακάτω έντεκα θεματικές ενότητες, στο επίπεδο μαθήματος ή ολόκληρης ενότητας:

- απόκτηση και ανάπτυξη γενικών και ειδικών δεξιοτήτων
- επιλογή και εφαρμογή των δεξιοτήτων και των μεθόδων ανάπτυξής τους
- αξιολόγηση και βελτίωση της απόδοσης
- γνώση και κατανόηση της ικανότητας και υγείας
- το εύρος της απαιτούμενης μελέτης
- δραστηριότητες χορού
- δραστηριότητες παιχνιδιών
- δραστηριότητες γυμναστικές
- δραστηριότητες κολύμβησης και ασφάλειας στο νερό

- αθλητικές δραστηριότητες
- δραστηριότητες στο ύπαιθρο.

Εύκολα μπορεί ν'αντιληφθεί κανείς πως κάνοντας τις κατάλληλες επιλογές από κάθε ομάδα και ενότητα μπορούμε να έχουμε έναν πολύ μεγάλο συνδυασμό επιλογών, είτε γίνεται επιλογή σε ομαδικό είτε σε ατομικό επίπεδο²²⁶. Το σημαντικό όμως που προσφέρει το Βρετανικό Εθνικό Α.Π.Σ. είναι πως υπερκεράζει τον παραδοσιακό και κλασικά ανελαστικό τρόπο χάραξης και χρήσης του αναλυτικού προγράμματος. Δεν προσφέρεται δηλαδή ως ένας πίνακας συγκεκριμένων οδηγιών που πρέπει να εφαρμοστούν σε συγκεκριμένο χρονικό στάδιο, αλλά παρέχει τη δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς – μέσα στα πλαίσια των γενικών ορίων σχεδιασμού του και όχι ασύδοτα – να επιλέξουν εκείνον τον συνδυασμό που προσιδιάζει στα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες των μαθητών τους.

Στη Γερμανία η εκπαιδευτική νομοθεσία και η διοίκηση του εκπαιδευτικού συστήματος ανήκουν στην ευθύνη των ομόσπονδων κρατιδίων (Länder). Τα δικαιώματα των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. στην εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση, ανάλογα με τις ανάγκες τους, είναι κατοχυρωμένα στα συντάγματα των ομόσπονδων κρατιδίων. Οι τρόποι, οι μέθοδοι εκπαιδευτικής παρέμβασης, άρα και τα Α.Π.Σ. καθορίζονται από την εκπαιδευτική νομοθεσία επίσης των ομόσπονδων κρατιδίων, τα οποία διαθέτουν υπουργεία παιδείας-πολιτιστικών θεμάτων και επιστήμης.

Το υπουργείο παιδείας επιστημών και τεχνολογίας της κεντρικής κυβέρνησης (Bundesministerium) είναι αρμόδιο για τα πιλοτικά έργα και προγράμματα ανεξάρτητα από την πηγή χρηματοδότησης (Ε.Ε. , κυβέρνηση) καθώς και για την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση. Αν και τα ομόσπονδα κρατίδια είναι υπεύθυνα για την εκπαίδευση στα εδαφικά τους όρια, σε ορισμένες περιπτώσεις – όπως στην ανάπτυξη ορισμένων

²²⁶ H. M. M. of Education (2004), «Curriculum on Line. National Curriculum Programmes of Physical Education», Department of Education and Skills, London

καινοτομιών – η ομοσπονδιακή κυβέρνηση έχει την πρωτοβουλία και χρηματοδοτεί διάφορα πειραματικά προγράμματα που στόχευαν στη συνεκπαίδευση και τη στήριξη των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α.

Το συντονιστικό όργανο των κυβερνήσεων των κρατιδίων και της ομοσπονδιακής κυβέρνησης (ΚΜΚ) είναι η μόνιμη σύνοδος των υπουργών παιδείας και πολιτισμού. Οι αποφάσεις της ΚΜΚ έχουν τη θέση συστάσεων. Οι υπουργοί είναι πολιτικά δεσμευμένοι για συστάσεις σχετικά με την νομοθεσία. Η οργάνωση της ειδικής εκπαίδευσης των ομόσπονδων κρατιδίων εναρμονίζεται με τις διάφορες αποφάσεις που εκδίδονται από την ΚΜΚ. Οι υπουργοί έχουν προσδιορίσει πολλά κοινά στοιχεία στην ποικιλία των προγραμμάτων ειδικής εκπαίδευσης που υφίστανται στα 16 ομόσπονδα κρατίδια. Τον Μάιο του 1994 η ΚΜΚ διαμόρφωσε έναν κατάλογο οδηγιών για την ειδική εκπαίδευση αντικαθιστώντας τον αντίστοιχο κατάλογο του Μαρτίου του 1972. Αυτό το βασικό έγγραφο τεκμηριώνει την ανάπτυξη της ειδικής εκπαίδευσης στα γερμανικά κρατίδια.

Στόχος της ειδικής εκπαίδευσης είναι η επαγγελματική ολοκλήρωση και η δυνατότητα ανεξάρτητης ζωής²²⁷. Η οποιαδήποτε παρέμβαση - άρα και τα Α.Π.Σ - πραγματοποιούνται σε σχέση με την κατηγοριοποίηση στην οποία κατέληξαν οι υπουργοί (ΠΙΝΑΚΑΣ 31).

²²⁷ Resolution of Conference of Secretary of Cultural Affairs (06.05.1994), «Dokument: Konstante Konferenz der Sekretärinnen der kulturellen Angelegenheiten von Ländern in der Bundesrepublik Deutschland (ΚΜΚ)»

ΠΙΝΑΚΑΣ 31

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
Υψηλόν
Μικρά Ομάση
Κομμάση
Βασηκία
Νασηκία Υψηλόν
Φσηκία Διακίσηκων
Μαθημασηκία Διακίσηκων
Προβλεψηκία Διακίσηκων
Προβλεψηκία Ομηκία
Προβλεψηκία Ομηκία με Μοσηκία

Σε σχέση με την πιο πάνω κατηγοριοποίηση η ειδική εκπαίδευση παρέχεται με τους παρακάτω τρόπους:

- ειδική εκπαιδευτική στήριξη μέσω προληπτικών παρεμβάσεων
- ειδική εκπαιδευτική στήριξη εντός της γενικής εκπαίδευσης
- ειδική εκπαιδευτική στήριξη στα ειδικά σχολεία.

Τα ειδικά σχολεία που λειτουργούν στην ομοσπονδιακή Γερμανία (δεδομένα του 1998) διακρίνονται σε εννέα τύπους (ΠΙΝΑΚΑΣ 32).

ΠΙΝΑΚΑΣ 32

ΜΟΝΑΔΕΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Υψηλόν με Μοσηκία Διακίσηκων	34
Μικρά με Διακίσηκων	35
Κομμάση	747
Βασηκία	173
Νασηκία Υψηλόν	1.321
Φσηκία Διακίσηκων	359
Μαθημασηκία Διακίσηκων	115
Προβλεψηκία Διακίσηκων	123
Προβλεψηκία Ομηκία	123
Προβλεψηκία Ομηκία με Μοσηκία	123
Άλλη	233
ΣΥΝΟΛΟ	3.351

- ειδική εκπαιδευτική στήριξη σε μικρές ειδικές τάξεις
- ειδική εκπαιδευτική στήριξη με συνεργαζόμενες μορφές
- ειδική εκπαιδευτική στήριξη στο πλαίσιο ειδικών παιδαγωγικών κέντρων υποστήριξης

- ειδική εκπαίδευση στον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης κατά τη διάρκεια της μετάβασης στην εργασία.

Σήμερα, σχεδόν όλα τα ομόσπονδα κρατίδια έχουν προσαρμόσει την εκπαιδευτική τους νομοθεσία σύμφωνα με τις συστάσεις της ΚΜΚ με στόχο να προωθήσουν και να μεταφράσουν την εκπαιδευτική νομοθεσία σε δράση στο χώρο της ειδικής εκπαίδευσης.

Οι συστάσεις των υπουργών παιδείας και πολιτισμού για την προώθηση της ειδικής εκπαίδευσης στη Γερμανία αποτελούν και τη βάση για την κατάρτιση των Α.Π.Σ. Η ειδική φυσική αγωγή δεν αποτελεί ανεξάρτητο τμήμα των προγραμμάτων αυτών είναι ενσωματωμένα στα γενικά προγράμματα.

Οι συστάσεις των υπουργών είναι οι παρακάτω:

- συστάσεις σχετικά με την εκπαίδευση των παιδιών και εφήβων με αυτιστική συμπεριφορά²²⁸
- συστάσεις σχετικά με τη συναισθηματική και κοινωνική εκπαίδευση με έμφαση στην προώθηση στην αγορά εργασίας²²⁹
- συστάσεις με έμφαση στη μαθησιακή διαδικασία²³⁰
- συστάσεις με έμφαση στη γλώσσα²³¹
- συστάσεις με έμφαση στη νοητική ανάπτυξη²³²
- συστάσεις με έμφαση στη φυσική και κινητική ανάπτυξη²³³
- συστάσεις σχετικά με τους μακροχρόνια άρρωστους μαθητές²³⁴

²²⁸ ΚΜΚ / Έγγραφο / 6/5/1994

²²⁹ ΚΜΚ / Έγγραφο / 16/6/2000

²³⁰ ΚΜΚ / Έγγραφο / 10/3/2000

²³¹ ΚΜΚ / Έγγραφο / 1/10/1999

²³² ΚΜΚ / Έγγραφο / 26/6/1998

²³³ ΚΜΚ / Έγγραφο / 1998 ό.π

²³⁴ ΚΜΚ / Έγγραφο / 20/3/1998

- συστάσεις σχετικά με τους μαθητές με προβλήματα όρασης²³⁵

- συστάσεις σχετικά με τους μαθητές με προβλήματα ακοής²³⁶.

Δειγματοληπτικά περιγράφουμε τα Α.Π.Σ. για την ειδική εκπαίδευση και ιδιαίτερα για την ειδική φυσική αγωγή στο ομόσπονδο κρατίδιο της Βαυαρίας. Θεωρούμε ότι οι δραστηριότητες σ' αυτήν την περιοχή της Γερμανίας επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό τα εκπαιδευτικά πράγματα στη χώρα, γι' αυτό και την επιλέγουμε ως παράδειγμα.

Στη Βαυαρία υπάρχει το γενικό Α.Π.Σ. για την ειδική εκπαίδευση (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 24), το οποίο δίνει τις κατευθυντήριες γραμμές για :

- α. τα δημοτικά σχολεία της ειδικής εκπαίδευσης
- β. τις επαγγελματικές σχολές της ειδικής εκπαίδευσης
- γ. τη διαδικασία διασύνδεσης μετά το τέλος της ειδικής εκπαίδευσης²³⁷.

Το γενικό αυτό Α.Π.Σ. διαμορφώνει το πλαίσιο μέσα στο οποίο αναπτύσσονται τα εξειδικευμένα Α.Π.Σ. ανά κατηγορία μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α., όπως κατηγοριοποιούνται από τις συστάσεις των υπουργών παιδείας και πολιτισμού και τη νομοθεσία της Βαυαρίας. Η φυσική αγωγή με τη μορφή της ειδικής φυσικής αγωγής εμπεριέχεται ως τμήμα αυτών των προγραμμάτων σε συγκεκριμένα κεφάλαια αλλά με διαφοροποιημένο περιεχόμενο, το οποίο μπορεί να κυμαίνεται από τη μορφή των σπορ ως τη μορφή του παιχνιδιού.

- Το Α.Π.Σ. για κωφούς και βαρήκοους μαθητές έχει ενσωματωμένο το πρόγραμμα της φυσικής αγωγής γι' αυτήν την κατηγορία (σελίδα 101, στο κεφάλαιο II, C, Fachprofile) ως αθλητική εκπαίδευση²³⁸.

²³⁵. ΚΜΚ / Έγγραφο / 1998 ό.π

²³⁶. ΚΜΚ / Έγγραφο / 10/5/1996

²³⁷. Bayerisches Staatsministerium für Unterricht und Kultus (2003), «Lehrpläne an Förderschulen in Bayern», München

²³⁸. Bayerisches Staatsministerium für Unterricht und Kultus (2001), «Lehrpläne zum Förderschwerpunkt Hören und Kommunikation für die bayerische Grundschulstufe des Förderzentrums für Hörgeschädigte sowie für den gemeinsamen Unterricht in der Grundschule», München

Το πρόγραμμα σπουδών διαμορφώνεται σε κάθε επίπεδο τάξης, σε τέσσερις μαθησιακές βαθμίδες:

ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΑΣΕΩΝ 1 - 2	ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΑΣΕΩΝ 3 - 4 - 5
1. Βασική γλωσσική σταθμισή	1. Ολοστό γλωσσική
2. Ολοστό γλωσσική	2. Κοινωνικό θύρατος
3. Κοινωνικό θύρατος	3. Ολοστό μαθησιακή
4. Πύραυλος επί μαθησιακών προσημορών	4. Πύραυλος επί μαθησιακών προσημορών

- Το Α.Π.Σ. για τυφλούς και μερικώς βλέποντες μαθητές έχει ενσωματωμένο το πρόγραμμα της φυσικής αγωγής γι' αυτήν την κατηγορία μαθητών (σελίδα 62, κεφάλαιο II, Β²³⁹) και έχει το χαρακτηρισμό αθλητική εκπαίδευση. Η διαμόρφωση του προγράμματος ακολουθεί την ίδια οδό με αυτό της προηγούμενης κατηγορίας. Έχει τις ίδιες θεματικές ενότητες αλλά διαφοροποιείται στις ηλικιακές βαθμίδες:

ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΑΣΕΩΝ 1 - 3	ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΑΣΕΩΝ 4 - 5
1. Βασική γλωσσική σταθμισή	1. Ολοστό γλωσσική
2. Ολοστό γλωσσική	2. Κοινωνικό θύρατος
3. Κοινωνικό θύρατος	3. Ολοστό μαθησιακή
4. Πύραυλος επί μαθησιακών προσημορών	4. Πύραυλος επί μαθησιακών προσημορών

- Το Α.Π.Σ. για μαθητές με συναισθηματικά και κοινωνικά προβλήματα εμπεριέχει το πρόγραμμα της φυσικής αγωγής (σελίδα 40, κεφάλαιο II, Β²⁴⁰). Η διαμόρφωση ακολουθεί την ίδια οδό με αυτά των δυο προηγούμενων κατηγοριών, με διαφοροποίηση στις ηλικιακές ομάδες.

- Το Α.Π.Σ. για μαθητές και εφήβους με κινητική αναπηρία ή κινητικά προβλήματα έχει ενσωματωμένο το πρόγραμμα της

²³⁹ Bayerisches Staatsministerium für Unterricht und Kultus (2001), «Lehrpläne zum Förderschwerpunkt Sehen für die bayerische Grundschulstufe des Förderzentrums für Sehgeschädigte sowie für den gemeinsamen Unterricht in der Grundschule», München

²⁴⁰ Bayerisches Staatsministerium für Unterricht und Kultus (2001), «Lehrpläne zum Förderschwerpunkt emotionale und soziale Entwicklung», München

ειδικής φυσικής αγωγής (σελίδα 51, κεφάλαιο II, Β με τίτλο εξειδικευμένα σχέδια²⁴¹).

- Το Α.Π.Σ. για μαθητές και εφήβους με γλωσσικά προβλήματα - αυτό αποτελεί μια τάση πλήρους κατηγοριοποιημένης εξειδίκευσης - εμπεριέχει το πρόγραμμα της ειδικής φυσικής αγωγής (σελίδα 50, κεφάλαιο II, Β, με τίτλο εξειδικευμένα σχέδια²⁴²).

- Στο Α.Π.Σ. για μαθητές και εφήβους με νοητική υστέρηση υπάρχει μια πρωτοτυπία μοναδική ίσως σε παγκόσμιο επίπεδο²⁴³. Επειδή ο κεντρικός στόχος ενός τέτοιου προγράμματος είναι η κοινωνική προσαρμογή και αποκατάσταση αυτών των μαθητών δεν αναφέρεται ως ειδική φυσική αγωγή, αλλά το αντικείμενό της περνάει στους μαθητές ως παιχνίδι, γι' αυτό και αναφέρεται ως τέτοιο στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 24.

- Το Α.Π.Σ. για μαθητές και εφήβους με μαθησιακές δυσκολίες²⁴⁴ εμπεριέχει ως τμήμα του, με την ένδειξη αθλητική εκπαίδευση, το πρόγραμμα της φυσικής αγωγής.

Στη Γαλλία, η εκπαίδευση είναι υποχρεωτική από την ηλικία των 6 έως 16 ετών. Το εκπαιδευτικό σύστημα έχει τρία επίπεδα:

α. την πρωτοβάθμια εκπαίδευση που περιλαμβάνει:

α1. το νηπιαγωγείο

α2. το δημοτικό σχολείο (8 έτη)

β. το πρώτο επίπεδο (collège) της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (4 έτη)

γ. το δεύτερο επίπεδο (lycée) της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (3 έτη).

²⁴¹. Bayerisches Staatsministerium für Unterricht und Kultus (2001), « Lehrpläne zum Förderschwerpunkt körperliche und motorische Entwicklung», München

²⁴². Bayerisches Staatsministerium für Unterricht und Kultus (2001), « Lehrpläne zum Förderschwerpunkt Sprache», München

²⁴³. Bayerisches Staatsministerium für Unterricht und Kultus (2003), « Lehrpläne zum Förderschwerpunkt Geistige Entwicklung», München

²⁴⁴. Bayerisches Staatsministerium für Unterricht und Kultus (2000), « Lehrpläne zum individuellen Lernförderung», München

Με το νόμο της 10/7/1989 τέθηκε ως δικαίωμα όλων των μαθητών να έχουν την εκπαίδευση που τους αρμόζει και επιθυμούν. Η ειδική εκπαίδευση στη Γαλλία δεν είναι της απολύτου αρμοδιότητας του υπουργείου εθνικής παιδείας²⁴⁵. Συναρμόδια είναι σε μεγάλο βαθμό το υπουργείο δημόσιας υγείας και κοινωνικών υποθέσεων καθώς και το υπουργείο δικαιοσύνης. Η ειδική εκπαίδευση στηρίζεται σε δίκτυο τάξεων, σχολείων και ειδικών ιδρυμάτων. Η σημερινή πολιτική στοχεύει:

- στην πρόληψη των μαθησιακών δυσκολιών
- στην αποφυγή εγγραφής μαθητή σε ειδικό σχολείο εφ' όσον δεν είναι απολύτως απαραίτητο
- στην ελαχιστοποίηση του χρόνου παραμονής των μαθητών σε μονάδες και ιδρύματα ειδικής εκπαίδευσης.

Κατά τη γαλλική νομοθεσία ο νόμος δεν μπορεί να καθορίσει την απικανότητα ή το άτομο με ειδικές ανάγκες. Αυτό ανατέθηκε ως έργο στην επιτροπή ειδικής εκπαίδευσης* (CDES) που θεωρείται και αρμόδια για ν' αποφασίζει για τα παιδαγωγικά μέτρα ή την οικονομική ενίσχυση που πρέπει να προσφερθούν ατομικά σε κάθε μαθητή. Καμία παρέμβαση δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί χωρίς προγενέστερη συγκατάθεση των γονέων του μαθητή αλλά και κανέναν χαρακτηρισμό της CDES δεν θεωρείται μόνιμος.

Το υπουργείο εθνικής παιδείας της Γαλλίας ευθύνεται αποκλειστικά και μόνο για τα Α.Π.Σ. των σχολικών μονάδων της αρμοδιότητάς του. Οι μονάδες αυτές είναι τριών τύπων:

- μονάδες ένταξης στο πλαίσιο σχολικών μονάδων και τάξεων, αποστολή των οποίων είναι η πρόληψη των μαθησιακών δυσκολιών
- τμήματα ένταξης σε ομαδικό και ατομικό επίπεδο
- μονάδες γενικής προσαρμογής και επαγγελματικής εκπαίδευσης.

²⁴⁵ . European Agency for Development in Special Needs Education (2003), ό.π.
* . Commission Départementale d'Education Speciale (CDES)

Η κατηγοριοποίηση που έχει υιοθετηθεί είναι η ίδια που έχει αποδεχτεί και η Διεθνής Οργάνωση Υγείας²⁴⁶. Σε σχέση με την αποδεκτή κατηγοριοποίηση, τους τρεις τύπους μονάδων και το δεδομένο ότι τουλάχιστο πάνω από το 60% των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. συνεκπαιδεύονται σε γενικά σχολεία και γενικές τάξεις, το Α.Π.Σ. της ειδικής φυσικής αγωγής ταυτοποιείται με το αντίστοιχο της γενικής αγωγής. Οι τροποποιήσεις και οι προσαρμογές γίνονται σε τοπικό επίπεδο με την παρέμβαση των τοπικών εκπαιδευτικών αρχών σε συνάρτηση με τις ιδιαίτερες ανάγκες των μαθητών.

Η φυσική αγωγή και ο αθλητισμός στη πρωτοβάθμια εκπαίδευση, στο πρώτο και το δεύτερο επίπεδο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, γενικής και ειδικής, διδάσκεται από γυμναστές. Στο έργο τους βοηθούνται από εξωσχολικό εξειδικευμένο προσωπικό που παραχωρείται κατόπιν συμφωνίας:

- α. από τις τοπικές και περιφερειακές αρχές
- β. από αθλητικές οργανώσεις.

Στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση 13.000 γυμναστές είναι υπεύθυνοι για τις αθλητικές δραστηριότητες των μαθητών. Οι δραστηριότητες αυτές τελούν υπό την εποπτεία του υπουργείου παιδείας και της Εθνικής Ομοσπονδίας Αθλητισμού της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (USEP). Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, και στα δυο επίπεδα, οι αθλητικές δραστηριότητες είναι υποχρεωτικές από το νόμο και θεωρούνται μέρος του Α.Π.Σ. Περισσότεροι από 900.000 μαθητές είναι γραμμένοι ως μέλη στην Εθνική Οργάνωση Σχολικού Αθλητισμού (UNSS).

Η φυσική αγωγή και ο αθλητισμός αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του Α.Π.Σ. της γενικής και της ειδικής εκπαίδευσης.

²⁴⁶ World Health Organisation (1989), «Classification of Deficiencies, Disabilities and Disadvantages», Paris

Συγκεκριμένα:

α. Στο νηπιαγωγείο, οι νηπιαγωγοί ασχολούνται με τα θέματα της φυσικής αγωγής. Τα παιδιά έχουν κάθε ημέρα μια περίοδο 35 έως 45 λεπτών, στη διάρκεια της οποίας μαθαίνουν:

- τις βασικές μηχανικές κινήσεις
- τις αντιδράσεις του οργανισμού τους
- εκφραστικές δραστηριότητές
- συντονισμένες κινήσεις (αδρή και λεπτή κινητικότητα).

β. Στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση η φυσική αγωγή και ο αθλητισμός εφαρμόζεται από γυμναστές. Το αντικείμενο διδάσκεται 3 ώρες εβδομαδιαία. Πέραν της ανάγκης να κινηθούν και της ευχαρίστησης από τη δραστηριότητα, τα παιδιά μαθαίνουν:

- τον τρόπο καταβολής προσπάθειας για επίτευξη στόχων
- την έννοια των κανόνων
- τη διαφορά μεταξύ του ανταγωνισμού και της ομαδικής δράσης.

Οι βασικές αθλητικές δραστηριότητες βαίνουν σταδιακά αυξανόμενες από επίπεδο σε επίπεδο και έχουν τη μορφή:

- γενικών αθλητικών δραστηριοτήτων
- ομαδικών αθλητικών δραστηριοτήτων
- γυμναστικής
- κολύμβησης
- αναρρίχησης
- χορού
- παιχνιδιών με ρακέτες, κ.λ.π.

γ. Στο πρώτο επίπεδο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης διατίθενται από το Α.Π.Σ. για τη φυσική αγωγή και τον αθλητισμό 4 ώρες την εβδομάδα στο πρώτο έτος, οι οποίες γίνονται 3 από το δεύτερο και μετά. Κεντρικός στόχος είναι οι φυσικές τεχνικές μέσω των οποίων οι έφηβοι μαθητές θα διαμορφώσουν την προσωπικότητά τους αντιμετωπίζοντας κατάλληλα τις βιολογικές και ψυχολογικές μεταβολές της ηλικίας τους.

δ. Στο δεύτερο επίπεδο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ο κεντρικός σκοπός του Α.Π.Σ. της φυσικής αγωγής και του αθλητισμού φαίνεται ότι είναι η δημιουργία ενός καλλιεργημένου, διορατικού και ανεξάρτητου πολίτη μέσω της φυσικής πρακτικής, του αθλητισμού και των καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων. Για την επίτευξη αυτού του στόχου παρέχονται τρεις τύποι αθλητικών δραστηριοτήτων:

- μια υποχρεωτική δραστηριότητα κοινή σε όλους τους μαθητές, διάρκειας 2 ωρών εβδομαδιαία

- μια προαιρετική δραστηριότητα, 3 ώρες εβδομαδιαία, περιορισμένου αριθμού δραστηριοτήτων αλλά με μια προσέγγιση πιο εξειδικευμένη

- μια πλήρως εξειδικευμένη δραστηριότητα που προσφέρει τη δυνατότητα στους μαθητές να κάνουν στο σχολείο το καλύτερο δυνατό για να βελτιώνουν το ταλέντο τους στον αθλητισμό.

ε. Στο επαγγελματικό σχολείο το Α.Π.Σ. προβλέπει 4 ώρες φυσικής αγωγής και αθλητισμού εβδομαδιαία. Για τους σπουδαστές που κάνουν επαγγελματικό baccalaureat διατίθενται 3 ώρες εβδομαδιαία για αθλητική κατάρτιση.

Σε κάθε Α.Π.Σ. φυσικής αγωγής και αθλητισμού για τη γενική και την ειδική εκπαίδευση περιλαμβάνονται λεπτομερώς και σαφώς οι δραστηριότητες που απαιτούνται από κάθε μαθητή.

Στη Σουηδία οι τοπικές αρχές έχουν τη λειτουργική και οικονομική ευθύνη για την εκπαίδευση. Ο νόμος σχετικά με την εκπαίδευση επιτάσσει την πρόσβαση στην εκπαίδευση όλων των παιδιών και εφήβων, ανεξάρτητα από το φύλο, τον τόπο κατοικίας, την κοινωνική και οικονομική κατάσταση. Ο ίδιος νόμος απαιτεί ειδική μέριμνα για τους μαθητές που έχουν ανάγκη από ειδική στήριξη και συμπληρώνεται με ειδικές διατάξεις για τους μαθητές με ΕΙΔ.Ε.Α. Το Σουηδικό κοινοβούλιο και η κεντρική κυβέρνηση καθορίζουν τους στόχους για όλα τα σχολεία της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Το εθνικό πρόγραμμα σπουδών, ως σύστημα, είναι προσανατολισμένο - και έχει την

ευελιξία της προσαρμογής του - σε τοπικό επίπεδο και στις ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες κάθε μαθητή.

Οι τοπικές αρχές είναι αρμόδιες για την κατανομή των οικονομικών πόρων στην εκπαίδευση, την καθημερινή λειτουργία των σχολικών μονάδων και τον έλεγχο επίτευξης των στόχων του Α.Π.Σ. Από την 1^η Ιανουαρίου 1996, όλα τα προγράμματα εκπαίδευσης καθώς και η εκπαίδευση ενηλίκων με ΕΙΔ.Ε.Α. οργανώνονται από τους δήμους που έχουν τη διοικητική και οικονομική ευθύνη των προγραμμάτων. Πριν υπεύθυνα ήταν τα νομαρχιακά συμβούλια. Στο προσωπικό κάθε σχολείου και τον διευθυντή ανατίθεται η ευθύνη του σχεδιασμού Τοπικού Προγράμματος Εκπαίδευσης (Τ.Π.Ε.) που βασίζεται στο εθνικό πρόγραμμα σπουδών, στους εθνικούς στόχους και στα σχέδια εκπαίδευσης. Για να εγκριθεί ένα Τ.Π.Ε. πρέπει να περιγράψει αναλυτικά πώς οργανώνονται οι σχολικές δραστηριότητες, πώς αναπτύσσονται και πώς αξιολογούνται.

Στη Σουηδία ειδικά σχολεία υπάρχουν μόνο για τα μαθητές με κώφωση και βαρηκοΐα. Από το 2002, οι περισσότεροι μαθητές που έχουν ανάγκη από ειδική εκπαιδευτική υποστήριξη διδάσκονται μέσα στα υποχρεωτικά γενικά σχολεία. Μέσα στα αυτά οργανώνονται ειδικές ομάδες διδασκαλίας που αναλαμβάνουν το έργο της ειδικής υποστήριξης.

Στο Σουηδικό εκπαιδευτικό σύστημα η κατηγοριοποίηση των μαθητών πραγματοποιείται με κριτήριο την οριοθέτηση από τη Διεθνή Οργάνωση Υγείας²⁴⁷ το 1980, της μειονεξίας, της ανικανότητας και της αναπηρίας. Σύμφωνα με αυτήν η αναπηρία καθορίζεται από τη σχέση του ατόμου με το περιβάλλον του και τα προγράμματα υποστήριξης είναι ατομικά και διαμορφώνονται από τους ειδικούς σε συνεργασία πάντοτε με τους γονείς. Περίπου το 3% των μαθητών στη Σουηδία (περισσότεροι από 20.000 παιδιά και έφηβοι το 2002) παρακολουθούν τα προγράμματα για τους μαθητές με ΕΙΔ.Ε.Α.

²⁴⁷ . Byrne.T., RadfieldC. C. F. (1985), «Social Services», Made Simple Books, London

Το Α.Π.Σ. με κωδικό Lpo 94 για την υποχρεωτική εκπαίδευση έχει τροποποιηθεί για να καλύψει και τις προσχολικές τάξεις και τα κέντρα ελεύθερου χρόνου²⁴⁸. Η δομή του προγράμματος σπουδών και ο προσανατολισμός του παραμένουν ουσιαστικά ίδια. Μέσα σ' αυτό οι στόχοι και οι οδηγίες για το σχολείο καταλαμβάνουν προεξέχουσα θέση από την άποψη των κανόνων και των διαδικασιών αξιολόγησης. Το Σουηδικό εκπαιδευτικό σύστημα, στο σύνολό του, λειτουργεί στηριζόμενο σε τρία Α.Π.Σ.²⁴⁹:

- α. ένα για την προσχολική εκπαίδευση με κωδικό Lpf 98
- β. το προαναφερόμενο (Lpo 94)
- γ. το πρόγραμμα σπουδών για την προαιρετική εκπαίδευση με κωδικό Lpf 94²⁵⁰.

Τα τρία αυτά Α.Π.Σ. συνδέονται το ένα με το άλλο και αντιπροσωπεύουν μια συνεχή προσέγγιση της γνώσης, της ανάπτυξης και της μάθησης. Μέσα σ' αυτά υπάρχει το ειδικό κεφάλαιο και οι οδηγίες (manual) για την φυσική αγωγή η οποία λόγω της εφαρμοζόμενης εκπαιδευτικής πολιτικής δε διακρίνεται από την ειδική φυσική αγωγή από την 1^η Ιουλίου 1994.

Τα παιδιά και οι έφηβοι που δεν μπορούν να παρακολουθήσουν το γενικό υποχρεωτικό σχολείο καθώς και το δεύτερο επίπεδο του δευτεροβάθμιου λόγω ειδικής εκπαιδευτικής ανάγκης, εντάσσονται σε ένα ειδικό πρόγραμμα το Sarskola²⁵¹. Η εκπαίδευσή τους περιλαμβάνει ειδικά προγράμματα μέσα στο πλαίσιο της υποχρεωτικής και ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η εκπαίδευση ενηλίκων με ΕΙΔ.Ε.Α. (Sarvux²⁵²) είναι μια αυτόνομη μορφή εκπαίδευσης που αφορά τους ενηλίκους που θέλουν να βελτιώσουν την εκπαίδευσή τους. Κάθε ειδικό πρόγραμμα, στην περίπτωση μας η φυσική αγωγή, χρησιμοποιεί

²⁴⁸ National Agency for Education (1997), «Working material for the special Schools No.97: 0159», Stockholm

²⁴⁹ National Agency for Education (2003), «Curriculum for the compulsory Education - Pre - School», Stockholm

²⁵⁰ National Agency for Education (2003), «Programme Manual for Uper – Secondary», Stockholm

²⁵¹ Ministry of Education (2003), «Education for pupils and adults with learning disabilities», Stockholm

²⁵² Ministry of Education (2003), ό.π.

διδασκεία ύλη του που προσαρμόζεται στις διαφορετικές ανάγκες των μαθητών.

Η υποχρεωτική σχολική εκπαίδευση για τους μαθητές με ΕΙΔ.Ε.Α. περιλαμβάνει το υποχρεωτικό σχολείο και το σχολείο επαγγελματικής κατάρτισης. Αυτό σημαίνει υποχρεωτικά εννέα έτη σχολείου για όλα τα παιδιά και εφήβους μεταξύ των 7-16 ετών. Πέρα αυτών, οι μαθητές έχουν δικαίωμα σε ένα δέκατο προαιρετικό έτος για ν' αυξήσουν τις ικανότητές τους μέσω της εκπαίδευσης. Στη φυσική αγωγή διδάσκονται τα ίδια θέματα με τους μαθητές που παρακολουθούν το κανονικό υποχρεωτικό σχολείο. Το περιεχόμενο και το πεδίο των θεμάτων που διδάσκονται εντούτοις προσαρμόζονται στις δυνατότητες και τις απαιτήσεις κάθε μαθητή. Αυτό σημαίνει πως καταρτίζεται μια ατομική διδασκεία ύλη για κάθε μαθητή.

Το σχολείο επαγγελματικής κατάρτισης είναι για τους μαθητές με σοβαρές ΕΙΔ.Ε.Α., η μειονεξία ή η αναπηρία των οποίων τους αποτρέπει από το να ωφεληθούν από την εκπαίδευση που δίνεται στο υποχρεωτικό σχολείο για μαθητές με ΕΙΔ.Ε.Α.

Η ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση για τους μαθητές με ΕΙΔ.Ε.Α. παρέχει προπαρασκευαστική επαγγελματική κατάρτιση παρόμοια με τη γενική ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, υπό μορφή εθνικού ή ειδικά σχεδιασμένου προγράμματος. Υπάρχουν όμως συγχρόνως και τα ατομικά προγράμματα.

Τα προγράμματα αυτής της βαθμίδας είναι τεσσάρων ετών με υποχρεωτική ελάχιστη διάρκεια 3.600 ωρών, που διακρίνονται στις ώρες ενός κορμού συγκεκριμένων θεμάτων και τις ώρες των ειδικών προγραμμάτων. Τα θέματα του κορμού περιλαμβάνουν:

- σουηδική γλώσσα
- αγγλική γλώσσα
- κοινωνικά θέματα
- μαθηματικά
- φυσική αγωγή και υγεία
- τέχνες.

Κάθε ατομικό πρόγραμμα περιλαμβάνει επίσης όλα τα θέματα κορμού που βρίσκονται στα εθνικά προγράμματα. Επομένως η ειδική φυσική αγωγή εμπεριέχεται και στα ατομικά προγράμματα σπουδών. Τα ατομικά προγράμματα αφορούν κυρίως τους μαθητές που δεν μπορούν να παρακολουθήσουν πλήρως το εθνικό Α.Π.Σ. της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Βάσει των εθνικών αποφάσεων για την εκπαίδευση, η δυνατότητα των τοπικών αρχών για τη δημιουργία ατομικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων στην ειδική φυσική αγωγή είναι πολύ μεγάλη. Διατίθενται τόσο τα απαιτούμενα κονδύλια όσο και το απαραίτητο εξειδικευμένο προσωπικό που ικανοποιεί τις απαιτήσεις κάθε προγράμματος. Εκείνο όμως που χαρακτηρίζει αυτά τα προγράμματα είναι η δυνατότητα αλλαγής σύμφωνα με τις μεταβαλλόμενες ανάγκες του μαθητή .

Στον Καναδά η διαδικασία διάγνωσης ενός μαθητή με ΕΙΔ.Ε.Α. είναι έργο μιας Ειδικής Διαγνωστικής Επιτροπής (IPRC)* η οποία υποδεικνύει και το σχολείο στο οποίο πρέπει να εγγραφεί. Το εκπαιδευτικό προσωπικό του σχολείου από την πλευρά του έχει, βάσει νόμου, την υποχρέωση μιας συνολικής προσέγγισης της περίπτωσης. Στη διάρκεια των φάσεων του προγραμματισμού η αλληλεπίδραση και η επικοινωνία μεταξύ όλων των συμμετεχόντων είναι διαρκής. Το συντονισμό των ενεργειών και την ευθύνη έχει ο διευθυντής της σχολικής μονάδας, ο οποίος λειτουργεί περισσότερο συνεργατικά παρά εποπτικά. Κεντρικό μέρος του προγραμματισμού είναι η δημιουργία ενός ατομικού Α.Π.Σ. στη βάση του εθνικού προγράμματος σπουδών.

Στο εθνικό, άρα και στα ατομικά Α.Π.Σ. οι προσδοκίες που καθορίζονται για κάθε σειρά μαθημάτων περιγράφουν τη γνώση και τις δεξιότητες που αναμένεται ν' αναπτύξουν και να αποδείξουν ότι έχουν οι μαθητές, από τη μια με την εργασία τους και από την άλλη με τις διάφορες δραστηριότητες και τα επίτευγμά τους. Η διαδικασία

* Identification, Placement, and Review Committee

αυτή αξιολογείται ως προς το κάθε μέρος της και στο σύνολό της και επανασχεδιάζεται εκεί όπου απαιτείται. Στη φιλοσοφία του Καναδικού Α.Π.Σ. για τη φυσική αγωγή, που ισχύει και για την ειδική φυσική αγωγή, η οποία δεν εκλαμβάνεται ως ανεξάρτητο εκπαιδευτικό αντικείμενο, διαμορφώνονται δυο ομάδες στόχων: οι γενικοί (ως προς το σύνολο) και οι ειδικοί (ως προς το μέρος). Οι ειδικοί στόχοι απεικονίζονται κάτω από τους υποτίτλους. Ο τρόπος της οργάνωσης αυτής δεν υπονοεί πως οι στόχοι οποιουδήποτε τομέα επιτυγχάνονται ανεξάρτητα από τους στόχους των άλλων τομέων. Οι υπότιτλοι χρησιμοποιούνται μόνο για να βοηθήσουν τους εκπαιδευτικούς να επικεντρωθούν στις ιδιαίτερες πτυχές της γνώσης και των δεξιοτήτων, δεδομένου ότι προγραμματίζουν τις δραστηριότητες μάθησης για τους μαθητές τους²⁵³. Πολλοί από τους στόχους συνοδεύονται από παραδείγματα που δίνονται σε παρένθεση. Αυτά τα παραδείγματα προορίζονται να επεξηγήσουν το είδος της ικανότητας, το συγκεκριμένο τομέα της μάθησης, το βάθος της εκμάθησης, το επίπεδο πολυπλοκότητας που συνεπάγεται ο στόχος. Προορίζονται περισσότερο ως οδηγός για τους εκπαιδευτικούς παρά ως πλήρης ή υποχρεωτικός κατάλογος²⁵⁴. Η φάση της αξιολόγησης που ακολουθεί αποτελεί μια συστηματική, συνεχή και σκόπιμη διαδικασία άντλησης πληροφορίας για έναν μαθητή για να βοηθήσει τον εκπαιδευτικό στη λήψη των κατάλληλων αποφάσεων, στην παραγωγή και διαμόρφωση του αντιπροσωπευτικότερου προγραμματισμού.

Στη διαδικασία αξιολόγησης συμμετέχουν ο διευθυντής, οι γονείς, ο μαθητής, οι δάσκαλοι των γενικών τάξεων και των τάξεων ειδικής εκπαίδευσης και το προσωπικό υποστήριξης. Με τη συνέργια των παραπάνω δραστηριοτήτων, οι εκπαιδευτικοί προσδιορίζουν το μαθησιακό δυναμικό και τις ανάγκες του μαθητή και αναπτύσσεται το ατομικό πρόγραμμα. Στην ουσία το ατομικό πρόγραμμα είναι μια

²⁵³. The Ontario Curriculum (1998), «Health and Physical Education», Ministry of Education and Training, Canada

²⁵⁴. Ministry of Education and Training (1990), «A support document for teachers of students with intellectual disabilities», Ontario

περιγραφή του μαθητή και των μαθησιακών αναγκών του. Περιλαμβάνει πληροφορίες για:

- τους ιατρικούς και παράγοντες υγείας
- τους απαιτούμενους πόρους ή εξοπλισμό που απαιτούνται για να ικανοποιηθούν οι εκπαιδευτικές ανάγκες του μαθητή
- τις ανάγκες για υποστηρικτικό προσωπικό
- τις προσδοκίες των γονέων
- την καταλληλότητα των διαφόρων μαθησιακών περιβαλλόντων.

Τα προγράμματα για τον τομέα της ειδικής φυσικής αγωγής στον Καναδά, στο μεγαλύτερο ποσοστό τους, είναι σχεδιασμένα να λειτουργούν στο πλαίσιο τριών λειτουργικών μοντέλων που αναφέρονται αμέσως πιο κάτω²⁵⁵. Σε κάθε περίπτωση η ειδική εκπαίδευση και το διεπιστημονικό προσωπικό βοηθούν:

- στην αξιολόγηση των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών και των δυνατοτήτων του μαθητή
- στη μάθηση των στόχων
- στην τροποποίηση του προγράμματος, όπου απαιτείται
- στον προσδιορισμό των πόρων και των υποστηρικτικών υπηρεσιών που απαιτούνται.

Τα λειτουργικά μοντέλα προσχολικής, πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας και επαγγελματικής εκπαίδευσης μέσα στα οποία αναπτύσσονται τα προγράμματα φυσικής αγωγής είναι:

1^ο. Γενική τάξη με ειδική εκπαιδευτική στήριξη

Σε αυτό το πλαίσιο ο μαθητής με ΕΙΔ.Ε.Α. φοιτά μέσα σε γενική τάξη. Έχει ευκαιρίες να αλληλεπιδράσει στη διάρκεια μεγάλης περιόδου με την ομάδα συνομηλίκων των γενικών τάξεων και επομένως να αναπτύξει και να διατηρήσει κοινωνικές σχέσεις. Ο εκπαιδευτικός προγραμματισμός είναι

²⁵⁵ Ontario Regulation 554/81 February 1986, «Special Education Placement and Review Committees and Appeals», Ontario

εξατομικευμένος για να ικανοποιήσει τις ειδικές μαθησιακές ανάγκες των μαθητών. Η ευθύνη για την εφαρμογή του ατομικού προγράμματος ανήκει στο δάσκαλο της γενικής τάξης και του προγράμματος φυσικής αγωγής στον εκπαιδευτικό φυσικής αγωγής. Η οποιαδήποτε υποστήριξη παρέχεται από το διευθυντή καθώς και από το άλλο διδακτικό και ειδικό προσωπικό. Υπάρχει πρόβλεψη για χρόνο παροχής ιδιαίτερων στηρικτικών μαθημάτων για το μαθητή ή χρόνος για ατομικές ασκήσεις στη φυσική αγωγή.

2^ο. Ειδική τάξη με δυνατότητα ένταξης

Στην ειδική τάξη οι μαθητές με ΕΙΔ.Ε.Α. συναντιούνται ως μικρή ομάδα με τα ίδια περίπου χαρακτηριστικά για να μάθουν τις βασικές δεξιότητες. Ο εκπαιδευτικός ειδικής εκπαίδευσης έχει την αρχική ευθύνη για τα ατομικά προγράμματα και τις απαραίτητες υποστηρικτικές υπηρεσίες. Οι εκπαιδευτικοί ειδικοτήτων, μεταξύ αυτών και ο εκπαιδευτικός για την εφαρμογή της ειδικής φυσικής αγωγής, υλοποιούν το μέρος του ατομικού προγράμματος που αφορά το αντικείμενό τους σε συνεργασία με τον εκπαιδευτικό της τάξης, το διευθυντή της σχολικής μονάδας και το άλλο προσωπικό. Η ένταξη στη γενική τάξη για τη μελέτη συγκεκριμένων θεματικών περιοχών προγραμματίζεται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να κεφαλαιοποιεί τις δυνάμεις μάθησης του μαθητή. Του παρέχει τις ευκαιρίες για αλληλεπίδραση με συνομηλίκους ενισχύοντάς τον με τα απαιτούμενα στηρίγματα. Ανάλογα με το ατομικό πρόγραμμα η φυσική αγωγή πραγματοποιείται στο πλαίσιο της γενικής τάξης κι επομένως σε αυτήν την περίπτωση δε μιλάμε για ειδική φυσική αγωγή. Ο εκπαιδευτικός της ειδικής εκπαίδευσης, ο διευθυντής και οι άλλοι εκπαιδευτικοί των ειδικοτήτων (π.χ ο εκπαιδευτικός φυσικής αγωγής)²⁵⁶ συναντώνται τακτικά για να επιφέρουν τις τροποποιήσεις που απαιτούνται στο γενικό Α.Π.Σ.

²⁵⁶ The Ontario Curriculum (1998), ό.π, σ. 7 - 23

3°. Ειδικό σχολείο

Στην περίπτωση αυτή η εκπαίδευση με τη μορφή των μικρών ομάδων είναι ο κανόνας. Τα ατομικά προγράμματα σχεδιάζονται μέσα στο πλαίσιο του ειδικού Α.Π.Σ. που σχεδιάζεται για τους μαθητές με ΕΙΔ.Ε.Α. Υπάρχουν όμως ειδικές ρυθμίσεις που εξασφαλίζουν τη δυνατότητα πραγματοποίησης ένταξης στο γενικό σχολείο και την κοινωνική πραγματικότητα²⁵⁷. Σε μια τέτοια περίπτωση μιλάμε πλέον για το πρόγραμμα της ειδικής φυσικής αγωγής που είναι ενσωματωμένο ως τμήμα στο ειδικό Α.Π.Σ. που αφορά τις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών.

Κατά το υπουργείο παιδείας των Η.Π.Α. το ποσοστό των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. στα δημόσια σχολεία αυξάνεται. Έτσι, ενώ την περίοδο 1988 - 89 προσδιοριζόταν στο 4,90% του μαθητικού πληθυσμού, την περίοδο 1997 - 98 ανήλθε στο 5,91%²⁵⁸. Οι περισσότεροι απ' αυτούς τους μαθητές χαρακτηρίζονται ως μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες οι οποίοι φοιτούν στα γενικά σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και, κατά συνέπεια, το εκπαιδευτικό τους πλαίσιο από την άποψη του Α.Π.Σ. ταυτίζεται με των άλλων συμμαθητών τους.

Από την άποψη της νομοθεσίας οι μαθητές με ΕΙΔ.Ε.Α. καλύπτονται από το νόμο *Individuals with Disabilities Education Act/1997*, που είναι η εξέλιξη του νόμου *Americans with Disabilities Act/1990*. Ο νόμος παρέχει το δικαίωμα για μια επιλεγμένη ελεύθερη εκπαίδευση, προσαρμοσμένη στα χαρακτηριστικά του κάθε μαθητή, μέσω εξατομικευμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Τα δύο βασικά στοιχεία που περιέχει είναι ότι στο κέντρο όλων των αποφάσεων μπαίνουν οι γονείς και η υποχρέωση παροχής βοηθητικών υπηρεσιών ανατίθεται εξ ολοκλήρου στα σχολεία που εφαρμόζουν τα προγράμματα. Με τον τρόπο αυτό ξεπερνιέται η διδαλώς

²⁵⁷ Ministry of Education and Training (1990), ό.π., Part 2

²⁵⁸ U.S.A. / Department of Education/Statistical Office 1999

κατάσταση των συναρμοδιοτήτων που προερχόταν από την παροχή αυτών των υπηρεσιών από ιατρικές ή κοινωνικές υπηρεσίες.

Απόρροια της εφαρμογής του νόμου είναι η θέσπιση των πρότυπων κανόνων μέσα στους οποίους επικρατεί η αρχή της «εύλογης διευκόλυνσης», που κυριαρχεί στη νομοθεσία των αγγλόφωνων και των σκανδιναβικών κυρίως χωρών. Μέσω της αρχής επιχειρείται η υπέρβαση των εμποδίων που προέρχονται από διάφορες πλευρές στην ισότιμη συμμετοχή των ατόμων με ΜΚΑ στην κοινωνία. Ως εύλογη διευκόλυνση θεωρείται:

«...η παροχή ή η μετατροπή συνεπειών, υπηρεσιών ή εγκαταστάσεων, η αλλαγή των πρακτικών ή των διαδικασιών, με στόχο την ισότιμη ένταξη ενός συγκεκριμένου ατόμου με μειονεξία ή αναπηρία σ' ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα ή δραστηριότητα».

Ως απλά αλλά βασικά παραδείγματα εύλογης διευκόλυνσης μπορούν να αναφερθούν:

- η κατασκευή ράμπας για αναπηρικά αμαξίδια
- το μερικό ωράριο στην εργασία ή τη διδασκαλία
- η έκδοση οπτικών οδηγιών
- η χρήση διερμηνέα νοηματικής γλώσσας
- η παραγωγή εγγράφων σε μεγάλες γραμματοσειρές

ή στο σύστημα Braille.

Συμπλήρωμα του παραπάνω νόμου αποτελεί ο πολύ πρόσφατος **The No Child Left Behind Act /2003**. Είναι διακομματικός νόμος-ορόσημο, με σκοπό τη μεταρρύθμιση της εκπαίδευσης και την αλλαγή της φιλοσοφίας των σχολείων των Η.Π.Α. Επιχειρεί:

- το κλείσιμο της ψαλίδας απόδοσης των ομάδων των μαθητών
- την παροχή περισσότερης ευελιξίας στις πολιτείες
- τη δυνατότητα περισσότερων επιλογών στους γονείς
- την εκπαίδευση των εργαζόμενων μαθητών.

Στο πλαίσιο των διατάξεων του νόμου, οι πολίτες υποχρεώνονται να κλείσουν το χάσμα της απόδοσης και να εξασφαλίσουν σε όλους τους μαθητές, συμπεριλαμβανομένων των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α., να επιτύχουν ακαδημαϊκά. Στη βάση του παραπάνω νόμου του 1997 οι πολίτες υποχρεούνται να προσφέρουν σε κάθε μαθητή με ΕΙΔ.Ε.Α. τις παρακάτω υπηρεσίες ώστε να έχει τη μεγαλύτερη δυνατή ωφέλεια από την ειδική εκπαίδευση:

- συμβουλευτικές υπηρεσίες
- πρόωρη διάγνωση και αξιολόγηση της αναπηρίας
- ιατρικές υπηρεσίες
- επαγγελματική εκπαίδευση
- υπηρεσίες προσανατολισμού και κινητικότητας
- σύμβουλο γονέα και εκπαιδευτή
- φυσικοθεραπεία
- ψυχολογικές υπηρεσίες
- αναψυχή
- συμβουλευτικές υπηρεσίες αποκατάστασης
- σχολικές υγειονομικές υπηρεσίες
- υπηρεσίες κοινωνικής εργασίας στα σχολεία
- υπηρεσίες ομιλίας - γλωσσοπαθολογίας
- μεταφορά.

Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση οριοθετεί νομοθετικά και κανονιστικά το εκπαιδευτικό πλαίσιο και οι πολίτες αναλαμβάνουν να το υλοποιήσουν σε σχέση με τις δικές τους ιδιαιτερότητες και δυνατότητες. Έτσι, για την κατάρτιση των Α.Π.Σ., επομένως και του αντίστοιχου της φυσικής αγωγής, εκδίδονται βοηθητικά εγχειρίδια, οδηγοί, τα οποία χρησιμοποιούνται από τις εκπαιδευτικές αρχές των πολιτειών. Ο σκοπός των οδηγών είναι να βοηθούν τους εκπαιδευτικούς, τους γονείς και τις εκπαιδευτικές αρχές των πολιτειών στην εφαρμογή

των προβλεπόμενων από το νόμο του 1997²⁵⁹. Για το λόγο αυτό οι πολιτείες διαθέτουν ειδικό επιστημονικό προσωπικό το οποίο μπορούν να καλέσουν τα σχολεία και οι οικογένειες για βοήθεια προκειμένου να καταρτισθεί το ατομικό πρόγραμμα εκπαίδευσης κάθε μαθητή με ΕΙΔ.Ε.Α.

Τα Α.Π.Σ. φυσικής αγωγής που αφορούν μαθητές με ΕΙΔ.Ε.Α. που φοιτούν σε ειδικά και γενικά σχολεία καταρτίζονται στα σχολεία κάθε πολιτείας σε συνάφεια με τις οδηγίες των εκπαιδευτικών αρχών της πολιτείας. Στην κατάρτισή τους παίρνουν μέρος οι εκπαιδευτικοί και ο διευθυντής. Οι γονείς καλούνται όταν πρόκειται για κατάρτιση ατομικού προγράμματος φυσικής αγωγής που μπορεί να προεκτείνεται και έξω από το σχολείο. Ο κατεξοχήν εφαρμοστής του προγράμματος είναι ο εκπαιδευτικός φυσικής αγωγής ο οποίος στην περίπτωση των μονάδων ειδικής εκπαίδευσης είναι εξειδικευμένος, αφού τα αμερικανικά πανεπιστήμια προσφέρουν μαθήματα που καλύπτουν πλήρως αυτό το χώρο (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 25).

Η κατηγοριοποίηση των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. που υιοθετείται από τις Η.Π.Α. είναι αυτή που έχει καθιερωθεί από την Διεθνή Οργάνωση Υγείας²⁶⁰. Η διαφοροποίηση που υφίσταται είναι στην περίπτωση των μαθησιακών δυσκολιών, όπου τόσο ο ορισμός όσο και η κατηγοριοποίηση των παιδιών είναι διαφορετικά απ' ό,τι στις ευρωπαϊκές χώρες καταλήγοντας σε έναν μακροσκελή πίνακα περιπτώσεων μαθησιακών δυσκολιών. Το σύνολο σχεδόν των μαθητών που χαρακτηρίζονται από μαθησιακές δυσκολίες στις Η.Π.Α. φοιτά σε τάξεις γενικών σχολείων και, επομένως, από την άποψη του Α.Π.Σ. της φυσικής αγωγής παρακολουθούν όλες τις δραστηριότητες των συμμαθητών τους. Στις ειδικές τάξεις όμως και στα ειδικά σχολεία υπάρχει ένας «κορμός» Α.Π.Σ. στη φυσική αγωγή (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 25) πάνω στο οποίο χτίζονται τα ατομικά προγράμματα φυσικής αγωγής.

²⁵⁹. U.S.A./ Department of Education, Office of Special Education and Rehabilitative Services (2000), «A Guide to the Individualized Education Program», Washington D.C

²⁶⁰. World Health Organisation (1989), ό.π.

15. ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η εκπαίδευση στην Ελλάδα λόγω των ιστορικών, κοινωνικών, πολιτικών και οικονομικών γεγονότων, παρουσίασε μια έντονη διακύμανση ακολουθώντας την εξέλιξη της ίδιας της χώρας. Έτσι η συζήτηση για τα Α.Π.Σ. στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση αρχίζει τη δεκαετία του 1960, περίοδο κατά την οποία εμφανίζονται και τα προγράμματα σπουδών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση²⁶¹. Στα τέλη της δεκαετίας του 1970 η συζήτηση σχετικά με το Α.Π.Σ. προσανατολίζεται προς την ουσιαστική λειτουργία του στην περίπτωση της αναγκαίας εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης²⁶². Οι μετεκπαιδευμένοι εκπαιδευτικοί, κυρίως από τη Γαλλία, τη Γερμανία και την Αγγλία, που έχουν ειδικευτεί στην φυσική αγωγή εντοπίζουν τις ασυνάφειες που υφίστανται μεταξύ των σκοπών, του περιεχομένου και των μεθόδων που ταλανίζουν τα άτυπα ελληνικά Α.Π.Σ.²⁶³. Την ίδια περίοδο αναπτύσσονται και οι προβληματισμοί σχετικά με ένα οργανικό κομμάτι του σχολικού προγράμματος, του λεγόμενου «παραπρογράμματος»²⁶⁴.

Η ειδική εκπαίδευση παρουσίασε στη χώρα μας αλματώδη άνοδο κατά τη δεκαετία του 1980. Η ειδική φυσική αγωγή όμως δεν ακολούθησε την ανάπτυξη της ειδικής εκπαίδευσης στη χώρα μας. Λειτουργεί άτυπα, χωρίς το απαραίτητο νομικό πλαίσιο και την αναγκαία επιστημονική, παιδαγωγική και ψυχολογική στήριξη που συνεπάγεται το αναλυτικό πρόγραμμα.

Στις μονάδες ειδικής εκπαίδευσης, αρμοδιότητας του ΥΠΕΠΘ, άρχισαν να τοποθετούνται εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής άτυπα μέσω

²⁶¹ Πετρίτης. Κ. (1966), « Δοκίμιο για ένα Νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα των Δημοτικών Σχολείων », Αθήνα

²⁶² α. Ξωχέλλης. Π. (1981), « Θέματα Εκπαιδευτικής Μεταρρύθμισης », Δίπτυχο, Αθήνα

β. Φλουρής. Γ. (1983), « Προγράμματα για μια Νέα Εποχή στην Εκπαίδευση », Γρηγόρης, Αθήνα

²⁶³ Καζαμίας. Α., Κασσωτάκης. Μ. (Επ) (1995), ό.π

²⁶⁴ Γκότοβος. Θ., Μαυρογιώργος. Γ., Παπακωνσταντίνου. Π. (1996), « Κριτική Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Πράξη », Gutenberg, Αθήνα

των προγραμμάτων των δήμων και των νομαρχιών από το 1985, κυρίως μετά την ψήφιση του νόμου - πλαισίου 1566 για την εκπαίδευση²⁶⁵. Οι εκπαιδευτικοί αυτοί δεν είχαν καμία ειδίκευση ή γνώση των σχετικών θεμάτων με την ειδική εκπαίδευση. Ήταν όμως ευαισθητοποιημένοι σχετικά με τα θέματα των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. και, πολύ γρήγορα, παρακολουθώντας ημερίδες και σεμινάρια αλλά και δεχόμενοι τις συμβουλές των έμπειρων συναδέλφων τους, αποτέλεσαν έναν ικανοποιητικό πυρήνα εκπαιδευτικών ειδικής φυσικής αγωγής. Πάνω σ' αυτόν τον πυρήνα στηρίχτηκε στη συνέχεια η εξέλιξη των θεμάτων της ειδικής φυσικής αγωγής.

Ως γνωστόκo αντικείμενο η ειδική φυσική αγωγή υιοθετήθηκε για πρώτη φορά στα προγράμματα σπουδών από τα ΤΕΦΑΑ της χώρας με τη σειρά που φαίνεται στον ΠΙΝΑΚΑ 33.

ΠΙΝΑΚΑΣ 33

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΑ Τ.Ε.Φ.Α.Α. ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Α/Α	Τ.Ε.Φ.Α.Α	ΑΚ. ΕΤΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ
1	Αθήνας	1985 - 89
2	Σερρών	1985 - 89
3	Βιόλας/Κομοτηνής	1986 - 87
4	Κομοτηνής	1987 - 88
5	Τριπόλεως	1987 - 88

Σήμερα η κατάσταση έχει μεταβληθεί πλήρως μετά την εισαγωγή της ειδικής φυσικής αγωγής στα προγράμματα σπουδών των ΤΕΦΑΑ. Στο ΤΕΦΑΑ Αθήνας, στο 3^ο εξάμηνο σπουδών, διδάσκεται ως υποχρεωτικό το μάθημα « εισαγωγή στην προσαρμοσμένη κινητική αγωγή » για 2 ώρες την εβδομάδα (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 18) το οποίο θεωρείται ως προαπαιτούμενο για την παρακολούθηση των μαθημάτων ειδίκευσης στην προσαρμοσμένη κινητική αγωγή. Στην ειδίκευση οι φοιτητές παρακολουθούν κατά το χειμερινό και εαρινό εξάμηνο

²⁶⁵ Ν. 1566/1985, ό.π.

δεκατρία γνωστικά αντικείμενα και συντάσσουν πτυχιακή εργασία η οποία οδηγεί σε βεβαίωση ειδίκευσης²⁶⁶.

Στο ΤΕΦΑΑ Θεσσαλονίκης η ειδική αγωγή προσφέρεται στο 5^ο εξάμηνο σπουδών για 3 ώρες την εβδομάδα. Ως γνωστικό αντικείμενο προσφέρεται στις ελεύθερες επιλογές, ενώ ως ειδικότητα με τίτλο « ειδική φυσική αγωγή - θεραπευτική γυμναστική » σε τρεις ομάδες γνωστικών αντικειμένων από το 2^ο ως και το 8^ο εξάμηνο (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 19)²⁶⁷.

Στο ΤΕΦΑΑ Σερρών τα αντικείμενα της ειδικής αγωγής και της προσαρμοσμένης φυσικής αγωγής έχουν την παρακάτω μορφή στο πρόγραμμα σπουδών του τμήματος (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 20)²⁶⁸:

- ως μαθήματα κορμού διδάσκεται η εισαγωγή στην ειδική αγωγή I και II στο 5^ο και 6^ο εξάμηνο αντίστοιχα, για 2 ώρες την εβδομάδα

- ως μάθημα κατεύθυνσης διδάσκεται η προσαρμοσμένη φυσική αγωγή στο 5^ο και 6^ο εξάμηνο για 2 ώρες την εβδομάδα

- στα υποχρεωτικά κατ' επιλογή μαθήματα διδάσκεται το αντικείμενο « προγράμματα άσκησης ατόμων με ειδικές ανάγκες » για 2 ώρες την εβδομάδα

- για την λήψη βεβαίωσης ειδικότητας διδάσκεται η « προσαρμοσμένη φυσική δραστηριότητα » στο 7^ο και 8^ο εξάμηνο σπουδών, για 8 ώρες διδασκαλίας.

Στο ΤΕΦΑΑ Κομοτηνής η ειδική φυσική αγωγή διδάσκεται στο Γ' και Δ' εξάμηνο, για 2 ώρες την εβδομάδα²⁶⁹. Δεν αποτελεί υποχρεωτικό μάθημα και, επομένως, ως μάθημα επιλογής δίνει τη δυνατότητα στους φοιτητές που το επιλέγουν, αφ' ενός μεν να δείξουν την ευαισθησία τους, αφ' ετέρου δε να έχουν μια πρώτη γνωριμία με τα θέματα των μειονεξιών και αναπηριών. Από την ομάδα αυτών

²⁶⁶. ΤΕΦΑΑ/ Αθηνών (2001) ό.π.

²⁶⁷. ΤΕΦΑΑ/ Θεσσαλονίκης, (2003) ό.π.

²⁶⁸. ΤΕΦΑΑ/ Σερρών (2004) ό.π.

²⁶⁹. ΤΕΦΑΑ/ Κομοτηνής (2003) ό.π.

των φοιτητών προέρχονται αυτοί που επιλέγουν την ειδική φυσική αγωγή ως κύρια ειδικότητά τους. Η κύρια ειδικότητα διδάσκεται στο 3^ο έτος σπουδών 6 ώρες την εβδομάδα και στο 4^ο έτος σπουδών 8 ώρες την εβδομάδα (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 21). Στο 4^ο έτος σπουδών παρέχεται πρακτική άσκηση στα παραολυμπιακά αθλήματα.

Στο ΤΕΦΑΑ Τρικάλων η ειδική φυσική αγωγή διδάσκεται στην κατεύθυνση « παιδαγωγικών – ειδικής αγωγής » από το 5^ο έως το 8^ο εξάμηνο σπουδών, όπως φαίνεται και στον ΠΙΝΑΚΑ 34²⁷⁰. Το τμήμα προσφέρει ως δευτερεύουσα ειδικότητα το αντικείμενο της ειδικής αγωγής (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 22).

ΠΙΝΑΚΑΣ 34

Ε' ΕΞΑΜΗΝΟ		Θεωρία & πρακτική	
Μθήματα κύριας ειδικότητας	Ειδική αγωγή	3 ώρες	
Διπλωματική εργασία ή μάθημα διατετακμένου ειδικότητας	Διπλωματική εργασία (Ειδική αγωγή)	3 ώρες	
ΣΤ' ΕΞΑΜΗΝΟ		Θεωρία & Πρακτική	
Μθήματα κοινότητας	Αγωνιστική ομάδα στίβου με ειδική φύλαξη	1 ώρα	1 ώρα
Μθήματα κύριας ειδικότητας	Ειδικότητα	3 ώρες	
Διπλωματική εργασία ή μάθημα διατετακμένου ειδικότητας	Διπλωματική εργασία (Ειδική αγωγή)	3 ώρες	
Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟ		Θεωρία & πρακτική	
Μθήματα κύριας ειδικότητας	Ειδική αγωγή	4 ώρες	
Διπλωματική εργασία ή μάθημα διατετακμένου ειδικότητας	Διπλωματική εργασία (Ειδική αγωγή)	4 ώρες	
Η' ΕΞΑΜΗΝΟ		Θεωρία & πρακτική	
Μθήματα κύριας ειδικότητας	Ειδική αγωγή	3 ώρες	
Διπλωματική εργασία ή μάθημα διατετακμένου ειδικότητας	Διπλωματική εργασία (Ειδική αγωγή)	3 ώρες	

²⁷⁰ ΤΕΦΑΑ/ Τρικάλων (2003) ό.π.

Αναφέρθηκε πως η συζήτηση για τα Α.Π.Σ. στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση άρχισε τη δεκαετία του 1960. Είναι ουσιαστικά η περίοδος που εμφανίζονται και τα αναλυτικά και δημοσιευμένα προγράμματα σπουδών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση²⁷¹. Τα προϋπάρχοντα προγράμματα τα οποία γενικά αποκαλούνταν αναλυτικά και ωρολόγια προγράμματα είχαν αποκλειστικά και μόνο τον χαρακτήρα του ωρολογίου προγράμματος. Μελετώντας κανείς την εξέλιξή τους διαπιστώνει την ωριαία διακύμανση των γνωστικών αντικειμένων που μερικές φορές συνοδεύεται και από γενικές οδηγίες διεξαγωγής του καθημερινού μαθήματος.

Στα γενικά σχολεία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης η φυσική αγωγή διδάσκεται 2 ώρες την εβδομάδα σε όλες τις τάξεις. Στη δευτεροβάθμια υπάρχει διαφοροποίηση μεταξύ του γυμνασίου και του λυκείου αλλά και μέσα στο ίδιο σχολείο από τάξη σε τάξη. Έτσι στην Α' και Β' τάξη του γυμνασίου διδάσκεται 3 ώρες την εβδομάδα, ενώ στη Γ' 2 ώρες. Στα λύκεια, στην Α' τάξη διδάσκεται δύο ώρες το πρώτο τετράμηνο και μία ώρα το δεύτερο τετράμηνο, στη Β' τάξη δύο ώρες την εβδομάδα και στη Γ' μία ώρα. Στα ΤΕΕ, στην Α' και Β' τάξη από μία ώρα στον Α' κύκλο.

Η ειδική φυσική αγωγή, ενώ λειτουργεί στο ίδιο πλαίσιο με την ειδική εκπαίδευση, στην πραγματικότητα λειτουργεί άτυπα. Για παράδειγμα, ένα Α.Π.Σ. απαιτεί την ύπαρξη ενός νομικού πλαισίου και την αναγκαία επιστημονική παιδαγωγική και ψυχολογική στήριξη. Έτσι, ενώ υπάρχει αναλυτικό πρόγραμμα ειδικής αγωγής²⁷², μέσα σ' αυτό δεν υπάρχει παρά μόνο αναφορά στη γενική ενότητα της κινητικότητας σε τομείς όπου μπορεί να λειτουργήσει εξειδικευμένος εκπαιδευτικός φυσικής αγωγής. Συνέπεια του γεγονότος αυτού είναι ο σκοπός της ειδικής φυσικής αγωγής στο νηπιαγωγείο, στο ειδικό δημοτικό σχολείο, στο ειδικό γυμνάσιο, στο ειδικό λύκειο, στο τεχνικό επαγγελματικό σχολείο ειδικής αγωγής και στο ειδικό εκπαιδευτήριο επαγγελματικής κατεύθυνσης να είναι ο ίδιος με αυτόν της φυσικής

²⁷¹. Πετρίτης, Κ.(1966), ό.π.

²⁷². Π.Δ. 301/29/8/1996/ΦΕΚ 208

αγωγής στη γενική εκπαίδευση. Θεωρείται δηλαδή ότι συμβάλλει κυρίως στη σωματική ανάπτυξη των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α., στην ψυχική και πνευματική τους καλλιέργεια, στην αρμονική τους ένταξη στην κοινωνία. Οι τέσσερις βασικές ενότητες ανάπτυξης είναι :

- τα κινητικά παιχνίδια και οι κινητικές δραστηριότητες
- τα αθλήματα και αγωνίσματα της παραολυμπιάδας
- οι ελληνικοί χοροί και
- η κολύμβηση.

Οι ενότητες αυτές αποτελούν το πλαίσιο περιχάραξης ενός αναλυτικού προγράμματος ειδικής φυσικής αγωγής. Στο πλαίσιο αυτό κινούνται και τα ενδεικτικά προγράμματα σπουδών του Π.Ι., για την πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ 11 και 12) .

16. Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΣΤΑ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Η άσκηση και η γύμναση κατά την αρχαιοελληνική περίοδο θεωρούνταν συστατικό στοιχείο της πολιτείας, βάση της εκπαίδευσης των νέων αλλά και η ουσία της υγιούς ζωής των ενηλίκων. Εμπεριείχε την εκμάθηση, την ενασχόληση και επίδοση στα διάφορα αθλήματα των τοπικών και πανελλήνιων αγώνων. Το σύνολο των αθλημάτων και των δραστηριοτήτων αυτών αποκλήθηκε γυμναστική (γυμνός – ασκούμεναι).

Το Ελληνικό κράτος που προέκυψε μετά την επανάσταση του 1821, στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής του πολιτικής, έπρεπε να εισαγάγει στα σχολεία κάποια μορφή σωματικής άσκησης. Στην ευρωπαϊκή πραγματικότητα την περίοδο εκείνη χρησιμοποιούνταν τρία μοντέλα γυμναστικής:

- α. το γερμανικό
- β. το σουηδικό
- γ. το αγγλοσαξωνικό.

Τόσο κατά την περίοδο της αντιβασιλείας όσο και κατά την οθωνική περίοδο επιλέχτηκε το γερμανικό σύστημα γυμναστικής αφού και το συνολικό εκπαιδευτικό σύστημα υιοθετούσε τις βασικές αρχές του βαυαρικού εκπαιδευτικού συστήματος²⁷³. Κανένα απ' αυτά τα εκπαιδευτικά συστήματα γυμναστικής δεν ήταν διαμορφωμένο σύμφωνα με τις ανάγκες του νεοσύστατου κράτους και, πολύ περισσότερο, των ίδιων των ελληνοπαίδων. Για παράδειγμα, το γερμανικό μοντέλο πέραν του ότι δεν είχε επιστημονικό υπόστρωμα, απαιτούσε ακριβά γυμναστικά όργανα και στεγασμένους χώρους. Πέραν αυτών, δεν παρείχε τη δυνατότητα εκγύμνασης πολλών παιδιών ταυτόχρονα και απαιτούσε κατάλληλη σωματική διάπλαση και ικανότητες που δεν χαρακτήριζαν τα ταλαιπωρημένα,

²⁷³ . Λαμπράκη – Παγανού. Α. (1988), ό.π.

σωματικά και ψυχικά, παιδιά της μετεπαναστατικής ελληνικής πολιτείας²⁷⁴.

Η υιοθέτηση του γερμανικού μοντέλου γυμναστικής, επομένως, πέραν του ότι υπήρξε αποτέλεσμα επιβολής «εκ των άνω», δημιούργησε και τις συνθήκες στρατικοποίησης όχι μόνο της φυσικής αγωγής αλλά και ολόκληρου του εκπαιδευτικού συστήματος. Παράλληλα, δημιούργησε μια σειρά έντονων αντιπαθειών και αντιθέσεων που οδήγησαν στην ταύτισή του με την τότε πολιτειακή κατάσταση. Η σύνθεση όλων αυτών είναι έμμεσα εμφανής κατά την πολιτειακή αλλαγή του 1862²⁷⁵, όταν νομοθετικά επιχειρείται η εισαγωγή της γυμναστικής στα γυμνάσια του ελληνικού κράτους. Από αυτό το χρονικό σημείο και μέχρι την υιοθέτηση του σουηδικού γυμναστικού συστήματος, που κατά τον Χειμάρρα τοποθετείται το 1909²⁷⁶, οι επιδράσεις και η σύγχυση ταυτίζονται. Είναι χαρακτηριστικό ότι ενώ στην Ευρώπη γενικά (ακόμη και σ' αυτή την ίδια την Αγγλία) την ίδια περίοδο οι παιδιές, η αγωνιστική, οι χοροί και οι εξωσχολικές δραστηριότητες αποτελούν την νέα άποψη για την γυμναστική στην εκπαίδευση, στην ελληνική πραγματικότητα υπάρχει έντονη προσκόλληση στα προηγούμενα συστήματα. Ταυτόχρονα ζητούνται εκπαιδευμένοι γυμναστές που είτε «βρίσκονται» στο στρατό και την πυροσβεστική «μέχρις ου εκπαιδευθεί ανάλογος αριθμός διδασκάλων της γυμναστικής»²⁷⁷, είτε μεταξύ «όσων είχαν σπουδάσει τη γυμναστική σε ειδικές σχολές της Ευρώπης ή όσων είχαν καταρτισθεί θεωρητικά και πρακτικά στο Κεντρικό Δημόσιο Γυμναστήριο των Αθηνών»²⁷⁸.

Είναι χαρακτηριστικό πως ακόμη και σ' αυτόν, τον κατά τα άλλα πολύ προοδευτικό για τα ελληνικά δεδομένα, νόμο ΒΧΚΑ του 1899²⁷⁹

²⁷⁴ Δημητριάδης. Σ. Χ. (1899), ό.π.

²⁷⁵ Δημητριάδης. Σ. Χ. (1899), ό.π.

²⁷⁶ Χειμάρρας. Κ. (1965), «Το Ολυμπιακόν Ιδεώδες», Αθήνα

²⁷⁷ Β. Δ./1880 «Περί Γυμναστικής» Εθνικό τυπογραφείο

²⁷⁸ α. Β. Δ. /1882 «Περί Γυμναστηρίου» Εθνικό τυπογραφείο

β. Β. Δ./1883 «Περί γυμναστικής των μαθητών των Ελληνικών

Σχολείων»

²⁷⁹ Υπουργείον Εκκλησιαστικών και της Δημοσίας Εκπαιδύσεως(1900), ό.π.

προβλέπονταν ο σχεδιασμός προγράμματος για τη γυμναστική σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα²⁸⁰ καθώς και μέτρα για τη μαζική άθληση²⁸¹ «εν υπαίθρω». Απόδειξη της άποψης αυτής αποτελεί η επιστολή – υπόμνημα των μαθητών της Σχολής Γυμναστών, όπου διατυπώνεται πως μετά το καθαυτό γερμανικό μοντέλο γυμναστικής όσα ακολούθησαν ήταν είτε αυτούσια είτε μείξεις του γερμανικού, σουηδικού, ελβετικού καθώς και του γαλλικού μοντέλου²⁸². Ο νόμος ΒΧΚΑ αποτέλεσε πρότυπο νομοθετικού έργου για τη γυμναστική και τον αθλητισμό που δημιούργησε παράδοση μέχρι σήμερα. Σύμφωνα μ' αυτήν, οι σύγχρονες τάσεις της γυμναστικής στην Ελλάδα επικράτησε να συνδέονται, άμεσα ή έμμεσα, με τις αντίστοιχες των χωρών της Ευρώπης, των Η.Π.Α. και του Καναδά. Το φαινόμενο είναι κραυγαλέο στο νόμο ΓΥΛΗ του 1909²⁸³, ακόμα δε περισσότερο στα διατάγματα του υπουργού παιδείας Ι. Δ. Τσιριμώκου το 1913 (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3) και το 1914 (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4). Κατά τον Χρυσάφη, οι διατάξεις του διατάγματος:

«ελήφθησαν κατά πιστοτάτην αντιγραφὴν εκ της Γαλλικῆς οργανώσεως...»²⁸⁴.

Το σουηδικό σύστημα εισήχθη κατά τη γνώμη μας για τους παρακάτω λόγους:

α. Ο Ι. Χρυσάφης, όντας ισχυρή προσωπικότητα, προώθησε την ιδέα της καθιέρωσης του σουηδικού συστήματος στην Ελλάδα. Μαζί με τον Φ. Καρβέλα αποτέλεσαν τη δυάδα των πρώτων ελλήνων γυμναστών

²⁸⁰ Χρυσάφης. Ι. (1930), « Οι Σύγχρονοι Διεθνείς Ολυμπιακοί Αγώνες », Αθήναι

²⁸¹ Σβορώνος. Ν. (1992), ό.π.

²⁸² α. Υπόμνημα των Μαθητών της Σχολής των Γυμναστών προς την Βουλὴν των Ελλήνων (1907), « Η εν Ελλάδι Γυμναστική και το Νομοσχέδιον περί Στρατιωτικού Σχολείου Γυμναστικής », Αθήναι

β. Ζούπτερ. Α., Βούρου. Ρ. (1900), « Εγχειρίδιον Γυμναστικής Συνταχθέν επί τη Βάσει των εν Ελβετία Εγκεκριμένων Νεωτάτων Εγχειριδίων Γυμναστικής », εν Αθήναις

γ. Χρυσάφης. Ι. (1925), « Έκθεσις περί του Νέου Γαλλικού Συστήματος Σωματικής Αγωγής και του παρ' ημίν Όντος νυν εν Χρήσει », Αθήναι

²⁸³ Ν. ΓΥΛΗ (3402) 5/11/1909, ό.π.

²⁸⁴ Χρυσάφης. Ι. (1925), ό.π.

που πραγματοποιήσαν σπουδές στη Σουηδία και επιστρέφοντας κατόρθωσαν να εμφυτεύσουν τις αρχές του σουηδικού συστήματος γυμναστικής λόγω της αποδοχής τους ως αυθεντιών στο χώρο. Αυτό είναι εμφανές από τον τρόπο που χρησιμοποιήθηκε από τους εκπαιδευτικούς και των δυο βαθμιδών το βιβλίο του Ι. Χρυσάφη «Η Γυμναστική κατά το Σουηδικόν Σύστημα»²⁸⁵, ειδικότερα δε το «εγκόλπιον» που το συνόδευε²⁸⁶.

β. Ένας γυμναστής επαρκούσε για να γυμνάσει μεγάλο αριθμό παιδιών σε ανοιχτό χώρο χωρίς να έχει την ανάγκη γυμναστικών οργάνων. Επομένως δεν είχε κόστος για την πολιτεία και δεν απαιτούσε ιδιαίτερες εγκαταστάσεις, που ούτως ή άλλως δεν υπήρχαν.

γ. Ανταποκρινόταν στην παιδαγωγική αρχή της «αυθεντίας» του δασκάλου που κυριαρχούσε την εποχή εκείνη και, το κυριότερο, δεν απαιτούσε ειδικές επιστημονικές γνώσεις από τους γυμναστές για να το μάθουν.

δ. Μπορούσαν να συμμετέχουν τα παιδιά όλων των ηλικιών, ανεξαρτήτως φύλου και σωματικής διάπλασης, εκτελώντας πειθήνια και μη αυτενεργώντας.

Εν τούτοις το σουηδικό σύστημα γυμναστικής δεν επιβλήθηκε χωρίς να προκαλέσει αντιδράσεις, κυρίως από την πλευρά των στρατιωτικών, οι οποίοι έβλεπαν να φεύγει από το χώρο επιρροής τους η μαθητιώσα νεολαία. Έτσι, παρά το ότι το 1909 έγιναν μετεκπαιδευτικά μαθήματα για τους γυμναστές και τους δασκάλους προκειμένου να εισαχθεί η σουηδική γυμναστική στις σχολικές μονάδες, έμμεσα οι στρατιωτικοί επιβάλουν τις ετήσιες γυμναστικές επιδείξεις των σχολείων²⁸⁷, τις παρελάσεις και τις ασκήσεις πυκνής τάξεως. Εύκολα διαπιστώνει κανείς, εμπειρικά,

²⁸⁵ Χρυσάφης. Ι. (1908), « Η Γυμναστική κατά το Σουηδικόν Σύστημα», Αθήναι

²⁸⁶ Χρυσάφης. Ι. (1909), « Η Σωματική Αγωγή των Μαθητών των Σχολείων της Μέσης Εκπαιδεύσεως. Οδηγός του Διδασκάλου », Έν Αθήναις

²⁸⁷ Δημαράς. Α. (1983), ό.π.

ακόμη και σήμερα ενσωματωμένα τέτοια στοιχεία στη φυσική αγωγή και των δύο βαθμίδων της εκπαίδευσης. Είναι χαρακτηριστικό ότι ήδη δύο χρόνια πριν, στο περίφημο «Υπόμνημα των Μαθητών της Σχολής των Γυμναστών προς την βουλήν των Ελλήνων»²⁸⁸, αναφέρονται και τα παρακάτω:

«Ο Ν. ΓΡΝΗ/1906 *Περί Συστάσεως Στρατιωτικού Σχολείου Γυμναστικής* αποτελεί μια από τις τελευταίες προσπάθειες που οι στρατιωτικοί προσπαθούν να ελέγξουν τη γυμναστική των σχολείων».

Οι προσπάθειες όμως φαίνεται πως δεν ήταν από τις τελευταίες. Με διάταγμα του 1920 ανατίθεται στη Χριστιανική Αδελφότητα Νέων (ΧΑΝ) η ευθύνη του στρατιωτικού αθλητισμού²⁸⁹. Η ΧΑΝ όμως, τελούσα υπό αμερικανικό έλεγχο, επέκτεινε τη δράση της και στη μη στρατευμένη ελληνική νεολαία. Έτσι εισήγαγε και διέδωσε τα παιχνίδια του καλαθοσφαίρισης και της πετοσφαίρισης και το θεσμό των κατασκηνώσεων²⁹⁰. Την ίδια χρονιά παγιώνεται ο θεσμός των γυμναστικών επιδείξεων και των εσωτερικών σχολικών αγώνων²⁹¹ που διατηρήθηκε μέχρι το 1976, παρά την αδιαφορία που έδειχνε η πλειονότητα των γυμναστών.

Αυτό που δεν μπόρεσαν να επιβάλλουν ευθέως οι στρατιωτικοί, δηλαδή το γερμανικό σύστημα γυμναστικής, το πέτυχαν με τη βοήθεια των πολιτικών το 1929, μέσω του Ν. 4371²⁹². Πραγματοποιήθηκε ένας συγκερασμός των δυο συστημάτων αλλά στην ουσία

²⁸⁸ Υπόμνημα των Μαθητών της Σχολής των Γυμναστών προς την Βουλήν των Ελλήνων (1907), ό.π.

²⁸⁹ Δ. 23 -2 -1920 «Περί Αποστολής του Στρατιωτικού Σχολείου Γυμναστικής αναφορικός προς τας περί Αθλητισμού Προτάσεις της Χριστιανικής Αδελφότητος Νέων και περί Αθλητικού Τμήματος αυτής»

²⁹⁰ Διάκος, Α. (1986), «Η Εμφάνιση των Νεανικών Οργανώσεων. Το Παράδειγμα της Θεσσαλονίκης», Ιστορικότητα της Παιδικής Ηλικίας και της Νεότητος, Πρακτικά Διεθνούς Συμποσίου, Αθήνα

²⁹¹ Ν. 2476/1920 «Περί Τροποποιήσεως και Συμπληρώσεως των Νόμων ΒΧΚΑ' και ΓΥΛΗ' Περί Γυμναστικής», Εθνικό τυπογραφείο

²⁹² Ν. 4371/13-8-1929 «Περί Τροποποιήσεως, Συμπληρώσεως και Κυρώσεως των Ν.Δ. της 9 Δεκεμβρίου 1925, Περί Ενιαίας Οργανώσεως και Διοικήσεως της Σωματικής Αγωγής, και της 20 Σεπτεμβρίου 1926 Περί Οργανώσεως της Σωματικής Αγωγής και της Στρατιωτικής Προπαιδεύσεως καθώς και της λοιπής Ισχυούσης Γυμναστικής Νομοθεσίας, ως ετροπολογήθη» Εθνικό τυπογραφείο

η φυσική αγωγή των μαθητών ταυτίστηκε με τη στρατιωτική προπαίδευση²⁹³. Την περίοδο αυτή όμως στην ευρωπαϊκή πραγματικότητα αρχίζει η υπερκέραση και των δυο συστημάτων από την παιδαγωγική γυμναστική. Ο Χειμάρρας εκτιμά πως προς αυτήν την κατεύθυνση τείνει ο Ε. Παυλίνης, όταν υιοθετεί την ανάγκη αναμόρφωσης της φυσικής αγωγής και του προσανατολισμού της προς μια νέα ελληνοκεντρική κατεύθυνση, στοιχεία της οποίας θα ήταν οι αθλοπαιδιές και η αγωνιστική²⁹⁴.

Αυτά που φαινόταν ότι εξελικτικά θα οδηγούσαν, έστω και με σημαντική χρονική καθυστέρηση, στην υιοθέτηση των τεκταινομένων στην υπόλοιπη Ευρώπη διακόπηκαν το 1936 από το δικτατορικό καθεστώς της 4^{ης} Αυγούστου. Η φυσική αγωγή στη σχολική πραγματικότητα οπισθοχώρησε στην κατάσταση του 1914²⁹⁵. Οι πομπώδεις, φασιστικού γερμανικού τύπου τελετές, οι επιδείξεις της αλκής και της ρώμης αποτέλεσαν τον κεντρικό άξονα της φυσικής αγωγής στην εκπαίδευση.

Η περίοδος του πολέμου κατά του άξονα και η Γερμανο-ιταλική κατοχή της περιόδου 1940 - 44 παρουσιάζει δύο όψεις. Η κατοχική κυβέρνηση, υπό την απαίτηση των κατακτητών, εκδίδει μια σειρά διαταγμάτων με σκοπό την πλήρη εποπτεία και της φυσικής αγωγής από τα όργανα της κατοχής. Απέναντι σ' αυτήν την κατάσταση στο χώρο της εθνικής αντίστασης αναπτύχθηκε για πρώτη φορά ένα καθαρά ελληνικό μοντέλο φυσικής αγωγής. Μέσα σ' αυτό η ψυχαγωγική διάσταση της φυσικής αγωγής, το αθλητικό πνεύμα, οι λαϊκοί αγώνες, οι παραδοσιακοί χοροί και τα παραδοσιακά παιχνίδια κατείχαν κυρίαρχη θέση.

Από τον εμφύλιο πόλεμο (1945 – 49) μέχρι και την είσοδο της φυσικής αγωγής και στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση το 1983, η σουηδική γυμναστική και οι γυμναστικές επιδείξεις αποτελούν

²⁹³ Χατζηχαριστός Δ. (1990) ό.π.

²⁹⁴ Χειμάρρας. Κ. (1965), ό.π.

²⁹⁵ Χατζηχαριστός Δ. (1990), ό.π, σ.166

το χαρακτηριστικό γνώρισμα της περιόδου. Οι μαθητές κυρίως παίζουν τα παραδοσιακά τοπικά ελληνικά παιχνίδια έξω από το σχολείο. Υπάρχει όμως το παράδοξο της απαγόρευσης των παιχνιδιών σε μεγάλους ανοικτούς χώρους. Χαρακτηριστική περίπτωση του πνεύματος αποτελεί η εγκύκλιος της 6/3/1954 του ΥΠΕΠΘ προς τους γενικούς επιθεωρητές μέσης εκπαίδευσης, όπου αναφέρονται τα εξής εκκληκτικά:

«... παραγγέλλομεν όπως εις περίπτωσιν καθ' ην ήθελε καταγγελθή ότι μαθητής τις εφοράθη παίζων ποδόσφαιρον ή άλλας παιδιάς, αι οποίαι απαγορεύονται εις ανοικτούς χώρους παρά της αστυνομίας. συνέρχεται ο Σύλλογος των καθηγητών, και προβαίνει εις την τιμωρίαν αυτού...»²⁹⁶.

Πολύ απλά, κατά τη γνώμη μας, η εκπαιδευτική πραγματικότητα στο σύνολό της υπόκειται στις συνέπειες της πολιτικής κατάστασης της εποχής.

Η ίδρυση του Π.Ι. το 1964²⁹⁷ σε συνάρτηση με τη ρύθμιση των προγραμμάτων φυσικής αγωγής του γυμνασίου και του λυκείου και την ταυτόχρονη επέκταση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης από έξι σε εννέα έτη, που σήμαινε επέκταση της φυσικής αγωγής μέχρι την ηλικία των 15 ετών, αποτελούν κατά τη γνώμη μας την τομή προς τη νεότερη εποχή. Επιστέγασμα αυτής της μεταβολής υπήρξε η εκλογή του Ι. Ιωαννίδη ως συμβούλου φυσικής αγωγής στο Π.Ι. Αυτός για πρώτη φορά εισάγει τη χρήση των όρων «φυσική αγωγή» και «φυσική κουλτούρα». Με παρένθεση την περίοδο της επταετούς δικτατορικής κυβέρνησης, οι προσπάθειες του Ι. Ιωαννίδη για την κατάργηση των γυμναστικών επιδείξεων και τη στροφή στην ελληνοκεντρική αγωνιστική φυσική αγωγή ευοδώθηκαν το 1976 με την κατάργηση των γυμναστικών επιδείξεων, τη δημιουργία των σχολικών ομίλων, την εισαγωγή των αθλοπαιδιών και της ενόργανης γυμναστικής στα

²⁹⁶ Δημαράς, Α. (1983), ό.π.
²⁹⁷ Ν.Δ. 4379/1964, ό.π.

σχολεία²⁹⁸. Η προσπάθεια αυτή της σύζευξης σχολικής φυσικής αγωγής και αθλητισμού φαίνεται πως καθυστέρησε αρκετά, δεδομένου ότι η αντίστοιχη κίνηση στην ευρωπαϊκή πραγματικότητα έγινε το 1930.

Τα νέα Αναλυτικά Προγράμματα (Α.Π.) φυσικής αγωγής του 1988 και 1990 στηρίχτηκαν στις σύγχρονες επιστημονικές και παιδαγωγικές αντιλήψεις για τη φυσική αγωγή. Ταυτόχρονα, οι απόψεις του Ιωαννίδη σχετικά με τις ιδιομορφίες της ελληνικής πραγματικότητας φαίνεται να εμποτίζουν τα προγράμματα αυτά. Εκείνο όμως που σηματοδοτεί πλέον τη νέα πραγματικότητα της φυσικής αγωγής είναι ο νόμος – πλαίσιο 1566/85 για την οργάνωση και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Ο κεντρικός σκοπός των Α.Π. φυσικής αγωγής²⁹⁹ για μεν τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση³⁰⁰ είναι ο αθλητικός - αγωνιστικός, ενώ για την πρωτοβάθμια τα παιδαγωγικά παιχνίδια³⁰¹.

Το σύνολο των μεταβολών που πραγματοποιήθηκαν μέχρι σήμερα τείνουν να πλησιάζουν το αρχαιοελληνικό μοντέλο. Τα αποτελέσματα όμως δεν υπήρξαν άμεσα ορατά, γιατί υπήρξε έλλειψη ενημέρωσης, έλλειψη σαφούς τεκμηρίωσης και μη προσαρμογή στην ελληνική πραγματικότητα.

²⁹⁸ α. Ιωαννίδης. Ι. (1965), ό.π.

β. Ιωαννίδης. Ι. (1975), ό.π.

²⁹⁹ Μουντάκης. Κ. (1992), «Η Φυσική Αγωγή στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο»,

Θεσσαλονίκη

³⁰⁰ ΥΠ.Ε.Π.Θ. Δ/ση Φ.Α. (1990), «Αναλυτικά Προγράμματα Φυσικής Αγωγής Γυμνασίου και Λυκείου. Οδηγίες εφαρμογής στη διδασκαλία», Αθήνα

³⁰¹ ΥΠ.Ε.Π.Θ. (1988), ό.π.

**17. Ο ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΩΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΠΟΥ ΑΣΧΟΛΟΥΝΤΑΙ
ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΗ ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ.
ΔΙΑΣΠΟΡΑ ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΟΧΗ.
ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ**

Η πρώτη φορά που αναφέρεται σε Α.Π.Σ. το αντικείμενο της φυσικής αγωγής στη χώρα μας, είναι αυτή του ωρολογίου προγράμματος του Πρότυπου Ειδικού Σχολείου Αθηνών στη Καισαριανή³⁰² το 1937. Από τη μελέτη των προγραμμάτων και του αρχείου του σχολείου προκύπτει ότι η φυσική αγωγή ασκούσαν από τους δασκάλους του σχολείου³⁰³. Για πρώτη φορά προβλέπεται επίσημα η πρόσληψη εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής σε μονάδα ειδικής εκπαίδευσης, όταν το 1965 αναγνωρίζεται το ιδιωτικό Γυμνάσιο Κωφών - Βαρηκόων ως ισότιμο με τα δημόσια αντίστοιχα σχολεία³⁰⁴ και, κατά συνέπεια, αναγκάζεται να προσλάβει το απαραίτητο προσωπικό³⁰⁵.

Στα δημόσια σχολεία ειδικής εκπαίδευσης η είσοδος των εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής αρχίζει άτυπα το 1983. Μάλιστα, προηγείται στα ειδικά σχολεία πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης της αντίστοιχης των γενικών σχολείων, που πραγματοποιείται αργότερα. Τόσο η είσοδος όσο και η αμοιβή των εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής επιτεύχθηκε μέσω των διαφόρων προγραμμάτων λαϊκής επιμόρφωσης των νομαρχιών και των δήμων. Στο σύνολό τους δεν είχαν ειδικευτεί στην ειδική φυσική αγωγή. Επιπλέον, δεν υπήρχε κανένα πρόγραμμα σχετικό με την φυσική αγωγή των μαθητών των διαφόρων μονάδων ειδικής εκπαίδευσης. Αυτό αποδεικνύεται εμπειρικά και από το γεγονός ότι η εισαγωγή της ειδίκευσης – κατεύθυνσης της ειδικής αγωγής στα ΤΕΦΑΑ της χώρας πραγματοποιήθηκε για πρώτη φορά το ακαδημαϊκό έτος 1988 – 89 στο ΤΕΦΑΑ της Αθήνας.

³⁰² Ιμβριώτη. Ρ. (1939), ό.π.

³⁰³ Ιμβριώτη. Ρ. (1939), ό.π. σ 107, 233

³⁰⁴ Ν. 4466/1965 ό.π.

³⁰⁵ Ν.Δ. 4379/ 1964 ό.π

Στα ειδικά νηπιαγωγεία και τα τμήματα ένταξης νηπιαγωγείων η φυσική αγωγή πραγματοποιείται από τις ειδικές νηπιαγωγούς στο πλαίσιο των υποχρεώσεών τους, στη βάση του Α.Π.Σ. του γενικού νηπιαγωγείου όσον αφορά τα νήπια που φοιτούν στα τμήματα ένταξης των νηπιαγωγείων και, των ειδικών νηπιαγωγείων για όσα νήπια φοιτούν σ' αυτά. Εξ άλλου, δεν προβλέπεται γενικά ο διορισμός γυμναστών για τις σχολικές μονάδες προσχολικής εκπαίδευσης.

Αντίθετα, στις σχολικές μονάδες ειδικής εκπαίδευσης της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευση προβλέπεται πλέον η κάλυψη οργανικών θέσεων από εκπαιδευτικούς φυσικής αγωγής. Στον ΠΙΝΑΚΑ 35 φαίνονται οι θέσεις αυτές ανά είδος σχολικής μονάδας ειδικής εκπαίδευσης και περιφέρειας της χώρας³⁰⁶.

ΠΙΝΑΚΑΣ 35

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	Δ.Ε.	Τ.Ε.Γ.-Λ.	Π.Ε.	ΣΥΝΟΛΟ
Αιχμαλωτή Μικράσια - Θράκη			8	8
Κεντρική Μικράσια	3	1	21	25
Δυτική Μικράσια			3	3
Ήπειρος		2	8	10
Θεσσαλία			8	8
Ιονία Νησιά			2	2
Δυτική Ελλάδα		1	1	2
Στερεά Ελλάδα			8	8
Αττική	12	2	39	53
Γαλιποπούλιας			4	4
Βόρειο Αιγαίο			4	4
Νότιο Αιγαίο			3	3
Κρήνη			10	10
ΣΥΝΟΛΟ	15	7	117	139

ΥΠΟΜΝΗΜΑ: Δ.Ε. = Σχολικές Μονάδες Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
 Τ.Ε. Γ- Λ = Τμήματα Ένταξης Γυμνασίων - Λυκείων
 Π.Ε. = Σχολικές Μονάδες Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

³⁰⁶. ΥΠΕΠΘ/ Δ/ση Ειδικής Αγωγής 2001

Από τη μελέτη του ΠΙΝΑΚΑ 35 καθώς και του ΠΙΝΑΚΑ 5 της ενότητας 4, είναι εμφανές πως από τις 189 σχολικές μονάδες πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας ειδικής εκπαίδευσης σε όλη την επικράτεια (δεν λαμβάνονται υπ' όψη οι ειδικές τάξεις) μόνο 139 εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής είναι ενταγμένοι στο διδακτικό προσωπικό τους. Για τα 826 τμήματα ένταξης της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ειδικές τάξεις) τα οποία λειτουργούν μέσα στο πλαίσιο των γενικών σχολείων³⁰⁷, δεν προβλέπεται ο διορισμός εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής επιπλέον αυτών που έχουν αναλάβει το έργο της φυσικής αγωγής για το σύνολο των μαθητών της σχολικής μονάδας. Μια απεικόνιση του ΠΙΝΑΚΑ 35 αποδίδεται στο ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 17, όπου είναι εμφανής η ανυπαρξία σχολικών μονάδων ειδικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην επαρχία. Αυτό συνεπάγεται πως οι εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής που εργάζονται σε σχολικές μονάδες ειδικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης βρίσκονται μόνο στην περιοχή της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης.

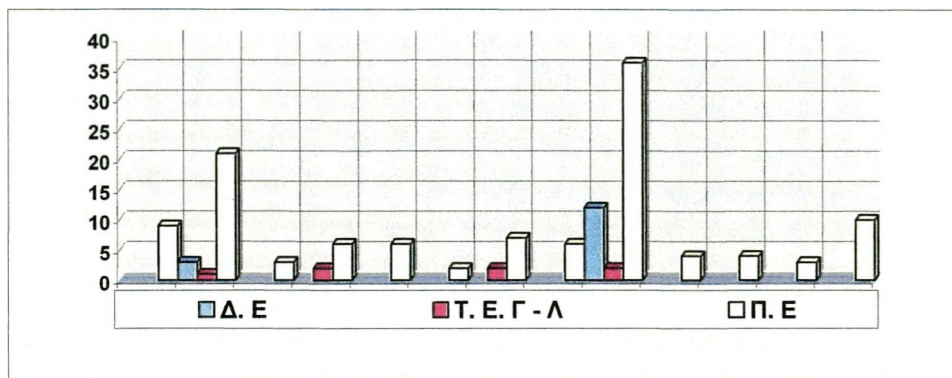
Το γεγονός αυτό μπορεί να μας οδηγήσει έμμεσα στο συμπέρασμα πως οι μονάδες ειδικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες των παιδιών και εφήβων με ΜΚΑ όλης της χώρας. Αντίθετα οι μονάδες της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης έχουν μια ικανοποιητική διασπορά και ικανοποιούνται οι ανάγκες των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. από εκπαιδευτικούς φυσικής αγωγής, με αποτέλεσμα στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση να απορροφούνται πολύ περισσότεροι απ' ό,τι στη δευτεροβάθμια σε ποσοστό 84% έναντι μόλις 16% αντίστοιχα (ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 18). Μάλιστα, σε συνάρτηση με τα προγράμματα ειδικής εκπαίδευσης δίνεται η δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς φυσικής αγωγής να συμπληρώνουν το ωράριό τους και με άλλες δραστηριότητες στη βάση του ωρολογίου προγράμματος του σχολείου, υπό την προϋπόθεση έγκρισής του από τον σχολικό σύμβουλο της ειδικής αγωγής. Με τον τρόπο αυτό οι εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής έρχονται πιο κοντά στους μαθητές και τα προβλήματά

³⁰⁷ Ν. 2817/ 2000, ό.π.

τους λειτουργώντας κατά βάση θεραπευτικά, αφού κατά κύριο λόγο αυτός είναι ο σκοπός της ειδικής φυσικής αγωγής.

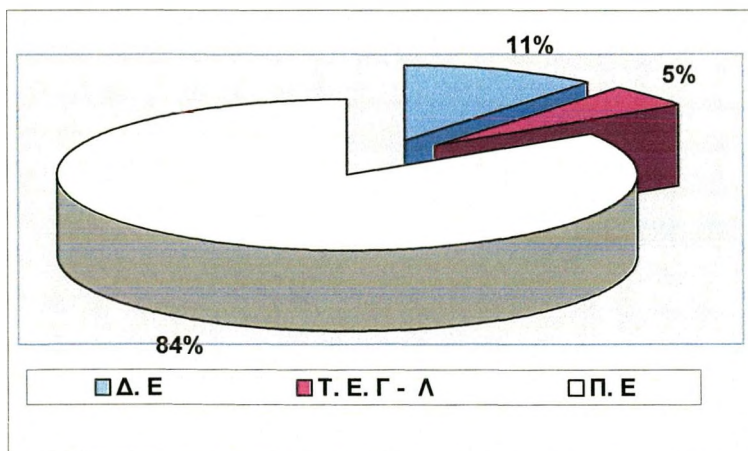
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 17

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 18

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΙΔΙΚΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΕ ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ: Δ.Ε. = Σχολικές Μονάδες Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
 Τ.Ε. Γ- Λ = Τμήματα Ένταξης Γυμνασίων - Λυκείων
 Π.Ε. = Σχολικές Μονάδες Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Τα τμήματα ένταξης της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης διαφοροποιούνται λειτουργικά από τα αντίστοιχα της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Συλλειτουργούν στον ίδιο χώρο με το γενικό δευτεροβάθμιο σχολείο και έχουν σχετική αυτονομία όσον αφορά το προσωπικό και τα προγράμματα. Η φυσική αγωγή αποτελεί μέρος του ωρολογίου προγράμματος των τάξεων του γενικού σχολείου.

Το έργο των εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής και των δύο βαθμίδων συνενπικουρείται από το σχολικό έτος 2000 - 2001 από εκπαιδευτικούς οι οποίοι προσελήφθησαν στο πλαίσιο του προγράμματος της ολυμπιακής παιδείας. Στον ΠΙΝΑΚΑ 36 φαίνεται η κατανομή των εκπαιδευτικών της ολυμπιακής παιδείας σε σχολικές μονάδες των διοικητικών περιφερειών της χώρας.

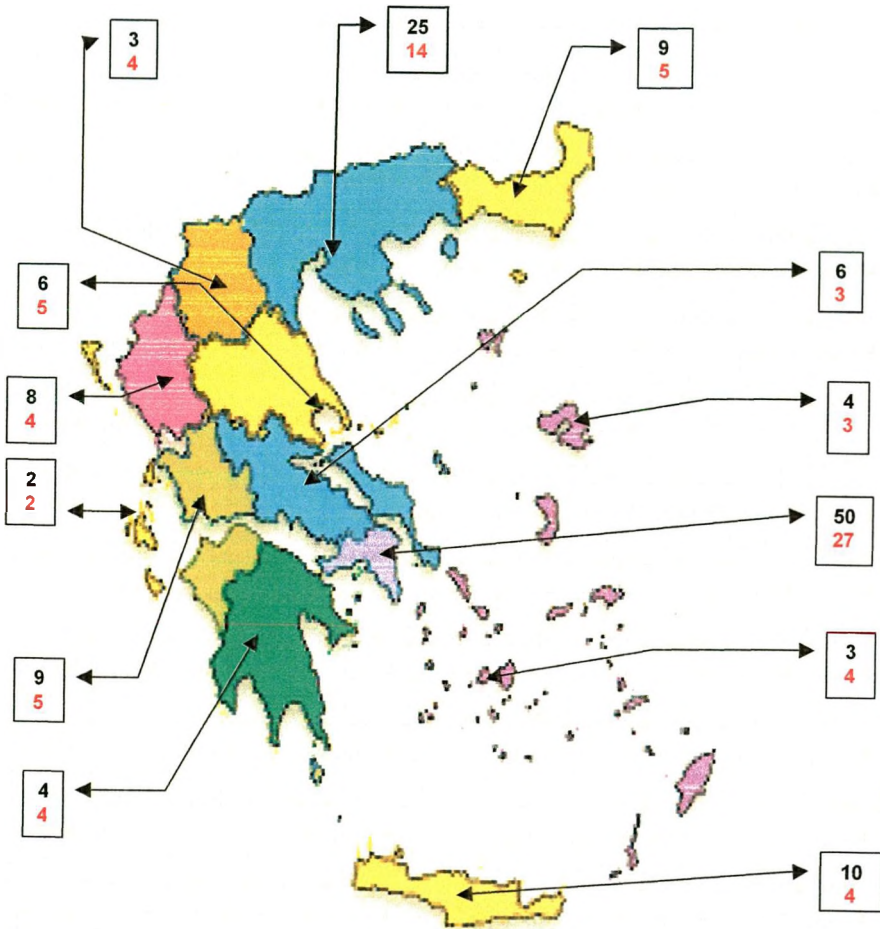
ΠΙΝΑΚΑΣ 36

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΓΥΜΝΑΣΤΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΣΤΙΣ ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ
Ανατολική Μακεδονία - Θράκη	5
Κεντρική Μακεδονία	14
Δυτική Μακεδονία	4
Ήπειρος	4
Θεσσαλία	5
Ιόνια Νησιά	2
Δυτική Ελλάδα	5
Στερεά Ελλάδα	3
Αττική	27
Πελοπόννησος	4
Βόρεια Αιγαίο	3
Νότιο Αιγαίο	4
Κρήτη	7
ΣΥΝΟΛΟ	87

Η συμμετοχή των γυμναστών του προγράμματος της ολυμπιακής παιδείας συντείνει ώστε η συνολική εικόνα της κατανομής των εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής στις ΣΜΕΑ στις διοικητικές περιφέρειες της χώρας να αποκτή την εικόνα που φαίνεται στον ΧΑΡΤΗ 2.

ΧΑΡΤΗΣ 2

- = Εκπαιδευτικοί Φ.Α. του γενικού προγράμματος
- = Εκπαιδευτικοί Φ.Α. του προγράμματος ολυμπιακής παιδείας

Από άποψη εργασιακής κατάστασης, οι εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής που εργάζονται στις ΣΜΕΑ ανήκουν σε όλες τις κατηγορίες των εργαζομένων εκπαιδευτικών στην εκπαίδευση. Ο ΠΙΝΑΚΑΣ 37 μας δίνει μια εικόνα αυτής της κατάστασης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 37

ΕΡΓΑΣΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ Φ.Α.

	ΟΡΓ	ΑΠ	ΑΝ	ΩΡ	ΑΛ	ΣΥΝΟΛΟ
Άθροισ	6	3	2	1	3	15
Ε.Ε.Γ.Α	2		2			4
Πέφυκα	39	12	6	24	36	117
ΣΥΝΟΛΟ	47	15	10	25	39	136

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΟΡΓ = Οργανική Θέση

ΑΠ = Με απόσπαση

ΑΝ = Αναπληρωτής

ΩΡ = Ωρομίσθιος

ΑΛ = Άλλη κατηγορία

Άξιο προσοχής είναι το γεγονός πως από τους 139 εργαζόμενους στο γενικό πρόγραμμα το 46,8% μόνο είναι μόνιμοι εκπαιδευτικοί. Οι υπόλοιποι είναι αναπληρωτές, ωρομίσθιοι και άλλων περιπτώσεων. Το γεγονός αυτό δε λειτουργεί προς τη θετική κατεύθυνση της εκπαίδευσης των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α., αφού οι περισσότεροι από τους εκπαιδευτικούς αυτούς, όντας μη μόνιμοι, δεν είναι σίγουρο πως θα εργαστούν στην ίδια σχολική μονάδα και την επόμενη χρονιά. Αυτό συνεπάγεται αφ' ενός μεν πρόβλημα στους μαθητές, αφού θα απαιτηθεί κάθε νέο σχολικό έτος χρόνος προσαρμογής λόγω της κατάστασής τους, αφ' ετέρου δε επαγγελματική αστάθεια και αδυναμία εκτέλεσης μακροχρόνιων προγραμμάτων για τους εκπαιδευτικούς. Στην ειδική εκπαίδευση όμως, αν όχι το σύνολο, τα περισσότερα προγράμματα είναι ατομικά και μακροχρόνια.

18. ΚΟΝΔΥΛΙΑ ΠΟΥ ΔΙΑΤΙΘΕΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΔΙΚΗ ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ. ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ - ΟΜΑΔΕΣ - ΣΤΟΧΟΙ

Η χρηματοδότηση της ειδικής εκπαίδευσης γενικά και της ειδικής φυσικής αγωγής ειδικά, αποτελεί σημαντικό παράγοντα επίτευξης των σκοπών τους. Στην περίπτωση που η κατανομή των πόρων δεν είναι ευθυγραμμισμένη σε μια σαφή πολιτική, δεν υπάρχει πιθανότητα έστω και για την επίτευξη επιμέρους στόχων στην πράξη. Αυτό σημαίνει πως οι υπεύθυνοι χάραξης χρηματοδοτικής πολιτικής πρέπει να διασφαλίσουν συστήματα υποστήριξης του έργου των εκπαιδευτικών της ειδικής εκπαίδευσης που να είναι αφ' ενός μεν ρεαλιστικά, αφ' ετέρου δε να είναι ευέλικτα και ν' ανταποκρίνονται στις εκάστοτε ανάγκες των εκπαιδευόμενων παιδιών (είδος μειονεξίας ή αναπηρίας) και στις τοπικές συνθήκες³⁰⁸.

Στις περισσότερες χώρες οι οποίες έχουν αναπτύξει συστήματα ειδικής εκπαίδευσης αλλά και έχουν υιοθετήσει την αρχή της ένταξης ή της συνεκπαίδευσης, επικρατούν τα παρακάτω δύο μοντέλα χρηματοδότησης της ειδικής αγωγής:

1°. Της κεντρικής χρηματοδότησης, συγκεντρωτικό μοντέλο, όπου η πολιτική σε εθνικό επίπεδο υπαγορεύει τους τρόπους χρηματοδότησης. Κατά βάση λειτουργεί με την αρχή της απευθείας χρηματοδότησης των μονάδων ειδικής εκπαίδευσης σε σχέση με τις ανάγκες τους, αλλά σε μερικές περιπτώσεις υιοθετεί και το σύστημα χρηματοδότησης που συνδέεται με το μαθητή (αριθμητικός προϋπολογισμός ανά μαθητή).

2°. Το αποκεντρωμένο μοντέλο όπου η περιφέρεια ή ο δήμος έχει την κύρια ευθύνη για την κατανομή των κονδυλίων σε σχέση με τις ανάγκες των υπηρεσιών της ειδικής εκπαίδευσης. Δίνει τη δυνατότητα σε τοπικούς φορείς και οργανώσεις να στηρίζουν αποτελεσματικά τα αιτήματα και τις ανάγκες της. Ένα

³⁰⁸ Meijer C. J. W. (1999), «Η Χρηματοδότηση της Ειδικής Αγωγής: Μια μελέτη 17 χωρών για τη σχέση της χρηματοδότησης της Ειδικής Αγωγής και της ένταξης», European Agency for special Education, Middelfart, Danía

τέτοιο μοντέλο έχει πιθανότητες να είναι αποτελεσματικότερο από την άποψη του λειτουργικού κόστους αλλά και ν' ανταποκρίνεται καλλίτερα στις ανάγκες του τοπικού πληθυσμού των μαθητών και των εκπαιδευτικών. Τα σχολεία έχουν την ευελιξία να χρησιμοποιούν τους οικονομικούς πόρους στη βάση των δικών τους αναγκών, στο πλαίσιο φυσικά της εθνικής πολιτικής.

Οι τρόποι και οι διαδικασίες χρηματοδότησης επιβάλλουν την εξέταση διαφόρων παραμέτρων. Τα ίδια τα συστήματα χρηματοδότησης επηρεάζουν πρωτίστως την ευελιξία των σχολείων στην οικονομική τους διαχείριση. Απαιτούν διαδικασίες τυπικού προσδιορισμού, γραφειοκρατικές διαδικασίες, εγείρουν ζητήματα ευθύνης και ελέγχου. Πέραν αυτών όμως επηρεάζουν τις στάσεις των γονέων και συχνά επιβάλλουν τρόπους για την αποκέντρωση των διαδικασιών λήψης αποφάσεων³⁰⁹.

Κάθε τρόπος χρηματοδότησης της ειδικής εκπαίδευσης και της ειδικής φυσικής αγωγής προσδοκάται να έχει ορισμένα θετικά αποτελέσματα. Για παράδειγμα, η χρηματοδότηση που βασίζεται στο μοντέλο του εφάπαξ ποσού είναι εκ των πραγμάτων περισσότερο ευέλικτη και αποφεύγονται οι γραφειοκρατικές διαδικασίες. Από την άλλη, το μοντέλο του προϋπολογισμού που συνδέεται με τον μαθητή ενισχύει το αυτοσυνείδημα των γονέων και τις προσδοκίες τους, καλλιεργεί την υπευθυνότητα όλων των εμπλεκόμενων και επιβάλει την αρχή για ίση πρόσβαση στην εκπαίδευση³¹⁰.

Ανεξάρτητα από το χρησιμοποιούμενο μοντέλο λαμβάνονται υπ' όψη δύο παράμετροι που εμφανίζονται ως απολύτως απαραίτητες:

α. Ο προσορισμός (ποιος είναι ο παραλήπτης)

Τα κονδύλια μπορεί να κατανέμονται στους μαθητές ή στους γονείς και στα σχολεία (ειδικά σχολεία ή γενικά όπου εφαρμόζονται προγράμματα ένταξης). Ένας άλλος τρόπος είναι

³⁰⁹ Meijer C.J.W. (1999), ό.π

³¹⁰ Ο. Η. Ε (1993), « Οι Πρότυποι Κανόνες για την Εξίσωση των Ευκαιριών για τα Άτομα με Αναπηρίες », Απόφαση 48/96, Γενική Συνέλευση

να δίδονται τα χρήματα σε ομάδες σχολείων ανά περιφέρεια, σε ομοειδή σχολεία ή στην τοπική αυτοδιοίκηση³¹¹.

β. Οι δείκτες της χρηματοδότησης οι οποίοι προσδιορίζονται σε σχέση:

- Με τις υφιστάμενες ανάγκες, (input funding).

Ισχύει όταν η χρηματοδότηση βασίζεται στην προσδιορισμένη ανάγκη, όπως ο αριθμός των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. σε σχολική μονάδα, δήμο ή περιφέρεια. Το βασικό στοιχείο της χρηματοδότησης είναι ότι βασίζεται στις αιτούμενες ή διαπιστωμένες ανάγκες.

- Το είδος των απαιτούμενων δραστηριοτήτων (throughput funding).

Βασίζεται στις ενέργειες που πρέπει να πραγματοποιηθούν. Δε στηρίζεται στις ανάγκες αλλά στις υπηρεσίες που παρέχονται από ένα σχολείο, δήμο ή περιφέρεια. Προϋπόθεση είναι οι ειδικές υπηρεσίες ν' αναπτυχθούν ή να διατηρηθούν. Οι χρηματοδοτήσεις είναι αναλογικές σε σχέση με τις εγγραφές ή με πληθυσμιακούς δείκτες και δεν στηρίζονται στ' αποτελέσματα.

- Τα αποτελέσματα (output funding).

Η κατανομή των χρημάτων γίνεται με βάση τα αποτελέσματα.

³¹¹. Soriano. V. (1998), «Η Εκπαιδευτική Υποστήριξη: Υποστήριξη για τους εκπαιδευτικούς που εργάζονται με παιδιά με Ειδικές Ανάγκες που φοιτούν στα Σχολεία Γενικής Εκπαίδευσης», European Agency for special Education, Middelfart, Δανία

18.1. Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ Ε.Ε.

Στις χώρες της ευρωπαϊκής ένωσης συναντούμε διαφορετικά μοντέλα χρηματοδότησης της ειδικής εκπαίδευσης και της ειδικής φυσικής αγωγής. Τα μοντέλα αυτά όμως δεν μπορούμε να τα ταξινομήσουμε σε κατηγορίες με σαφή όρια. Στις περισσότερες χώρες συλλειτουργούν διαφορετικά χρηματοδοτικά μοντέλα που είναι συναφή με το είδος των ομάδων των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. Πέραν αυτού, στα κράτη μέλη όπου υπάρχει μεγάλη αποκέντρωση χρησιμοποιούνται από τις περιφερειακές αρχές (τοπική αυτοδιοίκηση) διαφορετικά μοντέλα χρηματοδότησης. Σε μερικές, όπως στη Γαλλία και στην Πορτογαλία, εμπλέκονται διαφορετικά υπουργεία στην εκπαίδευση των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α., γεγονός που έχει ως αποτέλεσμα διαφορετικούς τρόπους και φιλοσοφία χρηματοδοτικής προσέγγισης³¹². Γενικά, είναι αδύνατο να χαρακτηριστεί μια χώρα στη βάση ενός τρόπου ή συστήματος, επειδή η χρηματοδότηση των ενσωματωμένων παροχών διαφέρει συνήθως από την χρηματοδότηση των ειδικών παροχών σε ξεχωριστά ιδρύματα και οργανισμούς³¹³.

Η συζήτηση για τα διαφορετικά μοντέλα χρηματοδότησης δε βασίζεται σε συγκρίσεις μεταξύ των χωρών αλλά μεταξύ των ίδιων των μοντέλων³¹⁴.

Το πρώτο μοντέλο είναι αυτό που χρησιμοποιείται από τις χώρες με σχετικά υψηλό ποσοστό μαθητών, όπου οι μονάδες ειδικής εκπαίδευσης χρηματοδοτούνται από τις κεντρικές κυβερνήσεις σε σχέση με τον αριθμό των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. και τη σοβαρότητα της μειονεξίας ή της αναπηρίας. Αυτό το μοντέλο λειτουργεί στη βάση των αναγκών (input model), η χρηματοδότηση βασίζεται στη σοβαρότητα των αναγκών και οι αποφάσεις λαμβάνονται συνήθως από τις περιφερειακές ή τις σχολικές επιτροπές. Οι χώρες που

³¹² European Agency for Development in Special Needs Education (2003), ό.π.

³¹³ McNay, I., Ozga, J. (1985), «Policy Making in Education. The Breakdown of Consensus», Pergamon Press, New York

³¹⁴ Meijer C. J. W. (1999), ό.π.

χρησιμοποιούν τέτοιον τρόπο χρηματοδότησης είναι η Αυστρία, το Βέλγιο, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιρλανδία και η Ελβετία.

Στις χώρες με σχετικά χαμηλό ποσοστό μαθητών σε μονάδες ειδικής εκπαίδευσης (σχολεία ή τάξεις) η χρηματοδότηση γίνεται από την κεντρική κυβέρνηση με βάση τον αριθμό μαθητών και τις αναπηρίες τους, όπως το Λουξεμβούργο, το Λιχτενστάιν, η Ισπανία, η Κύπρος και η Ελλάδα.

Στο δεύτερο μοντέλο, η κεντρική κυβέρνηση κατανέμει τα χρήματα στους δήμους μέσω ενός εφάπαξ ποσού (με πιθανές προσαρμογές για κοινωνικό - οικονομικές διαφορές) και οι δήμοι έχουν την κύρια αρμοδιότητα να κατανέμουν τις χρηματοδοτήσεις στην ειδική εκπαίδευση³¹⁵. Ως πρώτη εκδοχή μπορεί να εκληφθεί αυτή που ταυτίζεται με το μοντέλο της χρηματοδότησης το οποίο στηρίζεται στις λειτουργίες που αναλαμβάνουν οι δήμοι ανεξάρτητα από τον αριθμό των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. Ως δεύτερη εκδοχή γίνεται αποδεκτή αυτή κατά την οποία χρησιμοποιούνται οι δείκτες οι οποίοι βασίζονται στις ανάγκες αλλά και στα άλλα είδη διαδικασιών κατανομής. Οι χώρες που είναι προσανατολισμένες σ' αυτό το είδος αποκεντρωμένης χρηματοδότησης των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών είναι η Μεγάλη Βρετανία, η Δανία, η Ολλανδία, η Σουηδία, η Φιλανδία, η Ισλανδία, η Νορβηγία και η Λιθουανία. Στις χώρες αυτές οι δήμοι αποφασίζουν για τον τρόπο που θα χρησιμοποιηθούν οι χρηματοδοτήσεις για την ειδική εκπαίδευση αλλά και για τον βαθμό χρηματοδότησης. Αποφασιστικό ρόλο στη διαδικασία κατανομής χρημάτων παίζουν τα σχολικά Κέντρα Εκπαιδευτικού Υλικού και Εφαρμογών*

³¹⁵ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2001), «Απόφαση για την Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο των Υπουργών, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών - Για μια Ευρώπη χωρίς εμπόδια για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, που εγκρίθηκε στις 4 Μαρτίου», COM 2000 284 – C5-0632/2000-2000/2296 (COS)

* Τα σχολικά Κέντρα Εκπαιδευτικού Υλικού και Εφαρμογών είναι οι μονάδες ειδικής εκπαίδευσης που προήλθαν ως μετεξέλιξη των ειδικών σχολείων λόγω της πλήρους εφαρμογής του θεσμού της συνεκπαίδευσης σ' αυτές τις χώρες. Λειτουργούν προσφέροντας συμβουλευτικές υπηρεσίες στα σχολεία της συνεκπαίδευσης.

Στη Μεγάλη Βρετανία, υπάρχει τάση αυξημένης χρηματοδότησης των σχολείων από τις τοπικές εκπαιδευτικές αρχές με δυνατότητα ν' αποφασίζουν τα ίδια τα σχολεία για τον καλλίτερο τρόπο δαπάνης του συνολικού προϋπολογισμού, ώστε να αντιμετωπίζουν τις εκπαιδευτικές ανάγκες όλων των μαθητών, συμπεριλαμβανομένων των μαθητών με σοβαρές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Στην Δανία, την Ισλανδία, τη Νορβηγία και τη Σουηδία ακολουθείται το χρηματοδοτικό σύστημα που στηρίζεται στην παρακάτω αρχή. Όσο περισσότερους πόρους κατανέμουν οι δήμοι σε ξεχωριστές μονάδες, όπως ειδικά σχολεία ή ειδικές τάξεις, τόσο λιγότεροι πόροι διατίθενται για ενσωματωμένες υπηρεσίες.

Στο τρίτο μοντέλο, η χρηματοδότηση της ειδικής εκπαίδευσης από τη κεντρική κυβέρνηση δεν κατευθύνεται στους δήμους αλλά στον αμέσως επόμενο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης, όπως οι περιφέρειες οι νομοί και οι επαρχίες. Το μοντέλο αυτό χρησιμοποιείται στη Δανία (για τις περιπτώσεις των σοβαρών αναπηριών) , στη Δημοκρατία της Τσεχίας, στη Σλοβακία, στην Πολωνία και στην Ιταλία. Τα κονδύλια διατίθενται σε ομάδες σχολείων με βάση το χρηματοδοτικό μοντέλο που στηρίζεται στις λειτουργίες. Ομάδες γενικών και ειδικών σχολείων εισπράττουν χρήματα για ειδικές παροχές, ανεξάρτητα από τον αριθμό των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α.

Σε μερικές χώρες οι χρηματοδοτήσεις είναι συνδεδεμένες με τους μαθητές. Ο προϋπολογισμός για την ειδική εκπαίδευση βασίζεται στο είδος της αναπηρίας και οι γονείς μπορούν να επιλέξουν τον χώρο εκπαίδευσης του παιδιού τους. Αυτό μπορεί να εκληφθεί ως σύστημα που βασίζεται στα αποτελέσματα ή στις ανάγκες σε επίπεδο μαθητή. Έτσι, όσες περισσότερες ανάγκες έχει ο μαθητής τόσο περισσότερα χρήματα προορίζονται για την κάλυψή τους. Το σύστημα αυτό συναντάται στην Αυστρία (για διαγνωσμένους μαθητές), στη Μεγάλη Βρετανία (για ένα μέρος των χρηματοδοτήσεων από το κρατικό πλαίσιο), στη Γαλλία, στη Δημοκρατία της Τσεχίας και στο Λουξεμβούργο.

Στη Φλαμανδική κοινότητα του Βελγίου το υπουργείο πρόνοιας βρίσκεται στο στάδιο της δοκιμής για τη διανομή των κονδυλίων σε συνάρτηση με την απαιτούμενη προσωπική βοήθεια. Σε ορισμένες περιπτώσεις χρηματοδότησης μαθητών με τον τρόπο αυτόν, τα χρήματα χρησιμοποιούνται από μερικούς γονείς για να καλύψουν την ανάγκη στήριξης του παιδιού τους στα γενικά σχολεία³¹⁶.

Σε μερικές χώρες οι εκπαιδευτικές αρχές λειτουργούν στη βάση της αντίληψης της χρηματοδότησης μεγάλου αριθμού σχολικών μονάδων, αφού σ' αυτές είναι διασπαρμένες οι ελαφρές μορφές των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών. Σε άλλες χώρες πιστεύουν το ίδιο αλλά σε άλλο πλαίσιο. Θεωρούν πως η χρηματοδότηση των γενικών σχολείων, όπου είναι ενταγμένοι μαθητές με ΕΙΔ.Ε.Α. αποτελεί σταθερό τμήμα του προϋπολογισμού της ειδικής εκπαίδευσης, αφού τα σχολεία αυτά είναι αναγκασμένα να εκπαιδεύσουν επαρκώς αυτούς τους μαθητές.

Οι αναφορές χρηματοδότησης της ειδικής εκπαίδευσης στις χώρες της Ε.Ε. αποκαλύπτουν ότι επί του παρόντος τα μοντέλα - συστήματα χρηματοδότησης βρίσκονται στη διαδικασία της αναβάθμισης. Σε μερικές χώρες αναμένονται ή έχουν πρόσφατα τεθεί σε εφαρμογή βασικές μεταρρυθμίσεις. Έτσι³¹⁷:

- Στην Ολλανδία, η χρηματοδότηση για τις ελαφρές και πιο σοβαρές ΜκΑ θ' αλλάξει δραστικά. Το σύστημα που βασίζεται στις ανάγκες σε επίπεδο σχολείου (το ειδικό σχολείο χρηματοδοτείται με βάση τον αριθμό των μαθητών) θα αντικατασταθεί από ένα σύστημα που βασίζεται στις δραστηριότητες για τις ελαφρές περιπτώσεις (μέσω της

³¹⁶ Soriano. V. (1998), ό.π.

³¹⁷ a. Meijer. C. J. W. (1998), «Ένταξη στην Ευρώπη: Οι τάσεις σε 14 Ευρωπαϊκές Χώρες», European Agency for Development in Special Needs Education, Middelfart, Denmark

b. Soriano. V. (1998), ό.π.

c. Ευρωπαϊκό Φόρουμ για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες (2002), «Η Διακήρυξη της Μαδρίτης: Μη - Διακρίσεις Συν - Θετική Δράση Συνεπάγεται Κοινωνική Ένταξη», Βρυξέλλες Βέλγιο

χρηματοδότησης ομάδων σχολείων, το οποίο έχει ήδη εφαρμοστεί) και ένα σύστημα που βασίζεται στο αποτέλεσμα σε επίπεδο μαθητή (προϋπολογισμός που συνδέεται ανά μαθητή).

- Στη Λιθουανία, εξετάζεται ένα νέο σύστημα χρηματοδότησης όπου τα χρήματα θα δίνονται με βάση τις δραστηριότητες, όπως ήδη συμβαίνει στις Σκανδιναβικές χώρες.

- Στο Λιχτενστάιν, ο τρόπος χρηματοδότησης έχει αλλάξει και το κόστος για τις ειδικές παροχές μοιράζεται ανάμεσα στο κράτος και τους δήμους (50% έκαστος).

- Στην Αυστρία, το σύστημα της χρηματοδότησης που συνδέεται με τον μαθητή θεωρήθηκε υπεύθυνο για τον στιγματισμό των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. -

- Στη Γερμανία, η συζήτηση επικεντρώνεται στο ζήτημα της αποκέντρωσης και της αυτονομίας των σχολείων. Η διαπίστωση είναι ότι και οι δύο προωθούν όλο και περισσότερο τις πρακτικές ένταξης.

- Στην Ιρλανδία, το υπουργείο παιδείας και επιστημών αποδέχεται το δικαίωμα των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. που φοιτούν σε γενικά σχολεία σε πόρους για την εκπαίδευση και την φροντίδα τους. Έτσι ενισχύεται το κυβερνητικό πρόγραμμα για ενθάρρυνση της συμμετοχής των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. στο γενικό εκπαιδευτικό σύστημα.

18.2. Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η ειδική φυσική αγωγή στη χώρα μας απέκτησε οντότητα το 2000, όταν στο πλαίσιο αναδιάρθρωσης της Διεύθυνσης φυσικής αγωγής του ΥΠΕΠΘ δημιουργήθηκε τμήμα για την ειδική φυσική αγωγή, χωρίς όμως να υπάρξει μέχρι σήμερα η διοικητική κατοχύρωσή του. Έτσι, συνεχίζει να υφίσταται η παρακάτω ιδιόμορφη κατάσταση. Οι εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής τοποθετήθηκαν στις μονάδες ειδικής εκπαίδευσης άτυπα από το 1983. Το 1985 που άρχισε ο διορισμός τους στη πρωτοβάθμια εκπαίδευση, είτε σε οργανική θέση, είτε αποσπασμένοι, άρχισαν να καλύπτονται οι ανάγκες και των ΣΜΕΑ.

Ενισχύονται στο έργο τους από τους 19 σχολικούς συμβούλους φυσικής αγωγής, στους οποίους μελλοντικά θα προστεθούν 14 (υπ' αριθ. Υ.16/16/13887/Δ2 υπουργική απόφαση³¹⁸) και από τους συμβούλους ειδικής αγωγής (ΠΙΝΑΚΑΣ 38).

ΠΙΝΑΚΑΣ 38

**ΣΧΟΛΙΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ
ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ**

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	ΣΧΟΛΙΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ				
	Προσχολική Εκπαίδευση	Φυσική Αγωγή	Ειδική Εκπαίδευση	Αιθρία Εκπαίδευση	Β/θμια Εκπαίδευση
Ανατολική Μικράσια (Θράκη)	4	2	1	27	12
Κεντρική Μικράσια	7	1	2	58	32
Δυτική Μικράσια	1	2	1	17	9
Ηπείρος	4	1	1	23	10
Θεσσαλία	5	2	1	29	15
Ιόνια Νησιά	1			7	4
Δυτική Ελλάδα	5	1	1	26	14
Στερεά Ελλάδα	3	1	1	23	13
Αττική	7	6	5	35	49
Πελοπόννησος	5	2	1	26	12
Πάρος Άγιοι	2	1	1	11	3
Νήσια Άγιοι	2			12	4
Κρήνη	3	1	1	24	10
ΣΥΝΟΛΟ	47	19	16	366	197

ΠΗΓΗ: ΥΠΕΠΘ, Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Δ/ση Ειδικής Αγωγής, Δ/ση Φυσικής Αγωγής
Επεξεργασία Πινακοποίηση Γ. Σ. Τσιναρέλης

Οι εγκεκριμένες πιστώσεις κάθε έτους σε όλες τις σχολικές μονάδες, γενικής και ειδικής εκπαίδευσης, διατίθενται σε ποσοστά ανά τρίμηνο. Επειδή όμως το σύνολο σχεδόν των αθλητικών δραστηριοτήτων διεξάγεται μέχρι το τέλος Απριλίου, κρίνεται σκόπιμο οι πιστώσεις αυτές να διατίθενται από την αρχή του έτους σε ποσοστό 70% ενώ το υπόλοιπο 30% να διατίθεται στο τελευταίο τρίμηνο.

Η χρηματοδότηση των ΣΜΕΑ και, κατ' επέκταση, η χρηματοδότηση της ειδικής φυσικής αγωγής έχει την εξής μορφή:

³¹⁸ Υπ.Α/16/13887/Δ2/10-2-2004/ΦΕΚ.284

- α. χρηματοδότηση μέσω του τακτικού προϋπολογισμού
 - α.1. προμήθεια αναγκαίου υλικού απ' ευθείας από τις υπηρεσίες του ΥΠΕΠΘ
 - α.2. προμήθεια αναγκαίου υλικού από τις υπηρεσίες της Γ.Γ.Α., της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς και του υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας
 - β. χρηματοδότηση από δωρεές και προσφορές γονέων, συλλόγων, εταιρειών, οργανώσεων και φυσικών προσώπων
 - γ. χρηματοδότηση από προγράμματα του Κ.Π.Σ.

Πρέπει να επισημανθεί emphaticά ότι η έννοια της χρηματοδότησης της ειδικής φυσικής αγωγής έχει τη μορφή της προμήθειας απαραίτητου υλικού για την εφαρμογή και εμπέδωση των ατομικών προγραμμάτων. Αυτό είναι συναφές με το είδος του ειδικού σχολείου στο οποίο αναφερόμαστε, την ηλικία των μαθητών και τις ατομικές μειονεξίες ή αναπηρίες τους.

19. Η ΑΠΟΔΟΧΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Το πλαίσιο αναφοράς της συμπεριφοράς ενός ατόμου ή μιας ομάδας ατόμων καθώς και οι γνώμες που διατυπώνουν άμεσα ή έμμεσα είναι το αποτέλεσμα των στάσεών τους. Έτσι, λαμβάνοντας τις γνώμες ατόμων και ομάδων για ορισμένα θέματα μπορούμε να προσεγγίσουμε τις στάσεις τους γι' αυτά. Κατά τον Δ. Γ. Τσαούση³¹⁹ η στάση αποτελεί έναν σχετικά σταθερό τρόπο προσέγγισης ή αντιμετώπισης προσώπων, πραγμάτων και καταστάσεων. Έχει συναισθηματική βάση και εκφράζει ένα σύστημα αξιών ή πεποιθήσεων που οδηγεί στην τελική αξιολόγηση κάποιου αντικειμένου. Οι γνώμες είναι κρίσεις, διατυπώσεις, δηλώσεις, πεποιθήσεις για συγκεκριμένα ζητήματα που, αφού διαμορφωθούν, μπορεί να έχουν «κρυφή» ή «φανερή» μορφή.

Οι στάσεις των ατόμων μιας κοινωνίας ή μιας κοινωνικής ομάδας προς τα άτομα με ΜΚΑ είναι συνάρτηση πολλών παραγόντων. Διαρθρώνονται γύρω από το πρότυπο της κανονικότητας εμπεδώνοντας τις διακρίσεις και τις αρνητικές στάσεις για τα άτομα με ΜΚΑ³²⁰. Στο χώρο της εκπαίδευσης για παράδειγμα, το επίπεδο της «επαρκούς επαγγελματικής κατάρτισης» των εκπαιδευτικών καθιστά αφ' ενός μεν δύσκολη την εκπαίδευση των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α., αφ' ετέρου δε, γίνεται η βασική παράμετρος διαμόρφωσης αρνητικών στάσεων. Οι μαθητές με ΕΙΔ.Ε.Α. μιλούν για αρνητική στάση και προκαταλήψεις στο σχολείο και στην κοινωνία γενικότερα. Θεωρούν ότι

³¹⁹ Τσαούσης, Δ. Γ. (1984), ό.π.

³²⁰ α. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (1995), «Έκθεση σχετικά με τη βία και τις διακρίσεις», ΓΔ. V/E. 3, rue de la Loi 200, B – 1049, Bruxelles

β. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (1995), «Έκθεση: Η θέση των ατόμων με ειδικές ανάγκες στις Ευρωπαϊκές Συνθήκες, άφρατοι πολίτες», Boulevard Clovis 7, B-1000, Bruxelles

υπάρχει έλλειψη στην πληροφόρηση που σχετίζεται με την αναπηρία και αυτή οδηγεί σε αρνητική αντιμετώπιση³²¹. Αντιμετωπίζουν προβλήματα τα οποία ξεπερνιούνται κυρίως με ατομικές προσπάθειες και υποστήριξη από τις οικογένειες και τους φίλους. Υπάρχουν εμπόδια που αφορούν τις κτιριακές εγκαταστάσεις - σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης – και την πρόσβαση στα μέσα μεταφοράς, κάτι που αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα τόσο στην εκπαίδευση όσο και στην κοινωνική τους δραστηριότητα.

Γενικά οι μαθητές με ΕΙΔ.Ε.Α. παρακολουθούν ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα το οποίο, συνήθως, καταρτίζεται ως «μειονεκτικό» σε σχέση με το γενικό πρόγραμμα εκπαίδευσης προς το οποίο κατευθύνεται κατά κύριο λόγο το ενδιαφέρον της πολιτείας. Ακόμα και στις περιπτώσεις που η εκπαίδευσή τους προσεγγίζεται ποσοτικά, ως μεγεθυμένο φαινόμενο, η συνάφεια με την πραγματικότητα δεν είναι εμφανής. Μπορεί να αυξήθηκε ο αριθμός των ειδικών σχολείων και των προγραμμάτων ένταξης, μπορεί να αυξήθηκε ο αριθμός σπουδαστών και φοιτητών με ΕΙΔ.Ε.Α. στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, η ποιότητα όμως της παρεχόμενης εκπαίδευσης καθώς και η υποδομή δεν μεταβλήθηκαν καθόλου.

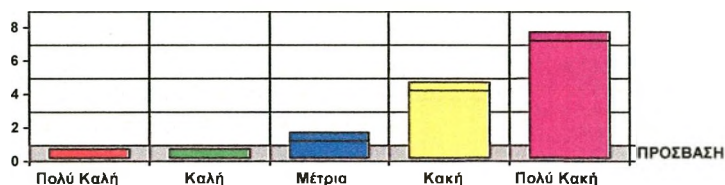
Πιο κάτω αναφέρουμε παραδείγματα από την ελληνική πραγματικότητα. Οι βιβλιοθήκες των πανεπιστημιακών σχολών δεν είναι προσαρμοσμένες στο σύστημα Braille ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των τυφλών φοιτητών, δε διατίθενται διερμηνείς νοηματικής ή άλλα βοηθήματα για τους κωφούς φοιτητές σε κανένα από τα Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι., ενώ οι ανάπηροι με αμαξίδια δεν έχουν δυνατότητα πρόσβασης στα κτίρια. Σε έρευνα που πραγματοποίησε η Ελληνική

³²¹. HELIOSCOPE (1996), «Η κατάργηση των διακρίσεων», 8, CE-CU-96-008-EL-C

Εταιρεία Προστασίας Σπαστικών³²² διαπιστώθηκε, όπως φαίνεται και στο ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 19, ο βαθμός της δυνατότητας πρόσβασης κινητικά ανάπηρων φοιτητών στις σχολές τους αλλά και γενικά ανάπηρων σε δημόσια κτίρια, ειδικά δε, σε υπουργεία και νοσοκομεία.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 19

Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΑΝΩΤΕΡΩΝ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΓΙΑ ΚΙΝΗΤΙΚΑ ΑΝΑΠΗΡΟΥΣ³²³

ΥΠΟΜΝΗΜΑ: Επεξεργασία δεδομένων πινακοποίησης Γ.Σ.Τσιναρέλης

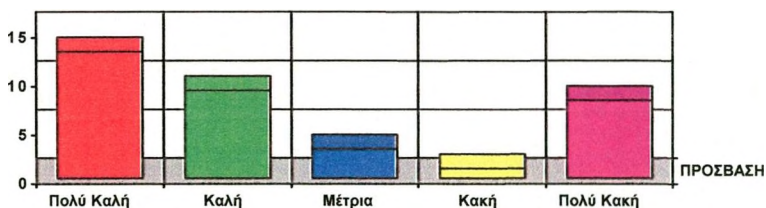
Ακόμη πιο ενδεικτική είναι η κατάσταση 34 νοσοκομείων που εξετάστηκαν και φαίνεται στο ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 20.

³²² Ελληνική Εταιρεία Προστασίας Σπαστικών (1994), «Αθήνα μια πόλη απροσπέλαστη για τους ανάπηρους», Ε. Ε. Π. Σ. Αθήνα

³²³ Τσιναρέλης, Σ. Γ. (2003), «Η διάσταση πολιτικών αποφάσεων και πράξης για τα άτομα με ειδικές ανάγκες», Εισήγηση σε Συνέδριο, Λεχαινά Ηλείας

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 20

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΑ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑ ΓΙΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΚΙΝΗΤΙΚΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

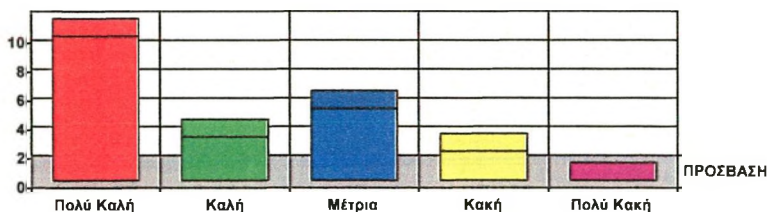

ΥΠΟΜΝΗΜΑ: Επεξεργασία δεδομένων πινακοποίησης Γ.Σ.Τσιναρέλης

Στην περίπτωση που κάποιος ανάπηρος με αμαξίδιο χρειαστεί να πάει σε υπουργείο θα αντιμετωπίσει περίπου την κατάσταση που διαπιστώθηκε στα 20 υπουργεία που εξετάστηκαν και φαίνεται στο ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 21.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 21

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ ΓΙΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΚΙΝΗΤΙΚΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ: Επεξεργασία δεδομένων πινακοποίησης Γ.Σ.Τσιναρέλης

Η αποδοχή του θεσμού της ειδικής φυσικής αγωγής στο πλαίσιο του γενικού σχολείου από την ελληνική κοινωνία προϋποθέτει κατ' αρχήν την αποδοχή του θεσμού της ένταξης. Η αποδοχή της ένταξης, ως στάση, πρέπει να γίνει πρωτίστως από τους γονείς των ίδιων

των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. και στη συνέχεια από το σύνολο των εκπαιδευτικών και τους γονείς των άλλων παιδιών. Οι εκπαιδευτικοί είναι φορείς και εκφραστές της ένταξης³²⁴.

Κατά τον Γ. Μπαμπινιώτη³²⁵, στο νέο του λεξικό της ελληνικής γλώσσας εντάσσω σημαίνει τοποθετώ κάποιον / κάτι μέσα σ' ένα ευρύτερο σύνολο καθιστώντας τον / το μέλος τμήμα του συνόλου. Στο ίδιο λεξικό, ενσωματώνω σημαίνει πως καθιστώ κάτι αδιάσπαστο μέρος συγκροτημένου* συνόλου.

Ο Χ. Κόμπος³²⁶ θεωρεί ως:

«... ένταξη την εγγραφή και την κανονική φοίτηση των παιδιών με Ειδικές Ανάγκες (παιδιών με νοητική καθυστέρηση ή με σωματικές αναπηρίες ή με προβλήματα συμπεριφοράς) μέσα στις τάξεις του συνηθισμένου σχολείου.

... ενσωμάτωση η πλήρης εκπαιδευτική και κοινωνική ένταξη των παιδιών με Ειδικές Ανάγκες (εκπαιδευτικές και άλλες) μέσα σε μια συνηθισμένη τάξη των συνομηλίκων τους. Τούτο εξυπακούει συμμετοχή των παιδιών αυτών σ' όλες τις δραστηριότητες που επιτελούνται στην τάξη ανάλογα πάντα με τις δυνατότητές τους, χωρίς καμιά ξεχωριστή βοήθεια από άλλο δάσκαλο, ειδικό ή μη, εκτός από το δάσκαλο της τάξης ».

Ο Γ. Τσιναρέλης διαχωρίζει την έννοια της ένταξης από την ενσωμάτωση διαφοροποιώντας την χρονικά και κοινωνικά:

³²⁴ Τσιναρέλης, Σ. Γ. (1996), «Η ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Μύθοι και πραγματικότητα», Διαφορά, 46 – 47, σ. 18

³²⁵ Μπαμπινιώτης, Γ. (1998), «Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας. Με σχόλια για τη σωστή χρήση των λέξεων», Κέντρο Λεξικολογίας, Αθήνα

* Η υπογράμμιση είναι δική μας διότι έρχεται να ενισχύσει τον ορισμό που θα δώσουμε πιο κάτω

³²⁶ Κόμπος, Χ. (1990), «Ο θεσμός της ένταξης παιδιών με ειδικές ανάγκες στα δημοτικά σχολεία και οι υποχρεώσεις της κοινωνίας και του κράτους», Διδακτορική Διατριβή, Αθήνα

α) Ένταξη (integration) σημαίνει την αποδοχή μέσα σε μια ήδη λειτουργούσα – με τις δικές της φυσικές και κοινωνικές δυναμικές – ομάδα μιας θέσης από ένα άτομο ή μια κατηγορία ατόμων που έχουν διαφορετικά κοινωνικά, βιολογικά, ψυχολογικά, ή οικονομικά χαρακτηριστικά και την παροχή κάθε είδους βοήθειας μέσα κι έξω από την ομάδα για την διατήρηση της θέσης αυτής καθώς και την απόκτηση ρόλου ή ρόλων στα πλαίσια αυτής της ομάδας.

β) Ενσωμάτωση (incorporation) σημαίνει την αλληλοαποδοχή από ένα σύνολο ή μια ομάδα, ενός ατόμου ή μιας ομάδας. Την ανάπτυξη κοινωνιοδυναμικών σχέσεων, χωρίς την παροχή καμιάς ιδιαίτερης βοήθειας είτε από την ομάδα είτε από οποιονδήποτε εξωτερικό παράγοντα, με αποτέλεσμα την πλήρη απορρόφηση του ατόμου ή της ομάδας στις διαμορφούμενες σχέσεις αλλά και την διατήρηση των χαρακτηριστικών της προσωπικότητας αμφίπλευρα³²⁷.

Η δική μας προσέγγιση στο θέμα ταυτίζεται με τον πιο πάνω διαχωρισμένο ορισμό των εννοιών ένταξη και ενσωμάτωση.

Για το σκοπό της διακρίβωσης των στάσεων των γονέων των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. σχετικά με την ένταξη και, κατ' επέκταση, για το μάθημα της ειδικής φυσικής αγωγής τους δόθηκε ερωτηματολόγιο (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 26). Δε δόθηκαν ερωτηματολόγια στους γονείς των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. των ειδικών τάξεων της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης καθώς και των αντίστοιχων τμημάτων των νηπιαγωγείων. Το σύνολο των ερωτηματολογίων που δόθηκαν από τον ίδιο τον ερευνητή σε όλες τις περιφέρειες τις Ελλάδας ήταν 900 και επεστράφησαν 498 συμπληρωμένα. Στο δείγμα που προέρχονταν από τις ΣΜΕΑ αντιστοιχήθηκε ο αριθμός 1 ενώ στα προγράμματα ένταξης

³²⁷. Τσιναρέλης, Σ. Γ. (1995), « Η ένταξη των παιδιών με προβλήματα ακοής σε σχολεία ακουόντων. Η ελληνική πραγματικότητα και οι διαφαινόμενες προοπτικές », Διδακτορική Διατριβή, Παν. Αθηνών

της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ο αριθμός 2. Η ανταπόκριση των γονέων ανά κατηγορία μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. φαίνονται στον ΠΙΝΑΚΑ 39 όπου υπάρχει μόνο ο αριθμός ανταπόκρισης των ερωτηματολογίων διότι δεν υπήρχε η εκ των προτέρων δυνατότητα προσδιορισμού του αριθμού αυτών των μαθητών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 39

**ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ ΣΕ ΓΟΝΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ
ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΩΝ ΣΕ Σ.Μ.Ε.Α.**

ΚΩΔ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΙΔ.Ε.Α.	ΣΤΑΘΗΚΑΝ	ΕΠΕΣΤΡΑΦΗΣΑΝ	
			N	%
0.1	Κινητική Αναπηρία	50	44	88.00
0.2	Ελαφρά Ν.Υ.	307	124	40.39
0.3	Μέτρια Ν.Υ.	220	104	47.27
0.4	Προβλήματα Συμπεριφοράς	70	39	55.71
0.5	Κοφίωση	100	34	34.00
0.6	Βαρηκία		26	
0.7	Τυφλωση	40	6	15.00
0.8	Μικρή Όραση		10	
0.9	Δυσκλασία		34	
1.0	Σύνδρομο Down		12	
	ΣΥΝΟΛΟ	500	492	98.40

ΥΠΟΜΝΗΜΑ: Ν.Υ. = Νοητική Υστέρηση

Οι εξαρτημένες μεταβλητές που εξετάστηκαν κατά την επεξεργασία των δεδομένων που συλλέχτηκαν από το ερωτηματολόγιο αναφέρονται στα σχολικά προγράμματα και στις προσδοκίες που απορρέουν λόγω της συμμετοχής σ' αυτά των μαθητών με διαφορετικές αναπηρίες. Η δε περιγραφή τους γίνεται σε συνάφεια μ' εκείνες που χρησιμοποιήθηκαν ως ανεξάρτητες μεταβλητές.

Σε σχέση με το είδος της σχολικής μονάδας που θα προτιμούσαν οι γονείς να φοιτήσαν τα παιδιά με ΕΙΔ.Ε.Α. υπήρχε μια κλιμάκωση μεταξύ δέκα κατηγοριών που αναφέρονται στον ΠΙΝΑΚΑ 39.

Οι επιλογές που είχαν να κάνουν μεταξύ των σχολικών μονάδων ή των εκπαιδευτικών πλαισίων ήταν:

- α. το ειδικό σχολείο
- β. η ειδική τάξη
- γ. η τάξη ένταξης*
- δ. το σχολείο ένταξης[®].

Επειδή οι προτιμήσεις αφορούσαν κάθε μια από τις δέκα κατηγορίες των παιδιών χωριστά, διαμορφώθηκαν δέκα εξαρτημένες μεταβλητές που αντιστοιχούσαν στις επιλογές που έκαναν οι γονείς στους τομείς:

- α. της εκπαίδευσης
- β. της κοινωνικής παρουσίας και συμμετοχής
- γ. τον επαγγελματικό τομέα
- δ. συνδυασμό του α και β
- ε. συνδυασμό του α και γ
- στ. συνδυασμό του α, β και γ.

Παράλληλα με τις εξαρτημένες μεταβλητές χρησιμοποιήθηκαν διαφοροποιημένες ανεξάρτητες μεταβλητές, όπως τα δημογραφικά χαρακτηριστικά της ηλικίας και του φύλου. Οι γονείς δηλώνουν τις γραμματικές τους γνώσεις, την κατηγορία της αναπηρίας του παιδιού τους, το πλαίσιο της εκπαίδευσης των παιδιών. Στην ανάλυση των ερωτηματολογίων χρησιμοποιήθηκαν ως ανεξάρτητες μεταβλητές:

* Ως τάξη ένταξης εννοούμε την τάξη του γενικού σχολείου όπου τοποθετείται ένα παιδί με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και στηρίζεται στη βάση ειδικού προγράμματος σ' όλες τις δραστηριότητες της τάξης ή σε μερικές απ' αυτές από ειδικό δάσκαλο και ειδικό προσωπικό.

[®] Ως σχολείο ένταξης εννοούμε το σχολείο σε τάξη του οποίου εγγράφεται το παιδί με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και συμμετέχει σ' όλες τις δραστηριότητες της τάξης του χωρίς εξατομικευμένη βοήθεια.

- το φύλο (άνδρας = 1, γυναίκα = 2)
- το σχολείο φοίτησης του παιδιού (δες κωδικοποίηση

ΠΙΝΑΚΑ 39)

- το μορφωτικό επίπεδο του πατέρα και της μητέρας (δεν φοίτησε σε καμιά σχολική βαθμίδα = 1, απόφοιτος πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης = 2, απόφοιτος δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης = 3, πτυχιούχος ανώτερης - ανώτατης εκπαίδευσης = 4)
- το είδος του εκπαιδευτικού πλαισίου που παρακολουθεί το παιδί τους (ειδικό σχολείο = α, ειδική τάξη = β, τάξη ένταξης με βοηθό δάσκαλο = γ, τάξη ένταξης χωρίς βοηθό δάσκαλο = δ).

Οι δείκτες συνάφειας που προέκυψαν ελέγχθηκαν για τη διαπίστωση της σημαντικότητάς τους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 40

ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΓΟΝΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΚΩΔ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΙ.Ε.Α.	α	β	γ	δ	χ	ς
0.1	Κινητική Αναπηρία	54.80	14.90	23.80	4.40	1.80	0.271
0.2	Έγκεφαλ Ν.Υ	30.60	31.20	37.90	1.20	2.10	0.851
0.3	Μέτρα Ν.Υ	91.90	6.60	1.60	0.00	1.10	0.348
0.4	Πρ. Συμπεριφοράς	12.00	21.80	35.80	1.20	1.75	0.571
0.5	Κωφωση	66.30	11.70	2.00	0.00	1.16	0.416
0.6	Επιληψία	42.80	23.20	23.20	2.80	1.65	0.328
0.7	Τυφλωση	80.10	8.10	2.80	0.00	1.12	0.403
0.8	Μικρή Ομάση	38.90	23.80	35.10	5.20	2.10	0.654
0.9	Αυτισμός	28.20	27.00	44.40	3.40	2.17	0.643
1.0	Σύνδρομο Down	50.30	5.60	3.20	0.80	1.15	0.467

Από τον ΠΙΝΑΚΑ 40 φαίνεται ότι το πλαίσιο του ειδικού σχολείου αποτελεί την επιλογή των γονιών των παιδιών με μέτρια νοητική υστέρηση, τύφλωση, κώφωση και με το σύνδρομο Down. Το γεγονός καθαυτό σημαίνει πως οι γονείς προτιμούν την ειδική φυσική αγωγή στο πλαίσιο του ειδικού σχολείου παρά

σε οποιοδήποτε άλλο εκπαιδευτικό πλαίσιο. Υπάρχει μια εμφανής αποφυγή επιλογής του πλαισίου στο οποίο δεν υπάρχει ειδική στήριξη αφού η μέση τοποθέτηση δείχνει πως οι γονείς αποκλείουν εντελώς από τις επιλογές τους το πλαίσιο του γενικού σχολείου (μόλις το 1,6% το επιλέγει).

Οι γονείς των παιδιών με ΕΙΔ.Ε.Α. δεν κάνουν στο σύνολό τους τις ίδιες επιλογές για την εγγραφή των παιδιών τους στις σχολικές μονάδες (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 27). Διαπιστώνουμε ότι το πλαίσιο της ένταξης φαίνεται να επιθυμούν μόνο οι γονείς των παιδιών με ελαφρά νοητική υστέρηση (68,3%), με βαρηκοΐα (72,7%) και με δυσλεξία (57,9%). Οι επιλογές των γονέων όλων των άλλων κατηγοριών περιορίζονται στο ειδικό σχολείο και την ειδική τάξη με ποσοστό που κυμαίνεται από 60,0% έως 96,2%.

Γενικά οι γονείς στο σύνολό τους φαίνεται να είναι θετικά διακείμενοι, για όλες τις κατηγορίες των παιδιών, προς μοντέλα χωριστής φοίτησης (ειδικό σχολείο, ειδική τάξη) πλαίσια μέσα στα οποία κατά το πλείστον παρέχονται προγράμματα ειδικής φυσικής αγωγής από εξειδικευμένο προσωπικό. Η διακύμανση των επιλογών αυτών φαίνεται να είναι συναφής με την σοβαρότητα της μειονεξίας ή της αναπηρίας του παιδιού. Απόδειξη της διαπίστωσης αυτής είναι το γεγονός πως όλοι οι γονείς επιλέγουν σε μικρά ποσοστά το πλαίσιο του γενικού σχολείου.

Οι λόγοι απόρριψης του γενικού σχολείου δικαιολογούνται, κυρίως, από αναστολές των γονέων σε σχέση με την πιθανή απομόνωση που θα τύχουν τα παιδιά τους από τους συμμαθητές τους και την αδυναμία ανταπόκρισης του σχολείου στις ειδικές ατομικές εκπαιδευτικές τους ανάγκες, κατά συνέπεια, και στην ειδική φυσική αγωγή.

Θεωρούν πως στο ειδικό σχολείο τα παιδιά τους:

- θα έχουν περισσότερο χρόνο για ωφέλιμη απασχόληση, αφού θα λαμβάνονται υπόψη σε μεγαλύτερο βαθμό οι ικανότητες και τα ενδιαφέροντα τους

- θα αισθάνονται περισσότερο ικανοποιημένα διότι θα ζουν ανάμεσα σε όμοια τους, με τις ίδιες ικανότητες

- θα υπάρχει το ειδικευμένο προσωπικό που θα τα βοηθά με τον σωστό τρόπο στη βάση των αποδεκτών αρχών και μεθόδων.

Η υποδομή και το Α.Π.Σ. του γενικού σχολείου δεν προσφέρονται για τους μαθητές με ΕΙΔ.Ε.Α. αλλά και οι εκπαιδευτικοί δεν είναι έτοιμοι να αποδεχθούν και να εφαρμόσουν εξειδικευμένα προγράμματα.

Οι γονείς που επιλέγουν την εφαρμογή εκπαιδευτικού πλαισίου που περικλείει κάποιας μορφής ένταξη, για ορισμένες από τις ομάδες των παιδιών, αιτιολογούν την επιλογή τους με τις παρακάτω γνώμες. Θεωρούν πως οι κατηγορίες των μαθητών που μπορούν να ενταχθούν, δηλαδή τα ελαφρά νοητικά υστερημένα άτομα, τα βαρήκοα και τα δυσλεκτικά, ωφελούνται όταν βρίσκονται ανάμεσα στους μαθητές του γενικού σχολείου επειδή βοηθούνται να αντιμετωπίζουν τα προβλήματά τους όταν είναι μαζί στην ίδια τάξη. Στη γενική τάξη βοηθούνται να αναπτύξουν στον ανώτατο δυνατό βαθμό τις νοητικές τους ικανότητες, με την προϋπόθεση όμως ότι έχουν εξατομικευμένη βοήθεια από εξειδικευμένο επιπλέον δάσκαλο. Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί φαίνεται πως αποδέχονται σε μεγάλο βαθμό τους μαθητές αυτών των κατηγοριών. Η κατάσταση αυτή τονώνει την αυτοπεποίθηση των γονέων ενώ οι μαθητές του γενικού σχολείου αντιμετωπίζουν θετικά τους συμμαθητές τους με ΕΙΔ.Ε.Α., κατανοούν τα προβλήματα τους και

μαθαίνουν να τους αντιμετωπίζουν ως ισότιμους συνανθρώπους τους.

Από το ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 27, ΠΙΝΑΚΑΣ ΧΙΙ, διαπιστώνουμε ότι οι γονείς απορρίπτουν για τους μαθητές με μέτρια νοητική υστέρηση (90,7%), με τύφλωση (90,3%), με κώφωση (84,7%) και με σύνδρομο Down (89,1%), την επιλογή της φοίτησης στο πλαίσιο του γενικού σχολείου. Από τη μέση τοποθέτηση του συνόλου των γονιών διαπιστώνεται ότι δεν επέλεξαν την ένταξη για τους μαθητές με μέτρια νοητική υστέρηση (3,83), με σύνδρομο Down (3,78), με τύφλωση (3,77) και με κώφωση (3,65). Θετική σύγκλιση των απόψεων των γονέων για την ένταξη διαπιστώνεται για τους μαθητές με προβλήματα συμπεριφοράς (2,83), με βαρηκοΐα (2,63) και με κινητική αναπηρία (3,77). Σε σχέση με την απόκλιση τη μικρότερη διασπορά προτιμήσεων παρουσιάζει η κατηγορία των μαθητών με μέτρια νοητική υστέρηση (0,587), με σύνδρομο Down (0,674), με τύφλωση (0,729), και με κώφωση (0,858). Αντίθετα, η μεγαλύτερη διασπορά διαπιστώνεται για την κατηγορία των κινητικά αναπήρων (1,400) και των βαρηκόων (1,382).

Στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 28, ΠΙΝΑΚΕΣ Ι - Χ, αποτυπώνονται οι στάσεις των γονέων των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. σχετικά με το πότε πρέπει ν' αρχίζουν τα προγράμματα ένταξης των παιδιών τους στα πλαίσια του γενικού σχολείου, γεγονός που σηματοδοτεί και τη μη συμμετοχή τους σε προγράμματα ειδικής φυσικής αγωγής. Σε σχέση με την εξαρτημένη αυτή μεταβλητή η μελέτη των παραπάνω πινάκων δείχνει ότι οι γονείς των μαθητών με μέτρια νοητική υστέρηση, με τύφλωση, με κώφωση και με σύνδρομο Down διάκινται αρνητικά έναντι της ένταξης των παιδιών τους σε οποιαδήποτε φάση της σχολικής ζωής. Αντίθετα, οι γονείς των

παιδιών με ελαφρά νοητική υστέρηση, με βαρηκοΐα, με μερική όραση και δυσλεξία, επιλέγουν την ένταξη ακόμη από την προσχολική ηλικία. Ταυτόχρονα, οι γονείς των μαθητών με προβλήματα συμπεριφοράς και με κινητική αναπηρία, επιλέγουν πλαίσια εφαρμογής προγραμμάτων ένταξης, αλλά οι προτιμήσεις τους κατανέμονται σ' όλο το φάσμα των θέσεων που προτείνονται χωρίς όμως σαφή τοποθέτηση - σε ποσοστό άνω του 50,0% - υπέρ ενός συγκεκριμένου πλαισίου.

Το χαμηλότερο ποσοστό διαπιστώνεται στη θέση που προτείνεται η φοίτησή στο πλαίσιο του ειδικού σχολείου για διάστημα τουλάχιστο 4 χρόνων πριν την ένταξη των μαθητών. Αυτό είναι χαρακτηριστικό στην περίπτωση των μαθητών με κινητική αναπηρία, με ελαφρά νοητική υστέρηση, με κώφωση, με βαρηκοΐα, με τύφλωση, με μερική όραση, με προβλήματα συμπεριφοράς, με σύνδρομο Down και με δυσλεξία. Στην κατηγορία των μαθητών με μέτρια νοητική υστέρηση το χαμηλότερο ποσοστό παρατηρείται στην περίπτωση έναρξης της εφαρμογής του θεσμού από την προσχολική ηλικία.

Στο σύνολο τους οι στάσεις των γονέων κυμαίνονται μεταξύ δύο ακραίων τάσεων:

α. της μη εφαρμογής της ένταξης σε κανένα στάδιο της σχολικής ζωής

β. της εφαρμογής της από την προσχολική ηλικία.

Ειδικά η ποσόστωση ανά κατηγορία προσδιορίζεται για τους μαθητές με κινητική αναπηρία στο 55,2% και 34,3% αντίστοιχα, με ελαφρά νοητική υστέρηση 30,4% και 49,0%, με προβλήματα συμπεριφοράς 52,0% και 17,6%, με βαρηκοΐα

49,0% και 35,6%, με μερική όραση 37,5% και 43,5% και με δυσλεξία 29,0% και 48,4%.

Η εμπιστοσύνη δείχνουν οι γονείς των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. προς τους εκπαιδευτικούς γενικά αλλά και προς τους εκπαιδευτικούς των προγραμμάτων ειδικής φυσικής αγωγής ειδικότερα αποτυπώνεται στις γνώμες που διατυπώνουν για τις ικανότητες που πρέπει να τους διακρίνουν. Από την επεξεργασία των ερωτηματολογίων της έρευνάς μας προκύπτει πως οι γονείς θεωρούν ως το πιο σημαντικό γνώρισμα που πρέπει να διακρίνει κάθε εκπαιδευτικό που εργάζεται με μαθητές με ΕΙΔ.Ε.Α. την αποδοχή από μέρος του όλων των μαθητών ανεξάρτητα από τις μειονεξίες ή αναπηρίες που παρουσιάζουν (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 29). Θεωρούν δε ως χαρακτηριστικό, με μικρότερη όμως σπουδαιότητα, τη γνώση των μεθόδων εργασίας και τη συνεχή επιμόρφωση του στην εξέλιξη των θεμάτων της ειδικής αγωγής.

Η μέση τοποθέτηση των γονιών δείχνει ότι τα γνωρίσματα του εκπαιδευτικού στα οποία δίδουν τη μεγαλύτερη σημασία είναι:

- η αποδοχή όλων των μαθητών ανεξάρτητα από τις ΜκΑ (7,94)
- η προθυμία του να μοιράζεται την επιτυχία των μαθητών με τους οποίους εργάζεται (6,49)
- η γνώση των μεθόδων εργασίας για τους μαθητές σε συνάρτηση με την τάση συνεχούς επιμόρφωσης (5,54).

Στην ίδια στήλη φαίνεται πως οι γονείς θεωρούν ως γνωρίσματα ήσσονος σημασίας:

- την αντίληψη που έχει ο εκπαιδευτικός για τον εαυτό του ως μέλος της ομάδας του σχολείου που εργάζεται (3,03)
- τη συνεργάσιμότητά του με τους γονείς και την κατανόηση του ως προς τις κρίσεις και τις επικρίσεις τους (3,22)

- τη διακριτική συμπεριφορά του ως προς τους συναδέλφους του (3,93).

Από τη μελέτη των δεδομένων της σταθερής απόκλισης φαίνεται πως τα γνωρίσματα του εκπαιδευτικού στα οποία οι γνώμες των γονέων παρουσιάζουν τη μικρότερη διασπορά είναι:

- η αποδοχή όλων των μαθητών ανεξάρτητα από τις ΜκΑ (1,790)

- η πρόθυμη ανταπόκριση του στις υποδείξεις σχετικά με τρόπους μέσω των οποίων θα μπορέσει να βοηθήσει τους μαθητές (1,857)

- η συνεργάσιμότητά του με τους γονείς και η κατανόηση του ως προς τις κρίσεις και τις επικρίσεις τους (1,854).

Η μεγαλύτερη διασπορά γνωμών των γονέων επισημαίνεται στην επιλογή των γνωρισμάτων του εκπαιδευτικού που σχετίζονται με τη γνώση των μεθόδων εργασίας (2,644), την προθυμία του να μοιράζεται την επιτυχία των μαθητών (2,477) καθώς και την ανάγκη να συμπεριφέρεται διακριτικά προς τους συναδέλφους του (2,273).

Από τις επιλεγόμενες θέσεις (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 30, ΠΙΝΑΚΕΣ I και II) διαπιστώνεται πως αυτή που συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό από το σύνολο των γονέων είναι αυτή που αναφέρεται στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών πάνω σε θέματα ένταξης (υπ. αριθ. 1 με ποσοστό 33,0%). Έπεται αυτή που αναφέρεται στην εξειδίκευση του προσωπικού (υπ. αριθ. 3 με ποσοστό 29,4,0%) και η υπ. αριθ. 2 με ποσοστό 25,2% που αναφέρεται στην ανάγκη της ενημέρωσης των γονέων των μαθητών του γενικού σχολείου σχετικά με την ένταξη.

Οι γονείς δείχνουν ιδιαίτερη προτίμηση για την πλήρη στελέχωση των σχολικών μονάδων με το κατάλληλα εξειδικευμένο προσωπικό (υπ. αριθ. 9 με ποσοστό 13,8%), το οποίο να μπορεί να

φέρει σε πέρας τις απαραίτητες εκπαιδευτικές του υποχρεώσεις. Το στοιχείο αυτό, ειδικά για τους εκπαιδευτικούς της ειδικής φυσικής αγωγής, συνεπάγεται την πλήρη εξειδίκευση στα θέματα της ειδικότητάς τους.

Ο κατάλληλος εξοπλισμός των σχολικών μονάδων σε συνάρτηση με τις διευθετήσεις για εξάλειψη των φυσικών εμποδίων στις κτιριακές εγκαταστάσεις, θεωρείται ως ένας από τους πιο σημαντικούς παράγοντες. Η προτίμηση αυτή λαμβάνει ποσοστό 20,6% και κατατάσσεται 4^η θέση.

Οι γονείς των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. απορρίπτουν στην πλειοψηφία τους την ένταξη των παιδιών τους και, επομένως, την ειδική φυσική αγωγή στο πλαίσιο του γενικού σχολείου. Εξαιρέση αποτελούν οι γονείς των μαθητών με ελαφρά νοητική υστέρηση, των βαρηκόων και των δυσλεκτικών, οι οποίοι επιθυμούν διάφορες μορφές συμμετοχής των παιδιών τους στη γενική εκπαίδευση. Παρ' όλ' αυτά όμως και αυτοί θεωρούν απαραίτητη την παροχή εξατομικευμένης διδασκαλίας από εξειδικευμένο εκπαιδευτικό (ειδικής φυσικής αγωγής).

Οι στάσεις αυτές είναι συναφείς της γενικής πεποίθησης των γονέων έναντι του γενικού εκπαιδευτικού συστήματος, το οποίο δε θεωρούν ικανοποιητικό για τις ανάγκες των παιδιών τους και, το κυριότερο, δεν το εμπιστεύονται. Επικαλούνται τις δυσκολίες και τα συναισθηματικά προβλήματα που συναντούν τα παιδιά τους μέσα στο πλαίσιο του γενικού σχολείου, την μη ετοιμότητα που διαπιστώνουν από την πλευρά των εκπαιδευτικών και τη μη αποδοχή των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. από τους συμμαθητές τους. Η ματαίωση των προσδοκιών τους για κατάλληλη εκπαίδευση τους δημιουργεί αισθήματα πικρίας και παράλληλα συμβάλλει στη δημιουργία τάσεων απόρριψης νέων προγραμμάτων. Τα συναισθήματα αυτά οδηγούν από μόνα τους στη σιγουριά του ειδικού

σχολείου. Οι γονείς επιδεικνύουν εμπιστοσύνη στο ειδικό σχολείο και το προσωπικό του γιατί το θεωρούν εξειδικευμένο στο να χειρίζεται τις δυσκολίες των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. και ικανό να εφαρμόζει προγράμματα με κατάλληλο περιεχόμενο για την κάθε περίπτωση ξεχωριστά.

20. Η ΑΠΟΔΟΧΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ, ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ, ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ

Στη διαδικασία της ένταξης συνυπάρχουν και συλλειτουργούν όλα τα γνωστικά αντικείμενα που περιλαμβάνονται στο Α.Π.Σ. του γενικού σχολείου καθώς και το σύνολο των κοινωνικών, βιολογικών και ψυχολογικών παραμέτρων που υπεισέρχονται στην εκπαιδευτική διαδικασία. Κατά συνέπεια και η φυσική αγωγή έχει το δικό της ισότιμο ρόλο. Παρέχει ευκαιρίες στο μαθητή για ν' αναπτύξει τις κινητικές του δεξιότητες τονώνοντας την αυτοεκτίμησή του, την αυτοπεποίθηση και τη θετική γνώμη για τον εαυτό του³²⁸. Τα οφέλη που προκύπτουν είναι αμφίδρομα αφού ωφελούνται τόσο οι μαθητές με ΕΙΔ.Ε.Α. όσο και οι συμμαθητές τους των γενικών σχολείων. Οι Vogler, Koranda και Romance επισημαίνουν πως το αντικείμενο της φυσικής αγωγής δεν παρεμποδίζεται ούτε μειώνεται ποιοτικά ακόμη και από σοβαρής μορφής αναπηρίες εντασσόμενων παιδιών³²⁹.

Οι στάσεις των εκπαιδευτικών έναντι των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τις εμπειρίες, την επιμόρφωση ή την ενημέρωσή τους πάνω σε σχετικά θέματα, την υπάρχουσα στήριξη και από παράγοντες όπως το μέγεθος της τάξης και ο φόρτος

³²⁸. Χαρίτου. Σ. (2000), «Ένταξη παιδιών με ειδικές ανάγκες στο γενικό σχολείο. Η καινούργια πραγματικότητα στο ελληνικό σχολείο. Ο ρόλος της φυσικής αγωγής στη διαδικασία ένταξης», Σημειώσεις στο ΤΕΦΑΑ Αθηνών, Αθήνα

³²⁹. Vogler. W. E., Koranda. P., Romance. T. (2000), «Including a child with severe cerebral palsy in physical education: a case study», *Adapted Physical Activity Quarterly*, 17, p. 161

εργασίας τους³³⁰, τα χρόνια διδασκαλίας και η ακαδημαϊκή επάρκεια³³¹. Οι εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης κατά τον Χ. Κόμπο σε ποσοστό 70% δεν αποδέχονται την ένταξη των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. και απορρίπτουν παντελώς την ενσωμάτωση³³². Αντίθετα στο εξωτερικό η ποσοστόση είναι εντελώς διαφορετική αφού οι εκπαιδευτικοί όλων των βαθμίδων είναι θετικοί, υπό προϋποθέσεις, υπέρ της ένταξης για τους μαθητές με ελαφρά νοητική υστέρηση³³³, με κινητική αναπηρία³³⁴, με δυσλεξία³³⁵, με προβλήματα συμπεριφοράς³³⁶ και με αισθητηριακά προβλήματα (κώφωση, τύφλωση)³³⁷. Η επιλογή του ειδικού σχολείου και, κατά συνέπεια, η αντίθεση στην ένταξη εκφράζεται για τα παιδιά με

³³⁰. Rowe. I., Stutts. R. M. (1987), «Effects of practical type, experience, and gender on attitudes of undergraduate physical education majors toward disabled persons», *Adapted Physical Activity Quarterly*, 4, p. 268

³³¹. Rizzo, T. L., & Vispoel, W. P. (1991), «Physical Educators' attitudes and attitudes toward teaching students with handicaps». *Adapted Physical Activity Quarterly*, 8, p. 8

³³². Κόμπος. Χ. (1990), ό.π

³³³. Dunn. M. (1968), «Special Education for mildly retarded. Is much of justifiable?», *Exceptional Children*, 35(5), p. 5

³³⁴. Sturges. B. (1980), «An Integrated Unit at St. Michel's», *Special Education Forward Trends*, 7, p. 12

³³⁵. Miles. T. R. (1978), «Understanding Dyslexia», *Teach Yourself Books*, Seven Oaks

³³⁶. Long. N. J., Morse. W. C., Newman. R. G. (1980), «Conflict in the classroom», *Wadsworth Publishing Co*, Belmont

³³⁷. a. Dale. D. M. C. (1984), «Individualized Integration», *Hodder and Stoughton*, London

b. Chapman. E. (1978), «Visually Handicapped and Young People», *Routlge and Kegan Paul*, London

μέτρια και βαριά νοητική υστέρηση και με σύνδρομο Down³³⁸.

Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, οι εκπαιδευτικοί εκδηλώνουν λιγότερο ενδιαφέρον να συμπεριλάβουν μαθητές με ΕΙΔ.Ε.Α. στην τάξη τους, ειδικότερα όταν παρουσιάζουν συναισθηματική δυσκολία και δυσκολία συμπεριφοράς. Το μειωμένο ενδιαφέρον οφείλεται σε μέγιστο βαθμό στο γεγονός ότι οι εκπαιδευτικοί αυτοί έχουν από ελάχιστες έως ανύπαρκτες ευκαιρίες να ενημερωθούν ή και να επιμορφωθούν σε θέματα εκπαίδευσης παιδιών με ΜΚΑ με εξαίρεση τους εκπαιδευτικούς φυσικής αγωγής που έχουν τη δυνατότητα ειδίκευσης στα ΤΕΦΑΑ της χώρας. Το γεγονός αυτό, σε ερευνητικές εργασίες, έδειξε πως οι φοιτητές φυσικής αγωγής που παρακολουθούν, λόγω ειδικότητας, μαθήματα ειδικής φυσικής αγωγής, έχουν θετικότερη στάση σε σχέση με τους άλλους φοιτητές³³⁹. Η ίδια ακριβώς τάση διαπιστώθηκε και στους φοιτητές άλλων κατευθύνσεων που παρακολουθούν μαθήματα για εκπαίδευση μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α.³⁴⁰.

Οι λόγοι που συνηγορούν στο μειωμένο ενδιαφέρον για την ένταξη είναι:

- α. η γνώμη τους πως ο μαθητής με ΕΙΔ.Ε.Α. μέσα στη γενική τάξη θα δημιουργεί προβλήματα πειθαρχίας

³³⁸ a. Australian Journal of Mental Retardation (1979), «Down's Syndrome in Fiji and Tonga», 5, p. 4

b. Keoch. B. (1976), «What Research Tell Us About Mainstreaming? Mainstreaming: Controversy and Consensus», Academic Therapy Publications, San Rafael

³³⁹ Kowalski. E., Rizzo. T. (1996), «Factors Influencing Preservice Student Attitudes Toward Individuals With Disabilities», Adapted Physical Activity Quarterly, 13 (2), p. 180

³⁴⁰ Folsom - Meek. S. L., Nearing. R. L., Groteluschen. W., Krampf. H. (1999), «Effects of Academic Major, Gender, and Hands-on Experience on Attitudes of Preservice Professionals», Adapted Physical Activity Quarterly, 16, p. 389

- β. η επιφύλαξή τους να αναλάβουν επιπρόσθετες ευθύνες
- γ. η πεποίθησή τους πως οι μαθητές αυτοί θα πρέπει, να φοιτούν σε ειδικά σχολεία
- δ. η έλλειψη της κατάλληλης ενημέρωσής τους σχετικά με την ένταξη³⁴¹.

Ειδικά για το αντικείμενο της φυσικής αγωγής ο Β. Καλύβας διατυπώνει την άποψη πως η ένταξη ταυτίζεται με την απλή συνύπαρξη των μαθητών με αναπηρίες στον ίδιο σχολικό χώρο³⁴², ενώ η Δ. Κουτσούκη τονίζει το ρόλο της ειδικής εκπαίδευσης για να κατακτήσουν το προσωπικό τους δυναμικό³⁴³. Ο Τ. Rizzo διαπίστωσε πως οι εκπαιδευτικοί επηρεάζονται από το βαθμό και το είδος της αναπηρίας των μαθητών, με αποτέλεσμα να διάκινται ευνοϊκότερα προς τους μαθητές με λιγότερο σοβαρές αναπηρίες³⁴⁴. Παρατήρησε μάλιστα πως οι εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής προτιμούσαν τη διδασκαλία μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες παρά αυτών με κινητικές αναπηρίες. Αντίθετες στάσεις όμως βρέθηκε πως παρουσιάζουν οι φοιτητές φυσικής αγωγής³⁴⁵ από τους Downs και Williams. Ο Stewart³⁴⁶, διαπίστωσε πως οι φοιτητές φυσικής αγωγής εκδηλώνουν στατιστικά σημαντικά

³⁴¹. Κόμπος, Χ.(1990), ό.π

³⁴². Καλύβας, Β. (2002), «Η φυσική αγωγή και ο Αθλητισμός ως μέσο ενσωμάτωσης μαθητών και ατόμων με αναπηρίες. Διεθνής και Ελληνική πραγματικότητα», Ισοτιμία, σ. 34

³⁴³. Κουτσούκη, Δ. (1997), «Ειδική Φυσική Αγωγή. Θεωρία και Πρακτική», Συμμετρία, Αθήνα

³⁴⁴. Rizzo, T. (1984), «Attitudes of physical educators toward teaching handicapped pupils», *Adapted Physical Activity Quarterly*, 1, p. 267

³⁴⁵. Downs, P., Williams, T. (1994), «Students attitudes toward integration of people with disabilities in activity settings: A European comparison», *Adapted Physical Activity Quarterly*, 11(1), p. 32

³⁴⁶. Stewart, C. C. (1991), «Labels and the attitudes of undergraduate physical education students toward disabled individuals», *The Physical Educator*, 48 (3), p. 142

αρνητικότερες στάσεις έναντι των ατόμων με νοητική υστέρηση σε σχέση με τα άτομα που είχαν κινητικές αναπηρίες ή με μη διαγνωσμένες αναπηρίες. Ταυτόχρονα ήταν θετικότερα διακείμενοι στο να εργάζονται με ηλικιακά μικρότερα άτομα. Αντίθετα οι Hodge, Davis, Woodard και Sherrill³⁴⁷, δε διαπίστωσαν στατιστικά σημαντική διαφορά στις στάσεις των εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής για τη διδασκαλία των μαθητών με κινητική αναπηρία και με μέτρια ή σοβαρή νοητική υστέρηση.

Η συγκατάνευση των εκπαιδευτικών στο να εργαστούν με μαθητές με αναπηρίες μέσα στο γενικό σχολείο είναι συνάρτηση του είδους του προγράμματος, της δικής τους επαγγελματικής επάρκειας και της στήριξης από συναδέλφους τους της γενικής εκπαίδευσης³⁴⁸. Από τους μελλοντικούς εκπαιδευτικούς φυσικής αγωγής σε διευρωπαϊκή έρευνα των Downs και Williams διαπιστώθηκε πως οι φοιτήτριες παρουσίαζαν θετικότερες στάσεις έναντι των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α., ενώ μεταξύ των αντρών συμφοιτητών τους, αυτοί με μεγαλύτερη εμπειρία παρουσίαζαν περισσότερο αρνητικές στάσεις από τους αντίστοιχους χωρίς εμπειρίες³⁴⁹. Στην ίδια έρευνα οι φοιτητές από το Βέλγιο ήταν αρνητικότεροι για την ένταξη των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. σε σχέση με τους συμφοιτητές τους από τη Δανία, την Πορτογαλία και την Αγγλία. Οι Kowalski και Rizzo διαπίστωσαν θετική συνάφεια μεταξύ της

³⁴⁷ Hodge. S. R., Davis. R., Woodard. R., Sherrill. C. (2002), «Comparison of practicum types in changing Preservice teacher's attitudes and perceived competence», *Adapted Physical Activity Quarterly*, 19, p. 155

³⁴⁸ a. DePauw. K. P., Doll - Tepper. G. (2000), «Toward progressive inclusion and acceptance: Myth or reality? The inclusion debate and bandwagon discourse», *Adapted Physical Activity Quarterly*, 17, p. 135

b. Block. M. E., Zeman. R. (1996), «Including students with disabilities in regular physical education: Effects on non-disabled children», *Adapted Physical Activity Quarterly*, 13, p. 38

³⁴⁹ Downs. P., Williams. T. (1994), ό.π

ακαδημαϊκής επάρκειας των φοιτητών και των στάσεών τους έναντι των άτομων με ΜκΑ³⁵⁰.

Στην ελληνική πραγματικότητα, οι Θεοδωράκης, Μπαγιάτης και Γούδας διαπίστωσαν πως η τάση των φοιτητών των ΤΕΦΑΑ να εργαστούν με μαθητές με ΕΙΔ.Ε.Α. είναι συναφής της κοινωνικής τους ταυτότητας και της επιστημονικής τους επάρκειας³⁵¹. Οι γυναίκες πάντως σε όλες τις έρευνες φαίνεται να είναι θετικότερες στη διδασκαλία των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. απ' ότι οι άνδρες συναδέλφοί τους³⁵². Γενικά, οι μεταπτυχιακοί φοιτητές είναι θετικότερα διακείμενοι σε σχέση με τους προπτυχιακούς και οι ειδικευόμενοι στην ειδική φυσική αγωγή σε σχέση προς αυτούς που ακολουθούν άλλες ειδικότητες. Οι λόγοι της διαφοράς αυτής στις στάσεις είναι προφανείς όσον αφορά την αιτιολόγησή τους, αφού η επιστημονική επάρκεια και η αυτοαντίληψη

³⁵⁰ Kowalski. E., Rizzo. T. (1996), ό.π

³⁵¹ Theodorakis. Y., Bagiatis. K., Goudas. M. (1995), «Attitudes Towards Teaching Individuals With Disabilities: Application of Planned Behavior Theory», *Adapted Physical Activity Quarterly*, 12, p. 151

³⁵² a. Downs. P., Williams. J. (1994), ό.π

b. Hodge. S. R. (1998), «Prospective physical education teacher's attitudes toward teaching students with disabilities», *The-Physical Educator*, 55 (2), p. 68

c. Hodge. S., Jansma. P. (1999), «Effects of Contact time and Location of Practicum Experiences on Attitudes of Physical Education major», *Adapted Physical Activity Quarterly*, 16, p. 48

d. Folsom - Meek. S. L., Snearing. R. L., Groteluschen. W., Krampf. H. (1999), ό.π

αυτών των φοιτητών είναι σαφώς θετικότερη³⁵³.

Οι Σακαντάμη – Αγγελοπούλου, Τσικούλας, Αμπατζίδης και Μπαγιατίης διαπίστωσαν πως υπάρχει γενικά ανεπαρκής γνώση για τα άτομα με ΜκΑ μεταξύ των εκπαιδευτικών και οι στάσεις τους έναντι της ένταξης είναι αρνητικές³⁵⁴. Συγκεκριμένα, οι εκπαιδευτικοί στην ευρύτερη περιφέρεια της Θεσσαλονίκης (N = 1145) αναγνώριζαν τη νοητική υστέρηση ως κατηγορία παιδιών με ΕΙΔ.Ε.Α. (89 - 100%) ενώ δεν συνέβαινε το ίδιο για τις περιπτώσεις των χρόνιων παθήσεων (20 – 40%). Χαρακτηριστικό είναι πως μόνο το 17% των υποκειμένων της έρευνάς τους επιθυμούσε να εργαστεί με μαθητές με ΕΙΔ.Ε.Α. και απ' αυτούς το 51% είχε μέλος της οικογένειάς του άτομο με ΜκΑ. Ειδικά οι εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής που εργάζονταν σε σχολικές μονάδες της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είχαν ελάχιστες πληροφορίες και δε δέχονταν στο μάθημά τους μαθητές με ΕΙΔ.Ε.Α.

Τα παιδιά μέσα από τη λειτουργία της κοινωνικοποίησης και των μηχανισμών της αλληλεπίδρασης εσωτερικεύουν μια σειρά «θεμελιωδών στάσεων» οι οποίες ανταποκρίνονται στις δομές της κοινωνίας και στο επίπεδο της κουλτούρας της. Έτσι, έμμεσα, θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί ότι μπορούν να προσδιοριστούν

³⁵³. a. Rizzo. T. L., Kirkendall. D. R. (1995), «Teaching students with mild disabilities: What affects attitudes of future physical educators?», *Adapted Physical Activity Quarterly*, 12, p. 205

b. Kowalski. E., Rizzo. T. (1996), ό.π

c. Rizzo.T. L., Bishop. P., Tobar. D. (1997), «Attitudes of soccer coaches toward youth players with mild mental retardation: A pilot study», *Adapted Physical Activity Quarterly*, 14, p. 238

d. Hodge. S. R., Davis. R., Woodard. R., Sherrill. C. (2002), ό.π

e. Downs. P., Williams. J. (1994), ό.π

³⁵⁴. Sakadami - Agellopoulou. N., Tsikoulas. J., Abatzides. G., Bagiadis. K. (1994), «Knowledge of attitudes towards children with special needs by selected groups», *Perceptual and Motor Skills*, 79, p. 19

οι στάσεις της ευρύτερης κοινωνίας, εφ' όσον προσδιοριστούν οι στάσεις των παιδιών απέναντι στους συνομηλίκους τους με ΜΚΑ. Οι στάσεις των μαθητών για τους συμμαθητές τους με ΕΙΔ.Ε.Α. εξαρτάται σ' ένα βαθμό από τις στάσεις που έχουν παγιώσει οι εκπαιδευτικοί τους έναντι των ίδιων παιδιών³⁵⁵.

Κατά τον Ι. Ν. Παρασκευόπουλο³⁵⁶ η στάση της κοινωνίας απέναντι στα άτομα με ΜΚΑ καθορίζεται κυρίως από τους παρακάτω παράγοντες:

- α. το εμφανές της απόκλισης
- β. την προοπτική βελτίωσης ή αναπλήρωσης
- γ. την υπευθυνότητα (πχ. άτομα που θεωρούνται υπεύθυνα για την κατάστασή τους προτιμούνται λιγότερο από αυτά που δεν ευθύνονται για την κατάστασή τους)
- δ. τη δυνατότητα για εργασία και αυτοεξυπηρέτηση.

Το σημαντικό είναι πως ενώ αυτοί οι παράγοντες αναφέρονται απόλυτα στις συνέπειες που επιφέρουν στους τρίτους κι όχι στα ίδια τα άτομα, αποδεικνύεται σε έρευνα πως ο παράγοντας α σε συνδυασμό με τον παράγοντα δ επηρεάζει σημαντικά και όσους νέους με μειονεξίες αποφασίζουν ν' ακολουθήσουν την τριτοβάθμια εκπαίδευση³⁵⁷. Ο επηρεασμός των τρίτων θα ήταν κάτι απόλυτα διαφορετικό αν οι προτιμήσεις είχαν αφετηρία το ίδιο το μειονεκτούν άτομο και τις

³⁵⁵ Rizzo, T. L. & Vispoel, W. P. (1991), ό.π

³⁵⁶ Παρασκευόπουλος, Ν. Ι. (1979), ό.π

³⁵⁷ Καλαντζή – Αζίζι, Α., Τσιναρέλης, Γ. (1994), «Φοιτητές με ειδικές ανάγκες που φοιτούν στο Πανεπιστήμιο Αθηνών» στο Καίλα, Μ., Πολεμικός, Ν., Φιλίππου, Γ. (1994) (επιμ.): « Άτομα με ειδικές ανάγκες» Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα

συνέπειες που επισύρει η κατάστασή του σ' αυτό³⁵⁸. Επίσης είναι αξιοπρόσεκτο το ότι οι διαφορές που παρατηρήθηκαν ήταν ελάχιστες και στη σειρά προτίμησης και στους συντελεστές συμφωνίας. Φαίνεται πως υπάρχει μια ομοφωνία στις απόψεις, που σημαίνει πως οι διαφορετικές εμπειρίες που οφείλονται στο φύλο, την ηλικία, το επίπεδο μόρφωσης και την οικογενειακή κατάσταση δεν επηρεάζουν διαφορετικά τη στάση έναντι των μειονεκτούντων ατόμων. Το γεγονός αυτό δείχνει πως η στάση της κοινωνίας έναντι των μειονεκτούντων καθορίζεται από το επίπεδο της κουλτούρας και τη διαμορφωμένη νοοτροπία. Το ουσιαστικό αυτό στοιχείο εξ' άλλου, διαπιστώνεται και από το γεγονός ότι τα παιδιά παρουσιάζουν τις ίδιες αντιδράσεις έναντι των μειονεκτούντων με τους ενήλικες, ανεξάρτητα από το κοινωνικο-οικονομικό τους επίπεδο.

Ειδικά στην περίπτωση των παιδιών, φαίνεται πως η αρνητική τους στάση έναντι των μειονεκτούντων συνομηλίκων τους επηρεάζεται και από τους παρακάτω παράγοντες:

- το βαθμό και το εμφανές της μειονεξίας
- το βαθμό της σχέσης με το μειονεκτικό παιδί
- την ανάγκη και τη συχνότητα συνύπαρξης στον ίδιο χώρο.

Σε έρευνα του Η. Μπεζεβέγκη, που χρησιμοποιείται ως πεδίο αναφοράς το αντίστοιχο ακριβώς της έρευνας του Παρασκευόπουλου³⁵⁹

³⁵⁸ a. Carapanou. F., Psomas. Ch. (1978), «Reactions of Greek Children to Physical Disabilities », « Issues in Mental Health », Center for Mental Health, Athens

b. Dimitriou. D., Ierodiakonou. C. S., Kalantzis. N. (1978), « Family attitude towards the mentally Suffering Child in Greece: Social-Psychological Aspects'», «Issues in Mental Health», Center for Mental Health, Athens

³⁵⁹ Παρασκευόπουλος. Ν. Ι. (1978), «Η στάση των ελλήνων έναντι των αποκλινόντων», Τ.32, 2, σ. 94

που προαναφέρθηκε, φαίνεται να μην υπάρχουν σοβαρές αλλαγές ως προς τις στάσεις των ενηλίκων απέναντι στους μαθητές με ΕΙΔ.Ε.Α. Δείχνουν να «προτιμούν» τις λιγότερο σοβαρές περιπτώσεις³⁶⁰.

Σε έρευνα των Παπακωνσταντίνου και Χαντζή φαίνεται πως η αρνητική στάση των μαθητών των δημοτικών σχολείων για τα παιδιά με ΜκΑ είναι ισχυρότερη από τη θετική³⁶¹. Το χαρακτηριστικό μάλιστα είναι πως η στάση αυτή είναι περισσότερο αρνητική όσο το «πρόβλημα» βρίσκεται εγγύτερα. Οι Slininger, Sherrill και Jakowski μάλιστα, διαπίστωσαν πως σε γενικές γραμμές η συμπεριφορά των κοριτσιών είναι θετικότερη απ' αυτή των αγοριών³⁶². Εν τούτοις, τα αγόρια παρουσίασαν μεγαλύτερη βελτίωση ως προς τη θετική τους στάση έναντι των συμμαθητών τους με ΜκΑ μετά το συγχρωτισμό μαζί τους.

Γενικά, παρά τα όσα έχουν επιτευχθεί στις στάσεις και στη γενικότερη συμπεριφορά της κοινωνίας έναντι των παιδιών με ΜκΑ αποτελούν μόνο μια δειλή αρχή. Οι προκαταλήψεις που διαμορφώθηκαν τόσους αιώνες δεν μπορούν να μεταβληθούν από τη μια στιγμή στην άλλη. Μοναδικό όπλο για τη θετική και ουσιαστική μεταστροφή είναι η σωστή, αμφίπλευρη πληροφόρηση, πέρα και έξω από οποιοσδήποτε σκοπιμότητες.

Οι στάσεις των εκπαιδευτικών επηρεάζονται από τις εμπειρίες κατά την εργασία τους με μαθητές με ΕΙΔ.Ε.Α ανεξάρτητα

³⁶⁰. Μπεζεβέγκης. Η. (1991), «Στάσεις ενηλίκων απέναντι σε παιδιά με σωματικές, ψυχολογικές και κοινωνικές αποκλίσεις», Σχολείο και Ζωή, 10, σ. 29

³⁶¹. Παπακωνσταντίνου. Κ. Ν., Χαντζής. Γ. Σ. (1982), «Η στάση των κανονικών παιδιών απέναντι στα αποκλίνοντα», Αθήνα

³⁶². Slininger. D., Sherrill. C., Jakowski. C. (2000), «Children's Attitudes Toward Peers with Severe Disabilities: Revisiting contact Theory», *Adapted Physical Activity Quarterly*, 17, p. 176

από τη διάρκεια της εργασίας τους³⁶³. Οι Duchane και French διαπίστωσαν πως οι εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής που εργάζονται στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση χρησιμοποιούν διαφορετικά κριτήρια στην αξιολόγηση των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. σε αντιδιαστολή προς τους άλλους συμμαθητές τους³⁶⁴. Διαπιστώνουν μάλιστα πως οι γυναίκες εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής έχουν ευνοϊκότερη στάση σε σχέση με τους άνδρες συναδέλφους τους, χρησιμοποιούν μάλιστα ξεχωριστές τεχνικές και έχουν υψηλότερες προσδοκίες.

Από έρευνα σε διδακτικό προσωπικό τριτοβάθμιας εκπαίδευσης³⁶⁵ προέκυψαν περίπου τα ίδια αποτελέσματα ως προς τη θετικότερη στάση σε συνάφεια με την προηγούμενη εμπειρία με άτομα με ΜΚΑ καθώς και τη θετικότερη αντιμετώπιση από τις γυναίκες σε σχέση με τους άνδρες

Στην ερευνητική μας εργασία η επιλογή του δείγματος έγινε πανελλαδικά απ' όλους τους νομούς, αναλογικά με το συνολικό αριθμό των υπηρετούντων γυμναστών σε κάθε σχολική περιφέρεια. Στο δείγμα συμπεριλαμβάνονται εκπαιδευτικοί που υπηρετούν τόσο στην πρωτοβάθμια όσο και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Τα ερωτηματολόγια επιδόθηκαν προσωπικά και είχε προηγηθεί σύντομη ενημέρωση.

Από το σύνολο των ερωτηματολογίων που επιδόθηκαν στους εκπαιδευτικούς, οι 197 (51,0%) ήταν άνδρες και οι 184 (47,7%) ήταν γυναίκες (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 31, ΠΙΝΑΚΑΣ Ι,Α₁). Οι ηλικιακές ομάδες

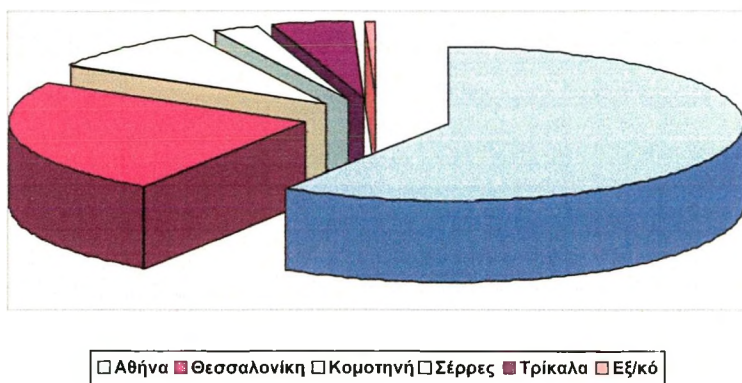
³⁶³. Rizzo. T. L., & Vispoel, W. P. (1991), ό.π

³⁶⁴. Duchane. K., French. R. (1998), «Attitudes and Grading Practices of Secondary Physical Education in Regular Education Setting», *Adapted Physical Activity Quarterly*, 15, p. 370

³⁶⁵. Hodge. S., Jansma. P. (1999), ό.π

των εκπαιδευτικών και των δυο φύλων ήταν έως 45 ετών (90,3%), ενώ την τρίτη ομάδα (άνω των 46 ετών), απάρτιζε μόλις το 9,7%, (ΠΙΝΑΚΑΣ II,A₂). Το μεγαλύτερο μέρος των υποκειμένων αποφοίτησε από τα ΤΕΦΑΑ της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης (ΠΙΝΑΚΑΣ III,A₃). Οι πτυχιούχοι του ΤΕΦΑΑ Αθηνών, ανεξάρτητα από τον τόπο εργασίας τους, αποτελούν τη μεγαλύτερη ομάδα των υποκειμένων της έρευνας (59,3%). Η εικόνα του χαρακτηριστικού αυτού φαίνεται παραστατικά στο ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 22.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 22

Σε σχέση με το έτος αποφοίτησης θα πρέπει να επισημάνουμε πως οι περισσότεροι έχουν αποφοιτήσει τουλάχιστο πέντε χρόνια πριν τη διεξαγωγή της έρευνας (ΠΙΝΑΚΑΣ IV, A₄). Το γεγονός αυτό διασταυρώνεται με τα δεδομένα του ΠΙΝΑΚΑ XI,A₁₁, όπου περίπου πάνω από το 85% των γυμναστών έχει έως 25 έτη υπηρεσίας, γεγονός που καθιστά το δείγμα αξιόπιστο σε σχέση προς την παράμετρο της εμπειρίας. Ο κύριος όγκος (80,4%) έχει βαθμό πτυχίου με χαρακτηρισμό «Λίαν Καλώς» (ΠΙΝΑΚΑΣ V,A₅).

Το 19,8% των συμμετεχόντων έχουν ειδίκευση στην ειδική φυσική αγωγή (ΠΙΝΑΚΑΣ VI,Α6). Οι υπόλοιποι έχουν άλλες ειδικότητες στο πλαίσιο της φυσικής αγωγής. Σε συνάρτηση με το έτος αποφοίτησης και τα έτη υπηρεσίας, η βασική εμπειρία των γυμναστών όχι μόνο του δείγματός μας αλλά σε όλη τη χώρα αναγωγικά, έχουν εμπειρία από τις συνθήκες των γενικών σχολείων με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Ο αριθμός των εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής του δείγματος που έχει κάνει μεταπτυχιακές σπουδές είναι συναφής με τον αντίστοιχο του συνολικού αριθμού των συναδέλφων τους πανελλήνια. Έτσι από τους 374 ερωτηθέντες εκπαιδευτικούς δεν έχουν πραγματοποιήσει μεταπτυχιακές σπουδές οι 346 (92,5%) έναντι 28 (7,5%) που έχουν πραγματοποιήσει (ΠΙΝΑΚΑΣ VII,Α7). Από αυτούς που πραγματοποίησαν μεταπτυχιακές σπουδές οι 21 (95,5%) έχουν αποκτήσει τον τίτλο του master και ένας μόνο διδακτορικό τίτλο (ΠΙΝΑΚΑΣ VIIIα,Α8α). Το γεγονός αυτό δε διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στα αποτελέσματα της έρευνας, αφ' ενός μεν λόγω του μικρού αριθμού εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής με μεταπτυχιακό τίτλο αφ' ετέρου δε, λόγω της διασποράς των ειδικοτήτων και της θεματολογίας τους (ΠΙΝΑΚΑΣ VIIIβ,Α8β).

Αντίθετα, θεωρούμε σημαντικό το γεγονός ότι ο κύριος όγκος των ερωτηθέντων εργάζεται σε μονάδες γενικής και ειδικής εκπαίδευσης της πρωτοβάθμιας και του πρώτου επιπέδου της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ΠΙΝΑΚΑΣ IX,Α9). Αυτές όμως είναι ακριβώς και οι σχολικές μονάδες όπου κατά κύριο λόγο φοιτούν μαθητές με ΕΙΔ. Ε. Α. Επίσης σημαντικό, από άποψη καταμερισμού και

αντιπροσωπευτικότητας του δείγματος, είναι και το γεγονός της συμμετοχής 309 εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής εφαρμογής προγραμμάτων στις σχολικές μονάδες, 10 υποδιευθυντών και 8 διευθυντών (ΠΙΝΑΚΑΣ X, A10). Αυτό, κατά τη γνώμη μας, συνεπάγεται μια πιο πλήρη και κατά το δυνατό πιο αντιπροσωπευτική εικόνα της πραγματικότητας, την οποία βιώνουν κυρίως οι εκπαιδευτικοί που λειτουργούν στους χώρους εφαρμογής και εμπέδωσης των Α.Π.Σ.

Η ηλικιακή σύνθεση του δείγματος, επιβεβαιώνεται και από το χρόνο της συνολικής υπηρεσίας. Το 85,7% έχει εμπειρία έως 25 ετών υπηρεσίας στην εκπαίδευση, παράμετρος που στοιχειοθετεί τεκμήριο ικανοποιητικής έως σαφούς αντίληψης των πραγματικών διαστάσεων και των αναγκών που προκύπτουν από τις διαφορετικές ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών με ΜκΑ σε σχέση με τους άλλους συμμαθητές τους (ΠΙΝΑΚΑΣ XI, A11). Παράλληλα, έχει επέλθει η αναγκαία ώσμωση για να είναι ικανοί οι εκπαιδευτικοί ν' αντιληφθούν τις υφιστάμενες στάσεις μεταξύ των μαθητών, σε όλα τα θέματα που σχετίζονται με τις μειονεξίες και αναπηρίες.

Από άποψη οικογενειακής κατάστασης θα πρέπει να επισημάνουμε ότι το 55,6% είναι έγγαμοι και από αυτούς το 35,7% έχουν παιδιά. Οι άγαμοι, με δεδομένη όμως την παράμετρο των ετών υπηρεσίας, απαρτίζουν το 34,4% του δείγματος, ενώ οι διαζευγμένοι και σε χηρεία περίπου το 10%, (ΠΙΝΑΚΑΣ XII, A12).

Η εμπειρία και η σημαντικότητά της έρχεται να επιβεβαιωθεί και από το γεγονός, όπως δηλώνουν οι ίδιοι οι ερωτώμενοι, πως σε ποσοστό 40,6% έχουν είτε ειδίκευση είτε εμπειρία σε θέματα ειδικής εκπαίδευσης (ΠΙΝΑΚΑΣ XIII, A13). Με αναγωγή αυτό σημαίνει πως 4 στους 10 εκπαιδευτικούς φυσικής αγωγής έχουν άμεση

γνώση της ειδικής φυσικής αγωγής, άρα και των παραμέτρων που υπεισέρχονται στην εργασία τους με μαθητές με ΕΙΔ.Ε.Α.

Άξιο προσοχής επιπλέον είναι και το γεγονός πως το 10,1% των ερωτηθέντων έχουν στην οικογένεια τους άτομα με ΜκΑ (ΠΙΝΑΚΑΣ ΧΙV, Α15). Το στοιχείο αυτό, αν και τυχαίο, υπήρξε μια έκπληξη για εμάς, αφού σε παγκόσμια αλλά και στις εθνικές κλίμακες το ποσοστό των ατόμων με ΜκΑ υπολογίζεται σε 10% του γενικού πληθυσμού. Το επισημαίνουμε χωρίς να μπορούμε να ισχυριστούμε ότι πρόκειται για επαλήθευση της ισχύος αυτής της «σταθεράς», ακόμη και με το δεδομένο πως τα μισά από τα ανάπηρα και μειονεκτικά άτομα έχουν πρώτου βαθμού συγγένεια με τα υποκείμενα του δείγματος (ΠΙΝΑΚΑΣ ΧV, Α16).

Σε σχέση με τη διασπορά του δείγματος ως προς το είδος των μονάδων στις οποίες εργάζονται οι εκπαιδευτικοί (ΠΙΝΑΚΑΣ ΧVΙ, Α17) καθώς και τους τομείς των εξωδιδασκτικών τους δραστηριοτήτων έχουμε μια σχετική εικόνα από τον ΠΙΝΑΚΑ 41.

ΠΙΝΑΚΑΣ 41

ΣΧΟΛΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ Ή ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	%
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ	18.4
ΕΙΔ. ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ	14.8
ΓΥΜΝΑΣΙΟ	23.1
ΕΙΔ. ΓΥΜΝΑΣΙΟ	2.5
ΛΥΚΕΙΟ	10.7
ΕΙΔ. ΛΥΚΕΙΟ	1.6
ΤΕΕ	2.2
ΕΙΔ. ΤΕΕ	.5
ΤΑΔ - ΕΤΑΔ	1.1
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ	8.0
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΓΑ - ΔΗΜΟΥ	11.0
ΣΥΛΛΟΓΟΣ - ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ	6.0

Σε σχέση με τον παραπάνω ΠΙΝΑΚΑ επισημαίνουμε πως οι περισσότεροι από τους εκπαιδευτικούς φυσικής αγωγής υπηρετούν σε σχολικές μονάδες του «κορμού» της εκπαίδευσης, δηλαδή σε δημοτικά σχολεία, γυμνάσια και λύκεια. Τονίζουμε επίσης ότι επιλέξαμε ικανοποιητικό αριθμό εκπαιδευτικών που υπηρετούν στις ΣΜΕΑ σε αναλογικότητα που να προσεγγίζει τα πραγματικά δεδομένα της χώρας μας, όσον αφορά τη σχέση μονάδων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Από τα 45 ερωτηματολόγια που επιδόθηκαν στα μέλη ΔΕΠ των ΤΕΦΑΑ της χώρας επεστράφησαν τα 10. Συγκεκριμένα, απάντησαν 6 άνδρες και 4 γυναίκες (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 32, ΠΙΝΑΚΑΣ Ι, Α₁). Από αυτούς 3 ήταν έως 35 ετών, 3 ανήκαν στην ηλικιακή ομάδα 36 – 45 ετών και 4 ήταν άνω των 46 ετών (ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙ, Α₂).

Αξιοσημείωτο πάντως είναι πως οι 8, απέκτησαν τον διδακτορικό τους τίτλο στην Ελλάδα και οι 2 στο εξωτερικό (ΠΙΝΑΚΑΣ III, Α₈). Οι 3 μόνο δήλωσαν πως γνωρίζουν προγράμματα σπουδών ειδικής φυσικής αγωγής άλλων χωρών που μπορούν να ισχύσουν και στη χώρα μας, οι 4 δήλωσαν πως δε γνωρίζουν ενώ οι 3 δεν απάντησαν (ΠΙΝΑΚΑΣ IV, Β₅).

Είναι θετικό το γεγονός πως απ' αυτούς που απάντησαν στο συγκεκριμένο ερώτημα, οι 6 πιστεύουν πως τα προγράμματα της ειδικής φυσικής αγωγής βοήθησαν στην αποδοχή των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. «πάρα πολύ», και οι 2 «αρκετά» (ΠΙΝΑΚΑΣ V, Β₁₆). Επίσης, οι 8 πιστεύουν πως οι μαθητές χωρίς ΕΙΔ.Ε.Α. αποδέχονται το θεσμό της ειδικής φυσικής αγωγής από «μέτρια» έως «πάρα πολύ» (ΠΙΝΑΚΑΣ VI Β₁₇). Στο ερώτημα του βαθμού αποδοχής του θεσμού της ειδικής φυσικής αγωγής από την κοινωνία δόθηκαν 8 απαντήσεις στις θέσεις «μέτρια» και «αρκετά» (ΠΙΝΑΚΑΣ VII Β₁₈). Τέλος οι μισοί από τους ΔΕΠ που απάντησαν είναι υπέρ της υιοθέτησης μοντέλων της ειδικής φυσικής αγωγής που προέρχονται από ευρωπαϊκές χώρες (ΠΙΝΑΚΑΣ VIII Β₂₃).

Από την επεξεργασία των απαντήσεων που δόθηκαν από τα υποκείμενα της έρευνας διαπιστώθηκε ότι οι εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής θεωρούν πως ο ρόλος των Α.Π.Σ. κατέχει μια «αρκετά» σημαντική θέση στην εκτίμησή τους (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 33, ΠΙΝΑΚΑΣ Β1-Α1) τόσο στους άνδρες (58,3%) όσο και στις γυναίκες (41,7%). Την ίδια εκτίμηση (87,7%) φαίνεται να έχουν και οι εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής, άνδρες και γυναίκες, ηλικίας έως 45 ετών (ΠΙΝΑΚΑΣ Β1-Α2). Μάλιστα, είναι ενθαρρυντικό το γεγονός πως απορρίπτουν παντελώς την κοινώς επικρατούσα εμπειρική άποψη, ότι το Α.Π.Σ.

δε βοηθάει ή βοηθάει λίγο το έργο των εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής. Η σταθερότητα της απόρριψης προέρχεται από το γεγονός ότι την υιοθετούν τόσο οι άνδρες όσο και οι γυναίκες, ανεξάρτητα από τα χρόνια της υπηρεσίας τους.

Η σημαντικότητα του ρόλου των Α.Π.Σ. έρχεται να επικυρωθεί στην ουσία από τους εκπαιδευτικούς και των δυο φύλων, όλων των ηλικιακών ομάδων, όταν διατυπώνουν τη γνώμη τους ειδικά για την περίπτωση της ειδικής φυσικής αγωγής. Η αποδοχή των προγραμμάτων αυτών ουσιαστικά σηματοδοτεί και την αποδοχή του ρόλου και της λειτουργίας των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. μέσα στο εκπαιδευτικό πλαίσιο. Οι γυναίκες περισσότερο από τους άνδρες θεωρούν το Α.Π.Σ. πάρα πολύ επιβοηθητικό στο έργο τους, ενώ οι άνδρες συνεχίζουν να το θεωρούν αρκετά επιβοηθητικό. Ανεξαρτήτως φύλου πάντως, οι εκπαιδευτικοί, θεωρούν ότι στον τομέα της ειδικής φυσικής αγωγής ο ρόλος του Α.Π.Σ. είναι «αρκετά» και «πάρα πολύ» επιβοηθητικός στο έργο τους σε ποσοστό 35,8% και 30,9% αντίστοιχα (ΠΙΝΑΚΑΣ Β2-Α1). Το γεγονός αυτό αποδεικνύεται και από την εκ του αντιθέτου απόδειξη, μιας και μόλις 7.3% επιλέγουν την άποψη ότι βοηθά «λίγο» και 3,7% «καθόλου».

Η ίδια περίπτωση εικόνα υπάρχει και σε σχέση με την ηλικία, με ιδιαίτερη επισήμανση στο ότι οι νεότερες ηλικιακές ομάδες, πιθανώς λόγω μη ικανής εμπειρίας, αποζητούν περισσότερο τη σταθερή στήριξη του Α.Π.Σ. Φυσικά αυτό δε συνεπάγεται πως οι έμπειρες ηλικιακά ομάδες το απορρίπτουν (ΠΙΝΑΚΑΣ Β2-Α2). Απλά, λόγω εμπειρίας και χειρισμού περισσότερων περιπτώσεων μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. θεωρούν αρκετή τη βοήθεια που τους προσφέρει το Α.Π.Σ. της ειδικής φυσικής αγωγής στο έργο τους, έστω και με την άτυπη μορφή που υφίσταται

σήμερα. Η απόλυτη έως σημαντική αποδοχή του ρόλου του Α.Π.Σ. της ειδικής φυσικής αγωγής ακόμη και με την υφιστάμενη μορφή του, από τους εκπαιδευτικούς της φυσικής αγωγής δείχνει ότι στη συντριπτική πλειοψηφία τους είναι επαγγελματίες που αντιλαμβάνονται το ρόλο του Α.Π.Σ. χωρίς να διαφοροποιούν την αναγκαιότητά του στην περίπτωση των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. Αυτό ενισχύει την πιο πάνω θέση μας για αποδοχή εμμέσως των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. όχι μόνο στο χώρο των ειδικών σχολείων αλλά και στον αντίστοιχο των γενικών σχολείων.

Όλα τα παραπάνω καθίστανται ιδιαίτερα σημαντικά αν λάβουμε υπ' όψη μας ότι οι εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής δεν γνωρίζουν καθόλου τα Α.Π.Σ. ειδικής φυσικής αγωγής άλλων χωρών που θα μπορούσαν να ενισχύσουν το έργο τους. Στον ΠΙΝΑΚΑ Β5-Α1 φαίνεται ότι το 75,5% των εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής δεν έχουν υπ' όψη τους προγράμματα άλλων χωρών. Μάλιστα οι μεγαλύτεροι ηλικιακά, άρα οι κατά τεκμήριο παλαιότεροι στο χώρο εκπαιδευτικοί, φαίνεται να είναι αυτοί που περισσότερο δε γνωρίζουν τα σχετικά προγράμματα (ΠΙΝΑΚΑΣ Β5-Α2).

Η μικρότερη ηλικιακά ομάδα φαίνεται να έχει μια μικρή διαφοροποίηση η οποία κατά την εκτίμησή μας μπορεί να οφείλεται σε δύο λόγους:

α. στην εισαγωγή των ειδικοτήτων και μαθημάτων ειδικής φυσικής αγωγής στα ΤΕΦΑΑ όλης της χώρας

β. στην ενημέρωση - επιμόρφωση που γίνεται στα σεμινάρια και συνέδρια ειδικής φυσικής αγωγής που πραγματοποιούνται από τα μέσα της δεκαετίας του 1990.

Βέβαια η διαφοροποίηση αυτή δεν αναιρεί το γεγονός της άγνοιας σε υψηλό ποσοστό και των τριών ηλικιακών ομάδων (68,2%, 78,7% και 88,6%) των προγραμμάτων ειδικής φυσικής αγωγής που εφαρμόζονται στο εξωτερικό, όπου υπάρχει μεγαλύτερη σχετική εμπειρία.

Τόσο οι άνδρες όσο και οι γυναίκες εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής θεωρούν ότι με το Α.Π.Σ. οι μαθητές με ΕΙΔ.Ε.Α. ωφελούνται στο επίπεδο της ψυχοσωματικής τους κατάστασης (49,0% και 51% αντίστοιχα) και στην κοινωνική τους ενσωμάτωση (60,8% και 39,2%) γεγονός που σηματοδοτεί την εσωτερίκευση της επικρατούσας τάσης για αποδοχή των μαθητών αυτών ακόμη και στον κύριο κορμό της εκπαίδευσης (ΠΙΝΑΚΑΣ Β3-Α1). Το ενθαρρυντικό είναι ότι αυτοί που θεωρούν επιβοηθητικό τον ρόλο του Α.Π.Σ. της ειδικής φυσικής αγωγής στην ψυχοσωματική κατάσταση των μαθητών και στην κοινωνική τους ενσωμάτωση αποτελούν την έμπειρη ομάδα των εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής δηλαδή έως 45 ετών (ΠΙΝΑΚΑΣ Β3-Α2). Αυτοί αποτελούν εξάλλου και τον πυρήνα του όγκου των εργαζομένων στις σχολικές μονάδες, υπό οιαδήποτε εργασιακή σχέση. Κατά την εκτίμησή μας αυτό σημαίνει ότι αποδέχονται αφ' ενός μεν την ύπαρξη και τη λειτουργία των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. μέσα στο σχολείο, αφ' ετέρου δε, έχουν εσωτερικεύσει σε μεγάλο βαθμό τις αρχές του θεσμού της ένταξης.

Αποδεικτικό στοιχείο της μη αναβάθμισης του θεσμού της ειδικής φυσικής αγωγής από τη μια αλλά και του μη ενδιαφέροντος των αρμόδιων φορέων από την άλλη, αποτελεί το γεγονός ότι σύμφωνα με το 63,3% των ερωτηθέντων εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής στις ΣΜΕΑ δεν υπάρχει αθλητικό υλικό και εγκαταστάσεις που μπορούν

να συμβάλλουν στην άσκηση του επαγγέλματος των (ΠΙΝΑΚΑΣ B10-A1). Τόσο οι άνδρες όσο και οι γυναίκες (με ποσοστό 36,4%) θεωρούν τις εγκαταστάσεις «μέτριες» (ΠΙΝΑΚΑΣ B11-A1).

Και τα δύο φύλλα παρουσιάζονται να είναι σαφώς υπέρ της «αξιολόγησης - επανασχεδιασμού» των υφισταμένων προγραμμάτων (38,8%) και «βελτίωσης» των (33,9%), (ΠΙΝΑΚΑΣ B4-A1). Το γεγονός αυτό αποδεικνύει γενικά το ενδιαφέρον των εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής για συστηματική εργασία με τους μαθητές με ΕΙΔ.Ε.Α.

Μόνο το 40,6% από τους εκπαιδευτικούς φυσικής αγωγής του δείγματος γνωρίζουν ότι οργανώνονται αγώνες μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. (ΠΙΝΑΚΑΣ B12-A1). Η γνώση τέλεσης αγώνων συνεπάγεται γνώση και επαφή με διαδικασία ένταξης, άρα οι γνώστες εκπαιδευτικοί έχουν «θέσει» ένα κίνητρο να γνωρίζουν τα σχετικά με το θεσμό της ένταξης. Οι άνδρες (42%) γνωρίζουν λιγότερο από τις γυναίκες συναδέλφους τους (58%) σχετικά με τη διεξαγωγή τέτοιας μορφής αγώνων. Το αξιοσημείωτο είναι πως και τα δύο φύλλα (58,1%) πιστεύουν πως οι αγώνες αυτοί συμβάλλουν στη «κοινωνική ενσωμάτωση» των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. (ΠΙΝΑΚΑΣ B13-A1).

Η νεότερη ηλικιακή ομάδα 57,6% φαίνεται να εκτιμά ότι οι αθλητικές δραστηριότητες των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. συμβάλλουν στη κοινωνική ενσωμάτωση των μαθητών αυτών (ΠΙΝΑΚΑΣ B13-A2). Τα στοιχεία αυτά επαληθεύουν την προηγούμενη εκτίμησή μας και δείχνουν πως η νεότερη ηλικιακή ομάδα των εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής είναι αφ' ενός μεν περισσότερο ενημερωμένη, αφ' ετέρου δε, λόγω αυτής της ενημέρωσης, περισσότερο ευαισθητοποιημένη.

Στη ερώτηση της λειτουργίας του θεσμού της ειδικής φυσικής αγωγής στην αποδοχή των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. φαίνεται ότι επιλέγουν τις θέσεις από «αρκετά» (το 45,7%) έως «παρα πολύ» (το 33,7%) τόσο οι άνδρες όσο και οι γυναίκες (ΠΙΝΑΚΑΣ Β16-Α1). Επαληθεύεται από την άποψη των ηλικιών όλων των ομάδων στις θέσεις από «αρκετά» έως «παρα πολύ» σε ποσοστό 45,7% και 33,1% αντίστοιχα (ΠΙΝΑΚΑΣ Β16-Α2).

Στην περίπτωση της εκτίμησης των εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής για την αποδοχή της ένταξης από την πλευρά των μαθητών χωρίς ΕΙΔ.Ε.Α. οι άντρες (53,0%) σε μεγαλύτερο βαθμό από τις γυναίκες (47,0%) φαίνεται να υιοθετούν τις θετικές γνώμες «αρκετά» (ΠΙΝΑΚΑΣ Β17-Α1). Τη ίδια θέση υιοθετούν όλες οι ηλικιακές ομάδες (48,7%), (ΠΙΝΑΚΑΣ Β17-Α2).

Οι γνώμες που διατυπώνουν οι μαθητές για το θεσμό της ένταξης δεν απέχουν από την υφιστάμενη στάση της ελληνικής κοινωνίας έναντι του θεσμού σήμερα. Συνεπώς οι εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής διατυπώνοντας τις γνώμες των μαθητών τους έναντι του θεσμού, στην ουσία προβάλλουν και τις δικές του γνώμες.

Η επιβεβαίωση όσων προαναφέραμε έρχεται όταν ζητείται η εκτίμηση των εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής για το βαθμό αποδοχής της ειδικής φυσικής αγωγής από την κοινωνία. Η θέση «αρκετά» για τους άνδρες και τις γυναίκες (41,1%) είναι συναφής με τα προαναφερθέντα (ΠΙΝΑΚΑΣ Β18-Α1). Την ίδια εικόνα μας δίνει και η προσέγγιση από την οπτική γωνία και των τριών ηλικιακών ομάδων με ποσοστό 40,8%, (ΠΙΝΑΚΑΣ Β18-Α2).

Η επιτυχία ενός οποιουδήποτε προγράμματος ένταξης ή ειδικών προσανατολισμών, όπως η ειδική φυσική αγωγή, εξαρτάται σε μεγάλο

βαθμό από το μέγεθος της αποδοχή του από το σύνολο των εκπαιδευτικών και των άλλων φορέων της εκπαίδευσης γενικά και των σχολικών μονάδων ειδικότερα. Η αποδοχή αυτή συνεπάγεται οπωσδήποτε την ανάπτυξη όχι απλώς συνθηκών καλής επικοινωνίας αλλά και ικανοποιητικής, έως αγαστής, συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών που εργάζονται στην ίδια σχολική μονάδα. Η συνεργασία αυτή διαμορφώνει το πλαίσιο αναφοράς για την επιτυχή εφαρμογή όχι μόνο νέων προγραμμάτων αλλά και αυτών ακόμη των «κλασικών» σκοπών και στόχων του Α.Π.Σ.

Τα υποκείμενα της έρευνάς μας κατά τη διερεύνηση της παραμέτρου του βαθμού επίτευξης της συνεργασίας των εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής που εφαρμόζουν προγράμματα ειδικής φυσικής αγωγής με τους άλλους συναδέλφους τους, απαντούν στη θέση «αρκετά» σε ποσοστό 46,5%, (ΠΙΝΑΚΑΣ Β19-Α1).

Η παραπάνω επιλογή επιβεβαιώνεται όταν για το ίδιο θέμα ζητείται η γνώμη κατά ηλικιακές ομάδες. Στην περίπτωση αυτή έχουμε και τις τρεις ηλικιακές ομάδες να επιλέγουν περισσότερο (47,1%) την «αρκετή» συνεργασία των εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής που εφαρμόζουν προγράμματα ειδικής φυσικής αγωγής με τους άλλους συναδέλφους τους (ΠΙΝΑΚΑΣ Β19-Α2).

Στην «αρκετή» επίτευξη της συνεργασίας φαίνεται να προσανατολίζεται η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών που εργάζεται σε μονάδες πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης γενικής και ειδικής (ΠΙΝΑΚΑΣ Β19-Α17).

Σε απόλυτο βαθμό, τόσο οι άνδρες όσο και οι γυναίκες εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής (52,2% και 47,8% αντίστοιχα) είναι θετικά διακείμενοι προς την ανάγκη επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών

της ειδικής φυσικής αγωγής (ΠΙΝΑΚΑΣ Β20-Α1). Η επιλογή αυτή επαληθεύεται πλήρως από τον ΠΙΝΑΚΑ Β20-Α2 όπου όλες οι ηλικιακές ομάδες των εκπαιδευτικών (99,7%) θεωρούν αναγκαία την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών της ειδικής φυσικής αγωγής. Αυτό κατά τη γνώμη μας είναι απότοκο του γεγονότος της επιλογής και τοποθέτησης των εκπαιδευτικών, κατά το μεγαλύτερο ποσοστό τους, στις μονάδες και τα προγράμματα της ειδικής εκπαίδευσης χωρίς να έχουν κάποια εξειδίκευση. Κατά συνέπεια, οι εκπαιδευτικοί αυτοί παρά την εμπειρία που έχουν και παρά τα σεμινάρια και συνέδρια που παρακολούθησαν, θεωρούν ότι έχουν ανάγκη περαιτέρω επιμόρφωσης, στο επίπεδο της εξειδίκευσης.

Ως φορέα πραγματοποίησης επιμορφωτικών προγραμμάτων στην ειδική φυσική αγωγή οι εκπαιδευτικοί δείχνουν πρωτίστως προτίμηση σε άλλους φορείς (39,7%), ακολουθούν τα ΤΕΦΑΑ της χώρας (23,3%) και το ΥΠΕΠΘ 20%, (ΠΙΝΑΚΑΣ Β21-Α1). Επιβεβαιώνεται όταν και οι τρεις ηλικιακές ομάδες δείχνουν μια σαφή προτίμηση στους άλλους φορείς επιμόρφωσης με ποσοστό 39,7%, (ΠΙΝΑΚΑΣ Β21-Α2).

Είναι σαφές πως οι εκπαιδευτικοί της ειδικής φυσικής αγωγής, πέρα από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους, επιθυμούν την επιμόρφωση, γεγονός που δείχνει το ενδιαφέρον τους για τον τομέα της εργασίας τους αλλά παράλληλα και την επιθυμία τους για επαγγελματική αναβάθμιση. Το στοιχείο αυτό, κατά τη γνώμη μας, αποτελεί ουσιαστικό παράγοντα βελτίωσης όχι μόνο των συνθηκών εργασίας στην ειδική φυσική αγωγή αλλά και βελτίωση των συνθηκών εκπαίδευσης των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. Αυτά καθαυτά τα παραπάνω

στοιχεία αποτελούν ουσιαστικές παραμέτρους κοινωνικής προβολής, άρα και αποδοχής της ειδικής φυσικής αγωγής.

Οι εκπαιδευτικοί της φυσικής αγωγής, άνδρες και γυναίκες, όταν καλούνται να επιλέξουν προγράμματα επιμόρφωσης της ειδικής φυσικής αγωγής από τα ΤΕΦΑΑ, επιζητούν κατά βάση περισσότερη πρακτική κατάρτιση (46,9%), (ΠΙΝΑΚΑΣ Β22-Α1). Η τάση αυτή επιβεβαιώνεται και από τις τρεις ηλικιακές ομάδες με το 47,5% να επιλέγει την πρακτική κατάρτιση από τα ΤΕΦΑΑ της χώρας (ΠΙΝΑΚΑΣ Β22-Α2).

Για λόγους σεβασμού και δεοντολογίας επεξεργαστήκαμε και τα δεδομένα των απαντήσεων των ΔΕΠ δυστυχώς όμως ο μικρός αριθμός των απαντήσεων δεν μας επιτρέπει να προβούμε σε περαιτέρω συστηματική περιγραφή και ερμηνεία τους.

Δ ΜΕΡΟΣ

Συμπεράσματα – προτάσεις

21. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ιδεολογία, όπως προαναφέραμε, είναι η συνολική αναπαράσταση της αντικειμενικής πραγματικότητας, είναι ο τρόπος αντίληψης της πραγματικότητας στη φυσική και κοινωνική της διάσταση. Οι αντικειμενικές συνθήκες που προσδιορίζουν την πραγματικότητα κατατάσσονται σε τρία επίπεδα:

α. Το φυσικό, όπου ενυπάρχουν οι βιολογικές δυνατότητες του ίδιου του ανθρώπου σε συνάρτηση με τις κλιματολογικές συνθήκες και τον φυσικό εκμεταλλεύσιμο πλούτο.

β. Το κοινωνικό, όπου εντοπίζονται οι οικονομικές και οι πολιτικές παράμετροι καθώς και όσες έχουν σχέση με τα συστήματα των πρακτικών και των δραστηριοτήτων, όπως η γλώσσα, η θρησκεία, η τέχνη, η γνώση ως θεωρητική και πρακτική κλπ.

γ. Το συγκυριακό, όπου εντάσσονται οι συνθήκες που δημιουργούνται συγκυριακά, από καταλήψεις, πολέμους, μεγάλες μετακινήσεις πληθυσμών, επαναστάσεις κλπ. Οι συνθήκες αυτές είναι ιστορικά προσδιορισμένες, διότι μεταβάλλονται διαχρονικά.

Η παιδεία ως κοινωνικός θεσμός ανήκει στο δεύτερο επίπεδο.

Η εκπαίδευση επομένως, αποτελεί μια οργανωμένη πολιτιστική διαδικασία. Αποβλέπει στην προετοιμασία των μελών της νέας κυρίως

γενιάς ώστε να επικοινωνούν γόνιμα με την πολιτιστική παράδοση, το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον και να σχεδιάζουν δημιουργικά το μέλλον. Το εκπαιδευτικό σύστημα κάθε χώρας εξαρτάται από τη φιλοσοφία του κράτους και την κυρίαρχη ιδεολογία, σύμφωνα με τις οποίες τίθενται οι σκοποί της εκπαίδευσης των πολιτών. Οι σκοποί όμως της εκπαίδευσης διευρύνονται κατά τη διάρκεια της εφαρμογής τους και εμπλουτίζονται υπό την επίδραση των διαφόρων κοινωνικών και πολιτιστικών παραγόντων.

Το εκπαιδευτικό σύστημα και η οργάνωσή του είναι εγχαραγμένα στη διαμορφωμένη νοοτροπία, αντανακλάται δε στις στάσεις που διαμορφώνουν τα άτομα - μέλη της κοινωνίας. Συνεπώς, μπορεί κανείς να φτάσει στο ιδεολογικό επίπεδο όταν προσδιορίζει τις στάσεις των ατόμων. Έτσι, στην παρούσα εργασία επιχειρήσαμε να προσδιορίσουμε τις επιδράσεις του ιδεολογικού πλαισίου μέσω των καταγεγραμμένων στάσεων των φορέων της εκπαίδευσης στο αντικείμενο της ειδικής φυσικής αγωγής, η οποία ως νέος κλάδος της φυσικής αγωγής, αναπτύχθηκε συστηματικά κυρίως μετά το 1985. Η ανάπτυξη αυτή στηρίχθηκε κυρίως στη νέα κοινωνιολογική αντίληψη ότι η ισότητα των εκπαιδευτικών ευκαιριών δεν είναι τίποτε άλλο από μια διαφορετική στάση απέναντι στη διαφοροποίηση των μαθητών. Κατά βάση όμως διαμορφώθηκε στο πλαίσιο του θεσμού της ένταξης σε σημείο που να ταυτίζεται η εφαρμογή της ειδικής φυσικής αγωγής με την ένταξη.

Τα οφέλη που προκύπτουν από την υιοθέτηση της ένταξης και την εισαγωγή της ειδικής φυσικής αγωγής στην εκπαίδευση γενικότερα, είναι αμφίδρομα, αφού ωφελούνται τόσο οι μαθητές με ΕΙΔ.Ε.Α. όσο και οι συνομήλικό τους των γενικών σχολείων. Η διδασκαλία της φυσικής αγωγής δεν παρεμποδίζεται ούτε μειώνεται ποιοτικά ακόμη

και από σοβαρής μορφής αναπηρίες των εντασσόμενων μαθητών³⁶⁶. Οι μαθητές όμως με ΕΙΔ.Ε.Α. μιλούν για αρνητική στάση και προκαταλήψεις στο σχολείο και στην κοινωνία γενικότερα, που οφείλονται στην έλλειψη πληροφόρησης σχετικά με την αναπηρία. Αυτή γίνεται η αιτία που οδηγεί σε αρνητική αντιμετώπιση³⁶⁷. Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μαθητές με ΕΙΔ.Ε.Α. ξεπερνιούνται κυρίως με προσωπικές προσπάθειες και την υποστήριξη της οικογένειας και των φίλων.

Το πρόγραμμα για τα άτομα με αναπηρίες καταρτίζεται ως «μειονεκτικό» σε σχέση με το γενικό πρόγραμμα εκπαίδευσης προς το οποίο κατευθύνεται κατά κύριο λόγο το ενδιαφέρον της πολιτείας. Ακόμα και στις περιπτώσεις που η εκπαίδευσή τους προσεγγίζεται ποσοτικά, ως μεγεθυμένο φαινόμενο, η ασυνάφεια με την πραγματικότητα είναι εμφανής.

Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, οι εκπαιδευτικοί εκδηλώνουν λιγότερο ενδιαφέρον να συμπεριλάβουν μαθητές με ΕΙΔ.Ε.Α. στην τάξη τους, ειδικότερα όταν παρουσιάζουν συναισθηματική δυσκολία και δυσκολία συμπεριφοράς. Το μειωμένο αυτό ενδιαφέρον οφείλεται σε μέγιστο βαθμό στο γεγονός ότι οι εκπαιδευτικοί αυτοί έχουν από ελάχιστες έως ανύπαρκτες ευκαιρίες να ενημερωθούν ή και να επιμορφωθούν σε θέματα εκπαίδευσης των παιδιών με ΜκΑ.

Οι εκπαιδευτικοί όλων των ειδικοτήτων και των δυο βαθμίδων αλλά και οι γονείς των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. συμφωνούν ότι στο σύνολό τους δεν είναι ακόμη επιστημονικά και επαγγελματικά έτοιμοι για να εργαστούν πλήρως σε προγράμματα ένταξης. Οι στάσεις των γονέων

³⁶⁶ . Vogler. W. E., Koranda. P., Romance. T. (2000), ό.π

³⁶⁷ . HELIOSCOPE (1996), ό.π

κυμαίνονται μεταξύ δυο ακραίων τάσεων, δηλαδή της μη εφαρμογής της ένταξης σε κανένα στάδιο της σχολικής ζωής ή της εφαρμογής της από την προσχολική ηλικία.

Το γεγονός καθαυτό σημαίνει πως οι γονείς προτιμούν την ειδική φυσική αγωγή στο πλαίσιο του ειδικού σχολείου παρά σε οποιοδήποτε άλλο εκπαιδευτικό πλαίσιο. Η στάση τους αυτή είναι συναφής προς τη γενική τους πεποίθηση έναντι του γενικού εκπαιδευτικού συστήματος το οποίο δε θεωρούν ικανοποιητικό για τις ανάγκες των παιδιών τους και, το κυριότερο, δεν το εμπιστεύονται. Φαίνεται ότι εμπιστεύονται το ειδικό σχολείο και το προσωπικό του, το οποίο θεωρούν εξειδικευμένο στο χειρισμό των δυσκολιών των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. και ικανό στην εφαρμογή προγραμμάτων με περιεχόμενο κατάλληλο για την κάθε περίπτωση ξεχωριστά. Εξάλλου θεωρούν πως το πιο σημαντικό γνώρισμα που πρέπει να διακρίνει κάθε εκπαιδευτικό που εργάζεται με μαθητές με ΕΙΔ.Ε.Α. κατά συνέπεια και αυτών της φυσικής αγωγής, είναι να αποδέχεται όλους τους μαθητές ανεξάρτητα από τις μειονεξίες ή αναπηρίες που παρουσιάζουν.

Επιθυμούν την πλήρη στελέχωση των σχολικών μονάδων με το κατάλληλα εξειδικευμένο προσωπικό για να μπορεί να φέρει σε πέρας τις εκπαιδευτικές του υποχρεώσεις. Το στοιχείο αυτό, ειδικά για τους εκπαιδευτικούς της ειδικής φυσικής αγωγής συνεπάγεται την πλήρη εξειδίκευση τους στα θέματα της ειδικότητάς τους αφ' ενός, αλλά και εμπειρία αφ' ετέρου.

Στην έρευνα για τους εκπαιδευτικούς φυσικής αγωγής δεν διαπιστώθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των δυο φύλων και των ηλικιακών ομάδων σχετικά με τα θέματα εσωτερίκευσης των βασικών αρχών της ένταξης. Τόσο οι άνδρες όσο και

οι γυναίκες δείχνουν να έχουν εσωτερικεύσει την επικρατούσα τάση για αποδοχή των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. ακόμη και στον κύριο κορμό της εκπαίδευσης. Ενθαρρυντικό είναι το στοιχείο πως οι εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής που θεωρούν επιβοηθητικό τον ρόλο του Α.Π.Σ. της ειδικής φυσικής αγωγής στην ψυχοσωματική κατάσταση των μαθητών και στην κοινωνική τους ενσωμάτωση, αποτελούν την έμπειρη ηλικιακά ομάδα (36 – 45 ετών). Αυτό μάλιστα ισχύει παρά το γεγονός ότι η ειδίκευση των εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής στην ειδική φυσική αγωγή στη χώρα μας άργησε αρκετά.

Οι εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής είναι σχετικά έμπειροι σε θέματα ειδικής εκπαίδευσης σε αναλογία 4/10 γυμναστές και 1/10 έχει στο οικογενειακό του περιβάλλον άτομο με ΜκΑ. Το παραπάνω στοιχείο, αν και στατιστικά μη σημαντικό, περιγράφει ευκρινέστερα την ψυχοκοινωνική σχέση των εκπαιδευτικών αυτών με το χώρο της μειονεξίας και αναπηρίας. Ως γεγονός συντείνει στην εσωτερικεύση της επικρατούσας τάσης για αποδοχή των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. ακόμη και στον κύριο κορμό της εκπαίδευσης και αποδεικνύει έμμεσα πως οι εκπαιδευτικοί έχουν εσωτερικεύσει σε μεγάλο βαθμό τις αρχές του θεσμού της ένταξης.

Σημειώνουμε τέλος ότι οι στάσεις των εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής διαμορφώνονται στο πλαίσιο της ελληνικής κοινωνίας ακολουθώντας ένα ιστορικά εξελικτικό μοντέλο, το οποίο μπορεί να εντοπίσει κανείς από την περίοδο της εμφάνισης του εκπαιδευτικού κλάδου. Αυτό δείχνει πως είναι ενεργό τμήμα της ελληνικής κοινωνίας αλλά και ως κλάδος μια ομάδα υπεύθυνων και θετικά ενεργητικών ατόμων που ενδιαφέρονται για την κοινωνική και επαγγελματική τους πρόοδο και αναβάθμιση.

22. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η ειδική φυσική αγωγή, ως ειδικός κλάδος της φυσικής αγωγής, έχει το προνόμιο να κινείται σε δυο επίπεδα, της γενικής εκπαίδευσης και της ειδικής εκπαίδευσης. Επομένως οι εκπαιδευτικοί που εργάζονται στο χώρο της πρέπει να είναι ικανοί να κινηθούν και ν' αντεπεξέλθουν και στα δυο επίπεδα.

Η ειδικότητα της ειδικής φυσικής αγωγής υπήρξε συνέπεια της ανάγκης για άσκηση των μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. Στην εξέλιξή της η ιδεολογία που διαμόρφωσε το κίνημα της εκπαίδευσης των παιδιών με ΜΚΑ δημιούργησε το θεσμικό αίτημα της ένταξης των παιδιών αυτών στη γενική εκπαίδευση ως συνέπεια της ικανοποίησης των φυσικών και ανθρώπινων δικαιωμάτων τους. Απόρροια αυτής της κοινωνικής δυναμικής υπήρξε και η προσαρμογή της ειδικής φυσικής αγωγής στις αρχές του θεσμού της ένταξης και της ενσωμάτωσης, όπως αυτή μετεξελίχθηκε στα μέσα της δεκαετίας του 1990.

Οι έλληνες εκπαιδευτικοί προσέγγιζαν μέχρι τότε το μήνυμα και το περιεχόμενο του θεσμού της ένταξης περιστασιακά και μάλιστα μέσα σε πλαίσια τα οποία είχαν διαμορφωθεί στο εξωτερικό. Η πρώτη τους επαφή με το θεσμό σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο έγινε στις αρχές της δεκαετίας του 1990, όταν ομάδες κυρίως εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ήλθαν σε άμεση επαφή με προγράμματα των χωρών - μελών της Ε.Ε. ειδικά στο πλαίσιο του προγράμματος HELIOS I. Οι εκπαιδευτικοί φυσικής αγωγής που εργάζονταν στις Σ.Μ.Ε.Α. έγιναν κοινωνοί αυτών των προγραμμάτων και σε συνάρτηση με τους άλλους εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης καθώς και τα μέλη ΔΕΠ που ενεπλάκησαν στα προγράμματα αυτά

ενημέρωσαν τους υπόλοιπους συναδέλφους τους. Η ενημέρωση αυτή όμως δεν είχε τον κεντρικό συντονισμό από τις υπηρεσίες της πολιτείας, με αποτέλεσμα ακόμη και σήμερα να υφίσταται μια νεφελώδης κατάσταση ως προς την ουσία και το περιεχόμενο της ένταξης και της μέσω αυτής στοχευόμενης ενσωμάτωσης.

Η εισαγωγή της ειδίκευσης στην ειδική φυσική αγωγή στα ΤΕΦΑΑ της χώρας, αποτελεί απλώς μια θεωρητική εισαγωγή στο χώρο της ειδικής εκπαίδευσης και σ' ό,τι αυτή συνεπάγεται. Η απαίτηση των εκπαιδευτικών φυσικής αγωγής που εργάζονται ήδη σε μονάδες πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για περαιτέρω επιμόρφωση και ειδίκευση, σε συνάρτηση με την απαίτηση για Α.Π.Σ στην ειδική φυσική αγωγή, αντανακλά τη σημερινή πραγματικότητα. Επομένως, κατά τη γνώμη μας, αυτό που απαιτείται στο χώρο της ειδικής φυσικής αγωγής κατά την παρούσα περίοδο είναι:

1) Η λειτουργία του τμήματος της ειδικής φυσικής αγωγής υπο τη Διεύθυνση φυσικής αγωγής του ΥΠΕΠΘ το οποίο θα λειτουργεί παράλληλα με τη Διεύθυνση ειδικής αγωγής.

2) Η επιστημονική έρευνα, μελέτη και τεκμηρίωση όλων των θεμάτων της ειδικής φυσικής αγωγής και η υποβολή προτάσεων για το σχεδιασμό και την εφαρμογή της εκπαιδευτικής πολιτικής της φυσικής αγωγής και του αθλητισμού στην ειδική εκπαίδευση, με τη συνεργασία του τμήματος της ειδικής φυσικής αγωγής του ΥΠΕΠΘ, με τα αρμόδια τμήματα του Π.Ι. και με τα τμήματα προσαρμοσμένης φυσικής αγωγής των ΤΕΦΑΑ της χώρας.

3) Ο σχεδιασμός και η υποστήριξη ανάπτυξης προγραμμάτων επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών της ειδικής

φυσικής αγωγής, τόσο σε θεωρητικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο, με τη συνεργασία του τμήματος της ειδικής φυσικής αγωγής, του Π.Ι., των Περιφερειακών Εκπαιδευτικών Κέντρων (Π.Ε.Κ) και των ΤΕΦΑΑ της χώρας.

4) Η συνεχής επιμόρφωση των εκπαιδευτικών πάνω σε θέματα αφ' ενός μεν της ειδικής εκπαίδευσης, αφ' ετέρου δε της ειδικής φυσικής αγωγής με τη συνεργασία του τμήματος της ειδικής φυσικής αγωγής, του Π.Ι., των Π.Ε.Κ και των ΤΕΦΑΑ της χώρας.

5) Ο σχεδιασμός και η ανάπτυξη Α.Π.Σ. με τη συνεργασία του τμήματος της ειδικής φυσικής αγωγής, του Π.Ι., και των ΤΕΦΑΑ της χώρας. Θεωρούμε ότι για την ειδική φυσική αγωγή απαιτείται η διαμόρφωση ενός καθαρά ελληνικού μοντέλου, στηριγμένου στην πραγματικότητα και στις δυνατότητες της ελληνικής δημόσιας εκπαίδευσης. Η μέχρι σήμερα υιοθέτηση μοντέλων του εξωτερικού, δεν έφερε και δεν πρόκειται να φέρει, κατά τη γνώμη μας, ουσιαστικά αποτελέσματα. Είναι πρωταρχική η ανάγκη διαμόρφωσης του ελληνικού Α.Π.Σ. για την ειδική φυσική αγωγή καθώς και επί μέρους Α.Π.Σ. για κάθε κατηγορία μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α. Τα οποιαδήποτε προγράμματα ένταξης θα μπορέσουν ν' αποδώσουν μόνο στην περίπτωση αυτή. Άλλως η ένταξη θα αποτελεί έναν ιδεώδη μύθο.

6) Η διάθεση του αθλητικού - υποστηρικτικού υλικού για κάθε κατηγορία μαθητών με ΕΙΔ.Ε.Α.

7) Η συνεργασία του τμήματος της ειδικής φυσικής αγωγής με επιστημονικούς φορείς - οργανώσεις του εσωτερικού και του

εξωτερικού και με εξειδικευμένους επιστήμονες με σκοπό την προώθηση των θεμάτων της ειδικής φυσικής αγωγής.

8) Η επιστημονική υποστήριξη του έργου των σχολικών συμβούλων της φυσικής και ειδικής αγωγής και των προγραμμάτων σχολικής ενσωμάτωσης, από το τμήμα της ειδικής φυσικής αγωγής, το Π.Ι., και τα ΤΕΦΑΑ της χώρας.

9) Η προώθηση και εφαρμογή της σύγχρονης τεχνολογίας στην ειδική φυσική αγωγή από το τμήμα της ειδικής φυσικής αγωγής, το Π.Ι., και τα ΤΕΦΑΑ της χώρας.

10) Οι αθλητικές δραστηριότητες, οι Ολυμπιακοί Αγώνες (Παραολυμπιακοί αγώνες), οι παράλληλες εκδηλώσεις και οι κατασκηνώσεις για τους μαθητές με ΕΙΔ.Ε.Α. με τη συνεργασία του τμήματος της ειδικής φυσικής αγωγής, της Ε.Ο.Ε., της Ε.Π.Ε., τα Υπουργεία Πολιτισμού και Υγείας και με οργανώσεις - φορείς.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Κανείς δεν αμφισβητεί ότι η εκπαιδευτική πολιτική κάθε πολιτισμένης χώρας επιδιώκει την επίτευξη του στόχου: «Εκπαίδευση για όλους», ο οποίος αυτονόητα περιλαμβάνει και τα άτομα με ΜκΑ. Από τη παρούσα μελέτη αποδεικνύεται ότι ο στόχος αυτός, σε ό,τι αφορά την ειδική φυσική αγωγή τουλάχιστον, δεν έχει επιτευχθεί στη χώρα μας. Θεωρούμε ότι οι προτάσεις μας μπορούν να συμβάλουν καθοριστικά στη δημιουργία και υλοποίηση ενός προγράμματος ειδικής φυσικής αγωγής που να ανταποκρίνεται πραγματικά στις ανάγκες και τις προσδοκίες της ελληνικής κοινωνίας.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

- A.N. = Αναγκαστικός Νόμος
A.E.I. = Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
A.Π. = Αναλυτικό Πρόγραμμα
A.Π.Σ. = Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών
ΑμΕΑ = Άτομο με Ειδικές Ανάγκες
B.Δ. = Βασιλικό Διάταγμα
Γ.Γ.Α. = Γενική Γραμματεία Αθλητισμού
Δ.Ε.Π. = Διδακτικό Επιστημονικό Προσωπικό
Δ.Ε.Φ.Α. = Διεύθυνση Εθνικής Φυσικής Αγωγής
Δ.Μ.Π.Σ. = Διατμηματικό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών
ΔΙ.Κ.Α.Τ.Σ.Α. = Διαπανεπιστημιακό Κέντρο Αναγνώρισεως Τίτλων Σπουδών της Αλλοδαπής
Ε.Α.Σ.Α. = Εθνική Ακαδημία Σωματικής Αγωγής
Ε.Δ.Α. = Ενιαία Δημοκρατική Αριστερά
Ε.Ε. = Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Ο.Ε. = Ελληνική Ολυμπιακή Επιτροπή
Ε.Ο.Ν. = Εθνική Οργάνωση Νεολαίας
Ε.Π.Ε. = Ελληνική Παραολυμπιακή Επιτροπή
Ε.Π.Ο.Ν. = Εθνική Πανελλαδική Οργάνωση Νεολαίας
Ε.Ρ.Ε. = Εθνική Ριζοσπαστική Ένωση
Ε.Ε.ΔΙ.Π. = Ειδικό Επιστημονικό Διδακτικό Προσωπικό
ΕΙΔ.Ε.Α. = Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες
ΕΛ.Ε.Π.Α.Π. = Ελληνική Εταιρία Προστασίας και Αποκατάστασης Παιδων
Ε.Τ.Ε.Π. = Ειδικό Τεχνικό Εργαστηριακό Προσωπικό
Κ.Δ.Α.Υ. = Κέντρο Διάγνωσης Αξιολόγησης και Υποστήριξης
Κ.Ε.Μ.Ε. = Κέντρο Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμορφώσεως
Κ.Κ.Ε. = Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας

Κ.Μ.Κ. = Η μόνιμη σύνοδος των υπουργών παιδείας και πολιτισμού των κυβερνήσεων των κρατιδίων της Γερμανίας και της ομοσπονδιακής κυβέρνησης

Κ.Π.Σ. = Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης

Μ.Δ.Δ.Ε. = Μαράσλειο Διδασκαλείο Δημοτικής Εκπαίδευσης

Μ.Ο.Α. = Μαθητικός Όμιλος Αθλημάτων

ΜκΑ = Μειονεξίες και Αναπηρίες

Ν.Δ. = Νέα Δημοκρατία

Ν.Δ. = Νομοθετικό Διάταγμα

Π.Δ. = Προεδρικό Διάταγμα

Π.Ε.Κ = Περιφερειακό Εκπαιδευτικό Κέντρο

Π.Ι. = Παιδαγωγικό Ινστιτούτο

Π.Μ.Σ. = Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

ΠΑ.ΣΟ.Κ. = Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα

Σ.Ε.Λ.Δ.Ε. = Σχολή Επιμόρφωσης Λειτουργών Δημοτικής Εκπαίδευσης

Σ.Μ.Ε.Α. = Σχολική Μονάδα Ειδικής Αγωγής

Τ.Ε.Ε. = Τεχνικό Επαγγελματικό Εκπαιδευτήριο

Τ.Ε.Ι. = Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα

Τ.Ε.Φ.Α.Α. = Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού

Τ.Π.Ε. = Τοπικό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης

ΥΠ.Ε.Π.Θ. = Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

Χ.Α.Ν. = Χριστιανική Αδελφότητα Νέων

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- Αγγελίδης. Α. (1988), «Οι υποχρεώσεις του ΟΑΕΔ και τα πλεονεκτήματα των εργοδοτών που απασχολούν άτομα με Ειδικές Ανάγκες. Απασχόληση και Προοπτικές», ΟΑΕΔ, Αθήνα
- Αγνώστου. (1953), «Εργασία και Πορίσματα του III Παγκοσμίου Συνεδρίου Φυσικής Αγωγής εις Κων/πολιν, (Μέρος Α')» Η Γυμναστική, 14
- Α.Ν./1049/27/1/1938 ΕΦ.Τ.Κ./Α.Φ.24
- Α.Ν./453/30/1/1937 ΕΦ.Τ.Κ./Α.Φ.28
- Α. Ν./129/19/9/1967, «Περί οργανώσεως και διοικήσεως της Γενικής Εκπαιδεύσεως και άλλων τινών διατάξεων», ΕτΚ., Α.Φ.Ε.Κ.163
- Ανδρακάκος. Η. (1975), «Αναγκαιότητα η αλλαγή του όλου συστήματος. Εξ' αφορμής των αθλητικο - γυμναστικών εκδηλώσεων» Αναφορά προς το Υπουργείο Παιδείας, Γυμναστική και Αθλητισμός, 1
- Απόφασις Φ. 712.31/194/96813 19/9/1975 με θέμα: «Αθλητικά εορταί Σχολείων Μ.Ε.», Γυμναστική και Αθλητισμός, 2
- Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού. (2003), «Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών», Οδηγός, Σπουδών Θεσσαλονίκη

- Apple. M. (1986), «Ιδεολογία και αναλυτικά προγράμματα», Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη, μτφ
- Β.Δ./1880 «Περί γυμναστικής» Εθνικό Τυπογραφείο
- Β.Δ./1882 «Περί Γυμναστηρίου» Εθνικό Τυπογραφείο
- Β.Δ./1883 «Περί γυμναστικής των μαθητών των Ελληνικών Σχολείων» Εθνικό Τυπογραφείο
- Β.Δ./5/11/1935 «Περί του αναλυτικού προγράμματος της Μ. Εκπαιδεύσεως», ΕτΚ., Α.Φ.Ε.Κ. 537
- Β.Δ./15/6/1937 «Περί εκτελέσεως του υπ' αριθ. 453/1937 Αναγκαστικού Νόμου, Περί Ιδρύσεως Σχολείου Ανωμάτων και Καθυστερημένων Παίδων», ΦΕΚ/τ. Α', Αρ. Φ. 228
- Β.Δ./18/10/1937 «Περί του Αναλυτικού και του Ωρολογίου Προγράμματος της πρώτης τάξεως Γυμνασίων», ΕτΚ., Α.Φ.Ε.Κ. 423
- Β.Δ./3/11/1939 «Περί του Αναλυτικού και του Ωρολογίου προγράμματος των μαθημάτων των διδακτέων εις τους μαθητάς των επί τη βάσει του υπ' αριθ. 1849/1939 Αναγκαστικού Νόμου ιδρυθέντων εξαταξίων γυμνασίων», ΕτΚ., Α.Φ.Ε.Κ. 477
- Β.Δ./19/12/1955 «Περί συστάσεως παρ' εκάστη Νομαρχία Νομαρχιακού Συμβουλίου Εξωσχολικής Σωματικής Αγωγής (Ν.Σ.Ε.Σ.Α.)», ΕτΚ., Α.Φ.Ε.Κ. 346
- Β.Δ./12/9/1958 «Περί αρμοδιοτήτων του Γενικού Γραμματέως Εξωσχολικού Αθλητισμού και της Γενικής Γραμματείας», ΕτΚ., Α.Φ.Ε.Κ. 144

- Β.Δ./672/13/9/1961 «Περί του αναλυτικού και ωρολογίου προγράμματος των Γυμνασίων της πρώτης βαθμίδος», ΕτΚ., Α.Φ.Ε.Κ. 160
- Β.Δ./6732/10/1968 «Περί των ωρολογίου προγραμμάτων των μαθημάτων των Σχολείων Μέσης Εκπαιδευσεως», ΕτΚ, Α.Φ.Ε.Κ. 239
- Β.Δ./723 10/11/1969 «Περί των ωρολογίων και αναλυτικών προγραμμάτων των μαθημάτων των σχολείων Μέσης Εκπαιδευσεως», ΕτΚ., Α.Φ.Ε.Κ. 225
- Banks. Ο. (1987), «Η κοινωνιολογία της εκπαίδευσης», Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη, μτφ
- Βενιζέλος, Ευ. (1992), «Η Συνταγματική Υποδοχή του Αθλητισμού (Αθλητισμός και Σύνταγμα)», Πανδέκτης, 1, 2
- Βλάχος. Α. (1978), «Συλλογή Νομοθεσίας. Φυσική Αγωγή Σχολικού και Εξωσχολικού Αθλητισμού», Αθήνα, τ.2^{ος}
- Βλάχου. Ε. (1955), Εφημ. Καθημερινή 13/1, «Επίκαιρα»
- Γενική Γραμματεία Αθλητισμού. (1989), «Περί Εφαρμογής Προγραμμάτων Μαζικού Λαϊκού Αθλητισμού 1989-1990», Γ.Γ.Α./2824/ 5/10/89/ Δ/ση Ανάπτυξης Αθλητισμού
- Γενική Γραμματεία Αθλητισμού. (1990), «Εφαρμογή Προγραμμάτων Αθλητισμός για Όλους», Γ.Γ.Α. /29092 /16/10/1990/ Δ/ση Ανάπτυξης Αθλητισμού
- Γενική Γραμματεία Αθλητισμού. (2003), «Η Ελλάδα σε κίνηση», Γ. Γ. Α., Αθήνα
- Γεωργακόπουλος. Α. (1960), «Η παιδική κώφωση», Αθήνα

- Γιάτσης. Σ., Καρανταΐδου. Μ. (1995), «Τομές στην Πορεία της Ελληνικής Φυσικής Αγωγής κατά τον 20^ο Αιώνα Μεταρρυθμιστικές Προσπάθειες», Παιδαγωγική Επιθεώρηση. 22
- Γιάτσης. Σ. (1995), «Ο Ίων Ιωαννίδης και η Ελληνική Φυσική Αγωγή (1910-1984)», Άθληση και Κοινωνία, 12
- Γιάτσης. Σ. (1998), «Ίστορία της Άθλησης και των Αγώνων στον Ελληνικό Κόσμο κατά τους Ελληνορωμαϊκούς, τους Βυζαντινούς και τους Νεότερους Χρόνους, Στοιχεία από τον ευρωπαϊκό αθλητισμό και τους σύγχρονους Ολυμπιακούς Αγώνες», Θεσσαλονίκη
- Γιάτσης. Σ., Καρανταΐδου. Μ. (1996), «Από την Προσωρινή Σχολή Γυμναστών του 1882 στα ΤΕΦΑΑ του 1982: 100 χρόνια γυμναστικής εξέλιξης», Αναρτημένη Ανακοίνωση, 4^ο Διεθνές Συνέδριο Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού, ΤΕΦΑΑ, ΔΠΘ, Κομοτηνή
- Γιάτσης. Σ., Πανουτσάκopoulos. Β. (1996), «Κρίσεις και σημειολογικά σχόλια» στο βιβλίο του Κ. Παρασκευόπουλου: «Το δεκαήμερον των Ολυμπιακών Αγώνων, Αθήνα 1896», Άθληση και Κοινωνία, 14
- Γκότοβος. Θ., Μαυρογιώργος. Γ., Παπακωνσταντίνου. Π. (1996), «Κριτική Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Πράξη», Gutenberg, Αθήνα
- Γκουτζιμάνη - Σωτηριάδη. Κ. (1993), «Παιδιά με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες. Εισαγωγή σε θέματα Ειδικής Αγωγής και Ειδικής Φυσικής Αγωγής», Αθήνα

- Γληνός. Δ. (1925), «Ένας Άταφος Νεκρός. Μελέτες για το Εκπαιδευτικό μας σύστημα», Ράλλης & Σια, Αθήνα
- Γραφείον Ειδικής Εκπαιδύσεως (ΥΠΕΠΘ), 1972, «Περί της παρεχόμενης Ειδικής Εκπαιδύσεως εν Ελλάδι», Αθήνα, Πολυγραφημένη Έκδοση
- Clogg. R. (1984), «Σύντομη Ιστορία της Νεώτερης Ελλάδας», Καρδαμίτσας, Αθήνα, μτφ
- Δεστούνης. Γ. (1968), «Παιδαγωγικά Θεραπευτικά Ιδρύματα», Μεγάλη Παιδαγωγική Εγκυκλοπαίδεια, τ.4, Αθήνα
- Δημαράς. Α. (1983), «Η μεταρρύθμιση που δεν έγινε», Ερμής, Αθήνα, τ.α, β
- Δημητριάδης. Σ. Χ. (1899), «Συλλογή των περί Μέσης Εκπαιδύσεως ίδια ισχυόντων Νόμων από του 1833 – 1899 έτους», Αθήνα
- Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού (2003), «Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών», Οδηγός Σπουδών, Κομοτηνή
- Διάκος. Α. (1986), «Η Εμφάνιση των Νεανικών Οργανώσεων. Το Παράδειγμα της Θεσσαλονίκης», Ιστορικότητα της Παιδικής Ηλικίας και της Νεότητας, Πρακτικά Διεθνούς Συμποσίου, Αθήνα
- Δ./14/10/1942 «Περί του αναλυτικού και ωρολογίου προγράμματος διδασκαλίας του μαθήματος της Σωματικής Αγωγής εις τα γυμνάσια νέου τύπου κατά το σχολικόν έτος 1941- 1942», ΕτΚ., Α.Φ.Ε.Κ. 285
- Δ/18/11/1931/Υπουργείο Παιδείας

- Δ./23/2/1920 «Περί Αποστολής του Στρατιωτικού Σχολείου Γυμναστικής αναφορικώς προς τας περι Αθλητισμού Προτάσεις της Χριστιανικής Αδελφότητας Νέων και περι Αθλητικού Τμήματος αυτής»
- Δραγούμης. Ν. (1879), «Ιστορικά Αναμνήσεις», Φιλαδέλφεις, Αθήνα, τ. Α & Β
- Δράκος. Γ. (1989), «Το θέμα της γλώσσας και της επικοινωνίας στην Κοινοτική Εκπαίδευση», Λύκειο Βάσκα, Αθήνα
- Δράκος. Γ. (1991), «Οι διαταραχές του λόγου και της ομιλίας είναι και μαθησιακές διαταραχές», Τα εκπαιδευτικά, 21
- Δράκος. Γ. (1989), «Η επανένταξη των παιδιών Ελλήνων μεταναστών στο εκπαιδευτικό σύστημα της Ελλάδας: Αιτιολογία και σχέδιο πρότασης (ΚΟΝΖΕΗΤ) στηριζόμενο στη γνώση των προβλημάτων για (συγκεκριμένη) παιδαγωγική βοήθεια», Διδακτορική Διατριβή, Πανεπιστήμιο Κολωνίας
- Δράκος. Γ. (1990), «Βασικές αρχές της παιδαγωγικής διαδικασίας για παιδιά με προβλήματα λόγου και ομιλίας», Τα εκπαιδευτικά, 18-19
- Δράκος. Γ. (1992), «Βασικές αρχές της παιδαγωγικής της Μαρίας Μοντεσσόρι. Η προσφορά της στη θεραπευτική παιδαγωγική και ιδιαίτερα στην Αγωγή του Λόγου», Πανεπιστήμιο Αθηνών, «Μιχαλοπούλειο»

- Δράκος. Γ. (1993), «Πρόταση για την εκπαίδευση των παιδιών με προβλήματα λόγου και ομιλίας», Τα εκπαιδευτικά, 29
- Δράκος. Γ. (1994), «Οι διαταραχές του λόγου και της ομιλίας είναι και γλωσσικές διαταραχές», στο Καϊλα. Μ., Πολεμικός. Ν., Φιλίππου. Γ. (επιμ): «Άτομα με ειδικές ανάγκες», τ. Β', Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα
- Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού (2003), «Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών», Οδηγός Σπουδών, Αθήνα
- Εισήγησης της Επιτροπής προς τον Πρόεδρον της Κυβερνήσεως Κ. Καραμανλή, Αθήνα 10/1/1958, Εθνικό Τυπογραφείο
- Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση (1968), «Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα της ΕΔΑ», Προοδευτική Πορεία, Αθήνα
- Ελληνική Εταιρεία Προστασίας Σπαστικών (1994), «Αθήνα μια πόλη απροσπέλαστη για τους ανάπηρους», Ε. Ε. Π. Σ. Αθήνα
- Ένωση Γυμναστών Βόρειας Ελλάδας (Ε.Γ.Β.Ε.). (1984), «Πρακτικά Προσυνεδρίου Φ. Α. και Αθλητισμού Β. Ελλάδας», Θεσσαλονίκη
- Εξαρχόπουλος. Ν. (1950), «Εισαγωγή εις την Παιδαγωγικήν», Αθήνα
- Επιστολή του Διοικητικού Συμβουλίου της Ενώσεως Γυμναστών της Ελλάδος προς τον Υπουργόν Εθνικής

Παιδείας και Θρησκευμάτων, (1976), Γυμναστική και Αθλητισμός, 4-5

- Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (1992), «Έκθεση της επιτροπής για την πρόοδο της εφαρμογής της πολιτικής ένταξης στο εκπαιδευτικό σύστημα εντός των κρατών μελών», Βρυξέλλες
- Επιτροπή του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου (1991), «Η πρόταση του Συνασπισμού για μια Δημοκρατική Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση», Αθήνα
- Επιτροπή του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου (2004), «Οι Θέσεις για την Παιδεία», Αθήνα
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (1995), «Έκθεση σχετικά με τη βία και τις διακρίσεις», ΓΔ. V/E. 3, rue de la Loi 200, B – 1049, Bruxelles
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (1995), «Έκθεση: Η θέση των ατόμων με ειδικές ανάγκες στις Ευρωπαϊκές Συνθήκες, αόρατοι πολίτες», Boulevard Clovis 7, B-1000, Bruxelles
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2001), «Απόφαση για την Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο των Υπουργών, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών - Για μια Ευρώπη χωρίς μπόδια για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, που εγκρίθηκε στις 4 Μαρτίου», COM 20000 284 – C5-0632/2000-2000/2296 (COS)
- Ευρωπαϊκό Φόρουμ για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες (2002), «Η Διακήρυξη της Μαδρίτης: Μη - Διακρίσεις

Συν - Θετική Δράση Συνεπάγεται Κοινωνική Ένταξη»,
Βρυξέλλες, Βέλγιο

- Ευταξίας. Α. (1899), «Εισηγητική έκθεσις του διατάγματος, Περί της διδασκαλίας της γυμναστικής εν τοις σχολείοις της Δημοτικής και Μέσης Εκπαιδύσεως και εν τοις Διδασκαλείοις εκατέρου φύλου», ΕτΚ., Α.Φ.Ε.Κ. 255
- Ευταξίας. Α. (1900), «Τα νομοσχέδια του Υπουργείου της Παιδείας», Εν Αθήναις
- Ευταξίας. Α. (1899), «Μεταρρύθμισις και ανόρθωσις», Εν Αθήναις
- Ευταξίας. Α. (1900), «Το Υπουργείον της Παιδείας. Πώς λειτουργεί την σήμερον», Εν Αθήναις
- Εφημ. «Ασμοδαίος»2/5/1876, 9/5/1876, 4/6/1876
- Ζησιμόπουλος. Α. (1988), «Η ένταξη ατόμων με Ειδικές Ανάγκες στην παραγωγική διαδικασία και η πολιτική που ακολουθείται σήμερα σ' αυτόν τον τομέα, Απασχόληση και Προοπτικές», ΟΑΕΔ, Αθήνα
- Ζουνχιά. Κ. (1992), «Επίδραση περιβαλλοντικών παραγόντων στη φυσική και κινητική ικανότητα παιδιών Βόρειας Ελλάδας», Διδακτορική διατριβή, Βαρσοβία
- Ζούττερ. Α., Βούρου. Ρ. (1900), «Εγχειρίδιον Γυμναστικής Συνταχθέν επί τη Βάσει των εν Ελβετία Εγκεκριμένων Νεωτάτων Εγχειριδίων Γυμναστικής», εν Αθήναις
- HELIOSCOPE (1996), «Η κατάργηση των διακρίσεων», 8, CE-CU-96-008-EL-C
- Θεοδωρακάκος. Π. (1954), «Γυμναστάς εις τους Αθλητικούς Συλλόγους και τα Σωματεία», Η Γυμναστική, 15

- Ιμβριώτη. Ρ. (1939), «Ανώμαλα και Καθυστερημένα Παιδιά. Πρώτος χρόνος του προτύπου ειδικού σχολείου Αθηνών», Ελληνική Εκδοτική Εταιρεία Α.Ε., Αθήνα
- Ιωαννίδης. Ι. (1965), «Πρόγραμμα Κλασσικού Αθλητισμού στη Θέση των Γυμναστικών Επιδείξεων», Γυμναστική και Αθλητισμός, 3
- Ιωαννίδης. Ι. (1975), «Λίγες Γραμμές στους Συναδέλφους», Γυμναστική και Αθλητισμός, 2
- Ιωαννίδης. Ι. (1975), «Η Φυσική Αγωγή και Αγωνιστική ύστερα από την Κατάργηση των Γυμναστικών Επιδείξεων», Γυμναστική και Αθλητισμός, 3
- Καβαδαδίας. Τ. (1952), «Ιωάννης Χρυσάφης 1873 – 1932», Σωματική Αγωγή, 2
- Καβαδαδίας. Τ. (1953), «Η Νεωτέρα Σουηδική Μέθοδος», Σωματική Αγωγή, 10
- Καζαμίας. Α., Κασσωτάκης. Μ. (Επ) (1995), «Ελληνική Εκπαίδευση: Προοπτικές Ανασυγκρότησης και Εκσυγχρονισμού», Σείριος, Αθήνα
- Καϊλα. Μ., Πολεμικός. Ν., Φιλίππου. Γ. (1994), (επιμ.), «Ατομα με ειδικές ανάγκες. Σύγχρονες κατευθύνσεις και απόψεις σε προβλήματα πρόληψης, παρέμβασης, αντιμετώπισης», Διεπιστημονικό Ευρωπαϊκό Συμπόσιο, Ρόδος, Μάιος, 1992, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα. τόμ. Α'- Β'
- Καλαντζή – Αζίζι. Α., Τσιναρέλης. Γ. (1994), «Φοιτητές με ειδικές ανάγκες που φοιτούν στο Πανεπιστήμιο Αθηνών»

- στο Καϊλα. Μ., Πολεμικός. Ν., Φιλίππου. Γ, (1994) (επιμ.):
« Άτομα με ειδικές ανάγκες» Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα
- Καλαντζής. Κ. (1984), «Η ειδική αγωγή χτες και σήμερα (Γενική κριτική θεώρηση, Επισημάνσεις, νέοι προβληματισμοί)», Νέα Παιδεία, έτος 8ο, τ.32
 - Καλαφρέντζος. Ε. Γ. (1937), «Περίληψης Γυμναστικής Νομοθεσίας», Θεσσαλονίκη
 - Καλύβας. Β. (2002), «Η φυσική αγωγή και ο Αθλητισμός ως μέσο ενσωμάτωσης μαθητών και ατόμων με αναπηρίες. Διεθνής και Ελληνική πραγματικότητα», Ισοτιμία
 - Καρακάλος. Τ. (1907), «Μελέτη περί της εις τον Ελληνικόν Στρατόν Εισαγωγής των Γυμναστικών Ασκήσεων» (Εγκριθείσα δια της υπ' αριθ. 73093 της 8 Σεπτεμβρίου διαταγής του Υπουργείου των Στρατιωτικών). [Τεύχ. Α'], Εν Αθήναις, και του Συνδέσμου των Ελληνικών Αθλητικών και Γυμναστικών Σωματείων, Εν Αθήναις
 - Κασβίκης. Κ. (1953), «Ο Ρυθμός εις την Σχολικήν Γυμναστικήν», Ιωάννινα
 - ΚΚΕ (2004), «Οι θέσεις για τον αθλητισμό», Αθήνα
 - ΚΚΕ, Τμήμα Παιδείας της ΚΕ (1999), «Το ενιαίο δωδεκάχρονο βασικό υποχρεωτικό σχολείο», Αθήνα
 - ΚΚΕ, Τμήμα Παιδείας της ΚΕ (2001), «Οι θέσεις του ΚΚΕ για την Ανώτατη Εκπαίδευση», Αθήνα
 - ΚΚΕ, Τμήμα Παιδείας της ΚΕ (2002), «Βασικά συμπεράσματα από τις εξελίξεις και τη δράση μας στο κίνημα της παιδείας», Αθήνα

- Κόμπτος. Χ. (1990), «Ο θεσμός της ένταξης παιδιών με ειδικές ανάγκες στα δημοτικά σχολεία και οι υποχρεώσεις της κοινωνίας και του κράτους», Διδακτορική Διατριβή, Αθήνα
- Κόμπτος. Χ. (1984), «Η αρχή της ενσωμάτωσης στην εκπαίδευση», Λευκωσία
- Κουτσούκη. Δ. (1997), «Ειδική Φυσική Αγωγή. Θεωρία και Πρακτική», Συμμετρία, Αθήνα
- Κρουσταλάκης. Γ. (1992), «Διαπαιδαγώγηση – Πορεία Ζωής», Ιδίου, Αθήνα
- Κρουσταλάκης. Γ. (1993), «Παιδιά με ιδιαίτερες ανάγκες», Ιδίου, Αθήνα
- Κρουσταλάκης. Γ. (1994), «Παιδιά με ιδιαίτερες ανάγκες στην οικογένεια και το σχολείο. Ψυχοπαιδαγωγική παρέμβαση για μια συμβουλευτική γονέων και εκπαιδευτικών», Λύχνος, Αθήνα
- Λαμπράκη – Παγανού. Α. (1988), «Η εκπαίδευση των ελληνίδων κατά την οθωνική περίοδο», Σαριπόλειο Ίδρυμα, Παν. Αθηνών Φιλοσοφική Σχολή
- Λέφας. Χ. (1942), «Ιστορία της Εκπαίδευσης», Ο.Ε.Σ.Β., Αθήνα
- Λεωνίδας. Σ. (1976), «Η Βαυαρική επίδραση στην Ελληνική Εκπαίδευση τον ΙΘ' αιώνα», Πανεπιστήμιο Βιέννης, Διδακτορική Διατριβή
- Μάμουκας. Α. Ζ. (1889), «Τα κατά την Αναγέννησιν της Ελλάδος», Πειραιεύς, τ. ΙΑ´

- Μαρκαντώνης. Ι. (1989), «Παραδόσεις Παιδαγωγικής και Διδακτικής», Ιδίου, Αθήνα
- Meijer C. J. W. (1999), «Η Χρηματοδότηση της Ειδικής Αγωγής: Μια μελέτη 17 χωρών για τη σχέση της χρηματοδότησης της Ειδικής Αγωγής και της ένταξης», European Agency for special Education, Middelfart, Denmark
- Meijer, C. J. W. (1998), «Ένταξη στην Ευρώπη: Οι τάσεις σε 14 Ευρωπαϊκές Χώρες», European Agency for Development in Special Needs Education, Middelfart, Denmark
- Μουντάκης. Κ. (1992), «Η Φυσική Αγωγή στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο», Θεσσαλονίκη
- Μπαμπινιώτης. Γ. (1998), «Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας. Με σχόλια για τη σωστή χρήση των λέξεων», Κέντρο Λεξικολογίας, Αθήνα
- Μπεζαντές. Ι. (1957), «Διοικητική Οργάνωση», Η Γυμναστική, 1-2, 3-6
- Μπεζαντές. Ι. (1957), «Ο Αθλητισμός, οι Γυμνασταί και οι άλλοι», Η Γυμναστική, 3-6
- Μπεζαντές. Ι. (1958), «Ο Νόμος 5620 και η Ο.Λ.Μ.Ε.», Η Γυμναστική, 7-10
- Μπεζαντές. Ι. (1959), «Διαπιστώσεις, Ευθύναι και Προσπάθειαι», Η Γυμναστική, 11
- Μπεζεβέγκης. Η. (1991), «Στάσεις ενηλίκων απέναντι σε παιδιά με σωματικές, ψυχολογικές και κοινωνικές αποκλίσεις», Σχολείο και Ζωή, 10

- Μπίρτσας. Χρ. (1982), «Η εκπαίδευση του προβληματικού παιδιού στην Ελλάδα», Σχολείο και Ζωή, τ.4
- Ν.ΓΥΛΗ (3402) 5/11/1909 «Περί Στρατιωτικής Προεκπαιδύσεως», ΕτΚ., Α.Φ.Ε.Κ. 262, Αρχείο της Βουλής των Ελλήνων
- Ν./414/1914, «Περί στρατιωτικής προπαιδύσεως και τελειοποιήσεως» Εθνικό Τυπογραφείο
- Ν./1681/ 22/1/1919 / ΕΦ.Τ.Κ./ Α.Φ. 14
- Ν./2476/1920 «Περί Τροποποιήσεως και Συμπληρώσεως των Νόμων ΒΧΚΑ και ΓΥΛΗ Περί Γυμναστικής», Εθνικό Τυπογραφείο
- Ν./ 4371/13-8-1929, «Περί Τροποποιήσεως, Συμπληρώσεως και Κυρώσεως των Ν,Δ. της 9 Δεκεμβρίου 1925, Περί Ενιαίας Οργανώσεως και Διοικήσεως της Σωματικής Αγωγής, και της 20 Σεπτεμβρίου 1926 Περί Οργανώσεως της Σωματικής Αγωγής και της Στρατιωτικής Προπαιδύσεως καθώς και της λοιπής Ισχυούσης Γυμναστικής Νομοθεσίας, ως ετροπολογήθη» Εθνικό Τυπογραφείο
- Ν./4397/24/9/1929/ ΕΦ.Τ.Κ./ Α.Φ. 309
- Ν./5620/27/8/1932/ΕΦ.Τ.Κ./229
- Ν./726/15/6/1937/ ΕΦ.Τ.Κ/ Α.Φ. 228
- Ν./1894/1/9/1951/ ΕΦ.Τ.Κ/ Α. Φ. 212
- Ν./4466/1965 / ΕΦ.Τ.Κ/ Α.Φ. 82
- Ν./309 30/4/1976, «Περί οργανώσεως και διοικήσεως της Γενικής Εκπαιδύσεως», Εκπαιδευτική Νομοθεσία, 5
- Ν./1143/31/3/1981 / ΦΕΚ 80. τ.Α.

- Ν./1566 26/9/1985 «Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις», ΕτΚ., Α.Φ.Ε.Κ.. 167
- Ν./2817/14/3/2000 ΕΦ.Ε.Δ. / Α.Φ. 78
- Ν.Δ./11/10/1957, «Περί λήψεως μέτρων δια την οργάνωσιν του Εξωσχολικού Αθλητισμού», ΕτΚ., Α.Φ.Ε.Κ. 202
- Ν.Δ./25/10/1958, «Περί τροποποιήσεως και κυρώσεως των περί εξωσχολικού αθλητισμού νόμων», ΕτΚ., Α.Φ.Ε.Κ. 178
- Ν.Δ./3635 /16/11/1956/ ΕΦ.Τ.Κ/ Α.Φ. 281
- Ν.Δ./4379 16/10/1964, «Περί οργανώσεως και διοικήσεως της Γενικής (Στοιχειώδους και Μέσης) Εκπαιδεύσεως», ΕτΚ., Α.Φ.Ε.Κ. 182
- Νούτσος. Χ. (1979), «Προγράμματα Μέσης Εκπαίδευσης και Κοινωνικός Έλεγχος, 1931 – 1973», Θεμέλιο, Αθήνα
- Ξενοφών, «Απομνημονεύματα» , ΙΙΙ,7,5-6
- Ξωχέλλης. Π. (1981), «Θέματα Εκπαιδευτικής Μεταρρύθμισης», Δίπτυχο, Αθήνα
- Ο.Η.Ε. (1993), «Οι Πρότυποι Κανόνες για την Εξίσωση των Ευκαιριών για τα Άτομα με Αναπηρίες», Απόφαση 48/96, Γενική Συνέλευση
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2003), «Πρόγραμμα Ολυμπιακής Παιδείας», ΦΕΚ 304/13/3/2003, τ.β´
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2003), «Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Σπουδών», ΦΕΚ 304/13/3/2003, τ.β´

- Παμουκτσόγλου. Α. (2001), «Διαθεματικό εκπαιδευτικό υλικό για την ευέλικτη ζώνη», ΥΠΕΠΘ, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Αθήνα
- Παμουκτσόγλου. Α. (2001), «Εννιάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση - ζήτημα πολιτικής επιλογής και όχι μόνο», Γρηγόρης, Αθήνα
- Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας (2003), «Ιστορικό Ίδρυσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας», Βόλος
- Παπαϊωάννου. Σ. (1990), «Επαγγελματική εκπαίδευση και προσανατολισμός. Αναφορά σε άτομα με Ειδικές Ανάγκες», Γρηγόρης, Αθήνα.
- Παπακωνσταντίνου. Κ. Ν., Χαντζής. Γ. Σ. (1982), «Η στάση των κανονικών παιδιών απέναντι στα αποκλίνοντα», Αθήνα
- Παπανούτσος. Ε. (1953), «Αγωγή του Σώματος», εφημ ΒΗΜΑ, 12/6
- Παπαστάμου. Σ. (1994), «Εγχειρίδιο κοινωνικής ψυχολογίας», Οδυσσέας, Αθήνα
- Παρασκευόπουλος. Ι. Ν. (1979) ,«Νοητική Καθυστέρηση», Αθήνα, Ιδίου
- Παρασκευόπουλος. Ν. Ι. (1978), «Η στάση των ελλήνων έναντι των αποκλινόντων», Τ. 32,2
- Παρασκευόπουλος. Ν. Ι. (1993), «Μεθοδολογία επιστημονικής έρευνας», Ιδίου, Αθήνα, τ. 1,2
- Παυλίνης. Ε. (1977), «Ιστορία της γυμναστικής», Ιδίου, Θεσσαλονίκη

- Περσιάνης. Π., Κουσελίνη. Μ., Κεφάλα. Μ. (1992), «Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης» Ιδίων, Λευκωσία, Περιοδικό «Αντί», τ.262
- Πετρίτης. Κ. (1966), «Δοκίμιο για ένα Νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα των Δημοτικών Σχολείων», Αθήνα
- Πιτσινός. Γ. Θ. επιμ. (1963), «Τα αναλυτικά προγράμματα των Γυμνασίων, (Κωδικοποίηση)», Αθήνα
- Πλάτων, «Νόμοι»D,659
- Πουλιαντζάς. Ν. (1975), «Πολιτική εξουσία και κοινωνικές τάξεις», Θεμέλιο, Αθήνα
- Π.Δ./91/19/3/1984 «Ωρολόγιο και Αναλυτικό Πρόγραμμα των Σχολείων Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης», ΕτΚ., Α.Φ.Ε.Κ. 35
- Π.Δ./479/18/9/1985 «Ωρολόγιο και αναλυτικό πρόγραμμα Λυκείων Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης», ΕτΚ., Α.Φ.Ε.Κ. 170
- Π. Δ./301/29/8/1996 /ΦΕΚ 208, Εθνικό Τυπογραφείο
- Σαββόπουλος. Γ. (1952), «Η Γυμναστική Εξέλιξις, (Μέρος Α', Β, Γ, Δ)», Η Γυμναστική, 8-10
- Σβορώνος. Ν. (1992), «Επισκόπηση της Νεοελληνικής Ιστορίας», Θεμέλιο, Αθήνα
- Σεραφειμίδης. Ι. (1982), «Η Φυσική Αγωγή στο σχολείο», Θεσσαλονίκη
- Σεραφειμίδης. Ι. (1986), «Σύντομη Ιστορία και Κριτική των Γυμναστικών Συστημάτων που επικράτησαν στη Νεότερη Ελλάδα», Λόγος και Πράξη, 30

- Σεραφειμίδης. Ι. (1993), «Η Παιδαγωγική Γυμναστική στην Ελληνική Εκπαίδευση» (ανακοίνωση), 1ο Διεθνές Συνέδριο Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού ΤΕΦΑΑ /ΔΠΘ, Κομοτηνή
- Σεραφειμίδης. Ι. (1996), «Βιβλία που εκπροσώπησαν Συστήματα και Τάσεις της Σχολικής Φυσικής Αγωγής στην Ελλάδα» (ανακοίνωση) στο 4ο Διεθνές Συνέδριο Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού ΤΕΦΑΑ/ ΔΠΘ, Κομοτηνή
- Σούζης. Ι. (1954), «Η Μόρφωσις των Γυμναστών», Η Γυμναστική, 15,
- Σούζης. Ι. (1955), «Επιστολή προς την Κυρίαν Ελένην Βλάχου», Η Γυμναστική, 16,
- Soriano. V. (1998), «Η Εκπαιδευτική Υποστήριξη: Υποστήριξη για τους εκπαιδευτικούς που εργάζονται με παιδιά με Ειδικές Ανάγκες που φοιτούν στα Σχολεία Γενικής Εκπαίδευσης», European Agency for special Education, Middelfart, Δανία
- Σταμέλος. Γ. (Επιμ). (2002), «Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Πρώτη και Δεύτερη βαθμίδα, Δομές και ποσοτικά δεδομένα», Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας, Αθήνα
- Στασινός. Δ. (1984), «Άτομα με ειδικές ανάγκες στην Ελλάδα. Το πρόβλημα, η διαχρονική του οπτική και οι προοπτικές επίλυσης του», Νέα Παιδεία, 31
- Στασινός. Δ. (1991), «Η ειδική εκπαίδευση στην Ελλάδα», Αθήνα

- Στρατηγοπούλος, Χ. (1988), «Κοινωνικο – νομικές απόψεις της διοικήσεως του Ιωάννη Καποδίστρια, (1828 – 1831)», Α. Σάκουλας, Κομοτηνή
- Σύλλογος Ελλήνων Γυμναστών (1958), «Υπόμνημα του Συλλόγου Ελλήνων Γυμναστών προς τον Υπουργόν επί της Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων», Η Γυμναστική, 7-10
- Σύνταγμα της Ελλάδος του 1975, Εθνικό Τυπογραφείο
- Σχολή Επιστημών της Ανθρώπινης Κίνησης και Ποιότητας Ζωής (2003), «Οδηγός Σπουδών», Σπάρτη
- Τεγόπουλος. – Φυτράκης. (1993), «Ελληνικό Λεξικό», Ελευθεροτυπία, Αθήνα
- Τερζής. Ν. (1988), «Εκπαιδευτική Πολιτική και Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση: Πρόγραμμα και πραγματικότητα Πράγματα και πρόσωπα», Αφοι Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη
- Τερζής Ν. (1993), «Εκπαίδευση και Εκπαιδευτική Πολιτική στην Ελλάδα: Διαχρονική Ανασκόπηση και Σημερινή Συγκυρία», Θεσσαλονίκη
- ΤΕΦΑΑ Αθηνών (2001), «Οδηγός Προπτυχιακών Σπουδών», Αθήνα
- ΤΕΦΑΑ Θεσσαλονίκης (2003), «Οδηγός Σπουδών», Θεσσαλονίκη
- ΤΕΦΑΑ Κομοτηνής (2003), «Οδηγός Σπουδών», Κομοτηνή
- ΤΕΦΑΑ Σερρών (2004), «Οδηγός Σπουδών», Σέρρες
- ΤΕΦΑΑ Τρικάλων (2003), «Οδηγός Σπουδών», Τρίκαλα

- Τζάνη. Μ. (1988), «Σχολική επιτυχία, ζήτημα ταξικής προέλευσης και κουλτούρας», Γρηγόρης, Αθήνα
- Τζάνη. Μ. (1993), «Η κυριαρχία των κίνητρων: η κοινωνική προέλευση των μελών ΔΕΠ των ελληνικών ΑΕΙ», Γρηγόρης, Αθήνα
- Τζάνη. Μ. (2001), «Θέματα Κοινωνιολογίας της Παιδείας», Γρηγόρης, Αθήνα
- Τραυλός. Χ. (1965), «Η Σωματική Αγωγή», Αθήναι
- Τριλιανός. Α. (1997), «Η κριτική σκέψη και η διδασκαλία της», Αθήνα
- Τσαούσης. Γ. Δ. (Επιμ), (1984), «Όψεις της ελληνικής κοινωνίας του 19^{ου} αιώνα», Εστία, Αθήνα
- Τσαούσης. Γ. Δ. (1984), «Χρηστικό Λεξικό Κοινωνιολογίας», Gutenberg, Αθήνα
- Τσιμπούκης. Κ. (1976), «Η ειδική εκπαίδευσις στην Ελλάδα», Αθήνα
- Τσιναρέλης. Σ. Γ. (1995), «Η ένταξη των παιδιών με προβλήματα ακοής σε σχολεία ακουόντων. Η ελληνική πραγματικότητα και οι διαφαινόμενες προοπτικές», διδακτορική Διατριβή, Παν. Αθηνών
- Τσιναρέλης. Σ. Γ. (1996), «Η ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Μύθοι και πραγματικότητα», Διαφορά, 46 – 47
- Τσιναρέλης. Σ. Γ. (1997), «Εισαγωγή στην εκπαίδευση των παιδιών με προβλήματα ακοής», Μ.Δ.Δ.Ε, Αθήνα
- Τσιναρέλης. Σ. Γ. (2000), «Ο θεσμός της ένταξης και η ενσωμάτωση. Η ελληνική και η ευρωπαϊκή πραγματικότητα, οι διαφαινόμενες προοπτικές»,

Ανακοίνωση σε Συνέδριο του ΠΤΔΕ του Παν. Κρήτης,
Ρέθυμνο

- Τσιναρέλης. Σ. Γ. (2003) «Η διάσταση πολιτικών αποφάσεων και πράξης για τα άτομα με ειδικές ανάγκες», Εισήγηση σε Συνέδριο, Λεχαινά Ηλείας
- Τσουκαλάς. Κ. (1985), «Εξάρτηση και αναπαραγωγή. Ο κοινωνικός ρόλος των εκπαιδευτικών μηχανισμών στην Ελλάδα», Θεμέλιο, Αθήνα
- Thulin. I. G. (1939), «Η Νεωτέρα Σουηδική Γυμναστική κατά την Μέθοδο του Ling», Θεσσαλονίκη, Μτφ, Α. Γκαζιάνη
- Υπ. Α./16/13887/Δ2/10/2/2004/ ΦΕΚ. 284
- Υπ. Α./Φ9/31/Γ4/93, ΦΕΚ 65/21/2/1986. τ. Β', «Λειτουργία Μαθητικών Ομίλων Αθλημάτων»
- Υπ. Α./Γ4/931/671, ΦΕΚ 99/26/2/1987, τ. Β', «Σχολικές Αθλητικές Εκδηλώσεις»
- ΥΠ.Α./101491/ 1 – 8 – 1969 / ΦΕΚ 490 β
- ΥΠΕΠΘ. (1988), «Αναλυτικό Πρόγραμμα και Οδηγίες για τη Διδασκαλία της Φυσικής Αγωγής του Δημοτικού Σχολείου», ΟΕΔΒ, Αθήνα
- ΥΠΕΠΘ. Δ/ση Ειδικής Αγωγής. (1992), «Δελτίο πληροφοριών ειδικής αγωγής, Σχολική και Κοινωνική Ενσωμάτωση», ΟΕΔΒ, Αθήνα
- ΥΠΕΠΘ. Δ/ση Φυσικής Αγωγής (1990), «Αναλυτικά Προγράμματα Φυσικής Αγωγής Γυμνασίου και Λυκείου. Οδηγίες εφαρμογής στη διδασκαλία», Αθήνα

- Υπόμνημα του Συλλόγου Ελλήνων Γυμναστών προς τον Υπουργόν επί της Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (1958), Η Γυμναστική, 7-10,
- Υπόμνημα των Μαθητών της Σχολής των Γυμναστών προς την Βουλήν των Ελλήνων (1907), «Η εν Ελλάδι Γυμναστική και το Νομοσχέδιον περί Στρατιωτικού Σχολείου Γυμναστικής», Αθήναι
- Υπουργείον Εκκλησιαστικών και της Δημοσίας Εκπαιδύσεως. (1900), «Ο Νόμος ΒΧΚΑ και τα Εκτελεστικά αυτού Διατάγματα περί της Γυμναστικής εν τοις Σχολείοις της Δημοτικής και Μέσης Εκπαιδύσεως μετά των Διδακτικών Οδηγιών», Εν Αθήναις
- Χρυσάφης. Ι. (1908), «Η Γυμναστική κατά το Σουηδικόν Σύστημα», Αθήναι
- Χρυσάφης. Ι. (1909), «Η Σωματική Αγωγή των Μαθητών των Σχολείων της Μέσης Εκπαιδύσεως. Οδηγός του Διδασκάλου», Εν Αθήναις
- Χρυσάφης. Ι. (1925), «Εκθεσις περί του Νέου Γαλλικού Συστήματος Σωματικής Αγωγής και του παρ' ημίν Όντος νυν εν Χρήσει», Αθήναι
- Χρυσάφης. Ι. (1930), «Οι Σύγχρονοι Διεθνείς Ολυμπιακοί Αγώνες», Αθήναι
- Χρυσάφης. Ι. (1925), «Η Σωματική Αγωγή και η Στρατιωτική Προπαιδευσις της Νεότητος και η Ενδεικνύομενη Οργάνωσις αυτών», Εν Αθήναις

- Χαραλάμπους. Δ. (1990), «Εκπαιδευτική Πολιτική και Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση στη Μεταπολεμική Ελλάδα (1950-1974)», Διδακτορική διατριβή , Θεσσαλονίκη
- Χαρίτου. Σ. (2000), «Ένταξη παιδιών με ειδικές ανάγκες στο γενικό σχολείο. Η καινούργια πραγματικότητα στο ελληνικό σχολείο. Ο ρόλος της φυσικής αγωγής στη διαδικασία της ένταξης», Σημειώσεις στο ΤΕΦΑΑ Αθηνών, Αθήνα
- Χατζηχαριστός. Δ. (1984), «Εκσυγχρονισμός του προγράμματος Φυσικής Αγωγής στη Μέση Εκπαίδευση», Πρακτικά Προσυνεδρίου Φ. Α. & Αθλητισμού Β. Ελλάδας, Θεσσαλονίκη
- Χατζηχαριστός Δ. (1990), «Παιδαγωγική Θεμελίωση της Φυσικής Αγωγής», Αθήνα
- Χατζηχαριστός. Δ. (1990), «Η Φυσική Αγωγή στα πλαίσια ενός σωστού εκπαιδευτικού συστήματος, Πρακτικά Συμποσίου Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού , Αθήνα
- Χατζηστεφανίδης. Θ. (1986), «Ιστορία της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης 1821 – 1986», Παπαδήμας, Αθήνα
- Χειμάρρας. Κ. (1965), «Το Ολυμπιακόν Ιδεώδες», Αθήνα
- Χρυσόπουλος. Κ. (1984), «Σύγχρονα προγράμματα και μέθοδοι Φ.Α.Α» Πρακτικά Προσυνεδρίου Φ.Α. & Αθλητισμού Β. Ελλάδας , Θεσσαλονίκη
- Φ.Ε.Κ. Β 72 /08/02/1985
- Flitnet, Α. (1970), «Αυταρχική ή φιλελεύθερη αγωγή;», Αθήνα, μτφ
- Φλουρής. Γ. (1983), «Προγράμματα για μια Νέα Εποχή στην Εκπαίδευση», Γρηγόρης, Αθήνα

- Φραγκουδάκη. Α. (1985), «Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης» Παπαζήσης, Αθήνα
- Φωκιανός. Ι. (1883), «Εγχειρίδιον Γυμναστικής», Εν Αθήναις

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

- Adorno. Th. (1972), «Gesammelte Schriften», Suhrkamp, Frankfurt, Vol. 8
- Aebli. H. (1987), «Grundlagen des Lehrens», Stuttgart
- Ajzen. I. (1991), «The theory of planned behaviour», Organisational Behaviour and Human Decision Processes, 50
- Annhazard. D. (1985), «Children's experience with Knowledge of and attitudes toward Disabled Persons», The journal of special education, volume 17, no. 2
- Atkinson. P. (1986), «Structure and Reproduction: introduction to the sociology of Basil Bernstein», Methuen, London
- Australian Journal of Mental Retardation (1979), «Down's Syndrome in Fiji and Tonga», 5
- Block. M. E., Zeman. R. (1996), «Including students with disabilities in regular physical education: Effects on non - disabled children», Adapted Physical Activity Quarterly, 13
- Bandura. A. (1982), «Self-efficacy mechanismus in human agency», American Psychologist, 37
- Bandura. A. (1990), «Social foundations of thought and action: a social – cognitive theory», Prentice Hall, Englewood Cliffs, N. J
- Bandura. A. (1991), «Self-regulation of motivation through anticipatory and self – reactive mechanismus», στο Dienstbier. R. A. (Ed). «Perspectives on motivation», Nebraska Symposium on Motivation, University of Nebraska, Lincoln, vol. 38
- Bayerisches Staatsministerium für Unterricht und Kultus (2000), «Lehrplane zum individuellen Lernförderung», München

- Bayerisches Staatsministerium für Unterricht und Kultus (2001), «Lehrpläne zum Förderschwerpunkt Hören und Kommunikation für die bayerische Grundschulstufe des Förderzentrums für Hörgeschädigte sowie für den gemeinsamen Unterricht in der Grundschule», München
- Bayerisches Staatsministerium für Unterricht und Kultus (2001), «Lehrpläne zum Förderschwerpunkt Sehen für die bayerische Grundschulstufe des Förderzentrums für Sehgeschädigte sowie für den gemeinsamen Unterricht in der Grundschule», München
- Bayerisches Staatsministerium für Unterricht und Kultus (2001), «Lehrpläne zum Förderschwerpunkt emotionale und soziale Entwicklung», München
- Bayerisches Staatsministerium für Unterricht und Kultus (2001), « Lehrpläne zum Förderschwerpunkt Sprache», München
- Bayerisches Staatsministerium für Unterricht und Kultus (2001), «Lehrpläne zum Förderschwerpunkt körperliche und motorische Entwicklung», München
- Bayerisches Staatsministerium für Unterricht und Kultus (2003), «Lehrpläne an Förderschulen in Bayern», München
- Bayerisches Staatsministerium für Unterricht und Kultus (2003), «Lehrpläne zum Förderschwerpunkt Geistige Entwicklung», München
- Becker. H. (1973), «Aussenseiter zur Soziologie abweichenden Verhalten», Frankfurt
- Bernstein. B. (1967), «Open schools, open society?», New Society, 14
- Bernstein. B. (1977), «Class, codes and control», Routledge & Kegan Paul, London, Vol. III, Revised

- Bernstein. B. (1988), «On Pedagogic Discourse», στο «Handbook for Theory and Research in the Sociology of Education»
- Bernstein. B. (1988), «Codes, Modalities and the Process of Cultural Reproduction: A Model», *Language and Society*, 10
- Biddle. B. J., Bank. B. J., Slavings. R. L. (1987), «Norms, preferences, identities and retention decisions», *Social Psychology Quarterly*, 50
- Biddle. S. J. H., Murtie. N. (2001), «Psychology of physical activity: Determinants, well – being and interventions», Routledge, London
- Blenkin. G. M, Kelly. A. V. (1983), «The Primary Curriculum in Action», Paul Chapman, London
- Block. M. (1999), «Problems with inclusion in Physical Education», *Palestra* , 15, number 3
- Block. M., Zeman. R. (1996), «Including students with disabilities in regular physical education: Effects on non-disabled children», *Adapted Physical Activity Quarterly*, 13
- Bouchard. C., Shepherd. R. J., Stephens. T. (1994), «Physical activity, fitness and health: International Proceedings and consensus statement», *Human Kinetics, Champaign IL*
- Bourdieu. P., Boltanski. L. (1978), «Changes in social structure and changes in the demand for education» στο Giner. S., Scotford. Archer. M. (eds), «Contemporary Europe, social structures and cultural patterns», Routledge & Kegan Paul, London
- Brennan. W. K. (1979), «Shaping the Education of Slow Learners», Routledge, London

- Brophy. J. E. (1983), «Classroom organization and management», *Elementary School Journal*, 83
- Burke. P. L. (1980), «The self: Measurement requirements from an interactionist perspective», *Social Psychology Quarterly*, 43
- Byrne. T., Radfield. C. F. (1985), «Social Services», *Made Simple Books*, London
- Carapanou. F., Psomas. Ch. (1978), «Reactions of Greek Children to Physical Disabilities», «*Issues in Mental Health*», Center for Mental Health, Athens
- Chapman. E. (1978), «Visually Handicapped and Young People», *Routledge and Kegan Paul*, London
- Collins. R. (1977), «Functional and Conflict Theories of Educational Stratification», *American Sociological Review*, V. XXXVI
- Dale. D. M. C. (1984), «Individualized Integration», *Hodder and Stoughton*, London
- Davies. D. (1970), «The management of knowledge: a critique of the use of typology in educational sociology», *Sociology* 4
- Davies. D. (1975), «Knowledge, education and power», *British Sociological Association*
- DePauw. K. P., Doll - Tepper. G. (2000), «Toward progressive inclusion and acceptance: Myth or reality? The inclusion debate and bandwagon discourse», *Adapted Physical Activity Quarterly*, 17
- Dewey. J. (1902), «The Child and the Curriculum», *University of Chicago Press*, Chicago
- Dimitriou. D., Ierodiakonou. C. S., Kalantzis. N. (1978), «Family attitude towards the mentally Suffering Child in Greece: Social - Psychological Aspects», «*Issues in Mental Health*», *Center for Mental Health*, Athens

- Downs. P., Williams. T. (1994), «Student Attitudes Toward Integration of People with Disabilities in Activity Settings: A European Comparison», *Adapted Physical Activity Quarterly*, 1
- Duchane. K., French. R. (1998), «Attitudes and Grading Practices of Secondary Physical Education in Regular Education Setting», *Adapted Physical Activity Quarterly*, 15
- Dunn. M. (1968), «Special Education for mildly retarded. Is much of justifiable?», *Exceptional Children*, 35
- Durkheim. E. (1977), «The evolution of educational thought», *Routledge & Kegan Paul*, London
- Eames. K. (1990), «Growing your own: supporting the development of action research within an action approach to whole school development», *British Journal of in Service Education*, 16
- E.E.C. (1982), «Repercussion of the Demographic Down Tern Upon the Educational Systems of the Member States of European Communities», *EURYDICE*, Brussels
- EC (1980), «Education and Training», *Office Statistique des Communautés Européennes*, Luxembourg
- EC (1985), «Education and Training: Population and Social Conditions», *Office Statistique des Communautés Européennes*, Theme 3, Series C, Luxembourg
- EC (1988), «Statistiques rapides: Education a plein temps dans les Communautés Européennes en 1985/1986», *Office Statistique des Communautés Européennes*, Luxembourg
- European Agency for Development in Special Needs Education (2003), «Special Education across Europe in 2003. Trends in provision in 18 European countries», *Brussels*

- EUROSTAT (1987), «Demographic Statistics», Theme 3, Series C, OSCE, Luxembourg
- Evans. L. (1992), «Robbing Peter to pay Paul: Teaching subtraction through role play», Education, 3
- Folsom - Meek. S. L., Snearing. R. L., Groteluschen. W., Krampf. H. (1999), «Effects of Academic Major, Gender, and Hands - on Experience on Attitudes of Preservice Professionals», Adapted Physical Activity Quarterly, 16
- Frank. A. G. (1969), «Kapitalismus und Unterentwicklung in Lateinamerika», Frankfurt am Main
- Goddard. D. (1985), «Processes in Special Education» στο Blenkin. G. M., Kelly. A. V. «The Primary Curriculum in Action», Paul Chapman, London
- Hargreaves. D. H. (1987), «Deschoolers and New Romantics», Rutledge and Kegan Paul, London
- Hadjimanolis. E. (1972), «Schule und Entwicklung. Ein Beitrag zur Schul – Analyse und Entwicklungsstrategie dargestellt am Beispiel Griechenland», Grote, Berlin
- Hall. K. (1992), «A case study of reading difficulty», Education, 3, October
- Hamilton. D. (1989), «Toward a Theory of Schooling», Falmer, London
- Hasley. A. H. (1972) (Ed), «Educational Priority: Volume 1: E.P.A. Problems and Policies», H. M. S. O, London
- Hiroto. D, Seligman. M. (1975), «Generality of learned Helplessness in man», Journal of Personality and Social Psychology, 31
- H. M. M. of Education (2004), «Curriculum on Line. National Curriculum Programmes of Physical Education», Department of Education and Skills, London
- H. M. P. O. (1988), «The Education 'Reform' Act », London
- H. M. P. O. (1996), «The Education Act1996», London

- H. M. P. O. (2001), «The Special Educational Needs and Disability Act 2001 (part 2)», London
- H. M. P. O. (2002), «The Special Educational Needs Code of Practice (Department for Education and Skills)», London
- Hodge. S. R., Jansma. P. (1999), «Effects of Contact time and Location of Practicum Experiences on Attitudes of Physical Education majors», *Adapted Physical Activity Quarterly*, 16
- Hodge. S. R. (1998), «Prospective physical education teacher's attitudes toward teaching students with disabilities», *The - Physical Educator*, 55
- Hodge. S. R., Davis. R., Woodard. R., Sherrill. C. (2002), «Comparison of practicum types in changing Preservice teacher's attitudes and perceived competence», *Adapted Physical Activity Quarterly*, 19
- International Council on Physical Education and Recreation (1969), «International Questionnaire Report, Part I, 1967 - 1968 Revision», *Physical Education in the School Curriculum*, Washington. D. C
- Jerusalem. M. (1993), «Die Bedeutung der Selbstkonzepts für Bedrohungserleben und Attributionen», *Leistungssituationen, Unterrichtswissenschaft*, 20
- Kirkendall. D., Rizzo. T. (1995), «Teaching students with Mild Disabilities: what effects Attitudes of future Physical Educators?», *Adapted Physical Activity Quarterly*, 12
- KMK/ Έγγραφο/ 6/5/1994
- KMK/ Έγγραφο/ 10/5/1996
- KMK/ Έγγραφο/ 20/3/1998
- KMK/ Έγγραφο/ 26/6/1998
- KMK/ Έγγραφο/ 1/10/1999
- KMK/ Έγγραφο/ 10/3/2000
- KMK/ Έγγραφο/ 16/6/2000

- Keoch. B. (1976), «What Research Tell Us About Mainstreaming? Mainstreaming: Controversy and Consensus», Academic Therapy Publications, San Rafael
- Kowalski. E., Rizzo. T. (1996), «Factors Influencing Preservice Student Attitudes Toward Individuals With Disabilities», *Adapted Physical Activity Quarterly*, 13
- Labica. G. (1973), «De l'égalité : Propositions inchoatives pour une enquête sur les idéologies dans le mode de production capitaliste», *Dialectiques*, 1 - 2
- Larry. D. (Eds) (1979), «Physical Education Opportunity Program for Exceptional Learners, (PEOPLE), An Administrative Guide for Secondary Schools», National Diffusion Network, Washington D. C
- Lawton. D. (1996), «Beyond the National Curriculum: teacher Professionalism and Empowerment», Hodder & Stoughton, London
- Leeming. K., Swann. W., Coupe. J., Mittler. P. (1979), «Teaching Language and Communication to the Mentally Handicapped», Evans Methuen Educational for the School Council, London
- Long. N. J., Morse. W. C., Newman. R. G. (1980), «Conflict in the classroom», Wadsworth Publishing Co, Belmont
- McNay. I., Ozga. J. (1985), «Policy Making in Education. The Breakdown of Consensus», Pergamon Press, New York
- Meijer. C. J. W., (1998), «Integration in Europe: Provision for Pupils with Special Educational Needs. Trends in 14 European Countries», E. U. Agency for Development in Special Needs Education, Middelfart, Denmark
- Miles. T. R. (1978), «Understanding Dyslexia», Teach Yourself Books, Seven Oaks

- Ministry of Education (2003), «Special Education Regulations. Regulation 296: Ontario Schools for the Blind and Deaf», Ontario
- Ministry of Education (2003), «Education for pupils and adults with learning disabilities», Stockholm
- Musgrove. F. (1968), «The contribution of sociology to the study of the curriculum», στο Kerr. J. F. (ed): «Changing the Curriculum», University of London Press, London
- National Agency for Education (1997), «Working material for the special Schools No. 97:01591», Stockholm
- National Agency for Education (2003), «Curriculum for the compulsory Education - Pre - School», Stockholm
- National Agency for Education (2003), «Programme Manual for Uper – Secondary», Stockholm
- Nikolinakos. M., Legewie. C. (1975), «Europäische Peripherie: Zur Frage der Abhängigkeit des Mittelmeerraumes von Westeuropa», Meisenheim am Glan
- Nixon. J. (1981), «A Teacher's Guide to action Research», Grant McIntyre, London
- Ontario Regulation 554/81 February 1986, «Special Education Placement and Review Committees and Appeals», Ontario
- Pinar. W., Reynolds. W., Slattery. P., Taubman. P. (1995), «Understanding Curriculum», Peter Lang, New York
- Raden. D. (1985), «Strength - related attitude dimensions», Social Psychologie Quarterly, 4
- Raden. D. (1989), «Are scores on conventional attitude scales confounded with other measures of attitude strength? Findings from the general social survey», Psychological Reports, 64

- Resolution of Conference of Secretary of Cultural Affairs (06.05.1994), «Dokument: Konstante Konferenz der Sekretärinnen der kulturellen Angelegenheiten von Ländern in der Bundesrepublik Deutschland (KMK)»
- Rizzo. T. L., & Vispoel, W. P. (1991), Physical Educators' attitudes and attitudes toward teaching students with handicaps. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 8
- Rizzo. T. L. (1984), «Attitudes of physical educators toward teaching handicapped pupils», *Adapted Physical Activity Quarterly*, 1
- Rizzo. T. L., Bishop. P., Tobar. D. (1997), «Attitudes of soccer coaches toward youth players with mild mental retardation: A pilot study», *Adapted Physical Activity Quarterly*, 14
- Rizzo. T. L., Kirkendall. D. R. (1995), «Teaching students with mild disabilities: What affects attitudes of future physical educators?», *Adapted Physical Activity Quarterly*, 12
- Rowe. I., Stutts. R. M. (1987), «Effects of practical type, experience, and gender on attitudes of undergraduate physical education majors toward disabled persons», *Adapted Physical Activity Quarterly*, 4
- Rude. G. (1980), «Ideology and Popular Protest», Pantheon, New York
- Sakadami - Agellopoulou. N., Tsikoulas. J., Abatzides. G., Bagiadis. K. (1994), «Knowledge of attitudes towards children with special needs by selected groups», *Perceptual and Motor Skills*, 79
- Schultz. Th. (1968), «Capital: Human», *International Encyclopaedia of Social Sciences*, New York
- Schultz. Th. (1968), «Investment in Human Capital», *American Economic Review*, 57

- Slininger. D., Sherrill. C., Jakowski. C. (2000), «Children's Attitudes Toward Peers with Severe Disabilities: Revisiting contact Theory», Adapted Physical Activity Quarterly, 17
- Stenhouse. L. (1979), «What is action research?», C.A.R.E. University of East Anglia, Norwich
- Sturges. B. (1980), «An Integrated Unit at St. Michel's», Special Education Forward Trends, 7
- Stewart. C. C. (1990), «Effect of practical types in preservice adapted physical education curriculum on attitudes toward disabled populations», Journal of Teaching in Physical Education, 10
- Stewart. C. C. (1991), «Labels and the attitudes of undergraduate physical education students toward disabled individuals», The Physical Educator, 48
- Tanner. H. (1989), «Managing perceptions through action research: introducing investigations and problem – solving. A case study», School Organism, 9
- The Ontario Curriculum (1998), «Health and Physical Education», Ministry of Education and Training, Canada
- Theodorakis. Y., Bagiatis. K., Goudas. M. (1995), «Attitudes Towards Teaching Individuals With Disabilities: Application of Planned Behavior Theory», Adapted Physical Activity Quarterly, 12
- Thurstone. L. L. (1931), «Applications of psychology», Harper, New York
- U.S.A./ Department of Education/Statistical Office 1999
- U.S.A./ Department of Education, Office of Special Education and Rehabilitative Services (2000), «A Guide to the Individualized Education Program», Washington D. C

- Vogler. W. E., Koranda. P., Romance. T. (2000), «Including a child with severe cerebral palsy in physical education: a case study», *Adapted Physical Activity Quarterly*, 17
- Weber. M. (1971), «*Essays in Sociology*», Rutledge and Kegan Paul, London
- Webster's Dictionary (1985), «*Dictionary of the English Language*», Delair Publishing Company Inc, USA
- World Health Organisation (1989), «*Classification of Deficiencies, Disabilities and Disadvantages*», Paris
- Young. M. (1970), «*Curricula as socially organized knowledge*», Collier-Macmillan, New York

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΕΥΧΑΡΙΣΤΕΣ	1
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	2
Α Μ Ε Ρ Ο Σ Θεωρητική οριοθέτηση των πεδίων της έρευνας	
Ενότητα 1 ^η . Η εξέλιξη του θεσμού της φυσικής αγωγής στην Ελλάδα.....	4
1.1. Η περίοδος 1830 – 1909.....	8
1.2. Η περίοδος 1910 - 1949.....	13
1.3. Η περίοδος 1950 - 1974.....	17
1.4. Η περίοδος 1974 - 2004.....	22
Ενότητα 2 ^η . Ιστορική επισκόπηση της ειδικής εκπαίδευσης.....	25
2.1. Η πορεία της ειδικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα.....	32
Ενότητα 3 ^η . Το νομικό καθεστώς της ειδικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα.....	35
Ενότητα 4 ^η . Ο θεσμός της ειδικής φυσικής αγωγής στην Ελλάδα σήμερα	45
Ενότητα 5 ^η . Ο εκπαιδευτικός και κοινωνικός ρόλος της φυσικής αγωγής.....	56
Β Μ Ε Ρ Ο Σ Ο θεσμός της ένταξης	
Ενότητα 6 ^η . Οι προτάσεις των κομμάτων για τη φυσική αγωγή στην Ελλάδα	62
Ενότητα 7 ^η . Οι προτάσεις των κομμάτων για την ειδική φυσική αγωγή στην Ελλάδα.....	78
Ενότητα 8 ^η . Η επίδραση της κυρίαρχης ιδεολογίας στην εκπαίδευση.....	89
Ενότητα 9 ^η . Ιδεολογικές τάσεις στην ελληνική κοινωνία και στην εκπαίδευση τον 20 ^ο αιώνα.....	95
9.1. Γενική προσέγγιση	95
9.2. Ανάλυση - σχολιασμός	99

Γ Μ Ε Ρ Ο Σ Η έρευνα

Ενότητα 10 ^η .	Μεθοδολογία της έρευνας	101
10.1.	Μεθοδολογικά ζητήματα	106
10.1.1.	Μέσα και τρόπος συλλογής δεδομένων	106
10.1.2.	Διαδικασία επεξεργασίας των ερωτηματολόγιων και ανάλυση δεδομένων.....	106
10.1.3.	Στατιστικά κριτήρια	107
Ενότητα 11 ^η .	Η βασική εκπαίδευση των καθηγητών φυσικής αγωγής. Συγκέντρωση και διασπορά σχολών εκπαίδευσης. Διάρκεια και προγράμματα σπουδών	110
11.1.	Η βασική εκπαίδευση των καθηγητών φυσικής αγωγής	110
11.2.	Συγκέντρωση και διασπορά σχολών εκπαίδευσης. Διάρκεια και προγράμματα σπουδών	113
Ενότητα 12 ^η .	Δημογραφικά χαρακτηριστικά των καθηγητών της φυσικής αγωγής.....	125
Ενότητα 13 ^η .	Η μετεκπαίδευση των καθηγητών φυσικής αγωγής στο εσωτερικό και το εξωτερικό. Κέντρα μετεκπαίδευσης. Τάσεις	142
Ενότητα 14 ^η .	Τα προγράμματα ειδικής φυσικής αγωγής στην Ε.Ε. και τις Η.Π.Α.	150
Ενότητα 15 ^η .	Τα προγράμματα ειδικής φυσικής αγωγής στην Ελλάδα.	180
Ενότητα 16 ^η .	Η επίδραση των προγραμμάτων φυσικής αγωγής του εξωτερικού στα αντίστοιχα της Ελλάδας	186
Ενότητα 17 ^η .	Ο αριθμός των στελεχών που ασχολούνται στην ειδική φυσική αγωγή. Διασπορά κατά περιοχή. Χρονολογική εξέλιξη	194

Ενότητα 18 ^η .	Κονδύλια που διατίθενται για την ειδική φυσική αγωγή. Προέλευση - ομάδες - στόχοι	201
18.1.	Η χρηματοδότηση στις χώρες της Ε.Ε.	204
18.2.	Η χρηματοδότηση στην Ελλάδα	208
Ενότητα 19 ^η .	Η αποδοχή του θεσμού της ειδικής φυσικής αγωγής από την ελληνική κοινωνία	211
Ενότητα 20 ^η .	Η αποδοχή του θεσμού της ειδικής φυσικής αγωγής από τους μαθητές, σπουδαστές, φοιτητές και καθηγητές	228
Δ Μ Ε Ρ Ο Σ	Συμπεράσματα - προτάσεις	
Ενότητα 21 ^η .	Συμπεράσματα	253
Ενότητα 22 ^η .	Προτάσεις	258
ΕΠΙΛΟΓΟΣ		262
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ		263
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ		265

UD=15.007
KOE:14.876

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ
ΤΗΣ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ
“ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΗ ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟΝ 20^Ο ΑΙΩΝΑ”
ΤΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΧΡ. ΤΡΙΠΟΔΗ

ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ν. ΣΑΡΡΗΣ

Μ. ΤΖΑΝΗ

Κ. ΚΟΣΚΙΝΑΣ

ΑΘΗΝΑ 2005

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Παράρτημα 1°.....	1
Παράρτημα 2°.....	2
Παράρτημα 3°.....	3
Παράρτημα 4°.....	4
Παράρτημα 5°.....	5
Παράρτημα 6°.....	6
Παράρτημα 7°.....	7
Παράρτημα 8°.....	8
Παράρτημα 9°.....	9
Παράρτημα 10°.....	10
Παράρτημα 11°.....	27
Παράρτημα 12°.....	42
Παράρτημα 13°.....	47
Παράρτημα 14°.....	85
Παράρτημα 15°.....	94
Παράρτημα 16°.....	101
Παράρτημα 17°.....	105
Παράρτημα 18°.....	113
Παράρτημα 19°.....	126
Παράρτημα 20°.....	139
Παράρτημα 21°.....	143
Παράρτημα 22°.....	151
Παράρτημα 23°.....	162
Παράρτημα 24°.....	168
Παράρτημα 25°.....	187
Παράρτημα 26°.....	207
Παράρτημα 27°.....	212
Παράρτημα 28°.....	218
Παράρτημα 29°.....	223
Παράρτημα 30°.....	224
Παράρτημα 31°.....	227
Παράρτημα 32°.....	233
Παράρτημα 33°.....	235

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1^Ο

ΩΡΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΚΑΙ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

Σχέδιο που συντάχθηκε από επιτροπή κατά διαταγή του Υπουργείου των

Εκκλησιαστικών και της Δημοσίας Εκπαιδεύσεως το 1862.

Το σχέδιο προέβλεπε τέσσερις τάξεις Ελληνικού

Σχολείου και τέσσερις Γυμνασίου

Άρθρα 10 και 55

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟΝ				ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ				Σύνολο
	α	β	γ	δ	Α	Β	Γ	Δ	
[Αρχαία] Ελληνικά	14	12	12	12	10	9	9	9	87
Ιερά Ιστορία	2	2	-	-	-	-	-	-	4
Κατήχησις	-	-	-	2	2	-	-	-	4
Χριστιανική Ηθική	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Πρακτική Αριθμητική	3	3	-	-	-	-	-	-	6
Συνοπτική γεωμετρία – Αριθμητικοί Ασκήσεις	-	-	3	-	-	-	-	-	3
Θεωρητική αριθμητική	-	-	-	-	3	-	-	-	3
Άλγεβρα και Γεωμετρία	-	-	-	-	-	4	4	-	8
Επίπεδος τριγωνομετρία – Στοιχεία κωνικών τομών	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Ιστορία	-	3	3	3	-	-	-	2	11
Γεωγραφία	3	3	2	-	-	-	-	-	8
Ιστορία μετά Γεωγραφίας	-	-	-	-	3	2	2	-	7
Ιστορία πάτριος	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Φυσική Γεωγραφία	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Μαθηματική Γεωγραφία	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Φυτολογία	-	2	-	-	-	-	-	-	2
Ζωολογία	-	-	2	-	-	-	-	-	2
Ορυκτολογία	-	-	-	2	-	-	-	-	2
Φυσική	-	-	-	2	3	2	-	-	7
Φυσική ιστορία	-	-	-	-	-	2	2	-	4
Χημεία	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Γαλλικά	-	-	-	3	3	3	3	3	15
Λατινικά	-	-	-	-	3	3	3	3	12
Εμπειρική ψυχολογία	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Λογική	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Καλλιγραφία	2	1	-	-	-	-	-	-	3
Ιχνογραφία	-	-	2	2	-	-	-	-	4
Σύνολο	24	26	24	26	27	26	25	25	203

Άρθρο 14 « Ἡ γυμναστική διδάσκεται ἐν ὧραις ἐν αἷς δὲν διδάσκονται ἄλλα μαθήματα ».

ΠΗΓΗ: Δημαρξ.Α. (1983), Ἡ μεταρρύθμιση πὺν δὲν ἔγινε, Ἐρμῆς, Ἀθήνα, τ.1, σ. 191

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2^ο

ΩΡΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΚΑΙ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

Στη βάση του Διατάγματος της 2ας Σεπτεμβρίου 1867

(Υπήρχε πρόνοια για διετή δοκιμαστική εφαρμογή)

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟΝ							Σύνολο
	α	β	γ	Α	Β	Γ	Δ	
[Αρχαία] Ελληνικά	12	12	12	12	12	12	12 ¹	84
Αρχαία Ελληνική Γραμματική	4	3	3	-	-	-	-	10
Ανάγνωσις επί αρχαίου συγγραφέως μετά γραφικών ασκήσεων	3	-	-	-	-	-	-	3
Αριθμητική	4	4	2	-	-	-	-	10
Γεωμετρία	-	-	2	-	-	-	-	2
Μαθηματικά	-	-	-	4½	4	3	3 ²	14½
Ιερά Ιστορία	3	2	-	-	-	-	-	5
Ιερά Κατήχησις	-	-	2	2	2	-	-	6
Χριστιανική Ηθική	-	-	-	-	-	2	2	4
Πολιτική Γεωγραφία	2	2	2	-	-	-	-	6
Ιστορία	-	3	3	3	3	3	3	18
Φυσική Ιστορία	-	-	-	-	3	-	-	3
Φυσική και Ψυχολογία	-	-	-	-	-	3	-	3
Φυσική και Λογική	-	-	-	-	-	-	3	3
Γαλλικά	-	2	3	3	3	3	3	17
Λατινικά	-	-	2	4½	4	4	4	18½
Καλλιγραφία	2	2	-	-	-	-	-	4
Σύνολο	30	30	31	29	31	30	30	211

ΠΗΓΗ: Αρχεία της Βουλής των Ελλήνων

¹. Στη Δ' Γυμνασίου στην ύλη των αρχαίων Ελληνικών περιλαμβάνονται και «εκθέσεις ιδεών», οι όποιες κατά τις σχετικές οδηγίες, έπρεπε να γράφονται « εν τη σημερινή καθαρευούση γλώσση ».

². Στη Δ' Γυμνασίου θα διδάσκεται « περί το τέλος της β' εξαμηνίας Μαθηματική Γεωγραφία » μαζί με τα Μαθηματικά.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3^ο

Διάταγμα της 1ης Σεπτεμβρίου 1913, Υπουργός Παιδείας Ι. Δ. Τσιριμώκος

ΩΡΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΞΑΤΑΞΙΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ¹

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Α	Β	Γ	Δ	Ε	ΣΤ	Σύνολο
Θρησκευτικά	1(α)	1(α)	2	2	3	3	12
Ελληνική γλώσσα	8	9	9	9	9	9	53
Ιστορία	-	-	1	2	2	2	7
Πατριδογνωσία και Γεωγραφία	3	3	2	2	2	2	14
Φυσική Ιστορία	-	-	3	3	2	2	10
Φυσική και Χημεία	-	-	-	-	2	2	4
Αριθμητική	3	3	3	3	3	3	18
Γεωμετρία	-	-	-	-	1	1	2
Ιχνογραφία	1½(β)	1½(β)	2	2	-	-	7
Καλλιγραφία	-	2	2	2	2	2	10
Χειροτεχνία	1½(β)	1½(β)	2	2	2	2	11
Ωδική	2(γ)	2(γ)	2(γ)	2(γ)	2(γ)	2(γ)	12
Γυμναστική	2(γ)	2(γ)	2(γ)	2(γ)	2(γ)	2(γ)	12
Παιδιά (κατά τάς εκδρομάς)	-	-	-	-	-	-	-
Σύνολο	22	25	30	31	32	32	172

ΠΗΓΗ: Δημαράς.Α. (1983), Η μεταρρύθμιση που δεν έγινε, Ερμής, Αθήνα, τ.2, σ. 92

¹ Μένουσι κενά μαθημάτων αι μ.μ. ώραι της Τετάρτης και του Σαββάτου. Απαξ δε τουλάχιστον τής εβδομάδος κατά ταύτας οι μαθηταί υπό την επίβλεψιν των διδασκάλων των εξέρχονται εις εκδρομήν:

(α) δύο φορές την εβδομάδα από ½ ώρα

(β) τρεις φορές την εβδομάδα από ½ ώρα

(γ) τέσσερις φορές την εβδομάδα από ½ ώρα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4^ο

Διάταγμα της 31ης Οκτωβρίου 1914, Υπουργός Παιδείας ο Ι. Τσιριμώκος

ΩΡΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ

ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΚΑΙ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ							Σύνολο
	α	β	γ	Α	Β	Γ	Δ	
Θρησκευτικά	2	2	2	2	2	2	1	13
Αρχαία Ελληνικά	- / 6	7	7	9	9	10	10	58
Νέα Ελληνικά ¹	11/ 6	4	4	3	3	-	-	25/20
Μαθηματικά - Κοσμογραφία	3	3	4	4	4	4	5	27
Φυσικά -Υγιεινή	2	2	3	3	3	4	4	21
Ιστορία	3	3	3	3	3	3	3	21
Γεωγραφία	3	2	2	-	-	-	-	7
Γαλλικά	-	3	3	3	3	3	3	18
Φιλοσοφικά	-	-	-	-	-	2	2	4
Λατινικά	-	-	-	4	4	3	3	14
Ιχνογραφία	2	2	2	-	-	-	-	6
Καλλιγραφία	1	1	1	-	-	-	-	3
Γυμναστική	3	3	3	3	3	3	3	21
Ωδική	2	2	1	1	1	1	1	9
Σύνολο		34	35	35	35	35	35	

ΠΗΓΗ: Δημαράς. Α. (1983), Η μεταρρύθμιση που δεν έγινε, Ερμής, Αθήνα, τ.2, σ. 115

¹ Στο Διάταγμα οι ώρες των Ελληνικών κατανέμονται με τον ακόλουθο τρόπο: Στην α' τάξη: Νέα «ώραι 11 [ως τον Ιανουάριο]- ώραι 8 από του Ιανουαίου, και από του Φεβρουαρίου ώραι 6 ». Αρχαία «ώραι 3 από του Ιανουαρίου» και ώραι 6 από των αρχών του Φεβρουαρίου».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5^ο

ΩΡΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Διάταγμα της 5 Νοεμβρίου 1935

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Α	Β	Γ	Δ	Ε	ΣΤ	Σύνολο
Θρησκευτικά	2	2	2	2	2	2	12
Αρχαία Ελληνικά	8	8	8	9	9	9	51
Νέα Ελληνικά.	3	3	3	3	3	3	18
Γαλλικά	4	3	3	3	2	2	17
Ιστορία	3	3	3	3	2	4	18
Λατινικά	-	-	3	3	3	3	12
Μαθηματικά – Κοσμογραφία	3	4	3	3	4	5	22
Φυσιογνωστικά	3	3	3	3	3	4	19
Γεωγραφία	2	2	2	1	1	-	8
Υγιεινή	-	-	-	-	1	-	1
Τεχνικά	2	2	1	1	1	-	7
Ωδική	2	2	1	1	-	-	6
Φιλοσοφικά	-	-	-	-	2	2	4
Γυμναστική	3	3	3	3	3	3	18
Σύνολο	35	35	35	35	36	37	213

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6^ο

ΩΡΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΚΛΑΣΣΙΚΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Διάταγμα 624 της 7 Σεπτεμβρίου 1961 που τροποποιεί το πρόγραμμα του 1935

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Α	Β	Γ	Δ	Ε	ΣΤ	Σύνολο
Θρησκευτικά	2	2	2	2	2	2	12
Αρχαία Ελληνικά	7	7	7	8	8	8	45
Νέα Ελληνικά	4	4	4	4	4	4	24
Ιστορία – Αγωγή πολίτου	3	3	3	3	2	4	18
Λατνικά	-	-	3	3	3	3	12
Φιλοσοφικά	-	-	-	-	2	2	4
Ξένη γλώσσα	4	3	3	3	2	2	17
Μαθηματικά – Κοσμογραφία	4	4	4	4	4	5	25
Φυσικά	3	3	3	3	4	4	20
Γεωγραφία	2	2	2	1	1	-	8
Υγιεινή	-	-	-	-	1	-	1
Τεχνικά	2	2	2	1	1	-	8
Ωδική	2	2	1	1	-	-	6
Οικοκυρικά	2	2	2	2	1	1	10
(εις τα τμήματα θηλέων)							
Γυμναστική	3	3	3	3	3	3	18
Σύνολο εις τμήματα αρρένων	36	35	37	36	37	37	218
Σύνολο εις τμήματα θηλέων	38	37	39	38	38	38	228

ΠΗΓΗ: Δημαράς. Α. (1983), Η μεταρρύθμιση που δεν έγινε, Ερμής, Αθήνα, τ. 1.2, σ. 241

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 7^ο

ΩΡΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ Α΄ ΒΑΘΜΙΔΟΣ

Τροποποίηση του προγράμματος του Διατάγματος 624 της 7^{ης} Σεπτεμβρίου 1961

με το Διάταγμα 672 της 12^{ης} Σεπτεμβρίου

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Α	Β	Γ	Σύνολο
Θρησκευτικά	2	2	2	6
Αρχαία Ελληνικά	7	7	8	22
Νέα Ελληνικά	4	4	4	12
Ιστορία	3	3	3	9
Αγωγή πολίτου	-	-	1	1
Σπουδή Περιβάλλοντος	-	1	-	1
Γαλλικά ή Αγγλικά	3	3	3	9
Μαθηματικά	4	4	4	12
Φυσικά	4	3	5	12
Γεωγραφία	2	2	2	6
Πρώτοι Βοήθειες	-	-	1	1
Τεχνικά	2	2	1	5
Ωδική	2	2	1	5
Οικοκυρικά	2	2	2	6
(εις τα τμήματα θηλέων)				
Σωματική Αγωγή	3	3	2	8
Σύνολο	36	36	37	109
εις τμήματα αρρένων				
Σύνολο	38	38	39	115
εις τμήματα θηλέων				

ΠΗΓΗ: Β.Δ. 672/ 13/9/1961, « Περί του αναλυτικού και Ωρολογίου προγράμματος των Γυμνασίων της πρώτης βαθμίδος», ΕτΚ., Α.Φ.Ε.Κ. 160

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 8^ο

Διάταγμα της 30 Σεπτεμβρίου 1967

ΩΡΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΞΑΤΑΞΙΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Α	Β	Γ	Δ	Ε	ΣΤ	Σύνολο
Θρησκευτικά	2	2	2	2	2	2	12
Αρχαία Ελληνικά	7	7	7	7	8	8	44
Νέα Ελληνικά	4	4	4	4	4	4	24
Λατνικά	-	-	-	3	3	3	9
Ξένη Γλώσσα	3	3	3	3	3	3	18
Μαθηματικά	4	4	4	4	5	5	26
Κοσμογραφία	-	-	-	-	-	1	1
Φυσικά	3	3	4	4	4	5	23
Γεωγραφία	2	2	2	1	1	-	8
Ιστορία	3	3	3	3	3	3	18
Φιλοσοφικά	-	-	-	-	2	2	4
Γυμναστική αρρένων	3	3	3	3	3	2	17
Γυμναστική θηλέων	2	2	2	2	2	2	12
Οικοκυρικά (δία τα θήλεα)	1	1	1	1	1	-	5
Τεχνικά	2	2	1	1	-	-	6
Μουσική	2	1	1	1	-	-	5
Υγιεινή	-	1	-	1	-	-	2
Αγωγή του Πολίτου	-	-	1	1	-	-	2
Επαγγελματικός Προσανατολισμός	-	1	1	-	-	-	2
Σύνολον	35	36	36	38	38	38	221

ΠΗΓΗ: Α.Ν. 129 19/9/1967, ΕτΚ., Α.Φ.Ε.Κ. 163

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 9^ο

Β.Δ. Περί εκτέλεσεως του Α.Ν. 1049/1938 περί τροποποιήσεως
και συμπληρώσεως του Α.Ν. 453/1937

ΩΡΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΤΥΠΟΥ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Μαθήματα	Πρωβάθμια	Κατωτέρα		Μέση		Ανωτέρα	
		I	II	III	IV	V	VI
Θρησκευτικά	Ασκήσεις των	-	-	2	2	2	2
Μητρική Γλώσσα	Αισθήσεων	6	6	6	6	6	6
Πραγματογνωσία	και	5	3	-	-	-	-
Φυσική Χημεία	Λεκτικών	-	-	-	1	4	4
Αριθμητική και Γεωμετρία	(8)	3	3	4	4	4	4
Πατριδογνωσία Γεωγραφία		-	2	4	4	2	2
Ελληνική Ιστορία –		-	-	1	1	2	2
Αγωγή του Πολίτου							
Γραφή	Απασχολήσεις	-	-	1	1	2	2
Ωδική	Νηπιαγωγικά	1	1	1	1	1	1
Γυμναστική	(8)	2	2	2	2	2	2
Σχέδιον		-	-	1	1	1	1
Χειροτεχνία και		3	3	4	3	3	3
εργαστηριακά ασκήσεις							
Σύνολον Ωρών	16	20	20	26	26	28	28

ΠΗΓΗ: ΕΦ.Τ.Κ. 2/5/1939/ Α.Φ.170, σ. 1103

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 10^ο

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 78

14 Μαρτίου 2000

ΝΟΜΟΣ ΥΠ. ΑΡΙΘ. 2817

Εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και άλλες διατάξεις

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Άρθρο Ι

Έννοια, σκοπός και καθεστώς

1. Άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κατά την έννοια του παρόντος, θεωρούνται τα άτομα που έχουν σημαντική δυσκολία μάθησης και προσαρμογής εξαιτίας σωματικών, διανοητικών, ψυχολογικών, συναισθηματικών και κοινωνικών ιδιαιτεροτήτων.

2. Στα άτομα αυτά περιλαμβάνονται όσοι:

α) Έχουν νοητική ανεπάρκεια ή ανωριμότητα.

β) Έχουν ιδιαίτερα σοβαρά προβλήματα όρασης (τυφλοί, αμβλύωπες) ή ακοής (κωφοί, βαρήκοοι).

γ) Έχουν σοβαρά νευρολογικά ή ορθοπαιδικά ελαττώματα ή προβλήματα υγείας.

δ) Έχουν προβλήματα λόγου και ομιλίας.

ε) Έχουν ειδικές δυσκολίες στη μάθηση, όπως δυσλεξία, δυσαριθμησία, δυσαναγνωσία.

στ) Έχουν σύνθετες γνωστικές, συναισθηματικές και κοινωνικές δυσκολίες και όσοι παρουσιάζουν αυτισμό και άλλες διαταραχές ανάπτυξης.

3. Στα άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες περιλαμβάνονται επίσης πρόσωπα νηπιακής, παιδικής και εφηβικής ηλικίας που δεν ανήκουν σε μία από τις προηγούμενες περιπτώσεις, αλλά έχουν ανάγκη από ειδική εκπαιδευτική προσέγγιση και φροντίδα για ορισμένη περίοδο ή για ολόκληρη την περίοδο της σχολικής ζωής τους.

Οι μαθητές για τους οποίους δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις των παραγράφων 2 και 3, καθώς και οι μαθητές που για μόνο το λόγο ότι η μητρική τους γλώσσα δεν είναι ελληνική, εμφανίζουν μειωμένη σχολική επίδοση, δεν θεωρούνται άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

4. α) Γλώσσα των κωφών και βαρήκων μαθητών είναι η ελληνική νοηματική.

β) Κατά τη διδασκαλία μπορεί να χρησιμοποιούνται κατ' εξαίρεση και άλλα επιβοηθητικά μέσα που είναι εφικτά και επιστημονικά αποδεκτά, όπως αυτά καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ύστερα από εισήγηση του Τμήματος Ειδικής Αγωγής του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου. Απαραίτητο προσόν για την

τοποθέτηση εκπαιδευτικού και ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού στις Σ.Μ.Ε.Α. κωφών και βαρήκων είναι η γνώση της νοηματικής γλώσσας.

5. Οι ειδικές περιπτώσεις των προηγούμενων παραγράφων διαπιστώνονται από τα Κέντρα Διάγνωσης, Αξιολόγησης και Υποστήριξης (Κ.Δ.Α.Υ.).

6. Στα άτομα που έχουν ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες παρέχεται ειδική εκπαίδευση, η οποία στο πλαίσιο των σκοπών της πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας και τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης επιδιώκει ιδιαίτερα:

α) την ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους,

β) τη βελτίωση των ικανοτήτων και δεξιοτήτων, ώστε να καταστεί δυνατή η ένταξη ή επανένταξή τους στο κοινό εκπαιδευτικό σύστημα και η συμβίωση με το κοινωνικό σύνολο,

γ) την επαγγελματική τους κατάρτιση και τη συμμετοχή τους στην παραγωγική διαδικασία,

δ) την αλληλοσποδοχή τους με το κοινωνικό σύνολο και την ισότιμη κοινωνική τους εξέλιξη.

7. Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων λαμβάνονται μέτρα και παρέχονται υπηρεσίες στα παραπάνω άτομα ηλικίας έως 22 ετών σε όλες τις τάξεις των σχολείων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στα μέτρα αυτά περιλαμβάνονται ιδίως η κατάρτιση και εφαρμογή ειδικών προγραμμάτων και μεθόδων διδασκαλίας, η χρησιμοποίηση διδακτικού υλικού και η χορήγηση οργάνων και λοιπού ειδικού εξοπλισμού και γενικά κάθε είδους διευκολύνσεις και εργονομικές διευθετήσεις. Στις υπηρεσίες περιλαμβάνονται ιδίως η διάγνωση των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών των ατόμων με ειδικές ανάγκες, η αξιολόγηση, η παιδαγωγική και ψυχολογική υποστήριξη, η φυσικοθεραπεία, η εργοθεραπεία, η αγωγή λόγου, η κοινωνική και συμβουλευτική εργασία, η μεταφορά και η μετακίνηση και κάθε άλλο μέτρο ή υπηρεσία που υποστηρίζουν την ισότιμη μεταχείριση των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Όπου στις διατάξεις του παρόντος αναφέρεται διάγνωση νοείται η διάγνωση των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών.

8. Για τη διαμόρφωση των μέτρων που λαμβάνονται διατυπώνει τις απόψεις του και εκείνος που έχει την επιμέλεια των ατόμων με ειδικές ανάγκες, που προσκαλείται για το σκοπό αυτόν από τις κατά περίπτωση αρμόδιες υπηρεσίες ή φορείς.

9. Η εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες παρέχεται δωρεάν από το κράτος σε δημόσια σχολεία. Η μορφή των σχολείων αυτών προσδιορίζεται από το είδος και το βαθμό των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών των μαθητών.

10. Το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων είναι αποκλειστικός φορέας για την ειδική αγωγή ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Στις διαδικασίες ίδρυσης, λειτουργίας και εποπτείας Κέντρων και εργαστηρίων ειδικής επαγγελματικής κατάρτισης ατόμων με ειδικές ανάγκες αρμοδιότητας του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας συμπράττει και ο Υπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, εφόσον φοιτούν σε αυτά άτομα με ειδικές ανάγκες σχολικής ηλικίας.

11. Η εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, γενική, τεχνική - επαγγελματική παρέχεται στα σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, τα οποία, κατά περίπτωση, οργανώνονται, στελεχώνονται, εξοπλίζονται και υποστηρίζονται κατάλληλα, ώστε να εξασφαλίζεται η αναγκαία διδακτική και ψυχοπαιδαγωγική υποστήριξη των ατόμων αυτών.

Οι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορεί να φοιτούν:

α) Στη συνήθη σχολική τάξη με παράλληλη στήριξη από εκπαιδευτικό ειδικής αγωγής, ο οποίος υπηρετεί στα Κ.Δ.Α.Υ. ή στις σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής και ορίζεται από το Κ.Δ.Α.Υ..

β) Σε ειδικά οργανωμένα και κατάλληλα στελεχωμένα τμήματα ένταξης που λειτουργούν μέσα στα σχολεία της γενικής και τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης.

12. Όταν η φοίτηση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στα σχολεία του κοινού εκπαιδευτικού συστήματος ή στα τμήματα ένταξης καθίσταται ιδιαίτερως δύσκολη, λόγω του είδους και του βαθμού του προβλήματός τους, η εκπαίδευση των παιδιών

αυτών παρέχεται:

- α) σε αυτοτελή σχολεία ειδικής αγωγής,
- β) σε σχολεία ή τμήματα που λειτουργούν είτε ως αυτοτελή είτε ως παραρτήματα άλλων σχολείων σε νοσοκομεία, κέντρα αποκατάστασης, ιδρύματα αγωγής ανηλικών ή ιδρύματα χρονίως πασχόντων ατόμων, εφόσον οι διαβιούντες ή νοσηλεύόμενοι σε αυτά είναι παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες,
- γ) στο σπίτι, σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Στην περίπτωση αυτήν μπορεί να χρησιμοποιείται και το σύστημα της τηλε-εκπαίδευσης. Τα άτομα αυτά εκπαιδεύονται από το προσωπικό των Κ.Δ.Α.Υ. ή σχολικής μονάδας ειδικής αγωγής, το οποίο διαθέτει την κατά περίπτωση αναγκαία εξειδίκευση.

13. Τα αυτοτελή σχολεία ειδικής αγωγής είναι:

α) νηπιαγωγεία και δημοτικά σχολεία ειδικής αγωγής για νήπια και παιδιά με ειδικές ανάγκες από το 4ο μέχρι και το 14ο έτος της ηλικίας τους, που λειτουργούν ως ενιαίες σχολικές μονάδες,

β) γυμνάσια ειδικής αγωγής από το 14ο μέχρι και το 18ο έτος,

γ) ενιαία λύκεια ειδικής αγωγής από το 18ο μέχρι και το 22ο έτος,

δ) τεχνικά επαγγελματικά εκπαιδευτήρια (Τ.Ε.Ε.) ειδικής αγωγής Α' βαθμίδας που περιλαμβάνουν πρόγραμμα για την ολοκλήρωση της εννιάχρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης καθώς και του Α κύκλου σπουδών του άρθρου 2 του ν. 2640/1998 (ΦΕΚ 206 Α') για την παροχή εξειδικευμένης τεχνικής και επαγγελματικής γνώσης. Στα Τ.Ε.Ε. αυτά εγγράφονται απόφοιτοι του δημοτικού σχολείου. Η φοίτηση διαρκεί επί πέντε τουλάχιστον σχολικά έτη, από το 14ο μέχρι και το 19ο έτος της ηλικίας των φοιτώντων,

ε) τεχνικά επαγγελματικά εκπαιδευτήρια (Τ.Ε.Ε.) ειδικής αγωγής Β' βαθμίδας που περιλαμβάνουν τους Α' και Β' κύκλους σπουδών του άρθρου 2 του ν. 2640/1998. Στην Α' τάξη του Α' κύκλου εγγράφονται απόφοιτοι Γυμνασίου. Η φοίτηση διαρκεί δύο τουλάχιστον σχολικά έτη σε κάθε κύκλο σπουδών. Στο Β' κύκλο σπουδών μπορούν να εγγράφονται και απόφοιτοι του Τ.Ε.Ε. Α' βαθμίδας της προηγούμενης περίπτωσης, από το 19ο μέχρι και το 22ο έτος της ηλικίας των φοιτώντων,

στ) εργαστήρια ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης από το 14ο μέχρι και το 22ο έτος.

14. Οι Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής (Σ.Μ.Ε.Α.) και το προσωπικό αυτών υπάγονται στην οικεία Διεύθυνση Εκπαίδευσης της βαθμίδας τους. Ειδικά τα Εργαστήρια Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ε.Ε.Ε.Ε.Κ.) και το προσωπικό αυτών υπάγονται στη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

15. α) Η φοίτησή μαθητών με ειδικές ανάγκες στις σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής μπορεί να παραταθεί, ανάλογο με τις μαθησιακές δυσκολίες των φοιτώντων και μετά το 22ο έτος της ηλικίας τους ή να αρχίσει από τη συμπλήρωση της σχολικής ηλικίας που ορίζεται για φοίτηση στα κανονικά σχολεία. Για την παράταση αποφασίζει ο αρμόδιος προϊστάμενος της Διεύθυνσης Εκπαίδευσης, ύστερα από εισήγηση του οικείου Κ.Δ.Α.Υ..

β) Το νηπιαγωγείο και δημοτικό σχολείο ειδικής αγωγής είναι ενιαία μονάδα και περιλαμβάνει τριετές τμήμα αντίστοιχο του νηπιαγωγείου και επταετές τμήμα αντίστοιχο του δημοτικού σχολείου.

γ) Το γυμνάσιο ειδικής αγωγής περιλαμβάνει την προκαταρκτική τάξη και τρεις επόμενες τάξεις Α, Β και Γ. Μαθητές απόφοιτοι δημοτικού σχολείου με ελαφρές δυσκολίες μάθησης μπορεί να εγγράφονται απευθείας στην Α' τάξη του γυμνασίου ειδικής αγωγής, ύστερα από αξιολόγηση που πραγματοποιείται από το οικείο Κ.Δ.Α.Υ..

δ) Το ενιαίο λύκειο ειδικής αγωγής περιλαμβάνει την προκαταρκτική τάξη και τρεις επόμενες τάξεις Α, Β και Γ. Μαθητές απόφοιτοι γυμνασίου με ελαφρές δυσκολίες μάθησης μπορεί να εγγράφονται απευθείας στην Α' τάξη του λυκείου ειδικής αγωγής, ύστερα από αξιολόγηση που πραγματοποιείται από το οικείο Κ.Δ.Α.Υ..

ε) Το Τ.Ε.Ε. Ειδικής Αγωγής Α' βαθμίδας περιλαμβάνει τις τάξεις Α', Β', Γ', Δ', και Ε'. Το Τ.Ε.Ε. Ειδικής Αγωγής Β' βαθμίδας περιλαμβάνει τις τάξεις Α' και Β' του Α' κύκλου σπουδών και τις τάξεις Γ' και Δ' του Β' κύκλου σπουδών.

στ) Το Εργαστήριο Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης λειτουργεί με πέντε μέχρι και οκτώ τάξεις, ανάλογα με τις εξειδικεύσεις και τις εκπαιδευτικές ανάγκες των φοιτώντων. Στην Α' τάξη εγγράφονται απόφοιτοι του δημοτικού σχολείου.

16. Τα σχολεία των περιπτώσεων α', β', γ', δ' και ε' της παραγράφου 13 είναι ισότιμα προς τα αντίστοιχα σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στα σχολεία αυτά εκτός από το ημερήσιο πρόγραμμα διδασκαλίας εφαρμόζεται και πρόγραμμα δημιουργικής απασχόλησης. Στα σχολεία ειδικής αγωγής εφαρμόζονται ειδικά προσαρμοσμένα αναλυτικά και διδακτικά προγράμματα. Στο πρόγραμμα του δημοτικού σχολείου ειδικής αγωγής περιλαμβάνονται και δραστηριότητες προεπαγγελματικής εκπαίδευσης. Στο πρόγραμμα των γυμνασίων και λυκείων ειδικής αγωγής μπορεί να περιλαμβάνονται και μαθήματα τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Το περιεχόμενο των παραπάνω προγραμμάτων, καθώς και τα γυμνάσια και τα λύκεια ειδικής αγωγής στα οποία διδάσκονται και μαθήματα τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, καθορίζονται με αποφάσεις του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, που εκδίδονται ύστερα από εισήγηση του Τμήματος Ειδικής Αγωγής του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου. Το πρόγραμμα δημιουργικής απασχόλησης καλύπτεται με ανάθεση υπερωριακής διδασκαλίας στο εκπαιδευτικό και ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό των σχολικών μονάδων ειδικής αγωγής και των Κ.Δ.Α.Υ. ή και σε εκπαιδευτικούς άλλων σχολείων, των οποίων η αποζημίωση καθορίζεται κατά τα ισχύοντα για τους εκπαιδευτικούς των σχολείων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Το ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό των σχολείων ειδικής αγωγής προσφέρει τις υπηρεσίες του, για τη συμπλήρωση του υποχρεωτικού ωραρίου, και σε άλλα γεωγραφικά σχολεία ειδικής αγωγής, κατά τα οριζόμενα με απόφαση του προϊστάμενου της οικείας διεύθυνσης εκπαίδευσης, ύστερα από εισήγηση του Κ.Δ.Α.Υ. και πρόταση του οικείου περιφερειακού υπηρεσιακού συμβουλίου.

17. Για την εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, που φοιτούν στα άλλα σχολεία γενικής και τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης εφαρμόζονται ειδικά προσαρμοσμένα και εξατομικευμένα υποστηρικτικά εκπαιδευτικά προγράμματα που καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ύστερα από εισήγηση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.

18. Η ίδρυση, κατάρτιση, προαγωγή, ο υποβιβασμός, η μετατροπή και η συγχώνευση των σχολείων της παραγράφου 13 και των τμημάτων ένταξης, η προσθήκη τομέων και τμημάτων ειδικοτήτων στα Τ.Ε.Ε. ειδικής αγωγής, η στελέχωση αυτών, καθώς και η ανάλογη αύξηση ή μείωση των οργανικών θέσεων του προσωπικού γίνονται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, που εκδίδεται ύστερα από εισηγήσεις του οικείου Κ.Δ.Α.Υ., των οργάνων του άρθρου 49 του ν. 1566/1985 και του Κ.Δ.Α.Υ. της έδρας της Περιφέρειας. Στο προσωπικό των σχολείων ειδικής αγωγής και των τμημάτων ένταξης περιλαμβάνονται και οι ανήκοντες στους κλάδους ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού. Σε περίπτωση σύστασης ή αύξησης οργανικών θέσεων προσωπικού, τις αποφάσεις συνυπογράφουν και οι Υπουργοί Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Οικονομικών. Αν τα σχολεία ειδικής αγωγής λειτουργούν σε ιδρύματα που ανήκουν στην αρμοδιότητα άλλων υπουργείων, στην έκδοση των αποφάσεων συμπράττει και ο συναρμόδιος Υπουργός.

19. Διευθυντές των σχολείων ειδικής αγωγής που περιλαμβάνουν τμήματα νηπιαγωγείου και δημοτικού σχολείου είναι οι τοποθετούμενοι κατά τις ισχύουσες διατάξεις ως διευθυντές των δημοτικών σχολείων ειδικής αγωγής. Στις περιπτώσεις συλλειτουργίας και συστέγασης γυμνασίου με λύκειο ειδικής αγωγής, καθώς και Τ.Ε.Ε. ειδικής αγωγής Α' βαθμίδας με Τ.Ε.Ε. ειδικής αγωγής Β' βαθμίδας, μπορεί οι σχολικές μονάδες αυτές να τελούν υπό ενιαία διεύθυνση κατά τα καθοριζόμενα με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, που εκδίδεται ύστερα από εισήγηση του οικείου Κ.Δ.Α.Υ.. Διευθυντές των Σ.Μ.Ε.Α. επιλέγονται εκπαιδευτικοί, που έχουν τα προσόντα τοποθέτησης σε θέσεις εκπαιδευτικού προσωπικού αυτών. Για τις προϋποθέσεις, τα προσόντα, τα κριτήρια και τη διαδικασία επιλογής και τοποθέτησης των Διευθυντών Σ.Μ.Ε.Α. εφαρμόζονται οι διατάξεις που ισχύουν για τους Διευθυντές των

σχολείων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Ειδικά στα Εργαστήρια Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης οι Διευθυντές επιλέγονται από το Υπηρεσιακό Συμβούλιο Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (Υ.Σ.Ε.Ε.Π.) εκ των υπηρετούντων οργανικά σε αυτά, κατά τα ισχύοντα για την επιλογή των Διευθυντών Σ.Μ.Ε.Α. και τοποθετούνται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων για τετραετή θητεία.

20. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, που εκδίδεται μετά από εισήγηση του Τμήματος Ειδικής Αγωγής του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, ρυθμίζονται θέματα σχετικά με:

α) την ένταξη, φοίτηση και αποφοίτηση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σε όλους τους τύπους σχολείων ειδικής αγωγής και τα τμήματα ένταξης,

β) την προσωνομία και τον τίτλο, καθώς και τον εξειδικευμένο τύπο των σχολείων ειδικής αγωγής και τον ελάχιστο αριθμό μαθητών που φοιτούν στις μονάδες αυτές και τις επί μέρους τάξεις ή βαθμίδες.

γ) τον τρόπο παροχής της εκπαίδευσης στο σπίτι,

δ) τα ειδικότερα καθήκοντα και υποχρεώσεις του ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού των Σ.Μ.Ε.Α. και των Κ.Δ.Α.Υ.,

ε) την εντόπιση, διάγνωση, εγγραφή, μετεγγραφή και κατάταξη ατόμων με ειδικές ανάγκες στα σχολεία των παραγράφων 11,12 και 13του παρόντος άρθρου,

στ) το εβδομαδιαίο ωράριο διδακτικής εργασίας και άλλης απασχόλησης του προσωπικού ειδικής αγωγής που εργάζεται στα σχολεία αυτά.

ζ) την έναρξη και λήξη του διδακτικού έτους,

η) τη διάρθρωση και τις βασικές ενότητες του αναλυτικού προγράμματος των σχολικών μονάδων ειδικής αγωγής. το είδος και τη μορφή των υποστηρικτικών υπηρεσιών, καθώς και το περιεχόμενο της δημιουργικής απασχόλησης των μαθητών,

θ) τον αριθμό των θέσεων εκπαιδευτικού, ειδικού προσωπικού, ειδικού βοηθητικού και διοικητικού προσωπικού που κατανέμονται κατά κλάδους και ειδικότητες σε κάθε Εργαστήριο Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης.

ι) τη διαδικασία συγκρότησης και λειτουργίας των συλλόγων γονέων, οι οποίοι συμμετέχουν και συνεργάζονται με τις υπηρεσίες του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων στο έργο της εκπαίδευσης των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες,

ια) την προσφορά συμβουλευτικών και υποστηρικτικών υπηρεσιών στους γονείς των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες,

ιβ) κάθε άλλη λεπτομέρεια για την οργάνωση και λειτουργία των Σ.Μ.Ε.Α..

21. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Οικονομικών ρυθμίζονται θέματα διοικητικής και οργανωτικής φύσης σχολείων ειδικής αγωγής και του τρόπου λειτουργίας και εσωτερικής τους διάρθρωσης σε τάξεις και βαθμίδες.

22. Με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, μετά από εισήγηση του Τμήματος Ειδικής Αγωγής του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, καθορίζονται τα θέματα που αναφέρονται στις εξετάσεις, την αξιολόγηση και τη βαθμολογία των μαθητών των Σχολικών Μονάδων Ειδικής Αγωγής, καθώς και των μαθητών που έχουν χαρακτηρισθεί ως άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και φοιτούν σε συνήθεις σχολικές τάξεις.

23. Για τους αποφοίτους των Τ.Ε.Ε. ειδικής αγωγής και των δύο βαθμίδων καθορίζονται επαγγελματικά δικαιώματα κατά τη διαδικασία του άρθρου 6 παρ. 3 του ν. 2009/1992 (ΦΕΚ 18 Α'). Στους αποφοίτους των Εργαστηρίων Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης χορηγείται απολυτήριο τίτλος, ο οποίος επέχει θέση πιστοποιητικού 1 του άρθρου 6 του ν. 2009/1992 με τα αντίστοιχα επαγγελματικά δικαιώματα.

24. Με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Οικονομικών, ύστερα από εισήγηση του Τμήματος Ειδικής Αγωγής του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, μπορεί να μεταβληθεί η διάρθρωση και η μορφή των σχολείων ειδικής

αγωγής ή να καθιερώνονται νέοι τύποι των σχολείων αυτών ή να οργανώνονται σε Πολυδύναμα Ενιαία Κέντρα Ειδικής Αγωγής (Π.Ε.ΚΕ.Α.) και να καθορίζονται τα θέματα λειτουργίας αυτών. Με όμοια διάταγμα μπορεί να ιδρύονται στα Π.Ε.Κ.Ε.Α. ή σε σχολεία ειδικής αγωγής, βρεφοσυμβουλευτικοί σταθμοί, να συνιστώνται οι αναγκαίες οργανικές θέσεις προσωπικού και να καθορίζονται τα θέματα λειτουργίας αυτών.

25. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Υγείας και Πρόνοιας και Οικονομικών, μπορεί να ιδρύονται οικοτροφεία για μαθητές ενταγμένους σε προγράμματα ειδικής αγωγής, να καθορίζεται ο τρόπος λειτουργίας τους, να συνιστώνται οι αναγκαίες θέσεις προσωπικού, να καθορίζονται τα προσόντα και η διαδικασία πρόσληψης αυτού, το περιεχόμενο της σύμβασής του, η υπηρεσιακή κατάσταση και τα καθήκοντα και οι υποχρεώσεις του.

Άρθρο 2 **Οργάνωση**

1. Στις έδρες των νομών και νομαρχιών ιδρύονται και λειτουργούν Κέντρα Διάγνωσης, Αξιολόγησης και Υποστήριξης (Κ.Δ.Α.Υ.) των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, ως αποκεντρωμένες δημόσιες υπηρεσίες, τα οποία υπάγονται απευθείας στον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

2. Σκοπός των Κ.Δ.Α.Υ. είναι η προσφορά υπηρεσιών διάγνωσης, αξιολόγησης, και υποστήριξης των μαθητών και κυρίως εκείνων, που έχουν ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, καθώς και υποστήριξης, πληροφόρησης και ευαισθητοποίησης των εκπαιδευτικών, των γονέων και της κοινωνίας.

3. Τα Κ.Δ.Α.Υ. έχουν τις εξής αρμοδιότητες:

α) Την έρευνα για τη διαπίστωση του είδους και του βαθμού των δυσκολιών των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και του συνόλου των παιδιών σχολικής και προσχολικής ηλικίας. Οι περιφερειακές υπηρεσίες Υγείας και Πρόνοιας των περιφερειών έχουν υποχρέωση να παρέχουν συνδρομή, όταν τους ζητηθεί. Τα αντικείμενα στα οποία παρέχεται η συνδρομή αυτή καθορίζονται με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας.

β) Την εισήγηση για την εγγραφή, κατάταξη και φοίτηση στην κατάλληλη σχολική μονάδα, καθώς και την παρακολούθηση και αξιολόγηση της εκπαιδευτικής πορείας των μαθητών, σε συνεργασία με τους σχολικούς συμβούλους ειδικής αγωγής και τους αρμόδιους κατά περίπτωση-σχολικούς συμβούλους προσχολικής αγωγής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, τους διευθυντές των σχολικών μονάδων, καθώς και το ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό που υπηρετεί στις σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής.

γ) Την εισήγηση για την κατάρτιση προσαρμοσμένων εξατομικευμένων ή ομαδικών προγραμμάτων ψυχοπαιδαγωγικής και διδακτικής υποστήριξης, δημιουργικής απασχόλησης, καθώς και την εφαρμογή άλλων επιστημονικών κοινωνικών και λοιπών υποστηρικτικών μέτρων για τα άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, στα σχολεία, στην έδρα του Κ.Δ.Α.Υ. ή στο σπίτι.

δ) Την παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης και ενημέρωσης στο διδακτικό προσωπικό και σε όσους συμμετέχουν στην εκπαιδευτική διαδικασία και επαγγελματική υποστήριξη, σε όλη την έκταση της εκπαίδευσης και τη διοργάνωση προγραμμάτων ενημέρωσης και κατάρτισης για τους γονείς των μαθητών και τους ασκούντες τη γονική μέριμνα.

ε) Τον καθορισμό του είδους των τεχνικών βοηθημάτων και οργάνων που έχει ανάγκη το παιδί στο σχολείο ή στο σπίτι, καθώς και την κατάρτιση προτάσεων για την καλύτερη πρόσβαση και παραμονή στους χώρους της εκπαίδευσης.

στ) Την εισήγηση για την αντικατάσταση των γραπτών δοκιμασιών των μαθητών των Σ.Μ.Ε.Α. με προφορικές ή άλλης μορφής δοκιμασίες στις εξετάσεις της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

ζ) Την εισήγηση για την κατάρτιση και εφαρμογή προγραμμάτων πρώιμης

εκπαιδευτικής παρέμβασης, για όλες τις περιπτώσεις του άρθρου 1 παράγραφος 2.

4. Σε κάθε Κ.Δ.Α.Υ. τοποθετούνται και υπηρετούν:

α) Σε κάθε Κ.Δ.Α.Υ. των Νομών Αργολίδας, Άρτας, Βοιωτίας, Γρεβενών, Δράμας, Ευρυτανίας, Ζακύνθου, Θεσπρωτίας, Καστοριάς, Κεφαλληνίας, Κιλκίς, Λακωνίας, Λασιθίου, Λευκάδας, Ξάνθης, Πρέβεζας, Ρεθύμνου, Σάμου, Φλώρινας, Φωκίδας, Χαλκιδικής και Χίου:

αα) Ένας (1) εκπαιδευτικός πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

ββ) Ένας (1) εκπαιδευτικός δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

γγ) Ένας (1) ψυχολόγος.

δδ) Ένας (1) κοινωνικός λειτουργός.

εε) Ένας (1) διοικητικός υπάλληλος κλάδου ΔΕ ως γραμματέας.

β) Σε κάθε Κ.Δ.Α.Υ. των Νομαρχιών Ανατολικής Αττικής, Δυτικής Αττικής και Πειραιά και των Νομών Αιτωλοακαρνανίας, Δωδεκανήσου, Έβρου, Εύβοιας, Ηλείας, Ημαθίας, Καβάλας, Καρδίτσας, Κορινθίας, Μαγνησίας, Μεσσηνίας, Πέλλας, Πιερίας, Σερρών, Τρικάλων και Χανίων:

αα) Ένας (1) εκπαιδευτικός πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

ββ) Ένας (1) εκπαιδευτικός δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

γγ) Δύο (2) ψυχολόγοι.

δδ) Δύο (2) κοινωνικοί λειτουργοί.

εε) Ένας (1) διοικητικός υπάλληλος κλάδου ΔΕ ως γραμματέας.

γ) Σε κάθε Κ.Δ.Α.Υ. των Νομών Αρκαδίας, Αχαΐας, Ηρακλείου, Ιωαννίνων, Κέρκυρας, Κοζάνης, Κυκλάδων, Λάρισας, Λέσβου, Ροδόπης και Φθιώτιδας, που λειτουργούν στην έδρα Διοικητικής Περιφέρειας:

αα) Ένας (1) εκπαιδευτικός πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

ββ) Ένας (1) εκπαιδευτικός δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

γγ) Ένας (1) εκπαιδευτικός προσχολικής αγωγής.

δδ) Ένας (1) θεραπευτής του λόγου.

εε) Τρεις (3) ψυχολόγοι.

στστ) Ένας (1) παιδοψυχίατρος του κλάδου ΠΕ24 του άρθρου 3.

ζζ) Ένας (1) φυσιοθεραπευτής.

ηη) Τρεις (3) κοινωνικοί λειτουργοί.

θθ) Ένας (1) διοικητικός υπάλληλος κλάδου ΔΕ ως γραμματέας και

αι) Ένας (1) κλητήρας του κλάδου ΥΕ.

δ) Στο Κ.Δ.Α.Υ. της Νομαρχίας Αθηνών και του Νομού Θεσσαλονίκης:

αα) Ένας (1) εκπαιδευτικός πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

ββ) Ένας (1) εκπαιδευτικός δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

γγ) Ένας (1) εκπαιδευτικός προσχολικής αγωγής.

δδ) Δύο (2) θεραπευτές του λόγου.

εε) Τρεις (3) ψυχολόγοι.

στστ) Ένας (1) παιδοψυχίατρος του κλάδου ΠΕ24 του άρθρου 3.

ζζ) Δύο (2) φυσιοθεραπευτές.

ηη) Τέσσερις (4) κοινωνικοί λειτουργοί.

αι) Ένας (1) διοικητικός υπάλληλος κλάδου ΔΕ ως γραμματέας και

ακ) Ένας (1) κλητήρας κλάδου ΥΕ.

ε) Τοποθετούνται επιπλέον και υπηρετούν:

Στο Κ.Δ.Α.Υ. της Νομαρχίας Αθηνών:

αα) Δύο (2) ειδικοί στον επαγγελματικό προσανατολισμό των τυφλών.

ββ) Δύο (2) ειδικοί στην κινητικότητα, τον προσανατολισμό και τις δεξιότητες καθημερινής διαβίωσης των τυφλών και

γγ) Δύο (2) ειδικοί στη νοηματική γλώσσα των κωφών και βαρήκων.

Στο Κ.Δ.Α.Υ. της Νομαρχίας Θεσσαλονίκης:

αα) Ένας (1) ειδικός στον επαγγελματικό προσανατολισμό των τυφλών.

ββ) Ένας (1) ειδικός στην κινητικότητα των τυφλών και

γγ) Ένας (1) ειδικός στη νοηματική γλώσσα των κωφών και βαρήκων.

5. Οι εκπαιδευτικοί που τοποθετούνται στα Κ.Δ.Α.Υ. έχουν πτυχίο τμήματος ειδικής αγωγής Α.Ε.Ι. της ημεδαπής ή τίτλο μεταπτυχιακών σπουδών στην Ειδική Αγωγή ή αναγνωρισμένο και ισότιμο τίτλο Α.Ε.Ι. της αλλοδαπής ή πτυχίο διετούς μετεκπαιδευσης στην ειδική αγωγή και τριετή υπηρεσία σε Σ.Μ.Ε.Α..

6. Οι γραμματείς και οι κλητήρες τοποθετούνται οργανικά σε κάθε Κ.Δ.Α.Υ. με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

7. Στις θέσεις των εκπαιδευτικών της παραγράφου 5 αποσπώνται εκπαιδευτικοί με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, για μία τριετία, ύστερα από γνώμη του κεντρικού υπηρεσιακού συμβουλίου πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, κατά περίπτωση. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, που εκδίδεται εντός του μηνός Ιουνίου κάθε έτους, καθορίζονται οι κενές θέσεις εκπαιδευτικών κάθε Κ.Δ.Α.Υ., που πρόκειται να πληρωθούν με απόσπαση και καλούνται οι ενδιαφερόμενοι εκπαιδευτικοί, οι οποίοι έχουν τα προσόντα της παραγράφου 5, να υποβάλλουν σχετική αίτηση απόσπασης. Με την ίδια διαδικασία μπορεί να ανανεώνονται οι αποσπάσεις αυτές για μία ακόμα τριετία.

8. Σε κάθε Κ.Δ.Α.Υ. προϊστάμενος ορίζεται ένας εκπαιδευτικός που είναι αποσπασμένος σε αυτό ή ένας από τα μέλη του ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ύστερα από πρόταση του Υπηρεσιακού Συμβουλίου Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού(Υ.Σ.Ε.Ε.Π.), που συνεδριάζει υπό την προεδρία του προέδρου του Τμήματος Ειδικής Αγωγής του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου και με τη συμμετοχή ενός εκπαιδευτικού ειδικής αγωγής που υπηρετεί σε Σ.Μ.Ε.Α. και ορίζεται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, τοποθετούνται οι προϊστάμενοι των Κ.Δ.Α.Υ.. Ο προϊστάμενος του Κ.Δ.Α.Υ. ασκεί επί του προσωπικού αυτού τις πειθαρχικές αρμοδιότητες Προϊσταμένου Διεύθυνσης Εκπαίδευσης. Αρμόδιο υπηρεσιακό και πειθαρχικό συμβούλιο για τους εκπαιδευτικούς που υπηρετούν στα Κ.Δ.Α.Υ. είναι το περιφερειακό υπηρεσιακό συμβούλιο πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, κατά περίπτωση. Αρμόδιο υπηρεσιακό και πειθαρχικό συμβούλιο για το διοικητικό προσωπικό των Κ.Δ.Α.Υ. είναι το υπηρεσιακό συμβούλιο διοικητικού προσωπικού της Κεντρικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

9. Το ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό κάθε Κ.Δ.Α.Υ., που λειτουργεί στην έδρα της περιφέρειας, προσφέρει τις υπηρεσίες του και στα Κ.Δ.Α.Υ. των νομών και νομαρχιών που ανήκουν στην Περιφέρεια. Οι λεπτομέρειες εφαρμογής ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

10. Οι Σχολικοί Σύμβουλοι Ειδικής Αγωγής παρέχουν οδηγίες στα Κ.Δ.Α.Υ. για την επίτευξη των σκοπών τους.

11. Με προεδρικά διατάγματα, που εκδίδονται, μετά από πρόταση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Οικονομικών, μπορεί να αυξάνεται η σύνθεση προσωπικού των Κ.Δ.Α.Υ. και να συνιστώνται οι αναγκαίες οργανικές θέσεις του εκπαιδευτικού προσωπικού ειδικής αγωγής, του ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού και του βοηθητικού ειδικού προσωπικού αυτών. Με όμοια απόφαση μπορεί να συνιστώνται νέοι κλάδοι ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού, να ορίζονται οι θέσεις κάθε κλάδου, καθώς και τα ειδικά τυπικά προσόντα διορισμού στις συνιστώμενες θέσεις.

12. Κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για τη λειτουργία των Κ.Δ.Α.Υ. καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

13. Στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων συνιστάται Υπηρεσιακό Συμβούλιο Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού(Υ.Σ.Ε.Ε.Π.), το οποίο είναι αρμόδιο για θέματα επιλογής των υποψηφίων για διορισμό, υπηρεσιακής κατάστασης και πειθαρχικού δικαίου του ειδικού εκπαιδευτικού και του βοηθητικού ειδικού προσωπικού που υπηρετεί στα Κ.Δ.Α.Υ. και στις Σ.Μ.Ε.Α..

14. Το Υ.Σ.Ε.Ε.Π. αποτελείται:

α) από τον Πρόεδρο του Κεντρικού Υπηρεσιακού Συμβουλίου Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, αναπληρούμενο από τον Αντιπρόεδρο του ίδιου Συμβουλίου,

β) από τον Πρόεδρο του Κεντρικού Υπηρεσιακού Συμβουλίου Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, αναπληρούμεγο από τον Αντιπρόεδρο του ίδιου Συμβουλίου,

γ) από ένα μέλος του ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού ειδικής αγωγής, αναπληρούμεγο από άλλο μέλος του ίδιου προσωπικού, που ορίζονται με την απόφαση συγκρότησης,

δ) από δύο αιρετά μέλη του ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού ειδικής αγωγής, αναπληρούμενα από αναπληρωματικά αιρετά μέλη.

Πρόεδρος και Αντιπρόεδρος του Υ.Σ.Ε.Ε.Π. ορίζονται με την απόφαση της συγκρότησης εκ των υπό στοιχεία α' και β' τακτικών μελών. Γραμματέας του Υ.Σ.Ε.Ε.Π. και αναπληρωτής αυτού ορίζονται διοικητικοί υπάλληλοι της Κεντρικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ή εκπαιδευτικοί αποσπασμένοι στην υπηρεσία αυτήν..

15. Όταν το Υ.Σ.Ε.Ε.Π. εξετάζει θέματα επιλογής ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού ειδικής αγωγής που αναφέρονται στην περίπτωση Α' της παραγράφου 2 του άρθρου 35 του ν. 1566/1985 και του άρθρου 3 του παρόντος νόμου, καθώς και ορισμού Προϊστάμενων στα Κ.Δ.Α.Υ., προεδρεύει αυτού ο Αντιπρόεδρος του Τμήματος Ειδικής Αγωγής του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, που αναπληρώνεται από μόνιμο παρέδρου του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.

16. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων καθορίζονται τα θέματα συγκρότησης του Υ.Σ.Ε.Ε.Π., διάρκειας της θητείας των μελών του, οι προϋποθέσεις και η διαδικασία εκλογής των αιρετών μελών του και κάθε λεπτομέρεια της λειτουργίας του. Τα αιρετά μέλη, τακτικά και αναπληρωματικά του ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού, που έχουν εκλεγεί μέχρι τη δημοσίευση του παρόντος νόμου ως αιρετά μέλη του Υπηρεσιακού και Πειθαρχικού Συμβουλίου Ειδικού Προσωπικού Ειδικής Αγωγής (Υ.Π.Σ.Ε.Π.Ε.Α.) που προβλέπεται από το άρθρο 8 του ν. 1894/1990 (ΦΕΚ 110 Α'), αποτελούν μέλη του Υ.Σ.Ε.Ε.Π. μέχρι τη λήξη της θητείας τους. Τα θέματα αρμοδιότητας του Υ.Σ.Ε.Ε.Π. εισηγείται ο Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Ειδικής Αγωγής της Κεντρικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αναπληρούμενος από τον Προϊστάμενο του Τμήματος Προσωπικού της ίδιας Διεύθυνσης.

17. Στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο ιδρύεται Τμήμα Ειδικής Αγωγής και συνιστάται έβδομη θέση Αντιπρόεδρου, ο οποίος προεδρεύει του Τμήματος αυτού. Συνιστώνται επίσης στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, μία θέση συμβούλου ειδικής αγωγής, μία θέση μόνιμου παρέδρου, ειδικότητας ειδικής αγωγής, και έξι θέσεις παρέδρων με θητεία, των οποίων οι ειδικότητες είναι αντίστοιχες με τις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών και προσδιορίζονται με την προκήρυξη που εκδίδεται για την πλήρωση των κενών θέσεων. Για το διορισμό στις θέσεις παρέδρων με θητεία απαιτείται πτυχίο αντίστοιχης ειδικότητας ιδρύματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της ημεδαπής ή ισότιμο και αντίστοιχο πτυχίο ιδρύματος ή αλλοδαπής, μεταπτυχιακές σπουδές στο αντικείμενο της ειδικότητας και πενταετής τουλάχιστον εμπειρία στην ειδική αγωγή. Στην προκήρυξη πλήρωσης των θέσεων συμβούλου και μόνιμου παρέδρου ορίζεται ότι οι επιλεγόμενοι πρέπει να έχουν διαφορετικές ειδικότητες. Για την πλήρωση των συνιστώμενων θέσεων έχουν εφαρμογή οι διατάξεις των άρθρων 25 και 26 του ν. 1586/1985, όπως τροποποιήθηκαν και ισχύουν.

18. Έργο του Τμήματος Ειδικής Αγωγής είναι:

α) η επιστημονική έρευνα, μελέτη και τεκμηρίωση όλων των θεμάτων της ειδικής αγωγής και η υποβολή προτάσεων για το σχεδιασμό και την εφαρμογή της εκπαιδευτικής πολιτικής στην ειδική αγωγή,

β) ο σχεδιασμός και η υποστήριξη ανάπτυξης προγραμμάτων επιμόρφωσης του προσωπικού της ειδικής αγωγής σε συνεργασία με το αρμόδιο Τμήμα Επιμόρφωσης του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου και τα Περιφερειακά Επιμορφωτικά Κέντρα (Π.Ε.Κ.) και τα Τμήματα Ειδικής Αγωγής των Α.Ε.Ι.,

γ) ο σχεδιασμός και η ανάπτυξη των ωρολογίων και αναλυτικών προγραμμάτων, καθώς και η εκπόνηση του διδακτικού και λοιπού υποστηρικτικού υλικού για την εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές ανάγκες,

δ) η αξιολόγηση των προγραμμάτων ειδικής αγωγής σε συνεργασία με το Τμήμα

Αξιολόγησης του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου,

- ε) η προώθηση και εφαρμογή της σύγχρονης τεχνολογίας στην ειδική αγωγή,
- στ) η επιστημονική υποστήριξη του έργου των σχολικών συμβούλων της ειδικής αγωγής και των προγραμμάτων σχολικής ενσωμάτωσης,
- ζ) η συνεργασία με επιστημονικούς φορείς και οργανώσεις του εσωτερικού και του εξωτερικού και με εξειδικευμένους επιστήμονες με σκοπό την προώθηση των θεμάτων της ειδικής αγωγής.

20. Στις συνεδριάσεις του Τμήματος Ειδικής Αγωγής, μπορεί να μετέχουν με ψήφο:

- α) ένας εκπρόσωπος του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας, β) ένας εκπρόσωπος της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες (Ε.Σ.Α.Ε.κ) και γ) ένας εκπρόσωπος της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Σωματείων Γονέων και Κηδεμόνων Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες (Π.Ο.Σ.Γ.Κ.Α.Μ.Ε.Α.), που προέρχονται από τις πλέον αντιπροσωπευτικές οργανώσεις και ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

21. Τα Κ.Δ.Α.Υ. συνεργάζονται με τα Κέντρα Κοινωνικής Υποστήριξης και Κατάρτισης Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες (ΚΕ Κ.Υ.Κ.Α.Μ.Ε.Α.). Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Υγείας και Πρόνοιας καθορίζονται οι περιπτώσεις, στις οποίες δεν κρίνεται αναγκαία η πλήρωση ορισμένων θέσεων σε συγκεκριμένα Κ.Δ.Α.Υ., εφόσον διασφαλίζεται η κάλυψη των αναγκών αυτών από την προσφορά υπηρεσιών από μέλη των ΚΕ.Κ.Υ.Κ.Α.Μ.Ε.Α., κατά τα οριζόμενα με την ίδια απόφαση.

22. Τα Κ.Δ.Α.Υ. αξιολογούνται ανά διετία για τη διαπίστωση του βαθμού επίτευξης των σκοπών τους. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, που εκδίδεται μετά από γνώμη του Τμήματος Ειδικής Αγωγής του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, καθορίζονται τα όργανα, ο τρόπος και η διαδικασία πραγματοποίησης της αξιολόγησης.

Άρθρο 3

Οργανωτικά θέματα προσωπικού ειδικής αγωγής

1. Συνιστώνται τρεις (3) θέσεις σχολικών συμβούλων ειδικής αγωγής, εκ των οποίων δύο (2) ειδικότητας κωφών και βαρήκων και μία (1) ειδικότητας τυφλών. Με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Οικονομικών, ύστερα από εισήγηση του Τμήματος Ειδικής Αγωγής του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, μπορεί να αυξάνονται οι θέσεις σχολικών συμβούλων ειδικής αγωγής, να ορίζονται οι ειδικότητές τους, να συνιστώνται θέσεις σχολικών συμβούλων ειδικής αγωγής για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και να καθορίζονται τα προσόντα των υποψηφίων για επιλογή στις θέσεις αυτές.

2. Αρμόδιο Συμβούλιο για την επιλογή των σχολικών συμβούλων ειδικής αγωγής είναι για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση το οριζόμενο στο άρθρο 16 παρ. 1 περίπτωση α' του ν. 2266/1994 (ΦΕΚ 218 Α') και για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση το οριζόμενο στην περίπτωση β' της παρ. 1 του ίδιου άρθρου.

3. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, που εκδίδεται ύστερα από εισήγηση του Τμήματος Ειδικής Αγωγής του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, καθορίζονται η έδρα και η περιφέρεια στην οποία ασκούν τα καθήκοντά τους οι σχολικοί σύμβουλοι ειδικής αγωγής.

4. Στους κλάδους που προβλέπονται στο άρθρο 35 παρ. 2 περίπτωση Α' του ν. 1566/1985 προστίθενται οι εξής κλάδοι και θέσεις:

α) Κλάδος ΠΕ24 Παιδοψυχιάτρων, θέσεις δεκατρείς(13).

β) Κλάδος ΠΕ31 ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού, εξειδικευμένου: αα) στον επαγγελματικό προσανατολισμό των τυφλών, θέσεις πέντε (5), από τις οποίες δύο(2) στο Κ.Δ.Α.Υ. Αθηνών, μία (1) στο Κ.Δ.Α.Υ. Θεσσαλονίκης και οι λοιπές στα ειδικά σχολεία τυφλών, ββ) στην κινητικότητα, τον προσανατολισμό και τις δεξιότητες καθημερινής διαβίωσης των τυφλών, θέσεις πέντε (5), από τις οποίες δύο (2) στο Κ.Δ.Α.Υ. Αθηνών, μία (1) στο Κ.Δ.Α.Υ. Θεσσαλονίκης και οι λοιπές στα ειδικά σχολεία τυφλών και γγ) στη

νοηματική γλώσσα των κωφών, θέσεις πέντε (5), από τις οποίες δύο (2) στο Κ.Δ.Α.Υ. Αθηνών, μία (1) στο Κ.Δ.Α.Υ. Θεσσαλονίκης και οι λοιπές στα ειδικά σχολεία κωφών και βαρήκωων.

γ) Κλάδος ΔΕ1 ειδικού βοηθητικού προσωπικού, πενήντα (50) θέσεις.

5. Τα ειδικά τυπικά προσόντα διορισμού στον εισαγωγικό βαθμό των συνιστάμενων κλάδων της προηγούμενης παραγράφου ορίζονται ως εξής:

α) Του κλάδου ΠΕ24 Παιδοψυχιάτρων πτυχίο Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (Α.Ε.Ι.) της ημεδαπής ή ισότιμο και αντίστοιχο της αλλοδαπής με ειδικευση στην Παιδοψυχιατρική.

β) Του κλάδου ΠΕ31 πτυχίο τμήματος Ειδικής Αγωγής Α.Ε.Ι. ή Παιδαγωγικών Τμημάτων Δημοτικής Εκπαίδευσης ή Νηπιαγωγών ή των Τμημάτων Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας ή των Τμημάτων Φιλοσοφίας και Κοινωνικών Σπουδών ή των Τμημάτων Κοινωνιολογίας ή των Τμημάτων Πολιτικών Επιστημών ή Δημόσιας Διοίκησης Α.Ε.Ι. της ημεδαπής ή ισότιμο και αντίστοιχο πτυχίο Α.Ε.Ι. της αλλοδαπής και εξειδίκευση: αα) στον επαγγελματικό προσανατολισμό των τυφλών ή ββ) στην κινητικότητα των τυφλών ή γγ) στη νοηματική γλώσσα των κωφών. Η εξειδίκευση προκύπτει από ειδικές μεταπτυχιακές σπουδές στην ημεδαπή ή αλλοδαπή ή από επιμόρφωση στις ειδικότητες αυτές και επαγγελματική εμπειρία τριών τουλάχιστον ετών.

γ) Του κλάδου ΔΕ1 ειδικού βοηθητικού προσωπικού πτυχίο τμήματος προσχολικής αγωγής για παιδιά με ειδικές ανάγκες ή τμήματος κοινωνικών φροντιστών Τ.Ε.Ε. Β΄ κύκλου ή του αντίστοιχου τμήματος ειδικευσης επιμελητών κοινωνικής πρόνοιας ή νηπιοβρεφοκόμων των πρώην Τεχνικών Επαγγελματικών Λυκείων και Ενιαίων Πολυκλαδικών Λυκείων ή πτυχίο αντίστοιχης ειδικότητας ινστιτούτου επαγγελματικής κατάρτισης.

Εισαγωγικό μισθολογικό κλιμάκιο για τον κλάδο ΔΕ1 ορίζεται το 26ο και καταληκτικό το 9ο.

6. Ο κλάδος ΤΕ2 Επιμελητών του άρθρου 35 παρ. 2 του ν. 1566/1985 μετονομάζεται σε κλάδο ΤΕ2 Σχολικών Νοσηλευτών. Ειδικό τυπικό προσόν διορισμού στον κλάδο αυτόν ορίζεται το πτυχίο νοσηλευτικής ή νηπιοβρεφοκομίας ή επισκεπτιών υγείας ιδρύματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της ημεδαπής ή ισότιμο και αντίστοιχο της αλλοδαπής. Οι σχολικοί νοσηλευτές ασκούν έργο υγιεινής και φροντίδας υγείας των παιδιών που φοιτούν στις μονάδες ειδικής αγωγής. Οι επιμελητές που υπηρετούν κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου εντάσσονται στο νέο κλάδο με το βαθμό και το μισθολογικό κλιμάκιο που κατέχουν.

7. Για τη στελέχωση των Κ.Δ.Α.Υ. και των Σ.Μ.Ε.Α. οι θέσεις του ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού της περίπτωσης Α΄ της παραγράφου 2 του άρθρου 35 του ν. 1566/1985 αυξάνονται κατά κλάδους ως εξής:

α) του κλάδου ΠΕ21 Ψυχολόγων σε εκατόν σαρανταεννέα (149),

β) του κλάδου ΤΕ3 Θεραπευτών λόγου σε τριάντατέσσερις (34),

γ) του κλάδου ΤΕ5 Φυσιοθεραπευτών σε τριάντα(30),

δ) του κλάδου ΤΕ7 Κοινωνικών Λειτουργών σε εκατόν εξήντα μία (161).

8. Οι υπηρετούντες στα Κ.Δ.Α.Υ. σε θέσεις εκπαιδευτικού και ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού προσφέρουν τις υπηρεσίες τους, για συμπλήρωση του εβδομαδιαίου ωραρίου εργασίας τους ή με ανάθεση υπερωριακής εργασίας, στις σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής της έδρας του Κ.Δ.Α.Υ. ή και της περιόχης του, ύστερα από απόφαση του προϊστάμενου της οικείας διευθύνσης εκπαίδευσης, που εκδίδεται μετά από εισήγηση του προϊστάμενου του Κ.Δ.Α.Υ. και πρόταση του οικείου περιφερειακού συμβουλίου πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, κατά περίπτωση. Με την ίδια διαδικασία μπορεί να διατίθενται στα Κ.Δ.Α.Υ. για συμπλήρωση του εβδομαδιαίου ωραρίου εργασίας ή με ανάθεση υπερωριακής εργασίας οι υπηρετούντες σε θέσεις εκπαιδευτικού και ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού των Σ.Μ.Ε.Α.. Για την καταβολή αποζημίωσης λόγω υπερωριακής απασχόλησης εφαρμόζονται οι διατάξεις που ισχύουν για την υπερωριακή διδασκαλία των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

9. Οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου εφαρμόζονται και στην περίπτωση

εκπαίδευσης ατόμων με ειδικές ανάγκες στο σπίτι, σύμφωνα με την περίπτωση γ' της παραγράφου 12 του άρθρου 1. Το έργο αυτό μπορεί να αναπληρωθεί με την ίδια διαδικασία και στο εκπαιδευτικό και ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό που υπηρετεί στις Σ.Μ.Ε.Α..

10. α) Οι ακόλουθοι κλάδοι ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού του άρθρου 35 παρ. 2, περίπτωση Α' του ν.1566/1985 και του παρόντος άρθρου μετονομάζονται ως εξής:

αα) Ο κλάδος ΠΕ19 Θεραπευτών του λόγου σε κλάδο ΠΕ21 Θεραπευτών του λόγου.

ββ) Ο κλάδος ΠΕ20 Επαγγελματικών Συμβούλων σε κλάδο ΠΕ22 Επαγγελματικών Συμβούλων.

γγ) Ο κλάδος ΠΕ21 Ψυχολόγων σε κλάδο ΠΕ23 Ψυχολόγων.

δδ) Ο κλάδος ΤΕ2 Επιμελητών σε κλάδο ΠΕ25 Σχολικών Νοσηλευτών.

εε) Ο κλάδος ΤΕ3 Θεραπευτών του λόγου σε κλάδο ΠΕ26 Θεραπευτών του λόγου.

στστ) Ο κλάδος ΤΕ4 Επαγγελματικών Συμβούλων σε κλάδο ΠΕ27 Επαγγελματικών

Συμβούλων.

ζζ) Ο κλάδος ΤΕ5 Φυσιοθεραπευτών σε κλάδο ΠΕ28 Φυσιοθεραπευτών.

ηη) Ο κλάδος ΤΕ6 Εργασιοθεραπευτών σε κλάδο ΠΕ29 Εργασιοθεραπευτών.

θθ) Ο κλάδος ΤΕ7 Κοινωνικών Λειτουργιών σε κλάδο ΠΕ30 Κοινωνικών Λειτουργιών.

β) Εισαγωγικό μισθολογικό κλιμάκιο για τον κλάδο ΠΕ24 ορίζεται το 15ο και καταληκτικό το 1ο και για τους κλάδους ΠΕ25, ΠΕ26, ΠΕ27, ΠΕ28, ΠΕ29, ΠΕ30 και ΠΕ31 εισαγωγικά το 18ο και καταληκτικό το 1ο.

γ) Ειδικά τυπικά προσόντα διορισμού στον κλάδο ΠΕ25 είναι τα οριζόμενα στην παράγραφο 6 του παρόντος άρθρου και για τους κλάδους ΠΕ26, ΠΕ27, ΠΕ28, ΠΕ29 και ΠΕ30 τα οριζόμενα στα εδάφια ε', στ', ζ', η' και θ' της παραγράφου 8 του άρθρου 35 του ν. 1566/1985. Ειδικά για τους πτυχιούχους Τ.Ε.Ι. απαιτείται και πτυχίο της ΠΑ.ΤΕ.Σ./Σ.Ε.Λ.Ε.Τ.Ε. ή πτυχίο ενός των Τμημάτων που προβλέπονται στην παράγραφο 5 περίπτωση β' του παρόντος άρθρου ή πτυχίο Τμήματος Α.Ε.Ι. της ημεδαπής ή αναγνωρισμένου Α.Ε.Ι. της αλλοδαπής, αντίστοιχου προς την ειδικότητά τους.

δ) Οι υπηρετούντες κατά την έναρξη της ισχύος του παρόντος νόμου σε θέσεις των κλάδων ΤΕ2 Επιμελητών, ΤΕ3 Θεραπευτών του λόγου, ΤΕ4 Επαγγελματικών Συμβούλων, ΤΕ5 Φυσιοθεραπευτών, ΤΕ6 Εργασιοθεραπευτών και ΤΕ7 Κοινωνικών Λειτουργιών, εφόσον έχουν το πτυχίο της ΠΑ.ΤΕ.Σ./Σ.Ε.Λ.Ε.Τ.Ε. ή πτυχίο ενός των τμημάτων της παρ. 5, περ. β', εντάσσονται σε θέσεις των κλάδων ΠΕ25, ΠΕ26, ΠΕ27, ΠΕ28, ΠΕ29 και ΠΕ30, αντίστοιχα, και επανακατατάσσονται στα μισθολογικά κλιμάκια των κλάδων αυτών σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 22 του ν. 2470/1997. Η διαφορά αποδοχών από την επανακατάταξη καταβάλλεται από 1ης Απριλίου του έτους 2000.

Οι μη έχοντες πτυχίο ΠΑ.ΤΕ.Σ./Σ.Ε.Λ.Ε.Τ.Ε. εξακολουθούν να υπηρετούν σε προσωρινές θέσεις των κλάδων ΤΕ και εντάσσονται σε θέσεις των κλάδων ΠΕ μετά την απόκτηση του πτυχίου της ΠΑ.ΤΕ.Σ./Σ.Ε.Λ.Ε.Τ.Ε. και επανακατατάσσονται στα μισθολογικά κλιμάκια των κλάδων αυτών σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 22 του ν. 2470/1997. Για όσο χρόνο υπηρετούν σε προσωρινές θέσεις οι ανωτέρω, δεν πληρούνται ίσος αριθμός θέσεων κατηγορίας ΠΕ.

Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων που εκδίδεται ύστερα από γνώμη του διοικητικού συμβουλίου της Σ.Ε.Λ.Ε.Τ.Ε., καθορίζεται ο χρόνος, ο τρόπος και η διαδικασία φοίτησης στην ΠΑ.ΤΕ.Σ./Σ.Ε.Λ.Ε.Τ.Ε. του ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού ειδικής αγωγής.

11. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, που εκδίδεται ύστερα από εισήγηση του Τμήματος Ειδικής Αγωγής του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, καθορίζονται τα καθήκοντα και οι υποχρεώσεις του εκπαιδευτικού προσωπικού, του ειδικού εκπαιδευτικού και του ειδικού βοηθητικού προσωπικού των σχολείων ειδικής αγωγής και του προσωπικού των Κ.Δ.Α.Υ..

12. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Οικονομικών μπορεί να ιδρύονται νέοι κλάδοι ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού,

να συνιστώνται οι αναγκαίες θέσεις και να καθορίζονται τα προσόντα διορισμού στον εισαγωγικό βαθμό.

13. Για τη στελέχωση των Κ.Δ.Α.Υ. συνιστώνται πενήντα τέσσερις (54) θέσεις Γραμματέων κλάδου ΔΕ2, οι οποίες προστίθενται στις θέσεις του άρθρου 3 παρ. 6 του ν. 2327/1995 (ΦΕΚ 156 Α').

14. Για τη μεταφορά των μαθητών των ειδικών σχολείων συνιστώνται στο Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων δέκα (10) θέσεις οδηγών και δέκα (10) θέσεις συνοδών των μαθητών με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου, που κατανέμονται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων σε Σ.Μ.Ε.Α.. Με όμοια απόφαση καθορίζονται τα καθήκοντα και οι υποχρεώσεις αυτών. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Οικονομικών μπορεί να αυξάνονται οι θέσεις οδηγών αυτοκινήτων και συνοδών των μαθητών. Η αντιμετώπιση των δαπανών κίνησης, συντήρησης, επισκευής και ασφάλισης των αυτοκινήτων που ανήκουν κατά κυριότητα στις Σ.Μ.Ε.Α., γίνεται από τις οικείες Σχολικές Επιτροπές, οι οποίες επιχορηγούνται για το σκοπό αυτό από πιστώσεις του προϋπολογισμού του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

15. Στη διαδικασία επιλογής για την πλήρωση κενών οργανικών θέσεων ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού των κλάδων ΠΕ25 Σχολικών Νοσηλευτών, ΠΕ26 Θεραπευτών του λόγου, ΠΕ27 Επαγγελματικών Συμβούλων, ΠΕ28 Φυσιοθεραπευτών, ΠΕ29 Εργασιοθεραπευτών και ΠΕ30 Κοινωνικών Λειτουργιών μετέχουν και υποψήφιοι που έχουν τα απαιτούμενα ειδικά τυπικά προσόντα διορισμού, εκτός από το πτυχίο ΠΑ.ΤΕ.Σ./Σ.Ε.Λ.Ε.Τ.Ε.. Κατά την επιλογή προτιμώνται οι έχοντες και πτυχίο της ΠΑ.ΤΕ.Σ./Σ.Ε.Λ.Ε.Τ.Ε.. Για τους διοριζόμενους που δεν έχουν πτυχίο της ΠΑ.ΤΕ.Σ./Σ.Ε.Λ.Ε.Τ.Ε. εφαρμόζονται οι διατάξεις της παραγράφου 10 περίπτωση δ' του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 4 **Διορισμός και υπηρεσιακή κατάσταση** **του προσωπικού των Κ.Δ.Α.Υ. και των Σ.Μ.Ε.Α.**

Α'. Εκπαιδευτικό προσωπικό

1. Στις θέσεις εκπαιδευτικού προσωπικού των Σ.Μ.Ε.Α. και των τμημάτων ένταξης τοποθετούνται με μετάθεση εκπαιδευτικοί που έχουν τίτλο μεταπτυχιακών σπουδών στην ειδική αγωγή ή μεταπτυχίωση στην ειδική αγωγή ή μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών στη σχολική ψυχολογία, και σε περίπτωση έλλειψης, εκπαιδευτικοί που έχουν πενταετή εκπαιδευτική εμπειρία σε Σ.Μ.Ε.Α..

2. Στις θέσεις της προηγούμενης παραγράφου διορίζονται: α) επιτυχόντες στο διαγωνισμό πρόσληψης εκπαιδευτικών του ν. 2525/1997, μέχρι ποσοστού 20% του συνόλου των κενών οργανικών θέσεων, εφόσον είναι τυφλοί, κωφοί και γενικά άτομα με ειδικές ανάγκες και β) οι κερτημένοι πτυχίο τμήματος Ειδικής Αγωγής Α.Ε.Ι. της ημεδαπής ή ισότιμο και αντίστοιχο πτυχίο Α.Ε.Ι. της αλλοδαπής ή τίτλο μεταπτυχιακών σπουδών στην ειδική αγωγή, κατά τη σειρά επιτυχίας τους στο διαγωνισμό πρόσληψης εκπαιδευτικών του ν. 2525/1997 και σε ποσοστό που καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων επί του αριθμού των διοριζομένων για κάθε έτος εκπαιδευτικών του ίδιου κλάδου ή ειδικότητας, ύστερα από εισήγηση του Υ.Σ.Ε.Ε.Π..

3. Στις θέσεις εκπαιδευτικού προσωπικού των Κ.Δ.Α.Υ. αποσπώνται εκπαιδευτικοί κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο 7 του άρθρου 2.

4. Στις Σ.Μ.Ε.Α., εφόσον υπάρχουν ανάγκες σε εκπαιδευτικό προσωπικό που δεν καλύπτονται με διορισμό ή μετάθεση μόνιμων εκπαιδευτικών, μπορεί να αποσπώνται εκπαιδευτικοί άλλων σχολείων που έχουν τριετή διδακτική εμπειρία σε Σ.Μ.Ε.Α. ή να προσλαμβάνονται προσωρινοί αναπληρωτές: α) τυφλοί, κωφοί και γενικά άτομα με ειδικές ανάγκες που έχουν τα απαιτούμενα τυπικά προσόντα, εκτός του ορίου ηλικίας, για συμμετοχή στο διαγωνισμό πρόσληψης εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας και

δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και β) κερτημένο πτυχίο τμήματος Ειδικής Αγωγής Α.Ε.Ι. της ημεδαπής ή ισότιμο και αντίστοιχο πτυχίο Α.Ε.Ι. της αλλοδαπής ή τίτλο μεταπτυχιακών σπουδών στην ειδική αγωγή, κατά τη σειρά επιτυχίας τους στο διαγωνισμό πρόσληψης εκπαιδευτικών του ν. 2525/1997. Η διαδικασία και οι προϋποθέσεις πρόσληψης προσωρινών αναπληρωτών καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ύστερα από εισήγηση του Υ.Σ.Ε.Ε.Π.. Με όμοια απόφαση, που εκδίδεται κάθε Αύγουστο, καθορίζονται τα ποσοστά πρόσληψης προσωρινών αναπληρωτών από κάθε κατηγορία της παρούσας παραγράφου.

Β'. Ειδικό εκπαιδευτικό και ειδικό βοηθητικό προσωπικό

1. Στις θέσεις ειδικού εκπαιδευτικού και ειδικού βοηθητικού προσωπικού των Κ.Δ.Α.Υ. και των Σ.Μ.Ε.Α. διορίζονται υποψήφιοι ύστερα από προκήρυξη του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων με επιλογή των διοριστέων που γίνεται από το Υ.Σ.Ε.Ε.Π..

2. Κατά τους διορισμούς στις θέσεις της προηγούμενης παραγράφου προτιμώνται τυφλοί, κωφοί και γενικά άτομα με ειδικές ανάγκες, εφόσον έχουν τα προβλεπόμενα προσόντα διορισμού και δεν έχουν υπερβεί το 45ο έτος της ηλικίας τους και μέχρι ποσοστού 20% επί του αριθμού των διοριζόμενων. Κατά τους διορισμούς στις ίδιες θέσεις προτιμώνται, σε περίπτωση ίσων προσόντων, υποψήφιοι συγγενείς 1ου και 2ου βαθμού και συζύγων ατόμων με ειδικές ανάγκες. Οι διοριζόμενοι με τη διαδικασία της παρούσας παραγράφου τοποθετούνται σε κάθε Κ.Δ.Α.Υ. ή Σ.Μ.Ε.Α. μέχρι τη συμπλήρωση ποσοστού 20% επί του οργανικά ανήκοντος προσωπικού αυτών όλων των κλάδων.

3. Αν δεν είναι δυνατή η πλήρωση των θέσεων ειδικού εκπαιδευτικού και ειδικού βοηθητικού προσωπικού στα Κ.Δ.Α.Υ. και τις Σ.Μ.Ε.Α., καθώς και στις περιπτώσεις μακρός απουσίας αυτών ή για την κάλυψη εξαιρετικών αναγκών, προλαμβάνονται στις θέσεις αυτές ιδιώτες που έχουν τα προσόντα διορισμού, με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου διάρκειας ενός διδακτικού έτους. Η πρόσληψη αυτών γίνεται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ύστερα από πρόταση του Υ.Σ.Ε.Ε.Π.. Στους προσλαμβανόμενους καταβάλλονται οι αποδοχές του εισαγωγικού μισθολογικού κλιμακίου του οικείου κλάδου και το ειδικό επίδομα του άρθρου 10 περ. 1 του ν.2470/1997 (ΦΕΚ 40 Α'), χωρίς επίδομα οικογενειακών βαρών.

4. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων καθορίζονται τα θέματα της προκήρυξης των υπό πλήρωση θέσεων, ο αριθμός αυτών κατά κλάδους, τα κριτήρια και η διαδικασία επιλογής και τοποθέτησης των διοριζόμενων.

Γ. Διαπίστωση των παθήσεων

1. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Υγείας και Πρόνοιας καθορίζονται οι όροι, οι προϋποθέσεις και η διαδικασία διαπίστωσης των παθήσεων, καταλληλότητας των υποψηφίων για άσκηση των καθηκόντων τους, τα ποσοστά κάλυψης των κενών θέσεων κατά κατηγορία ειδικών αναγκών και τα σχολεία ειδικής αγωγής, στα οποία μπορούν να τοποθετούνται οι διοριζόμενοι.

2. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Υγείας και Πρόνοιας, μπορεί να επεκτείνεται η κατά το παρόν άρθρο δυνατότητα διορισμού και σε άλλες περιπτώσεις ατόμων, που πάσχουν από βαριές και ανίατες νόσους και να καθορίζεται η διαδικασία απόδειξης των παθήσεων αυτών.

Δ'. Μεταθέσεις - Αποσπάσεις

1. Τα μέλη του ειδικού εκπαιδευτικού και του ειδικού βοηθητικού προσωπικού των Σ.Μ.Ε.Α. και των Κ.Δ.Α.Υ. μπορεί να μετατίθενται για την κάλυψη οργανικών θέσεων σε άλλες Σ.Μ.Ε.Α. ή σε άλλα Κ.Δ.Α.Υ.. Τα μέλη του διοικητικού προσωπικού των Κ.Δ.Α.Υ. μετατίθενται για την κάλυψη οργανικών θέσεων σε άλλα Κ.Δ.Α.Υ..

2. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ορίζονται η διαδικασία, οι σχετικές προθεσμίες, τα όργανα, οι προϋποθέσεις, τα κριτήρια, στα οποία περιλαμβάνονται ιδίως το ευδόκιμο της υπηρεσίας, η συνολική υπηρεσία, η υπηρεσία σε σχολεία με δυσμενείς όρους λειτουργίας

και διαβίωσης, η συνυπηρέτηση, η ανάγκη συνοίκησης συζύγων, η εντοπιότητα, η προστασία τέκνων και γενικότεροι οικογενειακοί λόγοι, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για τη διενέργεια των μεταθέσεων του προσωπικού της προηγούμενης παραγράφου.

3. Για την κάλυψη εξαιρετικών υπηρεσιακών αναγκών στις Σ.Μ.Ε.Α. και στα Κ.Δ.Α.Υ., καθώς και για την αντιμετώπιση σοβαρών προσωπικών και οικογενειακών λόγων, όπως αυτοί ορίζονται στην παράγραφο 6 του κεφαλαίου Γ' του άρθρου 16 του ν. 1566/1985, μπορεί να αποσπώνται, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις του Υπαλληλικού Κώδικα, μέλη του προσωπικού της παραγράφου 1, για ένα σχολικό έτος.

Ε'. Μετεκπαίδευση- Επιμόρφωση

1. Οι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν στα σχολεία ειδικής αγωγής και τα τμήματα ένταξης παρακολουθούν επιμορφωτικά προγράμματα που καταρτίζονται και πραγματοποιούνται στο Περιφερειακά Επιμορφωτικά Κέντρα (Π.Ε.Κ.). Για την οργάνωση και πραγματοποίηση των προγραμμάτων αυτών, την πρόσκληση, τη φοίτηση και τις υποχρεώσεις των επιμορφούμενων εφαρμόζονται οι διατάξεις που ισχύουν για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

2. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, που εκδίδεται ύστερα από εισήγηση του Τμήματος Ειδικής Αγωγής του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, μπορεί να οργανώνονται προγράμματα για την επιμόρφωση του ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού και του ειδικού βοηθητικού προσωπικού. Με την απόφαση αυτή καθορίζονται το περιεχόμενο και η διάρκεια κάθε επιμορφωτικού προγράμματος, τα ιδρύματα στα οποία πραγματοποιούνται τα επιμορφωτικά προγράμματα, οι διδάσκοντες, η διαδικασία πρόσκλησης για φοίτηση και οι υποχρεώσεις των επιμορφούμενων και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια.

3. Στα Διδασκαλεία Δημοτικής Εκπαίδευσης και Νηπιαγωγών του ν. 2327/1995 (ΦΕΚ 156 Α') εφαρμόζονται προγράμματα διετούς μετεκπαίδευσης για εκπαιδευτικούς δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που προορίζονται να διδάξουν στα σχολεία ειδικής αγωγής και τα ειδικά τμήματα ένταξης ή να τοποθετηθούν με απόσπαση στα Κ.Δ.Α.Υ.. Τα Προγράμματα αυτά οργανώνονται σε συνεργασία των Τμημάτων Ειδικής Αγωγής, των Παιδαγωγικών Τμημάτων Δημοτικής Εκπαίδευσης και Νηπιαγωγών και των τομέων Παιδαγωγικής κάθε Α.Ε.Ι.. Στη Γενική Συνέλευση Ειδικής Συνθεσης κάθε διδασκαλείου μετέχει εκπρόσωπος Τομέα Παιδαγωγικής του οικείου Α.Ε.Ι..

4. Δεν θίγονται οι διατάξεις του άρθρου 35 παρ. 14 του ν. 1566/1985 για τη μετεκπαίδευση, ειδικευση και επιμόρφωση του προσωπικού σε θέματα ειδικής αγωγής και ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης.

5. Το Τμήμα Διοικητικού της Διεύθυνσης Ειδικής Αγωγής της Κεντρικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων μετονομάζεται σε Τμήμα Προσωπικού. Το Τμήμα αυτό, του οποίου προϊστάται υπάλληλος του κλάδου ΠΕ Διοικητικού, είναι αρμόδιο για το χειρισμό των θεμάτων διορισμού, πρόσληψης, υπηρεσιακής κατάστασης και πειθαρχικού δικαίου του ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού των Κ.Δ.Α.Υ. και των Σ.Μ.Ε.Α., του ειδικού βοηθητικού και διοικητικού προσωπικού των Κ.Δ.Α.Υ., των οδηγών αυτοκινήτων και των συνοδών των μαθητών των Σ.Μ.Ε.Α. και του κάθε φύσης προσωπικού των οικοτροφείων για μαθητές των σχολείων ειδικής αγωγής.

ΣΤ'. Αποζημιώσεις – Επιδόματα

1. Στους σχολικούς συμβούλους ειδικής αγωγής καταβάλλεται μηνιαία αποζημίωση επισκέψεων για την καθοδήγηση των εκπαιδευτικών των Σ.Μ.Ε.Α.. Το ύψος της οποίας καθορίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Οικονομικών.

2. Στο ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό καταβάλλεται το επίδομα εξωδιδακτικής απασχόλησης που προβλέπεται για το εκπαιδευτικό προσωπικό δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και το κίνητρο απόδοσης του άρθρου 13 παρ. 1 περίπτωση ε' του ν. 2470/1997, για το ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό.

3. Στους προϊσταμένους των Κ.Δ.Α.Υ. καταβάλλεται το επίδομα θέσης ευθύνης της παρ. 1 περ. β' υποπ. β' του άρθρου 14 του ν. 2470/1997.

4. Το κατά την παράγραφο 6 του άρθρου 35 του ν. 1566/1985 και την περίπτωση β' της παραγράφου 1 του άρθρου 10 του ν. 2470/1997 επίδομα δυσμενών συνθηκών εργασίας καταβάλλεται στο δραχμικό ύψος που θα διαμορφώνεται με κοινή υπουργική απόφαση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Οικονομικών αποκλειστικά και μόνο στο εκπαιδευτικό, ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό και βοηθητικά προσωπικό, που υπηρετεί στα Κ.Δ.Α.Υ., στις σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής και στα τμήματα ένταξης αρμοδιότητας του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Άρθρο 5 **Μεταβατικές, καταργούμενες και άλλες διατάξεις**

1. Ειδικές τάξεις, που λειτουργούν κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, μετατρέπονται σε τμήματα ένταξης της περίπτωσης γ' της παρ. 11 του άρθρου 1 ή καταργούνται, με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ύστερα από εισηγήσεις του οικείου Σχολικού Συμβούλου Ειδικής Αγωγής και του προϊσταμένου της οικείας Διεύθυνσης Εκπαίδευσης.

2. Για τη στελέχωση των Κ.Δ.Α.Υ. κατά την πρώτη εφαρμογή του παρόντος νόμου μπορεί να μετατεθούν μέλη του ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού των Σ.Μ.Ε.Α., με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ύστερα από πρόταση του Υ.Σ.Ε.Ε.Π..

3.α) Η Σχολή Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, που ιδρύθηκε και λειτουργεί κατά τις διατάξεις του π.δ. 137/1983 (ΦΕΚ 60 Α'), μετατρέπεται σε Εργαστήριο Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης του παρόντος νόμου με έδρα την Καλλιθέα Αθηνών και περιλαμβάνει τα τμήματα ειδικότητας: αα) Ξυλουργικής, ββ) Κεραμικής-Αγγειοπλαστικής, γγ) Κοπτικής- Ραπτικής-Πλεκτικής, δδ) Κηπουρικής και εε) Υδραυλικής. Στο εργαστήριο αυτό μπορεί να προστίθενται και άλλα τμήματα ειδικότητας με τη διαδικασία του άρθρου 1 παρ. 18.

β) Η διάρκεια της φοίτησης στα τμήματα ειδικότητας καθορίζεται από πέντε (5) μέχρι οκτώ (8) σχολικά έτη, ανάλογα με τις μαθησιακές δυσκολίες των μαθητών, με απόφαση του προϊσταμένου της οικείας Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, ύστερα από εισήγηση του οικείου Κ.Δ.Α.Υ. και πράξη του συλλόγου των διδασκόντων.

γ) Οι υπηρετούντες σε οργανικές θέσεις μόνιμου προσωπικού του άρθρου 4 του π.δ. 137/1983 (ΦΕΚ 60 Α') ανήκουν εφεξής στο Εργαστήριο Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης Καλλιθέας και υπάγονται στους οικείους κλάδους ως εξής:

αα) του κλάδου Δασκάλων στον κλάδο Δασκάλων του άρθρου 13 του ν. 1566/1985, ββ) του κλάδου Φυσικής Αγωγής στον κλάδο ΠΕ11 του άρθρου 14 του ν. 1566/1985,

γγ) του κλάδου Μουσικής στον κλάδο ΠΕ16 του άρθρου 14 του ν. 1566/1985, δδ) του κλάδου Τεχνολογών Εκπαιδευτικών στον κλάδο ΠΕ18 του άρθρου 14 του ν. 1566/1985,

εε) του κλάδου Εργασιοθεραπευτών στον κλάδο ΠΕ29 του άρθρου 3 του παρόντος νόμου,

στστ) του κλάδου Βοηθών Τεχνικών Εκπαιδευτικών στον κλάδο ΔΕ1 ειδικού βοηθητικού προσωπικού του άρθρου 3 του παρόντος νόμου,

ζζ) του κλάδου Διοικητικών Υπαλλήλων στον κλάδο ΔΕ1 Διοικητικό του άρθρου 20 του ν. 1566/1985 και

ηη) του κλάδου Κλητήρων στον κλάδο ΥΕ1 του άρθρου 20 του ν. 1566/1985.

δ) Διατηρούνται οι θέσεις προσωπικού με σχέση ιδιωτικού δικαίου του άρθρου 4 του π.δ. 137/1983, τρεις (3) καθαριστριών και τέσσερις (4) μαγειρών - τραπεζοκόμων και οι κατέχοντες τις θέσεις αυτές εξακολουθούν να υπηρετούν στο Εργαστήριο Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης Καλλιθέας.

ε) Ο κλάδος Βοηθών παιδαγωγών του άρθρου 4 του π.δ. 137/1983 και οι τρεις (3) θέσεις αυτού καταργούνται.

στ) Ο ασκών καθήκοντα Διευθυντή της Σχολής Ειδικής Επαγγελματικής

Εκπαίδευσης εξακολουθεί να ασκεί καθήκοντα Διευθυντή του εργαστηρίου Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης Καλλιθέας μέχρι το τέλος του σχολικού έτους 2001-2002.

ζ) Οι μαθητές που φοιτούν κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου στη Σχολή Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης του π.δ. 137/1983, θεωρούνται αυτοδικαίως εγγεγραμμένοι στην αντίστοιχη τάξη του Εργαστηρίου Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και κατάρτισης Καλλιθέας και συνεχίζουν τη φοίτησή τους κατά τα οριζόμενα στην περίπτωση β'.

η) Στους ήδη αποφοιτήσαντες από τη Σχολή Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης του π.δ. 137/1983 χορηγείται απολυτήριος τίτλος, όπως αυτός προβλέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 1 παράγραφος 23.

4. Από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου καταργούνται οι διατάξεις:

α) του άρθρου 32 του ν. 1566/1985 (ΦΕΚ 167 Α'),

β) της παραγράφου 1 του άρθρου 33 του ν.1566/1985,

γ) των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 34 του ν.1566/1985,

δ) των παραγράφων 4, 5, 11, 12 και 13 του άρθρου 35 του ν.1566/1985,

ε) της παραγράφου 1 του άρθρου 8 του ν. 1894/1990 (ΦΕΚ 110 Α'),

στ) του π.δ. 149/1991 (ΦΕΚ 60 Α').

5. Προεδρικά διατάγματα και κανονιστικές αποφάσεις, που έχουν εκδοθεί με βάση τις καταργούμενες διατάξεις, εξακολουθούν να ισχύουν μέχρι την έκδοση των προβλεπόμενων από τις διατάξεις του παρόντος νόμου.

6. Με προεδρικά διατάγματα, που εκδίδονται με πρόταση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Υγείας και Πρόνοιας επιτρέπεται να κωδικοποιούνται σε ενιαίο κείμενο οι διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας, που ισχύουν κατά τη δημοσίευση του παρόντος και αναφέρονται στην ειδική αγωγή και την ειδική τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση για άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Κατά την κωδικοποίηση αυτήν επιτρέπεται, χωρίς να αλλοιώνεται η έννοια των ισχυουσών διατάξεων, η νέα διάρθρωση του νομοθετικού υλικού, όπως διάσπαση ή συγχώνευση άρθρων, προσθήκη νέων και νέα κατάστρωση αυτού, η απόλειψη διατάξεων που έχουν καταργηθεί ρητά ή σιωπηρά, καθώς και των μεταβατικών διατάξεων που δεν ισχύουν, η διάρθρωση της φραστικής διατύπωσης και η μεταφορά στη δημοτική γλώσσα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 11^ο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ - ΔΗΜΟΤΙΚΟ - ΓΥΜΝΑΣΙΟ

Προγράμματα Σπουδών

Φυσικής Αγωγής για μαθητές με ειδικές ανάγκες

ΙΟΥΛΙΟΣ 2001

ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Σκοπός

Ο σκοπός της Φυσικής Αγωγής (Προσαρμοσμένης Κινητικής Δραστηριότητας) στο Νηπιαγωγείο και Δημοτικό Σχολείο Ειδικής Αγωγής είναι ο ίδιος με αυτόν της Φυσικής Αγωγής στη γενική εκπαίδευση, συμβάλλει δηλαδή κατά προτεραιότητα στη σωματική ανάπτυξη των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, στην ψυχική και πνευματική τους καλλιέργεια, και στην αρμονική τους ένταξη στην κοινωνία.

Στόχοι

Σωματικός τομέας

α) Κινητικοί στόχοι

Η αίσθηση του σώματος στο χώρο και το χρόνο, η αντίληψη χώρου και κατεύθυνσης και γενικότερα, οι δεξιότητες προσανατολισμού.

Η κατάκτηση των διαφόρων αναπτυξιακών σταδίων μέσα από το αυθόρμητο ή και οργανωμένο παιχνίδι.

Η ανάπτυξη και η βελτίωση των θεμελιωδών κινητικών προτύπων (βάδισμα, τρέξιμο, ρίψεις, άλματα, λάκτισμα, σύλληψη μπάλας), που θα αποτελέσουν τα συστατικά στοιχεία σύνθετων κινητικών δεξιοτήτων (αθλητικών).

Η ανάπτυξη των αντιληπτικο - κινητικών λειτουργιών και η αισθητηριακή ολοκλήρωση (sensory integration).

Η απόκτηση επιδέξιων κινητικών συμπεριφορών, οι οποίες αποβλέπουν στην εκπλήρωση των στόχων του μαθητή σχετικά με την αδρή και λεπτή του κινητικότητα (συντονισμός και συγχρονισμός του σώματος και των μελών του, αίσθηση και βελτίωση της στατικής & δυναμικής ισορροπίας, ανάπτυξη πλευρικής κίνησης, σωματογνώσια, αίσθηση και καλλιέργεια του ρυθμού, εκμάθηση κινητικών δεξιοτήτων, εκμάθηση της βασικής τεχνικής ορισμένων δραστηριοτήτων, προσαρμοσμένες αθλοπαιδιές, προσαρμοσμένα αθλήματα στίβου, κολύμβησης κ.ά.).

Η ανάπτυξη των φυσικών ικανοτήτων του (καρδιοαναπνευστική λειτουργία, δύναμη, αντοχή, ταχύτητα, ευλυγισία και επιδεξιότητα), προκειμένου να διευκολυνθεί η εκμάθηση νέων δεξιοτήτων και να διατηρηθεί και προαχθεί η υγεία του.

Η εκμάθηση μεθόδων νευρομυϊκής χαλάρωσης και καταπολέμησης της νευρικής και μυϊκής έντασης σε μαθητές με μυϊκή σύσπαση, νευρολογικές διαταραχές και υπερκινητικότητα. Οι συγκεκριμένου τύπου δραστηριότητες βοηθούν, επίσης, στην απόκτηση μηχανισμών ψυχολογικής προσαρμογής και κοινωνικών ενδιαφερόντων, που επιτρέπουν ένα φυσιολογικό τρόπο ζωής.

Η διδασκαλία κινητικών δεξιοτήτων σε μαθητές με προβλήματα νευρομυϊκής συναρμογής (αδεξιότητα, εγκεφαλική παράλυση, κ.λ.π.), που, επίσης, βοηθούν το μαθητή

να συναγωνίζεται με τους συνομηλικούς του επαρκώς, προωθώντας την πλήρη και ταχεία ένταξη του στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο.

Η ανάπτυξη προσωπικού στυλ στην κίνησή του και η αυτοματοποίηση κινητικών ρουτινών – αντιδράσεων για την αυτοπροστασία του.

Η ανάπτυξη προσαρμοσμένων κινητικών προγραμμάτων, η απόκτηση συνθηριών και η εκμάθηση κινητικών δραστηριοτήτων αναψυχής (ομαδικών ή και ατομικών), για την απασχόληση στον ελεύθερο χρόνο και την ψυχαγωγία του.

Η γνωριμία με την Ελληνική κινητική παράδοση. Η καλλιέργεια της ρυθμικής κινητικής έκφρασης και του Ελληνικού παραδοσιακού χορού.

β) Βιολογικοί στόχοι

Η φυσιολογική ανάπτυξη των βασικών φυσικών ικανοτήτων (καρδιοαναπνευστική λειτουργία, μυϊκή δύναμη, αντοχή, ευκαμψία, ταχύτητα, ευλυγισία και επιδεξιότητα), καθώς και η πρόληψη, βελτίωση και διόρθωση μορφολογικών και λειτουργικών παρεκκλίσεων (ορθοπεδικών κ.ά.).

Η εξασφάλιση της υγείας μέσω της εξάσκησης των υποστηρικτικών μυϊκών μαζών (κορμός, ραχιαίοι, κοιλιακοί), που βοηθούν στην όρθια στάση και λειτουργία των οργάνων και συστημάτων (καρδιοαναπνευστικό, γεννητικό, ουροποιητικό και πεπτικό), που βρίσκονται στις σωματικές κοιλότητες (θώρακας, πύελος).

Συναισθηματικός τομέας

α) Κοινωνικοί στόχοι

Η ανάπτυξη αυτογνωσίας και η αποδοχή της κατάστασης του μαθητή και των περιορισμών, που επιβάλλει η αναπηρία του.

Η ανάπτυξη προσαρμοστικών συμπεριφορών και μηχανισμών έτσι, ώστε ο μαθητής να αναπληρώσει κινητικά και συναισθηματικά την αναπηρία του.

Η ενίσχυση της αντίληψης του σώματός του (body image) και η ανάπτυξη θετικής αυτοαντίληψης (self-concept) μέσα από τη φυσική δραστηριότητα.

Η απόκτηση κοινωνικότητας και η ανάπτυξη κοινωνικών και ψυχικών αρετών, όπως συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αυτοπειθαρχία, θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος.

Η ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης με τη βελτίωση των φυσικών ικανοτήτων, την εκμάθηση κινητικών δεξιοτήτων και τη συμμετοχή σε προσαρμοσμένες αθλητικές δραστηριότητες.

Η απόκτηση αυτοπεποίθησης με επίγνωση των ικανοτήτων και των ορίων του σε σύγκριση με τους άλλους και η καλλιέργεια ελεύθερης και δημοκρατικής έκφρασης.

Η μείωση του άγχους και της έντασης, καθώς ο μαθητής με ειδικές ανάγκες χρειάζεται να μάθει να χαλαρώνει και να συγκεντρώνεται στους στόχους του.

Η δημιουργία κινήτρων για την ενεργό και πρόθυμη συμμετοχή του στις κινητικές και αθλητικές δραστηριότητες.

β) Ηθικοί στόχοι

Η ανάπτυξη ηθικών αρετών, όπως τιμιότητα, δικαιοσύνη, αξιοκρατία, σεβασμός αντιπάλων, μετριοφροσύνη, ευγενής άμιλλα και συναγωνισμός, θετική στάση απέναντι στη νίκη και την ήττα κ.ά.

Γνωστικός τομέας

α) Γνωστικοί στόχοι

Η ικανότητα μεταφοράς των γνωστικών στρατηγικών (cognitive strategies), που αναπτύσσει ο μαθητής με την εκμάθηση κινητικών δεξιοτήτων σε άλλα σχολικά αντικείμενα για την επίλυση προβλημάτων (problem solving).

Η απόκτηση γνωστικών – κινητικών δεξιοτήτων, οι οποίες χρησιμεύουν στην αυτοεξυπηρέτηση και την ανεξάρτητη διαβίωση.

Η γνώση των κανονισμών των διαφόρων αθλημάτων και αγωνισμάτων.

Η έκφραση εννοιών, καθώς και συναισθημάτων, με την ανάπτυξη αυθεντικών δημιουργικών – εκφραστικών κινήσεων.

Η ανάπτυξη της επικοινωνίας μέσα από τη συνεργασία και το συναγωνισμό με τους συνομηλικούς.

Η κατανόηση εννοιών και η απόκτηση γνώσεων σχετικών με τη Φυσική Αγωγή και τον Αθλητισμό.

Η απόκτηση γνώσεων σχετικών με την Ολυμπιακή ιδέα και κίνηση.

Η γνώση στοιχείων που σχετίζονται με τον χορό, τη μουσική και το τραγούδι σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.

Η απόκτηση βασικών γνώσεων υγιεινής και πρώτων βοηθειών και η ανάπτυξη της φαντασίας και της δημιουργικότητας.

Η συνειδητοποίηση της ανάγκης για "δια βίου" άθληση και της ωφέλειας, που προκύπτει από αυτή, καθώς και η απόκτηση αθλητικών συνθηθειών για ερασιτεχνική ενασχόληση με τον αθλητισμό (hobbies).

β) Αισθητικοί στόχοι

Η εκτίμηση των αισθητικών στοιχείων των κινήσεων.

Οι παραπάνω στόχοι πρέπει να καλλιεργούνται σε όλες τις τάξεις του Νηπιαγωγείου και του Δημοτικού Σχολείου Ειδικής Αγωγής. Η βαρύτητα, όμως, στην καλλιέργεια κάποιου στόχου διαφέρει ανάλογα με το επίπεδο νοημοσύνης και την ικανότητα προσαρμογής του μαθητή, που αποτελούν κριτήρια ένταξης του στις βαθμίδες της ειδικής εκπαίδευσης, σε αντίθεση με τη γενική εκπαίδευση, όπου τα κριτήρια επιλογής στις διάφορες εκπαιδευτικές βαθμίδες είναι η ηλικία και η σχολική επίδοση. Στην ειδική εκπαίδευση αναγνωρίζονται οι ατομικές διαφορές σε μεγαλύτερο βαθμό και βάση αυτής της αναγνώρισης και αποδοχής επιλέγεται η κατάλληλη βαθμίδα για τον κάθε μαθητή ξεχωριστά. Για να αντιμετωπιστούν οι ατομικές διαφορές χρειάζεται η εξέταση κάθε περίπτωσης, προκειμένου να γίνει ειδικός εκπαιδευτικός σχεδιασμός. Ο ρόλος της Προσαρμοσμένης Κινητικής Δραστηριότητας σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες των μαθητών με ειδικές ανάγκες είναι σημαντικός και πολυδιάστατος. Εφαρμόζονται προσαρμοσμένα προγράμματα Φυσικής Αγωγής με στόχους εξειδικευμένους στις ιδιαίτερες φυσικές και κινητικές δυσκολίες των μαθητών. Τα παιδιά προσαρμόζονται στο γενικό πρόγραμμα Φυσικής Αγωγής με τις απαραίτητες προσαρμογές στις δυσκολίες τους και την υποστήριξη από εξειδικευμένο Καθηγητή Φυσικής Αγωγής.

Στο Νηπιαγωγείο και το Δημοτικό Σχολείο Ειδικής Αγωγής προτεραιότητα έχει η ανάπτυξη των κινητικών δεξιοτήτων και μέσω αυτών η καλλιέργεια των φυσικών ικανοτήτων και της υγείας τους με ιδιαίτερη προσοχή στην ένταση, στη διάρκεια και στη συχνότητα της άσκησης. Στα παιδιά με ειδικές ανάγκες χρειάζεται μια εξειδίκευση των κινητικών τους ιδιαιτεροτήτων και η δημιουργία προγραμμάτων, τα οποία θα καλλιεργούν, στοχευμένα, ικανότητες και δεξιότητες, τις οποίες έχει ανάγκη ο συγκεκριμένος μαθητής. Σ' ένα προσαρμοσμένο πρόγραμμα κινητικής αγωγής κάθε μαθητής έχει αξιολογηθεί ως προς τις φυσικές ικανότητες, τις κινητικές του δεξιότητες, το ατομικό ιατρικό και εκπαιδευτικό ιστορικό και έχει σχεδιαστεί εξατομικευμένο πρόγραμμα κινητικής αγωγής. Στο σχεδιασμό του εξατομικευμένου προγράμματος συνεκτιμάται και η ψυχολογική κατάσταση του μαθητή, καθώς και οι στάσεις και αντιλήψεις του απέναντι στην αναπηρία του αλλά και στο πρόγραμμά. Έτσι, δημιουργούνται προσωπικοί στόχοι (και ομαδικοί στα πλαίσια της ένταξης), που διακρίνονται σε βραχυπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους (ετήσιους).

Η διδακτική μεθοδολογία των μεικτών (στα πλαίσια της ένταξης στη γενική εκπαίδευση) και προσαρμοσμένων προγραμμάτων κινητικής αγωγής (inclusive and adapted physical activity programs), παρέχει τη δυνατότητα στους μαθητές με διαφορετικές ικανότητες και μεγάλες ατομικές διαφορές να ωφεληθούν σημαντικά όχι μόνο ως προς την απόκτηση φυσικών ικανοτήτων και αθλητικών επιδόσεων αλλά και ως προς την κοινωνική αποδοχή και καταξίωση, την ανάπτυξη κοινωνικών σχέσεων μέσα από τη συμμετοχή σε ομαδικές κινητικές δραστηριότητες και την προσπάθεια επίτευξης κοινών στόχων. Αυτό, γιατί όλες οι δραστηριότητες προσαρμόζονται έτσι, ώστε να αντιμετωπίζονται όλες οι ανάγκες, απαιτήσεις και προσδοκίες, ενώ παράλληλα παρέχεται εξασοικευμένη διδασκαλία, όταν και όπου χρειάζεται.

Μέσα

Τα μέσα για την επίτευξη του σκοπού της Προσαρμοσμένης Κινητικής Δραστηριότητας στο Νηπιαγωγείο και το Δημοτικό Σχολείο Ειδικής Αγωγής είναι:

α) Παιδαγωγικά κινητικά παιχνίδια και ελεύθερες κινητικές δραστηριότητες με ή χωρίς μουσική,

β) τα αναγνωρισμένα στη χώρα μας αθλήματα και αγωνίσματα για τα οποία υπάρχουν δυνατότητες να διδαχθούν στα σχολεία με τις κατάλληλες προσαρμογές,

γ) οι ελληνικοί παραδοσιακοί λαϊκοί χοροί και

δ) η κολύμβηση.

Είναι απαραίτητη η διασφάλιση της κατάλληλης υλικοτεχνικής υποδομής και παραγωγής ειδικού εκπαιδευτικού υλικού (εποπτικά μέσα, αγορά αθλητικών οργάνων, τυπικών και προσαρμοσμένων, ειδικός τεχνολογικός εξοπλισμός).

ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Στόχοι	Περιεχόμενο	Ενδεικτικές δραστηριότητες	Χρόνος
Ανακάλυψη & οργάνωση του γνωστικού σχήματος του σώματος του νηπίου και των κινήσεών του. Δόμηση των βασικών εννοιών του χώρου και του χρόνου. Άσκηση αισθητηριακών λειτουργιών. Άσκηση γνωστικών λειτουργιών (προσοχή, αντίληψη, μνήμη). Γνώση του περιβάλλοντος μέσα από την κίνηση & το δημιουργικό παιχνίδι. Αντιληπτικο-κινητικές δεξιότητες.	Αδρή κινητικότητα	Ψυχοκινητικές δραστηριότητες. Μιμητικές δραστηριότητες με τη παρουσία προτύπου. Φυσικές / κινητικές δραστηριότητες με ρυθμό. Ψυχοκινητικά / ψυχαγωγικά παιχνίδια. Οργανωμένο & δημιουργικό παιχνίδι και προσαρμοσμένη κινητική δραστηριότητα. Δραστηριότητες ανάπτυξης ισορροπίας.	20 ώρες
Εκμάθηση & βελτίωση βασικών κινητικών προτύπων (βάδισμα, τρέξιμο, άλμα, λάκτισμα, υποδοχή-ρίψη της μπάλας, κ.λ.π.). Φυσική κατάσταση. Έλεγχος αντικειμένων & έλεγχος του σώματος. Προαγωγή της δημιουργικής ψυχοκινητικής του έκφρασης. Δημιουργία διαπροσωπικών σχέσεων, με σκοπό τη βαθμιαία και αρμονική ένταξη του στην κοινωνική ζωή. Σωστή στάση σώματος. Ενίσχυση της δραστηριότητας, περιέργειας & της διερεύνησης μέσα από προσαρμοσμένες κινητικές δραστηριότητες.	Απλές Κινητικές Δεξιότητες	Υπαιθριες δραστηριότητες, περίπατοι, αναβάσεις, κ.λ.π. Δραστηριότητες που συμβάλλουν στην αρμονική ανάπτυξη των βασικών φυσιολογικών λειτουργιών του (ανάπτυξη μυϊκού τόνου, αναπνοής, κυκλοφορίας, ενδυνάμωσης & χαλάρωσης). Δραστηριότητες αντίληψης του σώματος (σωματογνωσία). Δραστηριότητες προσανατολισμού & μετακίνησης στο χώρο. Δεξιότητες χειρισμού αντικειμένων	20 ώρες
	Λεπτή Κινητικότητα	(π.χ. μπάλα, κ.λ.π.). Απτικές δραστηριότητες για αίσθηση της αφής. Δραστηριότητες οπτικής και ακουστικής αντίληψης. Δραστηριότητες που συμβάλλουν στη διατήρηση και προαγωγή της υγείας, της διατροφής και του χώρου, όπου ζει. Δραστηριότητες οπτικοκινητικών χειρισμών.	20 ώρες

<p>Αγωγή υγείας για καλύτερη αυτοεξυπηρέτηση. Απόκτηση ρυθμού. Ομαλή ένταξη στην ομάδα των συνομηλίκων, ως ισότιμο, δραστήριο και δημιουργικό μέλος.</p>		<p>Δραστηριότητες διαφοροποίησης και συντονισμού των κινήσεων των μελών του σώματος. Προσαρμοσμένες κινητικές δραστηριότητες με τη χρήση προσαρμοσμένου ή τυπικού υλικού (μπάλες, κορδέλες, στεφάνια, σχοινάκι, κ.λ.π.)</p> <p style="text-align: center;">Σύνολο ωρών</p>	60
--	--	---	----

Προτάσεις για διαθεματικές δραστηριότητες		
<p>Τα περιεχόμενα του χώρου μπορούν να συνδεθούν με μαθηματικές έννοιες. Τα περιεχόμενα του χρόνου μπορούν να συνδεθούν με έννοιες της Φυσικής. Τα περιεχόμενα της δυναμικής μπορούν να συνδεθούν με έννοιες της Φυσικής. Οι χοροί μπορούν να συνδεθούν με θέματα της λογοτεχνίας, της ιστορίας της μουσικής κ.ά.</p> <p>Παρατήρηση: Επειδή οι διαθεματικές δραστηριότητες πρέπει να προσεγγιστούν (διδασκούν) θεωρητικά πρέπει να έχουν την ελάχιστη δυνατή έκταση διαφορετικά το μάθημα θα χάσει τον πρακτικό του χαρακτήρα, θα θεωρητικοποιηθεί και θα χάσει το λόγο ύπαρξής του στην εκπαίδευση.</p>		
Σύνολο ωρών		5

Μεθοδολογικές οδηγίες

Μερική- ολική μέθοδος ανάλυσης έργου (task analysis).

Εξατομικευμένο πρόγραμμα διδασκαλίας.

Ανάλυση έργου με τη χρήση "καρτών δραστηριότητας" (task cards). Μπορεί να εφαρμοστεί σε παιδιά, που δεν ξέρουν να διαβάζουν.

Με τη μέθοδο της ανάλυσης έργου κάθε μαθητής εργάζεται στον ατομικό του ρυθμό, κι έτσι το εξατομικευμένο πρόγραμμα ενισχύεται. Κάθε δραστηριότητα προσαρμόζεται ανάλογα με τις ικανότητες των παιδιών, ώστε οι προσπάθειες να είναι επιτυχημένες και να εξασφαλίζεται η ομαδικότητα.

Μέθοδος μίμησης. Ένας αποτελεσματικός τρόπος μάθησης με τη μορφή της παραδειγματικής διδασκαλίας, δηλαδή με τη χρήση προτύπων επίδειξης και αναπαράστασης.

Καθοδηγούμενη ανακάλυψη (guided discovery style - έμμεση μέθοδος). Είναι αποτελεσματική σε άτομα με μέτρια γνωστική ικανότητα.

Διαδικασία επίλυσης κινητικών δραστηριοτήτων (problem-solving style - έμμεση). Είναι αποτελεσματική σε άτομα, που μαθαίνουν με τη μίμηση και σε άτομα με ελάχιστη κινητική εμπειρία (π.χ. νήπια, άτομα σε αναπηρικά αμαξίδια, κ.λ.π.).

Οι άμεσες ή δασκαλοκεντρικές μέθοδοι χρησιμοποιούνται σε μαθητές με βαρύ βαθμό διαταραχής, που χρειάζονται δομημένο πρόγραμμα (π.χ. αυτισμός), και σε μαθητές με συμπεριφοριστικές διαταραχές.

Οι άμεσες ή δασκαλοκεντρικές και οι έμμεσες ή παιδοκεντρικές μέθοδοι διδασκαλίας, που εφαρμόζονται στον τυπικό μαθητικό πληθυσμό, μπορούν να χρησιμοποιηθούν αλλά με διαφορετικές τροποποιήσεις για την κάλυψη των ατομικών αναγκών στους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Τεχνικές τροποποίησης της συμπεριφοράς (behavior modification), που ακολουθούν τις αρχές της συμπεριφοριστικής μεθοδολογίας.

Μέθοδος του πολύπλευρου ερεθισμού (cross modality- multisensory).

Ανάλογα με την αναπηρία και τις ικανότητες κάθε μαθητή με ειδικές ανάγκες, εφαρμόζουμε και την καταλληλότερη διδακτική μέθοδο. Η μέθοδος της ανάλυσης έργου (task analysis), είναι η πιο διαδεδομένη για όλες σχεδόν τις περιπτώσεις.

Διδακτικό υλικό

- Μπάλες, σχοινάκια.
- Στεφάνια, κορδέλες, στρώματα.
- Κώνοι, τούβλα – κοντάρια.
- Φασουλοσάκουλα, θέσεις.
- Αλεξίπτωτο, χνάρια – παλάμες, σκυτάλες.
- Μαγνητόφωνο, CD.
- Τραμπολίνο, ποδήλατα.

Αξιολόγηση

Εφόσον στο μάθημα της Προσαρμοσμένης Κινητικής Δραστηριότητας εφαρμόζεται το εξατομικευμένο πρόγραμμα διδασκαλίας, η αξιολόγηση της προσπάθειας, καθώς και της βελτίωσης του επιπέδου ικανότητας του μαθητή, εξετάζονται στο πλαίσιο των βραχυπρόθεσμων στόχων του προγράμματος (κάθε 2-3 μήνες), καθώς και στην αρχή και στο τέλος κάθε σχολικής χρονιάς, στο πλαίσιο των μακροπρόθεσμων στόχων (ετήσιων). Αυτός ο τρόπος αξιολόγησης αφορά σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες εφαρμογής του εξατομικευμένου προγράμματος και έχει ως απώτερο σκοπό τον επαναπροσδιορισμό των αρχικών στόχων στην περίπτωση, όπου δεν παρατηρείται βελτίωση της φυσικής και κινητικής επίδοσης των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Στο ειδικό νηπιαγωγείο οι μαθητές θα αξιολογούνται με βάση τα παρακάτω:

Το ενδιαφέρον, που επιδεικνύουν και κυρίως την ενεργή συμμετοχή τους στις κινητικές δραστηριότητες.

Την ικανότητα να ακολουθούν κατευθύνσεις & οδηγίες.

Την πρόθυμη συμμετοχή και συνεργασία τους σε κινητικές δραστηριότητες μικρών ομάδων.

Την κοινωνική τους συμπεριφορά.

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΤΑΞΕΙΣ Α΄ + Β΄ + Γ΄

Στόχοι	Περιεχόμενο	Ενδεικτικές δραστηριότητες	Χρόνος
Οι στόχοι, όπως περιγράφηκαν παραπάνω με έμφαση στην απόκτηση γενικών κινητικών δεξιοτήτων, που έχουν σχέση με την ανάπτυξη των θεμελιωδών κινητικών προτύπων (άλμα, τρέξιμο, ρίψη, υποδοχή της μπάλας κ.λ.π.) και την καλλιέργεια του οπτικο-κινητικού συντονισμού.	Αδρή Κινητικότητα	Ψυχοκινητικές δραστηριότητες. Φυσικές/κινητικές δραστηριότητες με ρυθμό. Ψυχοκινητικά / ψυχαγωγικά παιχνίδια. Δραστηριότητες για την ανάπτυξη θεμελιωδών κινητικών προτύπων (βάδισμα, τρέξιμο, άλμα, ρίψη, σύλληψη μπάλας, λάκτομα). Αθλοπαιδιές σε παιγνιώδη και προσαρμοσμένη μορφή: καλαθοσφαίριση, πετοσφαίριση, χειροσφαίριση, κ.λ.π. Υπαίθριες δραστηριότητες, περπάτοι, αναβάσεις, κ.λ.π.	15 ώρες
	Απλές Κινητικές Δεξιότητες	Κινητικές δραστηριότητες για την αρμονική ανάπτυξη των βασικών φυσιολογικών λειτουργιών του.	15 ώρες

Προτάσεις για διαθεματικές δραστηριότητες	
<p>Τα περιεχόμενα του χώρου μπορούν να συνδεθούν με μαθηματικές έννοιες. Τα περιεχόμενα του χρόνου μπορούν να συνδεθούν με έννοιες της Φυσικής. Τα περιεχόμενα της δυναμικής μπορούν να συνδεθούν με έννοιες της Φυσικής. Οι χοροί μπορούν να συνδεθούν με θέματα της λογοτεχνίας, της ιστορίας της μουσικής κ.ά.</p> <p>Παρατήρηση: Επειδή οι διαθεματικές δραστηριότητες πρέπει να προσεγγιστούν (διδασχθούν) θεωρητικά πρέπει να έχουν την ελάχιστη δυνατή έκταση διαφορετικά το μάθημα θα χάσει τον πρακτικό του χαρακτήρα, θα θεωρητικοποιηθεί και θα χάσει το λόγο ύπαρξής του στην εκπαίδευση.</p>	
Σύνολο ωρών	5

**ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΤΑΞΕΙΣ Δ' + Ε' + ΣΤ'**

Στόχοι	Περιεχόμενο	Ενδεικτικές δραστηριότητες	Χρόνος
<p>Η τελειοποίηση των στόχων, όπως περιγράφηκαν παραπάνω, με έμφαση στην απόκτηση κινητικών δεξιοτήτων, που έχουν σχέση με το περιεχόμενο της Φυσικής Αγωγής αυτής της ηλικίας.</p> <p>Ανάπτυξη της γενικής φυσικής κατάστασης – αερόβιας.</p> <p>Ανάπτυξη βασικών κινητικών δεξιοτήτων & αθλητικών δεξιοτήτων.</p> <p>Κινητικές έννοιες.</p> <p>Αγωγή υγείας.</p> <p>Απόκτηση ρυθμού.</p> <p>Ομαλή ένταξη στην ομάδα των συνομηλίκων, ως ισότιμο, δραστήριο και δημιουργικό μέλος.</p>	<p>Αδρή Κινητικότητα</p>	<p>Δραστηριότητες για ανάπτυξη της φυσικής κατάστασης.</p> <p>Δραστηριότητες για την ανάπτυξη & βελτίωση θεμελιωδών κινητικών προτύπων (βάδισμα, τρέξιμο, άλμα, ρίψη, σύλληψη μπάλας, λάκτισμα).</p> <p>Δραστηριότητες αντίληψης του σώματος (σωματογνωσία), αισθητηριο-κινητικής ολοκλήρωσης, κιναισθησης.</p> <p>Προσαρμοσμένες ασκήσεις Γυμναστικής.</p> <p>Μουσικοκινητικές δραστηριότητες (χορός).</p> <p>Αθλοπαιδιές σε παιγνιώδη και προσαρμοσμένη μορφή: καλαθοσφαίριση, πετοσφαίριση, χειροσφαίριση, ποδόσφαιρο, αντισφαίριση, κ.λ.π.</p> <p>Προσαρμοσμένες κινητικές δραστηριότητες σε παιγνιώδη μορφή: δρόμοι, άλματα, ρίψεις, πολύμορφες σκυταλοδρομίες.</p> <p>Κολύμβηση: εξοικείωση με το νερό, εκμάθηση απλής κολύμβησης.</p> <p>Υπαιθριες δραστηριότητες, περπάτατοι, αναβάσεις, κ.λ.π.</p> <p>Εξάσκηση μεθόδων χαλάρωσης.</p> <p>Δραστηριότητες κινητικού ελέγχου μέσω παθητικής εξάσκησης.</p>	<p>15 ώρες</p>
	<p>Κινητικές Ικανότητες</p>	<p>15 ώρες</p>	
	<p>Απλές Κινητικές Δεξιότητες</p>	<p>15 ώρες</p>	

	Λεπτή Κινητικότητα	<p>Δραστηριότητες ανάπτυξης ισορροπίας (δυναμικής & στατικής).</p> <p>Δραστηριότητες για την απόκτηση ευκινησίας, ευκαμψίας, ταχύτητας, ακρίβειας, δύναμης, αντοχής.</p> <p>Δεξιότητες μετακίνησης του σώματος.</p> <p>Κινητικές ασκήσεις χειρισμού αντικειμένων ή επιδεξιότητας (π.χ. μπάλα, κ.λ.π.).</p> <p>Δραστηριότητες οπτικο-κινητικού συντονισμού (συγχρονισμός ματιού-ποδιού).</p> <p>Δεξιότητες μετατόπισης & προσανατολισμού.</p> <p>Δραστηριότητες οπτικο-κινητικού, λεπτού / επιδέξιου χειρισμού αντικειμένων.</p> <p>Δραστηριότητες διαφοροποίησης και συντονισμού των κινήσεων των μελών του σώματος.</p> <p>Δραστηριότητες οπτικο-κινητικού συντονισμού (συγχρονισμός ματιού-χειριού).</p> <p>Προσαρμοσμένες κινητικές δραστηριότητες με τη χρήση προσαρμοσμένου ή τυπικού υλικού (μπάλες, κορδέλες, στεφάνια, σχοινάκι, κ.λ.π.)</p> <p style="text-align: center;">Σύνολο ωρών</p>	15 ώρες
		Σύνολο ωρών	60

Προτάσεις για διαθεματικές δραστηριότητες	
<p>Τα περιεχόμενα αυτής της ηλικίας μπορούν να συνδεθούν με μαθηματικές έννοιες, όπως, μήκος, ύψος, επιφάνεια κ.ά.</p> <p>Με έννοιες της Φυσικής, όπως, ταχύτητα, δύναμη, ενέργεια κ.ά.</p> <p>Με οικονομικές έννοιες, όπως κόστος, κ.ά.</p> <p>Με Βιολογικές έννοιες, όπως ανάπτυξη, ωρίμανση κ.ά.</p> <p>Με την λαοτεχνία την ποίηση κ.ά.</p> <p>Παρατήρηση: Επειδή οι διαθεματικές δραστηριότητες πρέπει να προσεγγιστούν (διδασθούν) θεωρητικά πρέπει να έχουν την ελάχιστη δυνατή έκταση διαφορετικά το μάθημα θα χάσει τον πρακτικό του χαρακτήρα, θα θεωρητικοποιηθεί και θα χάσει το λόγο ύπαρξής του στην εκπαίδευση.</p>	
Σύνολο ωρών	5

Μεθοδολογικές οδηγίες

Μερική - ολική μέθοδος της ανάλυσης έργου (task analysis).

Ανάλυση έργου με τη χρήση "καρτών δραστηριοτήτων" (task cards). Μπορεί να εφαρμοστεί σε παιδιά, που δεν ξέρουν να διαβάζουν.

Εξατομικευμένο πρόγραμμα διδασκαλίας.

Μέθοδος μίμησης (τρόπος μάθησης με τη μορφή της παραδειγματικής διδασκαλίας / χρήση προτύπων επίδειξης και αναπαράστασης).

Καθοδηγούμενη ανακάλυψη (guided discovery style – έμμεση μέθοδος).

Διαδικασία επίλυσης κινητικών δραστηριοτήτων (problem-solving style – έμμεση).

Τεχνικές τροποποίησης της συμπεριφοράς (behavior modification), που ακολουθούν τις αρχές της συμπεριφοριστικής μεθοδολογίας.

Μέθοδος του πολύπλευρου ερεθισμού (cross modality- multisensory).

Διδακτικό υλικό

- Μπάλες, σχοινάκια.
- Στεφάνια, κορδέλες, στρώματα, κορίνες.
- Κώνοι, τούβλα – κοντάρια.
- Φασουλοσάκουλα, θέσεις.
- Αλεξίπτωτο, χνάρια – παλάμες, σκυτάλες.
- Μαγνητόφωνο, CD, βιντεοταινίες.
- Τραμπόλινο, ποδήλατα.

Αξιολόγηση

Εφόσον στο μάθημα της Προσαρμοσμένης Κινητικής Δραστηριότητας εφαρμόζεται το εξατομικευμένο πρόγραμμα διδασκαλίας, η αξιολόγηση της προσπάθειας και της βελτίωσης του επιπέδου ικανότητας του μαθητή εξετάζονται στο πλαίσιο των βραχυπρόθεσμων στόχων του προγράμματος (κάθε 2-3 μήνες), καθώς και στην αρχή και στο τέλος κάθε σχολικής χρονιάς, στο πλαίσιο των μακροπρόθεσμων στόχων (ετήσιων).

Στην προβαθμίδα οι μαθητές θα αξιολογούνται με βάση τα παρακάτω:

Τη βελτίωση της κινητικής απόδοσης και την επίτευξη των αρχικών στόχων, που τέθηκαν στο εξατομικευμένο πρόγραμμα διδασκαλίας, σε σχέση με την τελική επίδοση στο τέλος κάθε βραχυπρόθεσμης περιόδου, καθώς και στο τέλος της σχολικής χρονιάς.

Το ενδιαφέρον, που επιδεικνύουν και κυρίως την ενεργή συμμετοχή τους στις κινητικές δραστηριότητες.

Την προσπάθειά τους να επιτύχουν τους στόχους, που έχουν τεθεί (είτε αφορούν στη φυσική κατάσταση είτε στις κινητικές ικανότητες και δεξιότητες).

Την ικανότητα να ακολουθούν τις κατευθύνσεις και τις οδηγίες.

Την πρόθυμη συμμετοχή και συνεργασία τους σε κινητικές δραστηριότητες μικρών ομάδων.

Την υπευθυνότητα, που τους έχει οριστεί για τη μεταφορά των παιδαγωγικών οργάνων.

Την κοινωνική τους συμπεριφορά.

Το βαθμό αφομοίωσης των κινητικών δεξιοτήτων.

Το επίπεδο βελτίωσης της φυσικής κατάστασης, που συνδέεται κυρίως με την αδρή κινητικότητα.

Το επίπεδο βελτίωσης της λεπτής κινητικότητας.

Το επίπεδο βελτίωσης της φυσικής κατάστασης, που συνδέεται με την υγεία (δεξιότητες αυτοεξυπηρέτησης, σωματομετρικά χαρακτηριστικά, καρδιοαναπνευστική αντοχή, μυϊκή δύναμη, κ.ά.).

ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Σκοπός

Ο σκοπός της Φυσικής Αγωγής (Προσαρμοσμένης Κινητικής Δραστηριότητας) στο Γυμνάσιο Ειδικής Αγωγής είναι ο ίδιος με αυτόν της Φυσικής Αγωγής στη γενική εκπαίδευση, συμβάλλει δηλαδή κατά προτεραιότητα στη σωματική ανάπτυξη των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, στην ψυχική και πνευματική τους καλλιέργεια, και στην αρμονική τους ένταξη στην κοινωνία.

Στόχοι

Σωματικός τομέας

α) Κινητικοί στόχοι

Η αίσθηση του σώματος στο χώρο και το χρόνο, η αντίληψη χώρου και κατεύθυνσης και γενικότερα, οι δεξιότητες προσανατολισμού.

Η κατάκτηση των διαφόρων αναπτυξιακών σταδίων μέσα από το αυθόρμητο ή και οργανωμένο παιχνίδι.

Η ανάπτυξη και η βελτίωση των θεμελιωδών κινητικών προτύπων (βάδισμα, τρέξιμο, ρίψεις, άλματα, λάκτισμα, σύλληψη μπάλας), που θα αποτελέσουν τα συστατικά στοιχεία σύνθετων κινητικών δεξιοτήτων (αθλητικών).

Η ανάπτυξη των αντιληπτικο-κινητικών λειτουργιών και η αισθητηριακή ολοκλήρωση (sensory integration).

Η απόκτηση επιδέξιων κινητικών συμπεριφορών, οι οποίες αποβλέπουν στην εκπλήρωση των στόχων του μαθητή σχετικά με την αδρή και λεπτή του κινητικότητα (συντονισμός και συγχρονισμός του σώματος και των μελών του, αίσθηση και βελτίωση της στατικής & δυναμικής ισορροπίας, ανάπτυξη πλευρικής κίνησης, σωματογνωσία, αίσθηση και καλλιέργεια του ρυθμού, εκμάθηση κινητικών δεξιοτήτων, εκμάθηση της βασικής τεχνικής ορισμένων δραστηριοτήτων, προσαρμοσμένες αθλοπαιδιές, προσαρμοσμένα αθλήματα στίβου, κολύμβησης κ.ά.).

Η ανάπτυξη των φυσικών ικανοτήτων του (καρδιοαναπνευστική λειτουργία, δύναμη, αντοχή, ταχύτητα, ευλυγισία και επιδεξιότητα), προκειμένου να διευκολυνθεί η εκμάθηση νέων δεξιοτήτων και να διατηρηθεί και προαχθεί η υγεία του.

Η εκμάθηση μεθόδων νευρομυϊκής χαλάρωσης και καταπολέμησης της νευρικής και μυϊκής έντασης σε μαθητές με μυϊκή σύσπαση, νευρολογικές διαταραχές και υπερκινητικότητα. Οι συγκεκριμένοι τύποι δραστηριότητες βοηθούν, επίσης, στην απόκτηση μηχανισμών ψυχολογικής προσαρμογής και κοινωνικών ενδιαφερόντων, που επιτρέπουν ένα φυσιολογικό τρόπο ζωής.

Η διδασκαλία κινητικών δεξιοτήτων σε μαθητές με προβλήματα νευρομυϊκής συναρμογής (αδεξιότητα, εγκεφαλική παράλυση, κ.λ.π.), που, επίσης, βοηθούν το μαθητή να συναγωνίζεται με τους συνομηλικούς του επαρκώς, προωθώντας την πλήρη και ταχεία ένταξή του στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο.

Η ανάπτυξη προσωπικού στυλ στην κίνησή του και η αυτοματοποίηση κινητικών ρουτινών – αντιδράσεων για την αυτοπροστασία του.

Η ανάπτυξη προσαρμοσμένων κινητικών προγραμμάτων, η απόκτηση συνθηκών και η εκμάθηση κινητικών δραστηριοτήτων αναψυχής (ομαδικών ή και ατομικών), για την απασχόληση στον ελεύθερο χρόνο και την ψυχαγωγία του.

Η γνωριμία με την Ελληνική κινητική παράδοση. Η καλλιέργεια της ρυθμικής κινητικής έκφρασης και του Ελληνικού παραδοσιακού χορού.

β) Βιολογικοί στόχοι

Η φυσιολογική ανάπτυξη των βασικών φυσικών ικανοτήτων (καρδιοαναπνευστική λειτουργία, μυϊκή δύναμη, αντοχή, ευκαμψία, ταχύτητα, ευλυγισία και επιδεξιότητα), καθώς και η πρόληψη, βελτίωση και διόρθωση μορφολογικών και λειτουργικών παρεκκλίσεων (ορθοπεδικών κ.ά.).

Η εξασφάλιση της υγείας μέσω της εξάσκησης των υποστηρικτικών μυϊκών μαζών (κορμός, ραχιαίοι, κοιλιακοί), που βοηθούν στην όρθια στάση και λειτουργία των οργάνων

και συστημάτων (καρδιοαναπνευστικό, γεννητικό, ουροποιητικό και πεπτικό), που βρίσκονται στις σωματικές κοιλότητες (θώρακας, πύελος).

Συναισθηματικός τομέας

α) Κοινωνικοί στόχοι

Η ανάπτυξη αυτογνωσίας και η αποδοχή της κατάστασης του μαθητή και των περιορισμών, που επιβάλλει η αναπηρία του.

Η ανάπτυξη προσαρμοστικών συμπεριφορών και μηχανισμών έτσι, ώστε ο μαθητής να αναπληρώσει κινητικά και συναισθηματικά την αναπηρία του.

Η ενίσχυση της αντίληψης του σώματός του (body image) και η ανάπτυξη θετικής αυτοαντίληψης (self-concept) μέσα από τη φυσική δραστηριότητα.

Η απόκτηση κοινωνικότητας και η ανάπτυξη κοινωνικών και ψυχικών αρετών, όπως συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αυτοπειθαρχία, θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος.

Η ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης με τη βελτίωση των φυσικών ικανοτήτων, την εκμάθηση κινητικών δεξιοτήτων και τη συμμετοχή σε προσαρμοσμένες αθλητικές δραστηριότητες.

Η απόκτηση αυτοπεποίθησης με επίγνωση των ικανοτήτων και των ορίων του σε σύγκριση με τους άλλους και η καλλιέργεια ελεύθερης και δημοκρατικής έκφρασης.

Η μείωση του άγχους και της έντασης, καθώς ο μαθητής με ειδικές ανάγκες χρειάζεται να μάθει να χαλαρώνει και να συγκεντρώνεται στους στόχους του.

Η δημιουργία κινήτρων για την ενεργό και πρόθυμη συμμετοχή του στις κινητικές και αθλητικές δραστηριότητες.

β) Ηθικοί στόχοι

Η ανάπτυξη ηθικών αρετών, όπως τιμιότητα, δικαιοσύνη, αξιοκρατία, σεβασμός αντιπάλων, μετριοφροσύνη, ευγενής άμιλλα και συναγωνισμός, θετική στάση απέναντι στη νίκη και την ήττα κ.ά.

Γνωστικός τομέας

α) Γνωστικοί στόχοι

Η ικανότητα μεταφοράς των γνωστικών στρατηγικών (cognitive strategies), που αναπτύσσει ο μαθητής με την εκμάθηση κινητικών δεξιοτήτων σε άλλα σχολικά αντικείμενα για την επίλυση προβλημάτων (problem solving).

Η απόκτηση γνωστικών – κινητικών δεξιοτήτων, οι οποίες χρησιμεύουν στην αυτοεξυπηρέτηση και την ανεξάρτητη διαβίωση.

Η γνώση των κανονισμών των διαφόρων αθλημάτων και αγωνισμάτων.

Η έκφραση εννοιών, καθώς και συναισθημάτων, με την ανάπτυξη αυθεντικών δημιουργικών – εκφραστικών κινήσεων.

Η ανάπτυξη της επικοινωνίας μέσα από τη συνεργασία και το συναγωνισμό με τους συνομηλίκους.

Η κατανόηση εννοιών και η απόκτηση γνώσεων σχετικών με τη Φυσική Αγωγή και τον Αθλητισμό.

Η απόκτηση γνώσεων σχετικών με την Ολυμπιακή ιδέα και κίνηση.

Η γνώση στοιχείων που σχετίζονται με τον χορό, τη μουσική και το τραγούδι σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.

Η απόκτηση βασικών γνώσεων υγιεινής και πρώτων βοηθειών και η ανάπτυξη της φαντασίας και της δημιουργικότητας.

Η συνειδητοποίηση της ανάγκης για "δια βίου" άθληση και της ωφέλειας, που προκύπτει από αυτή, καθώς και η απόκτηση αθλητικών συνηθειών για ερασιτεχνική ενασχόληση με τον αθλητισμό (hobbies).

β) Αισθητικοί στόχοι

Η εκτίμηση των αισθητικών στοιχείων των κινήσεων.

Οι παραπάνω στόχοι πρέπει να καλλιεργούνται σε όλες τις τάξεις του Γυμνασίου Ειδικής Αγωγής. Η βαρύτητα, όμως, στην καλλιέργεια κάποιου στόχου διαφέρει ανάλογα με το επίπεδο νοημοσύνης και την ικανότητα προσαρμογής του μαθητή. Στην ειδική εκπαίδευση αναγνωρίζονται οι ατομικές διαφορές σε μεγαλύτερο βαθμό και βάση αυτής

της αναγνώρισης και αποδοχής επιλέγεται η κατάλληλη βαθμίδα για τον κάθε μαθητή ξεχωριστά. Για να αντιμετωπιστούν οι ατομικές διαφορές χρειάζεται η εξέταση κάθε περίπτωσης, προκειμένου να γίνει ειδικός εκπαιδευτικός σχεδιασμός. Εφαρμόζονται προσαρμοσμένα προγράμματα Φυσικής Αγωγής με στόχους εξειδικευμένους στις ιδιαίτερες φυσικές και κινητικές δυσκολίες των μαθητών. Τα παιδιά προσαρμόζονται στο γενικό πρόγραμμα Φυσικής Αγωγής με τις απαραίτητες προσαρμογές στις δυσκολίες τους και την υποστήριξη από εξειδικευμένο Καθηγητή Φυσικής Αγωγής.

Για το Γυμνάσιο Ειδικής Αγωγής προτεραιότητα έχει η ανάπτυξη των κινητικών δεξιοτήτων των μαθητών και μέσω αυτών η καλλιέργεια των φυσικών ικανοτήτων και της υγείας τους με ιδιαίτερη προσοχή στην ένταση, στη διάρκεια και στη συχνότητα της άσκησης. Στα παιδιά με ειδικές ανάγκες χρειάζεται μια εξειδίκευση των κινητικών τους ιδιοτελειών και η δημιουργία προγραμμάτων, τα οποία θα καλλιεργούν, στοχευμένα, ικανότητες και δεξιότητες, τις οποίες έχει ανάγκη ο συγκεκριμένος μαθητής. Σ' ένα προσαρμοσμένο πρόγραμμα κινητικής αγωγής κάθε μαθητής έχει αξιολογηθεί ως προς τις φυσικές ικανότητες, τις κινητικές του δεξιότητες, το ατομικό ιατρικό και εκπαιδευτικό ιστορικό και έχει σχεδιαστεί εξατομικευμένο πρόγραμμα κινητικής αγωγής. Στο σχεδιασμό του εξατομικευμένου προγράμματος συνεκτιμάται και η ψυχολογική κατάσταση του μαθητή, καθώς και οι στάσεις και αντιλήψεις του απέναντι στην αναπηρία του αλλά και στο πρόγραμμα. Έτσι, δημιουργούνται προσωπικοί στόχοι (και ομαδικοί στα πλαίσια της ένταξης), που διακρίνονται σε βραχυπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους (ετήσιους).

Η διδακτική μεθοδολογία των μεικτών (στα πλαίσια της ένταξης στη γενική εκπαίδευση) και προσαρμοσμένων προγραμμάτων κινητικής αγωγής (inclusive and adapted physical activity programs), παρέχει τη δυνατότητα στους μαθητές με διαφορετικές ικανότητες και μεγάλες ατομικές διαφορές να ωφεληθούν σημαντικά όχι μόνο ως προς την απόκτηση φυσικών ικανοτήτων και αθλητικών επιδόσεων αλλά και ως προς την κοινωνική αποδοχή και καταξίωση, την ανάπτυξη κοινωνικών σχέσεων μέσα από τη συμμετοχή σε ομαδικές κινητικές δραστηριότητες και την προσπάθεια επίτευξης κοινών στόχων. Αυτό, γιατί όλες οι δραστηριότητες προσαρμόζονται έτσι, ώστε να αντιμετωπίζονται όλες οι ανάγκες, απαιτήσεις και προσδοκίες, ενώ παράλληλα παρέχεται εξατομικευμένη διδασκαλία, όταν και όπου χρειάζεται.

Μέσα

Τα μέσα για την επίτευξη του σκοπού της Προσαρμοσμένης Κινητικής Δραστηριότητας στο Γυμνάσιο Ειδικής Αγωγής είναι:

- α) Παιδαγωγικά κινητικά παιχνίδια και ελεύθερες κινητικές δραστηριότητες με ή χωρίς μουσική,
- β) τα αναγνωρισμένα στη χώρα μας αθλήματα και αγωνίσματα για τα οποία υπάρχουν δυνατότητες να διδαχθούν στα σχολεία με τις κατάλληλες προσαρμογές,
- γ) οι ελληνικοί παραδοσιακοί λαϊκοί χοροί και
- δ) η κολύμβηση.

Είναι απαραίτητη η διασφάλιση της κατάλληλης υλικοτεχνικής υποδομής και παραγωγής ειδικού εκπαιδευτικού υλικού (εποπτικά μέσα, αγορά αθλητικών οργάνων, τυπικών και προσαρμοσμένων, ειδικός τεχνολογικός εξοπλισμός).

A + B + Γ ΤΑΞΕΙΣ

Στόχοι	Περιεχόμενο	Ενδεικτικές δραστηριότητες	Χρόνος
<p>Οι ίδιοι στόχοι, όπως περιγράφηκαν παραπάνω με έμφαση στην απόκτηση κινητικών δεξιοτήτων και φυσικής κατάστασης.</p> <p>Συμμετοχή σε προσαρμοσμένες αθλητικές δραστηριότητες.</p> <p>Αντιμέτωπη της υπερκινητικότητας & αδέξια συμπεριφοράς σε σκόπημη & λεπουργική κίνηση.</p> <p>Ενίσχυση του ρυθμού ανάπτυξης για παιδιά με επιβράδυνση της κινητικής εξέλιξης.</p> <p>Υπερκίνηση αναστολών & ενίσχυση αυτοπεποίθησης με τη δημιουργία κινήτρων.</p>	<p>Αδρή Κινητικότητα</p>	<p>Δραστηριότητες για βελτίωση της φυσικής κατάστασης.</p>	15 ώρες
	<p>Λεπτή Κινητικότητα</p>	<p>Δραστηριότητες οπτικο-κινητικού, λεπτού / επιδέξιου χειρισμού αντικειμένων.</p> <p>Δραστηριότητες διαφοροποίησης και συντονισμού των κινήσεων των μελών του σώματος.</p>	15 ώρες
	<p>Κινητικές Ικανότητες</p>	<p>Δραστηριότητες οπτικο-κινητικού συντονισμού (συγχρονισμός ματιού-χειριού).</p> <p>Προσαρμοσμένες κινητικές δραστηριότητες με τη χρήση προσαρμοσμένου ή τυπικού υλικού (μπάλες, κορδέλες, στεφάνια, σχοινάκι, κ.λ.π.).</p> <p>Δραστηριότητες για την ανάπτυξη κινητικών ικανοτήτων (δύναμη, αντοχή, ταχύτητα, ευκινησία, στατική & δυναμική ισορροπία).</p>	15 ώρες
	<p>Σύνθετες Αθλητικές Δεξιότητες</p>	<p>Προσαρμοσμένες Αθλοπαιδιές (Πετοσφαίριση, Καλαθοσφαίριση, Ποδοσφαίρα, Χειροσφαίριση).</p> <p>Προσαρμοσμένος Κλασικός Αθλητισμός.</p> <p>Προσαρμοσμένες ασκήσεις Γυμναστικής.</p> <p>Ελληνικοί παραδοσιακοί Χοροί.</p> <p>Καλύβηση (Εξατομικευμένα προγράμματα)</p>	15 ώρες
		<p>Σύνολο ωρών</p>	60

Προτάσεις για διαθεματικές δραστηριότητες	
<p>Τα περιεχόμενα αυτής της ηλικίας μπορούν να συνδεθούν με μαθηματικές έννοιες, όπως, μήκος, ύψος, επιφάνεια κ.ά. Με έννοιες της Φυσικής, όπως, ταχύτητα, δύναμη, ενέργεια κ.ά. Με οικονομικές έννοιες, όπως κόστος, κ.ά. Με Βιολογικές έννοιες, όπως ανάπτυξη, ωρίμανση διατροφή κ.ά. Με την λογοτεχνία την ποίηση κ.ά.</p> <p>Παρατήρηση: Επειδή οι διαθεματικές δραστηριότητες πρέπει να προσεγγιστούν (διδασχθούν) θεωρητικά πρέπει να έχουν την ελάχιστη δυνατή έκταση διαφορετικά το μάθημα θα χάσει τον πρακτικό του χαρακτήρα, θα θεωρητικοποιηθεί και θα χάσει το λόγο ύπαρξής του στην εκπαίδευση.</p>	
Σύνολο ωρών	5

Μεθοδολογικές οδηγίες

Μερική- ολική μέθοδος της ανάλυσης έργου (task analysis).

Ανάλυση έργου με τη χρήση "καρτών δραστηριοτήτων" (task cards), για παιδιά, που δεν ξέρουν να διαβάζουν.

Εξατομικευμένο πρόγραμμα διδασκαλίας.

Μέθοδος μίμησης (με τη μορφή της αναπαράστασης).

Καθοδηγούμενη ανακάλυψη (guided discovery style – έμμεση μέθοδος).

Διαδικασία επίλυσης κινητικών δραστηριοτήτων (problem-solving style – έμμεση).

Τεχνικές τροποποίησης της συμπεριφοράς (behavior modification), που ακολουθούν τις αρχές της συμπεριφοριστικής μεθοδολογίας.

Μέθοδος του πολύπλευρου ερεθισμού (cross modality- multisensory).

Διδακτικό υλικό

- Μπάλες, σχοινάκια, ελαστικές μπάλες (αντί σφαιρών).
- Στεφάνια, κορδέλες, στρώματα, κορίνες.
- Κώνοι, τούβλα – κοντάρια.
- Στυλοβάτες αλμάτων, φιλέδες, μπασκέτες, ρακέτες.
- Αλεξίπτωτο, σκυτάλες.
- Μαγνητόφωνο, CD, βιντεοταινίες.
- Χρονόμετρα, εμπόδια, βατήρες, εφαλτήρια.

Αξιολόγηση

Οι μαθητές θα αξιολογούνται με βάση τη βελτίωση της κινητικής απόδοσης και την επίτευξη των αρχικών στόχων, που τέθηκαν στο εξατομικευμένο πρόγραμμα διδασκαλίας, σε σχέση με την τελική επίδοση στο τέλος κάθε βραχυπρόθεσμης περιόδου, καθώς και στο τέλος της σχολικής χρονιάς.

Την αφομοίωση του περιεχομένου στην εκμάθηση των αθλητικών δεξιοτήτων.

Την προσπάθεια και το ενδιαφέρον τους για το μάθημα.

Τη φυσική τους κατάσταση.

Το επίπεδο βελτίωσης της αδρής και λεπτής κινητικότητας.

Τις κινητικές δεξιότητες (ευκινησία, ισορροπία, κινητικός συντονισμός, κινητικός έλεγχος, χρόνος αντίδρασης, ταχύτητα, άλμα, ρίψη, κ.λ.π.).

Την ικανότητα να ακολουθούν κατευθύνσεις & οδηγίες.

Την πρόθυμη συμμετοχή και συνεργασία τους σε κινητικές δραστηριότητες μικρών ομάδων.

Την κοινωνική συμπεριφορά & την ικανότητα συνεργασίας.

Την τήρηση των κανονισμών του παιχνιδιού ή της κινητικής δραστηριότητας γενικά.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 12^ο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α Σ Π Ο Υ Δ Ω Ν

ΛΥΚΕΙΟ & ΤΕΕ

Πρόγραμμα σπουδών

φυσικής αγωγής για μαθητές με ειδικές ανάγκες

ΙΟΥΛΙΟΣ 2001

ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΛΥΚΕΙΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΤΕΕ

ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Σκοπός

Ο σκοπός της Φυσικής Αγωγής (Προσαρμοσμένης Κινητικής Δραστηριότητας) στην ειδική εκπαίδευση (Λύκειο και ΤΕΕ Ειδικής Αγωγής) είναι ο ίδιος με αυτόν της Φυσικής Αγωγής στη γενική εκπαίδευση, συμβάλλει δηλαδή κατά προτεραιότητα στη σωματική ανάπτυξη των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, στην ψυχική και πνευματική τους καλλιέργεια, και στην αρμονική τους ένταξη στην κοινωνία.

Στόχοι

Σωματικός τομέας

α) Κινητικοί στόχοι

Η αίσθηση του σώματος στο χώρο και το χρόνο, η αντίληψη χώρου και κατεύθυνσης και γενικότερα, οι δεξιότητες προσανατολισμού.

Η κατάκτηση των διαφόρων αναπτυξιακών σταδίων μέσα από το αυθόρμητο ή και οργανωμένο παιχνίδι.

Η ανάπτυξη και η βελτίωση των θεμελιωδών κινητικών προτύπων (βάδισμα, τρέξιμο, ρίψεις, άλματα, λάκπισμα, σύλληψη μπάλας), που θα αποτελέσουν τα συστατικά στοιχεία σύνθετων κινητικών δεξιοτήτων (αθλητικών).

Η ανάπτυξη των αντιληπτικο-κινητικών λειτουργιών και η αισθητηριακή ολοκλήρωση (sensory integration).

Η απόκτηση επιδέξιων κινητικών συμπεριφορών, οι οποίες αποβλέπουν στην εκπλήρωση των στόχων του μαθητή σχετικά με την αδρή και λεπτή του κινητικότητα (συντονισμός και συγχρονισμός του σώματος και των μελών του, αίσθηση και βελτίωση της στατικής & δυναμικής ισορροπίας, ανάπτυξη πλευρικής κίνησης, σωματογνωσία, αίσθηση και καλλιέργεια του ρυθμού, εκμάθηση κινητικών δεξιοτήτων, εκμάθηση της βασικής τεχνικής ορισμένων δραστηριοτήτων, προσαρμοσμένες αθλοπαιδιές, προσαρμοσμένα αθλήματα στίβου, κολύμβησης κ.ά.).

Η ανάπτυξη των φυσικών ικανοτήτων του (καρδιοαναπνευστική λειτουργία, δύναμη, αντοχή, ταχύτητα, ευλυγισία και επιδεξιότητα), προκειμένου να διευκολυνθεί η εκμάθηση νέων δεξιοτήτων και να διατηρηθεί και προσαχθεί η υγεία του.

Η εκμάθηση μεθόδων νευρομυϊκής χαλάρωσης και καταπολέμησης της νευρικής και μυϊκής έντασης σε μαθητές με μυϊκή σύσπασση, νευρολογικές διαταραχές και υπερκίνητικότητα. Οι συγκεκριμένου τύπου δραστηριότητες βοηθούν, επίσης, στην απόκτηση μηχανισμών ψυχολογικής προσαρμογής και κοινωνικών ενδιαφερόντων, που επιτρέπουν ένα φυσιολογικό τρόπο ζωής.

Η διδασκαλία κινητικών δεξιοτήτων σε μαθητές με προβλήματα νευρομυϊκής συναρμογής (αδεξιότητα, εγκεφαλική παράλυση, κ.λ.π.), που, επίσης, βοηθούν το μαθητή να συναγωνίζεται με τους συνομηλίκους του επαρκώς, προωθώντας την πλήρη και ταχεία ένταξή του στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο.

Η ανάπτυξη προσωπικού στυλ στην κίνησή του και η αυτοματοποίηση κινητικών ρουτινών - αντιδράσεων για την αυτοπροστασία του.

Η ανάπτυξη προσαρμοσμένων κινητικών προγραμμάτων, η απόκτηση συνηθειών και η εκμάθηση κινητικών δραστηριοτήτων αναψυχής (ομαδικών ή / και ατομικών), για την απασχόληση στον ελεύθερο χρόνο και την ψυχαγωγία του.

Η γνωριμία με την Ελληνική κινητική παράδοση. Η καλλιέργεια της ρυθμικής κινητικής έκφρασης και του Ελληνικού παραδοσιακού χορού.

β) Βιολογικοί στόχοι

Η φυσιολογική ανάπτυξη των βασικών φυσικών ικανοτήτων (καρδιοαναπνευστική λειτουργία, μυϊκή δύναμη, αντοχή, ευκαμψία, ταχύτητα, ευλυγισία και επιδεξιότητα), καθώς και η πρόληψη, βελτίωση και διόρθωση μορφολογικών και λειτουργικών παρεκκλίσεων (ορθοπεδικών κ.ά.).

Η εξασφάλιση της υγείας μέσω της εξάσκησης των υποστηρικτικών μυϊκών μαζών (κορμός, ραχιαίοι, κοιλιακοί), που βοηθούν στην όρθια στάση και λειτουργία των οργάνων και συστημάτων (καρδιοαναπνευστικό, γεννητικό, ουροποιητικό και πεπτικό), που βρίσκονται στις σωματικές κοιλότητες (θώρακας, πύελος).

Συναισθηματικές τομέας

α) Κοινωνικοί στόχοι

Η ανάπτυξη αυτογνωσίας και η αποδοχή της κατάστασης του μαθητή και των περιορισμών, που επιβάλλει η αναπηρία του.

Η ανάπτυξη προσαρμοστικών συμπεριφορών και μηχανισμών έτσι, ώστε ο μαθητής να αναπληρώσει κινητικά και συναισθηματικά την αναπηρία του.

Η ενίσχυση της αντίληψης του σώματός του (body image) και η ανάπτυξη θετικής αυτοαντίληψης (self-concept) μέσα από τη φυσική δραστηριότητα.

Η απόκτηση κοινωνικότητας και η ανάπτυξη κοινωνικών και ψυχικών αρετών, όπως συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αυτοπειθαρχία, θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος.

Η ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης με τη βελτίωση των φυσικών ικανοτήτων, την εκμάθηση κινητικών δεξιοτήτων και τη συμμετοχή σε προσαρμοσμένες αθλητικές δραστηριότητες.

Η απόκτηση αυτοπεποίθησης με επίγνωση των ικανοτήτων και των ορίων του σε σύγκριση με τους άλλους και η καλλιέργεια ελεύθερης και δημοκρατικής έκφρασης.

Η μείωση του άγχους και της έντασης, καθώς ο μαθητής με ειδικές ανάγκες χρειάζεται να μάθει να χαλαρώνει και να συγκεντρώνεται στους στόχους του.

Η δημιουργία κινήτρων για την ενεργό και πρόθυμη συμμετοχή του στις κινητικές και αθλητικές δραστηριότητες.

β) Ηθικοί στόχοι

Η ανάπτυξη ηθικών αρετών, όπως τιμιότητα, δικαιοσύνη, αξιοκρατία, σεβασμός αντιπάλων, μετριοφροσύνη, ευγενής άμιλλα και συναγωνισμός, θετική στάση απέναντι στη νίκη και την ήττα κ.ά.

Γνωστικός τομέας

α) Γνωστικοί στόχοι

Η ικανότητα μεταφοράς των γνωστικών στρατηγικών (cognitive strategies), που αναπτύσσει ο μαθητής με την εκμάθηση κινητικών δεξιοτήτων σε άλλα σχολικά αντικείμενα για την επίλυση προβλημάτων (problem solving).

Η απόκτηση γνωστικών - κινητικών δεξιοτήτων, οι οποίες χρησιμεύουν στην αυτοεμπειρήτηση και την ανεξάρτητη διαβίωση.

Η γνώση των κανονισμών των διαφόρων αθλημάτων και αγωνισμάτων.

Η έκφραση εννοιών, καθώς και συναισθημάτων, με την ανάπτυξη αυθεντικών δημιουργικών - εκφραστικών κινήσεων.

Η ανάπτυξη της επικοινωνίας μέσα από τη συνεργασία και το συναγωνισμό με τους συνομηλίκους.

Η κατανόηση εννοιών και η απόκτηση γνώσεων σχετικών με τη Φυσική Αγωγή και τον Αθλητισμό.

Η απόκτηση γνώσεων σχετικών με την Ολυμπιακή ιδέα και κίνηση.

Η γνώση στοιχείων που σχετίζονται με τον χορό, τη μουσική και το τραγούδι σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.

Η απόκτηση βασικών γνώσεων υγιεινής και πρώτων βοηθειών και η ανάπτυξη της φαντασίας και της δημιουργικότητας.

Η συνειδητοποίηση της ανάγκης για "δια βίου" άθηση και της ωφέλειας, που προκύπτει από αυτή, καθώς και η απόκτηση αθλητικών συνηθειών για ερασιτεχνική νασαχόληση με τον αθλητισμό (hobbies).

β) Αισθητικοί στόχοι

Η εκτίμηση των αισθητικών στοιχείων των κινήσεων.

Οι παραπάνω στόχοι πρέπει να καλλιεργούνται σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης για τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Η βαρύτητα, όμως, στην καλλιέργεια κάποιου στόχου διαφέρει ανάλογα με το επίπεδο νοημοσύνης και την ικανότητα προσαρμογής του μαθητή, που αποτελούν κριτήρια ένταξης του στις βαθμίδες της ειδικής εκπαίδευσης, σε αντίθεση με τη γενική εκπαίδευση, όπου τα κριτήρια επιλογής στις διάφορες εκπαιδευτικές βαθμίδες είναι η ηλικία και η σχολική επίδοση. Στην ειδική εκπαίδευση αναγνωρίζονται οι ατομικές διαφορές σε μεγαλύτερο βαθμό και βάση αυτής της αναγνώρισης και αποδοχής επιλέγεται η κατάλληλη βαθμίδα για τον κάθε μαθητή ξεχωριστά. Για να αντιμετωπιστούν οι ατομικές διαφορές χρειάζεται η εξέταση κάθε περίπτωσης, προκειμένου να γίνει ειδικός εκπαιδευτικός σχεδιασμός. Ο ρόλος της Προσαρμοσμένης Κινητικής Δραστηριότητας σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες των μαθητών με ειδικές ανάγκες είναι σημαντικός και πολυδιάστατος. Εφαρμόζονται προσαρμοσμένα προγράμματα Φυσικής Αγωγής με στόχους εξειδικευμένους στις ιδιαίτερες φυσικές και κινητικές δυσκολίες των μαθητών. Τα παιδιά προσαρμόζονται στο γενικό πρόγραμμα Φυσικής Αγωγής με τις απαραίτητες προσαρμογές στις δυσκολίες τους και την υποστήριξη από εξειδικευμένο Καθηγητή Φυσικής Αγωγής.

Για την υποχρεωτική εκπαίδευση προτεραιότητα έχει η ανάπτυξη των κινητικών δεξιοτήτων και μέσω αυτών η καλλιέργεια των φυσικών ικανοτήτων και της υγείας τους με ιδιαίτερη προσοχή στην ένταση, στη διάρκεια και στη συχνότητα της άσκησης. Στην επαγγελματική βαθμίδα πρέπει να δίνεται ιδιαίτερο βάρος και στην απόκτηση γνώσεων και συνηθειών για τη 'δια βίου' άσκηση. Στα παιδιά με ειδικές ανάγκες χρειάζεται μια εξειδίκευση των κινητικών τους ιδιομορφιών και η δημιουργία προγραμμάτων, τα οποία θα καλλιεργούν, στοχευμένα, ικανότητες και δεξιότητες, τις οποίες έχει ανάγκη ο συγκεκριμένος μαθητής. Σ' ένα προσαρμοσμένο πρόγραμμα κινητικής αγωγής κάθε μαθητής έχει αξιολογηθεί ως προς τις φυσικές ικανότητες, τις κινητικές του δεξιότητες, το ατομικό ιατρικό και εκπαιδευτικό ιστορικό και έχει σχεδιαστεί εξατομικευμένο πρόγραμμα κινητικής αγωγής. Στο σχεδιασμό του εξατομικευμένου προγράμματος συνεκτιμάται και η ψυχολογική κατάσταση του μαθητή, καθώς και οι στάσεις και αντιλήψεις του απέναντι στην αναπηρία του αλλά και στο πρόγραμμα. Έτσι, δημιουργούνται προσωπικοί στόχοι (και ομαδικοί στα πλαίσια της ένταξης), που διακρίνονται σε βραχυπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους (ετήσιους).

Η διδακτική μεθοδολογία των μεικτών (στα πλαίσια της ένταξης στη γενική εκπαίδευση) και προσαρμοσμένων προγραμμάτων κινητικής αγωγής (inclusive and adapted physical activity programs), παρέχει τη δυνατότητα στους μαθητές με διαφορετικές ικανότητες και μεγάλες ατομικές διαφορές να ωφεληθούν σημαντικά όχι μόνο ως προς την απόκτηση φυσικών ικανοτήτων και αθλητικών επιδόσεων αλλά και ως προς την κοινωνική αποδοχή και καταξίωση, την ανάπτυξη κοινωνικών σχέσεων μέσα από τη συμμετοχή σε ομαδικές κινητικές δραστηριότητες και την προσπάθεια επίτευξης κοινών στόχων. Αυτό, γιατί όλες οι δραστηριότητες προσαρμόζονται έτσι, ώστε να αντιμετωπίζονται όλες οι ανάγκες, απαιτήσεις και προσδοκίες, ενώ παράλληλα παρέχεται εξατομικευμένη διδασκαλία, όταν και όπου χρειάζεται.

Μέσα

Τα μέσα για την επίτευξη του σκοπού της Προσαρμοσμένης Κινητικής Δραστηριότητας στο σχολείο είναι:

- α) Παιδαγωγικά κινητικά παιχνίδια και ελεύθερες κινητικές δραστηριότητες με ή χωρίς μουσική,
- β) τα αναγνωρισμένα στη χώρα μας αθλήματα και αγωνίσματα για τα οποία υπάρχουν δυνατότητες να διδασχθούν στα σχολεία με τις κατάλληλες προσαρμογές,
- γ) οι ελληνικοί παραδοσιακοί λαϊκοί χοροί και
- δ) η κολύμβηση.

Είναι απαραίτητη η διασφάλιση της κατάλληλης υλικοτεχνικής υποδομής και παραγωγής ειδικού εκπαιδευτικού υλικού (εποπτικά μέσα, αγορά αθλητικών οργάνων, τυπικών και προσαρμοσμένων, ειδικός τεχνολογικός εξοπλισμός).

Στόχοι	Περιεχόμενο	Ενδεικτικές δραστηριότητες	Χρόνος
Οι ίδιοι γενικοί στόχοι με έμφαση στην Φυσική κατάσταση με στόχο την υγεία και τη δημιουργία στάσεων και συμπεριφορών για 'δια βίου' άσκηση - άθληση	Αδρή Κινητικότητα	Δραστηριότητες για βελτίωση της φυσικής κατάστασης.	15 ώρες
	Λεπτή Κινητικότητα	Δραστηριότητες οπτικο-κινητικού, λεπτού / επδέξιου χειρισμού αντικειμένων.	15 ώρες
	Κινητικές Ικανότητες	Δραστηριότητες διαφοροποίησης και συντονισμού των κινήσεων των μελών του σώματος. Δραστηριότητες οπτικο-κινητικού συντονισμού (συγχρονισμός μαπού-χειριού). Δραστηριότητες ανάπτυξης κινητικών ικανοτήτων (δύναμη, αντοχή, ταχύτητα, ευκινησία, στατική & δυναμική ισορροπία).	15 ώρες
	Σύνθετες Αθλητικές Δεξιότητες	Προσαρμοσμένες Αθλοπαίδες (Πετοσφαίριση, Καλαθοσφαίριση, Ποδόσφαιρο, Χειροσφαίριση). Προσαρμοσμένος Κλασικός Αθλητισμός. Προσαρμοσμένες ασκήσεις Γυμναστικής. Κολύμβηση, όπου υπάρχουν οι δυνατότητες. Ελληνικοί παραδοσιακοί Χοροί. Δραστηριότητες οργάνωσης αγώνων. Μπορούν να διδαχθούν και άλλες αθλητικές δραστηριότητες ανάλογα με τις αθλητικές εγκαταστάσεις, που μπορεί να χρησιμοποιήσει το σχολείο.	15 ώρες
		Σύνολο ωρών	60

Προτάσεις για διαθεματικές δραστηριότητες	
<p>Τα περιεχόμενα αυτής της ηλικίας μπορούν να συνδεθούν με μαθηματικές έννοιες, όπως, μήκος, ύψος, επιφάνεια κ.ά. Με έννοιες της Φυσικής, όπως, ταχύτητα, δύναμη, ενέργεια κ.ά. Με οικονομικές έννοιες, όπως κόστος, κ.ά. Με Βιολογικές έννοιες, όπως ανάπτυξη, ωρίμανση διατροφή κ.ά. Με την λογοτεχνία την ποίηση κ.ά.</p> <p>Παρατήρηση: Επειδή οι διαθεματικές δραστηριότητες πρέπει να προσεγγιστούν (διδασχθούν) θεωρητικά πρέπει να έχουν την ελάχιστη δυνατή έκταση διαφορετικά το μάθημα θα χάσει τον πρακτικό του χαρακτήρα, θα θεωρητικοποιηθεί και θα χάσει το λόγο ύπαρξής του στην εκπαίδευση.</p>	
Σύνολο ωρών	
5	

Μεθοδολογικές οδηγίες

Μερική- ολική μέθοδος της ανάλυσης έργου (task analysis).

Ανάλυση έργου με τη χρήση "καρτών δραστηριοτήτων" (task cards), για παιδιά, που δεν ξέρουν να διαβάζουν.

Εξατομικευμένο πρόγραμμα.

Καθοδηγούμενη ανακάλυψη (guided discovery style - έμμεση μέθοδος).

Διαδικασία επίλυσης κινητικών δραστηριοτήτων (problem-solving style - έμμεση).

Τεχνικές τροποποίησης της συμπεριφοράς (behavior modification), που ακολουθούν τις αρχές της συμπεριφοριστικής μεθοδολογίας.

Μέθοδος του πολύπλευρου ερεθισμού (cross modality- multisensory).

Διδακτικό υλικό

- Μπάλες, σχοινάκια, ελαστικές μπάλες (αντί σφαιρών).
- Στεφάνια, κορδέλες, στρώματα, κορίνες.
- Κώνοι, τούβλα - κοντάρια.
- Στυλοβάτες αλμάτων, φιλέδες, μπασκέτες, ρακέτες.
- Σκυτάλες.
- Μαγνητόφωνο, CD, βινετοαινίες.
- Χρονόμετρα, εμπόδια, βατήρες, εφαλτήρια.

Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση των μαθητών θα γίνεται από την αθλητική δραστηριότητα, που επέλεξαν σε συνδυασμό με τις παρουσίες, την προσπάθεια και το ενδιαφέρον τους για το μάθημα.

Τη βελτίωση της κινητικής απόδοσης και την επίτευξη των αρχικών στόχων, που τέθηκαν στο εξατομικευμένο πρόγραμμα διδασκαλίας, σε σχέση με την τελική επίδοση στο τέλος κάθε βραχυπρόθεσμης περιόδου, καθώς και στο τέλος της σχολικής χρονιάς.

Την αφομοίωση του περιεχόμενου στην εκμάθηση των αθλητικών δεξιοτήτων.

Τη φυσική κατάσταση.

Τις κινητικές δεξιότητες (ευκίνησις, ισορροπία, κινητικός συντονισμός, κινητικός έλεγχος, χρόνος αντίδρασης, ταχύτητα, άλμα, ρίψη, κ.λ.π.).

Τις γνώσεις τις σχετικές με τα αθλητικά θέματα.

Την ετοιμότητα και την ικανότητα να ολοκληρώσουν την άσκηση.

Την ικανότητα αυτοελέγχου των συναισθημάτων τους τον κατάλληλο χρόνο.

Την κοινωνική συμπεριφορά & την ικανότητα συνεργασίας.

Την τήρηση των κανονισμών του παιχνιδιού ή της κινητικής δραστηριότητας γενικά.

Την αθλητική άμιλλα και τις ηγετικές τους ικανότητες.

Τις γνώσεις τους για τους κανονισμούς των πιο διαδεδομένων αθλημάτων.

Τις γνώσεις τους για τις βασικές αρχές, που διέπουν την ανάπτυξη της φυσικής κατάστασης.

Τα βασικά στοιχεία της τεχνικής των πιο διαδεδομένων αθλημάτων.

Δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού

Πρέπει να δημιουργηθεί εκπαιδευτικό υλικό πολλαπλής μορφής.

Βιβλιοτετράδια.

Βιβλία.

Οπτικοακουστικό υλικό (Βίντεο, μαγνητοαινίες, CD) κ.ά.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 13^ο

ΥΠ.Ε.Π.Θ. ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟ ΕΝΙΑΙΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΦΕΚ 304/ 13-3-2003, τ. Β'

1. Σκοπός της διδασκαλίας του μαθήματος

Ο σκοπός της Φυσικής Αγωγής στην υποχρεωτική εκπαίδευση είναι να συμβάλει κατά προτεραιότητα στη σωματική ανάπτυξη των μαθητών και παράλληλα να βοηθήσει στην ψυχική και πνευματική τους καλλιέργεια καθώς και στην αρμονική ένταξη τους στην κοινωνία.

Προτεραιότητα έχει η ανάπτυξη των κινητικών δεξιοτήτων των μαθητών και μέσω αυτών η καλλιέργεια των φυσικών τους ικανοτήτων και η ενίσχυση της υγείας τους.

2. Άξονες, γενικοί στόχοι, θεμελιώδεις έννοιες διαθεματικής προσέγγισης

1. ΔΗΜΟΤΙΚΟ

Τάξη	Άξονες γνωστικού περιεχομένου	Γενικοί στόχοι (γνώσεις δεξιότητες, στάσεις και αξίες)	Ενδεικτικές θεμελιώδεις έννοιες διαθεματικής προσέγγισης
A - B	Ψυχοκινητική Αίσθηση του χώρου και του χρόνου. Οπτικοκινητικός συγχρονισμός και συντονισμός. Ισορροπία στατική-δυναμική. Πλευρική κίνηση. Ορθοσωματική αγωγή. Αναπνευστική αγωγή. Φαντασία και δημιουργικότητα.	Οι μαθητές επιδιώκεται: Να αναπτύξουν τις αντίληπτικές τους ικανότητες: την κιναισθητική αντίληψη, την οπτική αντίληψη, την ακουστική αντίληψη, την αντίληψη μέσω της αφής, τις ικανότητες συντονισμού. Να αναπτύξουν απλές κινητικές προσαρμοστικές δεξιότητες. Να γνωρίσουν το σώμα τους μέσα από την κίνηση. Να ικανοποιήσουν την ανάγκη τους για κίνηση.	Χώρος-χρόνος. Ατομο-σύνολο. Ομοιότητα-διαφορά. Κίνηση.
	Μουσικοκινητική Τα στοιχεία του Ρυθμού. Ένταση ήχου (τραγούδια με ρυθμική και κινητική συνοδεία-ρυθμική αγωγή).	Να γνωρίσουν και να καλλιεργήσουν στοιχεία ρυθμού και κίνησης. Να αναπτύξουν τη μη λεκτική επικοινωνία: εκφραστική κίνηση, δημιουργική κίνηση. Να αναπτύξουν τη φαντασία και τη δημιουργικότητα τους. Να εκφραστούν κινητικά, χρησιμοποιώντας το σώμα τους.	Ομοιότητα-διαφορά. Ήχος. Μεταβολή.
	Παιγνίδια ομαδικά, ατομικά, παραδοσιακά, ελεύθερα και οργανωμένα.	Να γνωρίσουν την έννοια του ατόμου και της ομάδας. Να μάθουν να τηρούν τους κανόνες. Να αναπτύξουν την ομαδικότητα, τη συνεργασία, την αυτοπεποίθηση το σεβασμό και την επικοινωνία. Να γνωρίσουν παραδοσιακά παιχνίδια. Να αναπτύξουν απλές κινητικές δεξιότητες. Να αναπτύξουν θετική στάση για αρετές όπως: ημιότητα, δικαιοσύνη, σεβασμός αντιπάλων.	Χώρος-χρόνος. Ατομο-σύνολο. Ομοιότητα-διαφορά. Επικοινωνία. Πολιτισμός.
	Ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί: Συρτάς στα τρία. Γρήγορο χασάπικο. Αι-Γιώργης. Τοπικοί χοροί.	Να καλλιεργήσουν στοιχεία της ελληνικής λαϊκής παράδοσης. Να αποκτήσουν γνώσεις που σχετίζονται με τον παραδοσιακό χορό, τη μουσική και το τραγούδι σε τοπικό και εθνικό επίπεδο. Να αναπτύξουν αντιληπτικές ικανότητες: κιναισθητική, οπτική, ακουστική αντίληψη, ικανότητες συντονισμού. Να εκτιμήσουν τα αισθητικά στοιχεία της κίνησης.	Παράδοση. Πολιτισμός. Ατομο- σύνολο. Επικοινωνία. Αλληλεπίδραση.
	Καλύμψη , όπου υπάρχουν οι δυνατότητες		

<p>Γ - Δ</p>	<p>Ψυχοκινητική (κινητικές δεξιότητες- φυσικές - ικανότητες). Ορθοσωματική αγωγή. Γυμναστική.</p>	<p>Να αναπτύξουν κοινωνικές και ψυχικές αρετές όπως: συνεργασία, αμοιδικό πνεύμα, αυτοπεθαρχία, θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος. Να βελτιώσουν τις ανηλεπτικές τους ικανότητες: την κιναισθητική, την οπτική, την ακουστική αντίληψη, την αντίληψη μέσω της αφής, τις ικανότητες συντονισμού. Να αναπτύξουν απλές κινητικές προσαρμοστικές δεξιότητες, σύνθετες προσαρμοστικές δεξιότητες. Να βελτιώσουν τις φυσικές σωματικές ικανότητες: ταχύτητα, ευλυγισία, ευκινησία. Να αναπτύξουν τη μη λεκτική επικοινωνία: εκφραστική κίνηση, δημιουργική κίνηση.</p>	<p>Χώρος-χρόνος. Σύστημα. Οργάνωση Ισορροπία Συμμετρία, Ομοιότητα- διαφορά. Μεταβολή Εξέλιξη - ανάπτυξη.</p>
	<p>Μουσικοκινητική Τραγούδια και ασκήσεις με τη συνοδεία κρουστών. Διαφορετικού ύψους κινήσεις με σωματικές αντιδράσεις. Ασκήσεις χώρου με ρυθμικά χτυπήματα. Ρυθμικά μοτίβα. Κινησιολογικός αυτοσχεδιασμός.</p>	<p>Να καλλιεργήσουν στοιχεία ρυθμού και κίνησης. Να εκφραστούν με το τραγούδι και την κίνηση. Να διευρύνουν τις κινητικές τους δυνατότητες. Να αναπτύξουν απλές κινητικές προσαρμοστικές δεξιότητες. Να αναπτύξουν τη μη λεκτική επικοινωνία: εκφραστική κίνηση, δημιουργική κίνηση. Να αναπτύξουν τη φαντασία και τη δημιουργικότητα τους. Να κατανοήσουν την αίσθηση του χώρου χρησιμοποιώντας το σώμα τους. Να αυτοσχεδιάσουν κινητικά χρησιμοποιώντας το σώμα τους.</p>	<p>Χώρος-χρόνος, Ομοιότητα- διαφορά. Ήχος. Μεταβολή. Αλληλεπίδραση. Επικοινωνία.</p>
	<p>Παιχνίδια ομαδικά, ατομικά, παραδοσιακά, ελεύθερα και οργανωμένα.</p>	<p>Να μάθουν να τηρούν και να σεβονται τους κανονισμούς. Να αναπτύξουν την ομαδικότητα, τη συνεργασία, την αυτοπεθαρχία το σεβασμό και την επικοινωνία. Να αναγνωρίζουν τη συμμετοχή όλων στο παιχνίδι. Να γνωρίσουν παραδοσιακά παιχνίδια. Να γνωρίσουν παιχνίδια άλλων χωρών και να τα συγκρίνουν με τα δικά μας. Να αναπτύξουν τη φαντασία τους. Να αναπτύξουν θετική στάση για αρετές, όπως τιμότητα, δικαιοσύνη, σεβασμός ανηπάτων, συνετή αντιμετώπιση της νίκης και της ήττας. Να ενθαρρυνθούν να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες. Να βελτιώσουν τις φυσικές σωματικές τους ικανότητες: ταχύτητα, ευλυγισία, ευκινησία.</p>	<p>Χώρος-χρόνος. Σύστημα (οργάνωση - ισορροπία). Ομοιότητα- διαφορά. Άτομο-σύνολο. Μεταβολή. Αλληλεπίδραση (συνεργασία- συλλογικότητα - εξάρτηση).</p>

	<p>Μύηση στην τεχνική των αθλοπαιδιών και του στίβου. Αθλοπαιδιές: (ποδόσφαιρο, μπάσκετ, βόλεϊ, χάντμπολ). Κλασικός αθλητισμός: (δρόμοι ταχύτητας, άλματα).</p>	<p>Να βελιώσουν τις κινητικές τους δεξιότητες τους. Να γνωρίσουν τα αθλήματα τα οποία θα διδάχτούν στις επόμενες τάξεις. Να μάθουν να τηρούν και να σέβονται τους κανονισμούς. Να συνειδητοποιήσουν την ανάγκη για "δια βίου" άσκηση -άθληση και την ωφέλεια που προκύπτει από αυτή, καθώς και την απόκτηση αθλητικών συνθηκών για ερασιτεχνική ενασχόληση με τον αθλητισμό.</p>	<p>Χώρος-χρόνος. Ατομο-σύνολο. Ομοιότητα-διαφορά. Μεταβολή. Αλληλεπίδραση. Επικοινωνία.</p>
	<p>Ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί: καραγκούνα, παλαμίκια, ποδαράκι, συρτός- νησιώτικος, τσακωνικός, τοπικοί χοροί.</p>	<p>Να αποκτήσουν γνώσεις που σχετίζονται με τον παραδοσιακό χορό, τη μουσική και το τραγούδι σε τοπικό και εθνικό επίπεδο. Να καλλιεργήσουν στοιχεία της ελληνικής λαϊκής παράδοσης. Να γνωρίσουν την ελληνική πολιτισμική παράδοση. Να εκτιμήσουν τα αισθητικά στοιχεία της κίνησης.</p>	<p>Παράδοση. Πολτισμός. Άτομο-σύνολο. Επικοινωνία. Αλληλεπίδραση.</p>
	<p>Κολύμβηση, όπου υπάρχουν οι δυνατότητες</p>		
<p>Ε - ΣΤ</p>	<p>Αθλοπαιδιές: μπάσκετ βόλεϊ ποδόσφαιρο χάντμπολ.</p>	<p>Να αναπτύξουν σύνθετες κινητικές δεξιότητες, περιήλικες κινητικές δεξιότητες. Να αναπτύξουν τις φυσικές σωματικές ικανότητες: ταχύτητα, ευλυγισία, ευκινησία. Να γνωρίσουν τους κανονισμούς των διαφόρων αθλημάτων και αγωνισμάτων. Να αποκτήσουν γνώσεις σχετικά με την ολυμπιακή και αθλητική παράδοση. Να αποκτήσουν βασικές γνώσεις διατροφής, υγιεινής και πρώτων βοηθειών. Να αναπτύξουν θετική στάση για κοινωνικές και ψυχικές αρετές, όπως συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αυτοπειθαρχία, θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος.</p>	<p>Ατομο-σύνολο. Σύστημα. Οργάνωση-ισορροπία-νόμος. Ομοιότητα-διαφορά. Ισότητα. Μεταβολή. Αλληλεπίδραση. Συνεργασία. Συλλογικότητα.</p>
	<p>Κλασικός αθλητισμός: αγωνίσματα στίβου (δρόμοι, άλματα, ρίψεις).</p>	<p>Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τις τεχνικές σε ορισμένα αγωνίσματα. Να καλλιεργήσουν τις φυσικές τους ικανότητες ταχύτητα, ευλυγισία, ευκινησία. Να αναπτύξουν την αυτοπειθαρχία, την υπομονή, την επιμονή, το θάρρος και τη θέληση. Να κατανοήσουν την έννοια του αγώνα και την αξία της συμμετοχής. Να αναγνωρίσουν και να σέβονται την προσπάθεια του αντιπάλου.</p>	<p>Χώρος-χρόνος. Ομοιότητα-διαφορά. Ισότητα. Αλληλεπίδραση. Συνεργασία. Συλλογικότητα.</p>

	<p>Γυμναστική: ελεύθερη γυμναστική ενόργανη γυμναστική ρυθμική γυμναστική.</p>	<p>Να βελτιώσουν την κιναισθητική αντίληψη, την οπτική αντίληψη, την αντίληψη μέσω της αφής, τις ικανότητες συντονισμού. Να αναπτύξουν σύνθετες κινητικές δεξιότητες, περίπλοκες κινητικές δεξιότητες. Να αναπτύξουν την αυτοπειθαρχία, την υπακοή, την επιμονή το θάρρος και τη θέληση.</p>	<p>Χώρος-χρόνος. Σύστημα (δομή-τάξινση-οργάνωση-ισορροπία-συμμετρία). Μεταβολή. Επικοινωνία.</p>
	<p>Ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί: καλαμαπανός, πικ, τσάμικος, έντεκα, πεντοζάλη, ζωναράδικος, τοπικοί χοροί.</p>	<p>Να αποκτήσουν γνώσεις που σχετίζονται με τους παραδοσιακούς χορούς, τη μουσική και τα τραγούδι σε τοπικά και εθνικά επίπεδα. Να καλλιεργήσουν στοιχεία ρυθμού, κίνησης, μουσικής, τραγουδιού. Να γνωρίσουν στοιχεία της λαϊκής μας παράδοσης. Να κατανοήσουν την αξία της παλιπομικής μας κληρονομιάς. Να εκτιμήσουν τα αισθητικά στοιχεία της κίνησης.</p>	<p>Παράδοση. Πολιτισμός. Άτομο-σύνολο. Επικοινωνία. Αλληλεπίδραση.</p>
	<p>Κολύμβηση, όπου υπάρχουν οι δυνατότητες</p>		

2. ΓΥΜΝΑΣΙΟ

Τάξη	Άξονες γνωστικού περιεχομένου	Γενικοί στόχοι (γνώσεις δεξιότητες, στάσεις και αξίες)	Ενδεικτικές θεμελιώδεις έννοιες διαθεματικής προσέγγισης
Α	Αθλοπαίδιές: βόλλει μπάσκετ, ποδόσφαιρο	<p>Οι μαθητές επιδιώκεται:</p> <p>Να γνωρίσουν τη βασική τεχνική των κυριότερων αθλημάτων για να βρουν αυτό που τους αρέσει ή τους ταιριάζει περισσότερο.</p> <p>Να γνωρίσουν τους κανονισμούς των διαφόρων αθλημάτων.</p> <p>Να κατανοήσουν το δίκαιωμα ισότιμης συμμετοχής και του άλλου στο παιχνίδι.</p> <p>Να αναπτύξουν σύνθετες κινητικές δεξιότητες, περίπλοκες κινητικές δεξιότητες.</p> <p>Να αναπτύξουν τις φυσικές, σωματικές ικανότητες: αντοχή, δύναμη, ταχύτητα, ευλυγισία, ευκινησία.</p> <p>Να διατηρήσουν τη σωματική τους υγεία και ευεξία.</p> <p>Να αποκτήσουν βασικές γνώσεις υγιεινής και πρώτων βοηθειών.</p> <p>Να κατανοήσουν τη σημασία της εφαρμογής των κανόνων στο παιχνίδι.</p> <p>Να αναπτύξουν θετική στάση για κοινωνικές και ψυχικές αρετές, όπως συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αυτοπειθαρχία, θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος.</p>	<p>Άτομο-σύνολο.</p> <p>Σύστημα (δομη-ταξινόμηση -οργάνωση-ισορροπία-νόμος).</p> <p>Όμοιατητα-διαφορά.</p> <p>Ισότητα.</p> <p>Μεταβολή.</p> <p>Αλληλεπίδραση.</p> <p>Συνεργασία.</p> <p>Συλλογικότητα.</p> <p>Εξάρτηση.</p> <p>Ενέργεια.</p>
	Κλασικός αθλητισμός: δρόμοι ταχύτητας δρόμοι αντοχής σκυταλοδρομία άλμα σε μήκος άλμα σε ύψος σφαιροβολία ακοντισμός φυσική κατάσταση	<p>Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τις τεχνικές σε ορισμένα αγωνίσματα.</p> <p>Να καλλιεργήσουν τις φυσικές τους ικανότητες, αντοχή, δύναμη, ταχύτητα, ευλυγισία, ευκινησία.</p> <p>Να αναπτύξουν την αυτοπειθαρχία, την υπομονή, την επιμονή το θάρρος και τη θέληση.</p> <p>Να κατανοήσουν την έννοια του αγώνα και την αξία της συμμετοχής.</p> <p>Να αποκτήσουν γνώσεις σχετικές με τα αρχαία ελληνικά αγωνίσματα.</p>	<p>Χώρος-χρόνος.</p> <p>Όμοιατητα-διαφορά.</p> <p>Ισότητα.</p> <p>Μεταβολή.</p> <p>Αλληλεπίδραση.</p> <p>Συνεργασία.</p> <p>Συλλογικότητα.</p> <p>Εξάρτηση.</p> <p>Ενέργεια.</p>
	Γυμναστική: ενόργανη γυμναστική ρυθμική γυμναστική	<p>Να βελτιώσουν την κιναισθητική, την οπτική, την ακουστική αντίληψη, την αντίληψη μέσω της αφής, τις ικανότητες συντονισμού.</p> <p>Να αναπτύξουν σύνθετες κινητικές δεξιότητες, περίπλοκες κινητικές δεξιότητες.</p> <p>Να αναπτύξουν την αυτοπειθαρχία, την υπομονή, την επιμονή το θάρρος και τη θέληση.</p>	<p>Χώρος-χρόνος.</p> <p>Σύστημα.</p> <p>Οργάνωση.</p> <p>Ισορροπία.</p> <p>Μεταβολή.</p> <p>Επικοινωνία.</p> <p>Αλληλεπίδραση.</p> <p>Όμοιατητα-διαφορά.</p>

	<p>Ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί: μακεδάρικος (γρήγορος χαοσάπκος) συρτός-καλαμαριανός ένανς τοπικός χορός.</p>	<p>Να αποκτήσουν γνώσεις που σχετίζονται με τον παραδοσιακό χορό, τη μουσική και το τραγούδι σε τοπικό και εθνικό επίπεδο. Να αναπτύξουν κιναισθητική, οπτική, ακουστική αντίληψη, ικανότητες συντονισμού. Να αναπτύξουν απλές προσαρμοστικές δεξιότητες. Να καλλιεργήσουν στοιχεία ρυθμού, κίνησης, μουσικής, τραγουδιού και εθίμων της ελληνικής λαϊκής παράδοσης. Να εκτιμήσουν τα αισθητικά στοιχεία της κίνησης.</p>	<p>Παράδοση. Πολτισμός. Τέχνη. Άτομο-σύνολο. Επικοινωνία. Αλληλεπίδραση. Συνεργασία. Συλλογικότητα.</p>
	<p>Κολύμβηση, όπου υπάρχουν οι δυνατότητες</p>		
B	<p>Αθλοπαιδιές: βόλει μπάσκετ ποδόσφαιρο χόντμπολ</p>	<p>Να κατανοήσουν την έννοια του "εϋ αγωνιζέσθαι". Να κατανοήσουν τα οφέλη της άσκησης στο σώμα και στο πνεύμα. Να αναπτύξουν τις φυσικές σωματικές ικανότητες: αντοχή, δύναμη, ταχύτητα, ευλυγισία, ευκίνησα. Να γνωρίσουν τους κανονισμούς των διαφόρων αθλημάτων και να αγωνίζονται σύμφωνα με αυτούς. Να αποκτήσουν γνώσεις σχετικά με την Ολυμπιακή και Αθλητική Παράδοση. Να κρίνουν ποιο άθλημα τους ταιριάζει περισσότερο είτε για χόμπι είτε πρωταθλητικό (εκτός σχολείου). Να αναπτύξουν θετική στάση για κοινωνικές και ψυχικές αρετές, όπως συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αυτοπειθαρχία, θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος.</p>	<p>Άτομο-σύνολο. Σύστημα. Ομοιότητα-Διαφορά. Ισότητα. Μεταβολή. Αλληλεπίδραση. Συνεργασία. Συλλογικότητα.</p>
	<p>Κλασικός αθλητισμός: δρόμοι ταχύτητας δρόμοι αντοχής σκυταλοδρομία άλμα σε μήκος άλμα τριπλούν άλμα σε ύψος σφαιροβολία ακοντισμός φυσική κατάσταση</p>	<p>Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τις τεχνικές σε αναγνωρισμένα αγωνίσματα. Να δοκιμάσουν τις δυνατότητες τους στα αθλήματα. Να αναπτύξουν την αυτοπειθαρχία, την υπομονή, την επιμονή το θάρρος και τη θέληση. Να κατανοήσουν την έννοια του αγώνα και την αξία της συμμετοχής. Να κατανοήσουν τις έννοιες: αθλητισμός- πρωταθλητισμός.</p>	<p>Χώρος-χρόνος. Ομοιότητα-διαφορά. Ισότητα. Μεταβολή (εξέλιξη-ανάπτυξη). Αλληλεπίδραση. Συνεργασία.</p>
	<p>Γυμναστική: ενόργανη γυμναστική ρυθμική γυμναστική</p>	<p>Να βελτιώσουν την κιναισθητική, την οπτική, την ακουστική αντίληψη, την αντίληψη μέσω της αφής, τις ικανότητες συντονισμού. Να αναπτύξουν σύνθετες κινητικές δεξιότητες, περίπλοκες κινητικές δεξιότητες. Να αναπτύξουν τη φαντασία και τη δημιουργικότητα τους. Να αποκτήσουν γνώσεις πρώτων βοηθειών.</p>	<p>Χώρος-χρόνος. Σύστημα (δομή - ταξινόμηση-οργάνωση - ισορροπία - συμμετρία). Επικοινωνία.</p>

	<p>Ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί: (επανάληψη χωρών Α τάξης) σαμαρίνος τάμικος.</p>	<p>Να καλλιεργήσουν δεξιότητες στο χορό. Να εκπνήσουν την αρμονία, το ρυθμό, τη συμμετρία, την αισθητική της κίνησης. Να αποκτήσουν γνώσεις που σχετίζονται με τον παραδοσιακό χορό, τη μουσική και το τραγούδι σε τοπικό και εθνικό επίπεδο. Να γνωρίσουν και να εκπνήσουν τη λαϊκή μας παράδοση και την πολιτιστική μας κληρονομιά. Να καλλιεργήσουν τα στοιχεία της μουσικής και του τραγουδιού των παραδοσιακών χωρών.</p>	<p>Παράδοση. Πολτισμός. Τέχνη. Ατομο-σύνολο. Επικοινωνία. Αλληλεπίδραση. Συνεργασία. Συλλογικότητα.</p>
	<p>Κολύμβηση, όπου υπάρχουν οι δυνατότητες</p>		
Γ	<p>Αθλοπαιδιές: βόλεϊ μπάσκετ χάνιμπολ.</p>	<p>Να κρίνουν ποια άθλημα τους ταιριάζει περισσότερο είτε για χόμπι είτε πρωταθλητικά (εκτός σχολείου). Να κατανοήσουν τη σημασία του σεβασμού του αντιπάλου και της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας. Να εκτιμούν τη συνετή αντιμετώπιση της νίκης και της ήττας. Να συνειδητοποιήσουν το δημοκρατικό τρόπο επίλυσης των διαφορών. Να αναπτύξουν κριτική σκέψη στα αρνητικά φαινόμενα του αθλητισμού και των Ολυμπιακών Αγώνων. Να συνειδητοποιήσουν την ανάγκη για "δία βίου" άσκηση και την ωφέλεια που προκύπτει από αυτή. Να κατανοήσουν τη σημασία και το ρόλο της διατροφής σε συνδυασμό με την άσκηση. Να αναπτύξουν πρωτοβουλίες και να αναλαμβάνουν τις ευθύνες τους.</p>	<p>Ατομο-σύνολο. Σύστημα (δομή-ταξινόμηση-οργάνωση-ισορροπία-νόμος). Μεταβολή. Αλληλεπίδραση. Συνεργασία. Συλλογικότητα. Ενέργεια.</p>
	<p>Κλασικός αθλητισμός: δρόμοι ταχύτητας δρόμοι αντοχής σκυταλοδρομία άλλα σε μήκος άλλα τριπλούν άλλα σε ύψος σφαιροβολία ακοντισμός ψυσική κατάσταση</p>	<p>Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τις τεχνικές σε ορισμένα αγωνίσματα. Να βρουν το αγωνίσμα που τους αρέσει περισσότερο και να ασχοληθούν αργότερα είτε ως χόμπι είτε για πρωταθλητισμό. Να αναπτύξουν την αυτοπεποίθηση, την υπομονή, την επιμονή το θάρρος και τη θέληση. Να κατανοήσουν την έννοια του αγώνα και την αξία της συμμετοχής.</p>	<p>Χώρος-χρόνος. Μεταβολή. Εξέλιξη. Ανάπτυξη. Αλληλεπίδραση. Συνεργασία. Ενέργεια.</p>

	<p>Γυμναστική: ενόργανη γυμναστική ρυθμική γυμναστική</p>	<p>Να βελτιώσουν και να τελειοποιήσουν ασκήσεις των προηγούμενων τάξεων. Να αναπτύξουν την αυτοπειθαρχία, την υπομονή, την επιμονή το θάρρος και τη θέληση. Να αναπτύξουν ιδιαίτερους δεσμούς φιλίας και συνεργασίας με τους συνασκούμενους και τους ανιπάλους. Να τελειοποιήσουν τις ασκήσεις των προηγούμενων τάξεων.</p>	<p>Χώρος-χρόνος. Σύστημα. Οργάνωση. Ισορροπία. Συμμετρία. Μεταβολή. Επικοινωνία. Αλληλεπίδραση. Ομοιότητα-διαφορά.</p>
	<p>Ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί: επανάληψη χορών Α και Β τάξης Πενταζάλης Τικ</p>	<p>Να καλλιεργήσουν τις ιδιαίτερες δεξιότητες τους στο χορό. Να εκτιμήσουν την αρμονία, το ρυθμό, τη συμμετρία, την αισθητική της κίνησης. Να αποκτήσουν γνώσεις που σχετίζονται με τον παραδοσιακό χορό, τη μουσική και το τραγούδι σε τοπικό και εθνικό επίπεδο. Να γνωρίσουν και να εκτιμήσουν τη λαϊκή μας παράδοση και την πολιτιστική μας κληρονομιά. Να καλλιεργήσουν τα στοιχεία της μουσικής Και του τραγουδιού των παραδοσιακών χορών.</p>	<p>Παράδοση. Πολτισμός. Τέχνη. Άτομο-σύνολο. Επικοινωνία. Αλληλεπίδραση. Συνεργασία. Συλλογικότητα.</p>
	<p>Κολύμβηση, όπου υπάρχουν οι δυνατότητες</p>		

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

1. Ειδικοί σκοποί

Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)

Ανάπτυξη των αντιληπτικών ικανοτήτων: κιναισθητική αντίληψη, οπτική αντίληψη, ακουστική αντίληψη, αντίληψη μέσω της αφής, ικανότητες συντονισμού.

Ανάπτυξη κινητικών δεξιοτήτων: απλές προσαρμοστικές δεξιότητες, σύνθετες προσαρμοστικές δεξιότητες, περίπλοκες προσαρμοστικές δεξιότητες.

Ανάπτυξη των φυσικών σωματικών ικανοτήτων: ταχύτητα, ευλυγισία, ευκινησία.

Η προαγωγή της υγείας και ευεξίας.

Καλλιέργεια του ρυθμού.

Ανάπτυξη της μη λεκτικής επικοινωνίας: εκφραστική κίνηση, δημιουργική κίνηση,

Συναισθηματικός τομέας

Κοινωνικοί στόχοι:

Ανάπτυξη κοινωνικών και ψυχικών αρετών, όπως: συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αυτοπειθαρχία, θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος.

Ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης και της θετικής αυτοαντίληψης και αυτοπεποίθησης και καλλιέργεια ελεύθερης και δημοκρατικής έκφρασης.

Ηθικοί στόχοι: Ανάπτυξη ηθικών αρετών, όπως: τιμιότητα, δικαιοσύνη, αξιοκρατία, σεβασμός αντιπάλων, αυτοσεβασμός, μετριοφροσύνη, συνετή αντιμετώπιση της νίκης και της ήττας.

Γνωστικός τομέας

Γνωστικοί στόχοι: Κατανόηση εννοιών και απόκτηση γνώσεων σχετικών με την Φυσική Αγωγή και τον αθλητισμό. Γνώση των κανονισμών των διαφόρων αθλημάτων και αγωνισμάτων. Απόκτηση γνώσεων σχετικών με την Ολυμπιακή ιδέα και κίνηση. Απόκτηση γνώσεων που σχετίζονται με τον παραδοσιακό χορό, τη μουσική και το τραγούδι σε τοπικό και εθνικό επίπεδο. Απόκτηση βασικών γνώσεων υγιεινής και πρώτων βοηθειών.

Ανάπτυξη της φαντασίας και της δημιουργικότητας. Συνειδητοποίηση της ανάγκης για "δια βίου" άσκηση ή άθληση και της ωφέλειας που προκύπτει από αυτή, καθώς και απόκτηση αθλητικών συνηθειών για ερασιτεχνική ενασχόληση με τον αθλητισμό, (hobbies).

Αισθητικοί στόχοι: Εκτίμηση των αισθητικών στοιχείων των κινήσεων.

Οι παραπάνω στόχοι πρέπει να καλλιεργούνται σε όλες τις τάξεις του δημοτικού σχολείου. Προτεραιότητα όμως έχει η ανάπτυξη των κινητικών δεξιοτήτων των μαθητών και μέσω αυτών η καλλιέργεια των φυσικών τους ικανοτήτων, και η προαγωγή της υγείας τους.

Μέσα

Τα μέσα για την επίτευξη του σκοπού της Φυσικής Αγωγής στο δημοτικό σχολείο είναι: α) Παιδαγωγικά κινητικά παιχνίδια και ελεύθερες κινητικές δραστηριότητες με ή χωρίς μουσική, β) τα αναγνωρισμένα στη χώρα μας αθλήματα και αγωνίσματα για τα οποία υπάρχουν δυνατότητες να διδαχθούν στα σχολεία, γ) οι ελληνικοί παραδοσιακοί λαϊκοί χοροί και δ) η κολύμβηση, όπου υπάρχουν οι δυνατότητες.

**2. Στόχοι, θεματικές ενότητες ενδεικτικές δραστηριότητες,
διαθεματικά σχέδια εργασίας**

**1. ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
ΤΑΞΕΙΣ Α και Β**

Στόχοι	Θεματικές ενότητες (διασπόμενος χρόνος)	Ενδεικτικές δραστηριότητες
A. ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ		
A1. Η αίσθηση του χώρου και του χρόνου		
<p>Επιδιώκεται οι μαθητές:</p> <p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να αναπτύξουν τις αναληπτικές τους ικανότητες:: κιναισθητική αντίληψη, οπτική αντίληψη, ακουστική αντίληψη, ικανότητες συντονισμού. Να κινούνται στο χώρο προς όλες κατευθύνσεις. Να αναπτύξουν απλές κινητικές δεξιότητες. Συναισθηματικός τομέας Να αναπτύξουν τη μη λεκτική επικοινωνία: εκφραστική κίνηση, δημιουργική κίνηση. Να χαρούν και να ψυχαγωγηθούν. Γνωστικός τομέας Να κατανοήσουν τις έννοιες του χώρου και του χρόνου. Να γνωρίσουν το σώμα τους και τη θέση του στο χώρο. Να αποκτήσουν κινητικές εμπειρίες. Να εξερευνηθούν με το σώμα τους το χώρο.</p>	<p>Η έννοια του χώρου. Η έννοια του χρόνου. Η αίσθηση του χώρου στη διάρκεια της κίνησης. Οργάνωση του χώρου. Προσανατολισμός στο χώρο. Εκτίμηση των αποστάσεων</p> <p align="center">(12 ώρες)</p>	<p>Παιχνίδι κυνηγητού χωρίς περιορισμούς στο χώρο και στο χρόνο. Παιχνίδι κυνηγητού με περιορισμούς στο χώρο και στο χρόνο. Κινητικά παιχνίδια με τις έννοιες: Σωματικά σχήματα Επίπεδα χώρου Κατευθύνσεις χώρου Ευθείες - καμπύλες Μακριά - κοντά Σύμμετρα - ασύμμετρα Αργά - γρήγορα Ταυτόχρονα - διαδοχικά Επιπόνηση - επιβράδυνση Παιχνίδια χρόνου.</p>
A2. Οπτικοκινητικός συγχρονισμός και συντονισμός		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να αναπτύξουν την ικανότητα να συνεργάζονται και να κινούνται αρμονικά τα μέλη του σώματος τους. Συναισθηματικός τομέας Να αναπτύξουν κοινωνικές και ψυχικές αρετές όπως: συνεργασία, αυτοέλεγχο, αυτοπεθάρχα. Γνωστικός τομέας Να κατανοήσουν τη σημασία της έννοιας του συγχρονισμού και του συντονισμού.</p>	<p>Η αίσθηση του συγχρονισμού στο σώμα. Η ικανότητα συντονισμού των κινήσεων.</p> <p align="center">(6 ώρες)</p>	<p>Παιχνίδια οπτικοακουστικού συγχρονισμού και συντονισμού. Διάφορες μορφές κυνηγητού π.χ. κυνηγητό με μπάλες. Παιχνίδια με στόχο π.χ. μπόουλινγκ.</p>

A3. Ισορροπία στατική- δυναμική		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να αναπτύξουν απλές κινητικές δεξιότητες προσπαθώντας να ελέγξουν το σώμα τους. Συναισθηματικός τομέας Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, τη θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθηση τους. Γνωστικός τομέας Να ανακαλύψουν πως το σώμα τους μπορεί να ισορροπηθεί μόνο του, ή σε συνεργασία με άλλους ανθρώπους ή άλλα αντικείμενα</p>	<p>Στατική ισορροπία Δυναμική ισορροπία</p> <p>(3 ώρες)</p>	<p>Παιγνιώδεις δραστηριότητες π.χ. ισορροπία στο ένα πόδι, περπάτημα σε δοκό. Μιμητικές κινήσεις ζώων, πουλιών. Μιμητικές κινήσεις επαγγελματιών κ.α.</p>
A4. Πλευρική κίνηση		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να αναπτύξουν τις απλήπτες τους ικανότητες: κιναισθητική αντίληψη, οπτική αντίληψη, ακουστική αντίληψη, ικανότητες συντονισμού. Να αναπτύξουν απλές κινητικές δεξιότητες. Συναισθηματικός τομέας Να αναπτύξουν τη μη λεκτική επικοινωνία: εκφραστική κίνηση, δημιουργική κίνηση. Να χαρούν και να ψυχαγωγηθούν. Γνωστικός τομέας Να αναπτύξουν τα παιδιά τις ικανότητες τους να κινούνται αποτελεσματικά στο χώρο.</p>	<p>Κίνηση στο χώρο σε συγκεκριμένη κατεύθυνση. Προσανατολισμός στο χώρο.</p> <p>(3 ώρες)</p>	<p>Παιγνίδι των κατευθύνσεων Με τις έννοιες: μπρος, πίσω, δεξιά, αριστερά, πάνω, κάτω, μέσα από, κ.α. Σκυταλοδρομίες με περιορισμούς.</p>
A5. Ορθοσωματική Αγωγή		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να αναπτύξουν σωστά το σώμα τους. Να προληφθούν και να διορθωθούν προβλήματα της σπονδυλικής στήλης. Συναισθηματικός τομέας Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, τη θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθηση. Γνωστικός τομέας Να γνωρίσουν τη σωστή στάση των μελών του σώματος τους. Να κατανοήσουν τη σημασία της «δια βίου» άσκησης.</p>	<p>Η σωστή στάση του σώματος Η λειτουργία των μελών του σώματος</p> <p>(2 ώρες)</p>	<p>Ασκήσεις για τη σωστή στάση της σπονδυλικής στήλης που αφορούν τις ομάδες των κοιλιακών, ραχιαίων, οσφρυικών, και θωρακικών μυών. Συμμετρικές ασκήσεις ισοτονικού χαρακτήρα.</p>
A6. Αναπνευστική Αγωγή		
<p>Σωματικός ταμίας (Ψυχοκινητικός) Να αναπτύξουν συστηματικά τις αναπνευστικές ικανότητες του οργανισμού. Συναισθηματικός τομέας Να αναπτύξουν αυτοέλεγχο και αυτοπειθαρχία. Γνωστικός τομέας Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τη σημασία της αναπνοής.</p>	<p>Η σημασία της αναπνοής σε ηρεμία. Η αναπνοή στην άσκηση. Αναπνοή- εισπνοή- εκπνοή</p> <p>(2 ώρες)</p>	<p>Ασκήσεις αναπνοής. Ασκήσεις αναπνοής σε ορισμένο χρόνο.</p>

A7. Φαντασία και δημιουργικότητα		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να αναπτύξουν δραστηριότητες που οι ίδιοι θέλουν. Συναισθηματικός τομέας Να χαρούν και να χαλαρώσουν δημιουργικά. Να καλλιεργήσουν την αυτονομία, τη συνεργασία, την υπευθυνότητα, και την πρωτοβουλία. Γνωστικός τομέας Να αναπτύξουν τη δημιουργικότητα και τη φαντασία τους.</p>	<p>Η σημασία της ελεύθερης έκφρασης. Η χαρά της δημιουργίας.</p> <p>(2 ώρες)</p>	<p>Επινώ και εκτελώ τη δική μου δραστηριότητα. Δημιουργώ ένα παιχνίδι με τη φαντασία μου.</p>
B. ΜΟΥΣΙΚΟΚΙΝΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ		
Στοιχεία του ρυθμού		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να αναπτύξουν τις μουσικοκινητικές τους δυνατότητες. Να καλλιεργήσουν το ρυθμό στην κίνηση. Συναισθηματικός τομέας Να αναπτύξουν τη μη λεκτική επικοινωνία: εκφραστική κίνηση, δημιουργική κίνηση. Να χαρούν και να ψυχαγωγηθούν. Γνωστικός τομέας Να γνωρίσουν την έννοια του ρυθμού. Να αφυπνίσουν και να καλλιεργήσουν το ρυθμικό αισθητήρια που κρύβουν μέσα τους.</p>	<p>Ρυθμική ακρίβεια. Μικρά τραγούδια με ρυθμική συνοδεία. Ήχος και κίνηση. Λόγος και κίνηση. Μουσικές φράσεις με κλησιολογική πιστότητα. Ένταση του ήχου (Piano - Forte). Τραγούδια με ρυθμική και κινητική συνοδεία. Ρυθμική αγωγή(Tempo)</p> <p>(10 ώρες)</p>	<p>Μικρά τραγούδια με ρυθμική ποικιλία. π.χ. Σε κάθε συλλαβή του στίχου και παράλληλα με τη διάρκεια της νότας τα παιδιά κτυπάνε παλαμάκια ή πατάνε τα πόδια στο πάτωμα. Μικρά τραγούδια: Καταλαβαίνουν και αποδίδουν με τη φωνή και το σώμα τους την ένταση του ήχου, (το «μαλακά» και το «δυνατά»).</p>
Γ. ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΟΜΑΔΙΚΑ, ΑΤΟΜΙΚΑ, ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ, ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΑ		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να αναπτύξουν την ανηλεητική τους ικανότητα: κιναισθητική αντίληψη, οπτική αντίληψη, ακουστική αντίληψη, ικανότητα συντονισμού. Συναισθηματικός τομέας Να διασκεδάσουν, να χαρούν, να εκφραστούν και να αναπτύξουν τη φαντασία τους. Να αναπτύξουν κοινωνικές και ψυχικές αρετές, όπως: συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αυτοπειθαρχία, θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος. Να αναπτύξουν ηθικές αρετές όπως: ημιότητα, δικαιοσύνη, αξιοκρατία, σεβασμός ανηπάτων, αυτοσεβασμός, μετριοφροσύνη. Γνωστικός τομέας Να κατανοήσουν την έννοια του ατόμου και της ομάδας. Να αποκτήσουν ισορροπία συναισθημάτων.</p>	<p>Παιδί και παιχνίδι. Ατομικά παιχνίδια. Ομαδικά παιχνίδια. Παραδοσιακά παιχνίδια. Παιχνίδια άλλων χωρών.</p> <p>(12 ώρες)</p>	<p>Δρομικά παιχνίδια: π.χ. διάφορες σκυταλοδρομίες. Παιχνίδια με τη μπάλα. Παραδοσιακά παιχνίδια: π.χ. τα μήλα, η τυφλόμυγα, κυνηγητό κ.α. Παιχνίδια άλλων χωρών.</p>

Δ. ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΧΟΡΟΙ		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να γνωρίσουν με την κίνηση του σώματος τους το ρυθμό.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Να χαρούν και να εκφραστούν δημιουργικά.</p> <p>Γνωστικός τομέας Να γνωρίσουν τον παραδοσιακό χορό, τη μουσική και το τραγούδι. Να γνωρίσουν στοιχεία της λαϊκής παράδοσης του τόπου τους.</p>	<p>Συρτός στα τρία. Γρήγορο χασάπκο. Αι-Γιώργης. Τρεις τοπικοί χοροί.</p> <p>(10 ώρες)</p>	<p>Να βρουν πληροφορίες για τους συγκεκριμένους χορούς, όπως: περιοχή που τον συναντάμε, αν χορεύεται από άντρες ή γυναίκες, λαβή των χεριών κ.α.</p>
Ε. ΚΟΛΥΜΒΗΣΗ		
Κολύμβηση όπου υπάρχουν οι δυνατότητες.		

ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ : 62

ΤΑΞΕΙΣ Γ και Δ

Στόχοι	Θεματικές ενότητες (διατιθέμενος χρόνος)	Ενδεικτικές δραστηριότητες
Α. ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ		
Α 1. Κινητικές δεξιότητες - φυσικές ικανότητες		
Κινητικές δεξιότητες		
<p>Επιδιώκεται οι μαθητές:</p> <p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να αναπτύξουν τις αντιληπτικές τους ικανότητες: κιναισθητική αντίληψη, οπτική αντίληψη, ακουστική αντίληψη, ικανότητες συντονισμού. Να κινηθούν στο χώρο προς όλες τις κατευθύνσεις. Συναισθηματικός τομέας Να αναπτύξουν απλές κινητικές δεξιότητες. Συναισθηματικός τομέας Να αναπτύξουν εμπιστοσύνη και αυτοπεποίθηση για τις ικανότητές τους. Να αναπτύξουν τη δημιουργικότητα τους. Να χαρούν και να ψυχαγωγηθούν</p> <p>Γνωστικός τομέας Να γνωρίσουν το σώμα τους και τις δυνατότητες του.</p>	<p>Η έννοια του χώρου και του χρόνου. Η αίσθηση του χώρου και του χρόνου. στη διάρκεια της κίνησης. Οργάνωση του χώρου Προσανατολισμός στο χώρο. Οπτικοκινητικός συγχρονισμός και συντονισμός. Στατική ισορροπία. Δυναμική ισορροπία. Πλευρική κίνηση.</p> <p>(5 ώρες)</p>	<p>Παιχνίδια κινηγητού με περιορισμούς στο χώρο. Παιχνίδια με τις έννοιες: Σωματικά σχήματα. Επίπεδα χώρου. Κατευθύνσεις χώρου. Ευθείες – καμπύλες. Μακριά – κοντά. Σύμμετρα – ασύμμετρα.</p>

Φυσικές ικανότητες		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να βελιώσουν και να καλλιεργήσουν τις φυσικές ικανότητες τους: ταχύτητα, ευλυγισία, αντοχή. Συναισθηματικός τομέας Να χαρούν και να ψυχαγωγηθούν. Να αναπτύξουν ψυχικές αρετές, όπως: αυτοπειθαρχία, θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος. Να αποκτήσουν πίστη στον εαυτό τους και εμπιστοσύνη στις δυνάμεις τους. Γνωστικός τομέας Να κατανοήσουν τη σημασία της άσκησης για την υγεία.</p>	<p>Ταχύτητα Ευλυγισία Αντοχή</p> <p style="text-align: center;">(4 ώρες)</p>	<p>Τρέξιμο με καθορισμένο χρόνο. Παιχνίδια σε περιορισμένο χρόνο που δεν αναπτύσσουν μεγάλες εντάσεις. Παιχνίδια με τις έννοιες: Αργά – γρήγορα. Ταυτόχρονα – διαδοχικά. Επάρχωση – επιβράδυνση.</p>
A2. Ορθοσωματική Αγωγή		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να αναπτύξουν σωστά το σώμα τους. Να προλάβουν και να διορθώσουν προβλήματα της σπονδυλικής στήλης. Συναισθηματικός τομέας Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, τη θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπειτοίθηση. Γνωστικός τομέας Να γνωρίσουν τη σωστή στάση των μελών του σώματος τους. Να κατανοήσουν τη σημασία της «δία βίου» άσκησης.</p>	<p>Η σωστή στάση του σώματος. Η λειτουργία των μελών του σώματος.</p> <p style="text-align: center;">(3 ώρες)</p>	<p>Ασκήσεις για τη σωστή στάση της σπονδυλικής στήλης που αφορούν τις ομάδες των κοιλιακών, ραχιαίων, οσφυϊκών και θωρακικών μυών. Συμμετρικές ασκήσεις ιστονικού χαρακτήρα.</p>
A3. Γυμναστική		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να αναπτύξουν απλές κινητικές δεξιότητες. Να αναπτύξουν τη δημιουργικότητα και τη φαντασία τους. Συναισθηματικός τομέας Να αναπτύξουν κοινωνικές και ψυχικές αρετές, όπως: συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αυτοπειθαρχία, θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος. Γνωστικός τομέας Να γνωρίσουν το σώμα τους και τη θέση του στο χώρο. Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν την ευεργετική επίδραση της άσκησης στο σώμα και στο πνεύμα.</p>	<p>Ελεύθερη γυμναστική. Ενόργανη γυμναστική. Ρυθμική γυμναστική</p> <p style="text-align: center;">(5 ώρες)</p>	<p>Ασκήσεις για τη σωστή τοποθέτηση ενός τμήματος στο χώρο, σωστά βήματα, αλλαγή πορείας, κ. α. Απλές ασκήσεις όπως: κυβίστηση, ανακυβίστηση, κατακόρυφη στήριξη, τροχή, κ.ά. Ασκήσεις αναπνοής σε ορισμένο χρόνο.</p>

Β. ΜΟΥΣΙΚΟΚΙΝΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ		
Στοιχεία του ρυθμού		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να αναπτύξουν τις μουσικοκινητικές τους δυνατότητες. Να καλλιεργήσουν το ρυθμό στην κίνηση.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Να αναπτύξουν τη μη λεκτική επικοινωνία: εκφραστική κίνηση, δημιουργική κίνηση. Να χαρούν και να ψυχαγωγηθούν.</p> <p>Γνωστικός τομέας Να γνωρίσουν την έννοια του ρυθμού. Να αφυπνίσουν και να καλλιεργήσουν το ρυθμικό αισθητήριο που κρύβουν μέσα τους.</p>	<p>Τραγούδια και ασκήσεις με τη συνοδεία μικρών κρουστών. Διαφορετικού ύψους κινήσεις με σωματικές αντιδράσεις (κινητικές οικογένειες). Τραγούδια με ρυθμική και κινητική συνοδεία, ή συνοδεία κρουστών. Ασκήσεις χώρου με ρυθμικά χτυπήματα Ρυθμικά μοτίβα Κινητικός αυτοσχεδιασμός.</p> <p>(7 ώρες)</p>	<p>Τα παιδιά τραγουδούν και κρατώντας διάφορα κρουστά χτυπούν τις ρυθμικές συλλαβές. Τα παιδιά κατασκευάζουν μικρά κρουστά. Τραγούδια με ρυθμική και κινητική συνοδεία. Τραγούδια με το ρυθμό του Καλαμαπανού (7/8).</p>
Γ. ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΟΜΑΔΙΚΑ, ΑΤΟΜΙΚΑ, ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ, ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΑ		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να αναπτύξουν την αντιληπτική τους ικανότητα: κιναισθητική αντίληψη, οπτική αντίληψη, ακουστική αντίληψη, ικανότητα συντονισμού.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Να διασκεδάσουν, να χαρούν και να εκφραστούν με το παιχνίδι. Να αναπτύξουν κοινωνικές και ψυχικές αρετές, όπως: συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αλληλοβοήθεια.</p> <p>Να αναπτύξουν ηθικές αρετές όπως: τιμιότητα δικαιοσύνη, αξιοκρατία, σεβασμός ανηπάτων.</p> <p>Γνωστικός τομέας Να κατανοήσουν την έννοια του ατόμου και της ομάδας. Να αποκτήσουν ισορροπία συναισθημάτων.</p>	<p>Παιδί και παιχνίδι. Ατομικά παιχνίδια. Ομαδικά παιχνίδια. Παραδοσιακά παιχνίδια.</p> <p>(10 ώρες)</p>	<p>Δρομικά παιχνίδια π.χ. διάφορες σκυταλοδρομίες. Παιχνίδια με τη μπάλα. Παραδοσιακά παιχνίδια. Παιχνίδια άλλων χωρών.</p>
Δ. ΜΥΣΗ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΩΝ ΑΘΛΟΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΤΙΒΟΥ		
Δ1. Αθλοπαιδιές		
Καλαθοσφαίριση		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να καλλιεργήσουν με παιγνιώδη τρόπο τις ιδιαίτερες κινήσεις που απαιτεί το μπάσκετ.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Να διασκεδάσουν, να χαρούν και να εκφραστούν με το παιχνίδι. Να καλλιεργήσουν πνεύμα ομαδικότητας και συνεργασίας. Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, τη θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθηση.</p> <p>Γνωστικός τομέας Να γνωρίσουν στοιχεία της τεχνικής του αθλήματος.</p>	<p>Χειρισμός της μπάλας με τα δύο χέρια (ντρίπλ). Πάσα – σουτ.</p> <p>(3 ώρες)</p>	<p>Ασκήσεις χειρισμού της μπάλας (ντρίπλ) όπως: Σε ευθεία γραμμή, περπατώντας ή τρέχοντας ανάμεσα από εμπόδια σε διάφορες κατευθύνσεις. Ασκήσεις παιγνιώδους μαρφής για να δοκιμάσουν και να μάθουν: Διάφορα είδη πάσας. Διάφορα είδη σουτ. Παίζουν απλοποιημένο παιχνίδι μπάσκετ με βασικούς κανονισμούς.</p>

Χειροσφαίριση		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να καλλιεργήσουν με παιγνιώδη τρόπο τις ιδιαίτερες κινήσεις που απαιτεί το μπάσκετ. Συναισθηματικός τομέας Να διασκεδάσουν, να χαρούν και να εκφραστούν με το παιχνίδι. Να καλλιεργήσουν πνεύμα ομαδικότητας και συνεργασίας. Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, τη θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθηση. Γνωστικός τομέας Να γνωρίσουν στοιχεία της τεχνικής του αθλήματος.</p>	<p>Χειρισμός της μπάλας Πάσα –σουτ</p> <p>(3 ώρες)</p>	<p>Ασκήσεις χειρισμού και εξοικείωσης με τη μπάλα. Ασκήσεις παιγνιώδους μορφής για να δοκιμάσουν και να μάθουν. Πάσα σε ζευγάρια. Σουτ προς μία κατεύθυνση. Παιχνίδι με μεικτές ομάδες (αγόρια-κορίτσια) χωρίς πολλές διακοπές για διορθώσεις.</p>
Βόλεϊ		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να καλλιεργήσουν με παιγνιώδη τρόπο τις ιδιαίτερες κινήσεις που απαιτεί το βόλεϊ. Συναισθηματικός τομέας Να διασκεδάσουν, να χαρούν και να εκφραστούν με το παιχνίδι. Να καλλιεργήσουν πνεύμα ομαδικότητας και συνεργασίας. Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, τη θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθηση. Γνωστικός τομέας Να γνωρίσουν στοιχεία της τεχνικής του βόλεϊ.</p>	<p>Πάσα (με τα δάχτυλα- πήχες). Σέρβις.</p> <p>(3 ώρες)</p>	<p>Εξάσκηση στην πάσα. Εξάσκηση στην μανσέτα. Εξάσκηση στο σέρβις. Παιχνίδι με μεικτές ομάδες (αγόρια-κορίτσια) χωρίς πολλές διακοπές για διορθώσεις στους κανονισμούς σε χαμηλό φιλέ.</p>
Ποδόσφαιρο		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να καλλιεργήσουν με παιγνιώδη τρόπο τις ιδιαίτερες κινήσεις που απαιτεί το ποδόσφαιρο. Συναισθηματικός τομέας Να διασκεδάσουν, να χαρούν και να εκφραστούν με το παιχνίδι. Να καλλιεργήσουν πνεύμα ομαδικότητας και συνεργασίας. Να αναπτύξουν ηθικές αρετές όπως: πμότητα δικαιοσύνη, αξιοκρατία, σεβασμός ανηπάτων, αυτοσεβασμός, μετριοφροσύνη. Γνωστικός τομέας Να γνωρίσουν στοιχεία της τεχνικής του αθλήματος.</p>	<p>Πάσα με διάφορα μέρη του ποδιού. Ντρίπλ με διάφορα μέρη του ποδιού. Σουτ. Κοντρόλ.</p> <p>(3 ώρες)</p>	<p>Ασκήσεις εξάσκησης πάσας. Ασκήσεις ντρίπλας. Ασκήσεις κοντρόλ. Ασκήσεις στο σουτ. από διαφορετικές αποστάσεις και διαφορετικές γωνίες. Παιχνίδι χωρίς αυστηρή τήρηση των κανονισμών.</p>

Δ2. Στίβος		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να καλλιεργήσουν τις ιδιαίτερες δεξιότητες που απαιτούν τα αγωνίσματα του στίβου.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Να αναπτύξουν ψυχικές αρετές όπως: θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος. Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, τη θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθηση. Να αναπτύξουν ηθικές αρετές όπως: τιμότητα, δικαιοσύνη, αξιοκρατία, σεβασμός ανηπάτων, αυτοσεβασμός, μετριοφροσύνη.</p> <p>Γνωστικός τομέας Να γνωρίσουν στοιχείο της τεχνικής των αγωνισμάτων του στίβου. Να γνωρίσουν την έννοια της προσπάθειας. Να κατανοήσουν τη σημασία της άσκησης για την υγεία.</p>	<p>Ταχύτητα (εκκίνηση, βαθμός αντίδρασης) Άντοχη. Ρίψεις. Άλματα (μήκος, ύψος)</p> <p style="text-align: center;">(8 ώρες)</p>	<p>Σκυταλοδρομίες 10-20 μέτρων με συναγωνισμό. Εξάσκηση στις εκκινήσεις από διάφορες θέσεις: (όρθιοι, καθιστοί, μπρούμυτα, ανάσκελα). Δρόμος αντοχής (400-600 μ: (Οι μαθητές να μάθουν το ρυθμό για να μην εγκαταλείπουν). Εξάσκηση στις ρίψεις με πλαστικό μπαλάκι. Προσασκήσεις για τη μύηση στα άλματα με παιγνιώδη μορφή.</p>
Ε. ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΧΟΡΟΙ		
Παραδοσιακοί χοροί άλλων περιοχών - Τοπικοί παραδοσιακοί χοροί		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να γνωρίσουν το σώμα τους με την κίνηση και το ρυθμό.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Να χαρούν και να εκφραστούν δημιουργικά.</p> <p>Γνωστικός τομέας Να μηθούν στο τραγούδι, στο ρυθμό, στη μελωδία και στη χορευτική κίνηση του χορού. Να γνωρίσουν στοιχεία της λαϊκής παράδοσης του τόπου τους. Να κατανοήσουν ότι ο χορός είναι πηγή ζωής.</p>	<p>Καραγκούνα Παλαμάκια Ποδαράκι Συρτός νησιώτικος Τσακωνικός Τοπικοί χοροί</p> <p style="text-align: center;">(10 ώρες)</p>	<p>Να βρουν και να παρουσιάσουν πληροφορίες για τους συγκεκριμένους χορούς. (στοιχεία για το χορό, περιοχή που τον συναντάμε, αν χορεύεται από άντρες ή γυναίκες, λαβή των χεριών κ.α.) Να βρουν και να παρουσιάσουν πληροφορίες για τους τοπικούς παραδοσιακούς χορούς.</p>
ΣΤ. ΚΟΛΥΜΒΗΣΗ		
Κολύμβηση όπου υπάρχουν οι δυνατότητες.		

ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ : 64

ΤΑΞΕΙΣ Ε και ΣΤ

Στόχοι	Θεματικές ενότητες (διατιθέμενος χρόνος)	Ενδεικτικές δραστηριότητες
A. ΑΘΛΟΠΑΙΔΙΕΣ		
A1. Καλαθοσφαίριση		
<p>Επιδιώκεται οι μαθητές:</p> <p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να καλλιεργήσουν με παιγνιώδη τρόπο τις ιδιαίτερες κινήσεις που απαιτεί το μπάσκετ.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Να καλλιεργήσουν πνεύμα ομαδικότητας συνεργασίας και επικοινωνίας. Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, τη θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθηση. Να αναπτύξουν ηθικές αρετές όπως: τιμότητα, δικαιοσύνη, σεβασμός αντιπάλου.</p> <p>Γνωστικός τομέας Να γνωρίσουν στοιχεία της τεχνικής του μπάσκετ. Να κατανοήσουν την αξία της προσπάθειας και της συμμετοχής. Να κατανοήσουν τη σημασία του δίκαιου και αληθινού αγώνα.</p>	<p>Βασικές στάσεις-μετακινήσεις: Χειρισμός της μπάλας (ντρίπλντλ). Πάσα-λαβές. Σταμάτημα. Στραβίλισμοί «πίβοτ». Βολές «σούτ». Προσποίησης. Αμυνα-επίθεση. Παιχνίδι.</p> <p style="text-align: center;">(8 ώρες)</p>	<p>Πρακτική εξάσκηση της στάσης ετοιμότητας και της αμυνικής στάσης. Εξάσκηση στην ντρίπλντλ που γίνεται επιτόπου και στην προχωρητική ντρίπλντλ. Εξάσκηση στη λαβή της μπάλας. Επίδειξη και πρακτική εξάσκηση στα είδη της πάσας. Επίδειξη και πρακτική σταματήματος με όμμα και σταματήματος με βηματισμό. Επίδειξη και πρακτική εξάσκηση μετωπίου και ραχιαίου στροβιλισμού. Επίδειξη και πρακτική εξάσκηση ελεύθερης βολής-σούτ σε στάση και σε κίνηση. Ασκήσεις προσποίησης με και χωρίς μπάλα. Παιχνίδι με τους βασικούς κανονισμούς χωρίς διακοπές.</p>
A2. Ποδόσφαιρο		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να αναπτύξουν σύνθετες αθλητικές δεξιότητες. Να αναπτύξουν τις φυσικές σωματικές ικανότητες: ταχύτητα, ευκινησία, ευλυγισία, δύναμη.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Να καλλιεργήσουν πνεύμα ομαδικότητας, συνεργασίας και επικοινωνίας. Να αποκτήσουν υπευθυνότητα, υπομονή και επιμονή.</p> <p>Γνωστικός τομέας Να γνωρίσουν στοιχεία της τεχνικής του ποδοσφαίρου. Να κατανοήσουν την αξία της προσπάθειας και συμμετοχής. Να κατανοήσουν τη σημασία του δίκαιου και αληθινού αγώνα.</p>	<p>Σταμάτημα της μπάλας με τα πόδια και άλλα μέρη του σώματος. Μεταβίβαση της μπάλας «πάσα». Προώθηση της μπάλας: «ντρίπλντλ» Λάκτισμα της μπάλας: «σούτ» Χρησιμοποίηση του κεφαλιού. Επαναφορά της μπάλας «αράουτ» Τεχνική του τερματοφύλακα. Συνεργασία παιχτών μέσα στα γήπεδο Συνεργασία παιχτών στον αγώνα Σύστημα</p> <p style="text-align: center;">(8 ώρες)</p>	<p>Ασκήσεις στο σταμάτημα της μπάλας. Ασκήσεις μεταβίβασης της μπάλας με το εσωτερικό και το εξωτερικό μέρος του ποδιού. Ασκήσεις προώθησης της μπάλας με το εσωτερικό και το εξωτερικό μέρος του ποδιού. Ασκήσεις στα σουτ με διάφορα μέρη του ποδιού. Ασκήσεις κεφαλιάς. Εξάσκηση στις λαβές της μπάλας από τον τερματοφύλακα. Ασκήσεις απόκρουσης της μπάλας από τον τερματοφύλακα. Παιχνίδι με τους βασικούς κανονισμούς</p>

A3. Χειροσφαίριση		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να αναπτύξουν σύνθετες αθλητικές δεξιότητες. Να αναπτύξουν τις φυσικές σωματικές ικανότητες: ταχύτητα ευκινησία, ευλυγχία. Συναίσθηματικός τομέας Να καλλιεργήσουν πνεύμα ομαδικότητας, συνεργασίας και επικοινωνίας. Να αναπτύξουν ηθικές αρετές: όπως: ημιότητα δικαιοσύνη, σεβασμός ανηπίων, αυτοσεβασμός. Γνωστικός τομέας Να γνωρίσουν στοιχεία της τεχνικής της χειροσφαίρισης</p>	<p>Λαβή της μπάλας «υποδοχή» Μεταβίβαση της μπάλας: «πάσα» . Βολές «σουτ» Ντρίπλιν Προσποιώσεις Σουτ από πλάγια θέση Άμυνα (ατομική- ομαδική) Ομαδική επίθεση Θέσεις- αποκρούσεις Τερματοφύλακα</p>	<p>Ασκήσεις στην υποδοχή της μπάλας (λαβές). Ασκήσεις στη μεταβίβαση της μπάλας (πάσα.) Εξάσκηση στο σουτ. Ασκήσεις στην ντρίπλιν. Ασκήσεις στην ατομική φύλαξη. Εξάσκηση του τερματοφύλακα στις διάφορες θέσεις του τέρματος και στις αποκρούσεις της μπάλας. Εξάσκηση στα σουτ από πλάγια θέση. Ασκήσεις απλής μορφής διάταξης της άμυνας-επίθεσης. Επίδειξη απλού αφινιδιασμού</p>
(8 ώρες)		
A4. Πετοσφαίριση		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να αναπτύξουν φυσικές σωματικές ικανότητες: ταχύτητα ευκινησία, ευλυγχία. Να αναπτύξουν σύνθετες αθλητικές δεξιότητες. Συναίσθηματικός τομέας Να καλλιεργήσουν πνεύμα ομαδικότητας και συνεργασίας. Να αγωνίζονται τίμια και δίκαια με σεβασμό στον αντίπαλο. Γνωστικός τομέας Να γνωρίσουν τους κανονισμούς του αθλήματος. Να συνειδητοποιήσουν την ανάγκη για «δία βίου» άσκηση ή άθληση και τα οφέλη που προκύπτουν από αυτή.</p>	<p>Προετοιμασία και μύηση στο άθλημα της πετοσφαίρισης. Μετακινήσεις (με βήμα, με τρέξιμο, με πήδημα, με σταυρωτό πλάγιο τρέξιμο). Βασικές στάσεις (ψηλή, μεσαία, χαμηλή) Απλή πάσα εμπρός, μανσέτα Σέρβις χαμηλό μετωπικό Συνεργασία παικτών</p>	<p>Χτυπήματα της μπάλας κάτω με το χέρι (αριστερό- δεξί). Ασκήσεις που τα παιδιά μετακινούνται στο χώρο του γηπέδου προς όλες τις κατευθύνσεις. Εξάσκηση των βασικών στάσεων (ψηλή, μεσαία, χαμηλή). Εξάσκηση της απλής πάσας εμπρός. Εξάσκηση της μανσέτας. Εξάσκηση στο σέρβις. Αγώνες μεταξύ τμημάτων και συμμετοχή στο σχολικό πρωτάθλημα.</p>
(8 ώρες)		
B. ΚΛΑΣΙΚΟΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ		
Αγωνίσματα στίβου		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να καλλιεργήσουν τις ιδιαίτερες δεξιότητες που απαιτούν τα αγωνίσματα του στίβου. Συναίσθηματικός τομέας Να αναπτύξουν ψυχικές αρετές όπως: θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος. Να αντιμετωπίζουν με σύνεση τη νίκη και την ήττα. Γνωστικός τομέας Να γνωρίσουν στοιχεία της τεχνικής των αγωνισμάτων του στίβου Να γνωρίσουν την έννοια της προσπάθειας και του αγώνα. Να αποκτήσουν γνώσεις που σχετίζονται με τα αρχαία Ολυμπιακά αγωνίσματα.</p>	<p>Δρόμοι ταχύτητας: Εκκίνηση από όρθια θέση. Εκκίνηση από συσπειρωτική θέση. Διασκελισμός «πόδια- χέρια». Σκυταλοδρομίες. Άλματα: Άλμα σε μήκος: (συσπειρωτική και εκταπική τεχνική). Άλμα σε ύψος: (ψαλίδι, φλοπ) Ρίψεις: Σφαιροβολία «τεχνική Ο'Μπράιαν» Ακοντισμός «μπαλάκι»</p>	<p>Εξάσκηση στις εκκινήσεις από όρθια και από συσπειρωτική θέση. Άσκηση στο διασκελισμό στους δρόμους ταχύτητας και αντοχής. Άσκηση αλλαγής σκυτάλης σε στάση και σε κίνηση Εξάσκηση στο άλμα σε μήκος και με τις δύο τεχνικές. Εξάσκηση στο άλμα σε ύψος με τις δύο τεχνικές. Βολές στη σφαιροβολία με τεχνική την Ο' Μπράιαν: Πρώτα από την πελική θέση (χωρίς μετακίνηση) και μετά από μερικές προστάσεις από την αρχική θέση.</p>
(12 ώρες)		

Γ. ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ		
Ελεύθερη γυμναστική- Ενόργανη γυμναστική- Ρυθμική γυμναστική		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να αναπτύξουν πολύπλευρα τις κινητικές τους δεξιότητες και τα ταλέντα τους. Συναισθηματικός τομέας Να εκφραστούν και να δημιουργήσουν. Γνωστικός τομέας Να γνωρίσουν το σώμα τους και τις δυνατότητες τους. Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν ότι ο αθλητισμός είναι τρόπος ζωής.</p>	<p>Γυμναστική χωρίς όργανα Ενόργανη γυμναστική (στρώματα - έδαφος) Ενόργανη γυμναστική (όργανα: π.χ. πολύζυγα, εφαλτήριο) Ρυθμική - Αγωνιστική γυμναστική</p> <p style="text-align: center;">(8 ώρες)</p>	<p>Άσκηση σε συντάξεις: Κατά μαθητή, διάδες, τριάδες, τετράδες. Άσκηση σε σχηματισμούς Κύκλου, ημικυκλίου, τετραγώνου. Ασκήσεις ενόργανης γυμναστικής: στρώματα- έδαφος. Ασκήσεις ενόργανης γυμναστικής: αγωνιστικής γυμναστικής: Με σχιόνάκι, με σπεφάνια, με μπάλες.</p>
Δ. ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΧΟΡΟΙ		
Παραδοσιακοί χοροί άλλων περιοχών - Τοπικοί παραδοσιακοί χοροί		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να γνωρίσουν το σώμα τους μέσα από την κίνηση και το ρυθμό. Συναισθηματικός τομέας Να χαρούν και να εκφραστούν δημιουργικά. Γνωστικός τομέας Να μνησθούν στο τραγούδι, στο ρυθμό, στη μελωδία και στη χορευτική κίνηση. Να γνωρίσουν στοιχεία της λαϊκής παράδοσης του τόπου τους. Να κατανοήσουν ότι ο χορός είναι τρόπος ζωής</p>	<p>Καλαματσάνος Τσάμικος Έντεκα Πεντοζάλη Τις (μονό) Ζωναράδικος Τοπικοί χοροί</p> <p style="text-align: center;">(12 ώρες)</p>	<p>Να βρουν και να παρουσιάσουν πληροφορίες για τους συγκεκριμένους χορούς. (Περιοχή που τον συναντάμε, αν χορεύεται από άντρες ή γυναίκες, λαβή των χεριών κ.α.). Επίσκεψη σε μουσείο Λαϊκής τέχνης.</p>
Ε. ΚΟΛΥΜΒΗΣΗ		
Κολύμβηση όπου υπάρχουν οι δυνατότητες.		

ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ : 64

3. Μεθοδολογικές προσεγγίσεις

A και B ΤΑΞΕΙΣ

Στις πρώτες τάξεις του Δημοτικού Σχολείου προγραμματίζουμε κινητικές δραστηριότητες που στοχεύουν στην ολόπλευρη κινητικότητα του παιδιού και προάγουν, τη σωματική, συναισθηματική και πνευματική του ανάπτυξη.

Δημιουργούμε ευκαιρίες για τα παιδιά να παίζουν μόνα τους, ανά δύο ή να συμμετέχουν σε μικρές ομάδες.

Το παιχνίδι γεμίζει το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του παιδιού αυτής της ηλικίας. Είναι το μέσο με το οποίο γνωρίζει τον εαυτό του, μαθαίνει για τους ανθρώπους και τον κόσμο γύρω του, αντιλαμβάνεται τις δυνατότητες και τα όρια του και συμβάλλει στην κοινωνικοποίηση του. Τα παιδιά με το παιχνίδι μαθαίνουν να συνεργάζονται, να αναλαμβάνουν ευθύνες και ρόλους, μαθαίνουν να τηρούν και να σέβονται κανόνες. Είναι ανάγκη το παιδί στις μικρές τάξεις του Δημοτικού Σχολείου να κινείται πολύ και ελεύθερα. Είναι απαραίτητο λοιπόν να προσφέρουμε στα παιδιά ευκαιρίες για κινητικές δραστηριότητες λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες και τις δυνατότητες της ηλικίας τους.

Για τη διδασκαλία του χορού πρέπει να εξασφαλίζεται η δημιουργία κατάλληλου κλίματος καθώς και η δυνατότητα χρησιμοποίησης της κατάλληλης μουσικής.

Γ και Δ ΤΑΞΕΙΣ

Τα παιδιά αυτής της ηλικίας είναι σωματικά, και πνευματικά ωριμότερα από τα παιδιά της προηγούμενης ηλικίας. Προγραμματίζουμε και εδώ κινητικές δραστηριότητες που στοχεύουν στην ολόπλευρη κινητικότητα του παιδιού και προάγουν, τη σωματική, συναισθηματική και πνευματική του ανάπτυξη, αλλά μπορούμε να αρχίσουμε να τα εισαγάγουμε περισσότερο συστηματικά σε κινητικές δεξιότητες που αποτελούν μέρος των καθιερωμένων αθλημάτων και αγωνισμάτων.

Δημιουργούμε ευκαιρίες για τα παιδιά να παίζουν μόνο τους, ανά δύο ή να συμμετέχουν σε μικρές ομάδες.

Το παιχνίδι γεμίζει το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του παιδιού και αυτής της ηλικίας. Είναι το μέσο με το οποίο γνωρίζει τον εαυτό του, μαθαίνει για τους ανθρώπους και τον κόσμο γύρω του, αντιλαμβάνεται τις δυνατότητες και τα όρια του και συμβάλλει στην κοινωνικοποίηση του. Τα παιδιά με το παιχνίδι μαθαίνουν να συνεργάζονται, να αναλαμβάνουν ευθύνες και ρόλους, να τηρούν και να σέβονται κανόνες.

Για τη διδασκαλία του χορού πρέπει να εξασφαλίζεται η δημιουργία κατάλληλου κλίματος καθώς και η δυνατότητα χρησιμοποίησης της κατάλληλης μουσικής.

Ε και ΣΤ ΤΑΞΕΙΣ

Ο καθηγητής Φ.Α. θα πρέπει στην αρχή του χρόνου να ετοιμάσει τον ετήσιο, τριμηνιαίο και εβδομαδιαίο προγραμματισμό του.

Στον καθηγητή επαφίεται να αποφασίσει σε ποια περίοδο του έτους θα διδάξει το κάθε αντικείμενο λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες του σχολείου (αθλητική υποδομή, αριθμός υπηρετούντων καθηγητών Φ.Α. κ.ά.).

Όταν αρχίζει η διδασκαλία ενός αντικείμενου πρέπει να καταβάλλεται προσπάθεια να μην διακόπτεται μέχρι να τελειώσουν τα προγραμματισμένα ν' αυτό μαθήματα.

Εάν ο καιρός είναι ακατάλληλος (βροχή, χιόνι κ.ά.) και δεν υπάρχουν κατάλληλοι χώροι για άθληση, θα πρέπει να γίνονται θεωρητικά μαθήματα σχετικά με αθλητικά θέματα.

Η διδασκαλία των αθλημάτων και των αγωνισμάτων θα γίνεται τόσο στους μαθητές όσο και στις μαθήτριες χωρίς διάκριση.

Όπου ενυπάρχει το στοιχείο του κινδύνου, πρέπει να τηρούνται όλοι οι κανόνες ασφαλείας για την αποφυγή ατυχημάτων.

Για τη διδασκαλία του χορού πρέπει να εξασφαλίζεται η δημιουργία κατάλληλου κλίματος καθώς και η δυνατότητα χρησιμοποίησης της κατάλληλης μουσικής.

Να διδάσκονται κατά προτεραιότητα οι τοπικοί χοροί και να ακολουθούν οι υπόλοιποι.

4. Προτεινόμενα διαθεματικά σχέδια εργασίας¹

ΤΑΞΕΙΣ Α και Β

Θέμα: Ελληνικά Παραδοσιακά Παιχνίδια. Οργάνωση ατομικών εργασιών με καθήκον την εικαστική αποτύπωση παραδοσιακών παιχνιδιών, τις κατασκευές παραδοσιακών παιχνιδιών (μπάλας από χαρτί, κούκλας από ύφασμα ή από πηλό, κουδουνίστρας κ.ά), τη συλλογή εικόνων, την παρουσίαση παιχνιδιών. **Θεματώδεις διαθεματικές έννοιες:** Χώρος, χρόνος, πολιτισμός, παράδοση, συνεργασία, επικοινωνία, ομαδικότητα. **Προεκτάσεις** στην Αισθητική Αγωγή (Εικαστικά, Μουσική), Εμείς και ο κόσμος.

¹ Τα διαθεματικά αυτά σχέδια εργασίας μπορούν να συμπληρώσουν εναλλακτικά τις αναφερόμενες στα ΑΠΣ «ενδεικτικές διαθεματικές δραστηριότητες», για τις οποίες διατίθεται περίπου το 10% του διδακτικού χρόνου και ανταποκρίνονται σε όσα προτείνονται στην τρίτη στήλη του πίνακα του ΔΕΠΠΣ.

ΤΑΞΕΙΣ Γ ΚΑΙ Δ

Θέμα: Ομαδικά παιχνίδια και αθλήματα. Οργάνωση ομαδικών εργασιών με αντικείμενο τη συλλογή πληροφοριών για σύγχρονα παιχνίδια της Ελλάδας και άλλων χωρών, τη συλλογή πληροφοριών με θέμα τα γνωστότερα ομαδικά αθλήματα, το κολλάζ, της κατασκευής μακέτας η οποία απεικονίζει το γήπεδο ενός ομαδικού αθλήματος, τη συλλογή φωτογραφιών με παιχνίδια ομαδικά που παίζονται στην αυλή του σχολείου ή στο πάρκο της γειτονιάς, την καταγραφή βασικών κανονισμών ομαδικών αθλημάτων, την παρουσίαση αθλημάτων και παιχνιδιών τα οποία έχουν μελετήσει οι μαθητές. **Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:** Χώρος, χρόνος, πολιτισμός, συνεργασία, επικοινωνία, ομαδικότητα, τήρηση κανόνων. **Προεκτάσεις** στην Αισθητική Αγωγή (Εικαστικά, Μουσική), Εμείς και ο κόσμος.

ΤΑΞΕΙΣ Ε και ΣΤ

Θέμα: Ελληνικοί Παραδοσιακοί χοροί. Εκπόνηση ομαδικών και ατομικών εργασιών με αντικείμενο, τη συλλογή πληροφοριών για τους χορούς και τα τραγούδια της Ελλάδας, τη συγκέντρωση φωτογραφικού υλικού που απεικονίζουν παραδοσιακές ελληνικές φορεσιές, τις συνεντεύξεις από μεγαλύτερους συγγενείς ή φίλους με θέμα τους χορούς του τόπου τους, την εκμάθηση χορών από όλη την Ελλάδα, την παρουσίαση των χορών στην εκπαιδευτική κοινότητα και στην τοπική κοινωνία. **Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:** Χώρος, χρόνος, πολιτισμός, παράδοση, ήχος, συμμετρία, ισορροπία, συνεργασία, επικοινωνία, ομαδικότητα, ισορροπία, συμβολισμός, ταξινόμηση, δομή, αλληλεπίδραση. **Προεκτάσεις** στην Αισθητική Αγωγή (Εικαστικά, Μουσική), Μελέτη Περιβάλλοντος, Γεωγραφία, Γλώσσα.

5. Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση αποτελεί βασικό στοιχείο της παιδαγωγικής διαδικασίας και δικαιολογείται παιδαγωγικά περισσότερο ως μέσο ανατροφοδότησης του μαθητή και λιγότερο ως μέσο επίτευξης των στόχων ή σύγκρισης των μαθητών μεταξύ τους.

Η αξιολόγηση στη Φυσική Αγωγή στοχεύει κύρια στον έλεγχο του επιπέδου εκμάθησης των κινητικών - αθλητικών δεξιοτήτων που απόκτησαν οι μαθητές και λιγότερο στην αθλητική επίδοση.

Α και Β ΤΑΞΕΙΣ

Οι άξονες στους οποίους πρέπει να κινείται η αξιολόγηση σ' αυτήν την ηλικία είναι: η απόκτηση βασικών κινητικών δεξιοτήτων, η κατανόηση και αφομοίωση εννοιών σχετικών με τη Φυσική Αγωγή, το ενδιαφέρον, η προσπάθεια, η συνεργασία και η δημιουργικότητα των μαθητών. Όλα τα παραπάνω τα συνεκτιμά ο εκπαιδευτικός Φυσικής Αγωγής κατά τη διάρκεια του μαθήματος, παρακολουθώντας τους μαθητές.

Γ και Δ ΤΑΞΕΙΣ

Οι άξονες στους οποίους πρέπει να κινείται η αξιολόγηση σ' αυτήν την ηλικία είναι οι ίδιοι με τους άξονες με των προηγούμενων τάξεων.

Ε και ΣΤ ΤΑΞΕΙΣ

Οι μαθητές σ' αυτή την ηλικία θα αξιολογούνται με βάση τα παρακάτω κριτήρια:

- Την αφομοίωση του περιεχόμενου, την εκμάθηση δηλαδή των αθλητικών δεξιοτήτων.
- Την προσπάθεια, το ενδιαφέρον και γενικά τη συμπεριφορά τους στο μάθημα.
- Τη φυσική τους κατάσταση.
- Τις γνώσεις τους γύρω από τα αθλητικά θέματα.

Όλα τα παραπάνω, τα αξιολογεί ο εκπαιδευτικός Φυσικής Αγωγής είτε κατά τη διάρκεια του μαθήματος, είτε κάνοντας αθλητικά τεστ μικρής διάρκειας, είτε υποβάλλοντας προφορικές ερωτήσεις. Ο χρόνος που αφιερώνεται στα τεστ και στις ερωτήσεις πρέπει να είναι ο μικρότερος δυνατός, για να μην υποκαθιστά η εξέταση τη διδασκαλία.

2. ΓΥΜΝΑΣΙΟ

1. Ειδικοί σκοποί

Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)

- Ανάπτυξη κινητικών δεξιοτήτων: σύνθετες δεξιότητες, περίπλοκες δεξιότητες.

- Ανάπτυξη των φυσικών σωματικών ικανοτήτων: αντοχή, δύναμη, ταχύτητα, ευλυγισία, ευκινησία.

- Προαγωγή της υγείας και ευεξίας.

- Καλλιέργεια του ρυθμού.

Συναισθηματικός τομέας

- Κοινωνικοί στόχοι: Ανάπτυξη κοινωνικών και ψυχικών αρετών, όπως: συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αυτοπειθαρχία, θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος. Ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης και της θετικής αυτοαντίληψης και αυτοπεποίθησης και η καλλιέργεια ελεύθερης και δημοκρατικής έκφρασης.

- Ηθικοί στόχοι. Ανάπτυξη ηθικών αρετών, όπως τιμιότητα, δικαιοσύνη, αξιοκρατία, σεβασμός αντιπάλων, αυτοσεβασμός, μετριοφροσύνη, συνετή αντιμετώπιση της νίκης και της ήττας.

Γνωστικός τομέας

- Γνωστικοί στόχοι: Απόκτηση γνώσεων σχετικών με τη Φυσική Αγωγή και τον αθλητισμό. Γνώση των κανονισμών των διαφόρων αθλημάτων και αγωνισμάτων. Απόκτηση γνώσεων σχετικών με την Ολυμπιακή ιδέα και κίνηση. Απόκτηση γνώσεων που σχετίζονται με τον παραδοσιακό χορό, τη μουσική και το τραγούδι σε τοπικό και εθνικό επίπεδο. Απόκτηση βασικών γνώσεων υγιεινής και πρώτων βοηθειών.

- Συνειδητοποίηση της ανάγκης για "δια βίου" άσκηση ή άθληση και της ωφέλειας που προκύπτει από αυτή, καθώς και απόκτηση αθλητικών συνθηθειών για ερασιτεχνική ενασχόληση με τον αθλητισμό (hobbies).

- Αισθητικοί στόχοι. Εκτίμηση των αισθητικών στοιχείων των κινήσεων.

Οι παραπάνω στόχοι πρέπει να καλλιεργούνται σε όλες τις τάξεις του Γυμνασίου. Προτεραιότητα όμως έχει η ανάπτυξη των κινητικών δεξιοτήτων των μαθητών και μέσω αυτών η καλλιέργεια των φυσικών τους ικανοτήτων και η προαγωγή της υγείας τους.

Μέσα

Τα μέσα για την επίτευξη του σκοπού της Φυσικής Αγωγής στο Γυμνάσιο είναι: α) Ελεύθερες κινητικές δραστηριότητες με ή χωρίς μουσική, β) τα αναγνωρισμένα στη χώρα μας αθλήματα και αγωνίσματα για τα οποία υπάρχουν δυνατότητες να διδαχθούν στα σχολεία, γ) οι ελληνικοί παραδοσιακοί λαϊκοί χοροί και δ) η καλύμψη, όπου υπάρχουν οι δυνατότητες.

**2. Στόχοι, θεματικές ενότητες, ενδεικτικές δραστηριότητες,
διαθεματικά σχέδια εργασίας**

ΤΑΞΗ: Α

Στόχοι	Θεματικές ενότητες (διαθέσιμος χρόνος)	Ενδεικτικές δραστηριότητες
Α. ΑΘΛΟΠΑΙΔΙΕΣ		
Α1. Πετοσφαίριση		
<p>Επιδίδεται οι μαθητές:</p> <p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να γνωρίσουν στοιχεία της τεχνικής του αθλήματος. Να αναπτύξουν τις φυσικές τους ικανότητες: ευκινησία, ευλυγισία, ταχύτητα, δύναμη. Να συμμετέχουν σε αθλητικούς αγώνες.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Να συμμετέχουν ισόσημα στο αγώνα χωρίς αποκλεισμούς λόγω περιορισμένων δυνατοτήτων. Να καλλιεργήσουν πνεύμα ομαδικότητας συνεργασίας και επικοινωνίας. Να αντιμετωπίζουν με σύνεση τη νίκη και την ήττα.</p> <p>Γνωστικός τομέας Να μάθουν τους κανονισμούς του αθλήματος. Να συνειδητοποιήσουν την ανάγκη για «διά βίου» άσκηση ή άθληση και τα οφέλη που προκύπτουν από αυτή.</p>	<p>Τεχνική Κανονισμοί</p> <p align="center">(13 ώρες)</p>	<p>Πάσα με τα δάκτυλα. Πάσα με τους πήγες. Βολή "σέρβις" από κάτω. Βολή "σέρβις" από πάνω, τύπου τένις. Καρφί: βήματα φοράς, αναπήδηση, χτύπημα μπάλας." Μπλοκ: "αναπήδηση επιτόπου και με πλάγια βήματα". Εμπέδωση με παιχνίδι - στοιχειώδεις κανονισμοί.</p>
Α2. Καλαθοσφαίριση		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να γνωρίσουν στοιχεία της τεχνικής του αθλήματος. Να αναπτύξουν τις φυσικές τους ικανότητες: ευκινησία, ευλυγισία, ταχύτητα, δύναμη και αντοχή. Να ενεργοποιήσουν τις κινητικές τους ικανότητες.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Να αποκτήσουν εμπιστοσύνη στις ικανότητες τους και να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες. Να ενεργοποιήσουν τις πνευματικές τους ικανότητες. Να αναπτύξουν τη φαντασία τους και την εφευρετικότητα τους. Να αναπτύξουν τη συγκέντρωση της προσοχής για τη βελτίωση της προσρμοστικότητας.</p> <p>Γνωστικός τομέας Να γνωρίσουν τους κανονισμούς μπάσκετ. Να κατανοήσουν τη σημασία και το ρόλο τους στην ομάδα.</p>	<p>Τεχνική Κανονισμοί</p> <p align="center">(13 ώρες)</p>	<p>Στάση παίκτη - μετακινήσεις. Είδη πάσας: πάσα από το στήθος, σκαστή υψηλή, "πάνω από το κεφάλι" εξ' επαφής χέρι-χέρι" μακρινή "με ένα χέρι". Ντρίπλτα: "επιτόπη και προχωρητική". Στρόβιλος "πίβοτ": στηθικός και νωτιαίος "με το δεξί και το αριστερό πόδι". Σταμάτημα μετά από ντρίπλτα "με πήδημα, με δίχρονο βημασμό". Σουτ από στάση: "ελεύθερη βολή" θέση ποδιών, κορμού, χεριών κλπ. Σουτ με κίνηση: "δίχρονος βημασμός και σουτ". Εμπέδωση με παιχνίδι - στοιχειώδεις κανονισμοί.</p>

A3 Ποδόσφαιρο		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να γνωρίσουν στοιχεία της τεχνικής του ποδοσφαίρου. Να καλλιεργήσουν το ταλέντο τους. Να αναπτύξουν τις φυσικές σωματικές ικανότητες: ταχύτητα, ευκινησία, ευλυγξία, αντοχή, δύναμη.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Να αναπτύξουν κριτική σκέψη απέναντι στα αρνητικά φαινόμενα του αθλητισμού, όπως είναι η βία, η χυδαιολογία, και το ντόπινγκ.</p> <p>Να διαμορφώσουν φιλόθελο πνεύμα.</p> <p>Γνωστικός τομέας Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν την ανάγκη ύπαρξης των κανονισμών για το παιχνίδι.</p> <p>Να κατανοήσουν την ευεργετική επίδραση της άσκησης στο σώμα και στο πνεύμα.</p>	<p>Τεχνική. Κανονισμοί.</p> <p style="text-align: center;">(13 ώρες)</p>	<p>Είδη πάσας: Με το εσωτερικό του ποδιού, με το εξωτερικό του ποδιού, με το μετατόριστο "κουντεπέ" κ.ά.</p> <p>Είδη υποδοχής "σταμάτημα" της μπάλας Με το πέλμα, με το εσωτερικό του ποδιού και της κνήμης, με το μηρό κ.λ.π. Προώθηση και έλεγχος της μπάλας "κοντρόλ" ευθύγραμμη μετακίνηση με τη μπάλα.</p> <p>Νηρίπλα: "Μετακίνηση της μπάλας με ελιγμούς".</p> <p>Κεφάλια: απλή κεφάλια με το μέτωπο.</p> <p>Σουτ: με το εσωτερικό μέρος του ποδιού, το εξωτερικό "κουντεπέ".</p> <p>Αράουτ: επαναφορά της μπάλας από τα πλάγια.</p> <p>Είδη λαβών του περματοφύλακα: Όταν η μπάλα βρίσκεται ψηλά. Στο ύψος του κορμού. Χαμηλά κ.λ.π.</p> <p>Εμπέδωση με παιχνίδι</p>
B. ΚΛΑΣΙΚΟΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να καλλιεργήσουν τις ιδιαίτερες δεξιότητες που απαιτούν τα αγωνίσματα του στίβου. Να αναπτύξουν κινητικές δραστηριότητες στο περιβάλλον.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Να αναπτύξουν ψυχικές αρετές όπως: θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος.</p> <p>Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, τη θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθηση. Να αγαπήσουν και να προστατεύουν το φυσικό περιβάλλον.</p> <p>Να αναπτύξουν ηθικές αρετές όπως: τιμότητα, δικαιοσύνη, αξιοκρατία, σεβασμός ανηλπίων, αυτοσεβασμός, μετριοφροσύνη.</p> <p>Γνωστικός τομέας Να γνωρίσουν στοιχεία της τεχνικής των αγωνισμάτων του στίβου. Να γνωρίσουν την έννοια της προσπάθειας και του αγώνα. Να κατανοήσουν τη σημασία της άσκησης για την υγεία του σώματος και του πνεύματος.</p> <p>Να κατανοήσουν τη σημασία και το ρόλο της διατροφής.</p> <p>Να αποκτήσουν γνώσεις για τις μορφές του αθλητισμού ξεκινώντας από τα αρχαία χρόνια μέχρι και σήμερα.</p> <p>Να ανακαλύψουν το αθλητικό πρότυπο που τους ταράζει.</p>	<p>Δρόμοι ταχύτητας. Δρόμοι αντοχής. Σκυταλοδρομία. Άλμα σε μήκος. Άλμα τριπλούν. Άλμα σε ύψος. Σφαιροβόλια. Ακοντισμός. Φυσική κατάσταση</p> <p style="text-align: center;">(30 ώρες)</p>	<p>Δρόμοι ταχύτητας: Βασική τεχνική διασκελισμού "τοποθέτηση ποδιού, κίνηση χεριών, ώθηση σκέλους, θέση κορμού, ρυθμός".</p> <p>Εκκίνηση από όρθια θέση και συσπειρωτική. Βασική τεχνική του διασκελισμού</p> <p>"τοποθέτηση ποδιού, κίνηση χεριών, θέση κορμού, ρυθμός δρόμου, αναπνοή".</p> <p>Εκκίνηση δρόμου αντοχής.</p> <p>Συνεχής δρόμος 2'-10' για εμπέδωση της τεχνικής του δρόμου.</p> <p>Σκυταλοδρομία: Απλή τεχνική μεταβίβασης της σκυτάλης με αλλαγή χεριού.</p> <p>Άλμα σε μήκος: Άλμα με συσπειρωτική τεχνική "φορά, πάτημα, αιώρηση, προσγείωση.</p> <p>Άλμα τριπλούν. Βασική τεχνική του άλματος: "Ρυθμός δρόμου, πάτημα ρυθμός αναπήδησεων, θέση κορμού" με περιορισμένη φορά (αγόρια- κορίτσια).</p> <p>Άλμα σε ύψος: Τεχνική άλματος σε σπλ "ψαλίδι". Βασική τεχνική "Φλοπ".</p> <p>Σφαιροβόλια: Βασική τεχνική ρίψης. Ρίψη με μετακίνηση.</p> <p>Ακοντισμός: Ρίψη μικρής μπάλας "τύπου τένις" χωρίς και με φορά με τη βασική τεχνική του ακοντισμού. Φυσική κατάσταση.</p> <p>Δραστηριότητες για την ανάπτυξη βασικών φυσικών ικανοτήτων "αντοχή, δύναμη, ταχύτητα, ευλυγξία, συναρμογή".</p>

Γ. ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ		
Ενόργανη γυμναστική		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να αναπτύξουν πολύπλευρα τις κινητικές τους δεξιότητες και τα ταλέντα τους.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Να καλλιεργήσουν ψυχικές αρετές όπως: συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αυτοπειθαρχία, θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος. Να αγωνίζονται τίμια και δίκαια και να αντιμετωπίζουν με σεβασμό το συμπαίκτη και τον αντίπαλο.</p> <p>Γνωστικός τομέας Να γνωρίσουν το σώμα ιούς και τις δυνατότητες τους. Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν ότι ο αθλητισμός είναι τρόπος ζωής.</p>	<p>Ενόργανη γυμναστική Ρυθμική γυμναστική</p> <p>(10 ώρες)</p>	<p>Ενόργανη Γυμναστική: Απλές κυβιστήσεις - ανακυβιστήσεις Σπρίξεις απλές και κατακόρυφη. Τροχός. Κυβίστηση σε πλινθίο ή απλά άλματα εραλήτριο "με ή χωρίς βαθύρα". Ρυθμική γυμναστική: Απλές κινήσεις με σχαινάκια, μπάλες, κορδέλες, σπεφάνια "γι α κορίτσια".</p>
Δ. ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΧΟΡΟΙ		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να γνωρίσουν το σώμα τους μέσω της κίνησης και του ρυθμού.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Να χαρούν και να εκφραστούν δημιουργικά.</p> <p>Γνωστικός τομέας Να μηθθούν στο τραγούδι, στο ρυθμό, στη μελωδία και στην κίνηση του χορού. Να γνωρίσουν στοιχεία της λαϊκής παράδοσης του τόπου τους.</p>	<p>Πανελληνιοί Τοπικοί</p> <p>(11 ώρες)</p>	<p>α) Μακεδόνιας (Γρήγορος χασάπικος). β) Συρτός - καλαμασιανός γ) Ένας τοπικός. Να βρουν και να παρουσιάσουν πληροφορίες για τους συγκεκριμένους χορούς (Περιοχή που τους συναντάμε, (αν χορεύονται από άντρες ή γυναίκες, λαβή των χεριών κ.ά.).</p>
Ε. ΚΟΛΥΜΒΗΣΗ		
<p>Κολύμβηση όπου υπάρχουν οι δυνατότητες.</p>		

ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ: 90

ΤΑΞΗ: Β

Στόχοι	Θεματικές ενότητες (διασπόμενος χρόνος)	Ενδεικτικές δραστηριότητες
A. ΑΘΛΟΠΑΙΔΙΕΙΣ		
A1. Πετοσφαίριση		
<p>Επιδιώκεται οι μαθητές:</p> <p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να αναπτύξουν σύνθετες και περίπλοκες δεξιότητες του αθλήματος. Να αναπτύξουν τις αντιληπτικές ικανότητες τους για την κίνηση σε συγκεκριμένο χώρο. Να συμμετέχουν σε αθλητικούς αγώνες.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Να κατανοήσουν τη σημασία της συνεργασίας και της επικοινωνίας στον αγώνα. Να αγωνίζονται τίμια και δίκαια με σεβασμό στον αντίπαλο Να αντιμετωπίζουν με σύνεση τη νίκη και την ήττα.</p> <p>Γνωστικός τομέας Να γνωρίσουν βασικούς κανόνες υγιεινής και πρώτων βοηθειών για το άθλημα.</p>	<p>Τεχνική. Τακτική. Κανονισμοί.</p> <p style="text-align: center;">(10 ώρες)</p>	<p>Επανάληψη θεμάτων Α' τάξης. Θέσεις παικτών στο γήπεδο με δυο πασαδόφους "σύστημα 4-2". Τοποθέτηση παικτών στο γήπεδο: Όταν η ομάδα υποδέχεται η μπάλα από σέρβις. Όταν η ομάδα υποδέχεται τη μπάλα από καρφί "μπλοκ". Όταν ο παίκτης της ομάδας σερβίρει. Όταν παίκτης της ομάδας καρφώνει. Εμπέδωση με παιχνίδι.</p>
A.2. Καλαθοσφαίριση		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να αναπτύξουν τις φυσικές σωματικές ικανότητες: ταχύτητα, ευκινησία, ευλυγισία, δύναμη. Να αποκτήσουν μεγαλύτερη ακρίβεια στην εκτέλεση των κινήσεων. Να συμμετέχουν σε αθλητικούς αγώνες.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Να καλλιεργήσουν πνεύμα ομαδικότητας συνεργασίας και επικοινωνίας. Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, τη θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθηση. Να αναπτύξουν ηθικές αρετές όπως: τιμιότητα, δικαιοσύνη, σεβασμός αντίπαλου, μετριοφροσύνη.</p> <p>Γνωστικός τομέας Να κατανοήσουν τους κανονισμούς του μπάσκετ και να προσπαθήσουν να παίξουν σύμφωνα με αυτούς. Να κατανοήσουν την σημασία της προσπάθειας και συμμετοχής στο παιχνίδι.</p>	<p>Τεχνική. Κανονισμοί. Τακτική.</p> <p style="text-align: center;">(10 ώρες)</p>	<p>Επανάληψη θεμάτων Α' τάξης. Απλές μορφές προσποίησης. Απλές μορφές προπετάσιματος "σκληρή". Επανάκτηση της μπάλας από το ταμπλό "Ριμπάουντ". Εμπέδωση με παιχνίδι.</p>

Β. ΚΛΑΣΙΚΟΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

Αγωνίσματα στίβου

<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να καλλιεργήσουν τις ιδιαίτερες δεξιότητες που απαιτούν τα αγωνίσματα του στίβου. Να αναπτύξουν συστηματικά τις αναπνευστικές δυνατότητες του οργανισμού.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν ψυχικές αρετές, όπως θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος. Να γνωρίσουν και να προσπατήσουν το φυσικό περιβάλλον. Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, τη θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθηση. Να αναπτύξουν ηθικές αρετές: όπως πησιότητα, δικαιοσύνη, αξιοκρατία, σεβασμός ανηπάτων, αυτοσεβασμός, μετριοφροσύνη.</p> <p>Γνωστικός τομέας Να γνωρίσουν στοιχεία της τεχνικής των αγωνισμάτων του στίβου. Να γνωρίσουν την έννοια της προσπάθειας και του αγώνα σύμφωνα με την Ολυμπιακή Παράδοση. Να κατανοήσουν τη σημασία της άσκησης για την υγεία. Να γνωρίσουν τα αρχαία και σύγχρονα Ολυμπιακά αγωνίσματα. Να συγκρίνουν τις ικανότητες τους στα διάφορα αγωνίσματα.</p>	<p>Δρόμοι ταχύτητας. Δρόμοι αντοχής. Σκυταλοδρομία. Άλμα σε μήκος Άλμα τριπλούν. Άλμα σε ύψος. Σφαιραβολία. Ακοντισμός. Φυσική κατάσταση.</p>	<p>Δρόμοι ταχύτητας:Επανάληψη στοιχείων τεχνικής Α τάξης. Αγώνες δρόμου μέχρι 80 μέτρα. Δρόμοι αντοχής: Επανάληψη στοιχείων τεχνικής Α τάξης. Συνεχής δρόμος διάρκειας μέχρι 12' για εμπέδωση της τεχνικής του δρόμου. Σκυταλοδρομία: Επανάληψη στοιχείων τεχνικής Α' τάξης. Αλλαγή σκυτάλης σε ζώνη 20m "σύμφωνα με τον κανονισμό". Αγώνες σκυταλοδρομίας μέχρι 60m "συμμετοχή όλων των μαθητών". Άλμα σε μήκος: Επανάληψη - τελειοποίηση στοιχείων τεχνικής Α' τάξης. Αύξηση δρόμου φοράς μέχρι 9 διασκελισμούς "ουστειρωική τεχνική". Εκμάθηση εκταπικής τεχνικής "στο σκάμμα και από υπερυψωμένο σημείο πατήματος". Αγώνες άλματος στο σκάμμα "φορά" μέχρι 9 διασκελισμούς. Άλμα τριπλούν:Επανάληψη βασικών στοιχείων τεχνικής Α' τάξης. Άσκηση στην τεχνική του άλματος με δρόμο φοράς μέχρι 7 διασκελισμών. Αγώνες άλματος "φορά 7 διασκελισμών". Άλμα σε ύψος:Επανάληψη στοιχείων τεχνικής "υαλίδι" και " Φ λ α π " Α τάξης. Αγώνες άλματος με τεχνική "Φλοπ" με μικρή φορά. Σφαιραβολία: Επανάληψη προηγούμενων στοιχείων τεχνικής Τεχνική ρίψης με αναπήδηση "Ο' Μπράιαν" με βοηθητικά ή πραγματικά όργανα. Αγώνες με πλήρη τεχνική. Ακοντισμός. Τελειοποίηση τεχνικής ακοντισμού με ρίψη σπογγώδους μικρής μπάλας βάρους μέχρι 300 γραμμαρίων. Φυσική κατάσταση: Δραστηριότητες των φυσικών ικανοτήτων ανάλογα με τις δυνατότητες των μαθητών.</p>
<p>(30 ώρες)</p>		

Γ. ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ		
Ενόργανη γυμναστική		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να αναπτύξουν πολύπλευρα τις κινητικές τους δεξιότητες και τα ταλέντα τους.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Να καλλιεργήσουν ψυχικές αρετές όπως: συνεργασία, αμαδικό πνεύμα, αυτοπειθαρχία θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος.</p> <p>Να αγωνίζονται τίμια και δίκαια και να αντιμετωπίζουν με σεβασμό το συμπαίκτη και τον αντίπαλο.</p> <p>Να καλλιεργηθούν την ελεύθερη και δημοκρατική έκφραση.</p> <p>Γνωστικός τομέας Να γνωρίσουν το σώμα τους και τις δυνατότητες τους.</p> <p>Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν ότι ο αθλητισμός είναι τρόπος ζωής.</p> <p>Να εκτιμήσουν την αισθητική των κινήσεων.</p>	<p>Ενόργανη γυμναστική. Ρυθμική γυμναστική.</p> <p style="text-align: center;">(10 ώρες)</p>	<p>Όπως και στην Α' τάξη Η ποιότητα και η ένταση των ασκήσεων να είναι προσαρμοσμένες στις αυξημένες δυνατότητες των μαθητών.</p>
Δ. ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΧΟΡΟΙ		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να γνωρίσουν το σώμα τους μέσω της κίνησης και του ρυθμού.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Επιδιώκεται οι μαθητές: Να χαρούν και να εκφραστούν δημιουργικά.</p> <p>Γνωστικός τομέας Να μηθούν στο τραγούδι, στο ρυθμό, στη μελωδία και στη χορευτική κίνηση του χορού. Να γνωρίσουν στοιχεία της λαϊκής παράδοσης του τόπου τους. Να γνωρίσουν την Ελληνική σκέψη και τον Ελληνικό Πολιτισμό.</p>	<p>Πανελλήνιοι. Τοπικοί</p> <p style="text-align: center;">(10 ώρες)</p>	<p>Επανάληψη των χωρών της Α' τάξης. Σαμάρνας Τσάμικος Τοπικοί.</p> <p>Βρίσκουν και παρουσιάζουν πληροφορίες για τους συγκεκριμένους χορούς (περιοχή που τους συναντάμε, αν χορεύονται από άντρες ή γυναίκες, λαβή των χεριών κ.α.).</p>
Ε. ΚΟΛΥΜΒΗΣΗ		
Κολύμβηση όπου υπάρχουν οι δυνατότητες.		

ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ : 90

ΤΑΞΗ: Γ

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες (διατιθέμενος χρόνος)	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
Α. ΑΘΛΟΠΑΙΔΙΕΣ		
Α1. Πετοσφαίριση		
<p>Επιδιώκεται οι μαθητές:</p> <p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να καλλιεργήσουν τα βασικά στοιχεία της τεχνικής του αθλήματος. Να αναπτύξουν τις ιδιαίτερες δεξιότητες που απαιτούνται για το άθλημα.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Να αναπτύξουν την ετοιμότητα και την αγωνιστικότητα τους. Να αναπτύξουν τον αυτοέλεγχο και την πειθαρχία τους.</p> <p>Γνωστικός τομέας Να μάθουν τους κανονισμούς του αθλήματος και να αγωνίζονται σύμφωνα με αυτούς. Να συνειδητοποιήσουν τα ην ανάγκη για «δια βίου» άσκηση ή άθληση και τα οφέλη που προκύπτουν από αυτή.</p>	<p>Τεχνική Τακτική Κανονισμοί</p> <p style="text-align: center;">(10 ώρες)</p>	<p>Επανάληψη θεμάτων Α και Β τάξεων. Πτώσεις. Δεξιά-αριστερά "χωρίς και με περιστροφή" πίσω και μπρος "χωρίς και με μπάλα". Παιχνίδι με πλήρη εφαρμογή των κανονισμών.</p>

Β. ΚΛΑΣΙΚΟΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

Αγωνίσματα στίβου

<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να καλλιεργήσουν τις ιδιαίτερες δεξιότητες που απαιτούν τα αγωνίσματα του στίβου. Να αναπτύξουν συστηματικά τις αναπνευστικές δυνατότητες του οργανισμού τους. Να αναπτύξουν την ικανότητα τους για έλεγχο της κίνησης. Συναισθηματικός τομέας Να αναπτύξουν ψυχικές αρετές, όπως θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος. Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση, τη θετική αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθηση. Να αναπτύξουν ηθικές αρετές: όπως ημιότητα, δικαιοσύνη, αξιοκρατία, σεβασμός ανηλάτων, αυτοσεβασμός, μετριοφροσύνη. Γνωστικός τομέας Να γνωρίσουν στοιχεία της τεχνικής των αγωνισμάτων του στίβου. Να γνωρίσουν την έννοια της προσπάθειας και του αγώνα. Να κατανοήσουν τη σημασία της άσκησης για την υγεία. Να αποκτήσουν γνώσεις που σχετίζονται με την Ολυμπιακή Παράδοση. Να συγκρίνουν τις ικανότητες τους στα διάφορα αγωνίσματα και να ανακαλύψουν το αγώνισμα που θα ήθελαν να κάνουν και εκτός σχολείου ερασιτεχνικά ή πρωταθλητικά. Να κατανοήσουν τη διαφορά μεταξύ αθλητισμού και πρωταθλητισμού. Να αναπτύξουν κριτική στάση απέναντι στα αρνητικά φαινόμενα του αθλητισμού (αναβολικά, εμπορευματοποίηση κ.ά.). Να εκτιμήσουν τα αισθητικά στοιχεία των κινήσεων των διαφόρων αθλημάτων.</p>	<p>Δρόμοι ταχύτητας. Δρόμοι αντοχής. Σκυταλοδρομία Άλμα σε μήκος. Άλμα τριπλούν. Άλμα σε ύψος. Σφαιροβολία. Ακοντισμός. Φυσική κατάσταση.</p> <p>(18 ώρες)</p>	<p>Δρόμοι ταχύτητας: Επανάληψη τελειοποίηση στοιχείων τεχνικής Α και Β τάξεων. Επιτάχυνση - επιβράδυνση, βελτίωση μήκους και συχνότητας διασκελισμού. Αγώνες δρόμου μέχρι 80 μέτρα. Δρόμοι αντοχής: Επανάληψη - τελειοποίηση στοιχείων τεχνικής Α και Β τάξεων. Δρόμος διάρκειας μέχρι 15' "σε ομαλό ή ανώμαλο έδαφος". Αγώνες δρόμου αντοχής σε ομαλό ή ανώμαλο έδαφος (1.500m για κορίτσια, 2.000m για αγόρια). Σκυταλοδρομία: Επανάληψη - τελειοποίηση στοιχείων τεχνικής Α και Β τάξεων. Άλμα σε μήκος: Επανάληψη - τελειοποίηση στοιχείων τεχνικής προηγούμενων τάξεων. Εκμάθηση της τεχνικής "διασκελισμός στον αέρα" στο σκάμμα. Αγώνες άλματος στο σκάμμα με καθορισμένη φορά " 11-15 διασκελισμοί". Άλμα τριπλούν: Επανάληψη - τελειοποίηση στοιχείων τεχνικής Α και Β τάξεων στο σκάμμα με φορά 11 διασκελισμών. Αγώνες άλματος τριπλούν με πλήρη τεχνική και καθορισμένη φορά " 11-15 διασκελισμοί". Άλμα σε ύψος: Επανάληψη - τελειοποίηση στοιχείων τεχνικής "Φλοπ". Άλματα με αύξηση του δρόμου φοράς. Αγώνες άλματος με πλήρη τεχνική. Σφαιροβολία: Επανάληψη - τελειοποίηση στοιχείων τεχνικής Α και Β τάξεων με βοηθητικά ή κανονικά όργανα. Αγώνες με πλήρη τεχνική "Ο Μπρίαν" από κανονική βαλβίδα. Ακοντισμός: Επανάληψη - τελειοποίηση προηγούμενων στοιχείων τεχνικής ρίψης ακοντισμού με μπαλάκι "χωρίς ή με φορά". Αγώνες με πλήρη τεχνική. Φυσική κατάσταση: Όπως και στις προηγούμενες τάξεις αλλά με ένταση και διάρκεια ασκήσεων, ανάλογα με τις αυξημένες δυνατότητες των μαθητών αυτής της ηλικίας. Προτίμηση σε σύνθετες μεθόδους π.χ. κυκλική προπόνηση.</p>
---	--	--

Γ. ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ		
Ενόργανη γυμναστική		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να αναπτύξουν πολυπλευρά τις κινητικές τους δεξιότητες και τα ταλέντα τους.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Να καλλιεργήσουν ψυχικές αρετές, όπως συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αυτοπεθαρχία θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος.</p> <p>Να αγωνίζονται τίμια και δίκαια και να αντιμετωπίζουν με σεβασμό το συμπαίκτη και τον αντίπαλο.</p> <p>Να εκφραστούν και να δημιουργήσουν μέσα από την κίνηση.</p> <p>Γνωστικός τομέας Να γνωρίσουν το σώμα τους και τις δυνατότητες τους. Να εκτιμήσουν τα αισθητικά στοιχεία της κίνησης.</p>	<p>Ενόργανη γυμναστική. Ρυθμική γυμναστική.</p> <p>(6 ώρες)</p>	<p>Επανάληψη - τελειοποίηση των ασκήσεων των προηγούμενων τάξεων.</p>
Δ. ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΧΟΡΟΙ		
<p>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός) Να γνωρίσουν το σώμα τους μέσω της κίνησης και του ρυθμού.</p> <p>Συναισθηματικός τομέας Να χαρούν και να εκφραστούν δημιουργικά.</p> <p>Γνωστικός τομέας Να μυηθούν στο τραγούδι, στο ρυθμό, στη μελωδία και στη χορευτική κίνηση. Να γνωρίσουν στοιχεία της λαϊκής παράδοσης του τόπου τους. Να γνωρίσουν την Ελληνική σκέψη και τον Ελληνικό Πολιτισμό.</p>	<p>Πανελληνίοι χοροί. Τοπικοί χοροί.</p> <p>(6 ώρες)</p>	<p>Πεντοζάλης. Τικ Μονά.</p> <p>Επανάληψη των χορών των προηγούμενων τάξεων. Βρίσκουν και παρουσιάζουν πληροφορίες για τους συγκεκριμένους χορούς (περιοχή που τους συναντάμε, αν χορεύεται από άντρες ή γυναίκες, λαβή των χεριών κ.α.).</p>
Ε. ΚΟΛΥΜΒΗΣΗ		
<p>Κολύμβηση όπου υπάρχουν οι δυνατότητες.</p>		

ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ : 60

1. Διδακτική μεθοδολογία

ΤΑΞΗ Α , Β και Γ

Ο καθηγητής Φ.Α. θα πρέπει στην αρχή του χρόνου να ετοιμάσει τον ετήσιο, τριμηνιαίο και εβδομαδιαίο προγραμματισμό του.

Στον καθηγητή επιβάλλεται να αποφασίσει σε ποια περίοδο του έτους θα διδάξει το κάθε αντικείμενο λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες του σχολείου (αθλητική υποδομή, αριθμός υπηρετούντων καθηγητών Φ.Α., κ.ά.).

Όταν αρχίζει η διδασκαλία ενός αντικείμενου, πρέπει να καταβάλλεται προσπάθεια να μη διακόπτεται μέχρι να τελειώσουν τα προγραμματισμένα γι' αυτό μαθήματα.

Εάν ο καιρός είναι ακατάλληλος (βροχή, χιόνι κ.ά.) και δεν υπάρχουν κατάλληλοι χώροι για άθληση θα πρέπει να γίνονται θεωρητικά μαθήματα σχετικά με αθλητικά θέματα.

Η διδασκαλία των αθλημάτων και αγωνισμάτων θα γίνεται τόσο στους μαθητές όσα και στις μαθήτριες χωρίς διάκριση.

Όπου ενυπάρχει το στοιχείο του κινδύνου, πρέπει να τηρούνται όλοι οι κανόνες ασφαλείας για την αποφυγή ατυχημάτων.

Για τη διδασκαλία του χορού πρέπει να εξασφαλίζεται η δημιουργία κατάλληλου κλίματος καθώς και η δυνατότητα χρησιμοποίησης της κατάλληλης μουσικής.

Να διδάσκονται κατά προτεραιότητα οι τοπικοί χοροί και να ακολουθούν οι υπόλοιποι.

4. Προτεινόμενα διαθεματικά σχέδια εργασίας

ΤΑΞΗ Α

Θέμα: Η εκπαίδευση των νέων στην αρχαία Ελλάδα (Μουσική-Γυμναστική).

Εκπόνηση ομαδικών και ατομικών εργασιών με καθήκοντα τη συλλογή πληροφοριών και στοιχείων που σχετίζονται με το θέμα, την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας (γραπτού και ηλεκτρονικού τύπου), την εικαστική απόδοση της γυμναστικής των νέων στην αρχαία Ελλάδα, τη συλλογή εικόνων, που έχουν αναφορά στην εκπαίδευση, από αρχαία αγγεία, την κατασκευή οργάνων γυμναστικής της αρχαιότητας, τη συγκριτική παρουσίαση της εκπαίδευσης των νέων στην αρχαία Ελλάδα με την εκπαίδευση σήμερα. **Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:** Χώρος, χρόνος, πολιτισμός, ομοιότητες - διαφορές, ισορροπία, συνεργασία, επικοινωνία, ομαδικότητα, εξέλιξη, μεταβολή, σύστημα, νόμος. **Προεκτάσεις** στην Αισθητική Αγωγή (Εικαστικά, Μουσική), στην Τεχνολογία, στη Λογοτεχνία, στα Αρχαία, στην Ιστορία.

ΤΑΞΗ Β

Θέμα: Ο αθλητισμός στην Ελλάδα κάποτε. Εκπόνηση ομαδικών και ατομικών εργασιών με καθήκοντα τη συλλογή πληροφοριών που σχετίζονται με το θέμα, με ανασκόπηση της βιβλιογραφίας (γραπτού και ηλεκτρονικού τύπου), την καταγραφή στοιχείων από τις πρώιμες μορφές του αθλητισμού, τον αθλητισμό στην αρχαία Ελλάδα, τις μονομαχίες της Ρωμαϊκής περιόδου, τις μορφές άθλησης στην Βυζαντινή εποχή, τους αθλητικούς αγώνες των αρματολών και των κλεφτών, την εικαστική απόδοση των αθλημάτων της κάθε περιόδου, τη συγκριτική παρουσίαση του αθλητισμού στις διάφορες εποχές. **Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:** Χώρος, χρόνος, πολιτισμός, παράδοση, ομοιότητες - διαφορές, ισορροπία, συνεργασία, επικοινωνία, ομαδικότητα, εξέλιξη, μεταβολή, σύστημα, νόμος. **Προεκτάσεις** στην Αισθητική Αγωγή (Εικαστικά, Μουσική), στην Τεχνολογία, στη Λογοτεχνία, στα Αρχαία, στην Ιστορία.

Θέμα: Πανελλήνιοι αθλητικοί αγώνες (στην αρχαία Ελλάδα). Εκπόνηση ομαδικών και ατομικών εργασιών με καθήκοντα, την καταγραφή των πανελλήνιων αγώνων (Ισθμία, Νεμέα, Παναθήναια, Πύθια, Ολύμπια), την παρουσίαση αθλημάτων - αθλητών - επάθλων - δικαιοδοτικών οργάνων, παρουσίαση πολιτιστικών αγώνων της αρχαιότητας, τη συγκέντρωση ποιημάτων αρχαίων συγγραφέων που αναφέρονται στους πανελλήνιους αγώνες, την εικαστική απόδοση σκηνών από αυτούς τους αγώνες (αθλητές, ελλανοδίκες, αμφικτύονες, θεατές, κήρυκες, φιλόσοφοι κ.ά.). **Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:** Χώρος, χρόνος, πολιτισμός, παράδοση, ομοιότητες - διαφορές, ισορροπία, συνεργασία, επικοινωνία, ομαδικότητα, εξέλιξη, μεταβολή, σύστημα, νόμος. **Προεκτάσεις** στην Αισθητική Αγωγή (Εικαστικά, Μουσική), στην Τεχνολογία, στη Λογοτεχνία, στα Αρχαία, στην Ιστορία.

ΤΑΞΗ Γ

Θέμα: «Άσκηση και Υγεία» ή «Δια βίου άσκηση». Εκπόνηση ομαδικών και ατομικών εργασιών με καθήκοντα τη συλλογή πληροφοριών που σχετίζονται με το θέμα, με ανασκόπηση της βιβλιογραφίας (γραπτού και ηλεκτρονικού τύπου), την καταγραφή των ωφελειών της άσκησης, τη βιντεοσκόπηση ή τη φωτογράφιση αθλημάτων αναψυχής (ράφτινγκ, πεζοπορία, ορειβασία κ.ά.), τη συμμετοχή σε αθλήματα του βουνού και της θάλασσας, τη μελέτη της πυραμίδας μεσογειακής διατροφής, την κατασκευή αυτής της πυραμίδας στο μάθημα της Τεχνολογίας. **Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:** Χώρος, χρόνος, πολιτισμός, παράδοση, ομοιότητες - διαφορές, ισορροπία, συνεργασία, επικοινωνία, ομαδικότητα, εξέλιξη, μεταβολή, σύστημα, άτομο. **Προεκτάσεις** στην Αισθητική Αγωγή (Εικαστικά, Μουσική), στην Τεχνολογία, στην Οικιακή Οικονομία, στην Πληροφορική, στη Λογοτεχνία.

Θέμα: Νέες Τεχνολογίες και Αθλητισμός. Εκπόνηση ομαδικών και ατομικών εργασιών με καθήκοντα, την παρουσίαση με φωτογραφικό υλικό των συνθηκών προπόνησης και άθλησης σε παλαιότερες εποχές σε σύγκριση με τη σημερινή εποχή, τη συλλογή πληροφοριών που σχετίζονται με τη εξέλιξη στα όργανα μετρήσεων στα αθλητικά όργανα στο φώτο φίνις, στο αντί-ντόπινγκ κεντρικά, την παρουσίαση - εκδήλωση στη σχολική μονάδα με θέμα: Νέες τεχνολογίες, Μ.Μ.Ε. και Αθλητισμός. **Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:** Χώρος, χρόνος, πολιτισμός, ομοιότητες - διαφορές, ισορροπία, συνεργασία, επικοινωνία, ομαδικότητα, εξέλιξη, μεταβολή, σύστημα, άτομο, κοινωνία. **Προεκτάσεις** στην Αισθητική Αγωγή (Εικαστικά, Μουσική), στην Τεχνολογία, στην Οικιακή Οικονομία, στη Λογοτεχνία, στην Πληροφορική.

5. Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση αποτελεί βασικό στοιχείο της παιδαγωγικής διαδικασίας και δικαιολογείται παιδαγωγικά περισσότερο ως μέσο ανατροφοδότησης του μαθητή και λιγότερο ως μέσο επίτευξης των στόχων ή σύγκρισης με τους υπόλοιπους μαθητές. Οι μαθητές θα αξιολογούνται με βάση τα παρακάτω κριτήρια:

- Την αφομοίωση του περιεχόμενου την εκμάθηση δηλαδή των αθλητικών δεξιοτήτων.

- Την προσπάθεια, το ενδιαφέρον και γενικά τη συμπεριφορά τους στο μάθημα.

- Τη φυσική τους κατάσταση.

- Τις γνώσεις τους γύρω από αθλητικά θέματα.

Όλα τα παραπάνω, τα αξιολογεί ο εκπαιδευτικός Φυσικής Αγωγής είτε κατά τη διάρκεια του μαθήματος, είτε κάνοντας αθλητικά τεστ μικρής διάρκειας, είτε θέτοντας προφορικές ερωτήσεις. Ο χρόνος που αφιερώνεται στα τεστ και στις ερωτήσεις πρέπει να είναι ο μικρότερος δυνατός για να μην υποκαθιστά η εξέταση τη διδασκαλία.

6. Προδιαγραφές Βιβλίων και λοιπού διδακτικού υλικού

Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Για τον εκπαιδευτικό Φυσικής Αγωγής

Η Φυσική Αγωγή στο Δημοτικό Σχολείο

- 3 βιβλία για τον εκπαιδευτικό (1 για κάθε κύκλο Α – Β , Γ- Δ , Ε – ΣΤ).
- Μέγεθος Α4.
- 150 σελίδες το κάθε βιβλίο.
- Το 40% του βιβλίου να είναι εικονογραφημένο.

Για τους μαθητές

Η Φυσική Αγωγή στο Δημοτικό Σχολείο

- 3 Βιβλιοτετράδια για το μαθητή (1 για κάθε κύκλο Α – Β , Γ- Δ , Ε – ΣΤ).
- Μέγεθος Α4.
- 150 σελίδες το κάθε βιβλίο.
- Το 60% του βιβλίου να είναι εικονογραφημένο.

Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση Γυμνάσιο

Για τον καθηγητή Φυσικής Αγωγής

Η Φυσική Αγωγή στο Γυμνάσιο

- 3 βιβλία για τον καθηγητή Φυσικής Αγωγής (1 για κάθε τάξη Α – Β , Γ).
- Μέγεθος Α4.
- 150 σελίδες το κάθε βιβλίο.
- Το 40% του βιβλίου να είναι εικονογραφημένο.

Για τους μαθητές

Η Φυσική Αγωγή στο Γυμνάσιο

- 3 βιβλία για το μαθητή (1 για κάθε τάξη Α , Β και Γ Γυμνασίου).
- Μέγεθος Α4.
- 150 σελίδες το κάθε βιβλίο.
- Το 60% του βιβλίου να είναι εικονογραφημένο.

Βοηθήματα για το διδάσκοντα για όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης

Γενική Διδακτική της Φυσικής Αγωγής

- 2 βιβλία για τον εκπαιδευτικό (1 για κάθε βαθμίδα εκπαίδευσης).
- Μέγεθος Α4.
- 150 σελίδες το κάθε βιβλίο.
- Το 15% του βιβλίου να είναι εικονογραφημένο.

Οδηγίες Φυσικής Αγωγής για το διευρυμένο ωράριο της Α/θμιας Εκπαίδευσης

- 1 εγχειρίδιο οδηγιών για τον εκπαιδευτικό.
- Μέγεθος Α4.
- 70 σελίδες.

Η Φυσική Αγωγή στο ολοήμερο σχολείο

- 1 βιβλίο για τον εκπαιδευτικό
- Μέγεθος Μ.
- 150 σελίδες.
- Το 40% του βιβλίου να είναι εικονογραφημένο.

Λεξικό Αθλητικών και Ολυμπιακών όρων.

- 1βιβλίο.
- 400 σελίδες.

Εποπτικό υλικό:

Οπτικοακουστικό υλικό για τη διδασκαλία των κινητικών δραστηριοτήτων που διδάσκονται στο Δημοτικό και Γυμνάσιο.

1. Βιντεοταινίες για τις παρακάτω κινητικές δραστηριότητες:

- Ψυχοκινητική Αγωγή (Νηπιαγωγείο - Δημοτικό)
- Μουσικοκινητική Αγωγή (Νηπιαγωγείο - Δημοτικό)
- Βόλεϊ
- Μπάσκετ
- Ποδόσφαιρο
- Χάντμπολ
- Κλασικός Αθλητισμός
- Ενόργανη Γυμναστική
- Ρυθμική Αγωνιστική Γυμναστική
- Ελληνικοί Παραδοσιακοί χοροί
- Κολύμβηση
- Κινητικές δραστηριότητες κατάλληλες για το διευρυμένο ωράριο και το ολοήμερο

σχολείο.

2. Μαγνητοταινίες

Μαγνητοταινία με την μουσική των ελληνικών χωρών.

3. CD

- 2 CD Μουσικοκινητικής – Ψυχοκινητικής.
- 2 CD Ελληνικών παραδοσιακών χωρών.

Απαιτούμενο εκπαιδευτικό υλικό

- Μπάλες ποικίλων μεγεθών, βάρους και υλικού κατασκευής, φιλέδες.
- Σφαίρες, στυλοβάτες αλμάτων, σκυτάλες.
- Στρώματα, βατήρες, εφαλτήρια, σχοινάκια, στεφάνια, καρφες.
- Μαγνητόφωνο, ταινίες μουσικής και CD, βιντεοταινίες.
- Χρονόμετρα, εμπόδια, κώνοι.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 14^ο

Υ.Π.Ε.Π.Θ. ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΦΕΚ 304/ 13-3-2003, τ. Β'

1. Σκοπός του προγράμματος, αρχές και βασικοί άξονες

Η Ολυμπιακή Παιδεία είναι ένα παιδαγωγικό πρόγραμμα στο πλαίσιο του οποίου προωθούνται αξίες και αποκτώνται γνώσεις, εμπειρίες και δεξιότητες που πηγάζουν από τους Ολυμπιακούς Αγώνες και την Αθλητική Παράδοση και έχουν ως σκοπό τη σωματική, ψυχική και πνευματική καλλιέργεια των μαθητών και τη δημιουργία στάσεων και συμπεριφορών κοινωνικά αποδεκτών.

Αρχές του Προγράμματος

Η μορφωτική και παιδευτική δύναμη της Ολυμπιακής Παράδοσης.

Η «καλοκαγαθία», δηλαδή η αρμονική σωματική και πνευματική ανάπτυξη του ανθρώπου και η συνύπαρξη του με άλλους ανθρώπους.

Ο αυθορμητισμός, η αμεσότητα, η στρατηγική, η συνύπαρξη και η ομαδικότητα που σχετίζονται με το παιχνίδι.

Η συνάθροιση - συνέλευση που σχετίζεται με τους αγώνες.

Η ψυχαγωγία.

Η αποδοχή Αθλητικών και Ηθικών Κανόνων.

Το «μέτρο» που εκδηλώνεται στους ίδιους τούς αγώνες, στα συναφή έργα αυτών και στην τεχνολογία των αγώνων.

Η δημοσιότητα, η οποία συγκεντρώνει την επίδειξη, την εικόνα και την επικοινωνία, τον θεωρό και τον θεατή.

Οι παραπάνω αρχές γίνονται κατανοητές μέσα στον ορίζοντα της δημοκρατίας, της ειρηνικής συνύπαρξης ανθρώπων και λαών και των ισόρροπων και ομαλών διαθρωπικών σχέσεων.

Βασικοί άξονες

Η ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας του ανθρώπου.

Οι διαπροσωπικές σχέσεις, η κοινωνικότητα, η επικοινωνία, ο διάλογος, η έκφραση και η μάθηση.

Το παιχνίδι σε όλες τις μορφές του, ως παιδιά, ψυχαγωγία, διασκέδαση και χαρά.

Η κίνηση και η επαφή με τη φύση, την τεχνική, το σχεδιασμό και τον προγραμματισμό.

Ο αγώνας σε ολόκληρο το σύγχρονο Ολυμπιακό πρόγραμμα και σε όλες τις φάσεις του, ως προετοιμασία, άσκηση, προπόνηση, συμμετοχή, υποδομή, κανονισμοί και κοινωνική κατανόηση.

Η διαλεκτική της θέας στο στάδιο, την τηλεόραση, τον τύπο, τη μόδα, τη διαφήμιση, την τεχνολογία, τη νίκη, την ήττα, την αναγνώριση και την ουτοπία.

Οι δυνάμεις της οικονομίας, τεχνολογίας, πολιτικής, επιστήμης και οι Ολυμπιακοί Αγώνες.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες και οι πολιτισμοί, οι θρησκείες, ο διάλογος, οι συναντήσεις, η φιλία, η φιλοξενία, η συνεργασία, η αλληλεγγύη και η κατανόηση των λαών.

Τα θετικά και τα αρνητικά φαινόμενα, όπως είναι η εμπορευματοποίηση, η χορηγοποίηση, η επαγγελματισμοποίηση, η βιομηχανοποίηση, ο γιγαντισμός, η πολιτικοποίηση, ο ολοκληρωτισμός, οι κριτικές, οι αντιφάσεις στις διεθνείς σχέσεις, η οργάνωση και η διοίκηση, η θρησκεία των μειόνων, η αυτόματη ανθρωπομηχανή.

Οι πολιτικότητες: τόπος-οικουμένη, αρχαίο-μοντέρνο, σώμα-πνεύμα, ελευθερία-δεσμεύσεις, ως βάσεις παιδείας και ανθρωπισμού.

2. Άξονες, γενικοί στόχοι, θεμελιώδεις έννοιες διαθεματικής προσέγγισης

Προσχολική Αγωγή - Δημοτικό σχολείο

Τάξη	Άξονες γνωστικού περιεχομένου	Γενικοί στόχοι (γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις και αξίες)	Θεμελιώδεις έννοιες διαθεματικής προσέγγισης
Προσχολική Αγωγή	Αθλητισμός χθες και σήμερα. Ταξιδεύοντας στις Ολυμπιάδες. Τίμιο και δίκαιο παιχνίδι. Εγώ - εσύ - όλοι μαζί. Αθήνα 2004 - Η Ολυμπιάδα της χαράς.	Στάσεις Η συμμετοχή των νέων στην αρχαία ελληνική και σύγχρονη Ολυμπιακή Παράδοση. Η συμμετοχή των νέων στον Ολυμπιακό Πολιτισμό όπως αυτός εμφανίζεται: α) στον τόπο, στην υποδομή, στη φύση, β) στη συμμετοχή, γ) στο σώμα, δ) στην κίνηση, ε) στο παιχνίδι, στ) στον αγώνα, ζ) στις αρχές, η) στο θέαμα, θ) στο νόημα, ι) στο διάλογο.	Ισότητα Εξάρτηση Μεταβολή Χρόνος Χώρος Ήχος Χρώμα - Φως Συμμετρία Ισορροπία Άτομο Επικοινωνία Συνεργασία Αλληλεπίδραση Συμμετοχή Ελευθερία Νόμος Σύστημα Συμβολισμός Ταξινόμηση Δομή
Α Κύκλοι Α & Β Δημοτικού	Αθλητισμός χθες και σήμερα. Μύθος και Ολυμπιακοί Αγώνες. Τίμιο και δίκαιο παιχνίδι. Αθλούμαι - παίζω - χαίρομαι -ονειρεύομαι. Αθήνα 2004 - Η μεγάλη γιορτή όλου του κόσμου.	Κοινωνικές Δεξιότητες Η ανάπτυξη της επικοινωνίας με τους συναθλητές, προπονητές, διαιτητές, ανηπάλους, δημοσιογράφους, θεατές και με άτομα άλλης εθνικότητας και πολιτισμού.	
Β Κύκλοι Γ & Δ Δημοτικού	Αθλητισμός - Εκπαίδευση στην αρχαία Ελλάδα. Ολυμπιακοί Αγώνες χθες και σήμερα. Αθλούμαι - παίζω - χαίρομαι - ονειρεύομαι με αρχαία και σύγχρονα παιχνίδια. Ο Αθλητής. Ολυμπιακοί Αγώνες. Αθήνα 2004 - Η μεγάλη γιορτή του κόσμου.	Η καλλιέργεια των δεξιοτήτων και των ιδιαίτερων ταλέντων των νέων. Η διαμόρφωση των νέων ως προσώπων, σύμφωνα με τις κατηγορίες του ωραίου, του καλού, του δικαίου, του αληθινού και του ελεύθερου.	
Γ Κύκλοι Ε & ΣΤ Δημοτικού	Ιστορία του αθλητισμού. Σύγχρονη Ολυμπιακή ιστορία. Αθήνα 2004 - Η νέα πρόκληση. Παραολυμπιακοί Αγώνες. Η ωφέλεια της άσκησης. Ευ Αγωνίζεσθαι (Ηθικά και κοινωνικά μηνύματα).	Σωματικές - Κινητικές Δεξιότητες Η καλλιέργεια των κινητικών αθλητικών δεξιοτήτων και των ιδιαίτερων αθλητικών ταλέντων των νέων. Η μύηση σε μη διαδεδομένα στη χώρα μας Ολυμπιακά Αθλήματα και Αγώνισματα. Γνώσεις Η γνώση για την αρχαία ελληνική και σύγχρονη Ολυμπιακή Παράδοση και τον Ολυμπιακό Πολιτισμό. Η κατανόηση της αισθητικής αξίας της τέχνης που έχει πηγή έμπνευσης τους Ολυμπιακούς Αγώνες και γενικά τον αθλητισμό. Η ανάπτυξη κριτικής σκέψης απέναντι σε αρνητικά κοινωνικά φαινόμενα, όπως είναι η βία, η χυδαιολογία, η καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κ.ά.	

Γυμνάσιο

Τάξη	Άξονες γνωστικού περιεχομένου	Γενικοί στόχοι (γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις και αξίες)	Θεμελιώδεις έννοιες διαθεματικής προσέγγισης
Α Γυμνασίου	<p>Αθλητισμός χθες και σήμερα. Σύγχρονοι Ολυμπιακοί Αγώνες-εγκαταστάσεις, υποδομή. Παρολυμπιακοί Αγώνες. Ευ Αγωνίζεσθαι (Ηθικά και κοινωνικά μηνύματα) Ολυμπιακά Αθλήματα. Ολυμπιακή εκκευρία.</p>	<p>Στάσεις Η συμμετοχή των νέων στην αρχαία ελληνική και σύγχρονη Ολυμπιακή Παράδοση. Η συμμετοχή των νέων στον Ολυμπιακό Πολιτισμό όπως αυτός εμφανίζεται: α) στον τόπο, στην υποδομή, στη φύση, β) στη συμμετοχή, ν) στο σώμα, δ) στην κίνηση. ε) στα παιχνίδια, στ) στον αγώνα, ζ) στις αρχές, η) στο θέαμα, θ) στο νόημα, ι) στο διάλογο.</p>	<p>Ιδιότητα Εξάρτηση Μεταβολή Χρόνος Χώρος Ήχος Χρώμα-Φως Συμμετρία Ισορροπία Άτομο</p>
Β Γυμνασίου	<p>Αρχαίοι και σύγχρονοι Ολυμπιακοί Αγώνες. Νίκη - ήττα. Η ωφέλεια της άσκησης. Ευ Αγωνίζεσθαι (Ηθικά και κοινωνικά μηνύματα) Ολυμπιακοί Αγώνες - θετικές επιπτώσεις και προβλήματα. Αθήνα 2004 -Εθελοντισμός - Επικοινωνία</p>	<p>Κοινωνικές Δεξιότητες Η ανάπτυξη της επικοινωνίας με τους συναθλητές, προπονητές, διαιτητές, αντιπάλους, δημοσιογράφους, θεατές και με άτομα άλλης εθνικότητας και εν γένει πολτισμού. Η καλλιέργεια των δεξιοτήτων και των ιδιαίτερων ταλέντων των νέων. Η εξέλιξη των νέων ως προσωπών, σύμφωνα με τις κατηγορίες του ωραίου, του καλού, του δικαίου, του αληθινού και του ελεύθερου.</p>	<p>Επικοινωνία Συνεργασία Αλληλεπίδραση Συμμετοχή Ελευθερία Νόμος Σύστημα Συμβολισμός Ταξινόμηση Δομή</p>
Γ Γυμνασίου	<p>Ολυμπιακοί Αγώνες-το παρόν και το παρελθόν. Αθλητισμός – σώμα, νους, πνεύμα. Ο άγων. Αρχές και θεσμοί του Ολυμπιακού κινήματος. Ολυμπιακοί Αγώνες και Πολιτισμοί. Ολυμπιακοί Αγώνες-Περιβάλλον, ποιότητα ζωής.</p>	<p>Σωματικές - Κινητικές Δεξιότητες Η καλλιέργεια των κινητικών - αθλητικών δεξιοτήτων και των ιδιαίτερων αθλητικών ταλέντων των νέων. Η μύηση σε μη διαδεδομένα στη χώρα μας Ολυμπιακά αθλήματα και αγωνίσματα. Γνώσεις Η γνώση για την αρχαία ελληνική και σύγχρονη Ολυμπιακή Παράδοση και τον Ολυμπιακό Πολιτισμό. Η κατανόηση της αισθητικής αξίας της τέχνης που έχει πηγή έμπνευσης τους Ολυμπιακούς Αγώνες και γενικά τον αθλητισμό. Η ανάπτυξη κριτικής σκέψης απέναντι σε αρνητικά κοινωνικά φαινόμενα, όπως είναι η βία, η χυδαιολογία, η καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κ.ά.</p>	

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟ ΕΝΙΑΙΟ ΠΛΑΙΣΙΟ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

1. Σκοπός του προγράμματος

Η Ολυμπιακή Παιδεία στην ειδική αγωγή δίνει την ευκαιρία στους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες να συμμετέχουν ενεργά στις διαδικασίες της μάθησης. Το πρόγραμμα της Ολυμπιακής Παιδείας έχει ως σκοπό:

- Να παρακινήσει το ενδιαφέρον των μαθητών για θέματα Ολυμπιακής Παιδείας.
- Να αποτυπώσει τους εσωτερικούς και εξωτερικούς παράγοντες της σχολικής ζωής που επηρεάζουν θετικά ή αρνητικά τα ενδιαφέροντα των μαθητών και να αναδείξει τους θετικούς παράγοντες.
- Να προσφέρει στα παιδιά τη δυνατότητα για ανάπτυξη νέων κινητικών δραστηριοτήτων και παιχνιδιών βοηθώντας τα να γνωρίσουν μέσα από την κίνηση, το περιβάλλον, τα αντικείμενα, το σώμα τους και τον κοινωνικό τους περίγυρο.
- Να δώσει στα παιδιά την ευκαιρία να αναπτύξουν τις κινητικές τους ικανότητες, και να γνωρίσουν τις δυνατότητες τους.
- Να καλλιεργήσει τη δημιουργική και κριτική σκέψη των μαθητών.
- Να παροτρύνει τους διστακτικούς ή αδιάφορους μαθητές να συμμετέχουν στα μάθημα, βοηθώντας έτσι στη βελτίωση των ιδίων των μαθητών και του γενικότερου κλίματος μέσα στην τάξη.
- Να συμβάλει στην ενσωμάτωση καινοτόμων δράσεων μέσα στα υπάρχοντα προγράμματα σπουδών των ΣΜΕΑ.
- Να θέσει τις βάσεις για την ενασχόληση των παιδιών με την δια βίου άσκηση,
- Να διευκολύνει μακροπρόθεσμα στην επιλογή αθλητικών ταλέντων με στόχο την στελέχωση της Ολυμπιακής Ομάδας. (Αθλητές που θα συμμετέχουν στις Παραολυμπιάδες).

Το πρόγραμμα της Ολυμπιακής Παιδείας προσφέρει μεταξύ άλλων κινητικές εμπειρίες στους μαθητές, η έλλειψη των οποίων είναι εμφανής σήμερα όσο ποτέ άλλοτε, εξαιτίας του σύγχρονου τρόπου διαβίωσης. Στους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες η έλλειψη κίνησης είναι ακόμη πιο έντονη εξαιτίας των περιορισμών που βιώνουν λόγω των ειδικών τους αναγκών. Οι μαθητές θα βοηθηθούν να ανακαλύψουν τις δυνατότητες τους, να πιστέψουν σ' αυτές, να συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία της μάθησης, να καλλιεργήσουν και να προσαγάουν την κριτική σκέψη, τη γνώση, τη διάθεση για ζωή, βιώνοντας έτσι τη χαρά της δημιουργίας. Τα παιδιά θα μάθουν να επικοινωνούν και να συνεργάζονται μεταξύ τους για την επίτευξη των στόχων της διδακτικής ώρας της Ολυμπιακής Παιδείας, να συμμετέχουν ενεργά στην ομάδα, να διαμορφώνουν από κοινού το σχολικό περιβάλλον και να μεταφέρουν τα ερεθίσματα που παίρνουν από το σχολείο στο σπίτι.

2. Άξονες, γενικοί στόχοι του προγράμματος, διαθεματική προσέγγιση

Το πλαίσιο του προγράμματος Ολυμπιακής Παιδείας για την Ειδική Αγωγή περιγράφεται συνοπτικά στους παρακάτω γενικούς στόχους:

1. Την προσφορά νέων, διαφορετικών, πολύπλευρων και σύνθετων κινητικών εμπειριών. Αυτό σημαίνει ότι το περιεχόμενο της Ολυμπιακής Παιδείας θα εξυπηρετεί όχι μόνο την ανάπτυξη κινητικών δεξιοτήτων, αλλά και κινητικών εμπειριών που βρίσκονται σε άμεση σχέση με το σώμα των παιδιών και την εικόνα που έχουν γι' αυτό. Η θεώρηση της Ολυμπιακής Παιδείας για το σώμα δεν αναφέρεται μόνο στις οργανικές λειτουργίες του, αλλά και στην ανάπτυξη της συνολικής προσωπικότητας των μαθητών μέσα από την κίνηση.

2. Την κοινωνικοποίηση των μαθητών τόσο μέσα από την εκδήλωση και εφαρμογή στην πράξη των προσωπικών τους επιθυμιών, όσο και από την αποδοχή των επιθυμιών των συμμαθητών τους.

3. Την βίωση, την αναγνώριση και την κατανόηση νέων συνθηκών και τροπών συμπεριφοράς αναφορικά με την κίνηση και τη γνώση.

Η Ολυμπιακή Παιδεία αφορά τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, οι οποίοι είτε είναι ενταγμένοι στο κοινό εκπαιδευτικό σύστημα είτε φοιτούν σε αυτόνομα ειδικά σχολεία. Για την εφαρμογή του προγράμματος προτείνονται σημαντικές τροποποιήσεις τόσο στην οριοθέτηση των στόχων όσο και στην μεθοδολογία και τις δραστηριότητες. Είναι κατανοητό ότι το εν λόγω πρόγραμμα πρέπει να προσαρμόζεται στο επίπεδο του κάθε μαθητή, λαμβάνοντας υπόψη τις δυνατότητες του και τα ενδιαφέροντα του.

Ο εκπαιδευτικός, ο οποίος εργάζεται σε σχολεία της Α/βάθμιας ή Β/βάθμιας Εκπαίδευσης όπου υπάρχει τάξη ένταξης, στην οποία φοιτούν μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, ή σε Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής (ΣΜΕΑ), καλείται να προσαρμόσει κατάλληλα το πρόγραμμα του και τον τρόπο διδασκαλίας του. Ειδικότερα θα πρέπει να προσαρμόζεται το πρόγραμμα ανάλογα με την κατηγορία των μαθητών με ειδικές ανάγκες.

Ενδεικτικά αναφέρουμε παραδείγματα προσαρμογής μερικών δραστηριοτήτων στις ανάγκες των παιδιών διαφόρων κατηγοριών. Η έννοια λ.χ. των ολυμπιακών αγώνων στην αρχαιότητα μπορεί να δοθεί με τις ακόλουθες προσαρμογές:

(α) Για παιδιά με νοητική καθυστέρηση: Προετοιμασία για επίσκεψη σε αρχαιολογικό μουσείο. Συλλογή καρτών με αθλητικές παραστάσεις αρχαίων αθλητών. Αναπαράσταση των αθλημάτων και επιβράβευση των αθλητών.

(β) Για παιδιά με κινητικές αναπηρίες: Προβολή βίντεο που αναπαριστά αθλητικούς αγώνες της αρχαιότητας. Προβολή βίντεο με τη συμμετοχή αθλητών με κινητικές αναπηρίες. Επισήμανση της ανάγκης για συστηματική προετοιμασία και θέληση για επιτυχία. Αξιοποίηση των κινητικών δυνατοτήτων των παιδιών για αναπαράστασεις εφικτών αθλητικών δραστηριοτήτων. Αξιολόγηση των προσπαθειών και καλλιέργεια της ευγενούς άμιλλας.

(γ) Για τυφλά παιδιά και παιδιά με προβλήματα όρασης. Περιγραφή αθλημάτων της αρχαιότητας. Ακρόαση αθλητικών εκδηλώσεων. Άσκηση με δραστηριότητες κινητικότητας και προσανατολισμού. Ενθάρρυνση των παιδιών για συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες αξιοποιώντας την αίσθηση της ακοής και της αφής.

(δ) Για κωφά και βαρήκοα παιδιά; Επίσκεψη σε μουσείο. Συλλογή μουσειακού υλικού. Επεξεργασία του υλικού με έμφαση στην κατανόηση των αθλητικών δραστηριοτήτων με την χρήση της Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας.

Αναπαράσταση των αθλημάτων με τήρηση των σχετικών κανόνων. Συμμετοχή των παιδιών στις αθλητικές δραστηριότητες με προσαρμογές των κανονισμών, π.χ. τροποποίηση του τρόπου εκκίνησης με οπτική ένδειξη.

Για όλες τις παραπάνω κατηγορίες μαθητών προτείνονται επίσης επισκέψεις σε Αθλητικές Ομοσπονδίες και Σωματεία αναπήρων καθώς και επισκέψεις αθλητών με αναπηρίες και μη στο σχολείο τους.

Τα αναμενόμενα αποτελέσματα από την εφαρμογή του προγράμματος της Ολυμπιακής Παιδείας στην Ειδική Αγωγή συνοψίζονται ως ακολούθως:

α) Οι μαθητές θα έχουν τη δυνατότητα να αναπτύξουν πολύπλευρες δράσεις, να γνωρίσουν νέες δυνατότητες κίνησης και επικοινωνίας μέσα από τα θέματα της Ολυμπιακής Παιδείας. Το τελικό αναμενόμενο αποτέλεσμα για τους μαθητές είναι η κατάκτηση μιας διαφορετικής θεώρησης και σχέσης απέναντι στον ίδιο τον εαυτό, τους συμμαθητές τους, τον δάσκαλο τους, τη διδασκαλία και το μάθημα της σχολικής Ειδικής Φυσικής Αγωγής.

β) Οι μαθητές θα αξιοποιήσουν το χρόνο διδασκαλίας όλων των μαθημάτων συμμετέχοντας σε δραστηριότητες που συμβάλλουν στην ανάπτυξη της κινητικής και συνολικής τους προσωπικότητας, σε δραστηριότητες που προάγουν τη σκέψη, τη διαδικασία μάθησης και τη γνώση, μέσα από την ενεργό συμμετοχή τους στο μάθημα.

γ) Οι μαθητές θα συμμετέχουν στην διαμόρφωση του αύλειου χώρου του σχολείου τους, της αίθουσας διδασκαλίας, της αίθουσας γυμναστικής. Μέσα από τις εργασίες τους θα συμβάλουν στη βελτίωση και διεύρυνση των εοπτικών μέσων και της υλικοτεχνικής υποδομής του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής και των άλλων μαθημάτων.

3. Πρόγραμμα Σπουδών Ολυμπιακής Παιδείας στην Ειδική Αγωγή. (Ενδεικτικά)

ΕΙΔΙΚΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

ΣΤΟΧΟΙ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
<p>Να γνωρίσουν στοιχεία της κίνησης και του ρυθμού. Να αναπτύξουν τη δημιουργικότητα τους και τη φαντασία τους. Να διασκεδάσουν, να χαρούν, να ονειρευτούν, να εκφραστούν, μέσα από το παιχνίδι.</p>	<p>Ασκήσεις Ψυχοκινητικής και Μουσικοκινητικής Αγωγής Ασκήσεις θεατρικής αγωγής: Αβλούμαι - παίζω - χαίρομαι - ονειρεύομαι Εγώ - εσύ - όλοι μαζί (20 ώρες)</p>	<p>Οι μαθητές: Μαθαίνουν - παίζουν παραδοσιακά παιχνίδια του τόπου μας Παίζουν αθλητικά ομαδικά παιχνίδια μίμησης και συνεργασίας</p>

ΕΙΔΙΚΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

ΣΤΟΧΟΙ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
<p>Να γνωρίσουν στοιχεία της κίνησης, της άσκησης και του ρυθμού. Να αναγνωρίσουν ιστορικές φάσεις εξέλιξης των αγωνισμάτων Να προσαρμόζουν το σώμα τους στο ρυθμό και στο χώρο. Να αναπτύξουν τη δημιουργικότητα τους και τη φαντασία τους. Να ενισχύσουν δεσμούς φιλίας και συνεργασίας.</p>	<p>Ασκήσεις Μουσικοκινητικής και θεατρικής Αγωγής. Μύθος και Ολυμπιακοί Αγώνες Ολυμπιακά Αθλήματα Αβλούμαι - παίζω - χαίρομαι - ονειρεύομαι Εγώ - εσύ - όλοι μαζί Αθήνα 2004 - Η Ολυμπιάδα της χαράς (ευθύνη όλων μας) (25 ώρες)</p>	<p>Οι 12 άθλοι του Ηρακλή. Μετά από μια σύντομη παρουσίαση του κάθε άθλου, οι μαθητές αναπαριστούν αυτόν παίζοντας θεατρικό παιχνίδι Σύντομη παρουσίαση της ιστορίας του αθλητισμού από την προϊστορική εποχή έως και σήμερα με φωτογραφίες και διαφάνειες. Τελική αθλητική εκδήλωση. Τρίαθλο Α' και Β' τάξεων, με στοιχεία αναπαράστασης αφής της Ολυμπιακής φλόγας και έναρξης Ο.Α.</p>

ΕΙΔΙΚΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ – ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΤΕΕ

ΣΤΟΧΟΙ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
<p>Να γνωρίσουν την Αρχαία Ελληνική και Σύγχρονη Ολυμπιακή Παράδοση. Να καλλιεργήσουν τις ιδιαίτερες δεξιότητες στον Αθλητισμό. Να αποκτήσουν εμπειρία στον αθλητικό τομέα.</p>	<p>Αρχαίοι Ολυμπιακοί Αγώνες. Σύγχρονοι Ολυμπιακοί Αγώνες. Παρολυμπιακοί Αγώνες. Ολυμπιακά Αθλήματα. Αθήνα 2004 - Ευθύνη όλων μας. (25 ώρες)</p>	<p>Ανασκόπηση έντυπης και ηλεκτρονικής βιβλιογραφίας, με θέματα για τους αρχαίους και σύγχρονους Ο.Α. (Αγωνίσματα - κανονισμοί - έπαθλα - πονίες) Συγκέντρωση πληροφοριακού υλικού από Ομοσπονδίες, Γ.Γ.Α, αθλητικούς φορείς για τα Ολυμπιακά άθλημα και προβολή αθλητικής βιντεοταινίας με θέμα τους Ο.Α.</p>

3. Διαθεματικά σχέδια εργασίας (Ενδεικτικά)	
Την ώρα της γλώσσας	Συζήτηση επίκαιρων ολυμπιακών θεμάτων. Παρουσίαση ενός αθλητή αναπήρου ή μη. Διήγηση μιας ολυμπιακής ιστορίας.
Την ώρα των Καλλιτεχνικών/ Εργοθεραπεία	Οι μαθητές ζωγραφίζουν: Τα Ολυμπιακά σύμβολα, τα σύμβολα των αθλημάτων. Οι μαθητές δημιουργούν: Κατασκευές - γλυπτική - κεραμική - ζωγραφική - χαλκογραφίες - υαλογραφίες - γύψινα - κολάζ - κόμικς - γκράφιτι, με θέματα που αφορούν τους Ολυμπιακούς αγώνες. Κατασκευή μασκότ για το 2004. Το σήμα των Ολυμπιακών Αγώνων (κατασκευή των δαχτυλιδιών - χρωματισμός). Ζωγραφίες από αγωνίσματα και σύμβολα. Κατασκευή ολυμπιακού βιβλίου.
Την ώρα της Ιστορίας	Οι αγώνες στην αρχαιότητα. Οι σύγχρονοι Ολυμπιακοί Αγώνες. Η Παραολυμπιάδα Αθήνα 2004. Απόδοση τιμών σε Ολυμπιονίκες από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα
Την ώρα της Μουσικής	Ο Εθνικός Ύμνος. Ο Ολυμπιακός Ύμνος. Εθνικοί Ύμνοι άλλων κρατών. Χοροί και τραγούδια της χώρας που φιλοξενεί τους Ολυμπιακούς Αγώνες
Την ώρα των θρησκευτικών / Ηθικής	Δικαιοσύνη στα σπορ και στην καθημερινή ζωή Ευ Αγωνίζεσθαι. Εκείνο που μετράει δεν είναι η νίκη αλλά η συμμετοχή. Η Ολυμπιάδα ενώνει τους λαούς.
Την ώρα των Μαθηματικών	Οι τέσσερις πράξεις σε σύνδεση με τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Ασκήσεις, π.χ. Υπολογισμός της περιμέτρου / διαστάσεων γηπέδων. Αποστάσεις Ολυμπιακών Πόλεων. Υπολογισμός συμμετεχόντων αθλητών, θεατών, δημοσιογράφων, κλπ.
Την ώρα της αγωγής υγείας / Μάθημα επισκέπτριας υγείας	Διατροφικές συνήθειες αθλητών. Χρήση αναβολικών στον αθλητισμό. Κατασκευή πρωινού αθλητών από ομάδα μαγειρικής και προσφορά του στους μαθητές. Εξαρτησιογόνες ουσίες και αθλητική απόδοση (κάπνισμα, ναρκωτικά)
Την ώρα της Φυσικοθεραπείας/ Μάθημα φυσιοθεραπευτή	Αποκατάσταση αθλητών έπειτα από τραυματισμούς. Ειδικό πρόγραμμα για βελτίωση και συμμετοχή στην Ολυμπιάδα / Παραολυμπιάδα. Συζήτηση συμβάντων τραυματισμών σε Ολυμπιονίκες / Αποθεραπεία.
Την ώρα της Φυσικής Αγωγής / Μάθημα Ψυχοκινητικής Αγωγής	Συζήτηση για τους Ολυμπιακούς της Αθήνας το 2004 και την Παραολυμπιάδα. Παράκλιση για ενεργό συμμετοχή (ως αθλητές, ως εθελοντές, ως θεατές). Ενσωμάτωση των ειδικών ασκήσεων μέσα στο αναλυτικό πρόγραμμα του σχολείου. Εκτέλεση των ασκήσεων σε προσαρμοσμένο περιβάλλον (συνθήκες και παράγοντες) προς τους Ολυμπιακούς Αγώνες.

5. Μεθοδολογικές προσεγγίσεις

Οι μέθοδοι διδασκαλίας που προτείνονται για την υλοποίηση του προγράμματος πρέπει:

- να είναι εύκολες στην υλοποίησή τους,
- να προσεγγίζουν τους στόχους που έχουν τεθεί,
- να απευθύνονται στο γνωστικό, νοητικό και συναισθηματικό επίπεδο των μαθητών,
- να διευκολύνουν τη συνεργασία εκπαιδευτικών-μαθητών.

Γι' αυτούς τους λόγους εκτός από τις παραδοσιακές μεθόδους διδασκαλίας (διαλέξεις, προβολή διαφανειών, προβολή βιντεοταινιών, προβολή CD, χάρτες, προπλάσματα, εικόνες, διαγράμματα), προτείνονται και μέθοδοι ομαδοσυνεργατικές.

Οι ομαδοσυνεργατικές μέθοδοι δίνουν την ευκαιρία στους μαθητές να λειτουργήσουν ομαδικά, να αναλάβουν πρωτοβουλίες και υπευθυνότητες και να παίξουν ενεργό ρόλο στη διαδικασία της μάθησης, με ανάπτυξη ιδεών, παιχνίδια ρόλων, παιδαγωγικά παιχνίδια, καλλιτεχνική δημιουργία, αθλητικές δραστηριότητες, ενασχόληση με αθλητικά θέματα, ασκήσεις ελεύθερου συνειρμού, οραματισμό, επισκέψεις στο περιβάλλον (φυσικό και κοινωνικό-έρευνα πεδίου).

Οι μέθοδοι που θα χρησιμοποιούνται πρέπει να δίνουν τη δυνατότητα στους μαθητές να προβληματίζονται να αναπτύσσουν τις γνώσεις τους, να συμπεραίνουν, να διατυπώνουν και να αιτιολογούν τις απόψεις τους. Η θεωρία και η πράξη να συμπορεύονται. Να δημιουργούνται κατάλληλες συνθήκες, ώστε να γίνεται «διερεύνηση θεμάτων και ανακάλυψη». Οι στρατηγικές αυτές περιλαμβάνουν διαδικασίες μετρήσεων, ταξινόμησης, παρατήρησης, διερεύνησης, πρόβλεψης, εύρεσης χρονικών σχέσεων, σύγκρισης γεγονότων, επίλυσης προβλημάτων, γνωστικών συγκρούσεων, παρατήρησης κ.ά.

Σημαντικό στοιχείο είναι οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές να διαμορφώνουν από κοινού το πλαίσιο δράσης. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού πρέπει να είναι καθοδηγητικός-συμβουλευτικός, ενώ το κέντρο βάρους μετατίθεται στους μαθητές και στη συλλογική μορφή εργασίας. Σημαντική θεωρείται η συνεργασία με άλλους εκπαιδευτικούς, με ειδικούς επιστήμονες με εξωσχολικούς φορείς και με το Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων.

Μεθοδολογικές προσεγγίσεις για την υλοποίησή του προγράμματος (ενδεικτικά):

- η μέθοδος σχεδίων εργασίας (project). η ομαδοσυνεργατική μέθοδος και η μέθοδος της αλληλοδιδασκαλίας,
- επιλογή και προσαρμογή της διδασκόμενης ύλης ανάλογα με το βαθμό και το είδος της αναπηρίας,
- καθορισμός πλαισίου Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών με σκοπούς, στόχους και δραστηριότητες προσαρμοσμένες στο βαθμό και το είδος των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών κάθε μαθητή.
- διαγνωστική αξιολόγηση με διερεύνηση των δυνατοτήτων και αδυναμιών στον κινητικό τομέα.
- ένταξη του προγράμματος 7^{ης} Ολυμπιακής Παιδείας στο πλαίσιο του εξατομικευμένου εκπαιδευτικού προγράμματος του μαθητή, με τη συνεργασία όλων των ειδικοτήτων. Στα πλαίσια του εξατομικευμένου διδακτικού προγράμματος τίθενται οι μακροπρόθεσμοι και οι βραχυπρόθεσμοι διδακτικοί στόχοι.
- ανάλυση των διδακτικών στόχων σε επιμέρους διδακτικά στάδια με επιλογή του κατάλληλου διδακτικού υλικού.
- διδασκαλία με τη χρήση κατάλληλων ψυχοπαιδαγωγικών ενισχύσεων.
- συνεχείς αναπροφοδοτήσεις, έλεγχος των αποτελεσμάτων, συστηματικές καταγραφές της προόδου των μαθητών.
- τήρηση αρχείου προόδου του μαθητή με ενημέρωση του ατομικού φακέλου.
- κατάρτιση του κινητικού και του γνωστικού προφίλ του μαθητή.

6. Αξιολόγηση

Στην αρχή της εργασίας και κατά τη διάρκεια της χρησιμοποιείται η διαγνωστική αξιολόγηση. Στόχος είναι η αναγνώριση της προϋπάρχουσας γνώσης και εμπειρίας των μαθητών στο υπό διαπραγμάτευση κάθε φορά θέμα και η αξιοποίηση τους για τη βελτίωση και για τον εμπλουτισμό της διδασκαλίας. Κατά τη διάρκεια επίσης του προγράμματος χρησιμοποιείται η διαμορφωτική αξιολόγηση με στόχο τη συνεχή πληροφόρηση του εκπαιδευτικού και του μαθητή για την πορεία της μάθησης, και τη διαδικασία της διαμορφωτικής αξιολόγησης ο εκπαιδευτικός ενημερώνει και συζητά με τους μαθητές του για τα μαθησιακά τους επιτεύγματα. Ανάλογα με τα αποτελέσματα της σχεδιάζει κατάλληλες παρεμβάσεις για τη βελτίωση της διαδικασίας μάθησης και την επίτευξη των μαθησιακών στόχων.

Στο τέλος του προγράμματος πραγματοποιείται η τελική αξιολόγηση. Η αξιολόγηση γίνεται προφορικά με συζήτηση και γραπτά με ερωτηματολόγια. Στη φάση αυτή γίνεται από κοινού αξιολόγηση της εργασίας για το κατά πόσο επιτεύχθηκαν οι στόχοι, πώς αναπτύχθηκε η εργασία, γίνεται εντοπισμός λαθών, καταγράφεται το γνωστικό και βιωματικό υλικό που κατακτήθηκε και καταγράφονται τα αποτελέσματα.

Τόσο η ετεροαξιολόγηση (από τους συμμαθητές και τον εκπαιδευτικό), όσο και η αυτοαξιολόγηση (από τους μαθητές) γίνονται με θετικό τρόπο και στοχεύουν στην πρόοδο και τη βελτίωση της εργασίας. Η τελική αξιολόγηση εστιάζεται στο κατά πόσο οι γνώσεις και οι εμπειρίες που αποκτήθηκαν διαμόρφωσαν νέες συμπεριφορές και άλλαξαν παλαιότερες αρνητικές στάσεις των μαθητών και των εκπαιδευτικών.

7. Προδιαγραφές βιβλίων και λοιπού διδακτικού υλικού

Για την υλοποίηση του προγράμματος εκτός από το εκπαιδευτικό υλικό για την Ολυμπιακή Παιδεία στην γενική Εκπαίδευση (προβλέπεται η ανάπτυξη Ειδικού Αναλυτικού Προγράμματος και κατάλληλων εκπαιδευτικών και εποπτικών υλικών (για τον εκπαιδευτικό και για τους μαθητές), για κάθε βαθμίδα εκπαίδευσης καθώς και κάθε κατηγορία μαθητών με ειδικές ανάγκες.

8. Προδιαγραφές εγκαταστάσεων, εποπτικού και αθλητικού υλικού

Το άριστο εποπτικό αθλητικό υλικό και οι εγκαταστάσεις συμβάλλουν στην επιτυχή υλοποίηση του προγράμματος, διότι παρακινούν το ενδιαφέρον των μαθητών και το μάθημα γίνεται πιο αποδοτικό.

Για το πρόγραμμα της Ολυμπιακής Παιδείας απαραίτητα είναι: Αφίσα με τα συνθήματα αγώνων, αθλητικές εγκαταστάσεις (ανοιχτές και κλειστές), διαφάνειες, σλάιτς, βιντεοταινίες, λογισμικό, κασετόφωνο, CD, επιδιασκόπιο, φωτογραφική μηχανή, δημοσιογραφικό μαγνητόφωνο, βίντεο, Η/Υ, σκάνερ, εκτυπωτής, φωτοτυπικό προπλάσματα, προσομοιώματα, χάρτες, αφίσες, πίνακες, αθλητικά υλικά (αφορά αθλητικό υλικό για όλα τα ολυμπιακά αθλήματα).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 15^ο

ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΟΔΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΑΠΟ ΤΟ 1996 ΕΩΣ ΤΟ 2004

Η Φυσική Αγωγή με την ευρεία έννοια αποτελεί μια διαδικασία επίδρασης στον άνθρωπο, από την ώρα που θα γεννηθεί ως την ώρα που θα πάψει να υπάρχει.

Μια διαδικασία συνδεδεμένη τόσο με την φυσική ανάπτυξη του ανθρώπου και την προσαρμογή του στο περιβάλλον (παλαιότερα και με την εξασφάλιση του προς το ζην), όσο και με την ανάπτυξη της προσωπικότητάς του, τις πνευματικές και ηθικές αρετές του ατόμου.

Η αντίληψη του ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΥ για την Φ.Α. διαμορφώνεται, αξιοποιώντας τις θεωρητικές και ιδεολογικές προσεγγίσεις της κλασσικής και σύγχρονης παιδαγωγικής επιστήμης, των διανοητών της αριστεράς, στη βάση μιας ανθρωποκεντρικής θεώρησης για την ανάπτυξη της κοινωνίας. Σύμφωνα με αυτή την θεώρηση, βασικό αντικείμενο της Φ.Α. είναι ο άνθρωπος ως κοινωνικό ον κι ως ζωντανός οργανισμός, που υπάρχει και δρα μέσα σ' ένα συγκεκριμένο κοινωνικό και φυσικό περιβάλλον. Ένας άνθρωπος που πρέπει να αναπτύσσεται πολύπλευρα κι αρμονικά, εξασφαλίζοντας το επίπεδο ζωής που αρμόζει σε κάθε πολίτη μιας σύγχρονης και δημοκρατικής κοινωνίας.

Για το λόγο αυτό ο Συνασπισμός θεωρεί την Φ.Α. ως βασικό συστατικό στοιχείο της εκπαιδευτικής διαδικασίας, το οποίο ασκεί σαφείς παιδαγωγικές, βιολογικές, ιδεολογικές κι άλλες σημαντικές λειτουργίες.

Για τον Συνασπισμό η Φ.Α. πρέπει ν' αποτελεί κύριο στοιχείο της σχολικής δραστηριότητας διότι συνδέεται:

- με τις παιδαγωγικές πλευρές του συστήματος της εκπαίδευσης των νέων
- με τις κρίσιμες ηλικιακές περιόδους διαμόρφωσης των όρων και συνθηκών υγείας των νέων - αυριανών ενηλίκων πολιτών
- με τον ορθολογικό τρόπο ζωής και την ελεύθερη ώρα των νέων
- με την ανάδειξη της βιολογικής αξίας της φυσικής άσκησης
- με το μηχανισμό κοινωνικοποίησης, ψυχολογικής και ηθικής ολοκλήρωσης του ατόμου, κοινωνικών ομάδων και λαών.

Ο Συνασπισμός δεν θεωρεί την Φ.Α. ως ένα απλό εργαλείο για την εξασφάλιση των παραπάνω, αλλά ως δραστηριότητα που ασκεί εξαιρετικά σημαντική επίδραση και σε άλλους κοινωνικούς θεσμούς τέτοιους όπως η οικογένεια, ο πολιτισμός, ο αθλητισμός.

Η σημερινή κατάσταση της Φ.Α. στην εκπαίδευση εκφράζει απολύτως τον προβληματικό χαρακτήρα του κοινωνικό-πολιτικού μας συστήματος, την καθήλωση του κράτους πρόνοιας, την κυριαρχία των νόμων της αγοράς έναντι των σύγχρονων αναγκών του ανθρώπου. Κυριαρχεί μια τάση εξουδετέρωσης των θετικών επιδράσεων της Φ.Α. στη νεολαία, με ταυτόχρονη διόγκωση του ρόλου του πρωταθλητισμού, του κυνηγιού των ρεκόρ και της εμπορευματοποίησης.

Ένα τεράστιο χάσμα χωρίζει τον αθλητισμό υψηλών επιδόσεων στη χώρα μας από τον αθλητισμό στο σχολείο. Από τα μέταλλια στα παγκόσμια πρωταθλήματα και τις Ολυμπιάδες, την προβολή και τον κοσμοπολιτισμό όσων διαχειρίζονται τα θέματα του 2004, έως την αποκαρδιωτική εικόνα του αθλητισμού στο σχολείο, η διαφορά δεν κρύβεται. Στην ουσία πρόκειται για «χάσμα» στην αθλητική πολιτική των κυβερνήσεων, των κομμάτων που με τον ένα ή τον άλλο τρόπο καθόρισαν την πορεία του ελληνικού αθλητισμού και της εκπαίδευσης από την μεταπολίτευση ως σήμερα.

Η υπάρχουσα δομή Φυσικής Αγωγής στην εκπαίδευση, αν δεν εξυπηρετεί, είναι το λιγότερο υποταγμένη στη τάση που προαναφέραμε, κι οδηγεί σε μια αντικοινωνική φιλοσοφία για τον αθλητισμό, σ' ένα στρεβλό τρόπο ενασχόλησης με τα κοινά του αθλητισμού κι εν τέλει σ' ένα στρεβλό συνολικά τρόπο ζωής της νεολαίας.

Γίνεται αντιληπτό, ότι καταρχήν ο Συνασπισμός δεν αναφέρεται στην Φ.Α. ως σ' ένα από τα μαθήματα του ωρολογίου προγράμματος του ελληνικού σχολείου.

Αναφερόμαστε σε μια μακρόχρονη διαδικασία που ξεκινά με ευθύνη του κράτους από την προσχολική - νηπιακή ηλικία φτάνει μέχρι την τριτοβάθμια εκπαίδευση και κατόπιν συνδέεται με άλλες μορφές αθλητικής δραστηριότητας, τέτοιες όπως ο σωματειακός αθλητισμός ή δραστηριότητες που αναπτύσσει η Τοπική Αυτοδιοίκηση για ιδιαίτερες κοινωνικές ομάδες (γυναίκες, άτομα τρίτης ηλικίας κλπ).

Γίνεται λόγος για την ανάγκη δημιουργίας ενός ΕΝΙΑΙΟΥ, ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ, ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ κι ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ, το οποίο θα εξυπηρετεί τις σημερινές και αυριανές ανάγκες όλου του ελληνικού λαού, σε κάθε περίοδο της ζωής του κάθε πολίτη.

Αυτό το σύστημα έχει ως βάση τη Φυσική Αγωγή στις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Με αλλαγή περιεχομένου, μορφών και στόχων σε κάθε βαθμίδα, σύμφωνα με τους νόμους της ανάπτυξης των σχολουμένων, με βάση την ηλικία και τις συνθήκες ζωής.

Ειδικότερα για την Φ.Α. στις βαθμίδες της εκπαίδευσης, αυτή αναπτύσσεται με:

1. την φυσική άσκηση ως μέσο πρακτικής επίδρασης στις λειτουργικές ιδιότητες του οργανισμού, στην ανάπτυξη των κινητικών και ικανοτήτων και φυσικών αρετών των μαθητών
 2. την εκμάθηση τεχνικο-τακτικών στοιχείων των αθλημάτων, της θεωρίας και της πράξης τους
 3. τις ακαδημαϊκές γνώσεις που συνδέονται μ' ένα ευρύτατο πεδίο χρησιμότητας για την καθημερινή ζωή πληροφοριών, τέτοιων όπως ζητήματα αγωγής υγείας (διατροφής, προφύλαξης κλπ), ιστορίας του αθλητισμού, μ' ένα πλατύ κύκλο ενδιαφερόντων των νέων ανθρώπων
 4. ένα σύστημα σχολικών αθλητικών δραστηριοτήτων που καταλαμβάνει εξέχουσα θέση στην εσωτερική ζωή του σχολείου
 5. την παράλληλη σύνδεση της σχολικής αθλητικής δραστηριότητας με αντίστοιχες δραστηριότητες άλλων φορέων (Τοπικής Αυτοδιοίκησης).
- Φυσική Αγωγή στην εκπαίδευση αναπτύσσεται είτε μέσα από το διδακτικό αντικείμενο της φυσικής αγωγής, ισότιμα ενταγμένο μέσα στο ωρολόγιο πρόγραμμα του σχολείου, είτε σε ώρες εκτός ωρολογίου προγράμματος.

Το αναλυτικό πρόγραμμα φυσικής αγωγής

Το αναλυτικό πρόγραμμα που εφαρμόζεται τα τελευταία 15 χρόνια είναι ξεπερασμένο κι ανεφάρμοστο. Κατάφερε κι αυτό να έχει την τύχη των προηγούμενων προγραμμάτων και δεν εκπληρώνει σε καμιά περίπτωση τους σκοπούς της Φ.Α. όπως το ίδιο περιγράφει, αλλά δεν μπορεί να επιτύχει στις ελάχιστες ώρες της διδασκαλίας του μαθήματος, ούτε τους στόχους που θέτει το Σύνταγμα του 1975, ο σχετικός Νόμος, η UNESCO και το Συμβούλιο της Ευρώπης.

Παρά τις όποιες προσπάθειες εφαρμογής του, η έλλειψη ενιαίας αντίληψης για τους στόχους της Φ.Α. από την πλευρά των αρμόδιων για την υλοποίηση του φορέων είναι εμφανής, με αποτέλεσμα το διοικητικό χάος, ο καθένας να κάνει ότι θέλει και όπως αυτός αντιλαμβάνεται το ρόλο του μέσα στο σύστημα. Το πρόβλημα οξύνεται από την αδυναμία καθοδήγησης από την πλευρά του ΥΠΕΠΘ και του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, αλλά και την μη αξιοποίηση των προτάσεων των κοινωνικών και επιστημονικών φορέων για το ξεπέρασμα των προβλημάτων. Επίσης παρατηρείται αδυναμία σύνδεσης της Φ.Α. με τους σκοπούς της Παιδείας γενικότερα, με αποτέλεσμα την πλήρη υποβάθμιση του ρόλου της Φ.Α., ειδικά μετά την μεταρρύθμιση Αρσένη.

Θεωρούμε ότι το αναλυτικό πρόγραμμα Φυσικής Αγωγής έχει πλήρως αποτύχει και είναι αναγκαίο όσο ποτέ να προωθηθούν σημαντικές αλλαγές στην κατεύθυνση αναβάθμισης του μαθήματος της Φ.Α. αλλά και στην ανάδειξη της σημασίας του στην εκπλήρωση των στόχων της Παιδείας.

Αναλυτικότερα όσον αφορά το θεωρητικό μέρος του αναλυτικού προγράμματος Φ.Α. θέλουμε να τονίσουμε τα εξής:

- η τοποθέτηση του κινητικού - εκφραστικού στόχου σαν πρωτεύοντα στόχο της Φ.Α. και η προνομιακή διδασκαλία τεχνικών από τους καθηγητές Φ.Α. έχει ανατρέψει τον, από αρχαιοτάτων χρόνων, βασικό σκοπό της Φ.Α. που είναι η αγωγή του σώματος.

- συνεπεία των παραπάνω είναι η υποβάθμιση και τοποθέτηση σε δεύτερη μοίρα των βιολογικών χαρακτηριστικών του ατόμου, της φυσικής κατάστασης και των βασικών της παραμέτρων (αντοχή, δύναμη, ταχύτητα, ευκαμψία κλπ), καθώς και των αντίστοιχων ορθοσωματικών και γυμναστικών ασκήσεων.

- η διεξαγωγή του μαθήματος είναι αδύνατη λόγω της μείωσης των ωρών διδασκαλίας αλλά και της ασάφειας του στόχου του. Είναι ευρύτερα παραδεκτό ότι για την απόκτηση τόσο της φυσικής κατάστασης όσο και την αφομοίωση μιας τεχνικής δεξιοτήτας απαιτείται συγκεκριμένος αριθμός ωρών ενασχόλησης, συγκεκριμένος αριθμός επαναλήψεων της άσκησης και συγκεκριμένος κάθε φορά βαθμός έντασης, κάτι που δεν μπορεί να επιτευχθεί μέσα στις σημερινές συνθήκες του ελληνικού δημόσιου σχολείου. Οι καθηγητές συχνά αυτοσχεδιάζουν κι εργάζονται με βάση τις δυσμενείς αντικειμενικές συνθήκες που επικρατούν σε κάθε σχολική μονάδα. Το σύστημα παιδαγωγικού ελέγχου είναι ανεπαρκές, δεν υφίστανται στην διάθεση των καθηγητών τα οποιαδήποτε απόλυτα κριτήρια φυσικο-σωματικής ανάπτυξης κατά ηλικιακή κατηγορία. Δεν υφίσταται καμιά απολύτως σύνδεση της σχολικής φυσικής αγωγής με την αγωγή υγείας. Είναι ελλιπής έως ανύπαρκτη παιδαγωγική παρέμβαση σε ότι έχει να κάνει με τις γνώσεις, τα κίνητρα, τα ενδιαφέροντα, την γνώμη, των μαθητών και κάθε άλλο παράγοντα που παίζει ρόλο στην διαμόρφωση των σχέσεων της νεολαίας με την φυσική αγωγή και τον αθλητισμό.

- η έλλειψη ενιαίας αντίληψης για τους στόχους της ΦΑ και κατά συνέπεια η μη εφαρμογή ενιαίας μεθόδου οδήγησε στην δημιουργία νεφελώματος γύρω από την χρησιμότητα του μαθήματος αλλά και την αποτελεσματικότητα του ρόλου της μέσα στα πλαίσια του σχολικού προγράμματος.

- οι ευθύνες του ΥΠΕΠΘ και του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου για την πολιτική που άσκησαν τα τελευταία 20 χρόνια και την σημερινή κατάσταση του μαθήματος Φ.Α. είναι τεράστιες. Τα αποτελέσματα αυτής της πολιτικής είναι τραγικά για την φυσική άσκηση και την εξασφάλιση επιπέδου υγείας για αρκετές γενιές του Ελληνικού λαού. Η φυσική άσκηση των Ελλήνων έχει αφαιρεθεί σε τυχαίους παράγοντες και την επίδραση του περιβάλλοντος, το μάθημα τείνει προς εξαφάνιση και οι καθηγητές Φ.Α. έχουν μετατραπεί από επιστήμονες σε τεχνολόγους.

Το μάθημα της φυσικής αγωγής στο διδακτικό πρόγραμμα του σχολείου

Η μόνη δυστυχώς θετική ενέργεια των τελευταίων ετών, ήταν η εισαγωγή του μαθήματος της φυσικής αγωγής στις αρχές της περασμένης δεκαετίας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Από τότε και ιδιαίτερα την τελευταία πενταετία, το μάθημα της Φυσικής Αγωγής διέρχεται μια σημαντική κρίση, με αποκλειστική ευθύνη του Υπουργείου Παιδείας και των κυβερνητικών πολιτικών που ακολουθούνται. Επί της ουσίας το σύστημα φυσικής αγωγής στη χώρα δεν χαρακτηρίστηκε ποτέ από την ισορροπία που πρέπει να εξασφαλίζεται ανάμεσα στην διανοητική και την φυσική ανάπτυξη των μαθητών.

Οι ώρες διδασκαλίας

Είναι χαρακτηριστικό ότι σήμερα η φυσική και κινητική αγωγή απουσιάζει από τα νηπιαγωγεία αλλά ούτε και διδάσκεται υποχρεωτικά σε όλα τα Δημοτικά Σχολεία. Κατά την πορεία δε της εφαρμογής της στο Δημοτικό οι ώρες μειώθηκαν από 3 σε 2 την εβδομάδα. Πιστεύουμε πως στην Δ/θμια εκπαίδευση

πρέπει να γίνουν ακόμη σημαντικά βήματα για την οργάνωση του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής.

Να τονίσουμε ότι, μετά την ψήφιση των Νόμων 2525/97 και 2640/98 και την έκδοση των ωρολογίων προγραμμάτων, το μάθημα της Φυσικής Αγωγής στο Ενιαίο Λύκειο και στα Τ.Ε.Ε. έχει σχεδόν εξαφανιστεί. Τα ποσοστά συμμετοχής της Φυσικής Αγωγής στο συνολικό αριθμό ωρών του εβδομαδιαίου προγράμματος διδασκαλίας είναι στο Λύκειο από 0 έως 5,8%. Είναι ο χειρότερος συσχετισμός από τη σύσταση του Ελληνικού Κράτους και συμβαίνει μόνο στην Ελλάδα. Και όλα αυτά βέβαια, συνέβησαν λίγους μήνες μόνο μετά την ανάθεση το 1997 από τη ΔΟΕ στη χώρα μας της Ολυμπιάδας του 2004.

Επίσης λίγο καιρό μετά τη μείωση των ωρών, καταργήθηκε και η συμμετοχή της βαθμολογίας του μαθήματος στο γενικό βαθμό των μαθητών στο Λύκειο (για να μην αναφερθούμε και στα θέματα των απουσιών) και το μάθημα της φυσικής αγωγής έγινε απλώς ένα διακοσμητικό στοιχείο.

Αθλητική υποδομή των σχολικών μονάδων

Τα προβλήματα της σχολικής αθλητικής υποδομής είναι τεράστια. Τα σχολεία δεν διαθέτουν τις πιο απλές αθλητικές εγκαταστάσεις. Είμαστε η μοναδική χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην οποία οι μαθητές κατά την χειμερινή περίοδο γυμνάζονται καιρού θέλοντας, με λίγες εξαιρέσεις σχολικών μονάδων, οι οποίες συνορεύουν με δημοτικά κλειστά γυμναστήρια.

Το μηδαμινό ποσοστό του προϋπολογισμού του ΥΠΕΠΘ που διατίθεται για τον αθλητισμό στην εκπαίδευση δεν μπορεί να καλύψει τις τεράστιες ελλείψεις αθλητικών οργάνων.

ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΥ ΠΑ ΤΗ ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ, ΤΗΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Ο Συνασπισμός της Αριστεράς υποστηρίζει ότι είναι αναγκαία:

1. Πρόσληψη των άνεργων γυμναστών και κάλυψη των οργανικών κενών.
2. Αύξηση των δαπανών του Υπ. Παιδείας για τον αθλητισμό σ' όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης.
3. Εφαρμογή των προδιαγραφών του ΟΣΚ (για ύπαρξη αθλητικής υποδομής και κλειστών αιθουσών σ' όλα τα νεοαναγειρόμενα σχολικά συγκροτήματα).
4. Σε κάθε σχολείο να δημιουργηθούν - διαμορφωθούν εξωτερικοί χώροι που θα επιτρέπουν τη διεξαγωγή του μαθήματος, αλλά και την ανάπτυξη κινητικών δραστηριοτήτων από τα παιδιά.
5. Η επεξεργασία σύγχρονων αναλυτικών προγραμμάτων φυσικής αγωγής και η σύνταξη νέων ωρολογίων προγραμμάτων όλων χωρίς εξαίρεση των βαθμίδων της εκπαίδευσης.
6. Η σύνδεση του μαθήματος με την αγωγή υγείας, η κατηγοριοποίηση των μαθητών και ένταξη τους σε διαφορετικά εξειδικευμένα προγράμματα, με βάση την ηλικία και το επίπεδο υγείας, καθώς και η αυστηρή τήρηση κάρτας υγείας των μαθητών.
7. Η εναρμόνιση των ωρών διδασκαλίας με τις σύγχρονες ανάγκες, με βάση τα επιστημονικά δεδομένα. Η αύξηση των ωρών διδασκαλίας της Φυσικής Αγωγής σε όλες τις τάξεις στο Γυμνάσιο, Ενιαίο Λύκειο και στα Τ.Ε.Ε. τουλάχιστον σε τρεις την εβδομάδα. Η αύξηση σε 3 εβδομαδιαίως των ωρών της Φυσικής Αγωγής σε όλες τις τάξεις του Δημοτικού Σχολείου και αυτό να ισχύσει και για τα ολιγοθέσια σχολεία στα οποία δεν φοιτούν παιδιά Β' κατηγορίας. Άμεση υποχρεωτική διεξαγωγή του μαθήματος και στις 2 πρώτες τάξεις του δημοτικού. Εφαρμογή προγραμμάτων φυσικής αγωγής από καθηγητές και στην προσχολική εκπαίδευση (νηπιαγωγεία), επίσης για 3 ώρες στο εβδομαδιαίο πρόγραμμα.

8. Η καθιέρωση μέσα στο διδακτικό πρόγραμμα, εκτός της πρακτικής ώρας και θεωρητικής, με υποστήριξη κατάλληλων εγχειριδίων για την Α/θμια και την Β/θμια εκπαίδευση, πάνω σε θέματα υγείας (άθληση, διατροφή, πρώτες βοήθειες), ιστορία του αθλητισμού και της Ολυμπιακής Κίνησης, κανονισμοί αθλημάτων, τεχνικής και τακτικής,

9. Η ενσωμάτωση του προγράμματος Ολυμπιακής και Αθλητικής Παιδείας στο αντικείμενο της Φυσικής Αγωγής, σ' ένα ενιαίο πρόγραμμα, σε όλες τις τάξεις του Δημοτικού, του Γυμνασίου και του Λυκείου, καθώς και στο νηπιαγωγείο.

Σχολικοί αγώνες

Το σύστημα διασχολικών αθλητικών αγώνων (σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης) αποτελεί ουσιαστικά αποκλειστικό προνόμιο των μαθητών που αθλούνται και διακρίνονται στα αθλητικά σωματεία, η συμμετοχή ή όχι του σχολείου βρίσκεται στην καλή διάθεση και το μεράκι του γυμναστή, ο οποίος συχνά με προσωπική ευθύνη μεταφέρει τους μαθητές.

Χαρακτηριστικό του πως το ΥΠΕΠΘ αντιμετωπίζει τον σχολικό αθλητισμό είναι το γεγονός του αποκλεισμού από τους σχολικούς αγώνες των μαθητών των ΤΕΕ (μετά από ερώτηση του Συνασπισμού στην Ελληνική Βουλή το 1998 επιτράπη η συμμετοχή τους) με πρόσχημα ότι δεν έχουν πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Καθώς δεν υπάρχουν ουσιαστικά εσωτερικοί σχολικοί αγώνες, η συντριπτική πλειοψηφία των μαθητών παραμένει ανενεργός οδηγούμενη έτσι στην αποχή, στην περιθωριοποίηση και στην εκτός δια βίου άθληση, τουλάχιστον όσο αφορά την συμμετοχή δια μέσω των αθλημάτων. Σε επίπεδο δε Λυκείου οι σχολικοί αγώνες γίνονται αποκλειστικά για το δικαίωμα προνομιακής μοριοδότησης κι εισαγωγής στα ΑΕΙ/ΤΕΙ.

Αντίθετα από ότι γίνεται σήμερα ο ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ πιστεύει ότι το μεγαλύτερο βάρος πρέπει να δοθεί στην:

- Διοργάνωση εσωτερικών αγώνων και διαγωνισμών (εντός και εκτός σχολείου) σε διάφορα αθλήματα, αλλά και άλλων αθλητικών δραστηριοτήτων όπως αερόμπικ, χορός με την συμμετοχή της συντριπτικής πλειοψηφίας των μαθητών.

- Αρωγοί σε αυτή την προσπάθεια πρέπει να είναι συνολικά η εκπαιδευτική κοινότητα, οι σύλλογοι γονέων, οι ΟΤΑ και τα αθλητικά σωματεία.

- Ιδιαίτερη φροντίδα οφείλει να δοθεί στην συμμετοχή των κοριτσιών και των παιδιών των μεταναστών.

- Παράλληλα το Υπουργείο Παιδείας να βραβεύει τα σχολεία με την μεγαλύτερη συμμετοχή μαθητών και την διοργάνωση εσωτερικών αθλητικών δραστηριοτήτων (με χρηματικό βραβείο για αγορά υλικού).

- Οι διασχολικοί αγώνες να αποτελούν έτσι το τελικό μέρος των σχολικών αγώνων, σε επίπεδο Δημοτικού και Γυμνασίου μπορούν να διοργανώνονται σε επίπεδο Δήμου, εξοικονομώντας παράλληλα χρόνο αλλά και οικονομικούς πόρους για τα σχολεία για την κύρια δραστηριότητα τους εσωτερικούς αγώνες.

- Οι Διασχολικοί σε επίπεδο Λυκείων να διοργανώνονται όπως σήμερα από τα Νομαρχιακά Γραφεία Φυσικής Αγωγής και να επεκταθούν και σε άλλα μαζικά στην χώρα μας αθλήματα. Προσοχή σε όλους τους σχολικούς αγώνες πρέπει να δίνεται στην διάδοση του φιλάθλου πνεύματος και στην αποφυγή μεταφοράς βίας και βανδαλισμών

Η αναβάθμιση της αθλητικής αγωνιστικής δραστηριότητας ως βασικό στοιχείο της εσωτερικής ζωής του σχολείου. Αναθεώρηση και βελτίωση του συστήματος διεξαγωγής των σχολικών πρωταθλημάτων. Επέκταση του θεσμού και σε άλλα αθλήματα, εκτός απ' αυτά που μέχρι σήμερα διεξάγονται. Η καθιέρωση ωρών άθλησης μέσα στις σχολικές μονάδες και εκτός διδακτικού προγράμματος, τις απογευματινές ώρες. Να συμπεριληφθούν στο πρόγραμμα του ΟΛΟΗΜΕΡΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ δημοτικού και νηπιαγωγείου, τουλάχιστον 2 επιπλέον ώρες αθλητικών δραστηριοτήτων ημερησίως, που θα διεξάγονται από Καθηγητές Φυσικής Αγωγής τις απογευματινές ώρες.

Αθλητικά σχολεία

Το σημερινό υποβαθμισμένο σύστημα αθλητικών σχολείων, Τμημάτων Αθλητικής Διευκόλυνσης ΤΑΔ κι ΕΤΑΔ αποτελεί κάκιστη αντιγραφή μιας μορφής αθλητικού σχολείου χωρών της ανατολικής Ευρώπης και χαρακτηρίζεται από:

- έλλειψη στρατηγικής και στόχου
- ασαφές διοικητικό καθεστώς, όχι αυτοτελές αλλά κυρίως ενταγμένο σε άλλα σχολεία της Β/θμιας εκπαίδευσης, το οποίο συχνά βάλλεται εκ των έσω συκοφαντείται και λαιδορείται από την ίδια την εκπαιδευτική κοινότητα, απαξιώνεται από τις ενέργειες του Υπουργείου Παιδείας και τοπικούς διοικητικούς παράγοντες
- αναξιόπιστο επιστημονικά σύστημα επιλογής ταλέντων από τα δημοτικά σχολεία

- αδυναμία σύνδεσης με το κατεξοχήν φορέα του αθλητισμού υψηλών επιδόσεων - τις αθλητικές Ομοσπονδίες και τα αθλητικά σωματεία

- συχνή χρησιμοποίηση ρόλου εξασφαλιστή των πελατειακών σχέσεων των κυβερνώντων α) κυρίως κατά το πρόσφατο παρελθόν μέσω συστήματος επιλογής προπονητών, το οποίο μετά και τις επερωτήσεις του ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΥ στη Βουλή τροποποιήθηκε αντικειμενικότερα β) μέσω ίδρυσης Τ.Α.Δ. κι επιλογής αθλημάτων σε περιοχές που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις γ) αλλά και μέσω επιλογής μαθητών μη αθλητών.

Για να μπορέσει να επιτελέσει αποτελεσματικά το διπλό του ρόλο:

α. της ανάδειξης των ταλαντούχων μαθητών από την πρωτοβάθμια εκπαίδευση

β. της υποστήριξης των αθλητών που κάνουν πρωταθλητισμό και απαρτίζουν τις εθνικές ομάδες, χρειάζεται να αλλάξει ριζικά το σημερινό σύστημα και να αναδιοργανωθεί η λειτουργία του. Βασικά στοιχεία αυτής της αναδιοργάνωσης πρέπει να είναι:

- δημιουργία κατά βάση αυτόνομων εκπαιδευτικών μονάδων, ανεξάρτητα εάν συσχετίζονται ή όχι (όσον αφορά το εκπαιδευτικό μέρος) με άλλες μονάδες

- ανεξαρτητοποίηση της αθλητικής λειτουργίας από την εκπαιδευτική λειτουργία. Υπεύθυνοι για ζητήματα αθλητικής λειτουργίας όπως επιλογή της περιοχής ίδρυσης, των μαθητών-αθλητών, προπονητικό και αγωνιστικό πρόγραμμα να είναι οι αντίστοιχες αθλητικές Ομοσπονδίες

- η εκπαιδευτική λειτουργία γίνεται από καθηγητές, να παρέχεται η δυνατότητα ευέλικτου και προσωπικού σχολικού ωραρίου, ειδικού χρόνου εξετάσεων και κάλυψης απουσιών λόγω συμμετοχής σε διοργανώσεις

- η ανά τακτά χρονικά διαστήματα (π.χ. 4 χρόνια) εξέταση της αποτελεσματικότητας και της λειτουργίας των ΤΑΔ.

Τριτοβάθμια εκπαίδευση

Η φυσική αγωγή και η άθληση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση είναι εντελώς υποβαθμισμένη. Στην βαθμίδα όπου ο νέος προετοιμάζεται και εξοπλίζεται για να ενταχθεί στην παραγωγική διαδικασία οι αθλητικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες είναι από ελάχιστες έως ανύπαρκτες. Ο Νόμος Πλαίσιο 1268/1982 δεν προβλέπει καμία ρύθμιση για τις αθλητικές δραστηριότητες και στη συνέχεια δεν εκδόθηκε κανένα Διάταγμα για την Φυσική Αγωγή στα ΑΕΙ/ΤΕΙ με αποτέλεσμα σήμερα η φυσική αγωγή να είναι εκτός προγραμμάτων σπουδών.

Η σημερινή πραγματικότητα χαρακτηρίζεται από ανεπάρκεια προσωπικού (στα 32 ΑΕΙ και ΤΕΙ της χώρας υπηρετούν 37 μόνιμοι καθηγητές για περισσότερους από 400.000 φοιτητές). Παρά την κατά καιρούς περιοδική ενίσχυση του αθλητισμού στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση από τα προγράμματα μαζικού αθλητισμού της ΓΓΑ, είναι σχεδόν ανύπαρκτη η αθλητική και οργανωτική του υποδομή. Η κατάσταση δε στα μικρότερα Ιδρύματα είναι εντελώς απογοητευτική. Η συμμετοχή των φοιτητών και φοιτητριών σε προγράμματα αθλητισμού είναι εξαιρετικά μικρή.

Ο Συνασπισμός θεωρεί πως ο Αθλητισμός στη τριτοβάθμια Εκπαίδευση πρέπει να ενισχυθεί άμεσα τόσο θεσμικά όσο και οικονομικά από το κράτος και να αναδιοργανωθεί η λειτουργία του. Απαιτείται:

- Νομοθετική θεσμοθέτηση της Φυσικής Αγωγής στα ΑΕΙ/ΤΕΙ και ένταξη της φυσικής αγωγής και των αθλητικών δραστηριοτήτων στα προγράμματα σπουδών ως μάθημα επιλογής.

- Δημιουργία Ενιαίου Προγράμματος Φυσικής Αγωγής και αθλητισμού για τα ΑΕΙ και τα ΤΕΙ.

- Ενίσχυση και αναβάθμιση των πανεπιστημιακών γυμναστηρίων στα ΑΕΙ, των κέντρων φυσικής Αγωγής στα ΤΕΙ καθώς και της Επιτροπής Αθλητισμού Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

- Δημιουργία αθλητικών εγκαταστάσεων σε όλα τα ιδρύματα.

- Επέκταση των προγραμμάτων άσκησης και ψυχαγωγίας σε ποικίλα αθλήματα και δραστηριότητες και συμμετοχής σε αυτά του διδακτικού και διοικητικού Προσωπικού.

- Ανάπτυξη των εσωτερικών πρωταθλημάτων.

- Συνεργασία και σύνδεση του πανεπιστημιακού Αθλητισμού με προγράμματα άλλων φορέων (αθλητικά σωματεία , Δημοτικοί Αθλητικοί Οργανισμοί).

Σύνδεση με τον σωματειακό αθλητισμό

Η ανάγκη σύνδεσης με τον σωματειακό αθλητισμό είναι επιτακτική για τους παρακάτω λόγους:

1. οι αθλητικοί Σύλλογοι στην πλειοψηφία τους είναι σε θέση λόγω της τεχνογνωσίας και της εμπειρίας τους να βοηθήσουν την οργάνωση και λειτουργία αθλητικών και ψυχαγωγικών προγραμμάτων

2. οι αθλητικοί σύλλογοι θα αποτελέσουν ένα από τους κύριους φορείς της δια βίου άσκησης μετά την αποφοίτηση από την εκπαίδευση

3. αποφεύγεται σε σημαντικό βαθμό η επικάλυψη δραστηριοτήτων και επομένως εξοικονομούνται χρόνος και χρήματα για άλλες δραστηριότητες

4. διοργάνωση κοινών προγραμμάτων σχολείων και αθλητικών συλλόγων

5. δημιουργία και βελτίωση της επικοινωνίας μεταξύ των 2 φορέων

6. αμοιβαία αλληλοχρησιμοποίηση του χώρων και του υλικού κάθε φορέα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 16^ο

ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΚΕ ΓΙΑ ΤΗ ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ ΑΠΟ ΤΟ 1990 ΕΩΣ ΤΟ 2004

Η φυσική αγωγή

Η φυσική αγωγή αντιμετωπίζεται στο σχολικό πρόγραμμα ως γνωστικό αντικείμενο, ενώ είναι μια πολύ σύνθετη και σημαντική δραστηριότητα, που μπορεί ν' αναπτυχθεί και να λειτουργήσει δημιουργικά στο χώρο του σχολείου. Δεν καλλιεργεί απλά κάποιες αρετές του σώματος, αλλά συμβάλλει, όταν ασκείται σωστά, στην εξασφάλιση της υγείας, στη βελτίωση της βιολογικής υποδομής του ανθρώπου. Γιατί ο άνθρωπος είναι πλάσμα της φύσης και ως τέτοιο πρέπει να αντιμετωπίζεται, θα ήταν όμως πολύ ελλιπής ορισμός αν την αγωγή αυτή την ονομάζαμε σωματική, εφόσον καλλιεργεί, πέρα από τις αρετές του σώματος, και τις ψυχικές που είναι ουσιαστικά κοινωνικές, αφού προϋποθέτει την άμιλλα και ασκείται κάτω από ορισμένους κανόνες. Έτσι το μάθημα έχει καθοριστική σημασία, σημασία υποδομής για τη διαμόρφωση της προσωπικότητας του νέου ανθρώπου. Σκοπός του η υγεία, η φυσική διάπλαση και ικανότητα όλων των μαθητών καθώς και η ανάπτυξη ψυχικών αρετών.

Είναι «δράμα ψυχής» η περιπέτεια του μαθήματος αυτού στη νεοελληνική Εκπαίδευση. Ξεκίνησε ως «γυμναστική» αντανακλώντας τις εθνικιστικές αντιλήψεις του νεότερου κράτους, αφού ήταν μια μορφή στρατιωτικής αγωγής, προετοιμασία για πολέμους που την εποχή εκείνη ήταν στοιχείο πρώτης προτεραιότητας για την αποκατάσταση των «εθνικών μας δικαιών». Γι' αυτό ιδιαίτερο ήταν το ενδιαφέρον για τη γυμναστική των αγοριών. Έτσι κυριάρχησαν οι στρατιωτικοί σχηματισμοί, οι παρατάξεις και οι αρρενωπές παρελάσεις. Μετά άρχισε μια στοιχειώδης καλλιέργεια του σώματος με τη «σοσηδική γυμναστική», ολότελα διαφορετική από τις ελληνικές αθλητικές παραδόσεις, ενώ παράλληλα προστέθηκε το folklorικό στοιχείο με τους χορούς κτλ. Σιγά - σιγά με το πέρασμα του χρόνου οργανώνεται συστηματικά ο αθλητισμός, με τη συστηματοποίηση των αθλημάτων σε κατηγορίες ιστορικές ή ανάλογα με το περιεχόμενο του κάθε αθλήματος, μπαίνουν τα ομαδικά αγωνίσματα, παράλληλα δε, αναπτύσσεται ο φιλαθλητισμός και το αθλητικό θέαμα. Τα πράγματα όμως δεν προχωρήσανε ομαλά.

Το μάθημα κατατάχτηκε στη σειρά των μαθημάτων γνωστικού περιεχομένου και επειδή δεν έμοιαζε με τα άλλα, μπήκε στο τέλος της λίστας και μάλιστα χαρακτηρίστηκε «πρακτικό» και φυσικά «δευτερεύον» (μη υπάρχοντος τριτεύοντος). Γι' αυτό στερήθηκε από το τεκμήριο του μαθήματος αξίας, δηλαδή από τις γραπτές εξετάσεις. (Μ' αυτό δεν προτείνουμε να καθιερωθούν γραπτές εξετάσεις και στη Φυσική Αγωγή. Ελεος!) Κι έτσι σπερίεπε σε ανυποληψία. Μετά, θεωρήθηκε πως δεν απαιτούνταν πανεπιστημιακή μόρφωση, αφού ο ρόλος του γυμναστή ήταν κάτι σαν ρόλος επιλοχία στο λόχο και κάποιες γυμναστικές ακαδημίες προμήθευαν κάποιους πρακτικούς, για να κάνουν το μάθημα της «γυμναστικής» και να οργανώνουν παρελάσεις και επιδείξεις. Μόλις στην τελευταία περίοδο πανεπιστημιακά τμήματα άρχισαν να εκπαιδεύουν εκπαιδευτικούς για το μάθημα της Φυσικής Αγωγής. Και απ' αυτή την πλευρά η κατάσταση έχει βελτιωθεί. Μόνο που το μάθημα, από μίαν άλλη πλευρά, είναι σφηνωμένο χρονικά μέσα στο πρόγραμμα των γνωστικών μαθημάτων, σαν διακοπή της κανονικής ροής του σχολείου και τελικά δεν εξασφαλίζεται η ολοκλήρωση του έργου του.

Για να πετύχει το σκοπό του το μάθημα της Φυσικής Αγωγής, πρέπει να αλλάξουν πολλά. Το πρόγραμμα του μαθήματος πρέπει να καλύπτει όλο το φάσμα της σωματικής και της ψυχικής υγείας, για να δημιουργεί, στο μέτρο που εξαρτάται απ' αυτό, σωματικά και κοινωνικά δραστήρια και δημιουργικά άτομα, και η υποδομή του πρέπει να ανταποκρίνεται στις ανάγκες μιας τέτοιας αγωγής. Χρήσιμες γνώσεις για την υγεία, τη σωστή διατροφή, τις πρώτες βοήθειες κι ακόμα η διδασκαλία της ιστορίας του αθλητισμού, των Ολυμπιακών Αγώνων, μαζί και οι βασικές αρχές της τεχνικής και οι κανονισμοί των κύριων αθλημάτων θα έπρεπε να περιλαμβάνονται στο θεωρητικό μέρος του μαθήματος. Το πρακτικό μέρος της Φυσικής Αγωγής θα περιλάμβανε κι ιατρικές εξετάσεις των μαθητών στις αρχές

και το τέλος της σχολικής χρονιάς, ενώ ο κατεχοχίν αθλητισμός θα μπορούσε να μεταφερθεί σε πρόγραμμα απογευματινό. Έτσι θα υπήρχε η δυνατότητα να αναπτυχθεί η δραστηριότητα σε χρόνο, περιεχόμενο και διάθεση και από την πλευρά της υγείας θα βοηθούσε τον κουρασμένο ψυχικά και σωματικά οργανισμό ν' αποτινάξει τον κάματο.

Ο αθλητισμός

Ομιλία της Γενικής Γραμματέας της ΚΕ του ΚΚΕ Αλέκας Παπαρήγα σε σύσκεψη παραγόντων του αθλητισμού, 4/2/2004

«Να γίνει υπόθεση πάλης του λαϊκού κινήματος το θέμα ενός αθλητισμού που θα βρίσκεται στην υπηρεσία του λαού και όχι του κεφαλαίου», ζήτησε χτες, μιλώντας σε σύσκεψη παραγόντων του αθλητισμού, η Γενική Γραμματέας της ΚΕ του ΚΚΕ Αλέκα Παπαρήγα. Η σύσκεψη έγινε στην αίθουσα της Πανεπιστημιακής στην Αθήνα και τιμητικά στο προεδρείο της συζήτησης παρακάθισαν ο πρωταθλητής στο μήκος Σπύρος Βασιλόγης και ο πρωταθλητής στο ύψος Δημήτρης Κοκότης.

Για την προώθηση μιας τέτοιας πολιτικής που έχουν ανάγκη τα λαϊκά στρώματα, κάλεσε σε υπερψήφιση των ψηφοδελτίων του ΚΚΕ, ώστε με ενισχυμένη τη δύναμή του να παλεύει από καλύτερες θέσεις για την προώθηση της λαϊκής συσπείρωσης που απαιτείται στη μάχη με το μεγάλο κεφάλαιο και στο χώρο του αθλητισμού.

«Ο αθλητισμός δεν είναι υπεράνω της πολιτικής». Αντίθετα, οι ίδιοι πρωταγωνιστές της αναβίωσης των Ολυμπιακών Αγώνων έχουν κάνει από την αρχή καθαρό ότι «η πολιτική επικράτηση επιβάλλεται να αντικατασταθεί από την αθλητική επικράτηση», υπενθύμισε η ΓΓ της ΚΕ του ΚΚΕ Αλέκα Παπαρήγα, απευθυνόμενη στους παρευρισκόμενους και τόνισε:

«Ενόψει και των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 είναι προκλητική η πρωτοδότηση της βιομηχανίας του αθλητισμού και αυτό δεν έχει καμία σχέση με τις ανάγκες του λαού και της νεολαίας για φυσική αγωγή και αθλητισμό.

Το θέμα δεν είναι μόνο οικονομικό. Αφορά και πολιτικές επιδιώξεις για τον αποπροσανατολισμό και την αποπολιτικοποίηση του λαού και της νεολαίας.

Τη σημερινή περίοδο οι λαϊκές ανάγκες για σωματική αγωγή και άθληση έχουν αναπτυχθεί εκρηκτικά. Ταυτόχρονα όμως έχει διευρυνθεί η διάσταση ανάμεσα σ' αυτό που απολαμβάνουμε κι αυτό που μπορούμε να απολαύσουμε.

Η κρατική αθλητική πολιτική υποχώρησε συνειδητά και άφησε το κενό να καλυφθεί από ιδιώτες, που μάλιστα δεν προσφέρουν ουσιαστική σωματική αγωγή και λαϊκό αθλητισμό.

Τα πολυκλαδικά μονοπώλια, ιδιαίτερα στην Ευρώπη, κατέχουν ομάδες ποδοσφαίρου, μπάσκετ, μέσα μαζικής ενημέρωσης γενικά ή εξειδικευμένα στον αθλητισμό. Οργανώνουν τον μεταξύ τους ανταγωνισμό και μέσω των αθλητικών ομάδων.

Δεν είναι τυχαίο ότι η Συνθήκη της Νίκαιας της ΕΕ εντάσσει τον αθλητισμό στις κοινές πολιτικές.

Η ΕΕ αναφέρεται πια στην οικονομία του αθλητισμού και του ελεύθερου χρόνου, ενώ διαπλεκόμενοι τομείς του αθλητισμού γίνεται και η βιομηχανία οπτικοακουστικών μέσων, παραγωγής αθλητικών ειδών και μέσων άθλησης. Η λειτουργία του υπόκειται στους νόμους της αγοράς.

Το ποδόσφαιρο είναι το μεγαλύτερο θύμα.

Ο λαϊκός ερασιτεχνικός αθλητισμός έχει αποδυναμωθεί, ιδιαίτερα στον τομέα του ποδοσφαίρου.

Η τηλεθέαση αποτελεί σημαντικό εμπορικό τομέα που προσπορίζει τεράστια κέρδη.

Η ΦίΦΑ έχει τζίρο περισσότερα από 400 δισ. δολάρια το χρόνο και προσωπικό 4 εκατομμύρια άτομα.

Ιστορικές ομάδες στην Ελλάδα έχουν φτάσει στα όρια της κατάρρευσης.

● Ο δικομματισμός με τις παραλλαγές του λειτουργεί και στο ποδόσφαιρο.

● Οι αμοιβές των ποδοσφαιριστών ειδικά διακρίνονται για μεγάλες διαφορές.

● Οι αντιθέσεις και οι ανισότητες είναι εκρηκτικές».

«Ο αθλητισμός είναι δικαίωμα και μάλιστα κοινωνικό. Η πρόταση που καταθέτει το ΚΚΕ, όχι μόνο βοηθάει να αναδειχτεί αυτή ή άλλη άποψη, αλλά συμβάλλει, ώστε να ξαναδημιουργήσουμε ένα αθλητικό κίνημα στη χώρα μας με άλλο προσανατολισμό».

Η άποψη αυτή αντικατοπτρίζει το περιεχόμενο και την ουσία της εποικοδομητικής και ειλικρινούς συζήτησης που έγινε χτες το βράδυ στα γραφεία της «Πανηπειρωτικής», με παράγοντες του αθλητισμού, όπου η Γενική Γραμματέας της ΚΕ του ΚΚΕ, Αλέκα Παπαρήγα, παρουσίασε το πλαίσιο σκέψης - προβληματισμών και τις θέσεις του Κόμματος για τον αθλητισμό. Ακολούθησε μια μεστή συζήτηση, μέσα από την οποία οι άνθρωποι που αγαπούν το χώρο και βιώνουν καθημερινά τα προβλήματα και τις διαστρεβλώσεις του κατέθεσαν την άποψη και την εμπειρία τους, για να επιβεβαιωθεί και έτσι η ορθότητα της άλλης οπτικής και της διαφορετικής πρότασης που καταθέτει το ΚΚΕ, η βάση και η απήχηση που έχουν οι θέσεις του.

● Γιώργος Βασιλακόπουλος, πρόεδρος της Ευρωπαϊκής FIBA, χαρακτηριστικά εκτίμησε ότι «το μοντέλο της πλήρους εμπορευματοποίησης αρχίζει και καταρρέει μια και ο σύνδεσμός του με την κοινωνία ήταν μία και μοναδική αξία, το χρήμα. Το μοντέλο της αθλητικής εμπορικής επιχείρησης έχει αποτύχει», είπε. Αποκάλυψε, μάλιστα, ότι σε πρόσφατη συζήτησή του με τον πρόεδρο της ΟΥΕΦΑ Γιόζεφ Μπλάτερ ο παράγοντας του ποδοσφαίρου παραδέχτηκε ότι αυτή τη στιγμή ο ποδοσφαιρικές επιχειρήσεις στη γηραιά ήπειρο χρωστάνε 7 δισ. ευρώ και το τρομακτικό αυτό άνοιγμα θα κληθούν να το καλύψουν οι λαοί.

Από την πλευρά του, ο Κώστας Σάμιος γραμματέας του αθλητικού συλλόγου «Απόλλων Δυτικής Ατικής», αναφερόμενος στις διαστρεβλώσεις του αθλητισμού τόνισε ότι καθημερινά 500.000 παιδιά στην Αμερική παίρνουν σκευάσματα και αναβολικά με σκοπό την καλύτερη επίδοση. Επίσης, ότι σε πρόσφατους αγώνες σκοποβολής από τους 89 αθλητές οι 87 πιάστηκαν ντοπαρισμένοι.

● Δημήτρης Μουρίκης, αντιπρόεδρος της Ένωσης Ποδοσφαιρικών Σωματείων Πειραιά τόνισε ότι στην περιοχή δεν υπάρχει καμιά σπιτική εγκατάσταση, κανένα κολυμβητήριο Ολυμπιακών διαστάσεων, ενώ στον κεντρικό Πειραιά δεν υπάρχει ούτε ένα γήπεδο για τα ερασιτεχνικά σωματεία ποδοσφαίρου και πρόσθεσε: «Μέσα από τη σημερινή κουβέντα, αλλά και ανάλογες που θα ακολουθήσουν, μπαίνουν τα σπέρματα ενδυνάμωσης του αθλητικού κινήματος για την προβολή μιας άλλης άποψης για τον αθλητισμό».

● Κώστας Μπουρντόλος, καθηγητής ΤΕΦΑ, ανέφερε ότι στη χώρα μας λειτουργούν πέντε τμήματα που έχουν 800 με 1.000 φοιτητές και τόνισε: «Μόλις αποφοιτούν βγαίνουν στην ανεργία, τι θα κάνουν αυτοί οι άνθρωποι;».

● Ο Γιώργος Αντωνακάκης, αναφερόμενος στα φαινόμενα σήψης στο χώρο του αθλητισμού, είπε ότι παρουσιάστηκαν φαινόμενα γραμματισμού ακόμα και σε ακαδημίες αθλητών και τόνισε ότι η Τοπική Αυτοδιοίκηση, για να παρέμβει ουσιαστικά στο μαζικό αθλητισμό χρειάζεται χρήματα. Άρα πρέπει να τα διεκδικήσει».

● Η Λούλα Καρατζά, υπεύθυνη του Αθλητικού Τμήματος της ΚΕ του ΚΚΕ, επισήμανε ότι κεντρικός στόχος του πολυεθνικού κεφαλαίου δεν είναι μόνο τα χρήματα, αλλά και ο αποπροσανατολισμός και η εξιλέωση των πολυεθνικών. Όπως είπε χαρακτηριστικά, «να γράφει ο διάσημος αθλητής το όνομα μιας εταιρίας πολυεθνικής στη φανέλα του και όλοι να χαίρονται. Αλλά και να ταυτίζονται με την πολυεθνική, ξεχνώντας πόσοι άνθρωποι υποφέρουν στα σκλαβοπάζαρα των πολυεθνικών, για να αποκτήσουν αυτές υπερκέρδη». Ακόμα, τόνισε ότι η κυβέρνηση δε μαζεύει γνώμες αλλά κάνει πολιτικές επιλογές. Τέτοια ήταν το να δημιουργήσει το σκέπαστρο «Καλατράβα», τη στιγμή που δεν υπάρχουν γήπεδα να προπονηθούν οι αθλητές.

Οι θέσεις του ΚΚΕ

Αθλητισμός στην υπηρεσία του λαού και όχι του κεφαλαίου.

Υποστηρίζουμε ως βάση του αθλητισμού το ερασιτεχνικό αθλητικό σωματείο, είμαστε κατά των Α.Ε. Οι αθλητές να είναι αμειβόμενοι εφόσον δεν μπορούν να συνδυάζουν το επάγγελμα και τον αθλητισμό, όχι όμως οι επαγγελματίες που γνωρίζουμε.

Βάση το σχολείο και η γειτονιά. Εμφαση στο σχολείο. Βεβαίως και μαζικοί φορείς και Τ.Α.

Πρέπει να καταργηθεί το θεσμικό πλαίσιο που υπάρχει. Το κράτος σηκώνει το κύριο βάρος.

Υποδομές στο σχολείο και στη γειτονιά.

Να καθιερωθεί η κάρτα υγείας όλων των μαθητών και οι ιατρικές εξετάσεις στην αρχή και στη μέση της χρονιάς. Υπολογισμός της φυσικής τους ανάπτυξης και των επιδόσεών τους στο σχολικό αθλητισμό.

Οι βάσεις της φυσικής αγωγής στο νηπιαγωγείο και στο δημοτικό. Αρα εκσυγχρονισμός του προγράμματος στα σχολεία και διορισμός γυμναστών.

Στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο η φυσική αγωγή να έχει και θεωρητικό και πρακτικό χαρακτήρα. Στο θεωρητικό να περιλαμβάνεται η ιστορία και κοινωνιολογία του αθλητισμού, η ιστορία των Ολυμπιακών Αγώνων, χρήσιμες οδηγίες για υγεία και διατροφή, πρώτες βοήθειες.

Να διδάσκονται κανονισμοί των κυρίων αθλημάτων, και οι βασικές αρχές της τεχνικής.

Τα προγράμματα φυσικής αγωγής να βασίζονται και στην πανελλήνια έρευνα από ειδικούς επιστήμονες.

Να αξιοποιηθούν οι σχολικοί αγώνες για την ανάπτυξη της άμιλλας και την ανάδειξη ταλέντων.

Αναβάθμιση της εκπαίδευσης στα ΤΕΦΑΑ, ανάπτυξη της επιστημονικής έρευνας. Φοιτητικός αθλητισμός.

Ο αθλητισμός των επιδόσεων να εντάσσεται στη φυσική αγωγή και τον αθλητισμό. Να υπάρχει σύστημα επιλογής. Να προστατεύονται τα μικρά παιδιά από προπονητικές αυθαιρεσίες.

Να αναβαθμιστεί η λειτουργία του αθλητικού σωματείου.

Ενιαία προπονητική διαδικασία.

Υλικές και θεσμικές προϋποθέσεις για τον αθλητισμό επιδόσεων.

Μελέτη της ελληνικής ιδιαιτερότητας στον αθλητισμό.

Εκδημοκρατισμός των σωματείων, λαϊκή συμμετοχή.

Η βία στα γήπεδα είναι έκφραση της κοινωνικής βίας. Δεν αντιμετωπίζεται με αστυνομικά μέσα σε βάρος των φιλάθλων

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 17^Ο

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Ι. ΑΤΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1. Φύλο
Ανδρας Γυναίκα
2. Ηλικία
Έως 35 ετών 36-45 ετών άνω των 46 ετών
3. Τμήμα - πανεπιστήμιο ή άλλη σχολή αποφοίτησης
.....
4. Έτος αποφοίτησης
.....
5. Βαθμός πτυχίου
Καλώς Λίαν Καλώς Άριστα
6. Ειδικότητα
.....
7. Έχετε κάνει μεταπτυχιακές σπουδές
ΝΑΙ Όχι
8. Εάν ΝΑΙ σημειώστε τον τίτλο που αποκτήσατε (Master, Ph.D) ,
την ειδικότητα στην οποία αποκτήσατε τον μεταπτυχιακό
τίτλο και το έτος απόκτησης
α.....
β.....
9. Σχολείο υπηρεσίας
.....
10. Ιδιότητα
Διευθυντής/ρια Υποδιευθυντής/ρια Καθηγητής/ρια
11. Χρόνια συνολικής υπηρεσίας στην εκπαίδευση
.....
12. Οικογενειακή κατάσταση
Άγαμος Έγγαμος Διαζευγμένος Έγγαμος με παιδιά Χήρος/α
13. Έχετε κάποια ειδικέυση η εμπειρία σχετική με την Ειδική Αγωγή
ΝΑΙ ΟΧΙ
14. Εάν ΝΑΙ αναφέρετε συγκεκριμένα ποια
α.....
β.....
γ.....
15. Έχετε στην οικογένειά σας κάποιο άτομο με αναπηρία
ΝΑΙ ΟΧΙ
16. Εάν ΝΑΙ μπορείτε να αναφέρετε τον βαθμό συγγενείας
.....
17. Σημειώστε παρακαλώ με ένα ✓ το είδος της σχολικής μονάδας
στην οποία εργάζεστε τώρα, καθώς και τις πιθανές
εξωδιδασκτικές σας δραστηριότητες
α. Δημοτικό Σχολείο
β. Ειδικό Δημοτικό Σχολείο
γ. Γυμνάσιο
δ. Ειδικό Γυμνάσιο
ε. Λύκειο
στ. Ειδικό Λύκειο
ζ. ΤΕΕ
η. Ειδικό ΤΕΕ
θ. ΤΑΔ-ΕΤΑΔ
ι. Πρόγραμμα Ολυμπιακής Παιδείας
κ. Πρόγραμμα ΓΓΑ - Δήμου
λ. Σύλλογος-Ομοσπονδία

II. ΚΥΡΙΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Σε ποιο βαθμό νομίζετε ότι τα Προγράμματα Σπουδών, αναλυτικά προγράμματα, βοηθούν το έργο των εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής
Πάρα Πολύ Αρκετά Μέτρια Λίγο Καθόλου
2. Σε ποιο βαθμό νομίζετε ότι τα Προγράμματα Σπουδών για την Ειδική Φυσική Αγωγή, βοηθούν το έργο των εκπαιδευτικών της Ειδικής Φυσικής Αγωγής
Πάρα Πολύ Αρκετά Μέτρια Λίγο Καθόλου
3. Που κατά τη γνώμη σας νομίζετε ότι πρέπει να στοχεύει το Πρόγραμμα Σπουδών Ειδικής Φυσικής Αγωγής σε σχέση με τους μαθητές με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες
α. Στη φυσική τους κατάσταση
β. Στην νοητική τους κατάσταση
γ. Στην ψυχοσωματική τους κατάσταση
δ. Στη σχολική τους ένταξη
ε. Στην κοινωνική τους ενσωμάτωση
4. Νομίζετε ότι τα Προγράμματα Σπουδών Ειδικής Φυσικής Αγωγής χρειάζονται
α. Βελτίωση
β. Αξιολόγηση και επανασχεδιασμό
γ. Προσαρμογή σε αντίστοιχα προγράμματα του εξωτερικού
δ. Άλλο τι
5. Έχετε υπόψη σας Προγράμματα Σπουδών Ειδικής Φυσικής Αγωγής άλλων χωρών που νομίζετε πως μπορούν να ισχύσουν και στη χώρα μας
ΝΑΙ ΟΧΙ
6. Εάν ΝΑΙ αναφέρετε τη χώρα ή τις χώρες προέλευσης
α.
β.
γ.
7. Θεωρείτε πως το Πρόγραμμα της Ολυμπιακής Παιδείας βοηθάει τους μαθητές με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες
ΝΑΙ ΟΧΙ
8. Εάν ΝΑΙ σημειώστε κατά τη γνώμη σας τον τομέα που βοηθάει περισσότερο
α. Η φυσική κατάσταση των παιδιών
β. Η κοινωνική τους ενημέρωση
γ. Η αλληλεπίδρασή τους με τα άλλα παιδιά
δ. Η σχολική τους ένταξη
ε. Η κοινωνική τους ενσωμάτωση
9. Σε ποιο βαθμό νομίζετε πως μπορεί να βοηθήσει η ίδρυση των αθλητικών τάξεων την ψυχοσωματική ανάπτυξη των μαθητών με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες
Πάρα Πολύ Αρκετά Μέτρια Λίγο Καθόλου
10. Υπάρχει αθλητικό υλικό και αθλητικές εγκαταστάσεις στις Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής
ΝΑΙ ΟΧΙ
11. Εάν ΝΑΙ ποια είναι η κατάστασή τους
Πάρα Πολύ Καλή Αρκετά Καλή Μέτρια Καλή Λίγο Καλή
Καθόλου Καλή

12. Γνωρίζετε αν οργανώνονται αθλητικές δραστηριότητες μαθητών με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες
 ΝΑΙ ΟΧΙ
13. Εάν ΝΑΙ σημειώστε που συμβάλλουν κατά τη γνώμη σας
 α. Στη συνεκπαίδευση
 β. Στη σχολική ένταξη
 γ. Στην κοινωνική ενσωμάτωση
 δ. Στην απλή τους συνεύρεση
 ε. Άλλο τι
14. Γνωρίζετε εάν πραγματοποιούνται σχολικά πρωταθλήματα στις Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής
 ΝΑΙ ΟΧΙ
15. Εάν ΝΑΙ σε ποιο βαθμό ενισχύεται η σχολική ένταξη των μαθητών με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες
 Πάρα Πολύ Αρκετά Μέτρια Λίγο Καθόλου
16. Πόσο νομίζετε πως λειτούργησε ο θεσμός της Ειδικής Φυσικής Αγωγής στην αποδοχή των μαθητών με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες
 Πάρα Πολύ Αρκετά Μέτρια Λίγο Καθόλου
17. Σε ποιο βαθμό οι άλλοι μαθητές αποδέχονται τον θεσμό της Ειδικής Φυσικής Αγωγής
 Πάρα Πολύ Αρκετά Μέτρια Λίγο Καθόλου
18. Σε ποιο βαθμό η κοινωνία αποδέχεται το θεσμό της Ειδικής Φυσικής Αγωγής
 Πάρα Πολύ Αρκετά Μέτρια Λίγο Καθόλου
19. Σε ποιο βαθμό κατά τη γνώμη σας έχει αναπτυχθεί η συνεργασία των εκπαιδευτικών της Ειδικής Φυσικής Αγωγής με τους άλλους εκπαιδευτικούς μέσα στις Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής
 Πάρα Πολύ Αρκετά Μέτρια Λίγο Καθόλου
20. Θεωρείτε αναγκαία την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών της Ειδικής Φυσικής Αγωγής
 ΝΑΙ ΟΧΙ
21. Εάν ΝΑΙ από ποιόν φορέα πρέπει να πραγματοποιείται, σημειώστε με ένα ✓ ανάλογα
 α. Τα ΤΕΦΑΑ
 β. Το ΥΠΕΠΘ
 γ. Από οργανισμούς επιμόρφωσης
 δ. Με πρόσκληση ειδικών από το εξωτερικό
 ε. Με αποστολή εκπαιδευτικών στο εξωτερικό
 στ. Από άλλο φορέα, Ποιο
22. Νομίζετε πως τα προγράμματα εξειδίκευσης στην Ειδική Φυσική Αγωγή των ΤΕΦΑΑ πρέπει, σημειώστε με ένα ✓ ανάλογα
 α. Να παρέχουν απλά ενημέρωση
 β. Να παρέχουν περισσότερη θεωρητική κατάρτιση
 γ. Να παρέχουν περισσότερη πρακτική κατάρτιση
 δ. Να δημιουργηθούν μεταπτυχιακά προγράμματα
 ε. Άλλο τι
23. Σε ποιο από τα μοντέλα της παρεχόμενης στο εξωτερικό Ειδικής Φυσικής Αγωγής πρέπει να προσαρμοστεί η Ειδική Φυσική Αγωγή στην Ελλάδα

24. Έχετε συνοδεύσει ποτέ μαθητές σας ή αθλητές σωματείων σε Παραολυμπιάδα
 ΝΑΙ ΟΧΙ
25. Αν ΝΑΙ
- α. Πότε έγινε:
- β. Σε ποια Ολυμπιάδα.....
- γ. Πόσα άτομα.....
- δ. Με τι είδους Ειδικές Ανάγκες.....
26. Έχετε συνοδεύσει ποτέ μαθητές σας ή αθλητές σωματείων σε Special Olympics
 ΝΑΙ ΟΧΙ
27. Αν ΝΑΙ
- α. Πότε έγινε:
- β. Σε ποια Special Olympics
- γ. Πόσα άτομα.....
- δ. Με τι είδους Ειδικές Ανάγκες.....

ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Παρακαλούμε πολύ συμπληρώσετε τα ερωτήματα που ακολουθούν, εφ' όσον το επιθυμείτε. Τα στοιχεία θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για τους σκοπούς της έρευνας. Σημειώστε με ένα ✓ στο αντίστοιχο τετραγωνάκι.

- I. Ποιος ο τόπος καταγωγής σας**
- α. Οικισμός
 - β. Χωριό
 - γ. Κωμόπολη
 - δ. Πόλη
 - ε. Δεν απαντώ

- II. Ποιο το επάγγελμα του πατέρα σας κατά τη διάρκεια της φοίτησής σας**
- α. Αγρότης, Κτηνοτρόφος
 - β. Εργάτης
 - γ. Δάσκαλος, Καθηγητής
 - δ. Ιερέας
 - ε. Έμπορος, Ιδιοκτήτης καταστήματος
 - στ. Δικηγόρος, Γιατρός, Χημικός
 - ζ. Αστυνομικός, Στρατιωτικός
 - η. Υπάλληλος
 - θ. Δεν απαντώ

- III. Ποιο το επάγγελμα της μητέρας σας κατά τη διάρκεια της φοίτησής σας**
- α. Νοικοκυρά
 - β. Αγρότισσα, Κτηνοτρόφος
 - γ. Εργάτρια
 - δ. Υπάλληλος
 - ε. Νηπιαγωγός, Δασκάλα, Καθηγήτρια
 - στ. Έμπορος, Ιδιοκτήτρια καταστήματος
 - ζ. Δικηγόρος, Γιατρός, Χημικός
 - η. Δεν απαντώ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΓΙΑ ΤΑ ΜΕΛΗ ΔΕΠ ΤΩΝ ΤΕΦΑΑ

I. ΑΤΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1. Φύλο
Ανδρας Γυναίκα
2. Ηλικία
Έως 35 ετών 36-45 ετών άνω των 46 ετών
3. Τμήμα - πανεπιστήμιο ή άλλη σχολή αποφοίτησης
.....
4. Έτος αποφοίτησης
.....
5. Ειδικότητα
.....
6. Σημερινή ιδιότητα
.....
7. Σημειώστε τον τίτλο που αποκτήσατε (Master, Ph.D) ,
την ειδικότητα στην οποία αποκτήσατε τον μεταπτυχιακό
τίτλο και το έτος απόκτησης
α.
β.
8. Σημειώστε τη χώρα που αποκτήσατε τον μεταπτυχιακό τίτλο
(Master, Ph.D)
α.
β.
9. Έχετε κάποια ειδίκευση η εμπειρία σχετική με την Ειδική
Αγωγή
ΝΑΙ ΟΧΙ

II. ΚΥΡΙΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Σε ποιο βαθμό νομίζετε ότι τα Προγράμματα Σπουδών, αναλυτικά
προγράμματα, βοηθούν το έργο των εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής
Πάρα Πολύ Αρκετά Μέτρια Λίγο Καθόλου
2. Σε ποιο βαθμό νομίζετε ότι τα Προγράμματα Σπουδών για την Ειδική
Φυσική Αγωγή, βοηθούν το έργο των εκπαιδευτικών της Ειδικής
Φυσικής Αγωγής
Πάρα Πολύ Αρκετά Μέτρια Λίγο Καθόλου
3. Που κατά τη γνώμη σας νομίζετε ότι πρέπει να στοχεύει το Πρόγραμμα
Σπουδών Ειδικής Φυσικής Αγωγής σε σχέση με τους μαθητές με Ειδικές
Εκπαιδευτικές Ανάγκες
α. Στη φυσική τους κατάσταση
β. Στην νοητική τους κατάσταση
γ. Στην ψυχosωματική τους κατάσταση
δ. Στη σχολική τους ένταξη
ε. Στην κοινωνική τους ενσωμάτωση
4. Νομίζετε ότι τα Προγράμματα Σπουδών Ειδικής Φυσικής Αγωγής
χρειάζονται
α. Βελτίωση
β. Αξιολόγηση και επανασχεδιασμό
γ. Προσαρμογή σε αντίστοιχα προγράμματα του εξωτερικού
δ. Άλλο τι
5. Έχετε υπόψη σας Προγράμματα Σπουδών Ειδικής Φυσικής Αγωγής
άλλων χωρών που νομίζετε πως μπορούν να ισχύσουν και
στη χώρα μας
ΝΑΙ ΟΧΙ

6. **Εάν ΝΑΙ αναφέρετε τη χώρα ή τις χώρες προέλευσης**
 α.
 β.
 γ.
7. **Θεωρείτε πως το Πρόγραμμα της Ολυμπιακής Παιδείας βοηθάει τους μαθητές με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες**
 ΝΑΙ ΟΧΙ
8. **Εάν ΝΑΙ σημειώστε κατά τη γνώμη σας τον τομέα που βοηθάει περισσότερο**
 α. Η φυσική κατάσταση των παιδιών
 β. Η κοινωνική τους ενημέρωση
 γ. Η αλληλεπίδρασή τους με τα άλλα παιδιά
 δ. Η σχολική τους ένταξη
 ε. Η κοινωνική τους ενσωμάτωση
9. **Σε ποιο βαθμό νομίζετε πως μπορεί να βοηθήσει η ίδρυση των αθλητικών τάξεων την ψυχοσωματική ανάπτυξη των μαθητών με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες**
 Πάρα Πολύ Αρκετά Μέτρια Λίγο Καθόλου
10. **Υπάρχει αθλητικό υλικό και αθλητικές εγκαταστάσεις στις Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής**
 ΝΑΙ ΟΧΙ
11. **Εάν ΝΑΙ ποια είναι η κατάστασή τους**
 Πάρα Πολύ Καλή Αρκετά Καλή Μέτρια Καλή Λίγο Καλή
 Καθόλου Καλή
12. **Γνωρίζετε αν οργανώνονται αθλητικές δραστηριότητες μαθητών με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες**
 ΝΑΙ ΟΧΙ
13. **Εάν ΝΑΙ σημειώστε που συμβάλλουν κατά τη γνώμη σας**
 α. Στη συνεκπαίδευση
 β. Στη σχολική ένταξη
 γ. Στην κοινωνική ενσωμάτωση
 δ. Στην απλή τους συνεύρεση
 ε. Άλλο τι
14. **Γνωρίζετε εάν πραγματοποιούνται σχολικά πρωταθλήματα στις Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής**
 ΝΑΙ ΟΧΙ
15. **Εάν ΝΑΙ σε ποιο βαθμό ενισχύεται η σχολική ένταξη των μαθητών με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες**
 Πάρα Πολύ Αρκετά Μέτρια Λίγο Καθόλου
16. **Πόσο νομίζετε πως λειτούργησε ο θεσμός της Ειδικής Φυσικής Αγωγής στην αποδοχή των μαθητών με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες**
 Πάρα Πολύ Αρκετά Μέτρια Λίγο Καθόλου
17. **Σε ποιο βαθμό οι άλλοι μαθητές αποδέχονται τον θεσμό της Ειδικής Φυσικής Αγωγής**
 Πάρα Πολύ Αρκετά Μέτρια Λίγο Καθόλου
18. **Σε ποιο βαθμό η κοινωνία αποδέχεται το θεσμό της Ειδικής Φυσικής Αγωγής**
 Πάρα Πολύ Αρκετά Μέτρια Λίγο Καθόλου
19. **Σε ποιο βαθμό κατά τη γνώμη σας έχει αναπτυχθεί η συνεργασία των εκπαιδευτικών της Ειδικής Φυσικής Αγωγής με τους άλλους εκπαιδευτικούς μέσα στις Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής**
 Πάρα Πολύ Αρκετά Μέτρια Λίγο Καθόλου
20. **Θεωρείτε αναγκαία την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών της Ειδικής Φυσικής Αγωγής**
 ΝΑΙ ΟΧΙ

- 21. Εάν ΝΑΙ από ποιόν φορέα πρέπει να πραγματοποιείται, σημειώστε με ένα ✓ ανάλογα**
α. Τα ΤΕΦΑΑ	☐	
β. Το ΥΠΕΠΘ	☐	
γ. Από οργανισμούς επιμόρφωσης	☐	
δ. Με πρόσκληση ειδικών από το εξωτερικό	☐	
ε. Με αποστολή εκπαιδευτικών στο εξωτερικό	☐	
στ. Από άλλο φορέα, Ποιο	☐	☐
- 22. Νομίζετε πως τα προγράμματα εξειδίκευσης στην Ειδική Φυσική Αγωγή των ΤΕΦΑΑ πρέπει, σημειώστε με ένα ✓ ανάλογα**
α. Να παρέχουν απλά ενημέρωση	☐	
β. Να παρέχουν περισσότερη θεωρητική κατάρτιση	☐	
γ. Να παρέχουν περισσότερη πρακτική κατάρτιση	☐	
δ. Να δημιουργηθούν μεταπτυχιακά προγράμματα	☐	
ε. Άλλο τι	☐	☐
- 23. Σε ποιο από τα μοντέλα της παρεχόμενης στο εξωτερικό Ειδικής Φυσικής Αγωγής πρέπει να προσαρμοστεί η Ειδική Φυσική Αγωγή στην Ελλάδα**
		☐

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 18^ο

ΤΕΦΑΑ ΑΘΗΝΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Το Πρόγραμμα Σπουδών διαρκεί τουλάχιστον οκτώ (8) εξάμηνα, απαιτεί εκ μέρους των φοιτητών (-τριών) τη συμπλήρωση τουλάχιστον 130 διδακτικών μονάδων για την απόκτηση πτυχίου, και περιλαμβάνει :

- υποχρεωτικά μαθήματα
- επιλογής υποχρεωτικά μαθήματα
- προαπαιτούμενα μαθήματα
- προπαρασκευαστικά μαθήματα
- εξειδίκευση σε όλα τα ολυμπιακά αθλήματα
- κύκλους σπουδών :
 - α - ευρωστία και υγεία
 - β - προσαρμοσμένη κινητική αγωγή
 - γ - αθλητική διοίκηση
 - δ - ολυμπιακές σπουδές
 - ε - ελληνικός παραδοσιακός χορός
- πρακτική εξάσκηση
- εκπόνηση πτυχιακής εργασίας.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΤΟΜΕΑΣ ΑΘΛΗΤΙΑΤΡΙΚΗΣ & ΒΙΟΛΟΓΙΑΣ ΤΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ (ΑΒ)

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ (Υπ)	ΘΕΩΡΙΑ	ΕΡΓΑΣΤ.	δ.μ.
		ε.ω.	ε.ω.	
ΑΒ-101Υπ	Λειτουργική Ανατομική του Ανθρώπου	3	1	3,5
ΑΒ-102Υπ	Φυσιολογία του Ανθρώπου	3	1	3
ΑΒ-201Υπ	Εργοφυσιολογία	3	1	3,5
ΑΒ-202Υπ	Εργομετρία	2	1	2,5
ΑΒ-301Υπ	Αθλητική Φυσικοθεραπεία	2	1	2,5
ΑΒ-302Υπ	Αθλητική Βιομηχανική	3	1	3,5
ΑΒ-303Υπ	Αθλητιατρική	2	1	2,5
		Σύνολο (Α, Γ)		21,5

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (Επ)	ΘΕΩΡΙΑ	ΕΡΓΑΣΤ.	δ.μ.
		ε.ω.	ε.ω.	
ΑΒ-110Επ	Βιοχημεία της Άσκησης	2	1	2,5
ΑΒ-111Επ	Κινησιολογία	2	1	2,5
ΑΒ-112Επ	Φυσιολογικά Ρυθμιστικά Συστήματα	2	1	2,5
ΑΒ-113Επ	Πειραματική Φυσιολογία	1	2	2
ΑΒ-114Επ	Εφαρμοσμένη Αθλητική Εργοφυσιολογία	2	1	2,5
ΑΒ-115Επ	Εφαρμοσμένη Αθλητική Βιομηχανική	2	1	2,5
ΑΒ-116Επ	Μέθοδοι & Τεχνικές Εφαρμογές στην Αθλητική Βιομηχανική	1	2	2
ΑΒ-117Επ	Αθλητικό Ταλέντο: Επιλογή - Προετοιμασία	2	-	2
ΑΒ-118Επ	Πρόληψη Τραυματισμών κατά την Άθληση	2	1	2,5
ΑΒ-119Επ	Ανατομική Συστημάτων	2	1	2,5

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΥΚΛΟΥ ΣΠΟΥΔΩΝ «ΕΥΡΩΣΤΙΑ ΚΑΙ ΥΓΕΙΑ» (ΕΥ)	ΘΕΩΡΙΑ	ΕΡΓΑΣΤ.	δ.μ.
		ε.ω.	ε.ω.	
AB-140ΕΥ	Διατροφή	3	-	3
AB-402ΕΥ	Ανάπτυξη, Ωρίμανση και Άσκηση**	2	1	2,5
AB-403ΕΥ	Άσκηση και Γυναίκα**	2	-	2
AB-404ΕΥ	Φυσική Δραστηριότητα και Γήρανση	2	-	2
AB-405ΕΥ	Άσκηση, Ευρωστία και Υγεία	2	3	3,5
AB-406ΕΥ	Εργονομία	2	1	2,5
AB-407ΕΥ	Άσκηση και Ψυχική Υγεία*	2	-	2
AB-408ΕΥ	Αυτών. Κατάδυση: Φυσιολογία & Ασφάλεια	2	-	2
AB-409ΕΥ	Παθολογία	2	2	3
AB-410ΕΥ	Αποκατ. Μυοσκελετικών Δυσλειτουργιών	2	2	3
AB-411ΕΥ	Υγιεινή	2	2	2
AB-412ΕΥ	Παθήσεις και Άσκηση	2	-	2
AB-413ΕΥ	Κατευθυνόμενη Μελέτη	2	-	2
AB-414ΕΥ	Σεμινάριο Ειδικών Θεμάτων**	2	-	2
AB-415ΕΥ	Καθοδηγούμενη Πρακτική Εξάσκηση**	-	3	1,5
ΘΕ-446ΑΔ	Οργάν. Προγραμμ. Κινητικής Αναψυχής*	2	1	2,5
AB-417ΕΥ	Κοινωνική Ψυχολογία Κινητ. Αναψυχής*	2	-	2
AB-418ΕΥ	Άσκηση, Αναψυχή και Διακοπές*	2	-	2
AB-419ΕΥ	Κατασκίν. & Υπαίθριες Δραστηριότητες*	2	-	2
AB-420ΕΥ	Ερευνητική Εργασία***	3	-	3

ΤΟΜΕΑΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ (ΘΕ)

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ (Υπ)	ΘΕΩΡΙΑ	ΕΡΓΑΣΤ.	δ.μ.
		ε.ω.	ε.ω.	
ΘΕ-131Υπ	Ιστορία Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού	2	2	3
ΘΕ-132Υπ	Οργάνωση και Διοίκηση στον Αθλητισμό	2	-	2
ΘΕ-231Υπ	Αθλητικό Δίκαιο	2	-	2
ΘΕ-232Υπ	Εισαγωγή στην Προσαρμοσμένη Κιν. Αγωγή	2	-	2
ΘΕ-233Υπ	Μεθοδολογία Αθλητικής Έρευνας	2	-	2
ΘΕ-234Υπ	Στατιστική Φ. Αγωγής και Αθλητισμού	2	-	2
ΘΕ-235Υπ	Κινητική Συμπεριφορά	2	1	2,5
ΘΕ-331Υπ	Αθλητική Ψυχολογία	2	1	2,5
ΘΕ-332Υπ	Αθλητική Παιδαγωγική	2	2	3
ΘΕ-333Υπ	Διδακτική Φυσικής Αγωγής	2	2	3
ΘΕ-334Υπ	Κοινωνιολογία του Αθλητισμού	2	1	2,5
ΘΕ-335Υπ	Φιλοσοφία του Αθλητισμού	2	1	2,5
		Σύνολο (Α, Γ)		29

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (Επ)	ΘΕΩΡΙΑ	ΕΡΓΑΣΤ.	δ.μ.
		ε.ω.	ε.ω.	
ΘΕ-140Επ	Εισαγωγή στη Φιλοσοφία	2	-	2
ΘΕ-141Επ	Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία	2	-	2
ΘΕ-142Επ	Γενική Παιδαγωγική	2	-	2
ΘΕ-143Επ	Εισαγωγή στην Ψυχολογία	2	-	2
ΘΕ-144Επ	Εφαρμοσμένη Αθλητική Ψυχολογία	2	-	2
ΘΕ-145Επ	Άσκηση και Αθλητισμός για Όλους	2	-	2
ΘΕ-146Επ	Μετρήσεις & Αξιολόγηση στη Φ. Α. & Α.	2	-	2
ΘΕ-147Επ	Πληροφορική στη Φυσική Αγωγή	2	-	2
ΘΕ-148Επ	Μουσική	2	-	2
ΘΕ-149Επ-α	Ξένη Γλώσσα (Αγγλικά)	2	-	2
ΘΕ-149Επ-γ	Ξένη Γλώσσα (Γαλλικά)	2	-	2
ΘΕ-150Επ	Ιστορία Πολιτισμού	2	-	2

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΥΚΛΟΥ ΣΠΟΥΔΩΝ «ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΗ» ΚΙΝΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ» (ΠΑ)	ΘΕΩΡΙΑ ε.ω.	ΕΡΓΑΣΤ. ε.ω.	δ.μ.
ΘΕ-421ΠΑ	Ειδικά Θέματα στην Προσαρμοσμένη Κινητική Αγωγή	2	-	2
ΘΕ-422ΠΑ	Μεθοδολογικές & Διδακτικές Προσεγγίσεις στην Προσαρμοσμένη Κινητική Αγωγή	1	2	2
ΘΕ-423ΠΑ	Προσαρμοστές Αθλητών με Ειδικές Ανάγκες	2	-	2
ΘΕ-424ΠΑ	Μετρήσεις & Αξιολόγηση στην Προσαρμοσμένη Κινητική Αγωγή	1	2	2
ΘΕ-425ΠΑ	Ανάπτυξη και Κινητική Εξέλιξη	2	-	2
ΘΕ-427ΠΑ	Προσαρμοσμένη Άσκηση για Όλους- Κινητική Αναψυχή	-	2	
ΘΕ-428ΠΑ	Αναπτυξιακές Διαταραχές	3	-	3
ΘΕ-429ΠΑ	Πρακτική Εξάσκηση I**	-	4	2
ΘΕ-430ΠΑ	Κινητικές Αναπηρίες - Αισθητηριακές Διαταραχές	3	-	3
ΘΕ-431ΠΑ	Πρακτική Εξάσκηση II***	-	4	2
ΘΕ-432ΠΑ	Νευρομυϊκές Διευκολύνσεις*	1	2	2
ΘΕ-433ΠΑ	Λειτουργική Αποκατάσταση Κινητικών Αναπηριών*	2	1	2,5
ΘΕ-434ΠΑ	Βιολογικά Θέματα Κινητικά Αναπήρων Αθλητών*	2	-	2

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΥΚΛΟΥ ΣΠΟΥΔΩΝ «ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ» (ΑΔ)	ΘΕΩΡΙΑ ε.ω.	ΕΡΓΑΣΤ. ε.ω.	δ.μ.
ΘΕ-435ΑΔ	Διοικητική Επιστήμη: Γενικές Αρχές	2	-	2
ΘΕ-436ΑΔ	Αθλητική Αγοραπωσία	2	-	2
ΘΕ-449ΟΣ	Ιστορία Σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων*	2	-	2
ΘΕ-438ΑΔ	Οργάνωση και Διοίκηση Εγκαταστάσεων	2	-	2
ΘΕ-439ΑΔ	Αθλητική Οικονομία	2	-	2
ΘΕ-440ΑΔ	Εργασιακές Σχέσεις στον Αθλητισμό	2	-	2
ΘΕ-441ΑΔ	Διεθνείς Αθλητική Οργανισμοί	2	-	2
ΘΕ-442ΑΔ	Οργάνωση Αθλητικών Αγώνων	2	-	2
ΘΕ-443ΑΔ	Ειδικά Θέματα Αθλητικής Διοίκησης	2	-	2
ΘΕ-444ΑΔ	Αθλητικές Σχέσεις	2	-	2
ΘΕ-445ΑΔ	Στατιστική Αθλητικών Αγώνων	2	-	2
ΘΕ-446ΑΔ	Οργάνωση Προγραμμ. Κινητικής Αναψυχής	2	-	2
ΘΕ-447ΑΔ	Πρακτική Εξάσκηση	2	-	2

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΥΚΛΟΥ ΣΠΟΥΔΩΝ «ΟΛΥΜΠΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ» (ΟΣ)	ΘΕΩΡΙΑ ε.ω.	ΕΡΓΑΣΤ. ε.ω.	δ.μ.
ΘΕ-448ΟΣ	Αρχαίοι Ολυμπιακοί Αγώνες	2	-	2
ΘΕ-449ΟΣ	Ιστορία Σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων	2	-	2
ΘΕ-450ΟΣ	Αθλητική και Ολυμπιακή Παιδεία	2	-	2
ΘΕ-451ΟΣ	Ολυμπισμός και Ανθρωπιστικές Σπουδές	2	-	2
ΘΕ-452ΟΣ	Οργάνωση - Διοίκηση Ολυμπιακών Αγώνων	2	-	2
ΘΕ-453ΟΣ	Αθλητική Ηθική	2	-	2
ΘΕ-454ΟΣ	Δίκαιο των Ολυμπιακών Αγώνων	2	-	2
ΘΕ-455ΟΣ	Ειδικά Θέματα Ολυμπισμού - Ολυμπιακής Παιδείας	2	-	2
ΘΕ-456ΟΣ	Ιστορία της Αθλητικής Τέχνης	2	-	2
ΘΕ-457ΟΣ	Ολυμπισμός: Κοινωνιολογική Προσέγγιση	2	-	2
ΘΕ-458ΟΣ	Ολυμπισμός: Φιλοσοφική Προσέγγιση	2	-	2

ΤΟΜΕΑΣ ΑΘΛΟΠΑΙΔΙΩΝ (ΑΠ)

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ (Υπ)	ΘΕΩΡΙΑ		ΕΡΓΑΣΤ.		δ.μ.
		ε.ω.	ε.ω.	ε.ω.	ε.ω.	
ΑΠ-153Υπ	Ποδοσφαίριση (Α)	1	2	2	2	
ΑΠ-154Υπ	Χειροσφαίριση	1	2	2	2	
ΑΠ-157Υπ	Διαδκτική Ποδοσφαίρισης (Α)	1	2	2	2	
ΑΠ-158Υπ	Διαδκτική Χειροσφαίρισης	1	2	2	2	
ΑΠ-253Υπ	Καλαθοσφαίριση	1	2	2	2	
ΑΠ-254Υπ	Πετοσφαίριση	1	2	2	2	
ΑΠ-256Υπ	Διαδκτική Καλαθοσφαίρισης	1	2	2	2	
ΑΠ-257Υπ	Διαδκτική Πετοσφαίρισης	1	2	2	2	
				Σύνολο		16 (Α), 12 (Γ)

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (Επ)	ΘΕΩΡΙΑ		ΕΡΓΑΣΤ.		δ.μ.
		ε.ω.	ε.ω.	ε.ω.	ε.ω.	
ΑΠ-162Επ	Αντισφαίριση	2	3	3	3,5	
ΑΠ-164Επ	Επιτραπέζια Αντισφαίριση	1	3	2	2,5	
ΑΠ-177Επ	Παιδές	1	2	2	2	
ΑΠ-180Επ	Ποδοσφαίριση (Γ)	1	3	2	2,5	
ΑΠ-187Επ	Προχωρημένο Επίπεδο Αθλήματος	1	2	2	2	
ΑΠ-190Επ	Πετοσφαίριση επί Άμμου	1	2	2	2	
ΑΠ-192Επ	Γκολφ	1	2	2	2	
ΑΠ-193Επ	Ταιχοσφαίριση	1	2	2	2	
ΑΠ-19Μ4Επ	Διαίτησία Αθλημάτων	1	2	2	2	

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ «ΚΑΛΑΘΟΣΦΑΙΡΙΣΗ» (ΚΑ)	ΘΕΩΡΙΑ		ΕΡΓΑΣΤ.		δ.μ.
		ε.ω.	ε.ω.	ε.ω.	ε.ω.	
ΑΠ-470ΚΑ	Τεχνική Ανάλυση Καλαθοσφαίρισης	2	3	3	3,5	
ΑΠ-471ΚΑ	Προπονητική Καλαθοσφαίρισης	3	3	3	4,5	
ΑΠ-472ΚΑ	Μεθοδολογία Διδασκ. Καλαθοσφαίρισης	2	3	3	3,5	
ΑΠ-473ΚΑ	Ειδικά Θέματα Καλαθοσφαίρισης	2	-	-	2	
ΑΠ-474ΚΑ	Καθοδηγούμενη Εξάσκηση	1	4	3	3	
ΑΠ-475ΚΑ	Προπονητικής Καλαθοσφαίρισης	2	-	-	2	
ΑΠ-476ΚΑ	Σεμινάριο Καλαθοσφαίρισης	2	-	-	2	
ΑΠ-477ΚΑ	Επιλογή-Προετοιμασία Αθλητικού Ταλέντου Καλαθοσφαίρισης	1	2	2	2	
ΑΠ-477ΚΑ	Καθοδηγούμενη Μελέτη στην Καλαθοσφαίριση	2	-	-	2	
ΑΠ-478ΚΑ	Καθοδήγηση Αγώνων Καλαθοσφαίρισης	2	2	2	3	
ΑΠ-479ΚΑ	Ομαδική Τακτική Καλαθοσφαίρισης	2	3	3	3,5	

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ «ΠΕΤΟΣΦΑΙΡΙΣΗ» (ΠΕ)	ΘΕΩΡΙΑ		ΕΡΓΑΣΤ.		δ.μ.
		ε.ω.	ε.ω.	ε.ω.	ε.ω.	
ΑΠ-470ΠΕ	Τεχνική Ανάλυση Πετοσφαίρισης	2	3	3	3,5	
ΑΠ-471ΠΕ	Προπονητική Πετοσφαίρισης	3	3	3	4,5	
ΑΠ-472ΠΕ	Μεθοδολογία Διδασκ. Πετοσφαίρισης	2	3	3	3,5	
ΑΠ-473ΠΕ	Ειδικά Θέματα Πετοσφαίρισης	2	-	-	2	
ΑΠ-474ΠΕ	Καθοδηγούμενη Εξάσκηση	1	4	3	3	
ΑΠ-475ΠΕ	Προπονητικής Πετοσφαίρισης	2	-	-	2	
ΑΠ-475ΠΕ	Σεμινάριο Πετοσφαίρισης	2	-	-	2	
ΑΠ-476ΠΕ	Επιλογή-Προετοιμασία Αθλητικού Ταλέντου Πετοσφαίρισης	1	2	2	2	
ΑΠ-477ΠΕ	Καθοδηγούμενη Μελέτη στην Πετοσφαίριση	2	-	-	2	
ΑΠ-478ΠΕ	Καθοδήγηση Αγώνων Πετοσφαίρισης	2	2	2	3	
ΑΠ-479ΠΕ	Ομαδική Τακτική Πετοσφαίρισης	2	3	3	3,5	

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ «ΧΕΙΡΟΣΦΑΙΡΙΣΗ» (ΧΕ)	ΘΕΩΡΙΑ		ΕΡΓΑΣΤ.	δ.μ.
		ε.ω.	ε.ω.		
ΑΠ-470ΧΕ	Τεχνική Ανάλυση Χειροσφαίρισης	2	3	3	3,5
ΑΠ-471ΧΕ	Προπονητική Χειροσφαίρισης	3	3	3	4,5
ΑΠ-472ΧΕ	Μεθοδολογία Διδασκ. Χειροσφαίρισης	2	3	3	3,5
ΑΠ-473ΧΕ	Ειδικά Θέματα Χειροσφαίρισης	2	-	-	2
ΑΠ-474ΧΕ	Καθοδηγούμενη Εξάσκηση Προπονητικής Χειροσφαίρισης	1	4	3	3
ΑΠ-475ΧΕ	Σεμινάριο Χειροσφαίρισης	2	-	-	2
ΑΠ-476ΧΕ	Επιλογή-Προετοιμασία Αθλητικού Ταλέντου Χειροσφαίρισης	1	2	2	2
ΑΠ-477ΧΕ	Καθοδηγούμενη Μελέτη στην Χειροσφαίριση	2	-	-	2
ΑΠ-478ΧΕ	Καθοδήγηση Αγώνων Χειροσφαίρισης	2	2	3	3
ΑΠ-479ΧΕ	Ομαδική Τακτική Χειροσφαίρισης	2	3	3	3,5

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ «ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΙΣΗ» (ΠΟ)	ΘΕΩΡΙΑ		ΕΡΓΑΣΤ.	δ.μ.
		ε.ω.	ε.ω.		
ΑΠ-470ΠΟ	Τεχνική Ανάλυση Ποδοσφαίρισης	2	3	3	3,5
ΑΠ-471ΠΟ	Προπονητική Ποδοσφαίρισης	3	3	3	4,5
ΑΠ-472ΠΟ	Μεθοδολογία Διδασκ. Ποδοσφαίρισης	2	3	3	3,5
ΑΠ-473ΠΟ	Ειδικά Θέματα Ποδοσφαίρισης	2	-	-	2
ΑΠ-474ΠΟ	Καθοδηγούμενη Εξάσκηση Προπονητικής Ποδοσφαίρισης	1	4	3	3
ΑΠ-475ΠΟ	Σεμινάριο Ποδοσφαίρισης	2	-	-	2
ΑΠ-476ΠΟ	Επιλογή-Προετοιμασία Αθλητικού Ταλέντου Ποδοσφαίρισης	1	2	2	2
ΑΠ-477ΠΟ	Καθοδηγούμενη Μελέτη στην Ποδοσφαίριση	2	-	-	2
ΑΠ-478ΠΟ	Καθοδήγηση Αγώνων Ποδοσφαίρισης	2	2	3	3
ΑΠ-479ΠΟ	Ομαδική Τακτική Ποδοσφαίρισης	2	3	3	3,5

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ «ΑΝΤΙΣΦΑΙΡΙΣΗ» (ΑΝ)	ΘΕΩΡΙΑ		ΕΡΓΑΣΤ.	δ.μ.
		ε.ω.	ε.ω.		
ΑΠ-470ΑΝ	Τεχνική Ανάλυση Αντισφαίρισης	2	3	3	3,5
ΑΠ-471ΑΝ	Προπονητική Αντισφαίρισης	3	3	3	4,5
ΑΠ-472ΑΝ	Μεθοδολογία Διδασκ. Αντισφαίρισης	2	3	3	3,5
ΑΠ-473ΑΝ	Ειδικά Θέματα Αντισφαίρισης	2	-	-	2
ΑΠ-474ΑΝ	Καθοδηγούμενη Εξάσκηση Προπονητικής Αντισφαίρισης	1	4	3	3
ΑΠ-475ΑΝ	Σεμινάριο Αντισφαίρισης	2	-	-	2
ΑΠ-476ΑΝ	Επιλογή-Προετοιμασία Αθλητικού Ταλέντου Αντισφαίρισης	1	2	2	2
ΑΠ-477ΑΝ	Καθοδηγούμενη Μελέτη στην Αντισφαίριση	2	-	-	2

ΤΟΜΕΑΣ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗΣ & ΧΟΡΟΥ (ΓΧ)

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ (Υπ)	ΘΕΩΡΙΑ		ΕΡΓΑΣΤ.	δ.μ.
		ε.ω.	ε.ω.		
ΓΧ-151Υπ	Βασική Γυμναστική	1	2	2	2
ΓΧ-155Υπ	Ελληνικοί Παραδοσιακοί Χοροί	1	2	2	2
ΓΧ-156Υπ	Διαδικτική Βασικής Γυμναστικής	1	2	2	2
ΓΧ-159Υπ	Διαδικτική Ελληνικού Παραδοσιακού Χορού	1	2	2	2
ΓΧ-252Υπ	Ενόργανη Γυμναστική	1	3	3	2,5
ΓΧ-255Υπ	Ρυθμική Αγωνιστική Γυμναστική (Γ)	1	3	3	2,5
				Σύνολο	10,5 (Α), 13 (Γ)

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (Επ)	ΘΕΩΡΙΑ		δ.μ.
		ε.ω.	ε.ω.	
ΓΧ-160Επ	Αεροβική Γυμναστική	1	3	2,5
ΓΧ-172Επ	Κινητική Αγωγή - Αυτοσχεδιασμός	1	2	2
ΓΧ-187Επ	Προχωρημένο Επίπεδο Αθλήματος	1	2	2
ΓΧ-188Επ	Λαϊκοί Χοροί Άλλων Χωρών	2	-	2
ΓΧ-189Επ	Ορχηστρική - Δημιουργικός Χορός	1	2	2

Σημείωση: Φοιτητές-τριες μπορούν να παρακολουθήσουν επιπλέον προπαρασκευαστικά μαθήματα που αντιστοιχούν σε υποχρεωτικά μαθήματα αθλημάτων.

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΥΚΛΟΥ ΣΠΟΥΔΩΝ «ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΣ ΧΟΡΟΣ» (ΕΧ)	ΘΕΩΡΙΑ		δ.μ.
		ε.ω.	ε.ω.	
ΓΧ-461ΕΧ	Ανάλυση και Κριτική του Χορού. Εισαγωγή στην Αισθητική Μορφολογία	2	-	2
ΓΧ-462ΕΧ	Καθοδηγούμενη Εξάσκηση Ελληνικού Παραδοσιακού Χορού	-	4	2
ΓΧ-463ΕΧ	Διδακτική Ελληνικού Παραδοσιακού Χορού	1	4	3
ΓΧ-464ΕΧ	Μορφολογία Ελληνικού Παραδοσιακού Χορού	2	2	3
ΓΧ-465ΕΧ	Ιστορία Ελληνικού Παραδοσιακού Χορού	2	-	2
ΓΧ-466ΕΧ	Ειδικά Θέματα Ελληνικού Παραδοσιακού Χορού	2	2	3
ΓΧ-467ΕΧ	Εθνοχορολογία	2	-	2
ΓΧ-468ΕΧ	Σημειογραφία του Χορού	1	-	1
ΓΧ-469ΕΧ	Καθοδηγούμενη Εργασία	2	-	2

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ «ΕΝΟΡΓΑΝΗ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ» (ΕΓ)	ΘΕΩΡΙΑ		δ.μ.
		ε.ω.	ε.ω.	
ΓΧ-470ΕΓ	Τεχνική και Μηχανική Ανάλυση Ενόργανης Γυμναστικής	2	3	3,5
ΓΧ-471ΕΓ	Προπονητική Ενόργανης Γυμναστικής	3	3	4,5
ΓΧ-472ΕΓ	Μεθοδολογία Διδακταλίας Ενόργανης Γυμναστικής	2	3	3,5
ΓΧ-473ΕΓ	Ειδικά Θέματα Ενόργανης Γυμναστικής	2	-	2
ΓΧ-474ΕΓ	Καθοδηγούμενη Εξάσκηση Προπονητικής Ενόργανης Γυμναστικής	1	4	3
ΓΧ-475ΕΓ	Σεμινάριο Ενόργανης Γυμναστικής	2	-	2
ΓΧ-476ΕΓ	Επιλογή-Προετοιμασία Αθλητικού Ταλέντου Ενόργανης Γυμναστικής	1	2	2
ΓΧ-477ΕΓ	Καθοδηγούμενη Μελέτη στην Ενόργανη Γυμναστική	2	-	2

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ «ΡΥΘΜΙΚΗ ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ» (ΡΓ)	ΘΕΩΡΙΑ		δ.μ.
		ε.ω.	ε.ω.	
ΓΧ-470ΡΓ	Τεχνική και Μηχανική Ανάλυση Ρυθμικής Αγωνιστικής Γυμναστικής	2	3	3,5
ΓΧ-471ΡΓ	Προπονητική Ρυθμικής Αγωνιστικής Γυμναστικής	3	3	4,5
ΓΧ-472ΡΓ	Μεθοδολογία Διδακταλίας Ρυθμικής Αγωνιστικής Γυμναστικής	2	3	3,5
ΓΧ-473ΡΓ	Ειδικά Θέματα Ρυθμικής Αγωνιστικής Γυμναστικής	2	-	2
ΓΧ-474ΡΓ	Καθοδηγούμενη Εξάσκηση Προπονητικής Ρυθμικής Αγωνιστικής Γυμναστικής	1	4	3
ΓΧ-475ΡΓ	Σεμινάριο Ρυθμικής Αγωνιστικής Γυμναστικής	2	-	2
ΓΧ-476ΡΓ	Επιλογή-Προετοιμασία Αθλητικού Ταλέντου Ρυθμικής Αγωνιστικής Γυμναστικής	1	2	2
ΓΧ-477ΡΓ	Καθοδηγούμενη Μελέτη στην Ρυθμική Αγωνιστική Γυμναστική	2	-	2

ΤΟΜΕΑΣ ΚΛΑΣΙΚΟΥ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ (ΚΑ)

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ (Υπ)	ΘΕΩΡΙΑ		ΕΡΓΑΣΤ.	δ.μ.
		ε.ω.	ε.ω.		
ΚΑ-152Υπ	Αθλητικοί Δρόμοι	1	3	2,5	
ΚΑ-251Υπ	Αθλητικά Άλματα	1	3	2,5	
ΚΑ-351Υπ	Αθλητικές Ρήψεις	1	3	2,5	
ΚΑ-354Υπ	Θεωρία Αθλητικής Προπόνησης	2	-	2	
			Σύνολο	9,5 (Α), 9,5 (Γ)	

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (Επ)	ΘΕΩΡΙΑ		ΕΡΓΑΣΤ.	δ.μ.
		ε.ω.	ε.ω.		
ΚΑ-161Επ	Αλπικές Καταβάσεις	1	3	2,5	
ΚΑ-163Επ	Άρση Βαρών	1	3	2,5	
ΚΑ-165Επ	Σκοποβολή	1	2	2	
ΚΑ-167Επ	Ιππασία	1	3	2,5	
ΚΑ-175Επ	Ξιφασκία	1	3	2,5	
ΚΑ-176Επ	Ορεινές Δραστηριότητες	1	2	2	
ΚΑ-178Επ	Πάλη	1	3	2,5	
ΚΑ-179Επ	Ποδηλασία	1	3	2,5	
ΚΑ-181Επ	Πυγμαχία	1	3	2,5	
ΚΑ-183Επ	Τάε-Κβο-Ντο	1	2	2	
ΚΑ-184Επ	Τζούντο	1	3	2,5	
ΚΑ-185Επ	Χιονοδρομία Αντοχής - Παγοδρομία	1	2	2	
ΚΑ-196Επ	Μυϊκή ενδυνάμωση	2	1	2,5	
ΚΑ-187Επ	Προχωρημένο Επίπεδο Αθλήματος	1	2	2	

Σημείωση: Φοιτητές-τριες μπορούν να παρακολουθήσουν επιπλέον προπαρασκευαστικά μαθήματα που αντιστοιχούν σε υποχρεωτικά μαθήματα αθλημάτων.

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ «ΑΘΛΗΤΙΚΟΙ ΔΡΟΜΟΙ» (ΔΡ)	ΘΕΩΡΙΑ		ΕΡΓΑΣΤ.	δ.μ.
		ε.ω.	ε.ω.		
ΚΑ-470ΔΡ	Τεχνική και Μηχανική Ανάλυση Αθλητικών Δρόμων	2	3	3,5	
ΚΑ-471ΔΡ	Προπονητική Αθλητικών Δρόμων	3	3	4,5	
ΚΑ-472ΔΡ	Μεθοδολογία Διδασκαλίας Αθλητικών Δρόμων	2	3	3,5	
ΚΑ-473ΔΡ	Ειδικά Θέματα Αθλητικών Δρόμων	2	-	2	
ΚΑ-474ΔΡ	Καθοδηγούμενη Εξάσκηση Προπονητικής Αθλητικών Δρόμων	1	4	3	
ΚΑ-475ΔΡ	Σεμινάριο Αθλητικών Δρόμων	2	-	2	
ΚΑ-476ΔΡ	Επιλογή-Προετοιμασία Αθλητικού Ταλέντου Αθλητικών Δρόμων	1	2	2	
ΚΑ-477ΔΡ	Καθοδηγούμενη Μελέτη στους Αθλητικούς Δρόμους	2	-	2	

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ «ΑΘΛΗΤΙΚΑ ΑΛΜΑΤΑ» (ΑΛ)	ΘΕΩΡΙΑ		ΕΡΓΑΣΤ.	δ.μ.
		ε.ω.	ε.ω.		
ΚΑ-470ΑΛ	Τεχνική και Μηχανική Ανάλυση Αθλητικών Αλμάτων	2	3	3,5	
ΚΑ-471ΑΛ	Προπονητική Αθλητικών Αλμάτων	3	3	4,5	
ΚΑ-472ΑΛ	Μεθοδολογία Διδασκαλίας Αθλητικών Αλμάτων	2	3	3,5	
ΚΑ-473ΑΛ	Ειδικά Θέματα Αθλητικών Αλμάτων	2	-	2	
ΚΑ-474ΑΛ	Καθοδηγούμενη Εξάσκηση Προπονητικής Αθλητικών Αλμάτων	1	4	3	
ΚΑ-475ΑΛ	Σεμινάριο Αθλητικών Αλμάτων	2	-	2	
ΚΑ-476ΑΛ	Επιλογή-Προετοιμασία Αθλητικού Ταλέντου Αθλητικών Αλμάτων	1	2	2	
ΚΑ-477ΑΛ	Καθοδηγούμενη Μελέτη στα Αθλητικά Αλματα	2	-	2	

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ «ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΡΙΨΕΙΣ» (ΡΙ)	ΘΕΩΡΙΑ		ΕΡΓΑΣΤ. ε.ω.	δ.μ.
		ε.ω.	ε.ω.		
ΚΑ-470ΡΙ	Τεχνική και Μηχανική Ανάλυση Αθλητικών Ρίψεων	2	3		3,5
ΚΑ-471ΡΙ	Προπονητική Αθλητικών Ρίψεων	3	3		4,5
ΚΑ-472ΡΙ	Μεθοδολογία Διδασκαλίας Αθλητικών Ρίψεων	2	3		3,5
ΚΑ-473ΡΙ	Ειδικά Θέματα Αθλητικών Ρίψεων	2	-		2
ΚΑ-474ΡΙ	Καθοδηγούμενη Εξάσκηση Προπονητικής Αθλητικών Ρίψεων	1	4		3
ΚΑ-475ΡΙ	Σεμινάριο Αθλητικών Ρίψεων	2	-		2
ΚΑ-476ΡΙ	Επιλογή-Προετοιμασία Αθλητικού Ταλέντου Αθλητικών Ρίψεων	1	2		2
ΚΑ-477ΡΙ	Καθοδηγούμενη Μελέτη στις Αθλητικές Ρίψεις	2	-		2

ΛΟΙΠΑ ΑΘΛΗΜΑΤΑ (ΛΑ)

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ «ΞΙΦΑΣΚΙΑ» (ΞΙ)	ΘΕΩΡΙΑ		ΕΡΓΑΣΤ. ε.ω.	δ.μ.
		ε.ω.	ε.ω.		
ΚΑ-470ΞΙ	Τεχνική και Μηχανική Ανάλυση Ξιφασκίας	2	3		3,5
ΚΑ-471ΞΙ	Προπονητική Ξιφασκίας	3	3		4,5
ΚΑ-472ΞΙ	Μεθοδολογία Διδασκαλίας Ξιφασκίας	2	3		3,5
ΚΑ-473ΞΙ	Ειδικά Θέματα Ξιφασκίας	2	-		2
ΚΑ-474ΞΙ	Καθοδηγούμενη Εξάσκηση Προπονητικής Ξιφασκίας	1	4		3
ΚΑ-475ΞΙ	Σεμινάριο Ξιφασκίας	2	-		2
ΚΑ-477ΞΙ	Καθοδηγούμενη Μελέτη στην Ξιφασκία	2	-		2

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ «ΑΡΣΗ ΒΑΡΩΝ» (ΑΒ)	ΘΕΩΡΙΑ		ΕΡΓΑΣΤ. ε.ω.	δ.μ.
		ε.ω.	ε.ω.		
ΚΑ-470ΑΒ	Τεχνική και Μηχανική Ανάλυση Άρσης Βαρών	2	3		3,5
ΚΑ-471ΑΒ	Προπονητική Άρσης Βαρών	3	3		4,5
ΚΑ-472ΑΒ	Μεθοδολογία Διδασκαλίας Άρσης Βαρών	2	3		3,5
ΚΑ-473ΑΒ	Ειδικά Θέματα Άρσης Βαρών	2	-		2
ΚΑ-474ΑΒ	Καθοδηγούμενη Εξάσκηση Προπονητικής Άρσης Βαρών	1	4		3
ΚΑ-475ΑΒ	Σεμινάριο Άρσης Βαρών	2	-		2
ΚΑ-477ΑΒ	Καθοδηγούμενη Μελέτη στην Άρση Βαρών	2	-		2

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ «ΠΥΓΜΑΧΙΑ» (ΠΥ)	ΘΕΩΡΙΑ		ΕΡΓΑΣΤ. ε.ω.	δ.μ.
		ε.ω.	ε.ω.		
ΚΑ-470ΠΥ	Τεχνική και Μηχανική Ανάλυση Πυγμαχίας	2	3		3,5
ΚΑ-471ΠΥ	Προπονητική Πυγμαχίας	3	3		4,5
ΚΑ-472ΠΥ	Μεθοδολογία Διδασκαλίας Πυγμαχίας	2	3		3,5
ΚΑ-473ΠΥ	Ειδικά Θέματα Πυγμαχίας	2	-		2
ΚΑ-474ΠΥ	Καθοδηγούμενη Εξάσκηση Προπονητικής Πυγμαχίας	1	4		3
ΚΑ-475ΠΥ	Σεμινάριο Πυγμαχίας	2	-		2
ΚΑ-477ΠΥ	Καθοδηγούμενη Μελέτη στην Πυγμαχία	2	-		2

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ «ΠΑΛΗ» (ΠΑ)	ΘΕΩΡΙΑ	ΕΡΓΑΣΤ.	δ.μ.
		ε.ω.	ε.ω.	
ΚΑ-470ΠΑ	Τεχνική και Μηχανική Ανάλυση Πάλης	2	3	3,5
ΚΑ-471ΠΑ	Προπονητική Πάλης	3	3	4,5
ΚΑ-472ΠΑ	Μεθοδολογία Διδασκαλίας Πάλης	2	3	3,5
ΚΑ-473ΠΑ	Ειδικά Θέματα Πάλης	2	-	2
ΚΑ-474ΠΑ	Καθοδηγούμενη Εξάσκηση Προπονητικής Πάλης	1	4	3
ΚΑ-475ΠΑ	Σεμινάριο Πάλης	2	-	2
ΚΑ-477ΠΑ	Καθοδηγούμενη Μελέτη στην Πάλη	2	-	2

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ «ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΑ» (ΧΙ)	ΘΕΩΡΙΑ	ΕΡΓΑΣΤ.	δ.μ.
		ε.ω.	ε.ω.	
ΚΑ-470ΧΙ	Τεχνική και Μηχανική Ανάλυση Χιονοδρομίας	2	3	3,5
ΚΑ-471ΧΙ	Προπονητική Χιονοδρομίας	3	3	4,5
ΚΑ-472ΧΙ	Μεθοδολογία Διδασκαλίας Χιονοδρομίας	2	3	3,5
ΚΑ-473ΧΙ	Ειδικά Θέματα Χιονοδρομίας	2	-	2
ΚΑ-474ΧΙ	Καθοδηγούμενη Εξάσκηση Προπονητικής Χιονοδρομίας	1	4	3
ΚΑ-475ΧΙ	Σεμινάριο Χιονοδρομίας	2	-	2
ΚΑ-477ΧΙ	Καθοδηγούμενη Μελέτη στην Χιονοδρομία	2	-	2

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ «ΙΠΠΑΣΙΑ» (ΙΠ)	ΘΕΩΡΙΑ	ΕΡΓΑΣΤ.	δ.μ.
		ε.ω.	ε.ω.	
ΚΑ-470ΙΠ	Τεχνική και Μηχανική Ανάλυση Ιππασίας	2	3	3,5
ΚΑ-471ΙΠ	Προπονητική Ιππασίας	3	3	4,5
ΚΑ-472ΙΠ	Μεθοδολογία Διδασκαλίας Ιππασίας	2	3	3,5
ΚΑ-473ΙΠ	Ειδικά Θέματα Ιππασίας	2	-	2
ΚΑ-474ΙΠ	Καθοδηγούμενη Εξάσκηση Προπονητικής Ιππασίας	1	4	3
ΚΑ-475ΙΠ	Σεμινάριο Ιππασίας	2	-	2
ΚΑ-477ΙΠ	Καθοδηγούμενη Μελέτη στην Ιππασία	2	-	2

ΤΟΜΕΑΣ ΥΓΡΟΥ ΣΤΙΒΟΥ (ΥΣ)

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ (Υπ)	ΘΕΩΡΙΑ	ΕΡΓΑΣΤ.	δ.μ.
		ε.ω.	ε.ω.	
ΥΣ-352Υπ	Κολύμβηση	1	2	2
ΥΣ-353Υπ	Διδακτική Κολύμβησης	1	2	2
			Σύνολο (Α, Γ)	4

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (Επ)	ΘΕΩΡΙΑ	ΕΡΓΑΣΤ.	δ.μ.
		ε.ω.	ε.ω.	
ΥΣ-166Επ	Θαλάσσιο Σκι	1	3	2,5
ΥΣ-168Επ	Ιστιοπλοΐα	1	3	2,5
ΥΣ-169Επ	Ιστιοσανίδα	1	3	2,5
ΥΣ-170Επ	Κανόε Καγιάκ	1	3	2,5
ΥΣ-171Επ	Καταδύσεις	1	2	2
ΥΣ-173Επ	Κωπηλασία	1	3	2,5
ΥΣ-174Επ	Ναυαγοσωστική	1	1	1,5
ΥΣ-182Επ	Συγχρονισμένη Κολύμβηση	1	3	2,5
ΥΣ-186Επ	Υδατοφαρίαση	1	3	2,5
ΥΣ-187Επ	Προχωρημένο Επίπεδο Αθλήματος	1	2	2

Σημείωση: Φοιτητές-τριες μπορούν να παρακολουθήσουν επιπλέον προπαρασκευαστικά μαθήματα που αντιστοιχούν σε υποχρεωτικά μαθήματα αθλημάτων.

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ «ΚΟΛΥΜΒΗΣΗ» (ΚΟ)	ΘΕΩΡΙΑ		δ.μ.
		ε.ω.	ε.ω.	
ΥΣ-470ΚΟ	Τεχνική και Μηχανική Ανάλυση Κολύμβησης	2	3	3,5
ΥΣ-471ΚΟ	Προπονητική Κολύμβησης	3	3	4,5
ΥΣ-472ΚΟ	Μεθοδολογία Διδασκαλίας Κολύμβησης	2	3	3,5
ΥΣ-473ΚΟ	Ειδικά Θέματα Κολύμβησης	2	-	2
ΥΣ-474ΚΟ	Καθοδηγούμενη Εξάσκηση Προπονητικής Κολύμβησης	1	4	3
ΥΣ-475ΚΟ	Σεμινάριο Κολύμβησης	2	-	2
ΥΣ-476ΚΟ	Επιλογή-Προετοιμασία Αθλητικού Ταλέντου Κολύμβησης	1	2	2
ΥΣ-477ΚΟ	Καθοδηγούμενη Μελέτη στην Κολύμβηση	2	-	2

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ «ΚΩΠΗΛΑΣΙΑ» (ΚΩ)	ΘΕΩΡΙΑ		δ.μ.
		ε.ω.	ε.ω.	
ΥΣ-470ΚΩ	Τεχνική και Μηχανική Ανάλυση Κωπηλασίας	2	3	3,5
ΥΣ-471ΚΩ	Προπονητική Κωπηλασίας	3	3	4,5
ΥΣ-472ΚΩ	Μεθοδολογία Διδασκαλίας Κωπηλασίας	2	3	3,5
ΥΣ-474ΚΩ	Καθοδηγούμενη Εξάσκηση Προπονητικής Κωπηλασίας	1	4	3
ΥΣ-475ΚΩ	Σεμινάριο Κωπηλασίας	2	-	2
ΥΣ-477ΚΩ	Καθοδηγούμενη Μελέτη στην Κωπηλασία	2	-	2
ΥΣ-481ΚΩ	Υδροδυναμική Ρύθμιση Σκάφους	1	1	1,5

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ «ΥΔΑΤΟΣΦΑΙΡΙΣΗ» (ΥΔ)	ΘΕΩΡΙΑ		δ.μ.
		ε.ω.	ε.ω.	
ΥΣ-470ΥΔ	Τεχνική και Μηχανική Ανάλυση Υδατοσφαίρισης	2	3	3,5
ΥΣ-471ΥΔ	Προπονητική Υδατοσφαίρισης	3	3	4,5
ΥΣ-472ΥΔ	Μεθοδολογία Διδασκαλίας Υδατοσφαίρισης	2	3	3,5
ΥΣ-473ΥΔ	Ειδικά Θέματα Υδατοσφαίρισης	2	-	2
ΥΣ-474ΥΔ	Καθοδηγούμενη Εξάσκηση Προπονητικής Υδατοσφαίρισης	1	4	3
ΥΣ-475ΥΔ	Σεμινάριο Υδατοσφαίρισης	2	-	2
ΥΣ-476ΥΔ	Επιλογή-Προετοιμασία Αθλητικού Ταλέντου Υδατοσφαίρισης	1	2	2
ΥΣ-477ΥΔ	Καθοδηγούμενη Μελέτη στην Υδατοσφαίριση	2	-	2
ΥΣ-478ΥΔ	Καθοδήγηση Αγώνων Υδατοσφαίρισης	2	2	3
ΥΣ-479ΥΔ	Ομαδική Τακτική Υδατοσφαίρισης	2	3	3,5

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ «ΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΕΝΗ ΚΟΛΥΜΒΗΣΗ» (ΣΚ)	ΘΕΩΡΙΑ		δ.μ.
		ε.ω.	ε.ω.	
ΥΣ-470ΣΚ	Τεχνική και Μηχανική Ανάλυση Συγχρονισμένης Κολύμβησης	2	3	3,5
ΥΣ-471ΣΚ	Προπονητική Συγχρονισμένης Κολύμβησης	3	3	4,5
ΥΣ-472ΣΚ	Μεθοδολογία Διδασκαλίας Συγχρονισμένης Κολύμβησης	2	3	3,5
ΥΣ-474ΣΚ	Καθοδηγούμενη Εξάσκηση Προπονητικής Συγχρονισμένης Κολύμβησης	1	4	3
ΥΣ-475ΣΚ	Σεμινάριο Συγχρονισμένης Κολύμβησης	2	-	2
ΥΣ-477ΣΚ	Καθοδηγούμενη Μελέτη στη Συγχρονισμένης Κολύμβησης	2	-	

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΣΕ ΕΞΑΜΗΝΑ

Α ΕΞΑΜΗΝΟ

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ (Υπ)	ΘΕΩΡΙΑ ΕΡΓΑΣΤ.		
		ε.ω.	ε.ω.	δ.μ.
ΑΒ-101Υπ	Λειτουργική Ανατομική του Ανθρώπου	3	1	3,5
ΘΕ-131Υπ	Ιστορία Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού	2	2	3
ΓΧ-151Υπ	Βασική Γυμναστική	1	2	2
ΚΑ-152Υπ	Αθλητικοί Δρόμοι	1	3	2,5
ΑΠ-153Υπ	Ποδοσφαίριση (Α)	1	2	2
ΑΠ-154Υπ	Χειροσφαίριση	1	2	2
ΓΧ-155Υπ	Ελληνικοί Παραδοσιακοί Χοροί	1	2	2
	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (Επ)			0
			Σύνολο	17

Β ΕΞΑΜΗΝΟ

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ (Υπ)	ΘΕΩΡΙΑ ΕΡΓΑΣΤ.		
		ε.ω.	ε.ω.	δ.μ.
ΑΒ-102Υπ	Φυσιολογία του Ανθρώπου	3	1	3,5
ΘΕ-132Υπ	Οργάνωση και Διοίκηση στον Αθλητισμό	2	-	2
ΓΧ-156Υπ	Διδακτική Βασικής Γυμναστικής	1	2	2
ΑΠ-157Υπ	Διδακτική Ποδοσφαίρισης (Α)	1	2	2
ΑΠ-158Υπ	Διδακτική Χειροσφαίρισης	1	2	2
ΓΧ-159Υπ	Διδακτική Ελληνικοί Παραδοσιακοί Χοροί	1	2	2
	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (Επ)			2,5
			Σύνολο	16

Γ ΕΞΑΜΗΝΟ

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ (Υπ)	ΘΕΩΡΙΑ ΕΡΓΑΣΤ.		
		ε.ω.	ε.ω.	δ.μ.
ΑΒ-201Υπ	Εργοφυσιολογία	3	1	3,5
ΘΕ-231Υπ	Αθλητικό Δίκαιο	2	-	2
ΘΕ-232Υπ	Εισαγωγή στην Προσαρμ. Κινητική Αγωγή	2	-	2
ΘΕ-233Υπ	Μεθοδολογία Αθλητικής Έρευνας	2	-	2
ΚΑ-251Υπ	Αθλητικά Άλματα	1	3	2,5
ΓΧ-252Υπ	Ενόργανη Γυμναστική	1	3	2,5
ΑΠ-253Υπ	Καλαθοσφαίριση	1	2	2
ΑΠ-254Υπ	Πετοσφαίριση	1	2	2
	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (Επ)			0
			Σύνολο	18,5

Δ ΕΞΑΜΗΝΟ

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ (Υπ)	ΘΕΩΡΙΑ ΕΡΓΑΣΤ.		
		ε.ω.	ε.ω.	δ.μ.
ΑΒ-202Υπ	Εργομετρία	2	1	2,5
ΘΕ-234Υπ	Στατιστική Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού	2	-	2
ΘΕ-235Υπ	Κινητική Συμπεριφορά	2	1	2,5
ΓΧ-255Υπ	Ρυθμική Αγωνιστική Γυμναστική (Γ)	1	3	2,5
ΑΠ-256Υπ	Διδακτική Καλαθοσφαίρισης	1	2	2
ΑΠ-257Υπ	Διδακτική Πετοσφαίρισης	1	2	2
	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (Επ)			2,5
			Σύνολο	16

Ε ΕΞΑΜΗΝΟ

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ (Υπ)	ΘΕΩΡΙΑ ΕΡΓΑΣΤ.		
		ε.ω.	ε.ω.	δ.μ.
ΑΒ-301Υπ	Αθλητική Φυσικοθεραπεία	2	1	2,5
ΑΒ-302Υπ	Αθλητική Βιομηχανική	3	1	3,5
ΘΕ-331Υπ	Αθλητική Ψυχολογία	2	1	2,5
ΘΕ-332Υπ	Αθλητική Παιδαγωγική	2	2	3
ΚΑ-351Υπ	Αθλητικές Ρίψεις	1	3	2,5
ΥΣ-352Υπ	Κολύμβηση	1	2	2
	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (Επ)			0
				Σύνολο 16

ΣΤ ΕΞΑΜΗΝΟ

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ (Υπ)	ΘΕΩΡΙΑ ΕΡΓΑΣΤ.		
		ε.ω.	ε.ω.	δ.μ.
ΑΒ-303Υπ	Αθληπατρική	2	1	2,5
ΘΕ-333Υπ	Διδακτική Φυσικής Αγωγής	2	2	3
ΘΕ-334Υπ	Κοινωνιολογία του Αθλητισμού	2	1	2,5
ΘΕ-335Υπ	Φιλοσοφία του Αθλητισμού	2	1	2,5
ΑΠ-353Υπ	Διδακτική Κολύμβησης	1	2	2
ΑΠ-354Υπ	Θεωρία Αθλητικής Προπόνησης	2	-	2
	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (Επ)			2,5
				Σύνολο 17

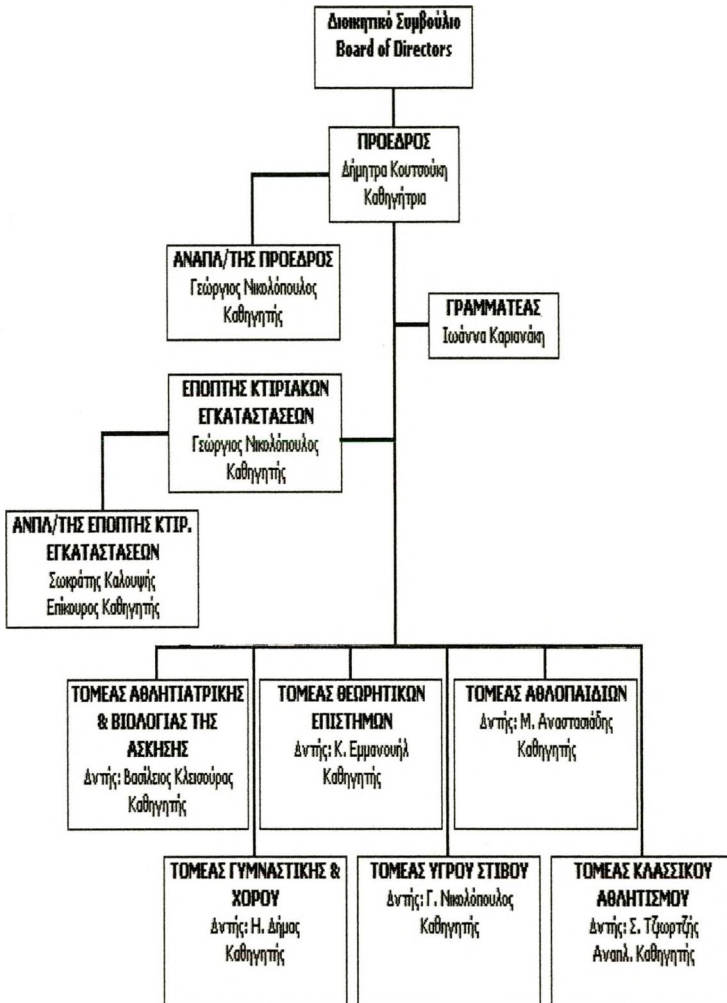
Ζ ΕΞΑΜΗΝΟ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ / ΚΥΚΛΟΥ	ΘΕΩΡΙΑ ΕΡΓΑΣΤ.		
	ε.ω.	ε.ω.	δ.μ.
Ειδίκευση / Κύκλος Σπουδών			10
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (Επ)			0
			Σύνολο 18,5

Η ΕΞΑΜΗΝΟ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ / ΚΥΚΛΟΥ	ΘΕΩΡΙΑ ΕΡΓΑΣΤ.		
	ε.ω.	ε.ω.	δ.μ.
Ειδίκευση / Κύκλος Σπουδών			10
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (Επ)			4
			Σύνολο 4

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΔΟΜΗ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 19^ο

ΤΕΦΑΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Το πρόγραμμα σπουδών είναι διαρθρωμένο σε οκτώ εξάμηνα που είναι και ο ελάχιστος χρόνος για την απόκτηση του πτυχίου. Σύμφωνα με το νόμο, το πρόγραμμα σπουδών είναι ενδεικτικό και όχι υποχρεωτικό. Αυτό σημαίνει ότι οι φοιτητές/-ήτριες μπορούν να παρακολουθήσουν ένα μάθημα σε όποιο εξάμηνο των σπουδών τους επιθυμούν (αρκεί το μάθημα να προσφέρεται στο συγκεκριμένο εξάμηνο). Ωστόσο, η παρακολούθηση των μαθημάτων στα συνιστώμενα εξάμηνα εξασφαλίζει την ομαλότερη δυνατή ροή του προγράμματος, τόσο για τους φοιτητές και τις φοιτήτριες όσο και για το Τμήμα.

Συνοπτικά, για να ολοκληρώσουν τις σπουδές τους, οι φοιτητές/-ήτριες οφείλουν να παρακολουθήσουν επιτυχώς:

1. όλα τα μαθήματα κορμού
2. μία κύρια ειδικότητα
3. μία δευτερεύουσα ειδικότητα
4. τρία μαθήματα υποχρεωτικής επιλογής που αντιστοιχούν στην ειδικότητα
5. τέσσερα μαθήματα ελεύθερης επιλογής.

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΣΕ ΕΞΑΜΗΝΑ

1ο ΕΞΑΜΗΝΟ

Κωδικός	Τίτλος	Υπεύθυνος	Ώρες/ εβδομάδα	Διδ/κές μονάδες
101	Κλασικός αθλητισμός I	Σ. Κέλλης	5	3
103	Παιδαγωγική γυμναστική I	Γ. Τσίτσικαρης	4	2,5
111	Ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί I	Ι. Πραντσιδης	3	2
112	Πετοσφαίριση I	Α. Ζάκας	4	2,5
113	Χειροσφαίριση I	Α. Ζάκας	4	2,5
114	Εισαγωγή στη φυσική αγωγή και στον αθλητισμό	Γ. Δογάνης	2	2
115	Περιγραφική ανατομική	Α. Μυλωνάς	4	4
140	Ξένη γλώσσα I	Ι. Μουρατίδης	2	2

2ο ΕΞΑΜΗΝΟ

Κωδικός	Τίτλος	Υπεύθυνος	Ώρες/ εβδομάδα	Διδ/κές μονάδες
151	Κλασικός αθλητισμός II	Σ. Κέλλης	5	3
153	Παιδαγωγική γυμναστική II	Γ. Τσίτσικαρης	4	2,5
161	Ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί II	Ι. Πραντσιδης	3	2
162	Πετοσφαίριση II	Α. Ζάκας	4	2,5
163	Χειροσφαίριση II	Α. Ζάκας	4	2,5
164	Εισαγωγή στην παιδαγωγική της φυσικής αγωγής και του αθλητισμού	Χ. Τσορμπατζούδης	2	2
166	Ιστορία φυσικής αγωγής αρχαίων χρόνων	Ι. Μουρατίδης	2	2
190	Ξένη γλώσσα II	Ι. Μουρατίδης	2	2

3ο ΕΞΑΜΗΝΟ

Κωδικός	Τίτλος	Υπεύθυνος	Ώρες/ εβδομάδα	Διδ/κές μονάδες
201	Ποδόσφαιρο I (για φοιτητές)	Χ. Κοτζαμανίδης	4	2,5
203	Κολύμβηση I	Σ. Αλεξίου	4	2,5
209	Ρυθμική αγωνιστική γυμναστική I (για φοιτήτριες)	Θ. Σιάτρας	3	2
210	Καλαθοσφαίριση I	Γ. Τσίτσικαρης	4	2,5
211	Φυσιολογία	Χ. Ματζιάρη	4	4
212	Βιοκινητική	Η. Κόλλιας	4	4
213	Παιδαγωγική γυμναστική III	Γ. Τσίτσικαρης	4	2,5
214	Ενόργανη γυμναστική I	Θ. Σιάτρας	3	2

4ο ΕΞΑΜΗΝΟ

Κωδικός	Τίτλος	Υπεύθυνος	Ώρες/ εβδομάδα	Διδ/κές μονάδες
251	Ποδόσφαιρο II (για φοιτητές)	Χ. Κοτζαμανίδης	4	2,5
253	Κολύμβηση II	Σ. Αλεξίου	4	2,5
259	Ρυθμική αγωνιστική γυμναστική II (για φοιτήτριες)	Θ. Σιάτρας	3	2
260	Καλαθοσφαίριση II	Γ. Τσίτσικαρης	4	2,5
263	Βιοχημεία της άσκησης	Β. Μαύγιος	3	3
264	Ενόργανη γυμναστική II	Θ. Σιάτρας	3	2
265	Ιστορία φυσικής αγωγής ρωμαϊκών και νεότερων χρόνων	Σ. Γιάτης	2	2

5ο ΕΞΑΜΗΝΟ

Κωδικός	Τίτλος	Υπεύθυνος	Ώρες/ εβδομάδα	Διδ/κές μονάδες
311	Εργοφυσιολογία	Κ. Μανδρούκας	4	4
313	Ειδική αγωγή	Ν. Αγγελοπούλου	3	3
314	Κοινωνιολογία του αθλητισμού και της φυσικής αγωγής	Ι. Μουρατίδης	2	2
315	Διατροφή αθλουμένων	Α. Φαχαντίδου	2	2
318	Αθλητική ψυχολογία	Γ. Δογάνης	4	4

6ο ΕΞΑΜΗΝΟ

Κωδικός	Τίτλος	Υπεύθυνος	Ώρες/εβδομάδα	Διδ/κές μονάδες
365	Υγιεινή αθλουμένων	Α. Φαχαντίδου	2	2
366	Μεθοδολογία έρευνας	Ι. Μουρατίδης	2	2
367	Προπονητική	Σ. Κέλλης	4	4
368	Εργονομία	Κ. Μανδρούκας	2	2
369	Κινητική μάθηση	Ε. Κιουμουρτζόγλου	3	3
370	Θεωρία και μεθοδική της φυσικής αγωγής στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση	Ε. Κιουμουρτζόγλου	4	3

7ο ΕΞΑΜΗΝΟ

Κωδικός	Τίτλος	Υπεύθυνος	Ωρες/εβδομάδα	Διδ/κές μονάδες
412	Αθληπατρική	Α. Δεληγιάννης	4	4
413	Φιλοσοφία της φυσικής αγωγής	Ι. Μουραπίδης	2	2
417	Φυσικοθεραπεία (για φοιτητές)	Γ. Αμπατζίδης	2	2
420	Θεωρία και μεθοδική της φυσικής αγωγής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση	Ε. Κιαμουριτζόγλου	4	3

8ο ΕΞΑΜΗΝΟ

Κωδικός	Τίτλος	Υπεύθυνος	Ωρες/εβδομάδα	Διδ/κές μονάδες
463	Οργάνωση και διοίκηση αθλητισμού	Γ. Δογάνης	2	2
464	Αθλητικές κακώσεις	Γ. Αμπατζίδης	2	2
467	Φυσικοθεραπεία (για φοιτήτριες)	Γ. Αμπατζίδης	2	2

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

Κωδικός	Τίτλος	Υπεύθυνος	Εξάμηνο	Διδακτικές μονάδες
001	Εικαστικές δραστηριότητες στην κατασκήνωση	Σ. Κουτρής	1-8	1
002	Άθληση και ψυχαγωγία σε ξενοδοχεία	Γ. Τζέτζης	1-6	1,5
003	Υδρογυμναστική - Υδροαεροβική	Β. Χατζητάκη	1-4	1
004	Οργάνωση και λειτουργία αθλητικών ακαδημιών και camp	Γ. Τσίτακαρης	1-8	2
005	Ποδηλασία	Χ. Κοιζαμανίδης	1-8	1
006	Πετοσφαίριση παραλίας	Α. Ζάκας	5-6	1
007	Τρίαθλο	Σ. Αλεξίου	1-4	1
009	Εκμάθηση κολύμβησης (φροντιστηριακό)	Σ. Αλεξίου	1, 2	-
014	Αρχαιογνωσία της άθλησης	Ι. Μουρατίδης	3, 5, 7	2
015	Συγχρονισμένη κολύμβηση	Σ. Αλεξίου	3-6	1
016	Άθλητική σκισσογραφία	Κουτρής	1-8	2
017	Κατασκηνωτικά - υπαίθρια ζωή	Γ. Τσίτακαρης	2, 4, 6, 8	1
018	Συνήθη παιδιατρικά προβλήματα	Ν. Αγγελστούλου	4, 6, 8	2
019	Ακροβατική γυμναστική - τραμπολίνο	Θ. Σιάτρας	1-8	1
021	Αεροβιακή γυμναστική	Β. Χατζητάκη	1-8	1
022	Μηχανική ανάλυση της κίνησης	Η. Κόλλιας	4-8	2
023	Ρυθμική γυμναστική (για φοιτητές)	Θ. Σιάτρας	1-8	1
024	Σύγχρονοι Ολυμπιακοί Αγώνες	Σ. Γιάτσης	1, 3, 5	2
027	Αντιπτέριση	Η. Κόλλιας	1-8	1
029	Αντισφαίριση	Χ. Κοιζαμανίδης	1-8	1
031	Ποδόσφαιρο γυναικών	Χ. Κοιζαμανίδης	1-8	1
033	Κωπηλασία	Σ. Αλεξίου	1-4	1
034	Παιδαγωγικά παιχνίδια	Γ. Τσίτακαρης	1-8	1
035	Πάλη	Γ. Τσίτακαρης	1-8	1
036	Εργαστηριακή βιοχημεία της άσκησης	Β. Μούγιος	6, 8	2
041	Πυγμαχία	Γ. Τσίτακαρης	1-8	1
043	Επιτραπέζια αντισφαίριση	Η. Κόλλιας	1-8	1
045	Υδατοσφαίριση	Σ. Αλεξίου	3-6	1

047	Ισιοπλοΐα	Σ. Αλεξίου	1-4	1
049	Ναυαγωσωστική	Σ. Αλεξίου	1-4	1
051	Ξιφασκία	Α. Ζάκας	5-6	1
052	Στασιτική	Ι. Μουρατιδής	6, 8	2
053	Ορειβασία	Η. Κόλλιας	1-8	1
054	Ενόργανη αγωνιστική γυμναστική	Θ. Σιάτρας	1-8	1
055	Χιονοδρομία	Η. Κόλλιας	1, 3, 5, 7	1
059	Καταδύσεις	Σ. Αλεξίου	1-4	1
062	Αρχές σχολικής υγιεινής	Α. Φαχαντίδου	1-8	2
082	Τοξοβολία	Α. Ζάκας	5-6	1
085	Σκοποβολή	Α. Ζάκας	5-6	1
086	Εργαστηριακή φυσιολογία	Χ. Ματζιάρη	4, 6, 8	1
090	Μοντέλα ανατροφοδότησης και μεθόδευση πληροφοριών	Γ. Τζέτζης	4, 6	2
091	Ίππασία	Η. Κόλλιας	1-8	1
092	Κινητικός έλεγχος σύνθετων αθλητικών κινήσεων	Β. Χατζητάκη	1-8	2
093	Προχωρημένες εργαστηριακές μέθοδοι εργοφυσιολογίας	Κ. Μανδρούκας	6-8	1
095	Ολυμπιακή παιδεία	Ι. Μουρατιδής	1-8	2
099	Κολύμβηση ατόμων με ειδικές ανάγκες	Ν. Αγγελοπούλου	6, 8	1
01A	Κοινωνιολογία της αναψυχής	Ι. Μουρατιδής	6-8	2
02A	Η απόδοση σε διαφορετικές περιβαλλοντικές συνθήκες	Κ. Χριστούλας	5-8	2
03A	Προπονητική αναπτυξιακών ηλικιών	Χ. Κοτζιμανιδής	3, 5, 7	2
04A	Ευκαμψία των αρθρώσεων στους αθλητές και τους αγύμναστους	Α. Ζάκας	6	2
05A	Γενική γυμναστική	Θ. Σιάτρας	3, 5, 7	1
06A	Χορογραφία επιδείξεων	Θ. Σιάτρας	4, 6, 8	1
07A	Κρίκετ	Σ. Κέλλης	1-8	1
08A	Εφαρμογές ειδικής προπονητικής στις αθλοπαιδιές	Α. Ζάκας	5	2
09A	Γύμναση ασθενών με χρόνιες παθήσεις	Ε. Κουϊδή	5	2
500	Διπλωματική Εργασία	ΔΕΠ, ΕΕΔΙΠ	7, 8	2

ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

Για τις ειδικότητες ΚΕ01-ΚΕ18 και ΚΕ23
(προπονητικής κατεύθυνσης)

Κωδικός	Τίτλος	Υπεύθυνος	Εξάμηνο	Διδακτικές μονάδες
1η ομάδα				
038	Εφαρμοσμένη αθλητιατρική	Ε. Κουϊδής	5-8	2
042	Πρώτες βοήθειες - Παθολογία αθλουμένων	Ε. Κουϊδής	5-8	2
046	Λειτουργική ανατομική	Μυλωνάς	2, 4, 6, 8	2
098	Αθλητική καρδιολογία	Α. Δεληγιάννης	6, 8	2
2η ομάδα				
080	Τεχνικές ασκήσεων ανάπτυξης ταχυδύναμης	Σ. Κέλλης	4, 6, 8	1
081	Τεχνικές βασικών ασκήσεων άρσης βαρών	Γ. Τσίτακαρης	3-8	1
087	Ετήσιος σχεδιασμός αθλητικής προπόνησης	Σ. Κέλλης	5, 7	2
088	Αξιολόγηση της δύναμης και νευρομυϊκός έλεγχος	Χ. Κοτζαμανίδης	5, 7	2
3η ομάδα				
065	Ψυχολογική αξιολόγηση της αθλητικής απόδοσης - Εργαστηριακή αθλητική ψυχολογία	Γ. Γρούσιος	5, 7	2
074	Κινητική συμπεριφορά: Γνωστικοί μηχανισμοί ελέγχου της κίνησης	Γ. Γρούσιος	6, 8	2
075	Κοινωνική αθλητική ψυχολογία	Γ. Δογάνης	6, 8	2
076	Ψυχολογική προετοιμασία αθλητών	Χ. Τσαρμπατζούδης	5-8	2
4η ομάδα				
058	Βιοκινητική αξιολόγηση της αθλητικής απόδοσης	Η. Κόλλιας	6, 8	2
061	Βιοχημική αξιολόγηση της αθλητικής απόδοσης	Β. Μούγιος	5, 7	2
064	Εργοφυσιολογική αξιολόγηση της αθλητικής απόδοσης	Κ. Χριστούλας	6-8	2

**Για την ειδικότητα ΚΕ19
(Υπαιθριες αθλητικές δραστηριότητες)**

Κωδικός	Τίτλος	Υπεύθυνος	Εξάμηνο	Διδακτικές μονάδες
1η ομάδα				
038	Εφαρμοσμένη αθληπατρική	Ε. Κουϊδής	5-8	1
042	Πρώτες βοήθειες - Παθολογία αθλουμένων	Ε. Κουϊδής	5-8	2
046	Λειτουργική ανατομική	Α. Μυλωνάς	2, 4, 6, 8	2
2η ομάδα				
025	Υποβρύχιες καταδύσεις	Σ. Αλεξίου	1-8	1
072	Αθλητισμός, τουρισμός και περιβάλλον	Γ. Τζέτζης	1-6	1
073	Αθλήματα περιπέτειας	Γ. Τζέτζης	1-8	1
3η ομάδα				
065	Ψυχολογική αξιολόγηση της αθλητικής απόδοσης - Εργαστηριακή αθλητική ψυχολογία	Γ. Γρούσιος	5, 7	2
074	Κινητική συμπεριφορά: Γνωστικοί μηχανισμοί ελέγχου της κίνησης	Γ. Γρούσιος	6, 8	2
075	Κοινωνική αθλητική ψυχολογία	Γ. Δογάνης	4, 6, 8	2
076	Ψυχολογική προετοιμασία αθλητών	Χ. Τσορμπατζούδης	5-8	2

**Για την ειδικότητα ΚΕ20
(Αθλητικές δραστηριότητες κλειστού χώρου)**

Κωδικός	Τίτλος	Υπεύθυνος	Εξάμηνο	Διαδικτικές μονάδες
1η ομάδα				
038	Εφαρμοσμένη αθληπατρική	Ε. Κουϊδή	5-8	1
042	Πρώτες βοήθειες - Παθολογία αθλουμένων	Ε. Κουϊδή	5-8	2
046	Λειτουργική ανατομική	Α. Μυλωνάς	2, 4, 6, 8	2
2η ομάδα				
025	Υποβρύχιες καταδύσεις	Σ. Αλεξίου	1-8	1
072	Αθλητισμός, τουρισμός και περιβάλλον	Γ. Τζέτζης	1-8	1
073	Αθλήματα περιπέτειας	Γ. Τζέτζης	1-8	1
3η ομάδα				
065	Ψυχολογική αξιολόγηση της αθλητικής απόδοσης - Εργαστηριακή αθλητική ψυχολογία	Γ. Γρούσιος	5, 7	2
074	Κινητική συμπεριφορά: Γνωστικοί μηχανισμοί ελέγχου της κίνησης	Γ. Γρούσιος	6, 8	2
075	Κοινωνική αθλητική ψυχολογία	Γ. Δογάνης	4, 6, 8	2
076	Ψυχολογική προετοιμασία αθλητών	Χ. Τσορμπατζούδης	5-8	2
4η ομάδα				
011	Κλασικό μπαλέτο	Ι. Πραντσιδης	1-8	1
013	Μοντέρνος χορός	Ι. Πραντσιδης	3-8	1
037	Τζούντο	Γ. Τσίτακαρης	1-8	1
063	Ταεκβοντό	Γ. Τσίτακαρης	1-8	1

**Για την ειδικότητα ΚΕ21
(Ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί)**

Κωδικός	Τίτλος	Υπεύθυνος	Εξάμηνο	Διδακτικές μονάδες
1η ομάδα				
011	Κλασικό μπαλέτο	Ι. Πραντσιδης	1-8	1
013	Μοντέρνος χορός	Ι. Πραντσιδης	3-8	1
042	Πρώτες βαθμείες - Παθολογία αθλουμένων	Καιυιδή	5-8	2
2η ομάδα				
012	Μουσική - Ρυθμολογία	Ι. Πραντσιδης	1-8	1
066	Λαογραφία	Ι. Πραντσιδης	1-8	1
089	Διεθνείς χοροί	Ι. Πραντσιδης	1-8	1
3η ομάδα				
065	Ψυχολογική αξιολόγηση της αθλητικής απόδοσης - Εργαστηριακή αθλητική ψυχολογία	Γ. Γρούιος	5, 7	2
074	Κινητική συμπεριφορά: Γνωστικοί μηχανισμοί ελέγχου της κίνησης	Γ. Γρούιος	6, 8	2
075	Κοινωνική αθλητική ψυχολογία	Γ. Δογάνης	4, 6, 8	2
076	Ψυχολογική προετοιμασία αθλητών	Χ. Τσορμπαζούδης	5-8	2

**Για την ειδικότητα ΚΕ22
(Ειδική φυσική αγωγή - θεραπευτική γυμναστική)**

Κωδικός	Τίτλος	Υπεύθυνος	Εξάμηνο	Διδακτικές μονάδες
1η ομάδα				
038	Εφαρμοσμένη αθληπατρική	Κουιδή	5-8	1
042	Πρώτες βοήθειες - Παθολογία αθλουμένων	Κουιδή	5-8	2
046	Λειτουργική ανατομική	Μυλωνάς	2, 4, 6, 8	2
2η ομάδα				
056	Ειδική φυσική αγωγή και ορθοσωμική γυμναστική	Γ. Αμπατζίδης	5, 7	1
070	Αθληση ατόμων με ειδικές ανάγκες	Ν. Αγγελοπούλου	5, 7	1
088	Αξιολόγηση της δύναμης και νευρομυϊκός έλεγχος	Χ. Κοτζαμανίδης	5, 7	2
3η ομάδα				
065	Ψυχολογική αξιολόγηση της αθλητικής απόδοσης - Εργαστηριακή αθλητική ψυχολογία	Γ. Γρούσιος	5, 7	2
074	Κινητική συμπεριφορά: Γνωστικοί μηχανισμοί ελέγχου της κίνησης	Γ. Γρούσιος	6, 8	2
075	Κοινωνική αθλητική ψυχολογία	Γ. Δογάνης	4, 6, 8	2
076	Ψυχολογική προετοιμασία αθλητών	Χ. Τσορμπατζούδης	5-8	2

ΚΥΡΙΕΣ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΕΣ

Κωδικός	Τίτλος	Υπεύθυνος	Μίμ αριθμός φοιτητών/τριών
ΚΕ01	Αντισφαίριση	Χ. Κατζαμανίδης	5
ΚΕ02	Άρση βαρών	Γ. Τσίτακαρης	5
ΚΕ03	Ενόργανη γυμναστική	Θ. Σιάτρας	5
ΚΕ04	Ιστιοπλοΐα και ισποσανίδα	Σ. Αλεξίου	5
ΚΕ05	Καλαθοσφαίριση	Γ. Τσίτακαρης	8
ΚΕ06	Κλασικός αθλητισμός	Σ. Κέλλης	5
ΚΕ07	Κολύμβηση	Σ. Αλεξίου	5
ΚΕ08	Κωπηλασία	Σ. Αλεξίου	5
ΚΕ09	Πάλη	Γ. Τσίτακαρης	5
ΚΕ10	Πετοσφαίριση	Α. Ζάκας	8
ΚΕ11	Ποδόσφαιρο (μόνο για φοιτητές)	Χ. Κατζαμανίδης	8
ΚΕ12	Πυγμαχία	Γ. Τσίτακαρης	5
ΚΕ13	Ρυθμική αγωνιστική γυμναστική (μόνο για φοιτήτριες)	Θ. Σιάτρας	5
ΚΕ14	Ταεκβοντό	Γ. Τσίτακαρης	5
ΚΕ15	Τζούντο	Γ. Τσίτακαρης	5
ΚΕ16	Υδατοσφαίριση	Σ. Αλεξίου	8
ΚΕ17	Χειμερινά αθλήματα - Χιονοδρομία	Η. Κόλλιας	5
ΚΕ18	Χειροσφαίριση	Α. Ζάκας	8
ΚΕ19	Υπαίθριες αθλητικές δραστηριότητες	Γ. Τζέτζης	5
ΚΕ20	Αθλητικές δραστηριότητες κλειστού χώρου	Γ. Τζέτζης	5
ΚΕ21	Ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί	Ι. Πραντσιδής	5
ΚΕ22	Ειδική φυσική αγωγή - θεραπευτική γυμναστική	Κ. Μανδρούκας	5
ΚΕ23	Ποδηλασία	Χ. Κατζαμανίδης	5

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΕΣ

Κωδικός	Τίτλος	Υπεύθυνος	Μην αριθμός φοιτητών/-τριών
ΔΕ01	Ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί	Ι. Πραντσιδής	5
ΔΕ02	Μοντέρνος χορός - χορογραφία	Ι. Πραντσιδής	5
ΔΕ03	Χόκεϊ επί χάρτου - Bandy	Η. Κόλλιας	8
ΔΕ04	Αγωνιστικός αθλητισμός ατόμων με ειδικές ανάγκες	Κ. Μανδρούκας	5
ΔΕ05	Καλαθοσφαίριση	Γ. Τσίτσικαρης	8
ΔΕ06	Χειροσφαίριση	Α. Ζάκας	8
ΔΕ07	Ποδόσφαιρο (μόνο για φοιτητές)	Χ. Κοτζαμανίδης	8
ΔΕ08	Πετοσφαίριση	Α. Ζάκας	8
ΔΕ09	Πετοσφαίριση παραλίας	Α. Ζάκας	5
ΔΕ10	Κλασικός αθλητισμός	Σ. Κέλλης	5
ΔΕ11	Κολύμβηση	Σ. Αλεξίου	5
ΔΕ12	Καταδύσεις	Σ. Αλεξίου	5
ΔΕ13	Υδατοσφαίριση	Σ. Αλεξίου	8
ΔΕ14	Ιστιοπλοία και ιστιοσανίδα	Σ. Αλεξίου	5
ΔΕ15	Κωπηλασία	Σ. Αλεξίου	5
ΔΕ16	Κανόε καγιάκ	Σ. Αλεξίου	5
ΔΕ17	Αθλητισμός, τουρισμός και περιβάλλον	Γ. Τζέτζης	5
ΔΕ18	Αερωβική γυμναστική - διατροφή	Γ. Τζέτζης	5
ΔΕ19	Μυϊκή ενδυνάμωση - διατροφή	Β. Χατζητάκη	5
ΔΕ20	Ναυαγσωστική	Σ. Αλεξίου	5
ΔΕ21	Οργάνωση και διοίκηση αθλητισμού	Γ. Δογάνης	5
ΔΕ22	Χειμερινά αθλήματα	Η. Κόλλιας	5
ΔΕ23	Άρση βαρών	Γ. Τσίτσικαρης	5
ΔΕ24	Πάλη	Γ. Τσίτσικαρης	5
ΔΕ25	Πυγμαχία	Γ. Τσίτσικαρης	5
ΔΕ26	Τζούντο	Γ. Τσίτσικαρης	5
ΔΕ27	Ταεκβοντό	Γ. Τσίτσικαρης	5
ΔΕ28	Αντισφαίριση	Χ. Κοτζαμανίδης	5
ΔΕ29	Αντιπέρση	Η. Κόλλιας	5
ΔΕ30	Επιτραπέζια αντισφαίριση	Η. Κόλλιας	5
ΔΕ31	Ενόργανη γυμναστική	Θ. Σιάτρας	5
ΔΕ32	Ακροβατική γυμναστική - τραμπολίνο	Θ. Σιάτρας	5
ΔΕ33	Ρυθμική αγωνιστική γυμναστική (μόνο για φοιτήτριες)	Θ. Σιάτρας	5

ΔΕ34	Σκοποβολή	Α. Ζάκας	5
ΔΕ35	Τοξοβολία	Α. Ζάκας	5
ΔΕ36	Ξιφασκία	Α. Ζάκας	5
ΔΕ37	Τρίαιβλο	Σ. Αλεξίου	5
ΔΕ38	Μπέτισμοτλ	Η. Κόλλιας	8

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 20^Ο

ΤΕΦΑΑ ΣΕΡΡΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Η διάρκεια σπουδών είναι τουλάχιστον οκτώ εξάμηνα. Τα μαθήματα είναι εξαμηνιαία και κάθε εξάμηνο αποτελείται από 13 εβδομάδες διδασκαλίας.
Κατανομή εξαμήνων

Τα 4 πρώτα εξάμηνα είναι κοινά για όλους τους φοιτητές του Τμήματος. Στις αρχές του 5ου εξαμήνου επιλέγεται διετής κατεύθυνση, η οποία αποτελείται από 4 θεωρητικά αντικείμενα (δύο στο 5ο και 6ο εξάμηνο και δύο στο 7ο και 8ο εξάμηνο).

Από το 5ο μέχρι και το 8ο εξάμηνο ο φοιτητής/ήτρια καλείται να παρακολουθήσει στο μεν 5ο και 6ο εξάμηνο μια μονοετή δευτερεύουσα πρακτική ειδικότητα (δώρας/εβδομάδα), στο δε 7ο και 8ο εξάμηνο μια μονοετή κύρια πρακτική ειδικότητα (12ώρας/εβδομάδα).

Επίσης, από το 5ο μέχρι και το 8ο εξάμηνο υπάρχει ένας κύριος κορμός μαθημάτων για όλους τους φοιτητές.

Τέλος, ολοκληρώνοντας τον προπτυχιακό κύκλο σπουδών ο/η φοιτητής/ήτρια πρέπει να έχει παρακολουθήσει συνολικά 5 επιλεγόμενα μαθήματα (δηλαδή 3 υποχρεωτικά κατ' επιλογή μαθήματα του 1ου, 2ου, 3ου, 4ου εξαμήνου και δύο ελεύθερες επιλογές του 5ου και 6ου).

Ο/Η φοιτητής/ήτρια που επιλέγει να εκπονήσει διπλωματική εργασία απαλλάσσεται από τις δύο ελεύθερες επιλογές του 5ου και 6ου εξαμήνου.

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΣΕ ΕΞΑΜΗΝΑ

A ΕΞΑΜΗΝΟ

B ΕΞΑΜΗΝΟ

Κωδ.	Μάθημα	Ώρες διδ/Λίας	Κωδ.	Μάθημα	Ώρες διδ/Λίας
101	Κλασικός Αθλητισμός I	3	102	Κλασικός Αθλητισμός II	3
103	Ποδόσφαιρο I	4	104	Ποδόσφαιρο II	4
105	Πετοσφαίριση I	4	106	Πετοσφαίριση II	4
107	Ρυθμική Αγων. Γυμναστ. I	2	108	Ρυθμική Αγων. Γυμν. II	2
109	Παιδαγωγική Γυμναστ. I	2	110	Παιδαγωγική Γυμναστ. II	2
111	Κολύμβηση I	4	112	Κολύμβηση II	4
113	Ενόργανη I	2	114	Ενόργανη II	2
115	Ελληνικός Παραδοσιακός Χορός I	2	116	Ελληνικός Παραδοσιακός Χορός II	2
117	Αεροβική Γυμναστική I	2	118	Αεροβική Γυμναστική II	2
121	Ανατομία	3	122	Λειτουργική Ανατομία	2
123	Εργαστήρια Η/Υ I	2	124	Εργαστήρια Η/Υ II	2
125	Ιστορία Φ.Α. I	3	126	Ιστορία Φ.Α. II	3
127	Ξένη Γλώσσα I	2	128	Ξένη Γλώσσα II	2
			130	Κοινωνιολογία του Αθλητισμού	2

Γ ΕΞΑΜΗΝΟ

Δ ΕΞΑΜΗΝΟ

Κωδ.	Μάθημα	Ώρες διδ/Λίας	Κωδ.	Μάθημα	Ώρες διδ/Λίας
201	Κλασικός Αθλητισμός III	3	202	Κλασικός Αθλητισμός IV	3
203	Καλαθοσφαίριση I	4	204	Καλαθοσφαίριση II	4
205	Χειροσφαίριση I	4	206	Χειροσφαίριση II	4
209	Παιδαγωγική Γυμναστ. III	2	210	Παιδαγωγική Γυμναστ. IV	2
213	Ενόργανη III	2	214	Ενόργανη IV	2
215	Ελληνικός Παραδοσιακός Χορός III	2	216	Ελληνικός Παραδοσιακός Χορός IV	2
219	Αντισφαίριση I	2	220	Αντισφαίριση II	2
221	Φυσιολογία I	3	222	Φυσιολογία II	3
223	Εργαστήρια Η/Υ III	2	224	Εργαστήρια Η/Υ IV	2
225	Ολυμπιακή Παιδεία	2	226	Φιλοσοφία Φ.Α.	2
227	Ξένη Γλώσσα III	2	228	Ξένη Γλώσσα IV	2
229	Παιδαγωγική της Φ.Α. I	2	230	Παιδαγωγική της Φ.Α. II	2
231	Πρώτες βοήθειες	2			

Ε ΕΞΑΜΗΝΟ

ΣΤ ΕΞΑΜΗΝΟ

Κωδ.	Μάθημα	Ώρες διδ/Λίας	Κωδ.	Μάθημα	Ώρες διδ/Λίας
E301-313	Δευτερεύουσα ειδικότητα	6	E301-313	Δευτερεύουσα ειδικότητα	6
315	Διδακτική στο σχολείο I	2	316	Διδακτική στο σχολείο II	2
321	Προπονητική I	2	322	Προπονητική II	2
323	Βιομηχανική I	3	324	Βιομηχανική II	3
325	Εργοφυσιολογία I	2	326	Εργοφυσιολογία II	2
327	Μέθοδοι έρευνας I	2	328	Μέθοδοι έρευνας II	2
329	Αθλητική Ψυχολογία I	2	330	Αθλητική Ψυχολογία II	2
331	Εισαγωγή στην Ειδική Αγωγή I	2	332	Εισαγωγή στην Ειδική Αγωγή II	2

Ζ ΕΞΑΜΗΝΟ

Η ΕΞΑΜΗΝΟ

Κωδ.	Μάθημα	Ώρες διδ/Λίας	Κωδ.	Μάθημα	Ώρες διδ/Λίας
E401-413	Κύρια ειδικότητα	12	E401-413	Κύρια ειδικότητα	12
421	Στατιστική I	2	422	Στατιστική II	2
423	Διατροφή I	2	424	Διατροφή II	2
425	Υγιεινή	2			

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

1 ^η ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ					
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΜΑΖΙΚΟΥ ΚΑΙ ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΥ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ					
	5 ^ο εξάμηνο	6 ^ο εξάμηνο	7 ^ο εξάμηνο	8 ^ο εξάμηνο	
K301 Νευρικός έλεγχος και μυϊκή μηχανική	2	2	0	0	
K302 Εργομετρία	2	2	0	0	
K401 Λογισμικά πακέτα μαζικού αθλητισμού και προπονητικού σχεδιασμού	0	0	2	2	
K402 Φυσικοθεραπεία	0	0	2	2	
2 ^η ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ					
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ					
	5 ^ο εξάμηνο	6 ^ο εξάμηνο	7 ^ο εξάμηνο	8 ^ο εξάμηνο	
K303 Παιδαγωγική Ψυχολογία	2	2	0	0	
K304 Προσαρμοσμένη Φ.Α.	2	2	0	0	
K403 Διδακτική και Μεθοδολογία	0	0	2	2	
K404 Προσχολική Φ.Α.	0	0	3	0	
K405 Κινητική Συμπεριφορά	0	0	0	3	
3 ^η ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ					
ΒΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ					
	5 ^ο εξάμηνο	6 ^ο εξάμηνο	7 ^ο εξάμηνο	8 ^ο εξάμηνο	
K306 Διατροφή και Υγεία	2	2	0	0	
K307 Αθλητικές κακώσεις- Αποκατάσταση	2	2	0	0	
K406 Μεταβολικές προσαρμογές στην άσκηση	0	0	2	2	
K407 Εργονομία	0	0	2	2	

ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΕΣ

E401	Καλαθοσφαίριση
E402	Πετοσφαίριση
E403	Ποδόσφαιρο
E404	Χειροσφαίριση
E405	Κλασικός Αθλητισμός
E406	Ρυθμική Αγωνιστική Γυμναστική
E407	Ελληνικός Παραδοσιακός Χορός
E409	Ενόργανη Γυμναστική
E410	Ανσφαίριση
E411	Κολύμβηση
E412	Προσαρμοσμένη Φυσική Αγωγή
E413	Αεραβική Γυμναστική - Βάρη
E414	Χειμερινά αθλήματα

ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ ΚΑΤ' ΕΠΙΛΟΓΗ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

1^{ΟΥ}, 2^{ΟΥ}, 3^{ΟΥ} ΚΑΙ 4^{ΟΥ} ΕΞΑΜΗΝΟΥ

Από τα 8 μαθήματα που προτείνονται στο 1^ο και 2^ο εξάμηνο, ο φοιτητής υποχρεούται να επιλέξει 1 μάθημα επιλογής. Από τα 12 μαθήματα που προτείνονται στο 3^ο και 4^ο εξάμηνο, ο φοιτητής υποχρεούται να επιλέξει 2 μαθήματα επιλογής. Επομένως, με τη λήξη του 4^{ου} εξαμήνου ο/η φοιτητής/ήτρια θα πρέπει να έχει παρακολουθήσει 3 από τα 20 υποχρεωτικά κατ' επιλογή μαθήματα, που διδάσκονται στα αντίστοιχα εξάμηνα.

1 ^ο εξάμηνο	2 ^ο εξάμηνο	3 ^ο εξάμηνο	4 ^ο εξάμηνο
001 Επιτραπέζια ανσφαίριση	005 Ποδόσφαιρο 5X5	009 Πετοσφαίριση στην άμμο	015 Εισαγωγή στη χοροθεραπευτική πράξη
002 Παιδαγωγικά παιχνίδια	006 Προγράμματα άσκησης ατόμων με ειδικές ανάγκες	010 Υδατοσφαίριση	016 Ναυαγσσωστική
003 Μοντέρνοι ευρωπαϊκοί και λατινο-αμερικάνικοι χοροί	007 Σκοποβολή	011 ΤΑΕ-KWON-DO	017 Αγγλική ορολογία
004 Άσκηση και Υγεία	008 Μουσικοκινητική αγωγή	012 Βιοχημεία της άσκησης	018 Ιστοπολοία
		013 Άρση βαρών	019 Βάρη στο γυμναστήριο
		014 Χειμερινά αθλήματα	020 Κινητικό Θεατρικό Παιχνίδι

ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ 5^{ΟΥ} ΚΑΙ 6^{ΟΥ} ΕΞΑΜΗΝΟΥ

Από τα 13 μαθήματα ελεύθερης επιλογής που προτείνονται στο 5^ο και 6^ο εξάμηνο, ο/η φοιτητής/ήτρια υποχρεούται να επιλέξει 2 μαθήματα. Επομένως, με τη λήξη του 6^{ου} εξαμήνου ο/η φοιτητής/ήτρια θα πρέπει να έχει παρακολουθήσει 2 από τα 13 μαθήματα ελεύθερης επιλογής. Εφόσον ο/η φοιτητής/ήτρια αποφασίσει να εκπονήσει διπλωματική εργασία, τότε απαλλάσσεται από τις δύο επιλογές που πρέπει επιτυχώς να καλύψει στη διάρκεια του 5^{ου}-6^{ου} εξαμήνου.

Κωδικός	Ειδικότητα	Ωρες
021	Κατασκηνωτικά	2
022	Οργάνωση και διοίκηση αθλητικών επιχειρήσεων	2
023	Ψυχολογική προετοιμασία αθλητών	2
024	Αθλητική δημοσιογραφία	2
025	Αθλητισμός και τουρισμός	2
026	Θέματα ισότητας και φυλετικών διακρίσεων στη σύγχρονη Φ. Α.	2
027	Τζούντο	2
028	Εργονομία	2
029	Αρχαιολογία της άθλησης	2
030	Νέες τεχνολογίες και Αθλητικές επιστήμες	2
031	Πολυμέσα και εφαρμογές ιστοσελίδων	2
032	Εισαγωγή στον προγραμματισμό	2
033	ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	2

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 21^ο

ΤΕΦΑΑ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Η διάρκεια σπουδών είναι τουλάχιστον οκτώ εξάμηνα.

Κάθε φοιτητής υποχρεούται να παρακολουθήσει και να εξετασθεί στα υποχρεωτικά μαθήματα και στα μαθήματα επιλογής του κάθε εξαμήνου.

Τα μαθήματα χωρίζονται σε τρεις 3 κύκλους:

- ο πρώτος κύκλος περιλαμβάνει τα μαθήματα επιλογής που διδάσκονται στο Α' και Β' εξάμηνο και από τα οποία υποχρεούται κάθε φοιτητής να επιλέξει ένα 1 σε κάθε εξάμηνο σπουδών

- ο δεύτερος κύκλος περιλαμβάνει τα μαθήματα επιλογής που διδάσκονται στο Γ' και Δ' εξάμηνο και από τα οποία υποχρεούται κάθε φοιτητής να επιλέξει επτά 7 σε κάθε εξάμηνο σπουδών

- ο τρίτος κύκλος περιλαμβάνει τα μαθήματα των ειδικοτήτων (κύρια και δευτερεύουσες) τα οποία διδάσκονται στο Ε', ΣΤ', Ζ', Η', εξάμηνο σπουδών.

Κάθε φοιτητής παρακολουθεί στο Ε', ΣΤ', Ζ', Η', εξάμηνο σπουδών μία 1 κύρια ειδικότητα που επιλέγει από τον κατάλογο των ειδικοτήτων που λειτουργούν στο Τμήμα με ορισμένες προϋποθέσεις.

Επίσης στο Ε' και ΣΤ' εξάμηνο παρακολουθεί μία 1 δευτερεύουσα ειδικότητα και στο Ζ' και Η' μία 1 ακόμα δευτερεύουσα ειδικότητα ή διπλωματική εργασία. Για να παρακολουθήσει κάποιος μία δευτερεύουσα ειδικότητα πρέπει υποχρεωτικά να έχει παρακολουθήσει όλα τα προαπαιτούμενα μαθήματα που απαιτούνται για τη συγκεκριμένη ειδικότητα, ενώ για την εκπόνηση της διπλωματικής ή της προαιρετικής διπλωματικής εργασίας πρέπει υποχρεωτικά να έχει παρακολουθήσει τα προαιρετικά εργαστήρια εκπόνησης διπλωματικής εργασίας Ε' και ΣΤ' εξαμήνου.

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΣΕ ΕΞΑΜΗΝΑ

Α ΕΞΑΜΗΝΟ

		ε/ω	δ/μ	σ/β
1.	Ανατομία	3	3	1,5
2.	Ιστορία Φ.Α.	3	3	1,5
3.	Βιοχημεία	3	3	1,5
4.	Η/Υ στη Φ.Α.	3	3	1,5
5.	Ξένη Γλώσσα Ι	2	2	1,0
6.	Μουσική στη Φ.Α.	2	2	1,0
7.	Βάρη	2	2	1,0
8.	Γυμναστική	2	2	1,0
9.	Ελληνική Χοροί	2	2	1,0
10.	Κολύμβηση	2	2	1,0
11.	Πετοσφαίριση	2	2	1,0
12.	Αντισφαίριση	2	2	1,0
13.	Μάθημα Επιλογής	2	2	1,0

Μαθήματα επιλογής

Αθλητική Κινησιολογία

Αερόμπικ στο νερό

Άσκηση και Φυσιολογική Ανάπτυξη του Οργανισμού

Επιτραπέζια Αντισφαίριση

Καταδύσεις

Κωπηλασία

Μπέιζμπολ (Σόφτμπολ)

Παιδαγωγικά Παιχνίδια

Πάλη

Ποδόσφαιρο Γυναικών

Σκι

Τεχνική Κολύμβηση

Τζούντο

Υποβρύχιες Καταδύσεις

Β ΕΞΑΜΗΝΟ

		ε/ω	δ/μ	σ/β
1.	Μαζικός Αθλητισμός	3	3	1,5
2.	Παιδαγωγική Φ. Α.	3	3	1,5
3.	Λειτουργική Ανατομική	3	3	1,5
4.	Φυσιολογία	3	3	1,5
-	Εργαστήρια Φυσιολογίας	2	-	-
5.	Εφαρμογές Πολυμέσων στη Φ. Α.	2	2	1,0
6.	Ξένη Γλώσσα II	2	2	1,0
7.	Χειροσφαίριση	2	2	1,0
8.	Ενόργανη Γυμναστική	2	2	1,0
9.	Κλασικός Αθλητισμός	2	2	1,0
10.	Καλαθοσφαίριση	2	2	1,0
11.	Ποδόσφαιρο (Α)	2	2	1,0
	Ρυθμική Γυμναστική (Γ)	2	2	1,0
12.	Μάθημα Επιλογής	2	2	1,0

Μαθήματα επιλογής

Αθλητική Κινησιολογία

Αερόμπικ στο νερό

Άσκηση και Φυσιολογική Ανάπτυξη του Οργανισμού

Επιπραπέζια Αντισφαίριση

Καταδύσεις

Κωπηλασία

Μπέιζμπολ (Σόφτμπολ)

Παιδαγωγικά Παιχνίδια

Πάλη

Ποδόσφαιρο Γυναικών

Σκι

Τεχνική Κολύμβηση

Τζούντο

Υποβρύχιες Καταδύσεις

Γ ΕΞΑΜΗΝΟ

		ε/ω	δ/μ	σ/β
1.	Εργοφυσιολογία	3	3	1,5
	Εργαστήριο Εργοφυσιολογίας	2	-	-
2.	Κινητική Μάθηση	3	3	1,5
	Εργαστήριο Κινητικής Μάθησης	2	-	-
3.	Κοινωνιολογία στη Φ.Α.	3	3	1,5
4.	Ξένη Γλώσσα III	2	2	1,0
5-11.	Επιλογή 7 Μαθημάτων (x2 ε/ω)	14	14	(7,0)

Μαθήματα επιλογής

Αντισφαίριση I
 Βάρη (προπόνηση δύναμης) I
 Γυμναστική I
 Ελληνικοί Χοροί I
 Ενόργανη Γυμναστική I
 Καλαθοσφαίριση I
 Κλασσικός Αθλητισμός I
 Κολύμβηση I
 Μπάντμιντον I
 Ναυαγωσαστική I
 Πετοσφαίριση I
 Ποδοσφαίριση I
 Προσαρμοσμένη Φ.Α. I
 Πυγμαχία I
 Ρυθμική Γυμναστική I
 Σκοποβολή I
 Τάε Κβο Ντο I
 Υδατοσφαίριση I
 Χειροσφαίριση I
 Μίνι Καλαθοσφαίριση
 Μίνι Πετοσφαίριση
 Μίνι Ποδόσφαιρο
 Μίνι Τέννις
 Αερόμπικ
 Αθλητική Ψυχαγωγία και Αναψυχή
 Άρση Βαρών
 Άσκηση και Χρόνιες Παθήσεις
 Επιλογή, Αξιολόγηση Αθλητικών Ταλέντων
 Η Διαδικασία της Επικοινωνίας
 Ιστορία Ολυμπιακών Αγώνων
 Κλασσικό Μπαλέτο
 Μορφολογία □ Μετρική
 Μουσικοκινητική Ρυθμική Αγωγή
 Οργάνωση Γηπεδικών Εγκαταστάσεων
 Τραμπολίνο
 Χοροθεραπεία

Δ ΕΞΑΜΗΝΟ

		έ/ω	δ/μ	σ/β
1.	Προπονητική	3	3	1,5
	Εργαστήριο Προπονητικής	2	-	-
2.	Στατιστική στη Φ.Α.	3	3	1,5
3.	Τραυματολογία - Πρώτες Βοήθειες	3	3	1,5
4.	Μεθοδική Διδακτική	3	3	1,5
5.	Ξένη Γλώσσα IV	2	2	1,0
6-12.	Επιλογή 7 Μαθημάτων (x2 έ/ω)	14	14	(7,0)

Μαθήματα επιλογής

Αντισφαίριση II
 Βάρη (προπόνηση δύναμης) II
 Γυμναστική II
 Ελληνικοί Χοροί II
 Ενόργανη Γυμναστική II
 Καλαθοσφαίριση II
 Κλασικός Αθλητισμός II
 Κολύμβηση II
 Μπάντιντον II
 Ναυαγώσωστική II
 Πετοσφαίριση II
 Ποδόσφαιρο II
 Προσαρμοσμένη Φ.Α. II
 Πυγμαχία II
 Ρυθμική Γυμναστική II
 Σκοποβολή II
 Τάε Κβο Ντο II
 Υδατοσφαίριση II
 Χειροσφαίριση II
 Μini Καλαθοσφαίριση
 Μini Πετοσφαίριση
 Μini Ποδόσφαιρο
 Μini Τένις
 Αερόμπικ
 Αθλητική Ψυχαγωγία και Αναψυχή
 Άρση Βαρών
 Άσκηση και Χρόνιες Παθήσεις
 Επιλογή, Αξιολόγηση Αθλητικών Ταλέντων
 Η Διαδικασία της Επικοινωνίας
 Ιστορία Ολυμπιακών Αγώνων
 Κλασικό Μπαλέτο
 Μορφολογία - Μετρική
 Μουσικοκινητική Ρυθμική Αγωγή
 Οργάνωση Γηπεδικών Εγκαταστάσεων
 Τραμπολίνο
 Χοροθεραπεία

Ε ΕΞΑΜΗΝΟ

	ε/ω	δ/μ	σ/β
1. Τεχνικές Έρευνας	3	3	1,5
Εργαστήριο Τεχνικών Έρευνας	2	-	-
2. Βιοκινητική	3	3	1,5
Εργαστήριο Βιοκινητικής	2	-	-
3. Αθλητική Ψυχολογία	3	3	1,5
4. Διατροφή	2	2	1,0
5. Ξένη Γλώσσα V	2	2	1,0
6. Κύρια Ειδικότητα I	6	6	2,0
7. Δευτερεύουσα Ειδικότητα I Εργαστήριο Επιστημονικής Προσέγγισης Διπλωματικής Εργασίας*	6 2	6	2,0

* Προαπαιτούμενο για την εκπόνηση Διπλωματικής ή Προαιρετικής Διπλωματικής Εργασίας

ΣΤ ΕΞΑΜΗΝΟ

	ε/ω	δ/μ	σ/β
1. Εφαρμοσμένη Ψυχολογία	3	3	1,5
2. Μετρήσεις-Αξιολογήσεις	3	3	1,5
Εργαστήριο Μετρήσεων – Αξιολογήσεων	2	-	-
3. Αθλητική Φυσιολογία	3	3	1,5
4. Διδασκαλία κινητικών δεξιοτήτων	3	3	1,5
5. Ξένη Γλώσσα VI	2	2	1,0
6. Κύρια Ειδικότητα II	6	6	2,0
7. Δευτερεύουσα Ειδικότητα II Εργαστήριο Ανάλυσης και Παρουσίασης Δεδομένων μέσω Η/Υ*	6 2	6	2,0

* Προαπαιτούμενο για την εκπόνηση Διπλωματικής ή Προαιρετικής Διπλωματικής Εργασίας

Ζ ΕΞΑΜΗΝΟ

	ε/ω	δ/μ	σ/β
1. Μεθοδική Διδακτική (πρακτική)	3	3	1,5
Αθλητικές Κακώσεις – Αποκατάσταση	3	3	1,5
- Εργαστήριο Αποκατάστασης	2	-	-
3. Αθλητική Διοίκηση	2	-	-
4. Ξένη Γλώσσα VII*	2	2	1,0
5. Κύρια Ειδικότητα III	8	8	2,0
6. Ειδικά Θέματα Κατεύθυνσης I**	3	3	1,5
7. Δευτερεύουσα Ειδικότητα I ή Διπλωματική Εργασία	6	6	2,0

* Η παρακολούθηση του μαθήματος της Ξένης Γλώσσας είναι προαιρετική

** Περιλαμβάνει ειδικά θέματα Ψυχολογίας, Διατροφής, Προπονητικής, Εργοφυσιολογίας Διδασκαλίας Δεξιοτήτων, Βιοκινητικής και Μεθοδικής Διδακτικής

Η ΕΞΑΜΗΝΟ

	Ε/ω	δ/μ	σ/β
1. Μεθοδική Διδακτική (πρακτική) Αθλητικές Παθήσεις – Αποκατάσταση	3	3	1,5
- Εργαστήριο Αποκατάστασης	2	-	-
3. Αθλητική Βιοκινητική	3	3	1,5
4. Ξένη Γλώσσα VIII*	2	2	1,0
5. Κύρια Ειδικότητα IV	8	8	2,0
6. Ειδικά Θέματα Κατεύθυνσης II**	3	3	1,5
7. Δευτερεύουσα Ειδικότητα II ή Διπλωματική Εργασία	6	6	2,0

* Η παρακολούθηση του μαθήματος της Ξένης Γλώσσας είναι προαιρετική

** Περιλαμβάνει ειδικά θέματα Ψυχολογίας, Διατροφής, Προπονητικής, Εργοφυσιολογίας Διδασκαλίας Δεξιοτήτων , Βιοκινητικής και Μεθοδικής Διδακτικής

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ – ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΕΣ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΠΡΟΠΟΝΗΤΙΚΗ (ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ)

ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ	ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ				
K-δ Αντισφαίριση	Αντισφαίριση I	Αντισφαίριση II	Μπάντμιντον I	Μini Τένις	
K-δ Ελληνικοί Χοροί	Ελληνικοί Χοροί I	Ελληνικοί Χοροί II	Μορφολογία-Μετρική	Χοροθεραπεία	
K-δ Ενόργανη Γυμναστική	Ενόργανη Γυμναστική I	Ενόργανη Γυμναστική II	Κλασσικό Μπαλέτο	Τραμπολίνο	
K-δ Καλαθοσφαίριση	Καλαθοσφαίριση I	Καλαθοσφαίριση II	Μini Καλαθοσφαίριση	Βάρη (Προπ. Δύναμης) I	Επιλογή-Αξιολόγηση Αθλ. Ταλέντων
K-δ Κλασσικός Αθλητισμός	Κλασσικός Αθλητισμός I	Κλασσικός Αθλητισμός II	Βάρη (Προπ. Δύναμης) I	Υδατοσφαίριση I	
K-δ Κολύμβηση	Κολύμβηση I	Κολύμβηση II	Ναυαγσωστική I	Βάρη (Προπ. Δύναμης) I	
K-δ Πετοσφαίριση	Πετοσφαίριση I	Πετοσφαίριση II	Μini Πετοσφαίριση	Βάρη (Προπ. Δύναμης) I	
K-δ Ποδοσφαίριση	Ποδοσφαίριση I	Ποδοσφαίριση II	Μini Ποδόσφαιρο	Βάρη (Προπ. Δύναμης) I	
K-δ Ρυθμική Γυμναστική	Ρυθμική Γυμναστική I	Ρυθμική Γυμναστική II	Κλασσικό Μπαλέτο	Μουσικοκινητική Ρυθμική Αγωγή	
K-δ Χειροσφαίριση	Χειροσφαίριση I	Χειροσφαίριση II	Βάρη (Προπ. Δύναμης) I	Βάρη (Προπ. Δύναμης) II	
δ Αερόμπικ	Αερόμπικ	Γυμναστική I	Γυμναστική II	Μουσικοκινητική Ρυθμική Αγωγή	
δ Βάρη (Προπ. Δύναμης)	Βάρη (Προπ. Δύναμης) I	Βάρη (Προπ. Δύναμης) II	Άρση Βαρών	Γυμναστική I	
δ Γυμναστική	Γυμναστική I	Γυμναστική II	Αερόμπικ	Άσκηση και Χρόνιες Παθήσεις	
δ Μπάντμιντον	Μπάντμιντον I	Μπάντμιντον II	Αντισφαίριση I	Αντισφαίριση II	
δ Ναυαγσωστική	Ναυαγσωστική I	Ναυαγσωστική II	Κολύμβηση I	Κολύμβηση II	
δ Πυγμαχία	Πυγμαχία I	Πυγμαχία II	Βάρη (Προπ. Δύναμης) I	Βάρη (Προπ. Δύναμης) II	
δ Σκοποβολή	Σκοποβολή I	Σκοποβολή II	Γυμναστική I	Αθλητική Ψυχαγωγία και Αναψυχή	
δ Τσε Κβο Ντο	Τσε Κβο Ντο I	Τσε Κβο Ντο II	Γυμναστική I	Γυμναστική II	
δ Υδατοσφαίριση	Υδατοσφαίριση I	Υδατοσφαίριση II	Κολύμβηση I	Κολύμβηση II	

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΣΧΟΛΙΚΗ-ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ	ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ				
K-δ Σχολική Φυσική Αγωγή	Γυμναστική I	Γυμναστική II	Καλαθοσφαίριση I	Πετοσφαίριση I	
K-δ Προσαρμοσμένη Φυσική Αγωγή	Προσαρμοσμένη Φυσική Αγωγή I	Προσαρμοσμένη Φυσική Αγωγή II	Γυμναστική I	Γυμναστική II	

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΑΣΚΗΣΗ ΚΑΙ ΥΓΕΙΑ

ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ	ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ				
K-δ Μαζικός Αθλητισμός & Αναψυχή	Αθλητική Ψυχαγωγία-Αναψυχή	Άσκηση και Χρόνιες Παθήσεις	Γυμναστική I	Αερόμπικ	
δ Αποκατάσταση & Χρόνιες Παθήσεις	Γυμναστική I	Γυμναστική II	Άσκηση και Χρόνιες Παθήσεις	Χοροθεραπεία	
δ Οργάνωση Διοίκησης	Αθλητική Ψυχαγωγία-Αναψυχή	Η διαδικασία της επικοινωνίας	Οργάνωση Γηπεδικών Εγκαταστάσεων	Ιστορία Ολυμπιακών Αγώνων	

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 22^ο

ΤΕΦΑΑ ΤΡΙΚΑΛΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Το εκπαιδευτικό έργο κάθε ακαδημαϊκού έτους διαρθρώνεται χρονικά σε δύο εξάμηνα και η συνολική διάρκεια των σπουδών στο ΤΕΦΑΑ είναι τουλάχιστον 8 εξάμηνα.

Για να θεωρηθεί ότι ένας φοιτητής έχει ολοκληρώσει τις σπουδές του και να πάρει πτυχίο πρέπει να συντρέχουν όλες οι παρακάτω προϋποθέσεις:

- να έχει επιτύχει το σύνολο των υποχρεωτικών μαθημάτων του προγράμματος σπουδών
- να έχει επιτύχει στον ελάχιστο αριθμό μαθημάτων ελεύθερης και υποχρεωτικής επιλογής που είναι 8 (4+4), έτσι ώστε να συγκεντρώνει τελικά τον απαιτούμενο για τη λήψη του πτυχίου συνολικό αριθμό διδακτικών μονάδων, ο οποίος και καθορίζεται στο αντίστοιχο πρόγραμμα σπουδών
- να έχει συμπληρώσει τον απαιτούμενο ελάχιστο δυνατό αριθμό εξαμήνων σπουδών για τη λήψη του πτυχίου.
- να έχει ολοκληρώσει τη συγγραφή της διπλωματικής εργασίας στην περίπτωση που την έχει επιλέξει.

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Α ΕΞΑΜΗΝΟ

Υποχρεωτικά Μαθήματα			
Κωδικός	Μάθημα	Διδ. μονάδες	Ωρες/εβδ.
101	Κλασικός Αθλητισμός Ι	4	6
102	Ανατομία	4	4
103	Εισαγωγή στη Θεωρία της Αθλητικής Επιστήμης	2	2
104	Ξένη Γλώσσα (Αγγλικά) Ι	2	2
105	Παιδαγωγική Γυμναστική Ι	2	4
106	Ελληνικοί Παραδοσιακοί Χοροί Ι	1	2
107	Καλαθοσφαίριση Ι	2	4
108	Αθλητική Ψυχολογία Ι	2	2
109	Μουσική Ι	1	1
Σύνολο ωρών/εβδομάδα		20	27
Μαθήματα Επιλογής			
Κωδικός	Μάθημα	Διδ. μονάδες	Ωρες/εβδ.
002	Αντισφαίριση (Τένις)	1	2
004	Χιονοδρομία	1	2
015	Εισαγωγή στον Κλασικό Χορό	1	2
007	Ποδόσφαιρο Γυναικών	1	2

Β ΕΞΑΜΗΝΟ

Υποχρεωτικά Μαθήματα			
Κωδικός	Μάθημα	Διδ. μονάδες	Ωρες/εβδ.
201	Κλασικός Αθλητισμός II	4	6
202	Κοινωνιολογία του Αθλητισμού	2	2
203	Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές (Η/Υ)	2	2
204	Ξένη Γλώσσα (Αγγλικά) II	2	2
205	Παιδαγωγική Γυμναστική II	2	4
206	Ελληνικοί Παραδοσιακοί Χοροί II	1	2
207	Καλαθοσφαίριση II	2	4
208	Αθλητική Ψυχολογία II	2	2
209	Μουσική II	1	1
300	Φυσιολογία	4	4
400	Βιοχημεία της άσκησης	3	3
Σύνολο ωρών/εβδομάδα		25	32
Μαθήματα Επιλογής			
Κωδικός	Μάθημα	Διδ. μονάδες	Ωρες/εβδ.
001	Εκμάθηση της Καλύμβησης	1	2
013	Επιτραπέζια Αντισφαίριση	1	2
005	Ορειβασία - Αναρρίχηση	1	2
008	Αθλητική Ψυχαγωγία και Αναψυχή	2	2

Γ ΕΞΑΜΗΝΟ

Υποχρεωτικά Μαθήματα			
Κωδικός	Μάθημα	Διδ. μονάδες	Ωρες/εβδ.
301	Ιστορία της Φυσ. Αγωγής & του Αθλητισμού	2	2
304	Ενόργανη Γυμναστική Ι	1	2
305	Πετοσφαίριση Ι	2	4
306	Ρυθμική Γυμναστική Ι (κορίτσα)	2	4
307	Χειροσφαίριση Ι	2	4
308	Κολύμβηση Ι	2	4
309	Ποδόσφαιρο Ανδρών Ι (αγόρια)	2	4
311	Ξένη Γλώσσα (Αγγλικά) ΙΙΙ	2	2
501	Προπονητική Ι	2	2
410	Εργασιολογία Ι	2	2
Σύνολο ωρών/εβδομάδα		17	26
Μαθήματα Επιλογής			
Κωδικός	Μάθημα	Διδ. μονάδες	Ωρες/εβδ.
019	Χιονοδρομία: Ορειβατικό Σκι, Σκι Αντοχής, Snowboard	2	4
050	Η/Υ (Excel)	2	2
043	Ολυμπιακοί Αγώνες	2	2
018	Πάλη	1	2
058	Μουσικακινήτική - Χορευτική Αγωγή	1	2
064	Κινητική Μάθηση	2	2
068	Αερόμπικ	1	2

Δ ΕΞΑΜΗΝΟ

Υποχρεωτικά Μαθήματα			
Κωδικός	Μάθημα	Διδ. μονάδες	Ωρες/εβδ.
404	Ενόργανη Γυμναστική II	1	2
405	Πετοσφαίριση II	2	4
406	Ρυθμική Γυμναστική II (κορίτσια)	2	4
407	Χειροσφαίριση II	2	4
408	Κολύμβηση II	2	4
409	Ποδόσφαιρο Ανδρών II (αγόρια)	2	4
411	Ξένη Γλώσσα (Αγγλικά) IV	2	2
601	Προπονητική II	2	2
602	Εργοφυσιολογία II	2	2
Σύνολο ωρών/εβδομάδα		15	24
Μαθήματα Επιλογής			
Κωδικός	Μάθημα	Διδ. μονάδες	Ωρες/εβδ.
021	Ναυαγοσωστική	1	2
025	Κλασικός Χορός	1	2
009	Οργάνωση Αθλητικών Σωματείων, Ομάδων (Αθλητικό Μάνατζμεντ)	2	2
022	Ποδηλασία	1	2
071	Μαζικός Αθλητισμός	2	2

Ε ΕΞΑΜΗΝΟ

Υποχρεωτικά Μαθήματα			
Κωδικός	Μάθημα	Διδ. μονάδες	Ωρες/εβδ.
500	Κύρια ειδικότητα Ι	3	6
511	Πρώτη Δευτερεύουσα ειδικότητα Ι	3	6
503	Στατιστική	2	2
504	Διδακτική & Μεθοδική της Φυσικής Αγωγής (Θεωρία) Ι	2	2
302	Βιοκινητική Ι	2	2
Σύνολο ωρών/εβδομάδα		12	18
Μαθήματα Επιλογής			
Κωδικός	Μάθημα	Διδ. μονάδες	Ωρες/εβδ.
023	Ψυχολογική Υποστήριξη Αγωνιστικού Αθλητισμού	2	2
024	Τεχνικές Ασκήσεων Ανάπτυξης Ταχυδύναμης	1	2
026	Εισαγωγή στους Ευρωπαϊκούς & Λαπινικούς Χορούς	1	2
044	Εργαστήριο Αθλητικής Ψυχολογίας Ι	2	2
045	Βιοκινητική Αξιολόγηση της Αθλητικής Απόδοσης	2	2
020	Ξένη γλώσσα (αθλητική ορολογία)	2	2
034	Περιβαλλοντολογική Εκπαίδευση	2	2

ΣΤ ΕΞΑΜΗΝΟ

Υποχρεωτικά Μαθήματα			
Κωδικός	Μάθημα	Διδ. μονάδες	Ωρες/εβδ.
600	Κύρια ειδικότητα II	3	6
611	Πρώτη Δευτερεύουσα ειδικότητα II	3	6
603	Μεθοδολογία Έρευνας	2	2
604	Διδακτική & Μεθοδική Της Φυσικής Αγωγής (Πρακτική στα Σχολεία) II	2	2
605	Παιδαγωγική του Αθλητισμού	2	2
402	Βιοκινητική II	2	2
Σύνολο ωρών/εβδομάδα		14	20
Μαθήματα Επιλογής			
Κωδικός	Μάθημα	Διδ. μονάδες	Ωρες/εβδ.
016	Σύγχρονος Χορός	1	2
028	Τεχνικές Βασικών Ασκήσεων Άρσης Βαρών	1	2
014	Βιοχημική Αξιολόγηση της Αθλητικής Απόδοσης	2	2
046	Εργαστήριο Αθλητικής Ψυχολογίας II	2	2
041	Ξένη γλώσσα (Μετάφραση κειμένων)	2	2
061	Ευρωπαϊκοί & Λατινικοί Χοροί	1	2
060	Παραδοσιακοί Ρυθμοί: Κρουστά Όργανα	1	2
057	Δημοτικό Τραγούδι	2	2
029	Εθνολογία - Εθνοχορολογία	2	2
047	Βιοκινητική Αξιολόγηση της Αθλητικής Τεχνικής	2	2
059	Εισαγωγή στην Ελληνική Παραδοσιακή Μουσική	2	2
042	Λαογραφία	2	2
056	Χορολογία - Χορογραφία	1	2

Ζ ΕΞΑΜΗΝΟ

Υποχρεωτικά Μαθήματα			
Κωδικός	Μάθημα	Διδ. μονάδες	Ωρες/εβδ.
700	Κύρια ειδικότητα III	4	8
711	Δεύτερη Δευτερεύουσα ειδικότητα I	3	6
701	Αθληπατρική I	3	3
702	Αθλητική Φυσικοθεραπεία – Στάση I	2	2
Σύνολο ωρών/εβδομάδα		12	19
Μαθήματα Επιλογής			
Κωδικός	Μάθημα	Διδ. μονάδες	Ωρες/εβδ.
035	Πρώτες βοήθειες	2	2
037	Εργοφυσιολογική Αξιολόγηση της Αθλητικής Απόδοσης	2	2
051	Η/Υ (SPSS)	2	2
027	Αθλητική Διατροφή	2	2
054	Ετήσιος Προγραμματισμός στα Ατομικά Αθλήματα	2	2
030	Οργάνωση-Διοίκηση Αθλητικών Δραστηριοτήτων Αναψυχής	2	2
062	Ελληνική Παραδοσιακή Μουσική	2	2
065	Υδατοσφαίριση	1	2
067	Διπλωματική Εργασία		

Η ΕΞΑΜΗΝΟ

Υποχρεωτικά Μαθήματα			
Κωδικός	Μάθημα	Διδ. μονάδες	Ωρες/εβδ.
800	Κύρια ειδικότητα IV	4	8
811	Δεύτερη Δευτερεύουσα ειδικότητα II	3	6
801	Αθληπατρική II	3	3
802	Αθλητική Φυσικοθεραπεία II	2	2
Σύνολο ωρών/εβδομάδα		12	19
Μαθήματα Επιλογής			
Κωδικός	Μάθημα	Διδ. μονάδες	Ωρες/εβδ.
069	Αθλητισμός και Καρδιά	2	2
055	Ετήσιος Προγραμματισμός στα Ομαδικά Αθλήματα	2	2
012	Ψυχολογική Υποστήριξη Αναψυχικού Αθλητισμού	2	2
053	Κατασκηνωτικά	1	2
039	Παραποτάμιες Δραστηριότητες	1	2
066	Καταδύσεις	1	2

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΕΣ**I. ΠΡΟΠΟΝΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

	Κωδικός	Μάθημα
Ομάδα 1	027	Αθλητική Διατροφή
	035	Πρώτες βοήθειες
Ομάδα 2	024	Τεχνικές Ασκήσεων Ανάπτυξης Ταχυδύναμης
	028	Τεχνικές Βασικών Ασκήσεων Άρσης Βαρών για όλα τα σθλήματα
	054	Ετήσιος Προγραμματισμός σε Ατομικά Αθλήματα
	055	Ετήσιος Προγραμματισμός σε Ομαδικά Αθλήματα
Ομάδα 3	023	Ψυχολογική Υποστήριξη Αγωνιστικού Αθλητισμού
Ομάδα 4	047	Βιοκινητική Αξιολόγηση της Αθλητικής Τεχνικής
	038	Εργοφυσιολογική- Εργομετρική Αξιολόγηση της Αθλητικής απόδοσης
	014	Βιοχημική Αξιολόγηση της αθλητικής απόδοσης

II. ΑΝΑΨΥΧΗΣ ΑΝΟΙΧΤΟΥ ΚΑΙ ΚΛΕΙΣΤΟΥ ΧΩΡΟΥ**Υπαίθριες αθλητικές δραστηριότητες**

	Κωδικός	Μάθημα
Ομάδα 1	027	Αθλητική Διατροφή
	035	Πρώτες βοήθειες
Ομάδα 2	034	Περιβαλλοντική Εκπαίδευση
	039	Παραποτάμιες Δραστηριότητες
	053	Κατασκηνωτικά
Ομάδα 3	012	Ψυχολογική υποστήριξη Αναψυχικού Αθλητισμού
	030	Οργάνωση Διοίκηση Αθλητικών δραστηριοτήτων Αναψυχής

Αθλητικές δραστηριότητες κλειστού χώρου

	Κωδικός	Μάθημα
Ομάδα 1	027	Αθλητική Διατροφή
	035	Πρώτες βοήθειες
Ομάδα 2	015	Εισαγωγή στον Κλασικό Χορό
	025	Κλασικός Χορός
	016	Σύγχρονος Χορός
	026	Εισαγωγή στους Ευρωπαϊκούς & Λαπνικούς Χορούς
	061	Ευρωπαϊκοί & Λαπνικοί Χοροί
	056	Χορολογία - Χορογραφία
Ομάδα 3	012	Ψυχολογική υποστήριξη Αναψυχικού Αθλητισμού
	030	Οργάνωση Διοίκηση Αθλητικών δραστηριοτήτων Αναψυχής
	068	Αερόμπικ

III. ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΧΟΡΩΝ

	Κωδικός	Μάθημα
Ομάδα 1	058	Μουσικητική - Χορευτική Αγωγή
	026	Εισαγωγή στους Ευρωπαϊκούς & Λαπνικούς Χορούς
	026	Ευρωπαϊκοί & Λαπνικοί Χοροί
Ομάδα 2	059	Εισαγωγή στην Ελληνική Παραδοσιακή Μουσική
	062	Ελληνική Παραδοσιακή Μουσική
	060	Παραδοσιακοί ρυθμοί: Κρουστά Όργανα
Ομάδα 3	042	Λαογραφία
	029	Εθνολογία-Εθνοχορολογία
	057	Δημοτικό Τραγούδι
Ομάδα 4	030	Οργάνωση Διοίκηση Αθλητικών Δραστηριοτήτων Αναψυχής
	012	Ψυχολογική υποστήριξη Αναψυχικού Αθλητισμού

ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΕΣ

ΚΥΡΙΕΣ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΕΣ	
Κωδικός	Τίτλος κύριας ειδικότητας
ΚΕ02	Καλαθοσφαίριση
ΚΕ03	Κλασικός Αθλητισμός
ΚΕ04	Κολύμβηση
ΚΕ05	Ποδόσφαιρο
ΚΕ08	Αθλητικές Δραστηριότητες Κλειστού Χώρου
ΚΕ09	Ελληνικοί Παραδοσιακοί Χοροί
ΚΕ07	Υπαίθριες Αθλητικές Δραστηριότητες
ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΕΣ	
Κωδικός	Τίτλος δευτερεύουσας ειδικότητας
ΔΕ02	Καλαθοσφαίριση
ΔΕ03	Κλασικός Αθλητισμός
ΔΕ04	Κολύμβηση
ΔΕ05	Ποδόσφαιρο
ΔΕ08	Αθλητικές Δραστηριότητες Κλειστού Χώρου
ΔΕ09	Ελληνικοί Παραδοσιακοί Χοροί
ΔΕ07	Υπαίθριες Αθλητικές Δραστηριότητες
ΔΕ01	Αντισφαίριση
ΔΕ06	Χιονοδρομία
ΔΕ10	Πετοσφαίριση
ΔΕ11	Οργάνωση - Διοίκηση
ΔΕ12	Ειδική Αγωγή

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 23^ο

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ

1. ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Για τη λήψη του πτυχίου του Τμήματος Οργάνωσης και Διαχείρισης Αθλητισμού οι φοιτούντες υποχρεούνται να εξετασθούν επιτυχώς στα υποχρεωτικά μαθήματα και τα μαθήματα επιλογής, να συγγράψουν διπλωματική εργασία και να πραγματοποιήσουν την πρακτική τους άσκηση. Τα μαθήματα και η διπλωματική εργασία αντιστοιχούν σε διδακτικές μονάδες. Ο βαθμός του πτυχίου προσδιορίζεται από το μέσο όρο των βαθμών όλων των μαθημάτων.

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Α ΕΞΑΜΗΝΟ

	ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ΩΡΕΣ
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ	Ιστορία του Αθλητισμού	2
	Βιολογία Αθλητισμού & Πρόληψη Ι.	2
	Ομαδικά αθλήματα Α' (επιλογή)	2
	Ατομικά Αθλήματα Α'	2
	Εισαγωγή στην Αθλητική Επιστήμη	2
	Διδακτική Ανθρώπινης Κίνησης	2
ΟΡΓΑΝΩΣΗ/ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ	Ιστορία Οικονομικών Θεωριών	2
	Μικροοικονομία	2
	Μεθοδολογία Έρευνας	2
	Εμπορικό Δίκαιο	2
	Οργάνωση & Διοίκηση Αθλητικών Φορέων	2
Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές	2	
ΞΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ	Ξένη Γλώσσα	4
ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ		28

Β ΕΞΑΜΗΝΟ

	ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ΩΡΕΣ
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ	Φιλοσοφία Αθλητισμού	2
	Βιολογία Αθλητισμού & Πρόληψη ΙΙ	2
	Ομαδικά αθλήματα Β' (επιλογή)	2
	Ατομικά Αθλήματα Β'	2
	Κοινωνιολογία Ανθρώπινης Κίνησης	2
ΟΡΓΑΝΩΣΗ/ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ	Οικονομικά Αθλητικών Φορέων	2
	Μακροοικονομία	2
	Μαθηματικά για οικονομολόγους Ι	4
	Λογιστική Ι.	2
	Διοικητικό Δίκαιο	2
Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές ΙΙ	2	
ΞΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ	Ξένη Γλώσσα	4
ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ		28

Γ ΕΞΑΜΗΝΟ

	ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ΩΡΕΣ
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ	Ψυχολογία Αθλητισμού	2
	Ομαδικά αθλήματα Γ' (επιλογή)	2
	Ατομικά Αθλήματα Γ'	2
	Πλαίσια Δικαίου Μαζικής Άθλησης	2
	Αθλητισμός, Δημόσιες Σχέσεις & Μ.Μ.Ε.	2
ΟΡΓΑΝΩΣΗ/ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ	Management Οργανισμών & Επιχειρήσεων	2
	Αθλητικές Ανώνυμες Εταιρείες & Χρηματιστήριο	2
	Μαθηματικά για οικονομολόγους II	4
	Λογιστική II	2
	Στατιστική I	2
ΞΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ	Ξένη Γλώσσα	4
	ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ	26

Δ ΕΞΑΜΗΝΟ

	ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ΩΡΕΣ
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ	Παιδαγωγική Αθλητισμού	2
	Προγραμματισμός Αθλητικών Δραστηριοτήτων	2
	Ομαδικά αθλήματα Δ' (επιλογή)	2
	Ατομικά Αθλήματα Δ'	2
	Μαζικός Αθλητισμός I	2
ΟΡΓΑΝΩΣΗ/ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ	Δημόσια Οικονομία	4
	Στρατηγικός Σχεδιασμός Αθλητικών Φορέων	2
	Πιστωτικά Ιδρύματα	4
	Στατιστική II	2
ΞΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ	Ξένη Γλώσσα	4
	ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ	26

Ε ΞΕΑΜΗΝΟ

	ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ΩΡΕΣ
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ	Προπονησιολογία	2
	Μαζικός Αθλητισμός II	2
	Χειμερινά Αθλήματα	2
	Παραδοσιακοί Χοροί	2
ΟΡΓΑΝΩΣΗ/ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ	Sportmarketing	4
	Νομισματική θεωρία & Πολιτική	4
	Θεωρία & Πρακτική επενδύσεων	4
	Εργατικό Δίκαιο	2
ΞΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ	Ξένη Γλώσσα	4
	ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ	26

ΣΤ ΞΕΑΜΗΝΟ

	ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ΩΡΕΣ
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ	Μοντέρνοι χοροί	2
	Μαζικός Αθλητισμός III	2
	Επιλογή Α (Αθλητικός τουρισμός – Animation ή Αθλητική Αναψυχή / Rafting κτλ)	2
	Διεθνές Marketing	4
ΟΡΓΑΝΩΣΗ/ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ	Επιλογή Α (Συστήματα διαχείρισης ποιότητας στις υπηρεσίες ή Management μη κερδοσκοπικών οργανισμών)	2
	Θεσμοί & Οικονομικοί Οργανισμοί της Ε.Ε.	4
	Διεθνείς οργανισμοί & μορφές συνεργασίας	4
	Αθλητικό δίκαιο	2
ΞΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ	Ξένη Γλώσσα	4
	ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ	28

Ζ ΕΞΑΜΗΝΟ

	ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ΩΡΕΣ
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ	Χορηγία και Διαφήμιση στον αθλητισμό	2
	Επιλογή Β (Διοίκηση Εκπαιδευτικών Οργανισμών ή Διοργάνωση Αθλητικών Εκδηλώσεων)	2
ΟΡΓΑΝΩΣΗ/ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ	Διπλωματική Εργασία	2
	Επιλογή Β (Ανάπτυξη επιχειρηματικών σχεδίων ή Σχεδιασμός και συντήρηση Αθλητικών εγκαταστάσεων)	2
	Ανάλυση Διεθνών Αγορών Χρήματος & Κεφαλαίου	4
	Διοίκηση ανθρώπινου δυναμικού	2
	Αστικό Δίκαιο	4
ΞΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ	Ξένη Γλώσσα	4
	ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ	22

Η ΕΞΑΜΗΝΟ

	ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ΩΡΕΣ
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ	Μηχανοκίνητα σπορ	2
	Επιλογή Γ (ένα πρακτικό άθλημα από τα διδαχθέντα για εμβάθυνση)	2
ΟΡΓΑΝΩΣΗ/ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ	Διπλωματική Εργασία	2
	Επιλογή Γ (Επιχειρησιακή πολιτική & Στρατηγική ή Διεθνής Ανταγωνισμός & παγκοσμιοποίηση)	2
	Διοίκηση Ολικής Ποιότητας στις Υπηρεσίες	4
	Διαχείριση Τεχνολογικών Καινοτομιών	2
	Επιλογή (Φορολογικό Δίκαιο ή Ασφαλιστικό Δίκαιο)	2
ΞΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ	Ξένη Γλώσσα	4
	ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ	20

2. ΤΜΗΜΑ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

1ο	2ο	3ο	4ο
<p>Ιστορία Αθλ. 2 Εισαγωγή στην Επιστήμη Αθλητισμού 2 Γυμναστική Ι. 2 Ομαδικά Αθλήματα Ι. 4 Ατομικά Αθλήματα Ι. 4 Σ. 14 ώρες</p> <p>Ανατομία 2 Βιολογία 2 Γενική Χημεία 2 Εισαγωγή στην Επιστήμη Διατροφής 2</p> <p>Σ. 8 ώρες Η/Υ 4 Αγγλικά 2 Σ. 6 ώρες Γ. Σύνολο 28 ώρες</p> <p>5ο</p> <p>Εργοφυσιολογία 4 Χειμερινά αθλήματα 2 Μαζικός Αθλητισμός Ι. 4</p> <p>Σ. 10 ώρες Κλινική Διατροφή & Δαιτολογία Ι. 4 Φυσικοχημεία & Βιοχημεία Τροφίμων 2 Λιπίδια, Μεταβολικά Νοσήματα & Διατροφή 2 Φαρμακολογία 2</p> <p>Σ. 10 ώρες Μαθηματικά ΙΙ. 4 Αγγλικά 2 Σ. 6 ώρες Γεν. Σύνολο 26 ώρες</p>	<p>Κοινωνιολογία Ανθρώπινης Κίνησης 2 Γενική Ψυχολογία 2 Γυμναστική ΙΙ. 2 Ομαδικά Αθλήματα ΙΙ. 4 Ατομικά Αθλήματα ΙΙ. 4 Σ. 14 ώρες</p> <p>Φυσιολογία 2 Δομική Βιοχημεία 2 Φυσική 2 Γενική Μικροβιολογία 2</p> <p>Σ. 8 ώρες Η/Υ 4 Αγγλικά 2 Σ. 6 ώρες Γεν. Σύνολο 28 ώρες</p> <p>6ο</p> <p>Παραδοσιακοί χοροί Ι. 2 Θαλάσσια Αθλήματα 2 Ορειβασία 2 Animation 2 Μαζικός Αθλητισμός ΙΙ. 2</p> <p>Σ. 10 ώρες Κλινική Διατροφή & Δαιτολογία 4 Διατροφική Αγωγή 2 Τοξικολογία 2 Μαριακή Βιολογία 2</p> <p>Σ. 10 ώρες Στατιστική Ι. 4 Αγγλικά 2 Σ. 6 ώρες Γεν. Σύνολο 26 ώρες</p>	<p>Παιδαγωγική 2 Ψυχολογία Αθλησης 2 Βιοκινητική 2 Ομαδικά Αθλήματα ΙΙΙ. 4 Ατομικά Αθλήματα ΙΙΙ. 4 Σ. 14 ώρες</p> <p>Οργανική Χημεία Ι. 2 Βιοχημεία 2 Ιστορία και Γεωγραφία Διατροφής 2 Διατροφή & Μεταβολισμός Ι. 2</p> <p>Σ. 8 ώρες Πληροφορική 4 Αγγλικά 2 Σ. 6 ώρες Γεν. Σύνολο 28 ώρες</p> <p>7ο</p> <p>Παραδοσιακοί χοροί ΙΙ. 2 Αθλητιατρική 4 Μαζικός Αθλητισμός ΙΙΙ. 2 Διπλωματική Εργασία 2</p> <p>Σ. 10 ώρες Γενετική & Διατροφή 2 Επιδημολογία της Διατροφής 2 Μέταλλα, Βιταμίνες & Διατροφή 2 Βιοτεχνολογία Γενετική Μηχανική 2 Γενετική & Διατροφή 2</p> <p>Σ. 10 ώρες Στατιστική ΙΙ. 4 Αγγλικά 2 Σ. 4 ώρες Γεν. Σύνολο 26 ώρες</p>	<p>Παιδαγωγική αθλητισμού 2 Βιοχημεία Άσκησης 2 Φιλοσοφία Αθλητισμού 2 Ομαδικά Αθλήματα ΙV. 4 Ατομικά Αθλήματα ΙV. 4 Σ. 14 ώρες</p> <p>Εφαρμοσμένη Μικροβιολογία 2 Διατροφή & Μεταβολισμός ΙΙ. 2 Χημεία και τεχνολογία τροφίμων 2 Διατροφή και Ανάπτυξη 2 Σ. 8 ώρες Μαθηματικά Ι. 4 Αγγλικά 2 Σ. 6 ώρες Γεν. Σύνολο 28 ώρες</p> <p>8ο</p> <p>Υπαιθριες δραστηριότητες 2 Φυσικοθεραπεία και πρώτες βοήθειες 4 Μοντέρνοι χοροί 2 Διπλωματική Εργασία 2 Σ. 10 ώρες</p> <p>Οικονομικά της Υγείας 2 Διατροφή & Δημόσια Υγεία 2 Ευρωπαϊκή πολιτική προστασίας καταναλωτή 2 Διαχείριση περιβάλλοντος 2</p> <p>Σ. 8 ώρες Αγγλικά 2 Σ. 2 ώρες Γεν. Σύνολο 20 ώρες</p>

3. ΤΜΗΜΑ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ
ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

1 ο	2 ο	3 ο	4 ο
Ιστορία Αθλητισμού 2 Ανατομία 2 Γυμναστική Ι. 2 Ομαδικά Αθλήματα Ι. 4 Ατομικά Αθλήματα Ι. 4	Φυσιολογία 2 Εξελικτική Ψυχολογία Ι. 2 Γυμναστική ΙΙ. 2 Ομαδικά Αθλήματα ΙΙ. 4 Ατομικά Αθλήματα ΙΙ. 4	Παιδαγωγική 2 Βιοκινητική Ι. 2 Ψυχολογία Αθλητισμού 2 Μαζικός Αθλητισμός Ι. 2 Χορός Ι. 2 Ρυθμική Γυμναστική Ι. 2 Κινητική Μάθηση 2	Ειδική Παιδαγωγική 2 Μουσικοκινητική Αγωγή 2 Βιοκινητική ΙΙ. 2 Ρυθμική Γυμναστική ΙΙ. 2 Θαλάσσιες Δραστηριότητες 2 Χορός ΙΙ. 2 Μαζικός Αθλητισμός ΙΙ. 2
Σ. 14 ώρες	Σ. 14 ώρες	Σ. 14 ώρες	Σ. 14 ώρες
Εισαγωγή στην Ειδική Αγωγή 2 Βιολογικές βάσεις της ανάπτυξης 2 Βασικές αρχές υγείας 2 Μεθοδολογία Έρευνας 2	Ηθικές ανηλθήψεις περί κοινωνικής ισότητας 2 Τρόποι ζωής και Υγείας 2 Σωματικές Αναπηρίες 2 Μουσική & τραγούδι 2	Παθολογία Ι. 4 Νευροφυσιολογία 2 Ψυχικές Αναπηρίες 2	Παθολογία ΙΙ. 4 Γνωστική Ψυχολογία : Μάθηση, μνήμη, σκέψη και διδασκαλία 2 Ψυχοφυσιολογία 2
Σ. 8 ώρες	Σ. 8 ώρες	Σ. 8 ώρες	Σ. 8 ώρες
Η/Υ 4 Αγγλικά 2	Η/Υ 4 Αγγλικά 2	Μαθηματικά 4 Αγγλικά 2	Μαθηματικά 4 Αγγλικά 2
Σ. 6 ώρες	Σ. 6 ώρες	Σ. 6 ώρες	Σ. 6 ώρες
Γ. Σύνολο 28 ώρες	Γ. Σύνολο 28 ώρες	Γ. Σύνολο 28 ώρες	Γ. Σύνολο 28 ώρες
5 ο	6 ο	7 ο	8 ο
Αθλητική Παιδαγωγική 2 Ψυχοκινητική Αγωγή 2 Εργοφυσιολογία 4 Υπαίθριες Δραστηριότητες 2 Αισθητική Αγωγή 2	Διδακτική & Μεθοδική Φ.Α. Ι. 2 Κοινωνιολογία της Ανθρώπινης Κίνησης 2 Αθληπατρική 2 Προπονητική 2 Α΄ Βοήθειες 2	Διδακτική & Μεθοδική Φ. Α. ΙΙ. 2 Φυσικοθεραπεία 2 Κοινωνική Ψυχολογία 2 Διπλωματική εργασία 2 Άθληση με ειδικές ομάδες Ι. 2	Φιλοσοφία Αθλητισμού 2 Διπλωματική Εργασία 4 Άθληση με ειδικές ομάδες ΙΙ. 4
Σ. 12 ώρες	Σ. 10 ώρες	Σ. 10 ώρες	Σ. 10 ώρες
Παθολογία ΙΙΙ 4 Προσχολική Αγωγή Ι. 2 Αυτισμός : Ψυχολογική αξιολόγηση στον Αυτισμό 4	Παθολογία ΙV . 4 Προσχολική Αγωγή ΙΙ. 2 Διαταραχές στο φάσμα του Αυτισμού, Ψυχολογικά και εκπαιδευτικά χαρακτηριστικά 2 Νοητική Υστέρηση : Διδασκαλία 4	Κοινωνική επικοινωνία και καθοδήγηση της ομάδας 2 Μαθησιακές δυσκολίες : Διαταραχές συμπεριφοράς και μαθησιακές δυσκολίες 4 Προβλήματα Ακοής 2 Προβλήματα σωματικής αναπηρίας 4	Προβλήματα εκπαίδευσης παιδιών με ειδικές ανάγκες 2 Εκπαιδευτικές παρεμβάσεις στις μαθησιακές δυσκολίες 2 Κινητικά προβλήματα και πολλαπλές αναπηρίες 2 Συμβουλευτική γονέων 2
Σ. 10 ώρες	Σ. 12 ώρες	Σ. 12 ώρες	Σ. 8 ώρες
Στατιστική Ι. 4 Αγγλικά 2	Στατιστική ΙΙ. 4 Αγγλικά 2	Τεχνολογικά Συστήματα 2 Αγγλικά 2	Αγγλικά 2
Σ. 6 ώρες	Σ. 6 ώρες	Σ. 4 ώρες	Σ. 2 ώρες
Γ. Σύνολο 28 ώρες	Γ. Σύνολο 28 ώρες	Γ. Σύνολο 26 ώρες	Γ. Σύνολο 20 ώρες

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 24⁰

**Bayerisches Staatsministerium
für Unterricht und Kultus**

Curriculum on Forderschulen in Bavaria

Elementary schools to special education

Vocational schools to special education

Driving on end of schools to special education

Stand:01.11.2003
gesp.:G:\Referat
IV_7\Wiedemann\Lehrplanverzeichnis

**Lehrplan (hinten) der Schule für Vorhang eine
einschließlich der jeweiligen Förderzentren, Förderschwerpunkt Sehen**

Lehrplan	Official notice	Source of supply
- Alle Fächer Jahrgangsstufen 1 mit 5	KWMBI I 2002 S.109	Verlag J. Mai GmbH Herrnstra e 26 80539 Munchen Telefon: 089/224354 Telefax: 089/2285809
- Alle Fächer Jahrgangsstufen 6 mit 10	KWMBI I 1998 S.257	Verlag J. Mai GmbH Herrnstra e 26 80539 Munchen Telefon:089/24209758 Telefax: 089/2285809
- Blindenkunde/ Lebenspraktische Fertigkeiten Jahrgangsstufen 9 und 10	KWMBI I 2000 S.190	Staatsinstitut für Schulpädagogik und Bildungsforschung (ISB) Abt. Förderschulen Rosenkavaliierplatz 2 81925 Munchen Telefon: 089/9214-3157

**Curriculum (past) of the school for Shebehinderte
einschließlich der jeweiligen Förderzentren, Förderschwerpunkt Sehen**

Lehrplan	Amtliche Bekanntmachung	Bezugsquelle
- Alle Fächer Jahrgangsstufen 1 mit 5	KWMBI I 2002 S.109	Verlag J. Mai GmbH Herrnstra e 26 80539 Munchen Telefon: 089/224354 Telefax: 089/2285809
- Alle Fächer Jahrgangsstufen 6 mit 10	KWMBI I 1998 S.257	Verlag J. Mai GmbH Herrnstra e 26 80539 Munchen Telefon:089/24209758 Telefax: 089/2285809
- Asthetische Erziehung Jahrgangsstufen 1 mit 5	KWMBI I 2003 S.196	Verlag J. Mai GmbH Herrnstra e 26 80539 Munchen Telefon: 089/24209758 Telefax: 089/2285809
- Maschinenschreiben Jahrgangsstufe 5	KWMBI 2003 S. 196	Verlag J. Mai GmbH Herrnstra e 26 80539 Munchen Telefon: 089/24209758 Telefax: 089/22858 09

**Lehrplan der (bisherigen) Schule für Gehörlose
einschließlich der jeweiligen Förderzentren, Förderschwerpunkt Hören**

Lehrplan	Amtliche Bekanntmachung	Bezugsquelle
- Alle Fächer Jahrgangsstufen 1 mit 5	KWMBI 2002 S.109	Verlag J. Mai GmbH Hermstra e 26 80539 München Telefon: 089/224354 Telefax: 089/2285809
- Alle Fächer Jahrgangsstufen 6 mit 10	KWMBI 1998 S.257	Verlag J. Mai GmbH Hermstra e 26 80539 München Telefon:089/24209758 Telefax: 089/2285809
- Sprachaufbau für mehrfach behinderte Gehörlose Unterstufe Mittelstufe Oberstufe	KMBI 1985, Nr.10,S.87	Bayer. Landesschule für Gehörlose Fürstenrieder Stra e 155 81377 München Telefon: 089/741322 Telefax: 089/74132210
- Deutsche Gebardensprache Jahrgangsstufe 1	KMBI 2003, Nr.6,S.190	Verlag J. Mai GmbH Hermstra e 26 80539 München Telefon: 089/24209758 Telefax 089/2285809

**Lehrplan der (bisherigen) Schule für Schwerhörige
einschließlich der jeweiligen Förderzentren, Förderschwerpunkt Hören**

Lehrplan	Amtliche Bekanntmachung	Bezugsquelle
- Alle Fächer Jahrgangsstufen 1 mit 5	KWMBI 2002 S.109	Verlag J. Mai GmbH Hermstra e 26 80539 München Telefon: 089/224354 Telefax: 089/2285809
- Alle Fächer Jahrgangsstufen 6 mit 10	KWMBI 1998, S. 257	Verlag J. Mai GmbH Hermstra e 26 80539 München Telefon: 089/24209758 Telefax 089/2285809

**Lehrplan der (bisherigen) Schule für Körperbehinderte
einschließlich der jeweiligen Förderzentren
Förderschwerpunkt körperliche und motorische Entwicklung**

Curriculum	Amtliche Bekanntmachung	Bezugsquelle
- Alle Fächer Jahrgangsstufen 1 mit 4	KWMBI I 2002 S.109	Verlag J. Mai GmbH Hermstra e 26 80539 München Telefon: 089/224354 Telefax: 089/2285809
- Alle Fächer Jahrgangsstufen 5 mit 10	KWMBI I 1998, S. 257	Verlag J. Mai GmbH Hermstra e 26 80539 München Telefon: 089/24209758 Telefax 089/2285809

**Lehrplan der (bisherigen) Schule zur individuellen Sprachförderung
in den Schulen zur Sprachförderung einschließlich Sonderpädagogischer
Förderzentren, Förderschwerpunkt Sprache**

Curriculum	Amtliche Bekanntmachung	Bezugsquelle
- Alle Fächer Jahrgangsstufen 1 mit 4	KWMBI I 2002 S.109	Verlag J. Mai GmbH Hermstra e 26 80539 München Telefon: 089/224354 Telefax: 089/2285809
- Alle Fächer Jahrgangsstufen 5 mit 10	KWMBI I 1998, S. 257	Verlag J. Mai GmbH Hermstra e 26 80539 München Telefon: 089/24209758 Telefax 089/2285809

1. Elementare Spiele

- 1.1 Körperbezogene Spiele
- 1.2 Personenbezogene Spiele
- 1.3 Objektbezogene Spiele

2. Bauspiele

- 2.1 Experimentierendes Bauen
- 2.2 Konstruierendes Bauen

3. Fantasie- und Rollenspiele

- 3.1 Fantasienspiele
- 3.2 Übernahme einer Rolle
- 3.3 Personales Spiel
- 3.4 Figurenspiel
- 3.5 Zuschauer sein
- 3.6 Theaterspiel

4. Regelspiele

- 4.1 Grundfertigkeiten
- 4.2 Spielverständnis

5. Spielräume

- 5.1 Im Schulgebäude
- 5.2 Im Freien

Im Spiel bietet sich die Möglichkeit für selbst bestimmtes, aktives, schöpferisches Handeln, Gestalten und Darstellen.

SPIEL

Bedeutung des Lernbereichs

Spielen gilt als prägende Tätigkeitsform des kindlichen Lebens. Im Spiel entstehen individuelle Wirklichkeitsbezüge, die für die Dauer des Spiels Bestand haben. Spiel ist aus Sicht der Spielenden nicht weniger real als andere Lebenssituationen. Im Spiel werden Tätigkeiten frei gewählt. Sie gehen einher mit Neugier sowie mit Erleben von Freude und Vergnügen. Spielende Kinder und Jugendliche signalisieren ein inneres Wohlbefinden. Sie gestalten Raum und Zeit, erzeugen für sich Spannung, setzen sich fantasievoll und kreativ mit der Umwelt auseinander, haben eine Zielrichtung und interagieren. Im Spiel formen Schülerinnen und Schüler zugleich ihre Innen- und ihre Außenwelt. Es bietet sich ihnen die Möglichkeit für selbst bestimmtes, aktives, schöpferisches Handeln, Gestalten und Darstellen.

Im Spiel steht den Lernenden ein weitestgehend geschützter Handlungsrahmen zur Verfügung, innerhalb dessen sie kognitive, emotionale, kreativ-schöpferische, soziale, kommunikative, körperlich-motorische und selbst steuernde Kräfte entwickeln können. Diese aktive Auseinandersetzung mit der Wirklichkeit ist in hohem Maße Antriebskraft für die gesamte Entwicklung.

Schülerinnen und Schüler erleben sich in Spielsituationen als kompetent und steigern ihr Selbstwertgefühl mehr durch persönliches Handeln als durch Lob von außen. Sie müssen sich in Spielsituationen immer wieder neu auf veränderte Gegebenheiten und häufig auch auf ein Gegenüber einstellen. Spielen ist soziales Geschehen, das auf verbaler und nonverbaler Kommunikation sowie auf Interaktionen zwischen den Spielenden basiert. Für die Entstehung gemeinsamen Spiels ist es notwendig, dass sich die Spielenden einigen.

Die im Folgenden genannten Lerninhalte haben in verschiedenen Lebensaltern der Schülerinnen und Schüler unterschiedlich große Bedeutung. Aus der Abfolge der Überschriften des Lernbereichs Spiel ist keine aufeinander aufbauende Reihenfolge der verschiedenen Spielformen abzuleiten. In komplexe Spielhandlungen werden meist verschiedene Formen des Spiels einbezogen.

Hinweise für den Unterricht

Spielen im Unterricht eröffnet zahlreiche Zugangsweisen für Schülerinnen und Schüler mit unterschiedlichen Lernvoraussetzungen. In Spielsituationen können sie individuelle, sensorische, motorische, kommunikative und altersabhängige sowie kulturell bedingte Handlungsmöglichkeiten zum Ausdruck bringen.

Für den pädagogischen und didaktischen Umgang mit kindlichen Spieltätigkeiten ist neben der unterstützenden Interaktion von Lehrerinnen und Lehrern die Gestaltung einer anregungsreichen Spielumwelt von hoher Bedeutung. Spielecken im Klassenzimmer und ein reichhaltiges Angebot an Spielmitteln bieten den Schülerinnen und Schülern die Gelegenheit zu kreativen und fantasievollen Lerntätigkeiten. Decken, Tücher und Kartons fordern dazu auf, an der Raumgestaltung aktiv mitzuwirken. Spiel Situationen müssen offen bleiben für selbst bestimmte Aktivitäten. Allzu strukturierte Vorgaben können spielhemmend wirken. Lehrerinnen und Lehrer begleiten Schülerinnen und Schüler in Spielsituationen und setzen Impulse, um ins Stocken geratene Spielhandlungen voranzutreiben. Sie regen dazu an, unbekannte Spiele auszuprobieren, und nehmen durch ihre persönliche Teilnahme am Spiel mögliche Ängste vor unerwarteten Situationen. Wenn die im Spiel gestreckten Ziele unerreichbar scheinen, greifen Lehrerinnen und Lehrer kooperativ ein, damit Schülerinnen und Schüler Situationen der Überforderung meistern können.

In komplexe Spielhandlungen werden meist verschiedene Formen des Spiels einbezogen.

Spielsituationen müssen offen bleiben für selbst bestimmte Aktivitäten. Allzu strukturierte Vorgaben können spielhemmend wirken.

1. Elementare Spiele

Als elementare Spiele können Handlungen bezeichnet werden, die entweder auf den eigenen Körper, auf Personen oder auf Gegenstände in unmittelbarer Umgebung gerichtet sind. Dabei können Schülerinnen und Schüler grundlegende Erfahrungen in Bezug auf Interaktionsmuster und die Funktion von Gegenständen sammeln. Vergnügliches Daumenlutschen, Versteckspiele oder das Heranziehen von Gegenständen gelten als elementare Spielformen. Das eigene Tun wird dabei häufig wiederholt. Die Erfahrung, etwas bewirken zu können, bereitet Kindern und Jugendlichen über einen langen Zeitraum sichtbare Freude. Durch die wiederholte Ausführung von Spielhandlungen bilden sie kognitive Strukturen wie etwa Wenn-dann-Beziehungen und Erwartungshaltungen aus. Weitere Lerninhalte finden sich in den Lernbereichen Wahrnehmung und Bewegung sowie Denken und Lernen.

1.1 Körperbezogene Spiele

Bewegung

- Freude am Bewegt werden haben: geschaukelt werden
- Mit dem eigenen Körper spielen: Daumen lutschen, Hand in den Mund nehmen, Fingerspiele
- Den eigenen Körper in Bezug zur Umwelt erleben: unterschiedliche Lagerung erfahren, auf Hindernisse aufmerksam werden, auf Möbel klettern
- Bewegungen lustvoll wiederholen und variieren: laufen, springen, fangen, sich rollen, purzeln, rutschen
- Neue Bewegungsmöglichkeiten entdecken: Finger einzeln bewegen

Stimme und Sprache

- Laute lustvoll und rhythmisch wiederholen und variieren
- Mit der Atemluft spielen: flöten, pfeifen, Mundharmonika spielen, Wattebälle pusten, Luftballons aufblasen, Seifenblasen produzieren
- Eigene Bewegungen mit Lautäußerungen verbinden: das Schaukeln, Laufen, Hüpfen lautmalerisch begleiten
- Sprachspiele und Spiellieder mit Bewegung verbinden: Bi-ba-butzemann
- Mit der Sprache experimentieren: Unsinnreime

1.2 Personenbezogene Spiele

- Andere Menschen ansehen, beobachten, ertasten
- Einfache Bewegungsspiele mitmachen: „Radfahren“, Kniereiterspiele, Huckepack getragen werden, Balgen, Rollen
- An einfachen Kreis- und Singspielen mitwirken: Eisenbahnfahren, Häschen in der Grube
- Sich an Geben-Nehmen-Spielen beteiligen: Gib mir die Kugel! Nimm dir den kleinen Stein!
- Sich an Ballspielen beteiligen: zurollen, zupendeln, zuwerfen
- Verstecken und Fangen spielen

1.3 Objektbezogene Spiele

Spielzeug

- Schauspielzeug beobachten: Luftballon, Mobile, Windrad, Hampelmann
- Greifspielzeug erproben: Spielring, Greiflinge, Kugelrassel
- Geräuschspielzeug erkunden: Rassel, Spieluhr, Glocke, Musikdose
- Spielzeug aus- und einräumen: Hohlformen, Tassenturm, Behälter mit Holzklötzen, Schachteln mit Naturmaterial
- Spielzeug werfen: Luftballon, Rhythmiktücher, Gummibälle, Tennisbälle, Wurfringe
- Mit Formen-, Farben- und Steckspielen hantieren: Formen- und Farbenbrett, Einsetzzyylinder, Farben-Lotto, Holzperlen, Trep-pensteckbrett; Material aus dem Haushalt wie Knöpfe, Wäscheklammern
- Spielzeug zum Drehen, Schrauben und Stecken ausprobieren: Steckpuppe, Schraubfässer, Handkreisel, Musikdose, Spieluhr
- Spielzeug legen und zusammensetzen: Stäbchen, Legetäfel-chen, Einlegespiele

Alltagsgegenstände

- Verschiedene Materialien erfahren und erproben: Papier, Pappe, Knete, Sand, Stoffe, Schachteln; knüllen, rollen, werfen
- Im Rahmen freier Aktionsfelder tätig werden: mit Zeitungen, mit Schachteln, mit Sand
- Mit Gegenständen experimentieren: auf den Tisch klopfen, auf den Boden werfen
- Handlungen mit Gegenständen wiederholen und variieren: Becher zuerst rollen und dann zum Schütten verwenden
- Mit Gegenständen bestimmte Handlungsmöglichkeiten verbinden: mit dem Löffel essen, aus dem Glas trinken
- Gegenstände zu funktionellen Einheiten verbinden: Tasse und Teller, Tisch und Stuhl

Malen

- Verschiedene Farbmaterialien ausprobieren: Fingerfarben, Erdfarben, Wachsmalblöcke, Wachsmalkreide, Buntstifte, Pinsel, Wasserfarben
- Mit verschiedenen Maluntergründen experimentieren: Tafel, Malpapier, Tapete, Pappe, Wellpappe, farbiges Papier, Tonpapier, Krepp-Papier

Umgang mit Spielzeug

- Spiele auswählen: zunächst aus zwei, dann aus mehreren Möglichkeiten
- Spiele selbst holen und aufräumen
- Spielzeug sachgerecht verwenden und pfleglich behandeln
- Ordnungen einhalten: Baukästen sortieren

2. Bauspiele

Bauspiele ergeben sich oft aus dem Hantieren mit Gegenständen. Der Spielhandlung liegt eine Ausgangsidee zu Grunde. Diese kann sich im Spielverlauf ändern und eine neue, zielbezogene Handlungsstruktur erhalten. Besonders im gemeinsamen Spiel mit einer Spielpartnerin oder einem Spielpartner entstehen neue Ideen. Es gilt, die Spielhandlungen stets den Anforderungen des Spielzieles anzupassen. Durch spielerisches Erforschen entwickeln und üben Schülerinnen und Schüler ihre Denkfähigkeiten. Sie erwerben Wissen und Fertigkeiten im Umgang mit Gegenständen, lernen diese zu unterscheiden und entdecken viele Gebrauchsmöglichkeiten. Beim Spielen mit Bauklötzen können sie etwa mechanische und statische Gesetze ausfindig machen und Raumvorstellungen erwerben. Bauen erfordert unterschiedliche Fähigkeiten: planend vorausschauen, Material eigen schatten erkennen und passende Dinge auswählen; ausdauernd spielen, bis das Spielziel erreicht ist.

2.1 Experimentierendes Bauen

Schülerinnen und Schüler sammeln Erfahrungen mit verschiedenen Materialien und Gegenständen. Sie entdecken vielfältige Verwendungs- und Kombinationsformen. Spielzeug und Spielmaterialien werden grundsätzlich unter Berücksichtigung der Altersgemäßheit angeboten. Weitere Anregungen finden sich in den Lernbereichen Kunst und Werken.

Bauwerke	<ul style="list-style-type: none">- Unterschiedliche Materialien für ein Bauwerk verwenden: große, gut zu greifende Bausteine; Steckbausteine, Alltagsgegenstände, Konstruktionsbaukästen, Eisenbahnbaukästen- Bauwerke aufbauen und zerstören- Nach einem Motto bauen: Turm, Straße, Garage- Bauwerke benennen- Bauwerke mit Spielszenen verbinden: Kühe in den Stall bringen- Miteinander bauen: sich auf ein Ziel einigen, abwechselnd einen Stein setzen
Verbinden	<ul style="list-style-type: none">- Verschiedene Elemente aneinanderfügen: aufeinander legen, aufeinander stecken, ineinander schrauben- Feste Verbindungen herstellen: stecken, kleben, knoten, schrauben, verschnüren- Mit Hilfe von Werkzeug verbinden: Hammer, Nägel, Zange- Mit Naturmaterialien verbinden: Holz, Bast, Wolle, Faden, Schnur- Abfallmaterialien verbinden: Pappschachteln, Pappkartons, Streichholzschachteln, Flaschen, Dosen, Gläser, Plastikbecher, Stoffreste
Zerlegen	<ul style="list-style-type: none">- Materialien auseinander nehmen- Materialien zerreißen, zerschneiden, zersägen
Modellieren	<ul style="list-style-type: none">- Tasterfahrungen mit den verschiedenen Materialien machen- Modelliermaterialien kennen lernen: Knetwachs, Ton, Plastilin, Modelliersand, Pappmache- Materialien erproben: unter Anleitung, selbstständig

2.2 Konstruierendes Bauen

Die Spielmaterialien werden in strukturierter Weise angeboten: Übersichtliche Präsentation und Variation in der Anzahl der Spielgegenstände erleichtern die Auswahl. Schülerinnen und Schüler erkennen so neue Verwendungsmöglichkeiten, nutzen sie und vertiefen dabei ihr Konstruktionsverständnis.

- Bei Bauspielen zuschauen und Anregungen für das eigene Bauen finden
- In die Höhe bauen: mit Bausteinen, Holzstücken, Büchern; „Stapelmännchen“ spielen
- Durch Aneinanderreihen von Elementen neue Ganzheiten erstellen: Schlange, Mauer, Zug, Kette
- Flächen gestalten: mit Klebplättchen; Hammerspiel, Steckspiele
- Farben und Formen einbeziehen: Haus aus roten Steinen, Kette aus ovalen Perlen
- Unterschiedliche Materialien miteinander kombinieren
- Mit Naturmaterialien verschiedene Bauwerke herstellen: Schneemann, Sandburg, Staudamm
- Mit vorgegebenen Gegenständen bauen: aus Decken ein Zelt, aus Schachteln eine Höhle
- Nach einem Thema bauen: Haus mit Einrichtung, Bauernhof
- Nach einem Plan bauen und gestalten: Baufix, Lego, Technik-Baukästen, Modell-Eisenbahn, Basteibögen, Modellbau; mit Hilfe von vorgegebenen oder selbst gezeichneten Plänen
- Bau- und Konstruktionsspiele am Computer ausführen

3. Fantasie- und Rollenspiele

In Fantasie- und Rollenspielen stellen Schülerinnen und Schüler vertraute Alltagssituationen als fiktive Szenen nach. Im Sinne des So-tun-als-ob kaufen sie ein, bereiten Essen zu und fahren Auto. Sie deuten hierbei vorhandene Gegenstände so um (etwa eine Schachtel wird ein Auto) oder symbolisieren nicht vorhandene Gegenstände innerlich (etwa Auto fahren ohne Hilfsmittel) so, dass die Spielhandlung aufrechterhalten werden kann. Sie bilden Vorstellungen aus und variieren sie. Darüber hinaus erwerben sie symbolische Repräsentation. Dem Fantasiespiel kommt eine Brückenfunktion zwischen der Entwicklung motorischer Schemata und logisch-abstraktem Denken zu.

3.1 Fantasiespiele

Um Schülerinnen und Schülern die Möglichkeit zu geben, Spielhandlungen Schritt für Schritt aufzubauen, ist es wichtig, Spielmaterial zur Verfügung zu stellen, mit dem sich vielfältige Spielhandlungen verwirklichen lassen. Als Spielmaterial können sowohl klassisches Spielzeug als auch Natur- und Alltagsgegenstände dienen.

Im gemeinsamen Spiel stellen sich Schülerinnen und Schüler aufeinander ein. Durch Zurücknahme eigener Wünsche erwerben sie Toleranz und kooperative Fähigkeiten.

Allein	- Mit Plüschtieren und Puppen umgehen: festhalten, tragen, streicheln- Plüschtiere und Puppen als Gegenüber behandeln: mit ihnen sprechen, im Wagen spazieren fahren- Gegenstände in Spielhandlungen einbeziehen: mit Spielzeugautos im Sand spielen, Spielzeug im Wasser schwimmen lassen
Mit Gegenständen	- Mit Gegenständen typische Funktionen ausführen, mit Kochlöffel rühren, mit Bauklötzen einen Turm bauen- Den Gegenständen sachangemessene Begriffe zuordnen- Gegenständen eine neue Bedeutung geben: Der Kochlöffel wird Flugzeug, die Schüssel wird zum Hut- Dem gleichen Gegenstand - je nach Spielsituation - verschiedene Bedeutungsinhalte zuordnen: Der Puppenwagen wird zum Auto oder zum Rasenmäher.
In Situationen	- Situationen aus der eigenen Erfahrungswelt darstellen: einkaufen, kochen, Auto fahren, den Arzt besuchen- Spielhandlungen zu Sequenzen aneinander reihen: Einkaufsliste schreiben, Lebensmittel auswählen, bezahlen- Zur Vervollständigung der Handlungssequenz die fehlenden Gegenstände durch Objekte ergänzen: Muggelsteine als Geld verwenden
Mit anderen	- Das Spiel von anderen gezielt beobachten: nach vorgegebenen Gesichtspunkten- Am Spiel anderer Interesse haben: sich zu einer spielenden Gruppe setzen- Sich von anderen zu Spielideen anregen lassen- Andere in das eigene Spiel einbeziehen

3.2 Übernahme einer Rolle

Die Übernahme einer Rolle gibt Schülerinnen und Schülern die Möglichkeit, eigenes Verhalten zu überprüfen, zu festigen und Handlungsweisen anderer zu verstehen. Zugleich können Zusammenhänge in der Umwelt erkannt und Frustrationen sowie Aggressionen abgebaut werden. Requisiten erleichtern die Rollenübernahme.

Das Rollenspiel kann als methodisches Mittel eingesetzt werden, um Inhalte zu veranschaulichen oder erlebte Situationen zu verstehen. Schülerinnen und Schüler können Verhaltensweisen erproben, ohne dass dieses Handeln zu konkreten Konsequenzen in der Lebenswirklichkeit führt. Dadurch wird die Handlungskompetenz für Situationen im Alltag gestärkt. Rollenspiel ermöglicht es Schülerinnen und Schülern auch, sich mit Wunsch- und Traumbildern zu identifizieren. Die Möglichkeit, in der ausgewählten Rolle kompetent zu handeln, führt zu Zufriedenheit und Ichstärke

Nachahmen	- Personen aus dem täglichen Umfeld gezielt beobachten: Mutter, Vater, Arzt, Verkäufer- Handlungen und Verhalten von Personen aus der Lebenswirklichkeit nachahmen
Nachgestalten	- Beobachtete Situationen nachspielen: beim Friseur, der schimpfende Busfahrer; Episoden aus Fernsehfilmen, Werbefilmen- Vorgegebene Rollen übernehmen: Tiere, Autofahrerin, Tänzer- Rollen selbst gestalten: Aussagen durch Mimik und Gestik unterstreichen- Sich in den Handlungsablauf einer Spielszene einordnen- An Planung und Organisation von Spielszenen mitwirken- Gestaltung einer Rolle auf Puppen übertragen
Reflexion	- Gespieltes von authentischem Verhalten unterscheiden: bei sich selbst, bei anderen- Sich in die gespielte Rolle anderer versetzen und sie verstehen- Abstand zur Rolle gewinnen- Das beim Spielen der Rolle Erlebte zum Ausdruck bringen- Verhalten aus dem Spiel auf reale Situationen übertragen können- Alternativen zu Handlungsabläufen und Rollengestaltung finden

3.3 Personales Spiel

Im personalen Spiel und in der Verkörperung einer Rolle ist der Mensch als ganzheitliche Person präsent: mit seinen Gefühlen, seiner inneren Vorstellung von der Rolle und seiner körperlichen Ausdruckskraft. Für das personale Spiel bietet sich eine Fülle von Möglichkeiten an, etwa Pantomime, Sketch, szenisches Spiel, Schattenspiel, Maskenspiel, Märchen oder Musical.

Körper- und Bewegungserfahrung	- Den eigenen Körper mit seinen Bewegungsmöglichkeiten wahrnehmen: verschiedene Bewegungsformen erproben- Einzelne Körperteile bewusst bewegen: Klavierspiel mit den Händen, Zeitlupen- und Staccato-Bewegungen mit den Armen- Stimmübungen mitmachen: auf das Brustbein trommeln und dazu einen langen Ton von sich geben
Körpersprache	- Körpersprache bei anderen beobachten und nachahmen: Eine Person spielt etwas vor, andere spielen nach- Ein Bewegungsrepertoire einüben: verschiedene Gangarten, typische Handbewegungen- Bewegungen mit Hilfe innerer Bilder ausführen: wie eine Katze schleichen, wie eine Bauchtänzerin mit dem Becken kreisen- Gefühle bei anderen erkennen- Eigene Gefühle durch Gesten und Mimik ausdrücken- Verschiedene Charaktere mit der Stimme darstellen: einen Zirkusdirektor, eine Verkäuferin, einen geheimnisvollen Zauberer
Rollengestaltung	- Individuelle Ausdrucksformen entwickeln: singen, sprechen, gebärden, sich verkleiden- Mit Requisiten experimentieren: Tücher, Bänder, Hut- An Kontakt- und Kooperationsspielen teilnehmen: Jeder spielt den Teil einer Maschine.- Interaktion mit Spielpartnerin oder Spielpartner gestalten: Begrüßungsszene, Liebesszene, Meinungsverschiedenheit- Sich in eine Spielgruppe einfügen- Gegenseitiges Vertrauen unter Mitspielerinnen und Mitspielern aufbauen- Sich die Übernahme einer Rolle zutrauen: zunehmend größere Rollen übernehmen, mit Souffleuse spielen- Text für die Rolle kennen und rollenbezogen einsetzen- Eine Rolle gestalten: mimisch, gestisch, sprachlich- Rollengemäßes Verhalten und Handeln in Proben einüben- Durchhaltevermögen entwickeln- Durch Improvisieren etwaige Unsicherheiten überspielen

3.4 Figurenspiel

Beim Figurenspiel kommen unterschiedliche Figuren zum Einsatz. Dazu zählen Handpuppen (Handfigur, Fingerpuppe, Holzkugelpuppe, Pappröllchenpuppe, Knotenpuppe, Tütenpuppe), Stock- und Stabpuppen (Bleistiftpuppe, Astpuppe, Schüttel- oder Schlenkerpuppe, Stabpuppe), Schattenfiguren (Flachpuppe) und Marionetten (Schleierpuppe, Tuchmarionette). Weitere Anregungen finden sich im Lernbereich Werken.

- Finger, Handflächen, Zehen oder Fußflächen als Spielfiguren einsetzen: sich mit Körperschminkfarben bemalen lassen oder selbst bemalen; Krokodil, Ungeheuer
- Hände, Arme oder den ganzen Körper als Schattenspielfiguren verwenden: Schnattergänse, fliegende Vögel, gebückte Menschen
- Den ganzen Körper verhüllen: großes Tuch, Papiersack, große Schachtel; Gespenst, Roboter
- Mit Fingerpuppen spielen
- Gebrauchsgegenstände als Figuren verwenden: Spülbürste, Besteck- und Regenschirmtheater
- Starre und bewegliche Puppen halten: mit Händen, mit Fingern, an Stäben, an Fäden
- Mit den Figuren gezielt festgelegte Bewegungen ausführen: typische Gangarten, Verbeugung
- Puppen sprechen lassen: typischer Tonfall, spezifische Sprechweise, mit leichter Bewegung der Puppe
- Zwei Puppen sprechen miteinander: Nur die Sprechende bewegt sich.
- Emotionen mit Puppen ausdrücken: Kopf zwischen den Händen halten und zittern drückt Weinen aus.
- Puppen mit Requisiten hantieren lassen: mit der Puppenhand, mit der Hand der Spielerin oder des Spielers
- Puppen mit Hilfe verschiedener Werktechniken selbst herstellen

3.5 Zuschauer sein

Für erfolgreiches Theaterspiel ist das Publikum ebenso wichtig wie die Akteurinnen und Akteure auf der Bühne. Schülerinnen und Schüler sollen sich auch als Zuschauerinnen und Zuschauer erleben. Besonders jene, die selbst nicht spielen können oder wollen, nehmen auf diese Weise aktiv an einem Theaterstück teil.

- Verschiedene Aufführungsräume erleben: Freilichtbühne, Kino, Theater
- Verschiedene Formen von Theater besuchen: Straßentheater, Theater, Musical, Oper
- Auf den Ablauf einer Vorstellung vorbereitet sein: Lichtwechsel, Lautstärke, Wartezeiten, Gesamtdauer
- Sich für einen Spielfilm, ein Theaterstück entscheiden
- Notwendige Vorkehrungen treffen: Karten besorgen, sich entsprechend kleiden, rechtzeitig vor Ort sein, Platz einnehmen
- Sich als Zuschauer angemessen verhalten

3.6 Theaterspiel

Theaterspielen ermöglicht es den Schülerinnen und Schülern, sich auf Außergewöhnliches einzulassen, sich zu verwandeln, zu staunen, eigene Fantasie zu entwickeln, Geist und Seele zu entfalten und Selbstbewusstsein zu entwickeln. Sie haben Freude und Spaß am Aktivsein, genießen Erfolgserlebnisse, bauen Ängste und Hemmungen ab, gehen Beziehungen ein und erweitern ihre kommunikativen Möglichkeiten und Fähigkeiten. Ein Theaterprojekt kann auf unterschiedlichen Ebenen verwirklicht werden:

- Eine Klasse spielt zu Weihnachten ein kurzes Krippenspiel.
- In einem Klassenübergreifenden Projekt oder in Kooperation mit einer Partnerklasse wird ein Theaterstück einstudiert.
- Eine Arbeitsgruppe übt innerhalb eines festgelegten Zeitraums unter Berücksichtigung verschiedener Lernbereiche ein Theaterstück ein.

Folgende Querverbindungen zu anderen Lernbereichen können sich ergeben:

Werken: Bühnenbild, Requisiten und Masken ausdenken und herstellen

Textiles Gestalten: Kostüme und Masken anfertigen

Kunst: Schminken, Bilder malen, Bilderbuch gestalten, Videofilm drehen

Musik: Lieder und Instrumentalstücke proben

Bewegung und Sport: Bewegungsmuster erlernen und verbessern, Tänze einstudieren

Deutsch: Text lernen und sprachliche Ausdrucksmöglichkeiten verbessern, Texte zum Stück lesen; Texte für Bilderbuch, Einladungen und Programmheft gestalten

Die Vorschläge der Schülerinnen und Schüler nehmen sowohl bei den Vorüberlegungen zum Theaterstück als auch in der Umsetzung breiten Raum ein.

Planen und Vorbereiten

- Vorschläge für ein Theaterstück sammeln: zum Inhalt, zur Inszenierung
- Ideensammlung visualisieren: Mindmapping, Zettel an Pinnwände heften
- Sich auf das Thema des Theaterprojekts einigen
- Die einzelnen Rollen besprechen: Haupt- und Nebenrollen, sprachfreie Rollen
- Vorhandene Veröffentlichungen zum Theaterstück einbeziehen: Bilderbuch, Video, Theateraufführung, Kino, Musikstücke
- Die Darstellungsart festlegen: Schwarzes Theater, Schattenspiel
- Das Drehbuch erstellen
- Sich für eine Rolle entscheiden
- Gestaltungsideen sammeln und diskutieren: Kostüme und Masken, Bühnenbild und Requisiten, Musik und Licht

Proben

- Sich mit dem Inhalt der Geschichte auseinander setzen: beim Erzählen zuhören, selbst nacherzählen, lesen
- Rollen ohne Sprache gestalten: Spielfiguren bewegen, tanzen, sich pantomimisch ausdrücken, Statistin oder Statist sein
- Texte sprechen: auswendig lernen, die Artikulation verbessern
- Assistenzaufgaben übernehmen: Beleuchtung, Musik, Requisiten bereitstellen, Vorhang bedienen
- Sich in das Zusammenspiel einordnen: Licht rechtzeitig einschalten, auf den Einsatz achten
- Auf Änderungen flexibel reagieren: Szenenablauf, anderer Aufführungsort, Erkrankung einer Mitspielerin oder eines Mitspielers
- Das Stück in unterschiedlichen Gruppen proben: Einzel-, Gruppen- und Gesamtproben

Aufführen

- In der Generalprobe das ganze Stück ohne Unterbrechung spielen
- Das Theaterstück in der Presse vorankündigen
- Einladungen verschicken: an Eltern, Freunde, andere Schulen
- Presseorgane zur Premiere und zu Aufführungen einladen
- Im Publikum das Theaterstück verfolgen
- Sich über den Spielerfolg freuen
- Den Applaus genießen
- Die Premiere in besonderem Rahmen feiern

4. Regelspiele

Regelspiele sind durch ein mehr oder weniger komplexes Regelwerk gekennzeichnet. Regeln übernehmen eine zweifache Funktion: Sie legen den Spielverlauf unter Beteiligung mehrerer Personen fest und sie normieren den Wettbewerbscharakter des Spiels.

Im Spiel nach Regeln bauen Schülerinnen und Schüler Verständnis für gesellschaftliche Normen auf. Zu Beginn geben sie sich selbst Regeln für eine aktuelle Spielhandlung. Diese Maßgaben sind situationsgebunden und können kurzfristig verändert werden. Kinder und Jugendliche orientieren sich zunächst an allgemeinen Spielregeln und achten auf deren Einhaltung. Anschließend versuchen sie, vorgegebene Regeln zu modifizieren und Spielfelder zu erweitern.

Die meisten Regelspiele lassen folgende Handlungsebenen erkennen:

- motorische Fertigkeiten, die in Bezug auf Spieltechniken von Bedeutung sind,
- kognitive Fähigkeiten, die Spiel Strategien ermöglichen,
- kommunikativ-kooperative Kompetenzen, die in der Auseinandersetzung mit den Mitspielerinnen und Mitspielern benötigt werden.

Die in der Schule eingeführten Spiele ermöglichen den Erwerb grundlegender Fähigkeiten, die das künftige Erlernen weiterer Spiele erleichtern.

4.1 Grundfertigkeiten

Würfeln

- Verschiedene Würfel kennen: Würfel mit Punktdarstellung, mit Farben, mit Formen, mit Bildern, mit Symbolen, mit mehr als sechs Seiten
- Mit dem Becher würfeln: Würfel in Becher geben, Becher schütteln, auf Unterlage umstürzen oder auf Unterlage ausrollen
- Aus der Hand würfeln: Würfel so aus der Hand rollen, dass er nicht vom Tisch fällt
- Würfelbilder auf der oben liegenden Seite ablesen
- Das Würfeln üben: Mensch-ärgere-dich-nicht, Colorama, Yaazeh, Mäxchen, Quips

Figuren setzen

- Sich die eigene Spielfigur merken
- Die eigene Figur greifen, ohne dass andere Spielsteine bewegt werden
- Die Figur spielgerecht positionieren
- Die Figur dem Würfelbild entsprechend viele Felder vorrücken und erkennen, wann der Zug beendet ist
- Das Bewegen von Figuren üben: Obstgarten, Fang-den-Hut, Mensch-ärgere-dich-nicht, Dame, Mühle

- Karten benützen
 - Kartenfarben kennen: Eichel, Blatt, Herz, Schellen; Kreuz, Pik, Herz, Karo
 - Kartenwerte ablesen
 - Karten mischen: selbst, mit Mischmaschine
 - Karten im Uhrzeigersinn austeilen: einzeln, mehrere gleichzeitig; an unterschiedlich viele Spielerinnen und Spieler
 - Karten festhalten: im Kartenhalter, gefächert in der eigenen Hand
 - Aus dem Kartenfächer eine Karte ziehen und ablegen
 - Im Uhrzeigersinn spielen
 - Kartenspielen üben: Uno, Quartett, Neunerin, Mau-Mau, Schwarzer Peter, Canasta, Siebzehn und vier, Poker

- Abzählen
 - Karten abzählen
 - Spielsteine abzählen
 - Spielsteine eine bestimmte Anzahl von Feldern vorrücken

- 4.2 Spielverständnis
Regeln
 - Sich einen Ort für das Spiel aussuchen
 - Regeln kennen: sich erklären lassen, selbst lesen und verstehen
 - Regeln akzeptieren und einhalten
 - Spiele zu Ende führen
 - Regeln variieren und modifizieren: vereinfachte Regeln

- Strategie
 - Spielablauf verfolgen
 - Sich erinnern: an Bilder, Kartenwerte, Spielzüge anderer, Positionen
 - Vorausschauend planen
 - Die eigene Strategie für sich behalten
 - Spieldauer im Verhältnis zur vorhandenen Zeit überblicken

- Emotionalität
 - Ein Lieblingsspiel auswählen
 - Mit Freude spielen: Zufriedenheit äußern, gewinnen wollen, sich über einen Sieg freuen
 - Mit Frustration umgehen: Rückschläge ertragen, verlieren können
 - Spannung aushalten
 - Den Zufall als Spielregulativ akzeptieren
 - Rücksicht nehmen: warten können, Reihenfolgen einhalten

- Kooperation
 - Spielpartnerin oder Spielpartner auswählen
 - Sich auf ein Spiel einigen
 - Sich auf gemeinsame Regeln verständigen
 - Zusammen spielen: sich gegenseitig helfen, anfeuern, Fehler mitteilen
 - Spiele gemeinsam ausdenken und herstellen

- Wettstreit
 - Wettkampfcharakter bestimmter Spiele erkennen -
 - Gegeneinander spielen
 - Sich als Mitglied einer Gruppe fühlen und gewinnen wollen
 - Eigene Möglichkeiten einschätzen

5. Spielräume

Um sich im Spiel frei entfalten zu können, müssen die Schülerinnen und Schüler vielfältig ausgestattete Spielräume vorfinden. Lehrerinnen und Lehrer stellen Gegenstände und Materialien bereit, die dazu anregen, den Raum zu verändern und neue Räume für Spielhandlungen zu erschließen. Darüber hinaus motivieren vorstrukturierte (Spielplatz) und natürliche Spielumwelten (Wald) dazu, in kreativer Auseinandersetzung zu entdecken.

Weitere Lerninhalte finden sich in den Lernbereichen Wahrnehmung und Bewegung, Kunst sowie Bewegung und Sport.

5.1 Im Schulgebäude

Neben den bekannten Spielorten am Tisch oder in der Spielecke können auch Orte im Schulgebäude für bestimmte Zeit als besondere Spielräume genutzt werden.

Klassenzimmer

- Spielecken erkennen und nutzen: für unbestimmten oder begrenzten Zeitraum
- Spielecken gestalten: Möblierung, Ausstattung mit Spielen
- Spielecken nach Beendigung des Spiels aufräumen
- Das gesamte Klassenzimmer als Spielraum nutzen

Turnhalle

- In der Turnhalle spielen: freies Aktionsfeld, Ballspiele, Laufspiele, Bewegungsbaustelle
- In der Turnhalle verschiedene Spielräume schaffen: Höhlen bauen, Bereiche mit Geräten abtrennen

Andere Räume

- Freie Räume zeitweise zu Spielräumen umgestalten
- Aula für Spiele oder Aufführungen nutzen
- In den Fluren mit Freizeitgeräten spielen: Kicker, Tischtennis, Jongliergeräte

5.2 Im Freien

Verschiedene Jahreszeiten müssen bei der Spielgestaltung deshalb einbezogen werden, weil sie in besonderer Weise zu unterschiedlichen Spielaktivitäten anregen.

Schulgelände

- Plätze zum Spielen kennen und den Weg dorthin bewältigen
- Die Umgebung in spielerischer Absicht erkunden: Versteckspiel, Schnitzzeitjagd
- Mit Naturmaterialien und Spielzeug spielen: im Sandkasten, auf der Wiese
- Den Pausenhof für Spielaktionen gestalten: Hüpf- und Brettspiele aufzeichnen, mit Straßenkreide malen
- Das Gelände zu kleinen Wettbewerbsspielen nutzen
- Geräte sachgerecht einsetzen
- Das Gelände sauber halten

Spielplätze

- Verschiedene Spielplätze besuchen: Ballspielplatz, Abenteuerspielplatz, Waldspielplatz
- Vorhandene Spielgeräte erproben
- Eigenes Spielzeug auf den Spielplatz mitnehmen
- Mit anderen spielen: mit bekannten und fremden Kindern und Jugendlichen; Sandspiele, Wippen, Indianerspiele
- Sich auf Spielplätzen den Vorgaben entsprechend verhalten
- Seine eigenen Fähigkeiten realistisch einschätzen; Gefahren erkennen

Freies Gelände

- Die nahe Umgebung kennen lernen: Straßenkreuzungen, auffällige Gebäude, freie Flächen
- Einen zeitlichen Rahmen für das Spielen festlegen
- Fremdes Gelände erkunden: Orientierungspunkte, Karten, Kompass nutzen; eine Rallye veranstalten
- Gefahren erkennen: öffentliche Straßen, Gewässer, Wald, Wetterumsturz, Einbruch der Nacht, Pflanzen, Tiere
- Gebote und Verbote für besonderes Gelände kennen und sich danach richten: Wald, Naturschutzgebiet
- An Waldjugendspielen teilnehmen

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 25^ο

Department of Health Physical and Recreational Education (HPRED)

Course Descriptions

Course description for the departments below:

Basic Education Courses (EDUC)	All Courses	Fall Term	Spring Term	Summer Term
Administrative and Policy Studies (ADMPS)	All Courses	Fall Term	Spring Term	Summer Term
Health, Physical, and Recreational Education (HPRED)	All Courses	Fall Term	Spring Term	Summer Term
Instruction and Learning (I&L)	All Courses	Fall Term	Spring Term	Summer Term
Institute for Practice and Research in Education (IPRE)	All Courses	Fall Term	Spring Term	Summer Term
Psychology in Education (PSYED)	All Courses	Fall Term	Spring Term	Summer Term

Additional course details including course description, prerequisites, number of credits, semester offered, recent professors or teaching assistants, and required/optional textbooks.

[HPRED 0030 - BASKETBALL OFFICIATING](#)
[HPRED 0031 - FOOTBALL OFFICIATING](#)
[HPRED 0040 - HOLISTIC GOLF](#)
[HPRED 0050 - SPORTS AND DRUGS](#)
[HPRED 0060 - INTRODUCTION TO DANCE](#)
[HPRED 0098 - FOUNDATIONS OF INTRAMURAL RECREATION AND SPORT](#)
[HPRED 0099 - LEADERSHIP INTRAMURAL SPORT](#)
[HPRED 0462 - CREATIVE MOVEMENT](#)
[HPRED 0463 - DANCE SURVEY](#)
[HPRED 0464 - INDIVIDUAL SPORTS](#)
[HPRED 0465 - DUAL SPORTS](#)
[HPRED 0468 - OUTDOOR PURSUITS](#)
[HPRED 0470 - TRACK AND FIELD](#)
[HPRED 0471 - RACQUET SPORTS](#)
[HPRED 0472 - FUNDAMENTAL MOTOR PATTERN ACTIVITIES](#)
[HPRED 0473 - DANCE PEDAGOGY](#)
[HPRED 0474 - TEAM SPORTS 1](#)
[HPRED 0475 - TEAM SPORTS 2](#)
[HPRED 0476 - GYMNASTICS](#)
[HPRED 0481 - TRACK COACHING](#)
[HPRED 0486 - BASEBALL COACHING](#)
[HPRED 0487 - BASKETBALL COACHING](#)
[HPRED 0491 - GYMNASTICS COACHING](#)
[HPRED 0496 - SWIM COACHING](#)
[HPRED 0497 - AQUATIC INSTRUCTOR](#)
[HPRED 1011 - APPLIED HUMAN ANATOMY](#)
[HPRED 1021 - PERSONAL HEALTH](#)
[HPRED 1022 - FIRST AID AND CPR/SAFETY CONCEPTS](#)
[HPRED 1022 - FIRST AID AND CPR/SAFETY CONCEPTS](#)
[HPRED 1031 - RESEARCH IN SPORTS SCIENCE](#)
[HPRED 1032 - SOCIO-CULTURAL ASPECTS OF MOVEMENT](#)
[HPRED 1033 - HUMAN PHYSIOLOGY](#)
[HPRED 1041 - MOTOR LEARNING](#)
[HPRED 1042 - PHYSIOLOGY OF EXERCISE](#)
[HPRED 1043 - MOTOR DEVELOPMENT](#)
[HPRED 1044 - BIOMECHANICS](#)
[HPRED 1045 - DIRECTED RESEARCH PRACTICUM](#)
[HPRED 1142 - PHYSIOLOGICAL ASPECTS OF SPORT AND FITNESS CONDITIONING](#)
[HPRED 1211 - ATHLETIC INJURY PREVENTION](#)
[HPRED 1212 - ATHLETIC INJURY PREVENTION LAB](#)
[HPRED 1221 - INJURY EVALUATION AND TREATMENT 1](#)
[HPRED 1222 - INJURY EVALUATION AND TREATMENT 2](#)
[HPRED 1223 - ADMINISTRATIVE ASPECTS OF ATHLETIC TRAINING](#)
[HPRED 1224 - ATHLETIC TRAINING PRACTICUM 1](#)
[HPRED 1231 - THERAPEUTIC MODALITIES/LAB](#)
[HPRED 1232 - THERAPEUTIC EXERCISE/LAB](#)
[HPRED 1233 - STRENGTH CONDITIONING](#)
[HPRED 1234 - ORTHOPEDIC PROBLEMS](#)

HPRED 1235 - ATHLETIC TRAINING PRACTICUM 2
HPRED 1241 - FIELD EXPERIENCE 1
HPRED 1242 - FIELD EXPERIENCE 2
HPRED 1431 - DRUGS AND ALCOHOL IN SOCIETY
HPRED 1432 - COMMUNITY HEALTH
HPRED 1433 - INTRODUCTION TO TEACHING H&PE
HPRED 1482 - MOVEMENT EDUCATION
HPRED 1490 - HEALTH AND PHYSICAL EDUCATION IN THE ELEMENTARY SCHOOLS
HPRED 1995 - SPECIAL TOPICS
HPRED 1996 - CLINICAL INTERNSHIP
HPRED 1997 - INDEPENDENT STUDY
HPRED 1998 - DIRECTED STUDY
HPRED 2000 - ADAPTED PHYSICAL EDUCATION
HPRED 2001 - ADAPTED PHYSICAL EDUCATION PRACTICUM
HPRED 2010 - ELEMENTARY PHYSICAL EDUCATION
HPRED 2011 - ELEMENTARY PHYSICAL EDUCATION PRACTICUM
HPRED 2020 - SECONDARY PHYSICAL EDUCATION
HPRED 2021 - SECONDARY PHYSICAL EDUCATION PRACTICUM
HPRED 2030 - SCHOOL HEALTH EDUCATION
HPRED 2031 - SCHOOL HEALTH EDUCATION PRACTICUM
HPRED 2080 - INTERNSHIP IN ELEMENTARY H&PE
HPRED 2081 - INTERNSHIP IN SECONDARY H&PE
HPRED 2097 - PROFESSIONAL SEMINAR
HPRED 2098 - STUDENT TEACHING
HPRED 2176 - GRADED EXERCISE TESTING
HPRED 2267 - ORTHOPEDIC ASSESSMENT/TREATMENT OF ATHLETIC INJURY
HPRED 2268 - SEMINAR IN SPORTS MEDICINE
HPRED 2269 - ANATOMICAL BASIS OF SPORTS MEDICINE
HPRED 2320 - STRESS MANAGEMENT
HPRED 2321 - LIFESTYLES AND HEALTH
HPRED 2322 - COMPREHENSIVE HEALTH EDUCATION FOR TOMORROW
HPRED 2323 - MENTAL HEALTH EDUCATION
HPRED 2370 - MEDICINE AND SCIENCE IN SPORTS
HPRED 2371 - ADVANCED EXERCISE PHYSIOLOGY
HPRED 2372 - ADVANCED EXERCISE PHYSIOLOGY LAB
HPRED 2373 - EXERCISE SPECIALIST WORKSHOP
HPRED 2374 - EXERCISE TESTING, PRESCRIPTION, AND SUPERVISION
HPRED 2375 - RESEARCH AND EXPERIMENTAL DESIGN IN EXERCISE PHYSIOLOGY
HPRED 2376 - GRADED EXERCISE TESTING
HPRED 2378 - GRADED EXERCISE TESTING
HPRED 2379 - EXERCISE LEADERSHIP
HPRED 2381 - MANAGING SPORT AND EXERCISE PROGRAMS
HPRED 2390 - NUTRITION IN SPORT AND EXERCISE
HPRED 2395 - EXERCISE AND AGING
HPRED 2401 - SPORT PSYCHOLOGY
HPRED 2402 - MOTOR LEARNING
HPRED 2403 - Psychomotor Development
HPRED 2404 - SPORT PEDAGOGY
HPRED 2410 - COMPUTERS IN HPRED RESEARCH
HPRED 2413 - CURRICULUM DESIGN FOR PHYSICAL EDUCATION
HPRED 2414 - MODELS OF TEACHING
HPRED 2420 - CHILD IN SPORT
HPRED 2421 - COACHING YOUTH SPORT
HPRED 2430 - PSYCHOMOTOR TESTING
HPRED 2431 - MOVEMENT EDUCATION
HPRED 2440 - MECHANISMS OF NEUROMOTOR CONTROL
HPRED 2460 - ANTHROPOLOGY OF SPORT AND PLAY
HPRED 2461 - SPORT SOCIOLOGY
HPRED 2462 - GENDER IN SPORT
HPRED 2463 - PHYSIOLOGICAL BASES OF MOVEMENT
HPRED 2470 - THERAPEUTIC AND SPORT MASSAGE
HPRED 2913 - EXERCISE AND SPORT SCIENCE 1
HPRED 2990 - RESEARCH SEMINAR IN HPRED
HPRED 2992 - TEACHING LABORATORY
HPRED 2995 - SPECIAL TOPICS
HPRED 2996 - CLINICAL INTERNSHIP
HPRED 2997 - INDEPENDENT STUDY
HPRED 2998 - DIRECTED STUDY
HPRED 2999 - MASTER'S THESIS RESEARCH
HPRED 3113 - EXERCISE AND SPORT SCIENCE 2
HPRED 3320 - TENSION CONTROL

HPRED 3371 - SELECTED TOPICS IN EXERCISE PHYSIOLOGY
HPRED 3374 - ADVANCED LAB TECHNIQUES
HPRED 3375 - PERCEIVED EXERTION
HPRED 3377 - CARDIOVASCULAR CASE STUDIES
HPRED 3378 - SKELETAL MUSCULAR BIOCHEMICAL EXERCISE
HPRED 3379 - EXERCISE LEADERSHIP
HPRED 3400 - ADVANCED RESEARCH METHODS IN MOVEMENT SCIENCE
HPRED 3401 - SEMINAR IN SPORTS STUDIES
HPRED 3402 - SEMINAR IN MOTOR LEARNING
HPRED 3403 - SEMINAR IN MOTOR DEVELOPMENT
HPRED 3404 - COLLEGE TEACHING PRACTICUM
HPRED 3440 - SEMINAR IN MOTOR CONTROL
HPRED 3441 - INSTRUCTIONAL PSYCHOLOGY OF MOTOR SKILLS
HPRED 3442 - DEVELOPMENTAL SKILL ACQUISITION
HPRED 3461 - PLAY AND SPORT
HPRED 3995 - SPECIAL TOPICS
HPRED 3996 - CLINICAL INTERNSHIP
HPRED 3997 - INDEPENDENT STUDY
HPRED 3998 - DIRECTED STUDY
HPRED 3999 - DOCTORAL DISSERTATION RESEARCH

**PHYSICAL EDUCATION
CONTENT STANDARDS
AND BENCHMARKS**

July, 1998

MICHIGAN DEPARTMENT OF EDUCATION

PHYSICAL EDUCATION

VISION

Physical Education is a sequential educational program that provides students with the knowledge, skills, fitness, and attitudes necessary to lead a healthy lifestyle.

A physically educated person who participates in health-enhancing physical activity:

- Demonstrates competence in selected motor skills;
- Assesses, achieves, and maintains physical fitness;
- Applies cognitive concepts in making wise lifestyle choices; and
- Exhibits appropriate personal-social character traits while participating in physical activity.

CONTENT STANDARDS

All students will:

Motor Skills

1. Demonstrate selected fundamental locomotor skills;
2. Demonstrate selected fundamental object control skills;
3. Demonstrate selected postural, nonlocomotor, and body control (movement) skills;
4. Demonstrate selected fundamental rhythmical skills;

Physical Fitness

5. Participate successfully in selected health-enhancing, lifelong physical activities;
6. Develop and maintain healthy levels of cardio respiratory endurance;
7. Develop and maintain healthy levels of muscular strength and endurance;
8. Develop and maintain healthy levels of flexibility of selected joints of the body;
9. Develop and maintain healthy levels of body composition;

Cognitive Concepts

10. Apply the concepts of body awareness, time, space, direction, and force to movement;
11. Explain and apply the essential steps in learning motor skills;
12. Describe the effects of activity and inactivity and formulate examples of lifestyle choices that result in the development and maintenance of health - related fitness;

Personal and Social Character Traits

13. Demonstrate appropriate behavior related to selected personal/social character traits that commonly emerge in a physical activity context; and
14. Value physical activity and its contribution to lifelong health and well-being.

PHYSICAL EDUCATION CONTENT STANDARDS
AND DRAFT BENCHMARKS

Motor Skills

Content Standard 1: All students will demonstrate selected fundamental locomotor skills,

Early Elementary	Later Elementary	Middle School	High School
Demonstrate appropriate form in the following loco motor skills: walk, run, leap, horizontal jump, vertical jump, skip, hop, gallop, and slide.	Demonstrate mature form and functional competence in the following loco motor skills: walk, run, leap, jump, skip, hop, gallop, and slide.		

Motor Skills

Content Standard 2: All students will demonstrate selected fundamental object control skills,

Early Elementary	Later Elementary	Middle School	High School
Demonstrate appropriate form in the following object control skills: underhand throw (toss), overhand throw, catch, hand dribble, kick, and strike(batting, forehand)	Demonstrate mature form and functional competence in the following object control skills: underhand threw (toss), overhand throw, catch, hand dribble. kick, and Strike(batting, forehand, overhand, underhand, backhand punt, chest, and pass).		

Motor Skills

Content Standard 3: All students will demonstrate selected postural nonlocomotor, and body control (movement) skills.

Early Elementary	Later Elementary	Middle School	High School
Demonstrate the ability to perform nonlocomotor skills (e.g. bending, Stretching, rolling, rolling, curling, twisting, turning, pushing, pulling, swinging, swaying, and landing).	Demonstrate good posture while lifting, carrying, pushing, pulling, and sitting.		
Demonstrate good posture while walking/standing.	Demonstrate mature form in falling-landing-rolling(e.g. landing, forward, shoulder roll, backward shoulder roll).		
Demonstrate appropriate form in falling- landing-rolling (e.g. landing, forward shoulder roll, backward shoulder roll).	Demonstrate mature form in selected balances (e.g., dynamic upright, static upright, inverted).		
Demonstrate appropriate form in selected balances (e.g., dynamic upright, static upright, inverted).			
Demonstrate mature form in selected vaulting and rope jumping skills.			
Demonstrate mature form in selected twisting and turning skills			

Motor Skills

Content Standard 4: All students will demonstrate selected fundamental rhythmical skills.

Early Elementary	Later Elementary	Middle School	High School
Demonstrate loco motor, skills in time to selected rhythmic patterns (e.g. even, uneven, fast and slow)	Perform simple folk square, creative, and/or aerobic rhythmic activities.		
Create and/or imitate movements in response selected rhythms (e.g., animals, machines, and objects),	Perform a simple routine to music in jump rope, dance, or tumbling.		

Motor Skills

Content Standard 5: All students will participate successfully in selected health enhancing, lifelong physical activities.

Early
Elementary

Later
Elementary

Middle
School

High
School

Demonstrate selected sport-specific skills in the following categories: swimming individual, dual or team sports; dance recreational games; and outdoor pursuits.

Demonstrate an exposure level of competence from three of the following categories: personal conditioning; individual, dual or team sports; dance; recreational games; and outdoor pursuits.

Demonstrate competence in three activities from the following categories; swimming; personal conditioning; individual, dual or team sports; dance; recreational games; and outdoors pursuits.

Physical Fitness

Content Standard 6: All students will develop and maintain healthy levels of cardiorespiratory endurance,

Early Elementary

Sustain moderate to intense levels of physical activity that cause increased heart rate, breathing rate, perspiration: etc (e.g. running, galloping, skipping and hopping

Later Elementary

Meet standards on selected fitness activities that develop and maintain cardio respiratory Endurance (e.g. timed or distance walk/run and other endurance activities at specified heart rate).

Middle School

Meet standards on selected fitness activities that develop and maintain cardio respiratory Endurance (e.g. timed or distance walk/run and other endurance activities at specified rate /heart rate recovery).

High School

Assess personal status cardio respiratory endurance.
Develop and maintain health-related levels of cardio respiratory endurance.

Physical fitness

Content Standard 7: All students will develop and maintain healthy levels of muscular strength and endurance.

Early Elementary	Later Elementary	Middle School	High School
Control own weight in selected body support activities to develop muscular strength and endurance of the abdomen, lower back, upper body, thigh, lower leg and neck (e.g., climbing, hanging, hopping, jumping, animal walks, and stuns).	Meet standards on selected fitness activities that develop and maintain muscular strength and endurance of the abdomen, lower back, upper body, thigh, lower leg and neck (e.g., push-up activities, curl-up activities, isometric strength activities, jump rope activities and bench stepping activities).	Meet standards on selected fitness activities that develop and maintain muscular strength and endurance of the abdomen, lower back, upper body, thigh, lower leg and neck (e.g., calisthenics activities and resistance training).	Assess personal status of muscular strength and endurance of the arms, shoulders, abdomen, back and legs. Develop and maintain health-related levels of muscular strength and endurance of the abdomen lower back, upper body, thigh, lower leg and neck.

Physical Fitness

Content Standard 8: All students will develop and maintain healthy levels of flexibility of selected joints of the body.

Early Elementary

Move the major joints of arms, legs and trunk through a full range of motion.

Later Elementary

Meet standards on selected fitness activities (e.g. sit and reach, trunk twists, and that develop and maintain flexibility of the major joints of the hip/low back, shoulder neck, ankle and trunk.

Middle School

Meet standards on selected fitness activities and reach, trunks twists, and (e.g. sits and reach, trunk twists, and arm-shoulder stretches) that develop and maintain that develop and maintain flexibility of the major joints of the hip/low back, shoulder neck, ankle and trunk.

High School

Assess personal status of flexibility of the joints of the arms, legs, and trunk.

Develop and maintain health-related levels of flexibility of the joints of the hip/low back, shoulder, neck, ankle and trunk.

Physical Fitness

Content Standard 9: All students will develop and maintain healthy levels of body composition.

Early Elementary	Later Elementary	Middle School	High School
Recognize similarities and differences in body height, weight and shape.	Describe the effects of physical activity and nutrition on body composition.	Assess personal status of body composition.	Assess personal status of body composition.
Identify the lean and fat components of the body.	Develop and maintain health-related levels of body composition.		Develop and maintain health-related levels of body composition.
Meet health-related height, weight and shape.			

Cognitive Concepts

Content Standard 10: All students will apply the concepts of body awareness, time, space direction, and force of movement.

Early
Elementary

Later
Elementary

Middle
School

High
School

Identify selected body parts, actions, and planes.

Travel in forward sideways, and backward directions and change quickly and safely.

Travel while changing speeds and directions in response to a variety of rhythms.

Demonstrate slow and fast movement speeds, and straight curved and zigzag pathways.

Make both large and small body shapes.

Demonstrate a variety of relationships with objects (e.g., over, under, behind, alongside, and through).

Demonstrate high, middle, and low levels.

Combine shapes, levels, and pathways into simple sequences.

Cognitive Concepts

Content Standard 11: All students will explain and apply the essential steps in learning motor skills.

Early Elementary	Later Elementary	Middle School	High School
Attend to the explanation/ demonstration of motor skills	Describe the critical components of mature patterns of fundamental motor and selected sport skills.	Detect and correct errors in personal skill performance.	Apply knowledge of the skill acquisition process to teach/learn a novel motor skill.
Identify essential components of selected motor skills	Recognize similar movement concepts and elements in a variety of skills.	Demonstrate appropriate methods of practicing new skills.	
Recognize the importance of correct practice in learning skills.	Recognize and use the outcome of practice trials to plan subsequent practice trials.	Use skills in appropriate ways in selected games, sports, and dance activities.	
Apply prior knowledge as cues for learning new skills.	Use corrective feedback from the teacher or peers to improve skill performances.	Create/modify activities that require the use of selected skills.	
		Recognize the importance of goal-setting in skill acquisition.	

Cognitive Concepts

Content Standard 12: All students will describe the effects of activity and inactivity and formulates examples of lifestyle choices that result in the development and maintenance of health-related fitness.

Early Elementary	Later Elementary	Middle School	High School
Describe selected immediate effects of physical activity (e.g., increased heart rate, increased body temperature, muscle tension, and faster breathing rate).	Describe selected long term benefits of right kinds and amounts of physical activity (e.g., strong heart, flexible joints, strong muscles, correct body weight, good endurance, improved performances, optimal growth, and good health).	Describe the long term psychological effects of right kinds and regular amounts of physical activity (e.g., healthy physical self image, ability to reduce stress, strong mental function, and emotional health).	Describe the long term social-cultural effects of right kinds and regular amounts of physical activity (e.g., advantages of diverse talent to team membership, contributions of diverse cultures to viewing the worth and qualities of selected physical activities, opportunities to develop sportsmanship, leadership and cooperation).
	Describe selected detrimental effects of physical activity (e.g. muscle soreness, overuse injuries, over-training temporary tiredness, and discovering inability).	Describe the effects of inactivity on health-related fitness, growth, and performance.	
		Analyze potential risks associated with selected lifelong physical activities commonly used to develop aerobic capacity, anaerobic capacity, muscular strength, muscular endurance, muscular power, flexibility, weight control, and with selected physical recreation and competitive activities.	Analyze potential risks associated with selected recreational and competitive lifelong physical activities.

Early Elementary	Later Elementary	Middle School	High School
	<p>Identify physical activities that can be used to improve each of the following health-related fitness components: cardio-respiratory endurance, body composition, flexibility, posture, muscular strength and endurance, and weight control.</p>	<p>Analyze and categorize physical activities that will improve cardio respiratory endurance: strength and endurance of the arms, shoulders and abdominal area; hip flexibility; and, will result in an optimal level of body composition while avoiding the potential detrimental effects of activity,</p>	<p>Assess personal health-related fitness and design an activity program that will result in achieving and maintaining health-related standards of cardio respiratory endurance: strength and endurance of selected muscle groups; flexibility of selected joints and lean/fat tissue rations (implies using knowledge of effects of activity and principles of conditioning to establish what must be done when and how long).</p>
	<p>Identify a range of physical activities that those with physical disabilities can participate in to improve and/or maintain health.</p>	<p>Identify a range of physical activities that those with physical disabilities can participate in to improve and/or maintain health.</p>	<p>Design a physical activity program that would be achievable by a person with a physical disability and that would meet the health-related standard for daily physical activity levels.</p>
	<p>Identify physical activities that contribute to feeling good (healthy).</p>	<p>Identify the three life-long physical activities that one enjoys the most and summarize the reason why these activities are valued more than others.</p>	<p>Name three lifelong physical leisure activities for which one would like to be most competent and identify the skills, levels of fitness, Rules and strategies that must be acquired to gain proficiency in each activity.</p>
		<p>Recognize the effects of heat, cold, and selected substances (tobacco, alcohol, and other drugs) on personal health and performance in physical activities</p>	<p>Recognize the effects of substance abuse on personal health and performance in physical activity.</p>
			<p>Evaluate critically the claims and advertisements made about commercial products and programs marketed to develop aerobic fitness, muscular strength, muscular endurance, muscular power, flexibility, and weight control.</p>

Personal and Social Character Traits

Content Standard 13: All students will demonstrate appropriate behavior related to selected personal/social character traits that commonly emerge in a physical activity context.

Early Elementary	Later Elementary	Middle School	High School
<p>Identify key behaviors which exemplify each of the following personal/social character traits; compassion, confidence, cooperation, fairness, honesty, loyalty, perseverance, respect, responsibility, self-discipline, and work.</p> <p>Recognize the benefits of possessing and the costs of not possessing each of the following personal/social character traits; compassion, cooperation, fairness, honesty, loyalty, perseverance, respect, responsibility, self-discipline, and work.</p>	<p>Demonstrate appropriate behaviors, which exemplify each of the following personal/social character traits at least 75% of the time: compassion, confidence, cooperation, fairness, honesty, loyalty, perseverance, respect, responsibility, self-discipline, and work.</p> <p>Analyze the consequences of possessing and not possessing each of the following personal/social character traits; cooperation, fairness, honesty, loyalty, perseverance, respect, responsibility, self-discipline, and work.</p>	<p>Demonstrate appropriate behaviors, which exemplify each of the following personal/social character traits at least 85% of the time: compassion, confidence, cooperation, fairness, honesty, loyalty, perseverance, respect, responsibility, self-discipline, and work.</p> <p>Predict, in terms of participation, in physical activities devoted to health-related fitness, sports, and work, the benefits of possessing and the costs of the not possessing each of the following personal/social character traits; compassion, confidence, cooperation, fairness, honesty, loyalty, perseverance, respect, responsibility, self-discipline, and work.</p>	<p>Demonstrate appropriate behaviors, which exemplify each of the following personal/ social character traits at least 95% of the time: compassion, confidence, cooperation, fairness, honesty, loyalty, perseverance, respect, responsibility, self-discipline, and work.</p> <p>Evaluate self on each of the following personal/social character traits and devise a plan for acquisition of those traits not mastered; compassion, confidence, cooperation, fairness, honesty, loyalty, perseverance, respect, responsibility, self-discipline, and work.</p>

Personal and Social Character Traits

Content Standard 14: All students will value physical activity and its contribution to lifelong health and well-being.

Early Elementary	Later Elementary	Middle School	High School
<p>Identify and enjoy feelings that result from participation in physical activities.</p> <p>Enjoy participation in physical activities alone and with others.</p> <p>Appreciate benefits that accompany compassion, cooperation, honesty, and perseverance.</p>	<p>Feel satisfaction on days when engaging in physical activity.</p> <p>Accept and respect differences and similarities in physical activity-related skills.</p> <p>Be considerate of others in physical settings (e.g., show compassion, cooperation, fairness, honesty, loyalty, respect, and responsibility).</p>	<p>Choose to exercise regularly outside of the classroom for personal enjoyment and benefit.</p> <p>Enjoy aesthetic and creative aspects of skilled performance while respecting physical and performance limitations in self and others.</p> <p>Demonstrate a proper attitude in both winning and losing (e.g., show compassion, confidence, cooperation, fairness, honesty, loyalty, perseverance, respect, responsibility, self-discipline and work effort).</p>	<p>Make a commitment to include physical activity as an important part of a healthy lifestyle.</p> <p>Accept the differences between personal characteristics and skills and the idealized body images and elite performance levels portrayed by the media.</p> <p>Formulate a definition of 'sportsmanship' and analyze self according to this definition.</p>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 26^ο

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΓΙΑ ΓΟΝΕΙΣ

Αγαπητοί γονείς

Με το ερωτηματολόγιο που έχετε στα χέρια σας θα μας βοηθήσετε να πάρουμε πληροφορίες σχετικά με τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες καθώς και τις απόψεις σας γύρω από το θεσμό της ένταξης των παιδιών αυτών στη γενική εκπαίδευση.

Η συνεργασία σας είναι πολύτιμη διότι βρίσκεστε καθημερινά δίπλα στα παιδιά σας και κατά συνέπεια είστε οι μόνοι που μπορείτε να δώσετε εγκυρότερες πληροφορίες.

Για να σας διευκολύνουμε παραθέτουμε στη συνέχεια μια σχετική ορολογία προκειμένου να έχουμε κοινό πεδίο αναφοράς σε σχέση με τους όρους που χρησιμοποιούνται και για τους οποίους ζητάτε η γνώμη σας. Οι όροι αυτοί θα είναι στην πιο απλή τους μορφή.

Ανεπάρκεια: θεωρείται η απώλεια ουσίας ή η αλλοίωση ενός οργάνου ή μιας ψυχολογικής, φυσιολογικής ή ανατομικής λειτουργίας.

Ανικανότητα: θεωρείται η μείωση, (ως αποτέλεσμα ανεπάρκειας), μερική ή ολική της ικανότητας άσκησης δραστηριότητας σε βαθμό εντός των ορίων που θεωρούνται φυσιολογικά για ένα ανθρώπινο ων.

Μειονεξία: θεωρείται το κοινωνικό μειονέκτημα για ένα άτομο που προκύπτει από ανεπάρκεια ή ανικανότητα που περιορίζει ή απαγορεύει την εκπλήρωση ενός ρόλου που θεωρείται φυσιολογικός σε σχέση με την ηλικία, το φύλο, τους κοινωνικούς και πολιτικούς παράγοντες.

Άτομα με Ειδικές Ανάγκες: θεωρούνται όλα τα άτομα που εμφανίζουν σοβαρή μειονεξία που προκύπτει από φυσική ή διανοητική βλάβη.

Ένταξη : θεωρούμε κυρίως τη σχολική ένταξη, δηλ. την τοποθέτηση, εγγραφή, ενός παιδιού με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, σε τάξη του γενικού σχολείου όπου θα συμμετέχει σε όλο το φάσμα των εργασιών που προβλέπονται από το αναλυτικό πρόγραμμα με τη βοήθεια από το δάσκαλο της τάξης ή και από ειδικό δάσκαλο που θα εργάζεται ως βοηθός του δασκάλου της τάξης.

Σωματική ή Κινητική Αναπηρία: είναι η κατάσταση που έχει σχέση με την ικανότητα του παιδιού να χειριστεί εν μέρει ή εν όλω το σώμα του, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να λειτουργήσει μέσα στο γενικό σχολείο όπως όλοι οι άλλοι συνομήλικοί του. Συνήθως οι περισσότερες περιπτώσεις των παιδιών αυτής της κατηγορίας αναφέρονται σε ορθοπεδικές ή μυοσκελετικές παθήσεις. Μπορεί όμως να οφείλονται και σε νευρολογικές παθήσεις.

Νοητική Υστέρηση: είναι μια κατάσταση που εμφανίζεται κατά την περίοδο της ανάπτυξης ενός παιδιού (μέχρι το 16^ο έτος), χαρακτηρίζεται από μειωμένη κάτω του μέσου όρου νοητική ικανότητα και συνοδεύεται από μειωμένη ικανότητα κοινωνικής προσαρμογής.

Μέτρια Νοητική Υστέρηση: έχουν τα παιδιά που η νοητική τους κατάσταση είναι τέτοιας μορφής που δεν μπορούν να παρακολουθήσουν τα μαθήματα του γενικού σχολείου χωρίς ειδικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα προσαρμοσμένο στις ικανότητές τους και χωρίς ειδική βοήθεια από ειδικό ή έμπειρο δάσκαλο.

Βαριά Νοητική Υστέρηση: έχουν τα παιδιά που η νοητική τους κατάσταση είναι τέτοιας μορφής που δεν μπορούν να παρακολουθήσουν καθόλου το πρόγραμμα το γενικού σχολείου. Μπορούν να ωφεληθούν μόνο από ειδικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα σε ειδικό σχολείο ώστε να αποκτήσουν κάποιες απλές ικανότητες για την καθημερινή τους ζωή.

Σοβαρά Προβλήματα Συμπεριφοράς: λέμε ότι έχει ένα παιδί όταν λόγω σοβαρών ψυχολογικών διαταραχών ή συναισθηματικής αστάθειας δεν μπορεί να προσαρμοστεί στο χώρο του γενικού σχολείου και να ωφεληθεί από το αναλυτικό πρόγραμμα.

Τύφλωση: είναι η κατάσταση εκείνη που δεν επιτρέπει στο άτομο να δει όπως ο μέσος άνθρωπος ακόμη και με διορθωτικούς φακούς. Τυφλό είναι το άτομο που δεν μπορεί να μετρήσει τα δάχτυλα του χεριού του από απόσταση δέκα ποδιών.

Μερική όραση ή Μερική Τύφλωση: είναι η κατάσταση που παρά το άτομο έχει σοβαρά προβλήματα όρασης, δεν είναι τυφλό. Μερικά τυφλά είναι το άτομο που δεν μπορεί να μέτρηση τα δάχτυλά του από απόσταση μικρότερη ή ίση των είκοσι ποδιών.

Κώφωση: είναι η κατάσταση που δεν επιτρέπει στο άτομο ν' ακούσει καθόλου έναν ήχο ακόμη και με ακουστική ενίσχυση, (ακουστικά βαρηκοΐας).

Βαρηκοΐα: είναι η κατάσταση εκείνη που επιτρέπει στο άτομο ν' ακούσει αλλά όχι όπως το μέσο κανονικό άτομο. Τα παιδιά με βαρηκοΐα μπορούν να ακούν, με ακουστική ενίσχυση, τους ήχους, αλλά όχι τέλεια.

Δυσλεξία: είναι η διαταραχή που θεωρείται ως αιτία δυσκολίας στην εκμάθηση της ανάγνωσης, της γραφής και της ορθογραφίας. Δεν έχει καμία σχέση με την νοητική υστέρηση

Σύνδρομο Down: είναι το αποτέλεσμα χρωμοσωματικής ανωμαλίας που επιφέρει αλλοίωση των χαρακτηριστικών του προσώπου και συνοδεύεται από νοητική υστέρηση.

Εκπαιδευτικός Τομέας: είναι ο χώρος όπου εφαρμόζονται προγράμματα με σκοπό τη μάθηση για την κατάκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων.

Κοινωνικός Τομέας: είναι το πεδίο της κοινωνικής μάθησης, δηλ, ο χώρος της κατάκτησης δεξιοτήτων που να βοηθούν την αλληλοαποδοχή και την ικανότητα για αυτόνομη διαβίωση.

Επαγγελματικός Τομέας: είναι το πεδίο της παροχής γνώσεων και πρακτικών ασκήσεων για την κατάκτηση δεξιοτήτων ικανών να βοηθήσουν στην μελλοντική αποκατάσταση.

Σας παρακαλούμε να απαντήσετε προσεχτικά τις ερωτήσεις που γνωρίζετε και θέλετε ν' απαντήσετε. Σε περίπτωση που δεν θέλετε ν' απαντήσετε κάποια ερώτηση παρακαλούμε πολύ να το αναφέρετε γραπτά.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ ΠΟΛΥ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΑΣ

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

1 **Φύλο** άνδρας γυναίκα

2 **Γραμματικές γνώσεις** α. Δημοτικό Σχολείο
 β. Γυμνάσιο
 γ. Λύκειο
 δ. Ανώτερη Σχολή
 ε. Ανώτατη Σχολή

3 **Εργάζεστε αυτή την εποχή** ΝΑΙ ΟΧΙ

4 **Αν ΟΧΙ αναφέρετε το λόγο**
.....
.....

5 **Αν ΝΑΙ, ποιο το επάγγελμά σας**
.....
.....

6 **Διαμένει η οικογένειά σας σε ιδιόκτητο σπίτι ή ενοικιάζετε**
 Ιδιόκτητο Ενοικιαζόμενο

7 **Πόσα παιδιά έχετε και τι φύλου**
.....
.....
.....

8 **Μπορείτε να μας αναφέρετε τη σειρά γέννησης των παιδιών σας με τα ονόματά τους**
.....
.....
.....

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

9. Σημειώστε με ένα ✓ σε ποια από τις παρακάτω ομάδες ανήκει το παιδί σας. Στην περίπτωση που έχει χαρακτηριστικά παραπάνω από μια ομάδα παρακαλούμε να το σημειώσετε οπωσδήποτε.

ΟΜΑΔΑ	
Κινητική Αναπηρία	
Ελαφρά Νοητική Υστέρηση	
Μέτρια Νοητική Υστέρηση	
Βαριά Νοητική Υστέρηση	
Σοβαρά Προβλήματα Συμπεριφοράς	
Κώφωση	
Βαρηκοΐα	
Τύφλωση	
Μερική Όραση	
Δυσλεξία	
Σύνδρομο Down	

10. Σε τι είδους σχολική μονάδα είναι γραμμένο το παιδί σας σήμερα

- 10.α. Ειδικό Σχολείο
- 10.β. Ειδική Τάξη
- 10.γ. Γενικό Σχολείο χωρίς καμιά βοήθεια
- 10.δ. Γενικό Σχολείο με πρόγραμμα ένταξης
- 10.ε. Άλλη σχολική μονάδα, ποια.....

11. Σημειώστε τη συμφωνία ή τη διαφωνία σας με τις παρακάτω προτάσεις λαμβάνοντας υπόψη σας και την περίπτωση που δεν είχατε οι ίδιοι παιδί με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

- 11.α. Πάντα πιστεύω στην αξία της ένταξης
- 11.β. Πιστεύω πως η ένταξη αποτελεί έναν πιο ανθρώπινο θεσμό. Βοηθάει και τα παιδιά χωρίς ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες να αντιμετωπίζουν τους συνομηλίκους τους με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ειλικρινά και με αίσθημα ευθύνης
- 11.γ. Νομίζω πως οι εκπαιδευτικοί έχουν αποδεχτεί τα προγράμματα ένταξης και εργάζονται για την επιτυχία τους
- 11.δ. Έχω την άποψη πως δεν ισχύουν τα ταμπού που επικρατούσαν πριν από μερικά χρόνια
- 11.ε. Δεν αποδέχομαι το θεσμό της ένταξης
- 11.στ. Νομίζω πως δεν υπάρχουν κατάλληλα και εξειδικευμένα άτομα τα οποία να μπορούν να θέσουν σε εφαρμογή τα προγράμματα της ένταξης
- 11.ζ. Έχω τον φόβο πως τα παλιά ταμπού συνεχίζουν να επικρατούν
- 11.η. Νομίζω πως η κοινωνία απορρίπτει τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες όταν φοιτούν σε σχολεία όπου εφαρμόζονται τα προγράμματα ένταξης

12. Μπορείτε να μας εκθέσετε τους τρόπους με τους οποίους, κατά τη γνώμη σας, μπορεί να προαχθεί ή ένταξη των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στα γενικά σχολεία

.....
.....
.....
.....
.....

13. Νομίζετε πως ένα παιδί με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορεί να παίρνει μέρος στο μάθημα της φυσικής αγωγής μαζί με τα άλλα παιδιά της γενικής τάξης

Ναι Όχι

14. Νομίζετε ότι οι Έλληνες εκπαιδευτικοί είναι έτοιμοι για να δεχτούν στα τμήματά τους παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και να εργαστούν μ' αυτά

Ναι Όχι

14. Νομίζετε ότι οι εκπαιδευτικοί που καλούνται να εργαστούν με παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες πρέπει να διακρίνονται από κάποια γνωρίσματα πέρα απ' αυτά που έχει κάθε εκπαιδευτικός

Ναι Όχι

15. Εάν ΝΑΙ, ποια από τα παρακάτω χαρακτηριστικά γνωρίσματα κατά τη γνώμη σας πρέπει να έχει ο εκπαιδευτικός ; Βάλτε ένα ✓ στο χαρακτηριστικό που συμφωνείτε

- α. Να αποδέχεται όλα τα παιδιά ανεξάρτητα από τις ανάγκες τους
- β. Δέχεται κριτική στην εργασία του και αναλαμβάνει κάθε ευθύνη γι' αυτή την εργασία
- γ. Είναι θετικός στο να δέχεται συμβουλές και προτάσεις σχετικά με τις μεθόδους που πρέπει να χρησιμοποιεί προκειμένου να βοηθηθούν καλύτερα οι μαθητές του
- δ. Η συμπεριφορά του δεν είναι επιθετική, ειρωνική ή εριστική προς του άλλους συναδέλφους του που εργάζονται στα γενικά σχολεία με παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες
- ε. Δέχεται να μοιράζεται τις επιτυχίες του μαζί με όλους τους άλλους συναδέλφους του
- στ. Γνωρίζει καλά και δέχεται τα σχετικά με την ένταξη των παιδιών με μειονεξίες και αναπηρίες.
- ζ. Συνεργάζεται με τους γονείς των παιδιών με μειονεξίες και αναπηρίες, δέχεται τις απόψεις τους και τους κατανοεί.
- η. Θεωρεί τον εαυτό του μέλος του συλλόγου των διδασκόντων και αναλαμβάνει πρωτοβουλίες και ευθύνες σχετικές με τις γνώσεις και τις ικανότητές του.
- θ. Γνωρίζει καλά της εργασία του και επιμορφώνεται συνεχώς.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 27^ο

ΠΙΝΑΚΑΣ Ι

ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΓΟΝΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΚΩΔ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ Ει.Ε.Α	α	β	γ	δ	Χ	ς
0.1	Κινητική Αναπηρία	54,80	14,90	25,80	4,40	1,80	0,971
0.2	Ελαφρά Ν.Υ.	30,60	30,20	37,90	1,20	2,10	0,851
0.3	Μέτρια Ν.Υ.	91,90	6,50	1,60	0,00	1,10	0,346
0.4	Πρ. Συμπεριφοράς	52,00	21,80	25,00	1,20	1,75	0,871
0.5	Κώφωση	86,30	11,70	2,00	0,00	1,16	0,416
0.6	Βαρηκοία	48,80	20,20	28,20	2,80	1,85	0,928
0.7	Τύφλωση	90,70	6,70	2,80	0,00	1,12	0,403
0.8	Μερική Όραση	35,90	23,80	35,10	5,20	2,10	0,954
0.9	Δυσλεξία	28,20	27,00	44,40	0,40	2,17	0,645
1.0	Σύνδρομο Down	90,30	5,60	3,20	0,80	1,15	0,487

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙ

ΕΠΙΛΟΓΗ ΓΟΝΕΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΓΓΡΑΦΗ ΣΕ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΚΩΔ	ΓΟΝΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ	1		2		3		4		ΣΥΝΟΛΟ	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
0.1	Κινητική Αναπηρία	24	48,0	8	16,0	18	36,0	0	0,0	50	100,0
0.2	Ελαφρά Ν.Υ.	100	79,1	4	3,2	18	14,3	4	3,2	126	100,0
0.3	Μέτρια Ν.Υ.	48	45,3	18	17,0	36	34,0	4	3,8	106	100,0
0.4	Πρ. Συμπεριφοράς	30	41,7	14	19,4	18	25,0	10	13,9	72	100,0
0.5	Κώφωση	20	62,5	8	25,0	4	12,5	0	0,0	32	100,0
0.6	Βαρηκοία	12	54,5	2	9,1	8	36,4	0	0,0	22	100,0
0.7	Τύφλωση	0	0,0	0	0,0	6	100,0	0	0,0	6	100,0
0.8	Μερική Όραση	8	80,0	0	0,0	2	20,0	0	0,0	10	100,0
0.9	Δυσλεξία	28	73,7	2	5,3	6	15,8	2	5,3	38	100,0
1.0	Σύνδρομο Down	14	41,1	14	41,2	4	11,8	2	5,9	24	100,0
	ΣΥΝΟΛΟ	284	57,3	70	14,1	120	24,2	22	32,1	496	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙΙ
ΕΠΙΛΟΓΗ ΓΟΝΕΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΓΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ
ΜΕ ΕΛΑΦΡΑ ΝΟΗΤΙΚΗ ΥΣΤΕΡΗΣΗ

ΚΩΔ	ΓΟΝΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ	1		2		3		4		ΣΥΝΟΛΟ	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
0.1	Κινητική Αναπηρία	18	36,0	12	24,0	20	40,0	0	0	50	100,0
0.2	Ελαφρά Ν.Υ.	14	11,1	26	20,6	84	66,7	2	1,6	126	100,0
0.3	Μέτρια Ν.Υ.	42	39,6	42	39,6	20	18,9	2	1,9	106	100,0
0.4	Πρ. Συμπεριφοράς	20	27,8	24	33,3	26	36,1	2	2,8	72	100,0
0.5	Κώφωση	16	47,1	14	41,2	4	11,8	0	0,0	34	100,0
0.6	Βαρηκοΐα	4	18,2	10	45,5	8	36,4	0	0,0	22	100,0
0.7	Τύφλωση	0	0,0	2	33,3	4	66,7	0	0,0	6	100,0
0.8	Μερική Όραση	4	40,0	2	20,0	4	40,0	0	0,0	10	100,0
0.9	Δυσλεξία	20	52,6	6	15,8	12	31,6	0	0,0	38	100,0
1.0	Σύνδρομο Down	16	47,1	12	35,3	36	17,6	0	0,0	34	100,0
	ΣΥΝΟΛΟ	154	30,9	150	30,1	188	37,8	6	1,2	498	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙV
ΕΠΙΛΟΓΗ ΓΟΝΕΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΓΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ
ΜΕ ΜΕΤΡΙΑ ΝΟΗΤΙΚΗ ΥΣΤΕΡΗΣΗ

ΚΩΔ	ΓΟΝΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ	1		2		3		4		ΣΥΝΟΛΟ	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
0.1	Κινητική Αναπηρία	46	92,0	2	4,0	2	4,0	0	0,0	50	100,0
0.2	Ελαφρά Ν.Υ.	120	95,2	4	3,2	2	1,6	2	0,0	126	100,0
0.3	Μέτρια Ν.Υ.	90	84,9	12	11,3	4	3,8	0	0,0	106	100,0
0.4	Πρ. Συμπεριφοράς	64	88,9	6	8,3	2	2,8	0	0,0	72	100,0
0.5	Κώφωση	30	93,8	2	6,3	0	0,0	0	0,0	32	100,0
0.6	Βαρηκοΐα	20	90,9	2	9,1	0	0,0	0	0,0	11	100,0
0.7	Τύφλωση	6	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	6	100,0
0.8	Μερική Όραση	10	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	10	100,0
0.9	Δυσλεξία	36	94,7	2	5,3	0	0,0	0	0,0	38	100,0
1.0	Σύνδρομο Down	32	94,1	2	5,9	0	0,0	0	0,0	34	100,0
	ΣΥΝΟΛΟ	454	91,5	92	6,5	10	2,0	0	0,0	496	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ V
ΕΠΙΛΟΓΗ ΓΟΝΕΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΓΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ
ΜΕ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

ΚΩΔ	ΓΟΝΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ	1		2		3		4		ΣΥΝΟΛΟ	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
0.1	Κινητική Αναπηρία	30	60,0	6	12,0	14	28,0	0	0,0	50	100,0
0.2	Ελαφρά Ν.Υ.	62	49,2	24	19,0	38	30,2	2	1,6	126	100,0
0.3	Μέτρια Ν.Υ.	70	66,0	20	18,9	16	15,1	0	0,0	106	100,0
0.4	Πρ. Συμπεριφοράς	20	27,8	13	36,1	24	33,3	2	2,8	72	100,0
0.5	Κώφωση	18	56,3	6	18,8	8	25,0	0	0,0	32	100,0
0.6	Βαρηκοΐα	14	63,6	6	26,3	2	9,1	0	0,0	22	100,0
0.7	Τύφλωση	0	0,0	2	33,3	4	66,7	0	0,0	6	100,0
0.8	Μερική Όραση	2	20,0	2	20,0	6	60,0	0	0,0	10	100,0
0.9	Δυσλεξία	26	68,4	4	10,5	8	21,1	0	0,0	38	100,0
1.0	Σύνδρομο Down	18	52,9	12	35,3	2	5,9	2	5,9	34	100,0
	ΣΥΝΟΛΟ	260	52,5	108	21,8	122	24,6	6	1,2	496	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ VI
ΕΠΙΛΟΓΗ ΓΟΝΕΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΓΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ
ΜΕ ΚΩΦΩΣΗ

ΚΩΔ	ΓΟΝΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ	1		2		3		4		ΣΥΝΟΛΟ	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
0.1	Κινητική Αναπηρία	48	96,0	2	4,0	0	0,0	0	0,0	50	100,0
0.2	Ελαφρά Ν.Υ.	122	96,8	4	3,2	0	0,0	0	0,0	126	100,0
0.3	Μέτρια Ν.Υ.	78	73,6	26	24,5	2	1,9	0	0,0	106	100,0
0.4	Πρ. Συμπεριφοράς	66	91,7	4	5,6	2	2,8	0	0,0	72	100,0
0.5	Κώφωση	24	75,0	6	18,8	2	6,3	0	0,0	32	100,0
0.6	Βαρηκοΐα	16	72,7	6	27,3	0	0,0	0	0,0	22	100,0
0.7	Τύφλωση	4	66,7	0	0,0	2	33,3	0	0,0	6	100,0
0.8	Μερική Όραση	10	100,00	0	0,0	0	0,0	0	0,0	10	100,0
0.9	Δυσλεξία	36	94,7	2	5,3	0	0,0	0	0,0	38	100,0
1.0	Σύνδρομο Down	24	70,6	8	23,5	2	5,9	0	0,0	34	100,0
	ΣΥΝΟΛΟ	428	86,3	58	11,7	10	2,0	0	0,0	496	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ VII
ΕΠΙΛΟΓΗ ΓΟΝΕΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΓΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ
ΜΕ ΒΑΡΗΚΟΪΑ

ΚΩΔ	ΓΟΝΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ	1		2		3		4		ΣΥΝΟΛΟ	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
0.1	Κινητική Αναπηρία	24	48,0	10	20,0	12	24,0	4	8,0	50	100,0
0.2	Ελαφρά Ν.Υ.	74	58,7	12	9,5	38	30,2	2	1,6	126	100,0
0.3	Μέτρια Ν.Υ.	48	45,3	36	34,0	10	18,9	2	1,9	106	100,0
0.4	Πρ. Συμπεριφοράς	22	30,6	14	19,4	32	44,0	4	5,6	72	100,0
0.5	Κώφωση	14	43,8	10	31,3	8	50,0	0	0,0	32	100,0
0.6	Βαρηκοΐα	4	18,2	2	9,1	16	72,7	0	0,0	22	100,0
0.7	Τύφλωση	2	33,3	0	0,0	4	66,7	0	0,0	6	100,0
0.8	Μερική Όραση	10	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	10	100,0
0.9	Δυσλεξία	26	68,4	6	15,8	6	15,8	0	0,0	19	100,0
1.0	Σύνδρομο Down	20	58,8	6	17,6	6	17,6	2	5,9	34	100,0
	ΣΥΝΟΛΟ	244	49,2	56	19,4	142	28,6	14	2,8	496	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ VIII
ΕΠΙΛΟΓΗ ΓΟΝΕΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΓΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ
ΜΕ ΤΥΦΛΩΣΗ

ΚΩΔ	ΓΟΝΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ	1		2		3		4		ΣΥΝΟΛΟ	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
0.1	Κινητική Αναπηρία	46	92,0	2	4,0	2	4,0	0	0,0	50	100,0
0.2	Ελαφρά Ν.Υ.	122	96,8	4	3,2	0	0,0	0	0,0	126	100,0
0.3	Μέτρια Ν.Υ.	96	90,6	8	7,5	2	1,9	0	0,0	106	100,0
0.4	Πρ. Συμπεριφοράς	70	97,2	0	0,0	2	2,8	0	0,0	72	100,0
0.5	Κώφωση	28	82,4	2	5,9	4	11,8	0	0,0	34	100,0
0.6	Βαρηκοΐα	16	72,7	6	27,3	0	0,0	0	0,0	22	100,0
0.7	Τύφλωση	4	67,0	0	0,0	2	33,0	0	0,0	6	100,0
0.8	Μερική Όραση	10	100	0	0,0	0	0,0	0	0,0	10	100,0
0.9	Δυσλεξία	36	94,7	2	5,3	0	0,0	0	0,0	38	100,0
1.0	Σύνδρομο Down	28	82,4	6	17,6	0	0,0	0	0,0	34	100,0
	ΣΥΝΟΛΟ	456	91,6	30	6,0	12	2,4	0	0,0	498	100,0

ΚΩΔ	ΤΟΝΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ	1				2				3				4			
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
0.1	Κινητή Ανταρσία	18	36,0	10	20,0	22	44,0	0	0,0	50	100,0	0	0,0	0	0,0	50	100,0
0.2	Ελαφρά Ν.Υ.	38	30,2	22	17,5	66	52,4	0	0,0	126	100,0	0	0,0	0	0,0	126	100,0
0.3	Μέτρια Ν.Υ.	28	26,4	50	47,2	28	26,4	0	0,0	106	100,0	0	0,0	0	0,0	106	100,0
0.4	Πρ. Συμπεριφοράς	10	13,9	16	22,2	44	61,1	2	2,8	72	100,0	0	0,0	0	0,0	72	100,0
0.5	Κάψωση	14	43,8	8	25,0	10	31,3	0	0,0	32	100,0	0	0,0	0	0,0	32	100,0
0.6	Βαρκοίτα	8	36,4	4	18,2	10	45,5	0	0,0	22	100,0	0	0,0	0	0,0	22	100,0
0.7	Τυφάση	0	0,0	0	0,0	6	100,0	0	0,0	6	100,0	0	0,0	0	0,0	6	100,0
0.8	Μερική Όραση	4	40,0	0	0,0	6	60,0	0	0,0	10	100,0	0	0,0	0	0,0	10	100,0
0.9	Ανοητία	6	15,08	10	26,3	22	57,9	0	0,0	38	100,0	0	0,0	0	0,0	38	100,0
1.0	Σύνδρομο Down	16	47,1	8	23,5	10	29,4	0	0,0	34	100,0	0	0,0	0	0,0	34	100,0
	ΣΥΝΟΛΟ	142	28,6	128	25,8	224	45,2	2	0,4	496	100,0	0	0,0	0	0,0	496	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ X
ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΝΕΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΤΡΑΦΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ
ΜΕ ΔΥΣΛΕΞΙΑ

ΚΩΔ	ΤΟΝΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ	1				2				3				4			
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
0.1	Κινητή Ανταρσία	16	32,0	12	24,0	18	36,0	4	8,0	50	100,0	0	0,0	0	0,0	50	100,0
0.2	Ελαφρά Ν.Υ.	60	47,6	12	9,5	48	38,1	6	4,8	126	100,0	0	0,0	0	0,0	126	100,0
0.3	Μέτρια Ν.Υ.	34	32,1	38	35,8	28	26,2	6	5,7	106	100,0	0	0,0	0	0,0	106	100,0
0.4	Πρ. Συμπεριφοράς	14	19,4	18	25,0	34	47,2	6	8,3	72	100,0	0	0,0	0	0,0	72	100,0
0.5	Κάψωση	12	37,5	12	37,5	6	18,8	2	6,3	32	100,0	0	0,0	0	0,0	32	100,0
0.6	Βαρκοίτα	4	18,2	4	18,2	14	63,6	0	0,0	22	100,0	0	0,0	0	0,0	22	100,0
0.7	Τυφάση	2	33,3	0	0,0	4	66,7	0	0,0	6	100,0	0	0,0	0	0,0	6	100,0
0.8	Μερική Όραση	4	40,0	2	20,0	4	40,0	0	0,0	10	100,0	0	0,0	0	0,0	10	100,0
0.9	Ανοητία	24	63,2	10	26,3	4	10,5	0	0,0	20	100,0	0	0,0	0	0,0	20	100,0
1.0	Σύνδρομο Down	12	35,5	8	23,5	12	35,3	2	5,9	34	100,0	0	0,0	0	0,0	34	100,0
	ΣΥΝΟΛΟ	182	36,7	116	23,4	172	34,7	26	5,2	496	100,0	0	0,0	0	0,0	496	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΧ
ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΝΕΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΤΡΑΦΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ
ΜΕ ΜΕΡΙΚΗ ΟΡΑΣΗ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΧΙ
ΕΠΙΛΟΓΗ ΓΟΝΕΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΓΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ
ΜΕ ΣΥΝΔΡΟΜΟ DOWN

ΚΩΔ	ΓΟΝΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ	1		2		3		4		ΣΥΝΟΛΟ	
		f	%	f	%	F	%	f	%	f	%
0.1	Κινητική Αναπηρία	46	92.0	2	4.0	2	4.0	0	0.0	50	100,0
0.2	Ελαφρά Ν.Υ.	120	95.2	2	1.6	2	1.6	2	1.6	126	100,0
0.3	Μέτρια Ν.Υ.	92	86.2	6	5.7	8	7.5	0	0.0	106	100,0
0.4	Πρ. Συμπεριφοράς	66	91.7	4	5.6	2	2.8	0	0.0	72	100,0
0.5	Κώφωση	26	81.3	4	12.5	2	6.3	0	0.0	32	100,0
0.6	Βαρηκοΐα	20	90.0	2	9.1	0	0.0	0	0.0	11	100,0
0.7	Τύφλωση	6	100.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	6	100,0
0.8	Μερική Όραση	10	100.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	10	100,0
0.9	Δυσλεξία	38	100.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	38	100,0
1.0	Σύνδρομο Down	26	76.5	6	17.6	2	5.9	0	0.0	34	100,0
	ΣΥΝΟΛΟ	450	90.7	26	5.2	18	3.6	2	0.4	496	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ ΧΙΙ
ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΓΟΝΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΧΡΟΝΟ ΕΝΑΡΞΗΣ
ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΟΥΣ
ΜΕΣΗ ΕΠΙΛΟΓΗ, ΣΤΑΘΕΡΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ

ΚΩΔ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΙ.Ε.Α.	α	β	γ	δ	Χ	ς
0.1	Κινητική Αναπηρία	34,7	8,1	2,8	54,4	3,77	1,400
0.2	Ελαφρά Ν.Υ.	48,4	16,1	5,2	30,2	2,17	1,310
0.3	Μέτρια Ν.Υ.	2,0	4,0	3,2	90,7	3,83	0,587
0.4	Πρ. Συμπεριφοράς	23,0	21,8	4,4	50,8	2,83	1,271
0.5	Κώφωση	5,6	8,5	1,2	84,7	3,65	0,858
0.6	Βαρηκοΐα	35,5	14,1	2,0	48,4	2,63	1,382
0.7	Τύφλωση	4,4	4,4	0,8	90,3	3,77	0,729
0.8	Μερική Όραση	44,0	16,9	2,8	36,3	2,31	1,349
0.9	Δυσλεξία	48,4	19,4	4,0	28,2	2,12	1,280
1.0	Σύνδρομο Down	2,8	5,6	2,4	89,1	3,78	0,674

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 28^Ο

ΠΙΝΑΚΑΣ Ι

**ΕΠΙΛΟΓΗ ΓΟΝΕΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΧΡΟΝΟ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΕΝΤΑΞΗΣ
ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΚΙΝΗΤΙΚΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑ**

ΚΩΔ	ΓΟΝΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ	1		2		3		4		ΣΥΝΟΛΟ	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
0.1	Κινητική Αναπηρία	10	20,0	7	28,0	6	12,0	20	40,0	50	100,0
0.2	Ελαφρά Ν.Υ.	32	25,4	4	3,2	0	0,0	45	71,4	126	100,0
0.3	Μέτρια Ν.Υ.	48	45,3	8	7,5	4	3,8	46	43,4	106	100,0
0.4	Πρ. Συμπεριφοράς	32	44,4	4	5,6	2	2,8	34	47,2	72	100,0
0.5	Κώφωση	8	25,0	2	6,3	2	6,3	20	62,5	32	100,0
0.6	Βαρηκοΐα	6	27,3	4	18,2	0	0,0	6	54,5	22	100,0
0.7	Τύφλωση	6	100,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0,0	6	100,0
0.8	Μερική Όραση	2	20,0	0	0,0	0	0,0	8	80,0	10	100,0
0.9	Δυσλεξία	8	21,1	2	5,3	0	0,0	28	73,7	38	100,0
1.0	Σύνδρομο Down	18	52,9	0	0,0	0	0,0	16	47,1	34	100,0
	ΣΥΝΟΛΟ	170	34,3	38	7,7	14	2,8	274	55,2	496	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙ

**ΕΠΙΛΟΓΗ ΓΟΝΕΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΧΡΟΝΟ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΕΝΤΑΞΗΣ
ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΕΛΑΦΡΑ ΝΟΗΤΙΚΗ ΥΣΤΕΡΗΣΗ**

ΚΩΔ	ΓΟΝΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ	1		2		3		4		ΣΥΝΟΛΟ	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
0.1	Κινητική Αναπηρία	10	20,0	18	36,0	6	12,0	6	32,0	50	100,0
0.2	Ελαφρά Ν.Υ.	96	77,4	14	11,3	2	1,6	12	9,7	124	100,0
0.3	Μέτρια Ν.Υ.	38	35,8	14	13,2	10	9,4	44	41,5	106	100,0
0.4	Πρ. Συμπεριφοράς	46	63,9	6	8,3	2	2,8	18	25,0	72	100,0
0.5	Κώφωση	8	25,5	6	18,8	2	6,3	16	50,0	32	100,0
0.6	Βαρηκοΐα	12	54,0	4	18,8	2	9,1	4	18,2	22	100,0
0.7	Τύφλωση	2	33,0	4	66,7	0	0,0	0	0,0	6	100,0
0.8	Μερική Όραση	4	40,0	2	20,0	0	0,0	4	40,0	10	100,0
0.9	Δυσλεξία	14	36,9	4	10,5	0	0,0	20	52,6	38	100,0
1.0	Σύνδρομο Down	12	35,3	4	11,8	2	5,9	16	47,1	34	100,0
	ΣΥΝΟΛΟ	242	49,0	76	15,4	226	5,3	150	30,4	494	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙΙ
ΕΠΙΛΟΓΗ ΓΟΝΕΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΧΡΟΝΟ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΕΝΤΑΞΗΣ
ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΜΕΤΡΙΑ ΝΟΗΤΙΚΗ ΥΣΤΕΡΗΣΗ

ΚΩΔ	ΓΟΝΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ	1		2		3		4		ΣΥΝΟΛΟ	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
0.1	Κινητική Αναπηρία	2	4,0	0	0,0	4	8,0	44	99,0	44	100,0
0.2	Ελαφρά Ν.Υ.	0	0,0	4	3,2	0	0,0	122	96,8	126	100,0
0.3	Μέτρια Ν.Υ.	2	1,9	8	7,5	6	5,7	90	84,9	106	100,0
0.4	Πρ. Συμπεριφοράς	4	5,6	0	0,0	2	2,8	66	91,7	72	100,0
0.5	Κώφωση	0	0,0	2	6,3	0	0,0	30	93,8	32	100,0
0.6	Βαρηκοΐα	0	0,0	0	0,0	2	9,1	20	90,9	22	100,0
0.7	Τύφλωση	0	0,0	0	0,0	0	0,0	6	100,0	6	100,0
0.8	Μερική Όραση	0	0,0	0	0,0	0	0,0	10	100,0	10	100,0
0.9	Δυσλεξία	0	0,0	2	5,3	0	0,0	36	94,7	38	100,0
1.0	Σύνδρομο Down	2	5,9	0	0,0	2	5,9	30	88,2	34	100,0
	ΣΥΝΟΛΟ	10	2,0	16	3,2	16	3,2	454	91,5	496	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙV
ΕΠΙΛΟΓΗ ΓΟΝΕΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΧΡΟΝΟ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΕΝΤΑΞΗΣ
ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

ΚΩΔ	ΓΟΝΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ	1		2		3		4		ΣΥΝΟΛΟ	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
0.1	Κινητική Αναπηρία	8	16,0	12	24,0	2	4,0	28	56,0	50	100,0
0.2	Ελαφρά Ν.Υ.	32	25,4	30	23,8	2	1,6	62	49,2	126	100,0
0.3	Μέτρια Ν.Υ.	14	13,2	20	18,9	2	1,9	70	66,0	106	100,0
0.4	Πρ. Συμπεριφοράς	30	41,7	14	19,4	8	11,1	10	27,8	72	100,0
0.5	Κώφωση	6	18,8	8	25,0	0	0,0	18	56,3	32	100,0
0.6	Βαρηκοΐα	2	9,1	4	18,2	2	9,1	14	63,3	22	100,0
0.7	Τύφλωση	4	67,0	2	33,0	0	0,0	0	0,0	6	100,0
0.8	Μερική Όραση	6	60,0	2	20,0	0	0,0	2	20,0	10	100,0
0.9	Δυσλεξία	4	10,5	6	15,8	0	0,0	26	68,4	38	100,0
1.0	Σύνδρομο Down	6	17,0	6	17,6	4	11,8	18	52,9	34	100,0
	ΣΥΝΟΛΟ	6	17,6	104	21,0	22	4,4	258	52,0	496	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ V
ΕΠΙΛΟΓΗ ΓΟΝΕΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΧΡΟΝΟ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΕΝΤΑΞΗΣ
ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΚΩΦΩΣΗ

ΚΩΔ	ΓΟΝΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ	1		2		3		4		ΣΥΝΟΛΟ	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
0.1	Κινητική Αναπηρία	2	4,0	4	8,0	0	0,0	22	88,0	50	100,0
0.2	Ελαφρά Ν.Υ.	2	1,6	2	1,6	0	0,0	122	96,8	126	100,0
0.3	Μέτρια Ν.Υ.	8	7,5	18	17,0	2	1,9	78	73,6	106	100,0
0.4	Πρ. Συμπεριφοράς	4	5,6	2	2,8	0	0,0	66	91,7	72	100,0
0.5	Κώφωση	2	6,3	4	12,5	2	6,3	24	75,0	32	100,0
0.6	Βαρηκοΐα	2	9,1	2	18,2	0	0,0	16	72,7	22	100,0
0.7	Τύφλωση	2	33,3	0	0,0	0	0,0	4	66,7	6	100,0
0.8	Μερική Όραση	0	0,0	0	0,0	0	0,0	10	100,0	10	100,0
0.9	Δυσλεξία	0	0,0	2	5,3	0	0,0	36	94,7	38	100,0
1.0	Σύνδρομο Down	6	17,6	2	5,9	2	5,9	24	70,6	34	100,0
	ΣΥΝΟΛΟ	28	5,6	38	7,7	6	1,2	424	85,5	496	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ VI
ΕΠΙΛΟΓΗ ΓΟΝΕΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΧΡΟΝΟ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΕΝΤΑΞΗΣ
ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΒΑΡΗΚΟΪΑ

ΚΩΔ	ΓΟΝΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ	1		2		3		4		ΣΥΝΟΛΟ	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
0.1	Κινητική Αναπηρία	9	36,0	3	12,0	2	4,0	24	48,0	50	100,0
0.2	Ελαφρά Ν.Υ.	28	22,2	10	15,9	4	3,2	74	58,7	126	100,0
0.3	Μέτρια Ν.Υ.	36	34,0	18	17,0	4	3,7	48	45,3	106	100,0
0.4	Πρ. Συμπεριφοράς	42	58,3	8	11,1	0	0,0	22	30,6	72	100,0
0.5	Κώφωση	12	37,5	6	18,8	0	0,0	14	43,8	32	100,0
0.6	Βαρηκοΐα	16	72,7	2	9,1	0	0,0	4	18,2	22	100,0
0.7	Τύφλωση	4	66,7	0	0,0	0	0,0	2	33,3	6	100,0
0.8	Μερική Όραση	0	0,0	0	0,0	0	0,0	8	100,0	8	100,0
0.9	Δυσλεξία	8	21,1	4	10,5	0	0,0	26	68,4	38	100,0
1.0	Σύνδρομο Down	12	35,3	2	5,9	0	0,0	20	58,8	34	100,0
	ΣΥΝΟΛΟ	176	35,6	66	13,4	10	2,0	242	49,0	494	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ VII
ΕΠΙΛΟΓΗ ΓΟΝΕΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΧΡΟΝΟ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΕΝΤΑΞΗΣ
ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΤΥΦΛΩΣΗ

ΚΩΔ	ΓΟΝΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ	1		2		3		4		ΣΥΝΟΛΟ	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
0.1	Κινητική Αναπηρία	2	4,0	0	0,0	2	4,0	46	3,0	50	100,0
0.2	Ελαφρά Ν.Υ.	2	1,5	2	1,6	0	0,0	122	96,8	126	100,0
0.3	Μέτρια Ν.Υ.	4	3,8	4	3,8	2	1,9	56	90,6	106	100,0
0.4	Πρ. Συμπεριφοράς	0	0,0	2	2,8	0	0,0	70	97,2	72	100,0
0.5	Κώφωση	4	13,3	2	6,7	0	0,0	24	80,0	32	100,0
0.6	Βαρηκοΐα	4	18,2	2	9,1	0	0,0	16	72,7	22	100,0
0.7	Τύφλωση	2	33,3	0	0,0	0	0,0	4	66,7	6	100,0
0.8	Μερική Όραση	0	0,0	0	0,0	0	0,0	10	100,0	10	100,0
0.9	Δυσλεξία	0	0,0	2	5,3	0	0,0	36	94,7	38	100,0
1.0	Σύνδρομο Down	6	17,6	2	5,9	0	0,0	26	76,5	34	100,0
	ΣΥΝΟΛΟ	24	4,9	16	3,2	4	0,8	250	91,1	494	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ VIII
ΕΠΙΛΟΓΗ ΓΟΝΕΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΧΡΟΝΟ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΕΝΤΑΞΗΣ
ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΜΕΡΙΚΗ ΟΡΑΣΗ

ΚΩΔ	ΓΟΝΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ	1		2		3		4		ΣΥΝΟΛΟ	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
0.1	Κινητική Αναπηρία	20	40,0	8	16,0	2	4,0	20	40,0	50	100,0
0.2	Ελαφρά Ν.Υ.	46	36,5	20	15,9	4	3,2	56	44,4	126	100,0
0.3	Μέτρια Ν.Υ.	46	43,4	18	17,0	4	3,8	38	35,8	106	100,0
0.4	Πρ. Συμπεριφοράς	44	61,1	8	25,0	2	6,3	12	37,0	72	100,0
0.5	Κώφωση	10	31,3	8	25,0	2	6,3	12	37,5	32	100,0
0.6	Βαρηκοΐα	14	63,6	2	9,1	2	9,1	4	18,2	22	100,0
0.7	Τύφλωση	4	66,7	0	0,0	0	0,0	2	33,3	6	100,0
0.8	Μερική Όραση	6	60,0	0	0,0	0	0,0	4	40,0	10	100,0
0.9	Δυσλεξία	8	21,1	6	15,8	0	0,0	24	63,2	38	100,0
1.0	Σύνδρομο Down	18	52,9	4	11,8	0	0,0	12	35,3	34	100,0
	ΣΥΝΟΛΟ	216	43,5	78	15,7	16	3,2	186	37,5	496	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΧ
ΕΠΙΛΟΓΗ ΓΟΝΕΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΧΡΟΝΟ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΕΝΤΑΞΗΣ
ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΔΥΣΛΕΞΙΑ

ΚΩΔ	ΓΟΝΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ	1		2		3		4		ΣΥΝΟΛΟ	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
0.1	Κινητική Αναπηρία	16	32,8	14	28,0	6	12,0	14	28,0	50	100,0
0.2	Ελαφρά Ν.Υ.	58	46,0	9	14,3	8	6,3	42	33,0	126	100,0
0.3	Μέτρια Ν.Υ.	48	45,3	26	24,5	2	1,9	30	28,3	106	100,0
0.4	Πρ. Συμπεριφοράς	52	72,2	8	11,1	2	2,8	10	13,9	72	100,0
0.5	Κώφωση	8	25,0	10	31,3	0	0,0	14	43,8	32	100,0
0.6	Βαρηκοΐα	10	45,5	4	18,2	0	0,0	8	36,4	22	100,0
0.7	Τύφλωση	6	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	6	100,0
0.8	Μερική Όραση	6	60,0	0	0,0	0	0,0	4	40,0	10	100,0
0.9	Δυσλεξία	26	68,4	6	15,8	0	0,0	6	15,8	38	100,0
1.0	Σύνδρομο Down	10	29,4	6	17,6	2	5,9	16	47,1	34	100,0
	ΣΥΝΟΛΟ	240	48,4	92	18,5	20	4,0	144	29,0	496	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ Χ
ΕΠΙΛΟΓΗ ΓΟΝΕΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΧΡΟΝΟ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΕΝΤΑΞΗΣ
ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΣΥΝΔΡΟΜΟ DOWN

ΚΩΔ	ΓΟΝΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ	1		2		3		4		ΣΥΝΟΛΟ	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
0.1	Κινητική Αναπηρία	2	4,0	2	4,0	2	4,0	44	88,0	50	100,0
0.2	Ελαφρά Ν.Υ.	4	3,2	8	6,3	2	1,6	112	88,9	126	100,0
0.3	Μέτρια Ν.Υ.	2	1,9	12	11,3	4	3,8	88	83,0	106	100,0
0.4	Πρ. Συμπεριφοράς	2	2,8	2	2,8	0	0,0	68	94,4	72	100,0
0.5	Κώφωση	2	6,3	4	12,5	0	0,0	26	81,3	32	100,0
0.6	Βαρηκοΐα	2	9,1	0	0,0	0	0,0	10	90,9	22	100,0
0.7	Τύφλωση	0	0,0	0	0,0	0	0,0	6	100,0	6	100,0
0.8	Μερική Όραση	0	0,0	0	0,0	0	0,0	10	100,0	10	100,0
0.9	Δυσλεξία	0	0,0	0	0,0	0	0,0	38	100,0	38	100,0
1.0	Σύνδρομο Down	2	5,9	2	5,9	2	5,9	28	82,4	34	100,0
	ΣΥΝΟΛΟ	16	3,2	30	6,0	10	2,0	440	88,7	496	100,0

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 29^ο

ΠΙΝΑΚΑΣ Ι

ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ	ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΓΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΝΤΑΞΗΣ. ΣΕΙΡΑ, ΠΟΣΟΣΤΟ, ΜΕΣΗ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ, ΣΤΑΘΕΡΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	X	ς	ΣΕΙΡΑ
1 ^η	63,5	10,3	11,6	5,2	3,4	1,7	1,3	1,7	1,3	7,94	1,790	1
2 ^η	0,4	1,3	15,1	11,6	16,9	24,4	8,4	7,1	2,7	5,10	1,905	5
3 ^η	5,6	7,3	16,2	15,0	25,6	14,1	9,4	5,6	1,3	5,37	1,857	4
4 ^η	2,2	7,5	7,1	10,2	8,4	16,8	13,3	19,0	15,5	3,93	2,273	7
5 ^η	22,3	29,3	10,5	8,3	4,4	9,6	5,7	3,9	6,1	6,49	2,477	2
6 ^η	1,8	10,6	9,3	23,3	19,4	8,4	14,1	8,4	4,8	5,00	2,003	6
7 ^η	0,4	3,5	3,5	7,5	5,7	10,6	26,4	27,3	15,0	3,22	1,854	8
8 ^η	0,0	1,3	5,7	1,1	7,9	7,5	18,0	14,5	34,2	3,03	2,032	9
9 ^η	7,3	20,9	22,6	9,8	8,5	6,4	0,9	9,0	14,5	5,54	2,644	3

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 30^Ο

ΠΙΝΑΚΑΣ Ι
ΑΠΟΔΟΧΗ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ

Α/Α ΘΕΣΗΣ	1		2		3		4		5	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1	104	58,4	192	52,2	72	30,5	54	10,8	422	33,0
2	84	47,2	122	33,2	56	23,7	60	12,0	322	25,2
3	62	34,8	178	48,4	82	34,7	54	10,8	376	29,4
4	46	25,8	70	19,0	20	8,5	40	8,0	176	13,8
5	66	37,1	130	35,3	62	26,3	6	1,2	264	20,6
6	48	27,0	90	24,5	44	18,6	8	1,6	190	14,8
7	52	29,2	52	14,1	18	7,6	52	10,4	174	13,6
8	8	4,5	30	8,2	6	2,5	12	2,4	56	4,4
9	24	13,5	48	13,0	30	12,7	74	14,9	176	13,8
10	6	3,4	36	9,8	8	3,4	36	7,2	86	6,7
11	18	10,1	10	2,7	6	2,5	18	3,6	52	4,1
12	4	2,2	18	4,9	6	2,5	10	2,0	38	3,0
13	20	11,2	10	2,7	16	6,8	48	9,6	94	7,3
14	20	11,2	14	3,8	20	8,5	12	2,4	33	5,2
15	14	7,9	28	7,6	12	5,1	6	1,2	60	4,7
16	110	5,6	6	1,6	6	2,5	0	0,0	11	0,8
17	10	5,6	10	2,7	10	4,2	0	0,0	30	2,3
18	4	2,2	12	3,3	4	1,7	6	1,2	26	2,0
19	6	3,4	4	1,1	2	0,8	2	0,4	14	1,1
20	6	3,4	4	1,1	6	2,5	10	2,0	26	1,3
21	14	7,9	14	2,5	6	2,5	10	2,0	44	3,4
22	14	7,9	2	0,5	4	1,7	2	0,4	22	1,7
23	14	7,9	6	1,6	0	0,0	0	0,0	20	1,6
24	10	5,6	10	2,7	4	1,7	2	0,4	26	2,0
25	10	5,6	2	0,5	14	5,9	16	3,2	42	3,0
26	4	2,2	4	1,1	8	3,4	8	1,6	24	1,9
27	8	4,5	8	2,2	4	1,7	6	1,2	26	2,0
28	4	2,2	0	0,0	0	0,0	0	0,0	4	0,3
29	4	2,2	2	0,5	0	0,0	4	0,8	10	0,8
30	2	1,1	2	0,5	0	0,0	0	0,0	4	0,3
31	4	2,2	6	1,6	2	0,8	0	0,0	12	0,9
32	4	2,2	8	2,2	4	1,7	2	0,4	18	1,4
33	4	2,2	0	0,0	4	1,7	0	0,0	8	0,6
34	2	1,1	6	1,6	4	1,7	0	0,0	12	0,9
35	42	23,6	2	0,5	0	0,0	2	0,4	46	3,6
36	2	1,1	6	1,6	2	0,8	6	1,2	8	1,3
37	2	1,1	0	0,0	0	0,0	0	0,0	2	0,2
38	4	2,2	0	0,0	4	1,7	0	0,0	8	0,6
39	6	3,4	0	0,0	0	0,0	0	0,0	6	0,5
40	2	1,1	0	0,0	0	0,0	0	0,0	2	0,2
41	2	1,1	0	0,0	0	0,0	0	0,0	2	0,2
42	0	0,0	2	0,5	0	0,0	0	0,0	2	0,3
43	0	0,0	2	0,5	0	0,0	0	0,0	2	0,2
44	0	0,0	2	0,5	0	0,0	0	0,0	2	0,2
45	6	3,4	6	1,6	0	0,0	2	0,4	14	1,1
46	2	1,1	2	0,5	0	0,0	0	0,0	4	0,3

47	6	3,4	0	0,0	0	0,0	2	0,4	8	4,6
48	0	0,0	0	0,0	2	0,8	2	0,4	4	0,3
49	0	0,0	2	0,5	0	0,0	0	0,0	2	0,2
50	0	0,0	0	0,0	0	0,0	2	0,4	2	0,2
51	0	0,0	0	0,0	2	0,8	0	0,0	2	0,2
52	0	0,0	0	0,0	0	0,0	2	0,4	2	0,2
53	0	0,0	0	0,0	0	0,0	2	0,4	2	0,2
54	0	0,0	0	0,0	0	0,0	2	0,4	2	0,2
55	0	0,0	2	0,5	0	0,0	2	0,4	4	2,3
56	0	0,0	2	0,5	0	0,0	0	0,0	2	0,2

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙ
ΑΠΟΔΟΧΗ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΕ ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΩ ΤΟΥ 4%

Α/Α ΘΕΣΗΣ	1		2		3		4		5	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1	104	58,4	192	52,2	72	30,5	54	10,8	422	33,0
3	62	34,8	178	48,4	82	34,7	54	10,8	376	29,4
2	84	47,2	122	33,2	56	23,7	60	12,0	322	25,2
5	66	37,1	130	35,3	62	26,3	6	1,2	264	20,6
6	48	27,0	90	24,5	44	18,6	8	1,6	190	14,8
4	46	25,8	70	19,0	20	8,5	40	8,0	176	13,8
9	24	13,5	48	13,0	30	12,7	74	14,9	176	13,8
7	52	29,2	52	14,1	18	7,6	52	10,4	174	13,6
13	20	11,2	10	2,7	16	6,8	48	9,6	94	7,3
10	6	3,4	36	9,8	8	3,4	36	7,2	86	6,7
14	20	11,2	14	3,8	20	8,5	12	2,4	66	5,2
15	14	7,9	28	7,6	12	5,1	6	1,2	60	4,7
8	8	4,5	30	8,2	6	2,5	12	2,4	56	4,4
11	18	10,1	10	2,7	6	2,5	18	3,6	52	4,1

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 31^ο

ΠΙΝΑΚΕΣ ΣΥΧΝΟΤΗΤΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ I

A_1					
		f	%	Valid %	Cumulative %
Valid	1	197	51.0	51.7	51.7
	2	184	47.7	48.3	100.0
	Σύνολο	381	98.7	100.0	
Απώλεια		5	1.3		
Σύνολο		386	100.0		

ΠΙΝΑΚΑΣ II

A_2					
		f	%	Valid %	Cumulative %
Valid	1	173	44.8	45.4	45.4
	2	171	44.3	44.9	90.3
	3	37	9.6	9.7	100.0
	Σύνολο	381	98.7	100.0	
Απώλεια		5	1.3		
Σύνολο		386	100.0		

ΠΙΝΑΚΑΣ III

A_3					
		f	%	Valid %	Cumulative %
Valid	1	224	58.0	59.3	59.3
	2	91	23.6	24.1	83.3
	3	35	9.1	9.3	92.6
	4	9	2.3	2.4	95.0
	5	17	4.4	4.5	99.5
	6	2	.5	.5	100.0
	Σύνολο	378	97.9	100.0	
Απώλεια		8	2.1		
Σύνολο		386	100.0		

ΠΙΝΑΚΑΣ IV

A_4					
		f	%	Valid %	Cumulative %
Valid	1	58	15.0	15.5	15.5
	2	167	43.3	44.5	60.0
	3	150	38.9	40.0	100.0
	Σύνολο	375	97.2	100.0	
Απώλεια		11	2.8		
Σύνολο		386	100.0		

ΠΙΝΑΚΑΣ V

A_5					
		f	%	Valid %	Cumulative %
Valid	1	44	11.4	11.8	11.8
	2	299	77.5	80.4	92.2
	3	29	7.5	7.8	100.0
	Σύνολο	372	96.4	100.0	
Απώλεια		14	3.6		
Σύνολο		386	100.0		

ΠΙΝΑΚΑΣ VI

A_6					
		f	%	Valid %	Cumulative %
Valid	1	73	18.9	19.8	19.8
	2	295	76.4	80.2	100.0
	Σύνολο	368	95.3	100.0	
Απώλεια		18	4.7		
Σύνολο		386	100.0		

ΠΙΝΑΚΑΣ VII

A_7					
		f	%	Valid %	Cumulative %
Valid	1	28	7.3	7.5	7.5
	2	346	89.6	92.5	100.0
	Σύνολο	374	96.9	100.0	
Απώλεια		12	3.1		
Σύνολο		386	100.0		

ΠΙΝΑΚΑΣ VIIIα

A_8α					
		f	%	Valid %	Cumulative %
Valid	1	21	5.4	95.5	95.5
	2	1	.3	4.5	100.0
	Σύνολο	22	5.7	100.0	
Απώλεια		364	94.3		
Σύνολο		386	100.0		

ΠΙΝΑΚΑΣ VIIIβ

A_8β					
		f	%	Valid %	Cumulative %
Valid	1	2	.5	20.0	20.0
	2	1	.3	10.0	30.0
	3	4	1.0	40.0	70.0
	4	3	.8	30.0	100.0
	Σύνολο	10	2.6	100.0	
Απώλεια		376	97.4		
Σύνολο		386	100.0		

ΠΙΝΑΚΑΣ IX

A_9					
		f	%	Valid %	Cumulative %
Valid	1	93	24.1	31.6	31.6
	2	123	31.9	41.8	73.5
	3	54	14.0	18.4	91.8
	4	18	4.7	6.1	98.0
	5	6	1.6	2.0	100.0
	Σύνολο	294	76.2	100.0	
Απώλεια		92	23.8		
Σύνολο		386	100.0		

ΠΙΝΑΚΑΣ Χ

A_10					
		f	%	Valid %	Cumulative %
Valid	1	8	2.1	2.4	2.4
	2	10	2.6	3.1	5.5
	3	309	80.1	94.5	100.0
	Σύνολο	327	84.7	100.0	
Απώλεια		59	15.3		
Σύνολο		386	100.0		

ΠΙΝΑΚΑΣ ΧΙ

A_11					
		f	%	Valid %	Cumulative %
Valid	1	154	39.9	51.2	51.2
	2	52	13.5	17.3	68.4
	3	52	13.5	17.3	85.7
	4	37	9.6	12.3	98.0
	5	6	1.6	2.0	100.0
	Σύνολο	301	78.0	100.0	
Απώλεια		85	22.0		
Σύνολο		386	100.0		

ΠΙΝΑΚΑΣ ΧΙΙ

A_12					
		f	%	Valid %	Cumulative %
Valid	1	131	33.9	34.4	34.4
	2	76	19.7	19.9	54.3
	3	36	9.3	9.4	63.8
	4	136	35.2	35.7	99.5
	5	2	.5	.5	100.0
Σύνολο		381	98.7	100.0	
Απώλεια		5	1.3		
Σύνολο		386	100.0		

ΠΙΝΑΚΑΣ XIII

A_13					
		f	%	Valid %	Cumulative %
Valid	1	146	37.8	40.6	40.6
	2	214	55.4	59.4	100.0
	Σύνολο	360	93.3	100.0	
Απώλεια		26	6.7		
Σύνολο		386	100.0		

ΠΙΝΑΚΑΣ XIV

A_15					
		f	%	Valid %	Cumulative %
Valid	1	37	9.6	10.1	10.1
	2	330	85.5	89.9	100.0
	Σύνολο	367	95.1	100.0	
Απώλεια		19	4.9		
Σύνολο		386	100.0		

ΠΙΝΑΚΑΣ XV

A_16					
		f	%	Valid %	Cumulative %
Valid	1	18	4.7	50.0	50.0
	2	18	4.7	50.0	100.0
	Σύνολο	36	9.3	100.0	
Απώλεια		350	90.7		
Σύνολο		386	100.0		

ΠΙΝΑΚΑΣ XVI

A_17					
	f	%	Valid %	Cumulative %	
Valid	1	67	17.4	18.4	18.4
	2	54	14.0	14.8	33.2
	3	84	21.8	23.1	56.3
	4	9	2.3	2.5	58.8
	5	39	10.1	10.7	69.5
	6	6	1.6	1.6	71.2
	7	8	2.1	2.2	73.4
	8	2	.5	.5	73.9
	9	4	1.0	1.1	75.0
	10	29	7.5	8.0	83.0
	11	40	10.4	11.0	94.0
	12	22	5.7	6.0	100.0
	Σύνολο	364	94.3	100.0	
	Απώλεια	22	5.7		
	Σύνολο	386	100.0		

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 32^Ο

ΠΙΝΑΚΕΣ ΣΥΧΝΟΤΗΤΩΝ

**ΠΙΝΑΚΑΣ I
A1**

		f	%	Valid %	Cumulative Percent
Valid	1	6	60,0	60,0	60,0
	2	4	40,0	40,0	100,0
	Total	10	100,0	100,0	

**ΠΙΝΑΚΑΣ II
A2**

		f	%	Valid %	Cumulative %
Valid	1	3	30,0	30,0	30,0
	2	3	30,0	30,0	60,0
	3	4	40,0	40,0	100,0
	Total	10	100,0	100,0	

**ΠΙΝΑΚΑΣ III
A8**

		f	%	Valid %	Cumulative Percent
Valid	1	2	20,0	20,0	20,0
	2	8	80,0	80,0	100,0
	Total	10	100,0	100,0	

**ΠΙΝΑΚΑΣ IV
B5**

		f	%	Valid %	Cumulative %
Valid	1	3	30,0	42,9	42,9
	2	4	40,0	57,1	100,0
	Total	7	70,0	100,0	
Missing System		3	30,0		
Total		10	100,0		

**ΠΙΝΑΚΑΣ V
B16**

		f	%	Valid %	Cumulative %
Valid	1	6	60,0	75,0	75,0
	2	2	20,0	25,0	100,0
	Total	8	80,0	100,0	
Missing System		2	20,0		
Total		10	100,0		

**ΠΙΝΑΚΑΣ VI
B17**

		f	%	Valid %	Cumulative %
Valid	1	2	20,0	25,0	25,0
	2	5	50,0	62,5	87,5
	3	1	10,0	12,5	100,0
	Total	8	80,0	100,0	
Missing System		2	20,0		
Total		10	100,0		

**ΠΙΝΑΚΑΣ VII
B18**

		f	%	Valid %	Cumulative %
Valid	2	7	70,0	87,5	87,5
	3	1	10,0	12,5	100,0
	Total	8	80,0	100,0	
Missing System		2	20,0		
Total		10	100,0		

**ΠΙΝΑΚΑΣ VIII
B23**

		f	%	Valid %	Cumulative %
Valid	1	1	10,0	16,7	16,7
	3	5	50,0	83,3	100,0
	Total	6	60,0	100,0	
Missing System		4	40,0		
Total		10	100,0		

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 33^ο

ΠΙΝΑΚΑΣ Β_1 * Α_1

Crosstab

			a 1		Total
			1	2	
b_1	1	Count	36	52	88
		% within b_1	40,9%	59,1%	100,0%
		% within a_1	18,6%	29,1%	23,6%
		% of Total	9,7%	13,9%	23,6%
	2	Count	95	68	163
		% within b_1	58,3%	41,7%	100,0%
		% within a_1	49,0%	38,0%	43,7%
		% of Total	25,5%	18,2%	43,7%
	3	Count	46	40	86
		% within b_1	53,5%	46,5%	100,0%
		% within a_1	23,7%	22,3%	23,1%
		% of Total	12,3%	10,7%	23,1%
	4	Count	14	16	30
		% within b_1	46,7%	53,3%	100,0%
		% within a_1	7,2%	8,9%	8,0%
% of Total		3,8%	4,3%	8,0%	
5	Count	3	3	6	
	% within b_1	50,0%	50,0%	100,0%	
	% within a_1	1,5%	1,7%	1,6%	
	% of Total	,8%	,8%	1,6%	
Total	Count	194	179	373	
	% within b_1	52,0%	48,0%	100,0%	
	% within a_1	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	52,0%	48,0%	100,0%	

X² Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	7,342(a)	4	,119
Likelihood Ratio	7,367	4	,118
Linear-by-Linear Association	,671	1	,413
N of Valid Cases	373		

a 2 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,88.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β_1 * Α_2

Crosstab

		a_2			Total	
		1	2	3		
b_1	1	Count	45	38	8	91
		% within b_1	49,5%	41,8%	8,8%	100,0%
		% within a_2	26,5%	22,8%	22,2%	24,4%
		% of Total	12,1%	10,2%	2,1%	24,4%
	2	Count	68	74	20	162
		% within b_1	42,0%	45,7%	12,3%	100,0%
		% within a_2	40,0%	44,3%	55,6%	43,4%
		% of Total	18,2%	19,8%	5,4%	43,4%
	3	Count	38	39	7	84
		% within b_1	45,2%	46,4%	8,3%	100,0%
		% within a_2	22,4%	23,4%	19,4%	22,5%
		% of Total	10,2%	10,5%	1,9%	22,5%
	4	Count	18	12	0	30
		% within b_1	60,0%	40,0%	,0%	100,0%
		% within a_2	10,6%	7,2%	,0%	8,0%
% of Total		4,8%	3,2%	,0%	8,0%	
5	Count	1	4	1	6	
	% within b_1	16,7%	66,7%	16,7%	100,0%	
	% within a_2	,6%	2,4%	2,8%	1,6%	
	% of Total	,3%	1,1%	,3%	1,6%	
Total	Count	170	167	36	373	
	% within b_1	45,6%	44,8%	9,7%	100,0%	
	% within a_2	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	45,6%	44,8%	9,7%	100,0%	

X² Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	8,934(a)	8	,348
Likelihood Ratio	11,845	8	,158
Linear-by-Linear Association	,142	1	,706
N of Valid Cases	373		

a. 4 cells (26,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,58.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β_2 * Α_1
Crosstab

			a_1		Total
			1	2	
b_2	1	Count	47	54	101
		% within b_2	46,5%	53,5%	100,0%
		% within a_1 % of Total	28,7% 14,4%	33,1% 16,5%	30,9% 30,9%
	2	Count	67	50	117
		% within b_2	57,3%	42,7%	100,0%
		% within a_1 % of Total	40,9% 20,5%	30,7% 15,3%	35,8% 35,8%
	3	Count	34	39	73
		% within b_2	46,6%	53,4%	100,0%
		% within a_1 % of Total	20,7% 10,4%	23,9% 11,9%	22,3% 22,3%
	4	Count	10	14	24
		% within b_2	41,7%	58,3%	100,0%
		% within a_1 % of Total	6,1% 3,1%	8,6% 4,3%	7,3% 7,3%
	5	Count	6	6	12
		% within b_2	50,0%	50,0%	100,0%
		% within a_1 % of Total	3,7% 1,8%	3,7% 1,8%	3,7% 3,7%
Total	Count	164	163	327	
	% within b_2	50,2%	49,8%	100,0%	
	% within a_1	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	50,2%	49,8%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	3,961(a)	4	,411
Likelihood Ratio	3,974	4	,410
Linear-by-Linear Association	,103	1	,748
N of Valid Cases	327		

a 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,98.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β_2 * Α_2
Crosstab

		a 2			Total	
		1	2	3		
b_2	1	Count	52	42	10	104
		% within b_2	50,0%	40,4%	9,6%	100,0%
		% within a_2	32,7%	30,4%	33,3%	31,8%
	2	Count	50	50	15	115
		% within b_2	43,5%	43,5%	13,0%	100,0%
		% within a_2	31,4%	36,2%	50,0%	35,2%
	3	Count	39	33	1	73
		% within b_2	53,4%	45,2%	1,4%	100,0%
		% within a_2	24,5%	23,9%	3,3%	22,3%
	4	Count	13	7	3	23
		% within b_2	56,5%	30,4%	13,0%	100,0%
		% within a_2	8,2%	5,1%	10,0%	7,0%
5	Count	5	6	1	12	
	% within b_2	41,7%	50,0%	8,3%	100,0%	
	% within a_2	3,1%	4,3%	3,3%	3,7%	
Total	Count	159	138	30	327	
	% within b_2	48,6%	42,2%	9,2%	100,0%	
	% within a_2	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	48,6%	42,2%	9,2%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	9,766(a)	8	,282
Likelihood Ratio	12,321	8	,137
Linear-by-Linear Association	,397	1	,529
N of Valid Cases	327		

a. 2 cells (13,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,10.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β_5 * Α_1
Crosstab

			a 1		Total
			1	2	
b_5	1	Count	44	41	85
		% within b_5	51,8%	48,2%	100,0%
		% within a_1	24,0%	25,0%	24,5%
		% of Total	12,7%	11,8%	24,5%
	2	Count	139	123	262
		% within b_5	53,1%	46,9%	100,0%
		% within a_1	76,0%	75,0%	75,5%
		% of Total	40,1%	35,4%	75,5%
	Total	Count	183	164	347
		% within b_5	52,7%	47,3%	100,0%
% within a_1		100,0%	100,0%	100,0%	
% of Total		52,7%	47,3%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	,043(b)	1	,836		
Continuity Correction(a)	,007	1	,935		
Likelihood Ratio	,043	1	,836		
Fisher's Exact Test				,901	,467
Linear-by-Linear Association	,043	1	,836		
N of Valid Cases	347				

a Computed only for a 2x2 table

b 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 40,17.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β_5 * Α_2
Crosstab

			a 2			Total
			1	2	3	
b_5	1	Count	50	33	4	87
		% within b_5	57,5%	37,9%	4,6%	100,0%
		% within a_2	31,8%	21,3%	11,4%	25,1%
		% of Total	14,4%	9,5%	1,2%	25,1%
	2	Count	107	122	31	260
		% within b_5	41,2%	46,9%	11,9%	100,0%
		% within a_2	68,2%	78,7%	88,6%	74,9%
		% of Total	30,8%	35,2%	8,9%	74,9%
	Total	Count	157	155	35	347
		% within b_5	45,2%	44,7%	10,1%	100,0%
% within a_2		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
% of Total		45,2%	44,7%	10,1%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	8,484(a)	2	,014
Likelihood Ratio	8,947	2	,011
Linear-by-Linear Association	8,456	1	,004
N of Valid Cases	347		

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 8,78.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β_3 * Α_1
Crosstab

			a_1		Total
			1	2	
b_3	1	Count	4	1	5
		% within b_3	80,0%	20,0%	100,0%
		% within a_1	2,1%	,6%	1,4%
		% of Total	1,1%	,3%	1,4%
	2	Count	4	1	5
		% within b_3	80,0%	20,0%	100,0%
		% within a_1	2,1%	,6%	1,4%
		% of Total	1,1%	,3%	1,4%
	3	Count	47	49	96
		% within b_3	49,0%	51,0%	100,0%
		% within a_1	24,5%	28,0%	26,2%
		% of Total	12,8%	13,4%	26,2%
	4	Count	4	2	6
		% within b_3	66,7%	33,3%	100,0%
		% within a_1	2,1%	1,1%	1,6%
		% of Total	1,1%	,5%	1,6%
	5	Count	59	38	97
		% within b_3	60,8%	39,2%	100,0%
% within a_1		30,7%	21,7%	26,4%	
% of Total		16,1%	10,4%	26,4%	
6	Count	74	84	158	
	% within b_3	46,8%	53,2%	100,0%	
	% within a_1	38,5%	48,0%	43,1%	
	% of Total	20,2%	22,9%	43,1%	
Total	Count	192	175	367	
	% within b_3	52,3%	47,7%	100,0%	
	% within a_1	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	52,3%	47,7%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	8,719(a)	5	,121
Likelihood Ratio	9,004	5	,109
Linear-by-Linear Association	,990	1	,320
N of Valid Cases	367		

a. 6 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,38.

**ΠΙΝΑΚΑΣ Β_3 * Α_2
Crosstab**

			a_2			Total
			1	2	3	
b_3	1	Count	2	1	2	5
		% within b_3	40,0%	20,0%	40,0%	100,0%
		% within a_2	1,2%	,6%	5,9%	1,4%
		% of Total	,5%	,3%	,5%	1,4%
	2	Count	3	0	2	5
		% within b_3	60,0%	,0%	40,0%	100,0%
		% within a_2	1,7%	,0%	5,9%	1,4%
		% of Total	,8%	,0%	,5%	1,4%
	3	Count	47	44	7	98
		% within b_3	48,0%	44,9%	7,1%	100,0%
		% within a_2	27,3%	27,3%	20,6%	26,7%
		% of Total	12,8%	12,0%	1,9%	26,7%
	4	Count	1	3	1	5
		% within b_3	20,0%	60,0%	20,0%	100,0%
		% within a_2	,6%	1,9%	2,9%	1,4%
		% of Total	,3%	,8%	,3%	1,4%
	5	Count	41	40	15	96
		% within b_3	42,7%	41,7%	15,6%	100,0%
		% within a_2	23,8%	24,8%	44,1%	26,2%
		% of Total	11,2%	10,9%	4,1%	26,2%
	6	Count	78	73	7	158
		% within b_3	49,4%	46,2%	4,4%	100,0%
		% within a_2	45,3%	45,3%	20,6%	43,1%
		% of Total	21,3%	19,9%	1,9%	43,1%
Total	Count	172	161	34	367	
	% within b_3	46,9%	43,9%	9,3%	100,0%	
	% within a_2	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	46,9%	43,9%	9,3%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	24,532(a)	10	,006
Likelihood Ratio	22,549	10	,013
Linear-by-Linear Association	1,075	1	,300
N of Valid Cases	367		

a. 9 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,46.

ΠΙΝΑΚΑΣ B_10 * A_1
Crosstab

		a_1		Total	
		1	2		
b_10	1	Count	54	62	116
		% within b_10	46,6%	53,4%	100,0%
		% within a_1	33,8%	39,7%	36,7%
		% of Total	17,1%	19,6%	36,7%
	2	Count	106	94	200
		% within b_10	53,0%	47,0%	100,0%
		% within a_1	66,3%	60,3%	63,3%
		% of Total	33,5%	29,7%	63,3%
Total		Count	160	156	316
		% within b_10	50,6%	49,4%	100,0%
		% within a_1	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	50,6%	49,4%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	1,221(b)	1	,269		
Continuity Correction(a)	,977	1	,323		
Likelihood Ratio	1,222	1	,269		
Fisher's Exact Test				,294	,161
Linear-by-Linear Association	1,217	1	,270		
N of Valid Cases	316				

a Computed only for a 2x2 table

b 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 57,27.

ΠΙΝΑΚΑΣ B_11 * A_1
Crosstab

			a 1		Total
			1	2	
b_11	1	Count	3	2	5
		% within b_11	60,0%	40,0%	100,0%
		% within a_1	3,5%	2,5%	3,0%
		% of Total	1,8%	1,2%	3,0%
	2	Count	22	18	40
		% within b_11	55,0%	45,0%	100,0%
		% within a_1	25,6%	22,8%	24,2%
		% of Total	13,3%	10,9%	24,2%
	3	Count	30	30	60
		% within b_11	50,0%	50,0%	100,0%
		% within a_1	34,9%	38,0%	36,4%
		% of Total	18,2%	18,2%	36,4%
	4	Count	18	14	32
		% within b_11	56,3%	43,8%	100,0%
		% within a_1	20,9%	17,7%	19,4%
% of Total		10,9%	8,5%	19,4%	
5	Count	13	15	28	
	% within b_11	46,4%	53,6%	100,0%	
	% within a_1	15,1%	19,0%	17,0%	
	% of Total	7,9%	9,1%	17,0%	
Total	Count	86	79	165	
	% within b_11	52,1%	47,9%	100,0%	
	% within a_1	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	52,1%	47,9%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	,948(a)	4	,918
Likelihood Ratio	,949	4	,917
Linear-by-Linear Association	,296	1	,587
N of Valid Cases	165		

a. 2 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,39.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β_4 * Α_1
Crosstab

		a_1		Total	
		1	2		
b_4	1	Count	55	54	109
		% within b_4	50,5%	49,5%	100,0%
		% within a_1	34,0%	33,8%	33,9%
		% of Total	17,1%	16,8%	33,9%
	2	Count	56	69	125
		% within b_4	44,8%	55,2%	100,0%
		% within a_1	34,6%	43,1%	38,8%
		% of Total	17,4%	21,4%	38,8%
	3	Count	35	17	52
		% within b_4	67,3%	32,7%	100,0%
		% within a_1	21,6%	10,6%	16,1%
		% of Total	10,9%	5,3%	16,1%
	4	Count	16	20	36
		% within b_4	44,4%	55,6%	100,0%
		% within a_1	9,9%	12,5%	11,2%
		% of Total	5,0%	6,2%	11,2%
Total		Count	162	160	322
		% within b_4	50,3%	49,7%	100,0%
		% within a_1	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	50,3%	49,7%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	8,024(a)	3	,046
Likelihood Ratio	8,158	3	,043
Linear-by-Linear Association	,260	1	,610
N of Valid Cases	322		

a 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 17,89.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β_12 * Α_1
Crosstab

			a_1		Total
			1	2	
b_12	1	Count	60	83	143
		% within b_12	42,0%	58,0%	100,0%
		% within a_1	32,6%	49,4%	40,6%
		% of Total	17,0%	23,6%	40,6%
	2	Count	124	85	209
		% within b_12	59,3%	40,7%	100,0%
		% within a_1	67,4%	50,6%	59,4%
		% of Total	35,2%	24,1%	59,4%
Total		Count	184	168	352
		% within b_12	52,3%	47,7%	100,0%
		% within a_1	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	52,3%	47,7%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	10,271(b)	1	,001		
Continuity Correction(a)	9,586	1	,002		
Likelihood Ratio	10,308	1	,001		
Fisher's Exact Test				,002	,001
Linear-by-Linear Association	10,242	1	,001		
N of Valid Cases	352				

a Computed only for a 2x2 table

b 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 68,25.

ΠΙΝΑΚΑΣ B_13 * A_1
Crosstab

			a 1		Total
			1	2	
b_13	1	Count	4	9	13
		% within b_13	30,8%	69,2%	100,0%
		% within a_1	5,4%	9,7%	7,8%
		% of Total	2,4%	5,4%	7,8%
	2	Count	6	3	9
		% within b_13	66,7%	33,3%	100,0%
		% within a_1	8,1%	3,2%	5,4%
		% of Total	3,6%	1,8%	5,4%
	3	Count	48	49	97
		% within b_13	49,5%	50,5%	100,0%
		% within a_1	64,9%	52,7%	58,1%
		% of Total	28,7%	29,3%	58,1%
4	Count	2	2	4	
	% within b_13	50,0%	50,0%	100,0%	
	% within a_1	2,7%	2,2%	2,4%	
	% of Total	1,2%	1,2%	2,4%	
5	Count	14	30	44	
	% within b_13	31,8%	68,2%	100,0%	
	% within a_1	18,9%	32,3%	26,3%	
	% of Total	8,4%	18,0%	26,3%	
Total	Count	74	93	167	
	% within b_13	44,3%	55,7%	100,0%	
	% within a_1	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	44,3%	55,7%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	6,676(a)	4	,154
Likelihood Ratio	6,791	4	,147
Linear-by-Linear Association	1,558	1	,212
N of Valid Cases	167		

a. 3 cells (30,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,77.

ΠΙΝΑΚΑΣ B_13 * A_2
Crosstab

		a_2			Total	
		1	2	3		
b_13	1	Count	4	8	1	13
		% within b_13	30,8%	61,5%	7,7%	100,0%
		% within a_2	4,9%	11,3%	6,3%	7,7%
		% of Total	2,4%	4,8%	,6%	7,7%
	2	Count	0	8	1	9
		% within b_13	,0%	88,9%	11,1%	100,0%
		% within a_2	,0%	11,3%	6,3%	5,4%
		% of Total	,0%	4,8%	,6%	5,4%
	3	Count	57	34	8	99
		% within b_13	57,6%	34,3%	8,1%	100,0%
		% within a_2	70,4%	47,9%	50,0%	58,9%
		% of Total	33,9%	20,2%	4,8%	58,9%
	4	Count	1	2	1	4
		% within b_13	25,0%	50,0%	25,0%	100,0%
		% within a_2	1,2%	2,8%	6,3%	2,4%
% of Total		,6%	1,2%	,6%	2,4%	
5	Count	19	19	5	43	
	% within b_13	44,2%	44,2%	11,6%	100,0%	
	% within a_2	23,5%	26,8%	31,3%	25,6%	
	% of Total	11,3%	11,3%	3,0%	25,6%	
Total	Count	81	71	16	168	
	% within b_13	48,2%	42,3%	9,5%	100,0%	
	% within a_2	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	48,2%	42,3%	9,5%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	16,379(a)	8	,037
Likelihood Ratio	19,350	8	,013
Linear-by-Linear Association	,031	1	,859
N of Valid Cases	168		

a. 8 cells (53,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,38.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β_16 * Α_1
Crosstab

			a_1		Total
			1	2	
b_16	1	Count	63	55	118
		% within b_16	53,4%	46,6%	100,0%
		% within a_1	35,4%	32,0%	33,7%
	2	Count	78	82	160
		% within b_16	48,8%	51,3%	100,0%
		% within a_1	43,8%	47,7%	45,7%
	3	Count	26	22	48
		% within b_16	54,2%	45,8%	100,0%
		% within a_1	14,6%	12,8%	13,7%
	4	Count	9	11	20
		% within b_16	45,0%	55,0%	100,0%
		% within a_1	5,1%	6,4%	5,7%
	5	Count	2	2	4
		% within b_16	50,0%	50,0%	100,0%
		% within a_1	1,1%	1,2%	1,1%
Total	Count	178	172	350	
	% within b_16	50,9%	49,1%	100,0%	
	% within a_1	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	50,9%	49,1%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	1,073(a)	4	,899
Likelihood Ratio	1,074	4	,898
Linear-by-Linear Association	,210	1	,647
N of Valid Cases	350		

a. 2 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,97.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β_16 * Α_2
Crosstab

		a 2			Total	
		1	2	3		
b_16	1	Count	63	44	9	116
		% within b_16	54,3%	37,9%	7,8%	100,0%
		% within a_2	37,7%	29,3%	27,3%	33,1%
		% of Total	18,0%	12,6%	2,6%	33,1%
	2	Count	74	71	15	160
		% within b_16	46,3%	44,4%	9,4%	100,0%
		% within a_2	44,3%	47,3%	45,5%	45,7%
		% of Total	21,1%	20,3%	4,3%	45,7%
	3	Count	21	23	6	50
		% within b_16	42,0%	46,0%	12,0%	100,0%
		% within a_2	12,6%	15,3%	18,2%	14,3%
		% of Total	6,0%	6,6%	1,7%	14,3%
	4	Count	7	10	3	20
		% within b_16	35,0%	50,0%	15,0%	100,0%
		% within a_2	4,2%	6,7%	9,1%	5,7%
% of Total		2,0%	2,9%	,9%	5,7%	
5	Count	2	2	0	4	
	% within b_16	50,0%	50,0%	,0%	100,0%	
	% within a_2	1,2%	1,3%	,0%	1,1%	
	% of Total	,6%	,6%	,0%	1,1%	
Total	Count	167	150	33	350	
	% within b_16	47,7%	42,9%	9,4%	100,0%	
	% within a_2	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	47,7%	42,9%	9,4%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	5,027(a)	8	,755
Likelihood Ratio	5,345	8	,720
Linear-by-Linear Association	3,217	1	,073
N of Valid Cases	350		

a. 5 cells (33,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,38.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β_17 * Α_1
Crosstab

		a_1		Total	
		1	2		
b_17	1	Count	35	27	62
		% within b_17	56,5%	43,5%	100,0%
		% within a_1	19,4%	16,4%	18,0%
		% of Total	10,1%	7,8%	18,0%
	2	Count	89	79	168
		% within b_17	53,0%	47,0%	100,0%
		% within a_1	49,4%	47,9%	48,7%
		% of Total	25,8%	22,9%	48,7%
	3	Count	39	42	81
		% within b_17	48,1%	51,9%	100,0%
		% within a_1	21,7%	25,5%	23,5%
		% of Total	11,3%	12,2%	23,5%
	4	Count	14	15	29
		% within b_17	48,3%	51,7%	100,0%
		% within a_1	7,8%	9,1%	8,4%
% of Total		4,1%	4,3%	8,4%	
5	Count	3	2	5	
	% within b_17	60,0%	40,0%	100,0%	
	% within a_1	1,7%	1,2%	1,4%	
	% of Total	,9%	,6%	1,4%	
Total	Count	180	165	345	
	% within b_17	52,2%	47,8%	100,0%	
	% within a_1	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	52,2%	47,8%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	1,323(a)	4	,857
Likelihood Ratio	1,325	4	,857
Linear-by-Linear Association	,701	1	,403
N of Valid Cases	345		

a. 2 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,39.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β_17 * Α_2

Crosstab

		a 2			Total	
		1	2	3		
b_17	1	Count	21	35	5	61
		% within b_17	34,4%	57,4%	8,2%	100,0%
		% within a_2	12,9%	23,3%	15,6%	17,7%
		% of Total	6,1%	10,1%	1,4%	17,7%
	2	Count	74	75	19	168
		% within b_17	44,0%	44,6%	11,3%	100,0%
		% within a_2	45,4%	50,0%	59,4%	48,7%
		% of Total	21,4%	21,7%	5,5%	48,7%
	3	Count	45	33	4	82
		% within b_17	54,9%	40,2%	4,9%	100,0%
		% within a_2	27,6%	22,0%	12,5%	23,8%
		% of Total	13,0%	9,6%	1,2%	23,8%
	4	Count	19	6	4	29
		% within b_17	65,5%	20,7%	13,8%	100,0%
		% within a_2	11,7%	4,0%	12,5%	8,4%
% of Total		5,5%	1,7%	1,2%	8,4%	
5	Count	4	1	0	5	
	% within b_17	80,0%	20,0%	,0%	100,0%	
	% within a_2	2,5%	,7%	,0%	1,4%	
	% of Total	1,2%	,3%	,0%	1,4%	
Total	Count	163	150	32	345	
	% within b_17	47,2%	43,5%	9,3%	100,0%	
	% within a_2	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	47,2%	43,5%	9,3%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	17,376(a)	8	,026
Likelihood Ratio	18,590	8	,017
Linear-by-Linear Association	8,338	1	,004
N of Valid Cases	345		

a. 4 cells (26,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,46.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β_18 * Α_1

Crosstab

		a 1		Total	
		1	2		
b_18	1	Count	51	34	85
		% within b_18	60,0%	40,0%	100,0%
		% within a_1	27,6%	19,7%	23,7%
		% of Total	14,2%	9,5%	23,7%
	2	Count	75	72	147
		% within b_18	51,0%	49,0%	100,0%
		% within a_1	40,5%	41,6%	41,1%
		% of Total	20,9%	20,1%	41,1%
	3	Count	40	46	86
		% within b_18	46,5%	53,5%	100,0%
		% within a_1	21,6%	26,6%	24,0%
		% of Total	11,2%	12,8%	24,0%
	4	Count	14	20	34
		% within b_18	41,2%	58,8%	100,0%
		% within a_1	7,6%	11,6%	9,5%
		% of Total	3,9%	5,6%	9,5%
5	Count	5	1	6	
	% within b_18	83,3%	16,7%	100,0%	
	% within a_1	2,7%	,6%	1,7%	
	% of Total	1,4%	,3%	1,7%	
Total	Count	185	173	358	
	% within b_18	51,7%	48,3%	100,0%	
	% within a_1	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	51,7%	48,3%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	7,211(a)	4	,125
Likelihood Ratio	7,476	4	,113
Linear-by-Linear Association	1,973	1	,160
N of Valid Cases	358		

a 2 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,90.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β_18 * Α_2
Crosstab

		a 2			Total	
		1	2	3		
b_18	1	Count	32	45	8	85
		% within b_18	37,6%	52,9%	9,4%	100,0%
		% of Total	18,7%	29,2%	24,2%	23,7%
	2	Count	62	66	18	146
		% within b_18	42,5%	45,2%	12,3%	100,0%
		% of Total	36,3%	42,9%	54,5%	40,8%
	3	Count	50	35	3	88
		% within b_18	56,8%	39,8%	3,4%	100,0%
		% of Total	29,2%	22,7%	9,1%	24,6%
	4	Count	23	7	4	34
		% within b_18	67,6%	20,6%	11,8%	100,0%
		% of Total	13,5%	4,5%	12,1%	9,5%
	5	Count	4	1	0	5
		% within b_18	80,0%	20,0%	,0%	100,0%
		% of Total	2,3%	,6%	,0%	1,4%
Total	Count	171	154	33	358	
	% within b_18	47,8%	43,0%	9,2%	100,0%	
	% within a_2	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	47,8%	43,0%	9,2%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	20,465(a)	8	,009
Likelihood Ratio	22,355	8	,004
Linear-by-Linear Association	11,277	1	,001
N of Valid Cases	358		

a. 4 cells (26,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,46.

ΠΙΝΑΚΑΣ B_19 * A_1
Crosstab

			a 1		Total
			1	2	
b_19	1	Count	30	25	55
		% within b_19	54,5%	45,5%	100,0%
		% within a_1	16,9%	15,4%	16,2%
		% of Total	8,8%	7,4%	16,2%
	2	Count	77	81	158
		% within b_19	48,7%	51,3%	100,0%
		% within a_1	43,3%	50,0%	46,5%
		% of Total	22,6%	23,8%	46,5%
	3	Count	49	44	93
		% within b_19	52,7%	47,3%	100,0%
		% within a_1	27,5%	27,2%	27,4%
		% of Total	14,4%	12,9%	27,4%
	4	Count	15	10	25
		% within b_19	60,0%	40,0%	100,0%
		% within a_1	8,4%	6,2%	7,4%
		% of Total	4,4%	2,9%	7,4%
5	Count	7	2	9	
	% within b_19	77,8%	22,2%	100,0%	
	% within a_1	3,9%	1,2%	2,6%	
	% of Total	2,1%	,6%	2,6%	
Total	Count	178	162	340	
	% within b_19	52,4%	47,6%	100,0%	
	% within a_1	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	52,4%	47,6%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	3,858(a)	4	,426
Likelihood Ratio	4,021	4	,403
Linear-by-Linear Association	1,322	1	,250
N of Valid Cases	340		

a. 2 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,29.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β_19 * Α_2

Crosstab

		a_2			Total	
		1	2	3		
b_19	1	Count	24	25	5	54
		% within b_19	44,4%	46,3%	9,3%	100,0%
		% within a_2	14,9%	16,9%	16,1%	15,9%
		% of Total	7,1%	7,4%	1,5%	15,9%
	2	Count	75	68	17	160
		% within b_19	46,9%	42,5%	10,6%	100,0%
		% within a_2	46,6%	45,9%	54,8%	47,1%
		% of Total	22,1%	20,0%	5,0%	47,1%
	3	Count	47	38	6	91
		% within b_19	51,6%	41,8%	6,6%	100,0%
		% within a_2	29,2%	25,7%	19,4%	26,8%
		% of Total	13,8%	11,2%	1,8%	26,8%
	4	Count	11	13	2	26
		% within b_19	42,3%	50,0%	7,7%	100,0%
		% within a_2	6,8%	8,8%	6,5%	7,6%
% of Total		3,2%	3,8%	,6%	7,6%	
5	Count	4	4	1	9	
	% within b_19	44,4%	44,4%	11,1%	100,0%	
	% within a_2	2,5%	2,7%	3,2%	2,6%	
	% of Total	1,2%	1,2%	,3%	2,6%	
Total	Count	161	148	31	340	
	% within b_19	47,4%	43,5%	9,1%	100,0%	
	% within a_2	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	47,4%	43,5%	9,1%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	2,199(a)	8	,974
Likelihood Ratio	2,233	8	,973
Linear-by-Linear Association	,177	1	,674
N of Valid Cases	340		

a. 5 cells (33,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,82.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β_19 * Α_17
Crosstab

		a 17												Total
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1	Count	5	8	17	3	5	0	1	1	1	2	8	2	53
	% within b_19	9,4%	15,1%	32,1%	5,7%	9,4%	,0%	1,9%	1,9%	1,9%	3,8%	15,1%	3,8%	100,0%
	% within a_17	8,8%	15,4%	22,1%	37,5%	15,6%	,0%	16,7%	50,0%	33,3%	7,7%	21,6%	9,1%	16,3%
	% of Total	1,5%	2,5%	5,2%	,9%	1,5%	,0%	,3%	,3%	,3%	,6%	2,5%	,6%	16,3%
2	Count	32	31	30	2	14	2	2	0	1	14	17	8	153
	% within b_19	20,9%	20,3%	19,6%	1,3%	9,2%	1,3%	1,3%	,0%	,7%	9,2%	11,1%	5,2%	100,0%
	% within a_17	56,1%	59,6%	39,0%	25,0%	43,8%	50,0%	33,3%	,0%	33,3%	53,8%	45,9%	36,4%	46,9%
	% of Total	9,8%	9,5%	9,2%	,6%	4,3%	,6%	,6%	,0%	,3%	4,3%	5,2%	2,5%	46,9%
3	Count	14	11	19	0	10	1	2	1	1	8	10	9	86
	% within b_19	16,3%	12,8%	22,1%	,0%	11,6%	1,2%	2,3%	1,2%	1,2%	9,3%	11,6%	10,5%	100,0%
	% within a_17	24,6%	21,2%	24,7%	,0%	31,3%	25,0%	33,3%	50,0%	33,3%	30,8%	27,0%	40,9%	26,4%
	% of Total	4,3%	3,4%	5,8%	,0%	3,1%	,3%	,6%	,3%	,3%	2,5%	3,1%	2,8%	26,4%
4	Count	5	0	8	3	2	1	0	0	0	2	2	2	25
	% within b_19	20,0%	,0%	32,0%	12,0%	8,0%	4,0%	,0%	,0%	,0%	8,0%	8,0%	8,0%	100,0%
	% within a_17	8,8%	,0%	10,4%	37,5%	6,3%	25,0%	,0%	,0%	,0%	7,7%	5,4%	9,1%	7,7%
	% of Total	1,5%	,0%	2,5%	,9%	,6%	,3%	,0%	,0%	,0%	,6%	,6%	,6%	7,7%
5	Count	1	2	3	0	1	0	1	0	0	0	0	1	9
	% within b_19	11,1%	22,2%	33,3%	,0%	11,1%	,0%	11,1%	,0%	,0%	,0%	,0%	11,1%	100,0%
	% within a_17	1,8%	3,8%	3,9%	,0%	3,1%	,0%	16,7%	,0%	,0%	,0%	,0%	4,5%	2,8%
	% of Total	,3%	,6%	,9%	,0%	,3%	,0%	,3%	,0%	,0%	,0%	,0%	,3%	2,8%
total	Count	57	52	77	8	32	4	6	2	3	26	37	22	326
	% within b_19	17,5%	16,0%	23,6%	2,5%	9,8%	1,2%	1,8%	,6%	,9%	8,0%	11,3%	6,7%	100,0%
	% within a_17	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	17,5%	16,0%	23,6%	2,5%	9,8%	1,2%	1,8%	,6%	,9%	8,0%	11,3%	6,7%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	47,791(a)	44	,321
Likelihood Ratio	50,132	44	,243
Linear-by-Linear Association	,148	1	,700
N of Valid Cases	326		

a. 40 cells (66,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,06.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β_20 * Α_1

Crosstab

			a 1		Total
			1	2	
b_20	1	Count	192	176	368
		% within b_20	52,2%	47,8%	100,0%
		% within a_1	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	52,2%	47,8%	100,0%
Total		Count	192	176	368
		% within b_20	52,2%	47,8%	100,0%
		% within a_1	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	52,2%	47,8%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value
Pearson Chi-Square	(a)
N of Valid Cases	368

a No statistics are computed because b_20 is a constant.

**ΠΙΝΑΚΑΣ Β_20 * Α_2
Crosstab**

			a 2			Total
			1	2	3	
b_20	1	Count	171	161	36	368
		% within b_20	46,5%	43,8%	9,8%	100,0%
		% within a_2	99,4%	100,0%	100,0%	99,7%
		% of Total	46,3%	43,6%	9,8%	99,7%
	2	Count	1	0	0	1
		% within b_20	100,0%	,0%	,0%	100,0%
		% within a_2	,6%	,0%	,0%	,3%
		% of Total	,3%	,0%	,0%	,3%
	Total	Count	172	161	36	369
		% within b_20	46,6%	43,6%	9,8%	100,0%
		% within a_2	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	46,6%	43,6%	9,8%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	1,148(a)	2	,563
Likelihood Ratio	1,530	2	,465
Linear-by-Linear Association	,932	1	,334
N of Valid Cases	369		

a. 3 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,10.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β_21 * Α_1
Crosstab

			a 1		Total
			1	2	
b_21	1	Count	58	27	85
		% within b_21	68,2%	31,8%	100,0%
		% within a_1	30,7%	15,3%	23,3%
		% of Total	15,9%	7,4%	23,3%
	2	Count	37	36	73
		% within b_21	50,7%	49,3%	100,0%
		% within a_1	19,6%	20,5%	20,0%
		% of Total	10,1%	9,9%	20,0%
	3	Count	8	16	24
		% within b_21	33,3%	66,7%	100,0%
		% within a_1	4,2%	9,1%	6,6%
		% of Total	2,2%	4,4%	6,6%
	4	Count	7	5	12
		% within b_21	58,3%	41,7%	100,0%
		% within a_1	3,7%	2,8%	3,3%
		% of Total	1,9%	1,4%	3,3%
	5	Count	14	12	26
		% within b_21	53,8%	46,2%	100,0%
		% within a_1	7,4%	6,8%	7,1%
		% of Total	3,8%	3,3%	7,1%
	6	Count	65	80	145
		% within b_21	44,8%	55,2%	100,0%
		% within a_1	34,4%	45,5%	39,7%
		% of Total	17,8%	21,9%	39,7%
Total	Count	189	176	365	
	% within b_21	51,8%	48,2%	100,0%	
	% within a_1	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	51,8%	48,2%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	15,582(a)	5	,008
Likelihood Ratio	15,883	5	,007
Linear-by-Linear Association	7,452	1	,006
N of Valid Cases	365		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,79.

ΠΙΝΑΚΑΣ B_21 * A_2

Crosstab

		a_2			Total	
		1	2	3		
b_21	1	Count	35	37	11	83
		% within b_21	42,2%	44,6%	13,3%	100,0%
		% within a_2	20,7%	23,0%	31,4%	22,7%
		% of Total	9,6%	10,1%	3,0%	22,7%
	2	Count	32	31	11	74
		% within b_21	43,2%	41,9%	14,9%	100,0%
		% within a_2	18,9%	19,3%	31,4%	20,3%
		% of Total	8,8%	8,5%	3,0%	20,3%
	3	Count	12	10	2	24
		% within b_21	50,0%	41,7%	8,3%	100,0%
		% within a_2	7,1%	6,2%	5,7%	6,6%
		% of Total	3,3%	2,7%	,5%	6,6%
	4	Count	4	7	1	12
		% within b_21	33,3%	58,3%	8,3%	100,0%
		% within a_2	2,4%	4,3%	2,9%	3,3%
		% of Total	1,1%	1,9%	,3%	3,3%
	5	Count	12	13	2	27
		% within b_21	44,4%	48,1%	7,4%	100,0%
		% within a_2	7,1%	8,1%	5,7%	7,4%
		% of Total	3,3%	3,6%	,5%	7,4%
	6	Count	74	63	8	145
		% within b_21	51,0%	43,4%	5,5%	100,0%
		% within a_2	43,8%	39,1%	22,9%	39,7%
		% of Total	20,3%	17,3%	2,2%	39,7%
Total	Count	169	161	35	365	
	% within b_21	46,3%	44,1%	9,6%	100,0%	
	% within a_2	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	46,3%	44,1%	9,6%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	8,478(a)	10	,582
Likelihood Ratio	8,497	10	,580
Linear-by-Linear Association	4,513	1	,034
N of Valid Cases	365		

a. 3 cells (16,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,15.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β_22 * Α_1
Crosstab

			a 1		Total
			1	2	
b_22	1	Count	3	1	4
		% within b_22	75,0%	25,0%	100,0%
		% within a_1	1,6%	,6%	1,1%
		% of Total	,8%	,3%	1,1%
	2	Count	10	6	16
		% within b_22	62,5%	37,5%	100,0%
		% within a_1	5,3%	3,6%	4,5%
		% of Total	2,8%	1,7%	4,5%
	3	Count	86	81	167
		% within b_22	51,5%	48,5%	100,0%
		% within a_1	45,7%	48,2%	46,9%
		% of Total	24,2%	22,8%	46,9%
	4	Count	36	27	63
		% within b_22	57,1%	42,9%	100,0%
		% within a_1	19,1%	16,1%	17,7%
% of Total		10,1%	7,6%	17,7%	
5	Count	53	53	106	
	% within b_22	50,0%	50,0%	100,0%	
	% within a_1	28,2%	31,5%	29,8%	
	% of Total	14,9%	14,9%	29,8%	
Total	Count	188	168	356	
	% within b_22	52,8%	47,2%	100,0%	
	% within a_1	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	52,8%	47,2%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	2,319(a)	4	,677
Likelihood Ratio	2,373	4	,668
Linear-by-Linear Association	,502	1	,479
N of Valid Cases	356		

a 2 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,89.

**ΠΙΝΑΚΑΣ Β_22 * Α_2
Crosstab**

		a_2			Total	
		1	2	3		
b_22	1	Count	2	1	1	4
		% within b_22	50,0%	25,0%	25,0%	100,0%
		% within a_2	1,2%	,6%	2,9%	1,1%
		% of Total	,6%	,3%	,3%	1,1%
	2	Count	7	5	3	15
		% within b_22	46,7%	33,3%	20,0%	100,0%
		% within a_2	4,3%	3,2%	8,8%	4,2%
		% of Total	2,0%	1,4%	,8%	4,2%
	3	Count	85	68	16	169
		% within b_22	50,3%	40,2%	9,5%	100,0%
		% within a_2	51,8%	43,0%	47,1%	47,5%
		% of Total	23,9%	19,1%	4,5%	47,5%
	4	Count	24	34	3	61
		% within b_22	39,3%	55,7%	4,9%	100,0%
		% within a_2	14,6%	21,5%	8,8%	17,1%
% of Total		6,7%	9,6%	,8%	17,1%	
5	Count	46	50	11	107	
	% within b_22	43,0%	46,7%	10,3%	100,0%	
	% within a_2	28,0%	31,6%	32,4%	30,1%	
	% of Total	12,9%	14,0%	3,1%	30,1%	
Total	Count	164	158	34	356	
	% within b_22	46,1%	44,4%	9,6%	100,0%	
	% within a_2	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	46,1%	44,4%	9,6%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	8,946(a)	8	,347
Likelihood Ratio	8,522	8	,384
Linear-by-Linear Association	,340	1	,560
N of Valid Cases	356		

a. 4 cells (26,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,38.